

กลุ่มสาระทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน
เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

วิทยานิพนธ์
ของ
พระมหาบุญนิธิ สุตาวรรณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์

กรกฎาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กลุ่มสาระทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน
เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

วิทยานิพนธ์
ของ
พระมหาบุญนิธิ สุตาวรรณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์
กรกฎาคม 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของพระมหาบุญนิธิ สุदारรณ์ แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผศ.ดร.ทรงคุณ จันทจร)

ประธานกรรมการ
(กรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

.....
(ผศ.ดร.เอนิต แพงสร้อย)

กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

.....
(อาจารย์ ดร.อธิการ สุขศรี)

กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

.....
(อาจารย์ ดร.พนัส โพธิ์ขัติ)

กรรมการ
(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

.....
(ว่าที่ พ.ต.ดร.เทอดชัย พันระไชย)

กรรมการ
(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....

(ผศ.ดร.ทรงคุณ จันทจร)
คณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์

.....

(ศ.ดร.ประดิษฐ์ เทอดทูล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 29 เดือน พ.ศ. 2558

ประกาศขอบคุณการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสมสิต แพงสร้อย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.อธิการ สุขศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร ประธานกรรมการ สอบ อาจารย์ ดร.พนัส โปธิบัติ และอาจารย์ว่าที่ พ.ต.ดร.เทอดชัย พันธุ์ไชย กรรมการสอบ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยมาด้วยดีโดยตลอด นอกจากนั้นแล้วยังชี้แนะ และให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ให้ความอุปการะ เพื่อนนิสิตหน่วยบริการวิชาการนครราชสีมา ทุกท่าน ซึ่งเป็นผู้แนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยโดยเฉพาะ อาจารย์ ดร.กอบภณ แสนสมบัติ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านแบบสอบถาม บทสรุป และคำแนะนำในการเก็บข้อมูลการวิจัย

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณ คุณบิดามารดา ครู อาจารย์ กลุ่มสะสมทรัพย์ บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส กลุ่มสะสมทรัพย์ บ้านขี้เหล็ก ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มสะสมทรัพย์ บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว กลุ่มสะสมทรัพย์ บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มสะสมทรัพย์ บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ กลุ่มสะสมทรัพย์ บ้านตะโก ตำบลอีसानเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้องค์ความรู้แก่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งช่วยให้การศึกษาค้นคว้าสำเร็จไปได้ และขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้ความรัก ความห่วงใยในการทำ การวิจัย ให้กำลังใจ และสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ประสบผลสำเร็จการศึกษา

พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ

ชื่อเรื่อง	กลุ่มสะสมทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน
ผู้วิจัย	พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ
กรรมการควบคุม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โฆสิต แพงสร้อย และ อาจารย์ ดร.อธิการ สุขศรี
ปริญญา	ปร.ด. สาขาวิชา วัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2558

บทคัดย่อ

กลุ่มสะสมทรัพย์หมู่บ้านเกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อนำเงินออมมาสะสมรวมกันเป็นเงินทุนหมุนเวียน เพื่อลงทุนประกอบอาชีพตามนโยบายของรัฐบาล การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน และ 3) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่วิจัยแบบเจาะจง 6 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม บ้านชีเหล็ก จังหวัดชัยภูมิ บ้านทุ่งพนมวัง บ้านทับสวาย จังหวัดนครราชสีมา บ้านตะโก บ้านโนนมะกอก จังหวัดบุรีรัมย์ ระยะเวลาเริ่มจากเดือนมีนาคม 2557 ถึงเดือนมีนาคม 2558 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป รวมทั้งสิ้น จำนวน 120 คน ตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนภาคอีสาน สืบเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นทุนหมุนเวียนในชุมชนของตนเอง โดยให้ชุมชนมีการจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งและด้านสังคมและเศรษฐกิจ การก่อตั้งกลุ่มเกิดขึ้นได้โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนร่วมกับพัฒนาชุมชนและชาวบ้าน ช่วยกันออมทรัพย์นำมาฝากรวมกันเรียกว่า “เงินฝากสัจจะสะสม” และนโยบายดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ต้องยึดหลักสำคัญ 4 ประการ คือ ความพร้อมของชุมชน การบริหารจัดการ การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน และการติดตามประเมินผล

สภาพปัจจุบันและปัญหา พบว่า ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน มีการจัดการโดยการก่อตั้งกลุ่มซึ่งมีผู้นำในการก่อตั้งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และองค์กรภาครัฐ และภาคชุมชนให้การสนับสนุน ทุนมีกระแสมทุนจากคนในชุมชนทั้งทุนที่เป็นสินทรัพย์และทุนทางสังคม วิสัยทัศน์และเป้าหมาย พบว่า มีการจัดการกิจกรรมอย่างมีเป้าหมาย กระบวนการทำงาน ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่ายและกฎระเบียบข้อบังคับของแต่ละกลุ่มชัดเจน การประเมินผล มีการประเมินผลด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ได้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่องทุกปี

สภาพปัญหาการจัดการเกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่ม พบว่า เริ่มแรกสมาชิกไม่เข้าใจเกี่ยวกับการระดมหุ้น วิตกกังวลกลัวไม่ได้หุ้นคืน ปัญหาเกี่ยวกับเงินทุน พบว่า เงินทุนหมุนเวียนแต่ละกลุ่มยังมีน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิกที่ต้องการ นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ วิสัยทัศน์และเป้าหมาย ยังไม่พบปัญหา เนื่องจากคณะกรรมการบริหารกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมตามโครงสร้างตามแผนที่วางไว้ กระบวนการทำงาน พบว่า ประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เนื่องจากคณะกรรมการขาดความรู้พื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์หรือระบบอินเทอร์เน็ต การประเมินผล พบว่า ปัญหามีน้อย เนื่องจากคณะกรรมการแต่ละกลุ่มร้อยละแปดสิบของคณะกรรมการทั้งหมดเคยเป็นกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมาก่อน ประกอบกับสมาชิกให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับได้ถูกต้อง

รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน พบว่า มี 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการบริหาร ทุน วิสัยทัศน์และเป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผลการทำงานด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โดยสรุป การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีจุดกำเนิดจากนโยบายของรัฐบาลและได้รับการสานต่อโดยการนำของผู้นำชุมชน และความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อการสะสมทุนหมุนเวียน ภายใต้การบริหารที่ถูกต้อง ส่วนด้านปัญหาพบว่า สมาชิกยังไม่เข้าใจหลักการและวิธีการ จึงเกิดความลังเลในการร่วมลงทุน เป็นเหตุให้ทุนหมุนเวียนมีน้อยประกอบกับสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการบริหารยังขาดความรู้ ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ทำให้การบริหารจัดการล่าช้า ไม่คล่องตัว ส่วนด้านรูปแบบการจัดกลุ่ม พบว่า มีรูปแบบการวางแผนการผลิต การบริโภค การสร้างมูลค่าเพิ่ม การสร้างรายได้ และการวางแผนการจัดการให้สมาชิกพัฒนาตนเองอย่างมีเป้าหมาย

TITLE Savings Groups : Management Model of Village Fund for Isan Community
Economic

AUTHOR Phra Maha Bunnithi Sudarwan

ADVISORS Asst.Prof.Dr.Kosit Phaengsoi and Dr.Athikan Suksri

DEGREE Ph.D. **MAJOR** Cultural Science

UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2015

ABSTRACT

Village savings groups were resulted from the integration of people in community in order to accumulate savings as working capital for investment under the government policy. The purpose of the study was three fold : 1) to study the historical background of savings group village fund for Isan community ; 2) to study the current circumstances and management problems of savings group village fund for Isan community; and 3) to study management model of savings group village fund for Isan community economic development. Six village savings group funds were purposively selected for the study. They located at Ban Kam and Ban Khilek, Chaiyaphum Province ; Ban Thung Phnomwan and Ban Thap Sawai, Nakhon Ratchasima Province; and Ban Thakho and Ban Nonmakok, Buri Ram Province. This qualitative research was carried out during March, 2014 to March, 2015. The research tools were a basic survey, observations, interviews, and workshops. The 120 sample included key, casual, and general informants respectively. Research data were verified b using a triangulation technique and the results were done descriptively.

For historical background of the village savings group funds, the study found that setting up of such funds was depended upon the government policy and ways to raise capital needed within village and town communities. People had to manage their own village funds, hence building their potential and strength socially and economically. The setting up the village savings group funds was initiated by village headman, village leaders, community development personnel, and villagers. In doing that, the villagers did their savings together known as “Honest deposited savings”. The success of such policy was based on 4 principles : community’s readiness, management, bureaucratic reform system, and follow-up evacuation.

For current circumstances and problems of village savings group funds in Isan, the study found that such funds were managed by members of group setting up committee which included community leaders, villagers, and government and private personnel. Village funds, generated by people living in communities, were both asset and social capital. Various activities were carried out and work process included

administrative structure, evaluation that covered both the efficiency and effectiveness in all aspects by working committee of all levels. The assessment of the performance of the groups was done on the annual basis.

Concerning the concerned problems, the study found that group members did not understand how to carry out fund raising; they also worried about getting their money back. For problems with funding, each group had limited working capital and was not enough to meet the needs of group members. For work process, there were problems with the use of new technology, lack of basic knowledge of computers and Internet. For evaluation, vision, and goal, the study found fewer problems due to previous background of being members of village funds and following group regulation fully or as planned.

For management model of village savings group funds for Isan community economic development, the study found 5 model : Management, capital, vision and goal, work process, and evaluation of efficiency and effectiveness.

In conclusion, the results of the study showed that the establishment of the village fund for community development originated from the government policy and was continued by community leader and the cooperation of the local people, aiming at saving the cycling fund under the proper management. Regarding the problems, it was found that the members did not understand the principle and method which caused the delay in fund sharing contribution and a small amount of fund to circulate. Besides, the committee board members lacked of modern technological knowledge, such as computer and internet, causing the management delay, without ease. In terms of the form of group management, there were in the form of production plan, consuming plan, value added plan, income creation plan, and plan for individual development with proper aims.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ 1
	ภูมิหลัง 1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย 5
	คำถามในการวิจัย 5
	ความสำคัญของการวิจัย 5
	นิยามศัพท์เฉพาะ 6
	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย 7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 8
	องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา 8
	กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง 46
	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 50
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 65
	งานวิจัยในประเทศ 65
	งานวิจัยต่างประเทศ 73
3	วิธีดำเนินการวิจัย 76
	ขอบเขตของการวิจัย 76
	วิธีดำเนินการวิจัย 79
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 82
	ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านของชุมชน ในภาคอีสาน 82
	ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน ของชุมชนในภาคอีสาน 97
	ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนในภาคอีสาน 251

บทที่	หน้า
5	
สรุปลผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	256
ความมุ่งหมายของการวิจัย	256
สรุปลผล	256
อภิปรายผล	266
ข้อเสนอแนะ	280
บรรณานุกรม	282
ภาคผนวก	290
ภาคผนวก ก รายงานผู้ให้สัมภาษณ์	291
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	299
ภาคผนวก ค พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-2552	314
ภาคผนวก ง ตัวอย่างตารางการจัดทำบัญชีรับ - จ่าย กำไร - ขาดทุน และงบดุล	344
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ	353
ประวัติย่อของผู้วิจัย	357

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สรุปปัญหาการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน	245

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	7
2 กระบวนการจัดการ	35
3 ทางเข้าหมู่บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ	83
4 ศูนย์สาธิตกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม หมู่ที่ 2	85
5 บ้านชี้เหล็กตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ	86
6 การประชุมสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชี้เหล็ก	88
7 ฌาปนสถานวัดบ้านทุ่งพนมวัง	89
8 ที่ทำการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง	90
9 ผู้ใหญ่บ้านบ้านทับสวาย ขณะให้สัมภาษณ์	91
10 ศูนย์สาธิตการตลาดกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านทับสวาย	92
11 สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนที่พัฒนาจากกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านตะโก	94
12 ผู้นำชุมชนบ้านโนนมะกอก	95
13 การเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก	96
14 ประธานกลุ่มให้ความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม	98
15 ผู้นำชุมชนบ้านขามร่วมประชุมวางแผน	102
16 การให้บริการสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม	103
17 โรงเรียนข้าวกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม	104
18 กลุ่มเครือข่ายศึกษาดูงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม	105
19 ประสิทธิภาพจากการดำเนินกิจกรรมการผลิตปุ๋ยชีวภาพของกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม	108
20 การลงทุนประกอบอาชีพทางการเกษตร	109
21 สมาชิกร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	110
22 กระบวนการทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม	111
23 ผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้านขาม	116
24 คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามร่วมกันให้บริการสมาชิก	117
25 การให้บริการสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม	118
26 ที่ทำการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชี้เหล็ก	126
27 การไปศึกษาดูงานกลุ่มเครือข่ายของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านชี้เหล็ก	127
28 คณะกรรมการเครือข่ายติดตามประเมินผลการดำเนินของกลุ่ม	141

ภาพประกอบ

หน้า

29	ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง	142
30	กิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง	145
31	ภายในอาคารที่ทำการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง	146
32	การสนทนากลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง	148
33	การมอบทุนการศึกษาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง	152
34	คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง	157
35	การให้บริการสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง	161
36	ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านทับสวาย	164
37	กระบวนการทำงานคณะกรรมการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านทับสวาย	166
38	การไปศึกษาดูงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย	169
39	สำนักงานกองทุนหมู่บ้านทับสวาย	173
40	ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย	174
41	คณะกรรมการบ้านทับสวายติดตามประเมินผล	185
42	ข้าวปลอดสารพิษของชุมชนบ้านตะโก	187
43	กิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก	190
44	การประชุมสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก	192
45	ผลผลิตจากนาข้าวของชาวบ้านตะโก	202
46	ผู้นำชุมชนบ้านตะโกร่วมประชุมวางแผน	203
47	การทำปุ๋ยชีวภาพจากมูลสัตว์บ้านโนนมะกอก	208
48	การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก	210
49	การไปศึกษาดูงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก	212
50	การจัดองค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก	220
51	สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเข้ารับฟังการให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่	233
52	รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ภาคอีสาน	255

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่พึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียงมีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว อยากกินเห็ดเข้าป่า อยากกินปลาลงหนอง ผู้คนในอดีตมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันกับธรรมชาติ กับญาติ พี่น้องทั้งใกล้และไกล มีอะไรก็ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การแลกข้าวแลกของกันด้วยระบบคุณค่าแบบเศรษฐกิจคุณธรรม การแลกข้าวแลกของจึงเป็นการแบ่งปันไม่ใช่การค้าขาย ไม่ได้ตีค่าข้าวของเป็นเงิน แต่ก้าวข้ามไปถึงความเห็นอกเห็นใจ เห็นปัญหาความเดือดร้อนและความจำเป็นแบบถ้อยทีอาลัยกัน แบบ “ที่เขาที่เรา” (เสรี พงศ์พิศ. 2551 : 9)

หลังจากประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ในตอนต้นพุทธศตวรรษที่ 26 หรือถึงพุทธกาลเป็นต้นมา สังคมโดยรวมของเราก็เข้าสู่วิถีบริโภคนิยมมากขึ้น เน้นความเจริญทางวัตถุจนขาดจิตวิญญาณแห่งความเป็นคนไทย โดยเฉพาะคนในวัฒนธรรมเมืองที่ทำมาหาเงินตามคำขวัญของนโยบายรัฐบาลยุคนั้น “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” เพื่อซื้อวัตถุที่อำนวยความสะดวก ความสะดวกสบายแก่ตน โดยลืมความสงบสุขที่แท้จริงอันเกิดจากการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาหรือความเชื่อของแต่ละศาสนาในสังคมไทยล้วนดั่งงามและสอนให้มนุษย์ดำเนินชีวิตตามหลักเมตตาอาทร หากในเวลานี้คนส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ไม่โน้มเอียงตามอิทธิพลโลกตะวันตก มีความเห็นแก่ตัวอย่างทุนนิยม สิ่งที่น่าวิตกกังวลอย่างมาก คือ ลัทธิบริโภคนิยม วัตถุนิยมยังระบดเข้าสู่ชนบทท้องถิ่นไทย ทำให้เกิดการอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครมากขึ้นเรื่อยๆ วัฒนธรรมท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกลืม การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมาประสบปัญหาทำให้สังคมอ่อนแอเนื่องจากการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนไม่สมดุลมุ่งที่จะสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจคือการแข่งขันทางด้านวัตถุนิยม แต่ไม่ได้คิดกระบวนการเรียนรู้ให้กับสังคมไทยที่อุดมไปด้วยการผลิต และบริโภคโดยขาด “ปัญญา” ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นแบบแยกส่วนใช้ “เงิน” เป็นเป้าหมาย โดยไม่คาดว่าจะเกิดปัญหาหรือความทุกข์ (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. 2546 : 225-226)

เดิมแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ มุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก แม้ว่าการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะเริ่มต้นให้เห็นแผนพัฒนาฉบับที่ 8 โดยมีการรับฟังความคิดเห็นจากภาคีพัฒนา และกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลาง แต่เน้นเรื่องการกระจายรายได้ และขีดความสามารถในการแข่งขัน จนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ได้เริ่มนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาอย่างเป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม มุ่งไปสู่จุดสมดุลตามปรัชญา โดยเน้นความรู้และจริยธรรม หากพิจารณาในภาพรวมจะมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นให้เห็นเป็นรูปธรรมหลายประการ ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสะดวกสบาย เช่น การมีถนนประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ระบบชลประทาน ระบบสาธารณสุข และส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่แหล่งสินเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนนำทุนเงินตรา และทรัพยากรไปปรับเปลี่ยนปัจจัยการผลิตและวิธีการผลิตแผนใหม่ ซึ่งตอบสนองต่อระบบทุนนิยม

สังคมเงินตราอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศมาจนถึงปัจจุบัน (ปรีชา ตัสตุลย์, สุเทพ บุญซ้อน และกาสั๊ก เต๊ะซันหมาก ; อ้างอิงมาจาก สมพงษ์ ธรรมพงษา และคณะ. 2554 : 4)

จากผลกระทบของการพัฒนาในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการพัฒนาที่เน้นทางด้าน เศรษฐกิจ เน้นความเจริญทางด้านวัตถุ ทำให้ความเชื่อมั่นทางด้านศาสนา อันเป็นที่ยึดเหนี่ยวทาง จิตใจและเป็นบ่อเกิดทางวัฒนธรรมอันดีงามเสื่อมถอยลง ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่เคยมีน้ำใจ ไมตรี พึ่งพาอาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกันเปลี่ยนไป จากการให้ด้วยน้ำใจกลายเป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อ เงินทอง ชาวบ้านมองส่วนราชการว่าเป็นหน่วยงานในการให้ จึงต้องขอผ่านแผนงาน โครงการต่างๆ และผลกระทบของการพัฒนา ทำให้ชาวบ้านไม่มีอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ใน ชุมชน รวมทั้งขาดอำนาจจัดการแม้กระทั่งผลผลิตของตนเอง นอกจากนี้ การพัฒนาที่ผ่านมายังทำให้ ชุมชนสูญเสียการดำรงชีวิตแบบพึ่งตนเอง เพราะถูกชักจูงให้ผลิตเพื่อขายให้ได้เงินมากๆ แล้วนำมาซื้อ อยู่ซื้อกิน ทำให้ต้องพึ่งพาภายนอกและขาดความมั่นคงในชีวิต เพราะถูกกำหนดจากภายนอก ตลอดเวลา (สุริยา ธิศาเวชดุสิต รักษาทอง และสุรพงษ์ แสงวงศรี. 2551 : 44)

ผลการพัฒนาที่ผ่านมาจะก่อผลด้านลบให้กับหมู่บ้าน ทั้งการสูญเสียทรัพยากรผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม เกิดช่องว่างทางสังคม ทำให้สถาบันครอบครัวและสถาบันชุมชนอ่อนแอลง จนเกิดปัญหา ด้านสังคม การแย่งชิงทรัพยากรและวิกฤติการณ์การพัฒนา หมู่บ้านหลายหมู่บ้านได้เรียนรู้ และ ปรับตัว เพื่อลดความรุนแรงของผลกระทบจากการพัฒนา สร้างสรรค์รูปแบบและวิธีการพัฒนาที่ เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ของชุมชน โดยอาศัยองค์ประกอบ 2 ประการ คือ มรดกทางภูมิปัญญาหรือความรู้ในชีวิตจริงที่มีอยู่เดิมในชุมชนและประสบการณ์ เข้าร่วมกับการพัฒนาสมัยใหม่เป็นกระบวนการถ่ายทอดทางภูมิปัญญาประสานกับการเรียนรู้จาก ประสบการณ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน สังคมไทยได้เรียนรู้จากการปรับตัวของชาวบ้านโดย กระแสภูมิปัญญานี้ และเล็งเห็นว่า การพัฒนาที่ผ่านมา เราให้ความสำคัญกับความรู้และผู้ทรง ภูมิปัญญาน้อยกว่า ความรู้ทางสากลและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกระแสความรู้สมัยใหม่ทศวรรษ หลังสุดนี้ บทบาทของภูมิปัญญาไทยในการพัฒนาสังคม เริ่มจะได้รับการยอมรับมากขึ้นจากหลาย หน่วยงาน ทั้งองค์กรของภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และองค์กรชุมชน การศึกษาค้นคว้าและนำสู่การ ปฏิบัติในแผนการทำงานของหน่วยงานต่างๆ มีมากขึ้น มูลเหตุที่ภูมิปัญญาไทยมีบทบาทในหลาย หน่วยงานและในการพัฒนาทุกด้าน เฉพาะภูมิปัญญามีความหลากหลาย เป็นความหลากหลายที่ แวดล้อมวิถีชีวิตของคนในสังคม ภูมิปัญญาไทยจึงเกี่ยวกับทุกมิติทางสังคม โดยมี “คน” เป็น ศูนย์กลางของความสัมพันธ์กับมิติทางสังคมนั้นๆ และ “คน” หรืออีกนัยหนึ่งเรียกได้ว่า เป็นผู้ทรง ภูมิปัญญาของสังคมเป็นผู้เรียนรู้ สืบทอด พัฒนา ถ่ายทอดและนำความรู้ทางปัญญามาพัฒนาชีวิตของ คนในสังคม (สามารถ จันทรสุรีย์. 2550 : 7) ซึ่งสอดคล้องกับสุริยา ธิศาเวชดุสิต รักษาทอง และ สุรพงษ์ แสงวงศรี (2551 : 44) ที่กล่าวว่าแต่ยังถือว่าโชคดีของประเทศไทย เพราะในหมู่บ้านชนบท ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่ยังไม่ได้ถูกใช้หรือถูกทำลายอยู่อีกมาก และยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอยู่ ชาวบ้านเหล่านี้ได้รวมกลุ่มกันขึ้นมาเพื่อร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง แม้ว่าบางกลุ่มยังไม่ค่อย เข้มแข็งนัก กล่าวคือ ยังไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระ ถูกแทรกแซงหรือถูกชักจูงจากหน่วยงาน ภายนอก แต่ก็ยังมีอีกหลายกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง สามารถคิดและตัดสินใจเองได้อย่างอิสระ สามารถ บริหารจัดการกิจกรรมกลุ่มให้เกิดประโยชน์ขึ้นมา เป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกของกลุ่มของตนได้เป็น

อย่างดี ชุมชนที่เข้มแข็งเหล่านี้ ถือเป็นชุมชนต้นแบบในการจัดสวัสดิการชุมชนให้กับกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ

หนึ่งในโครงการพัฒนาที่หน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวบ้านรวมตัวกันดำเนินการ คือ กลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งเรียกกันหลายๆ ชื่อ และมีรูปแบบการบริหารจัดการแตกต่างกัน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เครดิต ยูเนียนรวมไปถึงองค์กรที่มีกฎหมายรองรับอย่างสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์ต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมออมทรัพย์อยู่ในตัว องค์กรเหล่านี้มีอยู่ประมาณ 40,000 กว่าแห่งทั่วประเทศ แต่คาดกันว่ามีเพียงประมาณร้อยละ 10 เท่านั้นที่เป็นองค์กรที่เข้มแข็ง นอกนั้นเหลือชื่อ หรืออยู่ในสภาพที่ขาดทุน มีแต่ทรงกับทรุด กลุ่มออมทรัพย์เป็นส่วนสำคัญของระบบสวัสดิการชุมชน การออมเงินคนละไม่กี่สิบบาทต่อเดือนดูเหมือนเป็นเงินจำนวนไม่มาก แต่อาศัยจำนวนสมาชิกที่มาก ทำให้เงินที่ดูน้อยนิดกลายเป็นเงินก้อนใหญ่ และหมุนเวียนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้ ก่อให้เกิดกิจกรรมอื่นๆ ตามมาได้ และที่สำคัญทำให้ชาวบ้านเริ่มเชื่อมั่นในตัวเองว่าแม้จะไม่รวยก็สามารถสร้างระบบสวัสดิการและสร้างความมั่นคงให้กับตนเองได้ สามารถดูแลตัวเองหรือพึ่งพาตนเองได้เงินจึงเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ แทนที่จะทำให้ชาวบ้านแตกแยกและแย่งชิงผลประโยชน์ เงินทำให้ชาวบ้านมาพบกัน มาร่วมงานกัน มาช่วยเหลือกัน เงินทำให้ชาวบ้านจัดความสัมพันธ์ใหม่ เงินเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ผู้คน เหมือนกับที่พริก มะเขือ เกลือ ข้าว เคยเป็นในอดีต โดยมีการจัดระเบียบและตั้งกฎเกณฑ์ดำเนินการกันใหม่ เพื่อให้การจัดการมีประสิทธิภาพในยุคสมัยที่สังคมได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วนี้ ผลสำคัญที่สุดที่เกิดขึ้นจากการค้นพบศักยภาพของตนเอง และค่อยๆ พัฒนาศักยภาพเหล่านี้ คือ กิดความเชื่อมั่นในตัวเอง เชื่อมั่นว่าชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เชื่อมั่นว่าสามารถจัดระบบชุมชนใหม่ จัดการทรัพยากรใหม่จัดสวัสดิการใหม่ ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในชุมชน และอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและเป็นสุข (เสรี พงศ์พิศ.

2551 : 9-10)

การออมเงินเป็นวัฒนธรรมใหม่ในยุคทุนนิยม เดิมทีมีแต่การออมข้าวเท่านั้น อาหารหาได้จากธรรมชาติ อย่างอื่นชุมชนก็ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการแลกข้าวแลกของกัน วันนี้ต้องออมเงินแต่การออมเงินแบบชุมชนเป็นอะไรมากกว่า “สถาบันการเงิน” เพราะได้รวมเอาทุนที่สถาบันการเงินทั่วไปไม่มี คือ ทุนทางสังคม อันหมายถึงความไว้วางใจ ความเอื้ออาทร ความสัมพันธ์อันดีต่อกันเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาของการพึ่งพาอาศัยกันของผู้คนในอดีต ตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่เริ่มต้นการออมทรัพย์แบบมีสวัสดิการ ซึ่งมีผู้นำอย่างครูชบ ยอดแก้ว เป็นผู้ริเริ่มที่โรงเรียน ก่อนจะขยายไปสู่ชุมชนในปี พ.ศ. 2524 และขยายไปทั่วประเทศในวันนี้ โดยครูชบไม่ได้ต้องการเน้นที่ตัวเงิน แต่ต้องการ “พัฒนาครอบครัวชีวิต” ให้เป็นกลุ่มของคนที่มี “สัจจะ” สร้างวินัยในการออม การรู้จักจัดการชีวิตของตนเองอย่างมีแบบแผน (เสรี พงศ์พิศ. 2554 : 116-117)

ครูชบ ยอดแก้ว อดีตกรรมการในคณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีอดีต นายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย เป็นประธาน การที่ครูชบ ยอดแก้ว อดีตครูโรงเรียนวัดน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการระดับชาติเช่นนี้ คงเป็นเครื่องหมายการยอมรับแนวคิดและประสบการณ์ของครูบ้านนอกคนนี้ ซึ่งวันนี้กำลังแพร่หลายไปทั่วประเทศด้วยรูปแบบที่แตกออกไปหลากหลาย แต่ที่เหมือนกันทุกแห่งคือ การออมทรัพย์กับการพัฒนาชีวิตแบบครบวงจร และการสร้างระบบสวัสดิการชุมชนจากเงินออมของชาวบ้านเอง ครูชบเริ่มเตรียมการก่อตั้งกลุ่มออม

ทรัพย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 และก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มแรกในโรงเรียนที่ตนเองเป็นครูใหญ่ในปีพ.ศ. 2524 ทั้งนักเรียนและครูต่างก็เป็นสมาชิก เพราะจุดมุ่งหมายคือการพัฒนาคน ไม่ใช่เพียงเพื่อออมเงินอย่างเดียว โดยเงินก็ให้ครูกู้ไปใช้ ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ในโรงเรียนทำให้ชุมชนในน้ำข้าวเริ่มให้ความสนใจ เริ่มต้นโดยมีผู้ปกครองบางคนสนใจไปกู้เงินเด็กที่โรงเรียน ครูขอบอกว่าอย่าไปกู้ของเด็กละ ทำเองดีกว่า ว่าแล้วครูขบก็ลงมือเผยแพร่แนวคิดนี้ไปสู่ชุมชน โดยปลายปีพ.ศ. 2525 ครูขบได้เชิญข้าราชการจากกระทรวงต่างๆ ที่ทำงานในระดับตำบลหมู่บ้านมาหารือกัน คือ เจ้าหน้าที่พัฒนาการเจ้าหน้าที่เกษตร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ตำรวจ และกำนัน ก่อตั้งเป็นชุดธรรมรงค์ เพื่อการพัฒนาตำบลน้ำข้าว ให้กำนันเป็นประธานครูขบเป็นครูที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน มองเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างก็มีเป้าหมายเดียวกัน คือ พัฒนาชุมชนให้มีชีวิตดีขึ้น แต่เจ้าหน้าที่เหล่านี้ก็ไม่เคยทำงานร่วมกันหรือประสานกันจริงๆ ที่ทำงานในตำบลเดียวกัน หมู่บ้านเดียวกัน และอ้างเสมอว่าทำงานเพื่อชาวบ้าน แต่ไม่รู้ว่าจะทำงานกันอย่างไร ระบบราชการจากบนลงล่างเขาสร้างกลไกการทำงานแบบนี้ ไม่มีคนเชื่อมประสาน ครูขบทำหน้าที่เชื่อมและประสานพวกเขาได้เป็นอย่างดี ครูขบบอกข้าราชการเหล่านี้ว่า เรามาทำเข้าใจกันใหม่ว่า การพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มจาก “คน” ต้องพัฒนาคนให้ได้ ถ้าพัฒนาตรงนี้ได้ก็เท่ากับสร้างรากฐานสำคัญให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยราชภัฏมุกดาหารที่ “โครงการ” เอาโครงการเข้าชุมชน เอาโครงการไปให้ชาวบ้าน เอาพันธะไม่ไปแจก พันธะสัตว์ไปแจก เอาทุนไปให้ ถ้าชาวบ้านจะมองข้าราชการว่าเป็น “นักแจก” และคาดหวังจะได้ “ของแจก” จากราชการ ก็ไปว่าชาวบ้านไม่ได้ เพราะเป็นข้าราชการเองที่ทำตัวเป็น “นักแจก” นักสงเคราะห์” มาตลอด นั่นคือปีพุทธศักราช 2524 เป็นเวลา 15 ปี ก่อนที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 จะเกิดขึ้น แผนที่เน้นการพัฒนา “คน” ก่อนหน้านั้น ทั้ง 7 แผนล้วนเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ การเติบโตของรายได้ประชาชาติ รายได้ต่อหัวของประชากร เน้นการผลิต การแปรรูป เน้นอุตสาหกรรมและการส่งออก และก็เริ่มพบว่าแม้เศรษฐกิจจะเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ก็เกิดปัญหาขึ้นมาเรื่อยๆ ทั้งปัญหาเศรษฐกิจและสังคม แม้ตอนที่เริ่มเตรียมแผน 8 นั้นยังไม่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ แต่นักวิชาการ นักพัฒนา และผู้คนในสังคมอีกไม่น้อยได้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและกำลังเกิดมากขึ้นทุกวัน จนกระทั่งระเบิดเป็นวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. 2540 (เสรี พงศ์พิศ. 2551 : 28 -29)

ปัจจุบันการรวมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวนมาก เนื่องจากรัฐบาลได้เพิ่มวงเงินกู้ยืมหมุนเวียนกองทุนละสองแสนบาท รวมทั้งวงเงินเดิมเป็นหนึ่งล้านสองแสนบาท เพื่อช่วยเหลือสมาชิกและชุมชนได้มากขึ้น แก่ปัญหาหนี้ในระบบ ดอกเบี้ยถูกกว่า เป็นการผลึกกำลังคน กำลังทุน ในชุมชนให้เข้มแข็ง โดยให้สมาชิกจัดทำโครงการใช้เงินส่งพร่น้อมเอกสารการขอกู้ยืมเงินเพื่อประกอบการพิจารณาวงเงินกู้ตามความเหมาะสม

ปัญหาการจัดการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่หนี้ค้ำชำระเอกสารสูญหาย เงินขาดบัญชี ไม่ปิดงบดุล คณะกรรมการยกยอกเงินกองทุนไปใช้ส่วนตัว สมาชิกไม่ชำระเงินกู้ตามเวลากำหนด เอกสารการเงินไม่ถูกต้อง ไม่มีใบเสร็จรับเงิน งบดุล งบกำไรขาดทุนไม่เป็นปัจจุบัน หรือสมาชิกขาดวินัยในการชำระเงินคืน ไม่ใช่เงินตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้เมื่อถึงกำหนดส่งคืนเงินกู้ จึงหาเงินคืนไม่ได้ และคณะกรรมการบางกองทุนไม่มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจให้กับสมาชิกเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกองทุนอย่างต่อเนื่อง

จากปัญหาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์โดยกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน จากความเป็นมาการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสานสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนภาคอีสานและรูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสานโดยศึกษาเปรียบเทียบจุดเด่นจุดด้อย ในแต่ละแห่ง แล้วนำมาสร้างเป็นรูปแบบที่เหมาะสมการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์โดยกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของภาคอีสาน โดยมีความมุ่งหมายการวิจัย ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน

คำถามในการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน ได้แก่ กลุ่มสะสมทรัพย์บ้านขาม บ้านชีเหล็ก บ้านทุ่งพนมวัง บ้านทับสวาย บ้านตะโก และบ้านโนนมะกอก มีความเป็นมาอย่างไร
2. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน ที่เกี่ยวข้องกับ การก่อตั้ง ทุน (ทางสังคม) วิสัยทัศน์และเป้าหมายกระบวนการทำงาน การประเมินผลมีการจัดการอย่างไรและมีปัญหาอย่างไร
3. รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน เป็นอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัย จะทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน ได้แก่ (กลุ่มสะสมทรัพย์บ้านขาม บ้านชีเหล็ก บ้านทุ่งพนมวังบ้านทับสวาย บ้านตะโก และบ้านโนนมะกอก)

หน่วยงานที่จะนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานข้อมูลในหน่วยงานเกี่ยวกับการอบรมให้ความรู้กลุ่มสะสมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือกลุ่มสะสมทรัพย์

กองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และจังหวัด สามารถนำไปใช้ในการพิจารณางบประมาณสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์ในชุมชน

2. ผลการวิจัย จะทำให้ทราบสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

หน่วยงานที่จะนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเกษตร ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ โดยนำไปเป็นฐานข้อมูลเพื่อให้บริการด้านส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม และให้ความช่วยเหลือในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามระบบการจัดการได้อย่างถูกต้องสำนักงานเกษตรอำเภอ จังหวัด สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดสรรพันธุ์พืช อุปกรณ์ด้านการเกษตร มาสนับสนุนเกษตรกรได้อย่างเหมาะสม ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาเงินกู้เพื่อสนับสนุนการลงทุนประกอบอาชีพ หรือพัฒนากิจกรรมกลุ่มให้เจริญก้าวหน้า เป็นชุมชนเข้มแข็ง ฟังตนเองได้ตลอดไป

3. ผลการวิจัย จะทำให้ค้นพบรูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

หน่วยงานที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ สถาบันการศึกษาด้านวิชาชีพ วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการประยุกต์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง การรวมตัวของประชาชนในชุมชนหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยการออมเงินแล้วนำมาสะสมรวมกันเป็นกองทุนหมู่บ้านให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนภาคอีสาน

การจัดการ หมายถึง การระดมความคิดเพื่อให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การสรรหาบุคลากร การสั่งการ และการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่ม สิ้นทรัพย์ รายรับ-รายจ่าย สินเชื่อ งบดุล กำไรขาดทุน และสวัสดิการ

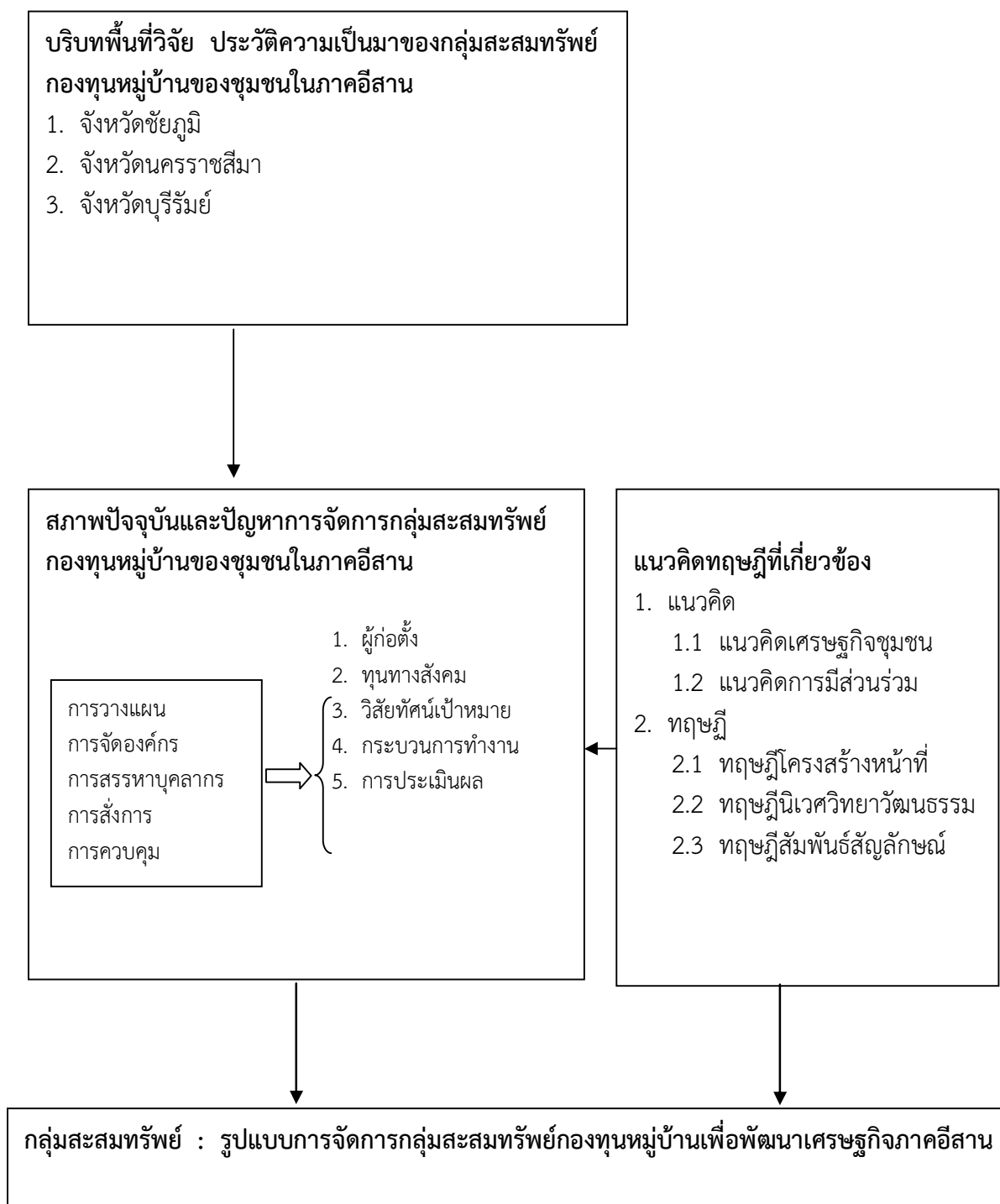
รูปแบบการจัดการ หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ของการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านผ่านกิจกรรมและการขยายเครือข่ายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนตามนโยบายของรัฐบาลที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และบรรเทาเหตุจำเป็นเร่งด่วนของชุมชนภาคอีสาน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า และเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่เป็นผลมาจากกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ในภาคอีสาน ก่อให้เกิดศักยภาพของชุมชนในด้านการผลิต การบริโภค การสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างรายได้ และนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลุ่มสะสมทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ดังต่อไปนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา
 - 1.1 ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจร
 - 1.2 ความรู้เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
 - 1.3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ
 - 1.4 ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ
2. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559)
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน
 - 3.2 แนวคิดการมีส่วนร่วม
 - 3.3 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่
 - 3.4 ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม
 - 3.5 ทฤษฎีสัมพันธสัญลักษณ์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา

1. ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจร

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจร เกิดจากแนวคิดของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต ขณะนั้นท่านเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดตราด เห็นว่าชุมชนมีฐานะยากที่ค่อนข้างลำบาก คนที่มีการศึกษาไม่ค่อยกลับบ้านเกิด ทำให้ฐานะยากมีแต่คนแก่ เยาวชนเกรง คนที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษา ถูกทอดทิ้งให้อยู่ในชุมชนจนกลายเป็นภาระ ทำให้ชุมชนพัฒนาได้ยาก เพราะขาดเงินทุน ความรู้ยังน้อยไม่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ชุมชนรวมตัวกันไม่ติด ต้องไปหาแหล่งทุนจากนายทุน ดอกเบี้ยแพง บางคนถูกยึดที่ทำมาหากิน ยึดบ้าน จนกลายเป็นคนเร่ร่อน ไม่มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง สังคมพึ่งพากันไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหา เช่น ปัญหายาเสพติดรุนแรงมากขึ้น ปัญหาการลักขโมย ปล้นชิงทรัพย์ ล้วงละเมิดทางเพศ โสเภณีและปัญหาอื่น ๆ เกิดขึ้นในชุมชนมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ พระอาจารย์สุบิน ปณีโต จึงได้ปรึกษาแนะนำชาวบ้านเรื่องการจัดตั้งกลุ่ม สัจจะสะสมทรัพย์ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การใช้ธรรมะนำเงินเพื่อให้เงินเป็นทางผ่านที่จะ ก่อให้เกิดการประสานกลุ่มคนรวมกัน เพื่อสร้างท้องถิ่นที่เข้มแข็งและยั่งยืน รู้จักประหยัดอดออม นำเงินมาออมรวมกันคนละเล็กคนละน้อยตามศักยภาพของตนโดยไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน

พ.ศ. 2533 พระสุบินได้เริ่มก่อตั้งกลุ่ม “สัจจะออมทรัพย์” ขึ้นเป็นแห่งแรกที่หมู่บ้าน อื่น ๆ ที่เคยไปจำพรรษา แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากประชาชนไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและ กัน ทำให้การจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ประสบความสำเร็จล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง พระสุบิน เดินทางไป แลกเปลี่ยนความคิดในเรื่องกลุ่มสัจจะออมทรัพย์กับครูชบออีกครั้ง เพื่อจัดระบบการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออม ทรัพย์ใหม่ซึ่งคราวนี้ พระสุบินเริ่มต้นจากตนเองด้วยการนำปัจจัยที่ได้จากการเทศน์มาเป็นงบประมาณ ในการดำเนินงานส่วนวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนจากโครงการพุทธศาสนา วันอาทิตย์ของวัดไผ่ล้อม การเทศน์ก็ได้สอดแทรกแนวคิดในเรื่องกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อให้ความรู้ พื้นฐานแก่ประชาชนก่อนในขั้นแรกเพื่อเป็นบันไดความคิดในการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ต่อไปในอนาคตพระสุบินได้ศึกษาธรรมะอย่างลึกซึ้ง ได้ออกธุดงค์เผยแพร่หลักธรรมในพระพุทธศาสนา แก่ประชาชนและได้เรียนรู้ทั้งเรื่องการศึกษา ประเพณี เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของประชาชนในหลาย ท้องถิ่น โดยเฉพาะได้เรียนรู้กระบวนการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์จากครูชบออดแก้ว ตันคิดในเรื่อง กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง มาผนวกกับองค์ความรู้ที่ปรับประยุกต์มาจาก หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ทำให้เกิดพลังศรัทธาใหม่ ของความร่วมมือร่วมใจกันของประชาชนที่ใช้ “สัจจะ” มาเป็นหลักของการอยู่ร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูล กันในสังคมองค์ความรู้ของพระสุบิน จึงเป็นองค์ความรู้ บูรณาการระหว่างทางโลก ทางธรรมที่สร้าง ความสมดุลให้แก่ทุกชีวิตในสังคมบนพื้นฐานของภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยที่ปรับประยุกต์ให้สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและในปี พ.ศ. 2533 พระสุบิน ปณีโต แห่งวัดไผ่ล้อมจึงนำชาวบ้าน ก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดไผ่ล้อมขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวบ้านรู้จักออมเงิน เพื่อลด ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือเคยมีในชุมชน และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนในชุมชนรู้จักบริหาร เงิน หากใครมีความเดือดร้อนมากก็สามารถกู้ยืมเงินในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นี้ได้ โดยให้สมัครเข้าเป็น สมาชิก ซึ่งจะได้รับการบริการในด้านต่าง ๆ คือ 1) รับฝากเงินสมาชิกทุกเดือน คนละอย่างน้อย 10 บาท แต่ไม่เกินเดือนละ 100 บาท โดยสมาชิกต้องเป็นคนในหมู่บ้านเท่านั้น เงินฝากสัจจะของ สมาชิกจะได้รับอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารทั่วไป 2) ปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิก ซึ่งสมาชิกที่นำเงินมา ฝากสามารถทำเรื่องขอกู้เงินได้ทันที โดยใช้ความผูกพันในสังคมเป็นหลักประกัน 3) จัดกองทุน สวัสดิการคุ้มครองตนเองด้วยกำไรที่ได้จากดอกเบี้ยเงินกู้

ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ คือ 1) รู้จักอดออม มีระเบียบวินัยและบริหารเงินมีระบบมาก ขึ้น เช่น บุคคลที่เข้ามาร่วมโครงการต้องมีสัจจะชำระหนี้ตามวันเวลาที่กำหนด หากผิดนัดจะต้องเสีย ค่าปรับบัญชีละ 10 บาท หรือ 20 บาท 2) สมาชิกเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ง่าย ลดปัญหาการกู้ยืมเงิน นอกกระบบมีเงินออมของตนเองเพิ่มมากขึ้นทุกเดือน ได้รับเงินปันผลในอัตราที่สูงกว่าดอกเบี้ยของ ธนาคารและได้รับสวัสดิการคุ้มครองตนเอง 3) เป็นกลุ่มต้นแบบในการจัดสวัสดิการ ระบบการเก็บ ออมเงินและการให้สินเชื่อเงินกู้กับชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจ 4) การคัดเลือกคณะกรรมการต้องผ่านกลไก การตรวจสอบที่เข้มงวด ทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำงานโปร่งใส ช่วยส่งเสริมประชาธิปไตย ในชุมชน

ความมั่นคงทางการเงิน หลังจากดำเนินงานมามากกว่า 20 ปี กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดไผ่ล้อม มีสมาชิกมากกว่า 58,747 คน มีเงินหมุนเวียนประมาณ 700 ล้านบาท และยังมีรายได้เพิ่มจากกิจกรรมทำบุญวันละ 1 บาท ทำให้กลุ่มสัจจะแห่งนี้มีเงินฝากมากถึงเดือนละประมาณ 5-6 ล้านบาท

จากแนวคิดของพระสุบิน ปณีโต ที่ได้จัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดไผ่ล้อม ตำบลบางพระ อำเภอเมือง จังหวัดตราด เมื่อปี พ.ศ. 2533 ปัจจุบันได้มีชุมชนอื่นนำแนวทางไปดำเนินกิจกรรมเฉพาะในจังหวัดตราด ประมาณ 165 กลุ่ม มีสมาชิกประมาณ 50,000 คน และพระสุบิน ปณีโต ยังคาดว่าสิ้นปีนี้มีเงินหมุนเวียนในเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราดจำนวนมาก ประมาณกว่าร้อยล้านบาท และคาดว่าจะมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป การรวมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ตามแนวทางพระสุบิน ปณีโต คือ เริ่มจากน้อย ไม่คิดใหญ่ทำใหญ่จะไปไม่รอด เปิดรับสมาชิกปีละ 1 ครั้ง รับผิดชอบกัน 4 ปี แล้วปิด อีกประมาณ 2-4 ปี เปิดรับใหม่ ไม่รับคนนอกชุมชน การระดมเงินทุน เริ่มจากระดมเงินทุนตัวเองหากมีการโกงก็เท่ากับการโกงตัวเอง และพระสุบิน ปณีโต ยังให้ข้อคิดคือ “อย่าหมิ่นเงินน้อย อย่างนอนคอยโชค ลองดูแมลงผึ้งที่เอาขาไปแตะเกสรที่ละน้อย แต่มามาก ๆ เข้าก็ได้น้ำผึ้งเป็นขวดเป็นโหล ถ้าคุณเริ่มถูกลูกเงิน 10 บาท แล้วบ้านคุณจะเจริญไม่ได้ ร้อยก็มาจากหนึ่ง ล้านก็มาจากหนึ่ง นี่คือหลักธรรมชาติ”

ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ครบวงจรชีวิตของพระสุบิน ปณีโต

การจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ประกอบด้วยองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ ความเป็นมาของการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กระบวนการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ การบริหาร การจัดการระบบบัญชี ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน และการพัฒนากลุ่มสัจจะออมทรัพย์วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ของพระสุบิน ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ การบรรยาย การอธิบาย การสาธิต การแลกเปลี่ยนความรู้ การฝึกปฏิบัติ

การดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิตของพระสุบิน ปณีโต

การจูงใจให้ชาวบ้านมารวมเงินกันนั้นมีอุปสรรคเบื้องต้นคือมีกลุ่มเก่าที่เคยตั้งมาแล้ว ดังนั้นพระสุบินจะเน้นให้เห็นปัญหาแล้วชี้แนะแนวทางซึ่งโดยส่วนมากในการตั้งกลุ่มปีแรกๆ จะมีคนเชื่อและเสียลงมือทำไม่มากนักส่วนหนึ่งที่ยอมทำก็เพราะท่านเป็นพระสงฆ์ชาวบ้านยังคงเชื่อพระอยู่บ้างทั้งนี้พระท่านมีหลักการชี้แนะเป็น 2 หลักใหญ่ๆคือ

1. ต้องชี้ให้เห็นว่าเพราะอะไรเราต้องมารวมตัวกันปัญหาบ้านเมืองของเราปัญหาในหมู่บ้านของเราเป็นอย่างไรถูกเอาเปรียบอย่างไรถ้าไม่รวมตัวกันในอนาคตเราจะเสียเปรียบมากขึ้นเรื่อยๆเพราะคนรวยเขาพากันตั้งบริษัทตั้งธนาคารจ้างคนหัวดีๆ ไปทำงานแต่ชาวบ้านต่างคนต่างอยู่สู้อะไรเขาไม่ได้ยิ่งต่อไปยิ่งถูกเขากดไปเรื่อยๆอาจจะต้องขายที่ดินขายบ้านหรือถูกยึดกลายเป็นคนอนาถาต้องรอประสาสงเคราะห์อย่างเดียว

2. ใช้ธรรมะนำเงินโดยชี้ให้เห็นว่า “การทำบุญ” นั้นสามารถทำได้โดยการนำเงินมาฝากรวมกันแล้วให้คน (สมาชิก) ฎูไปก็เป็นการทำบุญได้เพราะการที่คนตกทุกข์ได้ยากกับปัญหาเขาต้องการที่พึ่งซึ่งเมื่อเราสามารถให้เขาพึ่งได้เรียกว่า “ได้บุญ” ดังนั้นเมื่อคนมากู้เงินที่ฝากกันไว้ไปช่วยเรื่องเจ็บป่วยเรื่องการศึกษาเรื่องหนี้สินหรือไปลงทุนก็เป็นการสงเคราะห์เขาจึงเป็นการทำบุญนอกจากนี้ผลกำไรจากการกู้ยืมซึ่งเป็นค่าบำรุงนั้นเมื่อสิ้นปีแบ่งออกเป็น 2 ส่วนเท่ากันส่วนหนึ่งปันผลคืนอีกส่วนหนึ่ง

จัดเป็นกองทุนสวัสดิการสำหรับคนเจ็บคนตายการช่วยเหลือกันแบบนี้ก็เป็นการทำบุญตั้งนั้น “บุญ” จึงกลายเป็นตัวเชื่อมเป็นการตีความการทำบุญให้ชัดเจนขึ้นสอดแทรกไปกับกิจกรรมทางการเงินของชาวบ้านซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมากลุ่มองค์กรชาวบ้านต่างๆ ไม่มีโอกาสได้รับการกล่อมเกลาจิตใจแต่มักถูกทำให้คิดว่าจะได้เท่าไรจะเสียเท่าไรความเป็นมาและการวิเคราะห์การดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิต

การใช้ประโยชน์ร่วมเพื่อให้เกิดการรวมตัวตั้งคำถามว่าชุมชนและตัวเราจะอยู่รอดหรือไม่จะอยู่รอดได้ด้วยอะไรถ้าจะทำเรื่องนี้เราทำไปทำไมทำเพื่ออะไรจึงต้องมีหลักการของตนเองตั้งนั้นกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิตจึงไม่เร่งรื้อให้เกิดความโลภในลักษณะที่ว่า “เมื่อมีการสะสมเงินเยอะๆ แล้วจะได้มีเงินให้กู้จำนวนมากๆ” ซึ่งเป็นวิธีการที่หน่วยงานของรัฐมักใช้ในการเชิญชวนจัดตั้งวิธีการคือเริ่มจากตั้งเงื่อนไขให้ชาวบ้านรวมเงินกันให้ได้เงินจำนวนหนึ่งก่อนแล้วจึงสามารถขอกู้เงินจากธนาคารเป็นต้นแต่การสร้างประโยชน์ร่วมนั้นกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิตไม่ได้ใช้การสร้างประโยชน์ร่วมโดยการเอามูลค่าของเงินเป็นตัวตั้งไม่ได้เร่งรื้อให้คนรู้สึกว่ายากได้ว่ายากมีแต่เป็นความรู้สึกว่า “ช่วยเหลือกัน” และ “ช่วยผ่อนคลายความทุกข์ยาก” จึงไม่ใช่แหล่งทุนเพื่อแก้ปัญหาทางการเงินเท่านั้นแต่เป็นพื้นฐานที่ทางสังคมที่ให้ความหมายและคุณค่าต่อจิตใจคนในชุมชนอีกด้วย

การตั้งกลุ่มจะคิดพื้นฐานที่ว่าเริ่มตั้งจากเงินตัวเองเริ่มจากจำนวนน้อยและกำหนดจำนวนการรับเข้ากลุ่มไว้ 1 ปีเปิดครั้งเดียวและรับเพียง 4 ปีแล้วปิดไว้ก่อนปล่อยให้อีก 2-4 ปีแล้วปิดใหม่นอกจากนี้ยังไม่รับคนนอกชุมชนตั้งนั้นกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิตจึงใช้วิธีการ “นำร่อง” เน้นที่คนสนใจจริงๆ ก่อนแล้วทำให้ชาวบ้านคนอื่นๆ เห็นสร้างวัฒนธรรมของกลุ่มขึ้นมาจากนั้นเมื่อเปิดรับรุ่นต่อมาสมาชิกก็ต้องเดินตามแนวทางที่รุ่นแรกได้ปฏิบัติไว้ “เมื่อเริ่มต้นจากตัวเองระดมทุนจากตัวเองถ้าจะมีการโกงก็คือโกงเงินตั้งเองการเริ่มแต่น้อยเป็นธรรมชาติของสิ่งที่มีชีวิตและการเติบโตต้องมีทิศทางเป้าหมายที่ชัดเจนซึ่งจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องไม่เริ่มจากใหญ่เพราะของใหญ่จะกำหนดทิศทางได้ยากควบคุมยากจะสร้างปัญหามากกว่าตัวอย่างคนที่แบกของหนักจะคุมทิศทางไม่ค่อยอยู่บางคนเดินไปไปมาแต่ถ้าแบกของน้อยอาศัยเดินหลายครั้งทิศทางก็ชัดเจนอีกทั้งยังแข็งแรงอีกด้วยเป็นการออกกำลังไปในตัวแม้แต่เด็กก็ต้องเริ่มจากอนุบาลต้นไม้จะให้แข็งแรงก็ต้องปลูกแต่เล็กหากใช้เมล็ดโคจรุดทั้งต้นไปปลูกเจอลมพายุพัดก็หักโค่นง่าย”

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิตจะมีหลักว่า “ต้องไม่คิดใหญ่ทำใหญ่” เพราะจะไปไม่รอดจัดการไม่ได้หรือจะจัดการได้ก็มีเป้าหมายผิดพลาดเพราะใช้เงินเป็นตัวตั้งซึ่งถ้าหันทิศทางไปอย่างนั้นแล้วก็ไม่สามารถใช้กลุ่มเพื่อแก้ปัญหาสังคมที่อ่อนแอได้ไม่สามารถฟื้นฟูจิตใจของคนได้ “ถ้าปัญหาที่แท้จริงของชุมชนคือปัญหาวิธีคิดปัญหาของความคิดปัญหาของการรวมตัวกันปัญหาของความไม่สามัคคีกันแล้วต้องเริ่มต้นแต่น้อยเท่านั้นถึงจะรอดและอย่าไปเร่งรื้อให้โตเร็วหรือทำให้มันใหญ่เพราะการรวมตัวเร็วเกินไปใหญ่เกินไปแทนที่จะรอดก็มีโอกาสพากันไปตายได้เพราะไม่พร้อมทั้งกาลและเทศะและวิธีคิดของคนจะไปสู่การเกิดอาการ “หักใน” ได้ง่าย”

จากการดำเนินงานดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2535 พระสุบิน สามารถส่งเสริมให้ประชาชนจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ได้เป็นผลสำเร็จ จำนวน 9 กลุ่ม ในปี พ.ศ. 2536-2537 ขยายผลการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ได้ปีละ 20-30 กลุ่ม ในปี พ.ศ. 2543 มีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์แล้วจำนวน 140 กลุ่ม มีเงินทุนกว่า 87 ล้านบาท จาก 240 หมู่บ้าน

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิต

ได้มีผู้กล่าวถึงการก่อตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์หรือกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ทั้งด้านวารสารเอกสารงานศึกษาค้นคว้าวิจัยได้จัดทำการวิเคราะห์สืบค้นทั้งตัวบุคคลและผลงานซึ่งผลจากนามธรรมกลายเป็นรูปธรรมจากคำว่าสัจจะกลายเป็นสัจจะออมทรัพย์และวิวัฒนาการคำกล่าวของท่าน

พระสุบินปณีโตมาเป็นคำว่าสัจจะสะสมทรัพย์และได้แผ่หลายออกไปสู่ชุมชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนเป็นที่รวมใจของชาวบ้านและเป็นธนาคารบุญของชาวพุทธและใช้เป็นจุดรวมของสมาชิกกลุ่มและเป็นสถานที่ทำการของกลุ่มโดยส่วนมากซึ่งมีผู้ดำเนินการรวบรวมแนวคิดนี้ไว้เพื่อประโยชน์แก่การศึกษา ก็คือ

สุวัฒน์ คงแป้น (2545 : 18) ซึ่งกล่าวไว้ในหนังสือวิถีแห่งทำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตตามแนวทางของพระพระสุบินปณีโตว่าภูมิปัญญาพื้นบ้านหลักคิดแห่งสัจจะสะสมทรัพย์ในปี 2523 แถบภาคใต้ช่วงจังหวัดนครศรีธรรมราชเรื่อยลงมาถึงสตูล ขณะนั้นเป็นเขตของผู้ก่อการร้ายมีการเรียกค่าคุ้มครองปล้นสะดมชาวบ้านชาวช่องเดือดร้อนอย่างหนัก ชุมชนเกิดความแตกแยกหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดสตูลมีชาวบ้าน 30 กว่าครอบครัวหมู่บ้านดังกล่าวประสบปัญหาเศรษฐกิจเกิดการทะเลาะเบาะแว้งได้ปรากฏพระภิกษุรูปหนึ่งซึ่งุดงค์มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาภาคใต้มาถึงหมู่บ้านชาวบ้านจึงพากันไปนิมนต์พระรูปนั้นซึ่งมีนามว่าพระสุบินมาเทศน์เพื่อแก้ปัญหาพระสุบินตระหนักว่าลำพังการเทศน์คงจะแก้ความยากจนและฟื้นความสามัคคีให้กลับมาสู่ชุมชนลำบากจึงครุ่นคิดหาแนวทางที่จะผนวกการแก้ปัญหาปากท้องกับการสร้างความสามัคคีเข้าด้วยกันพระสุบินจึงได้เสนอแนะให้ชาวบ้านเก็บเงินร่วมกันบ้านหนึ่งเก็บเดือนละ 10 บาทแล้วเอมารวมกัน 100 หลังคาเรือนก็ได้ 1,000 บาทเพื่อเป็นการออมเงินไว้แก้ปัญหาชุมชนแม้การดังกล่าวจะยังมีได้สำเร็จลุล่วงเพราะเหตุเฉพาะหน้าที่พระสุบินจะต้องกลับจังหวัดตราดซึ่งเป็นบ้านเกิดเสียก่อนแต่ก็นับได้ว่าเป็นก้าวแรกของการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนซึ่งขณะนั้นยังหารู้ไม่ว่าก้าวดังกล่าวจะนำมาสู่การบุกเบิกสร้างนวัตกรรมใหม่ของการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนที่ส่งผลสะท้อนต่อนโยบายสร้างเศรษฐกิจฐานล่างของประเทศในเวลาต่อมาภายหลังพระสุบินได้หวนกลับมาุดงค์ภาคใต้อีกครั้งมาจนถึงจังหวัดสงขลาดินแดนที่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ซึ่งผสมผสานด้วยผู้คนจากหลากหลายวัฒนธรรมทั้งคนไทยจีนไทยมุสลิมในช่วงนี้เองที่พระสุบินได้มีโอกาสรู้จักกับครูชยยอดแก้วปราชญ์ชาวบ้านคนสำคัญของภาคใต้ที่ได้สร้างสรรค์โครงการกลุ่มออกทรัพย์หมู่บ้านจนประสบความสำเร็จทั่วจังหวัดสงขลา มีสมาชิก 20 กลุ่มมีเงินหมุนเวียนกว่า 100 ล้านบาทซึ่งเป็นปริมาณเงินหมุนเวียนที่มหาศาลก้าวแรกของครูชยเริ่มจากการออมของเด็กและครูโดยผลกำไรที่ได้นำไปปันผลและสนับสนุนเด็กยากจนจุดนี้เองพระสุบินพลันได้คิดถึงจุดประสานระหว่างการแก้ปัญหาคความยากจนและการสานความสามัคคีของชุมชนเข้าด้วยกันโดยอาศัยหลักเรื่องการออมทรัพย์ผนวกกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาซึ่งตนเองได้เรียนรู้มาโดยตลอดนามธรรมในหลักธรรมได้เริ่มก่อร่างเป็นรูปธรรมขึ้นมาในปี 2533 นั้นเอง 10 ปีแห่งการเรียนรู้จากการุดงค์ภาคใต้พระสุบินจึงได้หวนกลับไปบ้านเกิดเพื่อนำเอาความคิดเรื่องสะสมทรัพย์ไปทดลองก้าวแรกแห่งสัจจะสะสมทรัพย์

“ตอนทำครั้งแรกเอาตามซีแจงให้ชาวบ้านเห็นว่าพวกเรากำลังเสียเปรียบถ้าเราไม่รวมตัวกันในอนาคตจะเสียเปรียบมากขึ้นพวกคนรวยเขายังรวมตัวกันจัดตั้งบริษัทเราคนจนต่าง

คนต่างอยู่จะไปสู่อะไรได้ในอนาคตจะไม่มีที่อยู่ที่กินกลายเป็นคนอนาถาต้องรอประชาสงเคราะห์อย่าง เดียวฉะนั้นกลุ่มออมทรัพย์เป็นที่ที่จำเป็น ...” เมื่อเริ่มเผยแพร่แนวความคิดแม้พระสุบินจะเป็นที่เคารพ นับถือของ คนในหมู่บ้านแต่ด้วยความล้มเหลวของกิจการออมทรัพย์ที่ราชการเคยส่งเสริมชาวบ้านมา ตลอดก็ทำให้อุดที่ที่จะตั้งคำถามต่อความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมิได้ชาวบ้านเขาถามว่าเอาอีกแล้วเงินจากกลุ่มออม ทรัพย์กลุ่มเดิมยังไม่ได้คืนเลยเงินใหม่มาอีกแล้วอาตมาก็ชี้แจงว่าอาตมาไม่ได้บังคับโยมเพียงแค่ว่าคิดทาง ความคิดเงินแค่ 10 บาทเท่านั้นแต่ถึงอย่างไรชาวบ้านก็เชื่อพระเมื่อเริ่มต้นจึงมีสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสม ทรัพย์ประมาณ 70 คนพอปีที่3-4 ก็มีสมาชิก 200-300 คนพัฒนาการการขยายตัวของกลุ่มสัจจะสะสม ทรัพย์พระสุบินได้เริ่มสนับสนุนให้เกิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครั้งแรก 2 กลุ่มกลุ่มแรกคือที่บ้านเกิดของ ตนเองและที่วัดทุ่งเขาซึ่งเป็นวัดที่จำพรรษาต่อมามีพระที่เป็นเพื่อนกันไปบอกเจ้าคณะภาคเจ้าคณะภาค จึงได้เรียกพระสุบินพร้อมกับเจ้าคณะอำเภอและจังหวัดไปสอบถามเนื่องจากเห็นเป็นเรื่องการเงินการ ทองพระสุบินได้บอกเล่าถึงแนวคิดและรูปธรรมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ให้ทราบเจ้าคณะภาคพร้อม กับเจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะอำเภอเห็นว่าแนวทางดังกล่าวจะเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างมากจึงได้ สนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและการขยายเครือข่ายกับวัดต่างๆการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กลุ่ม ต่างๆช่วงแรกเป็นไปในลักษณะมีการฝากน้อยแต่ก็มากแต่พอกองทุนค่อยๆโตขึ้นก็ทำให้มีเงินในระบอบที่ สามารถปันผลและจัดการเรื่องสวัสดิการได้มากขึ้นพระสุบินพยายามโน้มน้าวชาวบ้านให้เห็นถึงความ พอดีโดยไม่เร่งรัดแต่การเพิ่มทุนแต่ให้มุ่งเป้าหมายที่ความประหยัดหมั่นสะสมเพื่อให้รากฐานของกองทุน แข็งแกร่งสามารถพึ่งตนเองในระยะยาวได้การจัดการของระบบสัจจะสะสมทรัพย์หลักการจัดการของ ระบบสัจจะสะสมทรัพย์อาศัยการผสมผสานหลักการจากระบบต่างๆ หลายรูปแบบอาทิธนาคารหมู่บ้าน และยังมีกิจกรรมจัดสวัสดิการแก่สมาชิกคล้ายบริษัทประกันภัยยิ่งกว่านั้นบางกลุ่มสามารถดำเนินการ แบบบริษัทคนกลางจัดซื้อสินค้าที่เป็นที่ต้องการของสมาชิกและคนในหมู่บ้านมาจำหน่ายซึ่งเป็นรูปแบบ ของสหกรณ์แต่ต่างกันตรงที่ว่ามีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับชุมชนมากกว่าหลักเกณฑ์โดยทั่วไป ดังนี้

ข้อแรกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มต้องเป็นคนในชุมชนเท่านั้นเพื่อการ ควบคุมตรวจสอบได้โดยจะต้องฝากเงินประจำทุกเดือนอย่างน้อยรายละ 10 บาทแต่ไม่เกิน 100 บาท ทั้งนี้เพราะต้องการฝึกให้ชาวบ้านมีวินัยดังที่พระสุบินได้อธิบายว่า “อย่าหมิ่นเงินน้อยอย่างนอนคอยโชค ลองดูเมล็ดฝ้ายที่เอาเข้าไปเพาะที่ละน้อยๆแต่มาหลายๆ เขาก็ได้น้ำฝ้ายเป็นขวดเป็นไหถ้าคุณเริ่มดูถูก เงิน 10 บาทซะแล้วบ้านคุณจะเจริญไม่ได้อยู่ก็มาจากหนึ่งล้านก็มาจากหนึ่งนี่คือหลักธรรมชาติ” กฎเกณฑ์ดังกล่าวยังสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของชาวบ้านอย่างยิ่งเพราะชาวบ้านอายุที่จะเอาเงิน 10 บาทไปฝากธนาคารและยังไม่คุ้มกับที่ต้องเสียค่ารถไปฝากขณะเดียวกันหากใครคิดจะฝากครั้งเดียวที่ ละหลายร้อยหลายพันนั้นก็เป็นการผิดกติกาเช่นกัน“มีคนบอกว่าขอฝากปีละ 600 แล้วไม่มาทุกเดือนจะ ได้ไหมอาตมาบอกว่าไม่ได้เพราะต้องการให้เดือนหนึ่งโยมมาพบกันครั้งหนึ่งใครมีปัญหาสารทุกข์สุกดิบ อะไรจะได้รู้ปัญหาของหมู่บ้านว่ามีอะไรใครเจ็บไข้ได้รู้กัน” เกณฑ์ดังกล่าวจึงเป็นตัวกระชับความสัมพันธ์ ทางสังคมได้ดีขณะเดียวกันก็เป็นตัวบังคับพฤติกรรมของผู้คนเพราะผู้ที่บกพร่องในการออมไม่มาหรือฝาก ซ้ำกว่าที่กำหนดจะถือว่าไม่มีสัจจะและโดนปรับข้อสองคนที่เอาเงินมาฝากสามารถทำเรื่องขอกู้ได้ทันที โดยมีหนังสือสัญญามีคนค้ำประกันและอยู่ในการดูแลของกรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่ทำหน้าที่ที่ ปล่อยกู้โดยใช้สัจจะความเชื่อถือกันเองหลักการตรงจุดนี้เกิดจากการสรุปทริยีนความผิดพลาดของ กลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ที่มีอยู่ดังที่พระสุบินได้วิเคราะห์ว่า“การออมทรัพย์แบบทางการไม่เหมาะสม

เพราะตามระเบียบต้องเอาเงินไปฝากธนาคารก่อนจนกว่าจะได้เงินหลายหมื่นตามเงื่อนไขของเขาถึงจะมีสิทธิถอนเงินครึ่งหนึ่งมาปล่อยกู้แต่ชาวบ้านเดือดร้อนรอไม่ได้สัจจะสะสมทรัพย์จึงตั้งระเบียบสามารถกู้ได้ทันที” ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ระบบสัจจะสะสมทรัพย์ตอบสนองความจำเป็นของชาวบ้านได้ดีกว่าสถาบันการเงินทั่วไปข้อสามคณะกรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่ชาวบ้านเลือกตั้งกันมานั้นให้มีวาระเพียงปีเดียวห้ามผูกขาดแต่ถ้ากรรมการประพฤติดันดีก็สามารถถูกเลือกเข้ามาใหม่ซึ่งหลักการข้อนี้เป็นหลักการให้กลไกทางสังคมในชุมชนเองเป็นตัวตรวจสอบสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่อำนาจการบริหารตัดสินใจต้องเป็นของชุมชนมิใช่แค่เพื่อชุมชนเพียงประการเดียวการเปลี่ยนบทบาทของเงินจากสินค้าสู่เครื่องมือแก้ปัญหาเป็นที่น่าแปลกใจอยู่ไม่น้อยเมื่อ “เงิน” ได้พลิกบทบาทจาก “คำตอบ” (End) มาเป็น “เครื่องมือการสร้างคน” (Tool) ได้อย่างน่าชื่นชมอย่างน้อยอาจจัดแบ่งผลกระทบที่เห็นได้ชัดใน 3 ระดับกล่าวคือระดับครัวเรือนสมาชิกเริ่มต้นโดยส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านซึ่งมักจะผลักดันให้คนในครอบครัวทั้งปู่ตาพ่อลูกหลานมาสมัครเป็นสมาชิกในโอกาสระดับชุมชนเมื่อเงินทุนในระบบเพิ่มมากขึ้นตามความสามารถในการออมและตามความสามารถในการคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยของสมาชิกจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ใน 2 รูปแบบได้แก่

1. เงินปันผลซึ่งจะขึ้นอยู่กับจำนวนเรือนหุ้นของสมาชิกเงินจำนวนนี้หากเปรียบเทียบกับจำนวนเงินจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปแล้วไม่แตกต่างกันแต่อย่างไรนอกจากนี้สมาชิกยังจะได้รับผลประโยชน์ที่จะไม่เคยได้รับจากธนาคารพาณิชย์แห่งใดในแผ่นดินนี้นั่นคือ

2. สวัสดิการทั้งที่เป็นค่ารักษาพยาบาลค่าช่วยเหลือการทำศพบุณฑการศึกษาพัฒนาหมู่บ้านเป็นต้นระดับระหว่างชุมชนเมื่อมีจำนวนเงินออมมากกว่ายอดเงินกู้ย่อมมีเงินคงเหลืออยู่ในระบบซึ่งถ้าหากมิได้มีการจัดการเงินที่เหลือนี้อย่างไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆชุมชนบางชุมชนจึงมีการติดต่อเชื่อมโยงเพื่อถ่ายโอนจำนวนเงินที่เหลือนี้ให้แก่อีกหนึ่งชุมชนซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ทั้งชุมชนที่ให้ออมและชุมชนที่ถูกระบบตรวจสอบที่โปร่งใสและมีส่วนร่วมระบบที่เอื้อประโยชน์ต่อสาธารณะย่อมต้องสามารถตรวจสอบและเข้าถึงได้ง่ายแม้แต่สมาชิกที่ไม่สามารถเขียนหนังสือได้ระบบก็ต้องสร้างให้เอื้อแก่คนเหล่านั้นด้วยซึ่งที่เป็นตารางระบบที่เอื้อต่อการดำเนินงานของกลุ่มครบวงจรชีวิตดังนี้

ระบบที่เอื้อต่อการดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกระบบตรวจสอบ

สมุดคู่มือฝาก-กู้สมาชิกจะเป็นผู้เก็บไว้และจะต้องนำมาทุกครั้งในการฝาก-กู้สมุดนี้จะระบุจำนวนเงินที่ฝากในแต่ละครั้งพร้อมจำนวนหุ้นที่เพิ่มขึ้นในขณะเดียวกันก็จะระบุจำนวนยอดเงินกู้ในแต่ละครั้งจำนวนเงินที่คืนในแต่ละงวดพร้อมกับค่าบำรุงสมุดบันทึกเงินฝากสมุดบันทึกเงินกู้สมุดคุมเงินในระบบเงินฝากเงินหมุนเวียนรายรับ-รายจ่าย

สมุดบันทึกเหล่านี้จะเก็บรักษาโดยกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์รายการทุกรายการทั้งฝากและการกู้ของสมาชิกล้วนสามารถติดตามและตรวจสอบได้ตลอดเวลาในกรณีที่มีสมุดเล่มใดหายไปไม่ว่าจะเป็นของสมาชิกหรือของกรรมการข้อมูลที่หายไปนั้นจะสามารถรวบรวมได้จากเล่มอื่นและในการประชุมประจำปีของทุกปีกรรมการจะรายงานผลการดำเนินงานพร้อมกับจัดสรรผลประโยชน์หรือกำไรที่ได้จากการประกอบการเป็นเงินปันผลและสวัสดิการกลุ่ม (ชุมชน) พร้อมทั้งมีการทบทวนกฎระเบียบทุกปีที่สำคัญที่สุดก็คือกิจกรรมทั้งการฝากและกู้ซึ่งล้วนเกิดขึ้นต่อหน้าสมาชิกในที่สาธารณะนั้นหมายถึงเงินสดจากค่าหุ้นฝากเงินและเงินงวดชำระคืนจากเงินกู้ของสมาชิกในเดือนนั้นจะนำมาให้ออมสมาชิกที่ขอกู้เงินทั้งหมดโดยมีการตรวจนับเงินสดต่อหน้าสมาชิกทุกคนกรณีของการเกิดขึ้นของกลุ่มสัจจะสะสม

ทรัพย์สินในจังหวัดตราดที่ได้รับการส่งเสริมและเผยแพร่ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางโดยพระสุบิน ปณีโต แห่งวัดไผ่ล้อมอำเภอเมืองจังหวัดตราดเป็นกรณีตัวอย่างของการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ หลักธรรมมะในพระพุทธศาสนาเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเป็นองค์รวมโดยเริ่มต้นจากการจัดการ ทุนร่วมกันของชุมชนที่เป็นกลไกร้อยรัดผู้คนให้เข้ามารวมกันสร้างสรรค์กิจกรรมอื่นๆ เพื่อไปสู่ความ แข็งแกร่งของระบบเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของชุมชนโดยรวมในขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางสำคัญ ที่จะ เป็นพื้นที่ให้หน่วยงานจากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถทำงานในเชิงของการหนุนเสริมได้ อย่างเหมาะสมมากขึ้น

บทเรียนจากสัจจะสะสมทรัพย์การดำเนินกิจกรรมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พบว่า มีบทเรียนที่นำศึกษา 6 ประการคือ 1) การประสานวิธิตัด 3 ปรัชญาคือศาสนาชุมชนและครอบครัวเข้า ด้วยกัน 2) การเจาะกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในชุมชนคือวัดกลุ่มทำบุญซึ่งอนุมาณได้ว่าเป็นคนดีในชุมชน และการขยายเครือข่ายของพระ 3) การเรียนรู้จากการลงมือทำทันทีที่กล่าวคือตั้งกลุ่มแล้วให้กู้และออมใน วันแรกเลย 4) การผูกเชื่อมโยงบุญใจและเงินออมเข้าด้วยกันกับสัจจะและกฎเกณฑ์ประชาธิปไตย ของกลุ่ม 5) การปรับสร้าง“วิธิตัดใหม่” ด้วยการให้สวัสดิการแก่ปัจเจกเพื่อให้เกิดกลุ่มที่แข็งแรงฝึกฝน ความเสียสละและควบคุมพฤติกรรมสมาชิกร่วมกัน 6) ระบบ 5 ปี4 รุ่นปีได้รับสมาชิก

1. การประสานวิธิตัด 3 ปรัชญาคือศาสนาชุมชนและครอบครัวเข้าด้วยกันในการ พบปะกับชุมชนพระสุบินพยายามเน้นให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญของการพึ่งพาตนเองและการมีสัจจะ โดยได้หยิบยกเรื่องของฝูงวัวที่ช่วยกันป้องกันตนเองให้พ้นจากการคุกคามของเสือได้โดยการรวมกลุ่มกัน และเริ่มทำด้วยตนเองไม่มีแก้วหรือรอให้มีปัจจัยภายนอกเข้าช่วยส่วนการปรับเงินจากสมาชิกที่ไม่ตรง ต่อเวลาบัญชีละ 10 บาทหรือ20 บาทก็เป็นกระบวนการที่ฝึกฝนให้คนมีสัจจะรู้จักรับผิดชอบต่อตัวเอง ซึ่งจะยังผลให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมในที่สุดขณะเดียวกันก็ได้เน้นให้เห็นถึงคุณค่าของความ ช่วยเหลือเอื้ออาทรร่วมคิดร่วมทำของคนในชุมชนอันนำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคีเพื่อสร้างสรรค์ ความน่าอยู่ของชุมชนให้มากยิ่งขึ้นรวมทั้งยังได้ปลูกฝังให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีมากขึ้นด้วยการ แสดงให้เห็นว่าทุกคนในครอบครัวล้วนมีศักยภาพมีความสามารถที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ลูกๆ สามารถช่วยพ่อแม่ได้คนเฒ่าคนแก่ก็สามารถช่วยเหลือนครครอบครัวได้เพราะทุกคนในครอบครัวมีสิทธิที่จะ เป็นสมาชิกกลุ่มได้ออมได้เงินที่ออมนี้จะเป็นฐานให้ครอบครัวได้กู้ยืมมาใช้ยามขาดแคลนเหมือนกับพ่อ แม่กู้เงินจากลูกเองทั้งหมดนี้ล้วนเกิดขึ้นจากการได้ปฏิบัติจริงในการทำกิจกรรมของกลุ่มสัจจะสะสม ทรัพย์ร่วมกัน

2. การเจาะกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในชุมชนการเจาะกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญหลักๆ ภายในชุมชนช่วยให้การทำงานในระยะต่อไปทำได้สะดวกรวดเร็วขึ้นเพราะกลุ่มเหล่านี้มีศักยภาพในการ ที่จะขยายงานของตนต่อไปได้หากเขาได้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในกิจกรรมและได้ลง มือทำด้วยตนเองกลุ่มเป้าหมายที่พระสุบินใช้เป็นเหมือนคนางัดให้กิจกรรมสามารถขยายตัวได้อย่าง รวดเร็วนี้ได้แก่วัดพระสุบินดำเนินการเผยแพร่ความคิดในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ให้แก่ชุมชน ต่างๆ โดยได้เข้าไปตามวัดของชุมชนเหล่านั้นในวันพระหรือวันที่ชาวบ้านในชุมชนนั้นมาทำบุญ ร่วมกันที่วัดเป็นจำนวนมากแล้วขออนุญาตเจ้าอาวาสเพื่อบรรยายให้ชาวบ้านฟังในระหว่างที่พระรูปอื่นๆ กำลังฉันภัตตาหารในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ซึ่งได้มีการสอดแทรก หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้าไปด้วยการใช้วัดเป็นฐานของการดำเนินกิจกรรมเช่นนี้ได้ฟื้นฟูหรือ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนให้มีความแน่นแฟ้นขึ้นมาเป็นอย่างมากเพราะทำให้วัดได้มี

โอกาสที่ถือโอกาสตอบแทนแก่ชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นนอกเหนือจากเดิมที่เคยให้หลักธรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตนอกจากนี้พระบางรูปยังได้ช่วยเป็นที่เลี้ยงแก่กลุ่มในหลายด้านเช่นการทำบัญชีการเขียนใบสัญญาขณะเดียวกันด้วยความที่วัดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประกอบกับบนศาลาวัดที่ชาวบ้านทำกิจกรรมร่วมกันนั้นจะมีพระประธานและพระภิกษุประจำอยู่เสมอคนในชุมชนจึงให้ความเคารพยำเกรงต่อสถานที่ที่มีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการการทำงานของกลุ่มว่าจะไม่มีการทุจริตในขณะเดียวกันกรรมการกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่ก็จะไม่กล้ากระทำการทุจริตขึ้นนอกจากนี้การที่วัดเป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชนซึ่งเปิดกว้างให้ผู้คนสามารถเข้าออกได้ตลอดเวลาทำให้กิจกรรมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่กระทำขึ้นในวัดเป็นกิจกรรมที่เปิดกว้างต่อการตรวจสอบด้วยสมาชิกจะสามารถมองเห็นกระบวนการทำงานของกรรมการได้ตลอดเวลากลุ่มทำบุญซึ่งเป็น“คนดี”ในชุมชนกลุ่มคนที่มาทำบุญที่วัดจะเป็นกลุ่มที่ได้รับข้อมูลที่ถ่ายทอดจากพระสุบินเป็นกลุ่มแรกในชุมชนคนกลุ่มนี้เป็นที่เคารพยกย่องในชุมชนว่ามีศีลธรรมเพราะเข้าวัดทำบุญอยู่เสมอเมื่อคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เริ่มทำกิจกรรมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เป็นกลุ่มแรกจึงได้รับความเชื่อถือจากสมาชิกอื่นๆ ในชุมชนและเมื่อสมาชิกชุดที่เริ่มก่อตั้งนี้ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมให้เพื่อนบ้านมองเห็นถึงคุณประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มก็จะทำให้คนในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมได้มากขึ้นกลุ่ม “คนดี” ในชุมชนที่เป็นผู้เริ่มก่อตั้งกลุ่มนั้นจะมีส่วนหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกให้เป็นกรรมการของกลุ่มซึ่งจะพบว่าในปีต่อๆ มาเมื่อหมดวาระลงกรรมการส่วนใหญ่ก็จะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาให้เป็นกรรมการต่ออีกเสมออันเป็นกระบวนการที่ตอกย้ำให้เห็นถึงความเชื่อมั่นไว้วางใจของคนในชุมชนที่มีต่อกรรมการเหล่านั้นให้ทำหน้าที่ผู้นำของตนหรือทำหน้าที่แทนตนเองเป็นผู้นำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอันเกิดจากกระบวนการกลุ่มเป็นกลไกในการคัดเลือก "เวลาตั้งกรรมการขึ้นมาแล้วเขาจะต้องพยายามเลือกคนดีที่สุดมือสะอาดใจซื่อบริสุทธิ์เข้ามาบริหารการเงิน" ในขณะเดียวกันด้วยเนื้องานที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นในแต่ละปีก็ได้ทำให้การคัดเลือกกรรมการเพิ่มมากขึ้นทุกปีกรรมการที่เพิ่มขึ้นมานี้ต้องได้รับการรับรองจากสมาชิกส่วนใหญ่เสียก่อนทำให้มีผู้นำตามธรรมชาติในชุมชนเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ การขยายเครือข่ายของพระการเกิดขึ้นของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จำนวนมากทำให้พระสุบินต้องใช้เวลาเกือบทั้งหมดเพื่อตระเวนออกไปเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำต่อกลุ่มเหล่านี้อยู่ตลอดปีในขณะเดียวกันก็มีกลุ่มใหม่เกิดขึ้นอยู่เสมอซึ่งต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิด “เป็นที่เลี้ยงให้ทุกกลุ่มปีหนึ่งไปร้อยละห้าแห่งกลุ่มตั้งใหม่จะต้องไปเป็นที่เลี้ยงสามสี่ครั้งในช่วงแรกๆ” นับเป็นภารกิจที่ค่อนข้างหนักสำหรับคนคนเดียวพระสุบินจึงได้พยายามถ่ายทอดความคิดในการจัดตั้งกลุ่มนี้ไปสู่พระรูปอื่นๆ ทั้งภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงเพื่อให้ทำหน้าที่เผยแพร่กิจกรรมนี้สู่ชุมชนให้ได้มากขึ้นการขยายเครือข่ายของพระเช่นนี้ทำให้มีพระภิกษุหลายรูปเข้ามารับหน้าที่นี้ในหลายจังหวัด เช่นจันทบุรี เชียงราย ระยอง นครบวงจระชีวิตในขณะเดียวกันพระที่ประจำอยู่ตามวัดต่างๆ ที่พระสุบินออกไปเผยแพร่ก็ให้ความสนใจและร่วมกิจกรรมในฐานะเป็นที่เลี้ยงให้แก่กลุ่มได้เป็นอย่างดีและเป็นหลักให้แก่การดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่มได้

3. การเรียนรู้จากการลงมือทำทันทีวันแรกที่เริ่มก่อตั้งกลุ่มแต่ละกลุ่มนั้นหลังจากที่พระสุบินได้บรรยายเชิญชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์แล้วพระสุบินจะแนะนำให้ชาวบ้านเริ่มต้นด้วยการออกเงินอย่างต่ำเดือนละ 10 บาทเพื่อให้ชาวบ้านยอมทดลองออมร่วมกันโดยมีกรรมการส่วนหนึ่งทำหน้าที่รับเงินออมของสมาชิกพร้อมๆ กันนั้นก็มีการออกรายการอีกส่วนหนึ่งทำหน้าที่รับลงชื่อเพื่อกู้เงินเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการออมแล้วก็จะสามารถเปิดให้กู้ได้ทันทีทำให้ชาวบ้านสามารถ

มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะในการทำกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ในอดีต สมาชิกไม่สามารถกู้ได้ทันทีต้องนำเงินที่ออมนั้นไปฝากธนาคารเสียก่อนทำให้เกิดปัญหาของ ความไม่เชื่อมั่นต่อกรรมการเกิดขึ้นได้ทำให้สมาชิกได้มีการลงมือทำจริงคือออมและกู้ได้ในทันทีที่เริ่ม ก่อตั้งกลุ่มเช่นนี้ทำให้ชาวบ้านมองเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างชัดเจนไม่ต้องรอ เหมือนเมื่อก่อนซึ่งจะเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับประโยชน์จากการออมในขณะที่เดียวกันกรรมการที่ทำงานก็ รู้สึกสบายใจเพราะไม่ต้องเก็บเงินไว้กับตัวเองอันจะนำไปสู่ข้อครหาต่างๆนานาได้นอกจากนี้การดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มให้เสร็จได้ภายในวันเดียวก็ทำให้เกิดความประหยัดค่าใช้จ่ายต่างๆลงไปได้มาก กรรมการทำงานเพียงเดือนละ 1 วันไม่ต้องรับภาระมากนักนอกจากนี้ยังทำให้ง่ายต่อการจดจำของ สมาชิกด้วยไม่ทำให้สมาชิกหลงวันหรือมาผิดวัน

4. การผูกเชื่อมโยงบุญใจและเงินออมเข้าด้วยกันกับสัจจะและประชาธิปไตย ของกลุ่มพระสุบินชี้ให้สมาชิกของกลุ่มเห็นว่าคนที่คนในชุมชนได้นำเงินมารวมกันและให้คนที่กำลัง เดือดร้อนกู้เอาไปใช้ก่อนเป็นการช่วยให้คนเหล่านั้นได้มีโอกาสในการลืมตาอ้าปากขึ้นมาอีกครั้งนับเป็น การทำบุญหรือการสงเคราะห์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการปล่อยให้กู้นี้จะให้กู้แก่สมาชิกที่กำลังได้รับความ เดือดร้อนมากที่สุดด้วยการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนไว้ 3 กรณีที่จะต้องได้รับเงินกู้ก่อนได้แก่ลำดับ แรกคือคนป่วยลำดับที่สองคือคนที่ต้องรับภาระดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่สูงมากๆ และลำดับที่สามคือการ กู้เรื่องการศึกษาเงินที่เหลือจากนี้จะให้กู้แก่สมาชิกทั่วไปเป็นการฝึกให้สมาชิกมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ เพื่อนร่วมชุมชนก็อยู่ซึ่งกันและกันในขณะเดียวกันการกำหนดวันและช่วงเวลาของกลุ่มจะดำเนิน กิจกรรมไว้อย่างชัดเจนเหมือนกันทุกเดือนก็เป็นการฝึกฝนให้สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อตนเองและ ต่อกลุ่มเพราะสมาชิกจะต้องนำเงินออมหรือเงินกู้มาส่งให้กลุ่มตามวันและเวลาที่กำหนดเอาไว้มีฉะนั้นจะ ถูกปรับตามอัตราที่แต่ละกลุ่มได้กำหนดเอาไว้การกำหนดให้สมาชิกมาพบปะกันทุกเดือนยังมีส่วนในการ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นในชุมชนเพราะได้มีการแลกเปลี่ยนสารทุกข์สุขดิบซึ่งกันและกันร่วมกันมอง สภาพปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนซึ่งอาจนำไปสู่การร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกันได้กลุ่มสัจจะ สะสมทรัพย์แต่ละกลุ่มจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ของกลุ่มร่วมกันเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนิน กิจกรรมร่วมกันโดยจะมีการปรับปรุงกฎเกณฑ์เหล่านี้ร่วมกันอยู่เสมอทุกปีเพื่อให้มีความเหมาะสมกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นสมาชิกเองนั้นก็ได้เรียนรู้ถึงศักยภาพของตนเองในอันที่จะร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์ของ ชุมชนอันเป็นการกำหนดอนาคตของตนเองด้วย

5. การปรับสร้าง“วิถีคิดใหม่” ด้วยให้สวัสดิการแก่ปัจเจกเพื่อให้เกิดเป็นกลุ่มที่ แข็งแรงฝึกฝนความเสียสละและควบคุมพฤติกรรมสมาชิกร่วมกันเมื่อครบรอบปีของการออมกลุ่มจะแบ่ง เงินกำไรที่ได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ออกเป็นสองส่วนเท่าๆ กันส่วนหนึ่งปันผลคืนแก่สมาชิกอีกส่วนหนึ่งจะ นำไปใช้เป็นเงินกองทุนสวัสดิการแก่สมาชิกโดยพระสุบินได้ชี้ให้ชาวบ้านเห็นถึงความสำคัญของการมี สวัสดิการและยกตัวอย่างสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการและลูกจ้างในสถานประกอบการได้รับ “ถ้าราชการเขาป่วยเขายังมีราชการคุ้มครองเบิกค่ารักษายาบาลได้คนทำงานอุตสาหกรรมเขาก็มี กฎหมายประกันสังคม”ในเบื้องต้นนั้นได้ใช้ไปในเรื่องของการรักษายาบาลเป็นส่วนใหญ่แต่ก็มีบางกลุ่ม ที่มีเงินสวัสดิการมากพอได้เริ่มนำเงินสวัสดิการนี้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนให้น่าอยู่มากขึ้นเช่น กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านอ่าวขามตำบลอ่าวใหญ่อำเภอเมืองที่ได้มีมติให้นำเงินสวัสดิการไปใช้ในการ ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะให้เป็นสนามกีฬาของเยาวชนโดยไม่ต้องรอเงินงบประมาณขององค์การบริหาร ส่วนตำบลแต่อย่างใดหรือกลุ่มวัดเนินทรายที่ได้นำเงินบางส่วนไปซื้อเก้าอี้ถวายวัดและใช้เป็นอุปกรณ์ใน

การทำงานของกลุ่มทุกๆเดือนด้วยการจัดระบบสวัสดิการขึ้นนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มจะสะสมทรัพย์สินสามารถดำรงอยู่ได้เพราะกองทุนสวัสดิการนี้จะเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกไม่ลาออกจากรวมเพราะถ้าลาออกก็จะไม่ได้รับการแบ่งเงินสวัสดิการให้เพราะเป็นเงินกองกลางของกลุ่มโดยพบว่าสมาชิกกลับมีความผูกพันต่อกลุ่มมากขึ้นเพราะต้องพึ่งพาต่อกลุ่มในขณะเดียวกันก็พยายามช่วยกันทำให้เงินกองทุนก่อนนี้โตมากขึ้นเรื่อยๆเพื่อให้กองทุนนี้สามารถดูแลสมาชิกให้ได้มากที่สุดกลุ่มจึงมีความเข้มแข็งมากขึ้นตลอดเวลาในบางกลุ่มได้พยายามเร่งสร้างให้เงินกองทุนสวัสดิการนี้เติบโตเร็วมากขึ้นโดยการนำเงินกองทุนสวัสดิการนี้ไปปล่อยให้สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยที่เท่ากันกับดอกเบี้ยเงินกู้ก่อนที่ได้จากการออมแต่เมื่อมีดอกเบี้ยกลับมาจะนำเข้ามาสมทบทุนสวัสดิการทั้งหมดไม่ได้นำไปปันผลให้กลับคืนแก่สมาชิกทำให้เงินกองทุนสวัสดิการเติบโตได้เร็วขึ้นในขณะเดียวกัน

กองทุนสวัสดิการนี้เป็นกลไกที่สำคัญในการให้คนส่วนใหญ่ของชุมชนได้ควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชนด้วยเช่น “สมาชิกบางกลุ่มได้สิทธิการรักษาพยาบาลนอนโรงพยาบาลได้คืนละ 500 บาทถ้าใครสูบบุหรี่เขาจะปรับคืนละ 100 บาทถ้าคุณสูบบุหรี่ครั้งที่ 2 ก็ปรับเพิ่มมากขึ้นอีกถ้าคุณเล่นการพนันก็จะลงโทษอย่างนี้“หรือบางกลุ่ม”จะตกลงในที่ประชุมเลยว่าถ้าใครซื้อสิทธิขายเสียงไป 500 บาทเราจะหยุดจ่ายค่ารักษาพยาบาลมูลค่า 500 บาทเลยเพราะคุณได้ตรงนั้นแล้วกลุ่มไม่จำเป็นต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลคุณคนในหมู่บ้านเขาจะรู้กันว่าใครขายเสียง”

6. ระบบ 5 ปี 4 รุ่นปีได้รับสมาชิกหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการเปิดรับสมาชิกเพียง 4 รุ่นแล้วหยุดรับไประยะหนึ่งอาจเป็น 3 ปีหรือ 4 ปีแล้วแต่กลุ่มจะกำหนดแล้วจึงค่อยเปิดรับสมาชิกใหม่อีกครั้งการดำเนินการเช่นนี้ช่วยให้คนในชุมชนที่มองเห็นคุณค่าของกลุ่มริบหรี่เป็นสมาชิกก่อนที่จะปิดรับไปเสียก่อนในขณะเดียวกันรายละเอียดของหลักเกณฑ์ภายในกลุ่มก็กำหนดให้สมาชิกรุ่นแรกหรือสมาชิกที่สมัครในปีแรกมีสิทธิรับเงินค่ารักษาพยาบาลเต็มอัตราที่กลุ่มกำหนดให้รุ่นที่ 2, 3, และ 4 ก็จะได้รับลดหลั่นกันไปรุ่นละครั้งหนึ่งของรุ่นก่อนหน้านั้นทำให้สมาชิกในรุ่นหลังๆได้รับเงินสวัสดิการน้อยมาการหยุดรับสมัครจะทำให้เงินกองทุนสวัสดิการนี้ขยายตัวเติบโตขึ้นจนพอเพียงกับการช่วยเหลือสมาชิกในขณะเดียวกันสมาชิกรุ่นหลังๆก็จะได้รับการเลื่อนขั้นให้ไปอยู่ในรุ่นที่สูงขึ้นด้วยเช่นรุ่น 2 ก็ได้รับการปรับให้ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับรุ่น 1 ประโยชน์ของการทำงานการดำเนินการกลุ่มจะสะสมทรัพย์สินมีแก่นแท้คือการสร้างคุณธรรมและสวัสดิการกลุ่มให้แก่กลุ่มคนทั้งในชนบทและในเมืองด้วยการใช้

6.1 คุณค่าทางพระพุทธศาสนาได้แก่สัจจะเสียสละความเอื้ออาทรช่วยเหลือกันการใช้คนดีบริหารควบคุมคนไม่ดี

6.2 ระบบบริหารการเงินที่เป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชนด้วยการจัดแบ่งเป็นระบบต่างๆ คือเงินกองทุนสวัสดิการครบวงจรชีวิตเงินกู้ศูนย์กลางการระดมเงินออมและตลาดนัด (ทุน-สินค้า)

6.3 การพึ่งตนเองของชุมชนใน 3 ด้านคือด้านคุณธรรมและวินัยด้านสวัสดิการชุมชนครบวงจร และด้านการเป็นศูนย์กลางการเงินของชุมชน

6.4 การเปิดโอกาสให้คนทั้งชุมชนไม่เว้นแม้แต่คนแก่หรือเด็กได้มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ของกลุ่ม

6.5 การยึดโยงชุมชนด้วยวัฒนธรรมชุมชนและกองทุนสวัสดิการ

6.6 การพึ่งพาซึ่งกันและกันของคนในชุมชนกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติธรรมผ่านการออมเงินและบริหารเงินชุมชน

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่ได้รับการส่งเสริมโดยพระสุบินนี้มีหลักการที่สำคัญคือ

1. การเริ่มออมและกู้โดยการทดลองทำและเรียนรู้ทันทีในวันเดียวกันกับวันที่เริ่มตั้งกลุ่มของสมาชิกพร้อมๆกันทุกคนเป็นการให้ความรู้และโอกาสในการฝึกฝนอย่างครบถ้วนทั้งกระบวนการในวันแรกของการดำเนินกิจกรรมอันเป็นโอกาสแรกเริ่มที่สมาชิกกำลังให้ความสนใจสูงสุดต่อกิจกรรมของกลุ่ม

2. การจัดการการเงินระดับชุมชนหรือกลุ่มย่อยๆที่เกิดขึ้นในทุกรอบเดือนมีความสำคัญเป็นการเปิดเวทีประชาธิปไตยขึ้นอันนำไปสู่การร่วมกันสร้างศีลธรรมใหม่หรือกฎของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นซึ่งเป็นกระบวนการกำหนดตนเองที่ฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ได้อีกครั้งการสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องการเงินและเศรษฐกิจชุมชนให้แก่สมาชิกการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มและบทบาทของสตรีให้มากขึ้นเรื่อยๆ

3. การร่วมบริหารกองทุนสวัสดิการของชุมชนและปรับพฤติกรรมไปสู่“กฎประชาธิปไตยของชุมชน” โดยกองทุนนี้มีความสำคัญ3ประการคือ 1) เป็นการสร้างจิตสำนึกความเสียสละให้แก่คนในชุมชน 2) เป็นหลักประกันของชีวิตครอบครัวและชุมชน3)ช่วยควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน

4. การริเริ่มกลุ่มเกิดขึ้นจากในวัดซึ่งสามารถดึงคนดีในชุมชนให้เข้ามาร่วมกันทำงานเพื่อชุมชนอันเป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างวัดและคนดีเข้ากับคนส่วนใหญ่ในชุมชนนำไปสู่กิจกรรมการสร้างสรรค์ชุมชนด้านอื่นๆต่อไป

5. การติดตามพฤติกรรมโดยใช้ “ตัวชี้วัด” ของสมาชิกกลุ่มในเชิงศีลธรรมและการฝึกธรรมะผ่านกิจกรรมการออม

6. การขยายเครือข่ายผ่านพระในช่วงเข้าพรรษาโดยมีกิจกรรมงานบุญเป็นโอกาสในการสื่อที่สำคัญ

สรุปขั้นตอนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่ม

ขั้นที่ 1 การเปิดเวทีชาวบ้านขึ้นในเวทีทำบุญในวัดเพื่อจัดตั้งกลุ่มคนดี “กลุ่มเล็ก” ที่ร่วมวิถีชีวิตในชุมชนเดียวกันโดยให้มีการออมและให้กู้ทันทีพร้อมๆไปกับการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ

ขั้นที่ 2 การขยายสมาชิกการปรับกฎเกณฑ์การบริหารการเงินของกลุ่มอันเป็นการพัฒนาตนเองของกลุ่มรุ่น 1- 2- 3 -4 (4ปีปิดรับ)

ขั้นที่ 3 การขยายเครือข่ายสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มออมทรัพย์ใกล้เคียงในรูปแบบชมรมระดับตำบลหรือระดับจังหวัดการเกิดขึ้นของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นี้เป็นตัวอย่างของการใช้ระบบการจัดการการเงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและความเข้มแข็งของชุมชนโดยส่งผลใน 3 ระดับคือในระดับครัวเรือนสามารถช่วยลดความเห็นแก่ตัวและการมุ่งบริโภคของปัจเจกไปสู่การอดออมอย่างมีสัจจะการบริหารทุนสวัสดิการของครอบครัวการสร้างความผูกพันของครอบครัวและเครือญาติในระดับชุมชนได้ก่อให้เกิดการพึ่งพากันเองสูงมากโดยการเกิดขึ้นของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เป็นกลไกในการจัดสรรกำไรของสาธารณะ (กลุ่ม) กลับคืนสู่สมาชิกในรูปแบบของ 1) ค่ารักษาพยาบาล 2) ค่าช่วยเหลือทำศพ 3) ทุนการศึกษาเด็ก 4) การพัฒนาหมู่บ้านและ 5) การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมครอบครัวชีวิตครอบครัวชีวิต

กระบวนการที่เกิดขึ้นได้ช่วยยึดโยงสมาชิกเข้าหากันอย่างแน่นแฟ้น เกิดการตรวจสอบและปรับพฤติกรรมตนเองในหมู่สมาชิกและเป็นการสร้างระบบพึ่งพาและช่วยเหลือเอื้ออาทรผ่านการบริหารกองทุนและกติกาสมาชิกที่สมาชิกมีส่วนร่วมกันในเวทีสาธารณะในระดับชุมชนกับความสัมพันธ์กับภายนอกในอนาคตควรเกิดเป็นเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์หรือชมรมกลุ่มออมทรัพย์โดยมีกองทุนร่วมระดับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็น 1) เครือข่ายการเรียนรู้หรือเป็น “มหาวิทยาลัยชาวบ้าน” 2) การบริหารทุนของเครือข่าย 3) การร่วมทุนของเครือข่าย 4) การร่วมลงทุนหรือลงทุนธุรกิจชุมชน 5) การต่อรองหรือปกป้องการถูกเอาเปรียบจากภายนอกและ 6) เครือข่ายประชาสังคมในอนาคต

ระบบบัญชีของกลุ่มจะสะสมทรัพย์การจ้ดระบบบัญชีของกลุ่มเป็นการจัดทำขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของชาวบ้านแต่ก็สามารถควบคุมให้เกิดความรัดกุมและโปร่งใสง่ายต่อการตรวจสอบและการดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือสมาชิกจะมีสมุดบัญชี 2 เล่มคือสมุดคู่ฝากและบัญชีและในบางกลุ่มอาจมีสมุดเงินกู้ที่กู้จากเงินกองทุนสวัสดิการอีกเล่มหนึ่งด้วยโดยภายในจะระบุรายละเอียดของจำนวนหุ้นจำนวนเงินที่ต้องฝากในแต่ละเดือนจำนวนเงินกู้จำนวนเงินที่ต้องส่งคืนพร้อมทั้งค่าบำรุงหรือดอกเบี้ยในแต่ละเดือนกรรมการจะมีสมุดคุมอยู่ 4 เล่มคือสมุดรับฝากเงินรายเดือนสมุดเงินกู้รายเดือนสมุดเงินกู้รายเดือนจากกองทุนสวัสดิการสมุดแยกประเภทเพื่อคุมเงินฝากคุมเงินหมุนเวียนและรายรับรายจ่ายประชุมใหญ่ประจำปีเมื่อครบรอบปีของการดำเนินงานจะมีการประชุมใหญ่ประจำปีซึ่งกรรมการจะรายงานการดำเนินงานว่ามีผลกำไรหรือขาดทุนยอดเงินฝากและหุ้นและยอดเงินสวัสดิการหลังจากนั้นก็จะมีการประชุมประจำปีร่วมกันอันรวมถึงกฎระเบียบการเงินด้วยเช่นอัตราเงินปันผลอัตราเงินค่าสวัสดิการครบวงจรชีวิตครบวงจรชีวิตเป้าหมายแนวทางและผลแห่งความสำเร็จเมื่อย้อนไปดูพัฒนาการการก่อตัวทางความคิดของพระสุบิน ปณีโต จนมาถึงรูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นตั้งปัจจุบันสามารถสรุปเป้าหมายแนวทางและผลแห่งความสำเร็จได้ดังนี้

พระสุบินได้ตั้งเป้าหมายของสังฆะสะสมทรัพย์ไว้ที่น่าสนใจ ได้แก่

1. การแก้ปัญหาความยากจนหนี้สินที่จะลุกลามไปสู่ปัญหาสังคมด้านอื่นๆซึ่งพระสุบินเล็งเห็นแล้วว่าการพัฒนาแบบพึ่งพาพึ่งพาไม่มีทางเป็นไปได้ชาวบ้านต้องมีเงินออมของตนเองมีความประหยัดซื้อสัตย์จึงจะบรรลุเป้าหมาย

2. ให้ชุมชนรู้จักการพึ่งตนเองในทุกๆด้านเป็นที่ตั้งทั้งด้านทุนการจัดการตั้งเห็นได้จากคำเทศน์ที่ตอกย้ำชุมชนอยู่เสมอ "อิตตาหิตตะโนนาโถ"

3. การแก้ปัญหาความแตกร้างการทะเลาะเบาะแว้งของคนในชุมชนให้หวนกลับมาสู่ความสามัคคีสมานฉันท์ให้จิตวิญญาณความเป็นชุมชนหวนกลับมาปณิธานดังกล่าวเกิดขึ้นตั้งแต่พระสุบินจุดศไปทีภาคได้

4. การสร้างพลังต่อรองให้แก่ชุมชนให้หลุดรอดพ้นจากการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุนโดยอาศัยพลังของชุมชนในการจัดการทุนธุรกิจชุมชน

5. การสร้างความภาคภูมิใจความมีศักดิ์ศรีให้หวนคืนสู่ชุมชนชาวชนบทสามารถเคียงบ่าเคียงไหล่กับคนชั้นกลางข้าราชการและธุรกิจอย่างมีศักดิ์ศรีได้

6. ให้คุณธรรมความรักและการปฏิบัติธรรมตามคำสอนพุทธศาสนากลับมาสู่ใจของชุมชนแนวทางจากปณิธานทั้ง 6 ประการพระสุบินได้ใช้แนวทางจากภูมิปัญญาพื้นบ้านดังต่อไปนี้

6.1 ใช้หลักธรรมทางศาสนาที่เน้นในเรื่องบุญการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความสันโดษเป็นหัวใจสำคัญของการกำหนดแนวทางการทำกิจกรรมสะสมทรัพย์ไม่ให้หลุดไปสู่โลภะจริตโดยการใช้หลักธรรมดังกล่าวสอดแทรกไปในการแนะนำเรื่องการจัดการกองทุน

6.2 พัฒนากิจกรรมออมทรัพย์ให้เกิดเป็นผลประโยชน์ร่วมของชุมชนเพื่อสร้างแรงจูงใจของคนในชุมชนให้หันมาร่วมมือพึ่งพากันแทนการแก่งแย่งตัวใครตัวมัน

6.3 ใช้วิธีคิด “จิตสำนึกร่วมชุมชน” ทดแทนวิธีคิดแบบปัจเจกโดยอาศัยระบบการบริหารจัดการสวัสดิการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของสมาชิกและการใช้กลไกของชุมชนในการตรวจสอบเพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมของชุมชน

6.4 อาศัยระบบการจัดการที่โปร่งใสมีระบบบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้อีกทั้งคณะกรรมการรวมไปถึงที่ปรึกษาอย่างเช่นพระสุบินเองก็มีความโปร่งใส

6.5 การบริหารมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของชุมชนเช่นการให้เงินกู้การระดมเงินฝากที่ละเล็กละน้อยการจัดการเรื่องปันผลสวัสดิการที่ตอบสนองความต้องการของชาวบ้าน

6.6 อาศัยบารมีของพระสุบินซึ่งมีสถานะเป็นพระเป็นผู้นำคนสำคัญที่ชาวบ้านศรัทธาไปจนถึงคณะกรรมการที่มาดูแลเรื่องกองทุนก็ถูกคัดเลือกด้วยหลักเกณฑ์ด้านคุณธรรมและบารมี

7. ใช้สถานที่สาธารณะของชุมชนคือวัดอันเป็นที่ที่ชาวบ้านมีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องอยู่แล้วซึ่งหากไปจัดการที่บ้านใครหรือหน่วยงานใดความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือการเข้าถึงคงจะไม่เหมาะสมเท่าวัด

8. สร้างเงื่อนไขให้ผู้คนที่ต้องมาพบปะแลกเปลี่ยนทุกข์สุขกันอยู่เสมอเช่นการต้องมาออมทุกเดือน

9. ใช้ระบบการจัดการที่รวดเร็วเช่นการจัดการเรื่องสินค้าที่สามารถบริการได้ภายในวันเดียวไม่ต้องมีคลังสินค้าเช่นสหกรณ์ที่ต้องเพิ่มการจัดการ

10. ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารทั้งการตั้งคณะกรรมการการตัดสินใจวางกฎเกณฑ์ของกองทุนการติดตามประเมินผลไปจนถึงการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นผลแห่งความสำเร็จนอกจากผลในเชิงปริมาณที่เกิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ถึง 106 หมู่บ้านหรือราวร้อยละ 60 ของจังหวัดในเชิงคุณภาพได้พบเห็นผลสำเร็จแห่งการพึ่งตนเองของชุมชนหลายด้านคือ 1) ปัญหายากจนหนี้สินรวมถึงปัญหาสังคมอื่นๆเช่นลักขโมยเริ่มบรรเทาเบาบางลงอันเป็นผลจากการมีเงินออมของชาวบ้านการมีระบบสวัสดิการที่ช่วยเหลือชุมชนทั้งด้านสาธารณสุขการศึกษาและภาระหนี้สินและวิธีคิดเรื่องการประหยัดอดออมทำให้วิกฤติความยากจนในหลายแห่งเริ่มคลายตัวลง 2) ความรักความเข้าใจความสามัคคีกันได้หวนกลับสู่ชุมชนเพราะผู้คนได้มีโอกาสมาพบปะแลกเปลี่ยนทุกข์สุขมากขึ้นความ เป็นชุมชนปรากฏขึ้นแทนที่ความทะเลาะเบาะแว้งตัวใครตัวมันดังเช่นกรณีบ้านท้ายวังที่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันมากได้หันมาสามัคคีกันจากสัจจะสะสมทรัพย์ซึ่งหากเทศนาสั่งสอนเพียงอย่างเดียวคงยากจะเกิดขึ้นได้ 3) ชาวบ้านมีวินัยซื่อสัตย์ไม่คดโกงอันเป็นผลจากระบบบริหารที่ต้องการความมีสัจจะ จึงจะบรรลุถึงผลประโยชน์ร่วมของชุมชนอีกทั้งยังอาศัยกลไกของชุมชนคอยตรวจสอบ 4) ผู้คนไม่เคือง คว้างยามยากไม่ว่าจะประสบเหตุใดยังมีครอบครัวชุมชนมีเงินออมเป็นตัวสนับสนุนค้ำจุนให้เกิดความ อุ่นอุ่นมั่นใจ 5) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังเช่นการให้สวัสดิการคนป่วยที่นอนโรงพยาบาลหากคนป่วย สิบบุหรืจะมีการปรับเงินสวัสดิการเป็นต้น 6) ชุมชนมีพลังในการต่อรองกับพ่อค้านักธุรกิจจากภายนอก

ได้เพราะการบริหารจัดการร่วมกันรวมกลุ่มกันซื้อขายสินค้าซึ่งป้องกันการถูกเอาเปรียบดังที่ผ่านมา 7) ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจมากขึ้นเห็นได้จากการริเริ่มคิดวางแผนทำกิจกรรมอีกหลายอย่างในด้านธุรกิจชุมชนต่างจากแต่ก่อนที่มีค้อยก้าคิดก้าทำมากนักจากเป้าหมายแนวทางมาสู่ผลแห่งความสำเร็จ

พระสุบินปณิโต (2545 : 25) ได้กล่าวไว้ในว่ากระบวนการของเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิตมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องโดยตั้งอยู่บนฐานการเรียนรู้ร่วมกันบนหลักธรรมะในพระพุทธศาสนาเพื่อพยายามสร้างสรรค์สังคมชนบทและเมืองให้มีความเป็นปกติสุขเป็นสังคมที่พึงปรารถนาโดยยึดหลักการพึ่งตัวเองของชาวบ้านให้ได้อย่างแท้จริง

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต

1. สมาชิกต้องเป็นคนในหมู่บ้านเท่านั้น (ยกเว้นที่ปรึกษา) หมู่บ้านใครหมู่บ้านมัน(ในเมืองแบ่งเป็นซอยก็ได้)
2. คนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ (เป็นได้ทุกคนตั้งแต่เด็ก และคนชรา) ต้องสะสมเงินประจำเดือนอย่างน้อย 1 หุ่น 10 บาทอย่างมาก 10 หุ่น 100 บาทจะลดหรือเพิ่มเงินฝากได้เมื่อครบรอบปีปีผลเพิ่มลดได้ปีละ 1 ครั้งตั้งสัจจะว่าจะฝากเงินเดือนละเท่าไรต้องทำให้ได้ผลตามสัจจะที่ตัวเองตั้งไว้ในครอบครัวยังมีคนอื่นก็ได้หมดทุกคนใครฝากมากเงินปีผลมากฝากน้อยเงินปีผลน้อยคิดตามเงินฝาก
3. ในวันประชุมส่งเงินประจำเดือนสมาชิกสมาชิกขาดส่งไม่ว่ากรณีใดๆในวันทำการกลุ่มต้องเสียค่าปรับเล่มละ 10 บาทคิดเป็นเล่มไม่ได้คิดเป็นครอบครัวและต้องจ่ายเป็นเงินสดย้อนหลังที่ขาดไปในเดือนก่อนๆ ให้ด้วยเป็นการปรับคนไร้สัจจะของตนนำค่าปรับเข้ากองทุนสวัสดิการของกลุ่ม
4. สมาชิกเมื่อลาออกจากกลุ่มออกได้ทุกเดือนให้เอาสมุดเงินฝากมาถอนเงินกลับได้ในวันทำการกลุ่มเมื่อออกไปแล้วไม่ว่ากรณีใดๆหมดสิทธิ์มารับบริการกองทุนสวัสดิการจากกลุ่มทันทีที่ลาออกเมื่อเห็นดีจะมาสักเป็นสมาชิกกลุ่มใหม่อีกครั้งต้องรออย่างน้อย 3 ปีผ่านไปแล้วย้ำทำตัวไว้ไม่ดี 3 ปีไม่ต้องรับ
5. สมาชิกเข้าใหม่กู้เงินได้ทันทีเมื่อตั้งกลุ่มเสร็จแต่รุ่นที่ 2-3-4 ต้องรอไปก่อนอย่างน้อย 3 เดือนยกเว้นรุ่นพี่ๆ กู้ไปไม่หมดที่เหลือก็ให้รุ่นน้องๆ กู้ต่อไปได้โดยไม่ต้องรอหรือแล้วแต่จะตกลง
6. การพิจารณาเงินกู้ให้คณะกรรมการพิจารณาตามความจำเป็นตามลำดับความสำคัญ 1) คนเจ็บป่วย 2) ใช้หนี้ในอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าคนอื่น 3) เสียค่าบำรุงของลูกหลานให้ผู้กู้ตกลงกับแบบที่ๆน้องๆตามความจำเป็นและเห็นอกเห็นใจกันถ้าตกลงกันไม่ได้ให้นำเงินหารแบ่งให้เท่าๆ กันไม่ใช่วิธีจับไม้สั้นไม้ยาว
7. สมาชิกเงินกู้ได้บัญชีละ 1,000บาท (โดยสมมุติ) ต้องผ่อนทุกเดือนไม่เกิน 10 เดือนไม่ต้องเสียดอกเบี้ยแต่ต้องเสียค่าบำรุงร้อยละ 2 บาทต่อเดือนลดลงตามเงินต้น (แล้วแต่สมาชิกจะตกลงกันเอง) ผ่อนส่งเงินต้นพร้อมค่าบำรุงทุกเดือนเพื่อหมุนเวียนให้สมาชิกคนอื่นๆ ได้กู้บ้าง
8. สมาชิกที่กู้ไปตามข้อ 7 หากมีความจำเป็นสุดวิสัยไม่สามารถส่งเงินกู้ได้ให้ผ่อนผันได้อีก 6 เดือนเมื่อผ่อนผันแล้วยังส่งไม่หมดต้องเสียค่าบำรุงเพิ่มร้อยละเท่าไรก็ตกลงกันเอาที่เห็นว่าเหมาะสม

9. สมาชิกที่กู้ยืมเงินใหม่ได้ต้องชำระบัญชีเงินกู้ของเล่มเก่าให้หมดก่อนหากใช้บัญชีเล่มอื่นต้องไม่เกิน 2 บัญชีในคราวเดียวกัน

10. เงินที่เหลือจากการกู้ยืมในวันทำการกลุ่มเสร็จแล้วต้องนำไปฝากสถาบันการเงิน (ธนาคาร) แต่ถ้าเดือนถัดไปเงินไม่พอให้สมาชิกกู้ให้ไปถอนเงินออกมาให้สมาชิกกู้ตามความจำเป็น

11. เมื่อครบ 12 เดือนต้องนำผลกำไรจากค่าบำรุงทั้งหมดหาร 2 ทุกปีโดยครึ่งหนึ่ง จ่ายปันผลให้สมาชิกตามจำนวนหุ้นอีกครั้งหนึ่งนำเข้ากองทุนสวัสดิการโดยกองทุนสวัสดิการเอาไปปล่อยกู้หมุนเวียนมีผลกำไรโดยไม่ต้องไปหารปันผลให้ใครเอาเข้ากองทุนสมทบกองทุนสวัสดิการให้เติบโตขึ้น

12. คนที่เข้ามาเป็นสมาชิกครบ 12 เดือนจึงมีสิทธิ์รับบริการกองทุนสวัสดิการตามกฎหมายเกณฑ์ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์โดยการรับเงินสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลคนไข้ในจัดสัดส่วนดังนี้ รุ่นที่หนึ่งป่วยมาเบิกค่ารักษาพยาบาลได้คืนละเท่าไรเอาเป็นตัวตั้งรุ่นที่สองได้ครึ่งหนึ่งของรุ่นที่หนึ่ง รุ่นที่สามได้ครึ่งหนึ่งของรุ่นที่สองรุ่นที่สี่ได้ครึ่งหนึ่งของรุ่นที่สามเช่น 100 บาทครึ่งหนึ่ง 50 บาทเป็นต้นส่วนผู้ตายให้เท่ากันทุกรุ่นเพราะครั้งเดียว

13. สมาชิกถอนเงินคืนได้เมื่อแต่ละคนมีเงินสะสม 20000 บาทขึ้นไปโดยถอนคืนได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้นคือ 10000 บาท (แล้วแต่จะตกลงร่วมกันในที่ประชุม) เมื่อถอนไปบางส่วนเงินปันผลก็ลดลงตามไปด้วยเมื่อคนใดคนหนึ่งประสงค์เป็นสมาชิกต่อไป (ตามข้อ 4) ให้ถอนเงินคืนได้ทั้งหมดเท่าที่มีเงินฝากในสมุดในเมื่อยังประสงค์เป็นสมาชิกให้ถอนได้เพียงครั้งหนึ่ง (10,000 บาท) เท่านั้นแล้วฝากต่อไปอีกทุกเดือนตามปกติ (สวัสดิการยังเบิกได้เหมือนเดิม)

14. การจัดในรูปแบบของคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 5 คนมีฝ่ายเงินฝากเงินกู้ตรวจสอบและสวัสดิการกรรมการมีวาระ 1 ปีครบรอบปีปันผลมีการเลือกตั้งใหม่แต่ถ้าคนเก่ามีความดีมีความซื่อสัตย์เลือกมาอีกก็ได้แต่ไม่ดีก็เลือกตั้งคนใหม่แล้วแต่สมาชิก

15. คณะกรรมการและผู้ทำบัญชีจะได้รับเงินค่าตอบแทนในปีที่สองตกลงจ่ายเป็นจำนวนครั้งที่มาทำงานแต่จ่ายจริงวันสิ้นปีปันผลเป็นโบนัสโดยคิดค่าตอบแทนคนละเท่าไรให้ดูฐานการเงินของกลุ่มพร้อมกับสมาชิกร่วมกันตกลงกันไว้ในวันประชุมใหญ่ (เช่นตกลงคนละ 20 บาทจ่ายสิ้นปีคนละ 240 บาทเป็นตัวอย่าง)

16. กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์รับสมาชิกเพียง 4 รุ่นเท่านั้นแล้วปิดรับสมัครเมื่อครบ 4 รุ่นแล้วต้องประชุมสมาชิกทั้งหมดร่วมกันลงความเห็นว่าจะปิดกี่ปีแล้วให้ถือมติที่ประชุมนั้นเป็นหลักว่าควรปิดกี่ปีแล้วเปิดใหม่ (เราเปิด 4 ปีควรปิดไม่ต่ำกว่า 4 ปี) หากมีคนลาออกระหว่างปีสามารถซื้อสมุดจากผู้นั้นโดยจ่ายเงินย้อนหลังไปถึงวันแรกเข้าจนถึงวันปัจจุบันจึงเข้ามาใช้สิทธิ์แทนคนเก่า

17. หากมีเรื่องอื่นๆนอกจากเหลือจากหลักเกณฑ์นี้คณะกรรมการหรือพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไปได้การเอาเรื่องธรรมะของพระพุทธเจ้ามาแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนในชนบทและเมืองเป็นบางส่วนโดยอาศัยพื้นฐานจากธรรมะที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ให้พุทธบริษัทนำไปปฏิบัติกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตเป็นกิจกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านในชุมชนชนบทรวมทั้งมีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจจิตใจสังคมการเมื่อวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมสุขภาพอนามัยไปพร้อมๆ กันให้เป็นเรื่องเดียวกันไม่แยกส่วนร่วมคิดร่วมปรึกษาร่วมแก้ปัญหาพร้อมพัฒนาใช้หลักธรรมเพื่ออนาคตชนบทไทยที่มั่นคงและยั่งยืน

อุดมการณ์ของคนในกลุ่มจะทำการสิ่งใดต้องตั้งใจมั่นร่วมแรงกันแข่งขันไม่
หวั่นไหวเล็กเป็นคนเห็นแก่ตัวเร่งกลัวภัยแยกกันตายรวมกันอยู่คิดดูเอาตัวอย่างมติในที่ประชุมกลุ่มสัจจะ
สะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตสมาชิกทุกคนได้ตกลงเป็นข้อปฏิบัติของกลุ่มด้วยความ
จริงใจให้ทุกคนละอายต่อความชั่วกลัวต่อบาปกรรมที่จะตามมาถ้าไม่ทำตามข้อตกลงที่ให้ไว้ชื่อสถานที่...
หมู่ที่...ตำบล...อำเภอ...จังหวัด... เมื่อวันที่...เดือน...พ.ศ. ...

หมวดส่งเงินหุ้น

1. ในวันทำการของกลุ่มทุกเดือนให้สมาชิกเขียนวันเดือนปีเงินสะสม
เงินกู้ส่งคืนค่าบำรุงพร้อมทั้งเตรียมเงินแต่ละอย่างมาให้ครบพอดีที่ต้องส่งถ้าเอามาเกินถือว่าผู้นั้นบริจาค
เข้ากองทุนสวัสดิการของกลุ่มไม่มีการทอนคืนทั้งนี้เพื่อความสะดวกรวดเร็วและร่วมกันรับผิดชอบงาน
ของกลุ่มผู้ใดไม่ทำตามข้อตกลงของที่ประชุมถือว่าเป็นคนเห็นแก่ตัวไม่มีน้ำใจต่อส่วนรวมไม่รับผิดชอบ
เงินของตัวเอง (กรรมการทุกคนห้ามรับฝากสมุดของสมาชิกยกเว้นสมุดของคนในบ้านกรรมการ)
2. สมาชิกผู้ใดไม่ส่งเงินสะสมไม่มาด้วยตนเองและไม่ฝากผู้อื่นมาขาดส่ง
3 เดือนติดต่อกันถือว่าขาดจากการเป็นสมาชิกโดยไม่มีข้อแม้หรือแย้งใดๆ ทั้งสิ้นถ้าไม่มีหนี้สินหรือมีพอดี
เท่าเงินหุ้นให้คณะกรรมการประกาศขายหุ้นของผู้นั้นได้โดยไม่ต้องรอถามเจ้าตัวอีกต่อไป
3. สมาชิกขาดการส่งเงินหุ้นสะสมประจำเดือนให้แก่กลุ่มต้องเสียค่าปรับ
เล่มละ 10 บาท หรือแล้วแต่ตกลงกันโดยไม่มีข้ออ้างไม่ว่ากรณีใดๆ ให้นำเงินค่าปรับเข้ากองทุน
สวัสดิการพร้อมทั้งต้องจ่ายเงินหุ้นย้อนหลังที่ขาดไปให้ครบถ้วนด้วย

หมวดเงินกู้

4. สมาชิกมีความเห็นร่วมกันในที่ประชุมให้สมาชิกผู้เงินได้บัญชีละ...บาท
ต้องจ่ายค่าบำรุงร้อยละ...บาทต่อเดือนผ่อนส่งให้หมดภายใน...เดือน (ข้อนี้ตกลงเฉพาะปี) กรณีเงินเหลือ
ให้คณะกรรมการพิจารณาร่วมกันกรรมการส่วนมากเห็นควรปล่อยกู้เกินกว่าได้เป็นรายๆไปโดยพิจารณา
ผู้ที่มีคุณสมบัติต่อไปนี้ตามลำดับ 1) ผู้ขอกู้มีเงินหุ้นมาก 2) ผู้ค้ำประกันมีเงินหุ้นมาก (ทั้งผู้กู้และผู้ค้ำต้อง
มีประวัติดีด้วย) 3) ผู้ขอกู้ไม่เคยค้างส่งเงินกู้และค่าบำรุง 3) ผู้ขอกู้ไม่เคยเป็นภาระให้ต้องไปถามไปตามไป
ทวงหนี้และมีอาชีพเป็นหลักแหล่งมั่นคง
5. สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ตกลงว่าพวกเราทั้งหมดจะไม่ยอมแพ้อ
คนๆเดียวถ้าผู้หนึ่งผู้ใดขอกู้เงินจากกลุ่มไปแล้วไม่มาส่งขาดไปแต่รายเดียวในเดือนนั้นต้องงดการปล่อย
เงินกู้ทั้งหมดต้องให้คนค้ำจ่ายแทนก่อนถ้าวั้นนั้นคนกู้หรือคนค้ำไม่อยู่ผู้ที่ขอกู้ในวันนั้นทุกคนต้องยินยอม
ช่วยกันหารเฉลี่ยเพื่อเอาเงินมาปิดบัญชีแทนคนที่ขาดส่งไปให้ได้ก่อนจึงจะปล่อยกู้ได้ถ้าไม่ยอมหารปิด
บัญชีเงินค้ำในเดือนนั้นห้ามปล่อยเงินกู้เอาเงินไปฝากธนาคารไว้ก่อนแม้ในเดือนต่อไปก็ให้ทำ
เหมือนๆกันผู้ที่ถูกหารต้องเอาเงินมาปิดบัญชีของผู้ค้างเงินกู้ในเดือนนั้นๆ ทั้งหมดให้กรรมการจดรายชื่อ
ผู้ที่ชำระเงินปิดบัญชีแทนผู้ที่ขาดส่งไว้ทั้งหมดเมื่อผู้ค้างเงินกู้เอามาคืนในเดือนใดให้ผู้ที่เอาเงินมาคืนนั้น
ไปใช้คนที่ถูกหารแต่ละคนด้วยตนเองถือว่าท่านค้างเงินกู้เขาอยู่ “แก้ปัญหาคนเดียวดีกว่าแก้ปัญหาหลาย
คนเป็นการร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ปัญหาของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชนจากประสบการณ์ที่ผ่านมาวิธีนี้ทำ
ให้กลุ่มมีความมั่นคงและยั่งยืน”
6. สมาชิกมีสิทธิ์ขอกู้เงินของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์แต่ละคนได้ครั้งละ 1
บัญชีต่อเดือนแต่ในครอบครัวเดียวกันได้ไม่เกิน 2 บัญชีต่อครอบครัวโดยผู้กู้ต้องบรรลุนิติภาวะแล้วหรือ
อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี แต่ถ้าผู้นั้นซึ่งอายุเกิน 18 ปีแล้วกำลังศึกษาอยู่จะกู้เพื่อการศึกษาต้องให้ผู้ปกครอง

มาค้าประกันและคนอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีจะกู้เพื่อการศึกษาที่กู้ได้แต่ผู้ปกครองต้องมาค้าประกันพร้อมกับคนนอกครอบครัว 2 คน (แต่กรณีเจ้าของสมุดไม่มาทำเรื่องขอกู้เองให้กรรมการปล่อยกู้ได้เท่ากับเงินหุ้นในสมุดฝากของคนนั้น) ห้ามปล่อยเกินส่วนกำหนดอายุผู้กู้สูงที่กู้ได้ไม่เกินปีถ้าอายุเกินกว่านี้ให้กู้ได้เท่าหุ้น (การกู้เงินเท่าหุ้นในครอบครัวสามารถกู้ได้ทุกเล่ม)

7. สมาชิกผู้มาขอกู้เงินจากกลุ่มต้องมาเซ็นชื่อในหนังสือสัญญาเงินกู้ด้วยตนเองพร้อมทั้งผู้กู้ต้องเอาคนในครอบครัวมาค้า 1 คนคนนอกครอบครัวที่บรรลุนิติภาวะแล้ว 2 คน (ควรจับคู่กันไว้อย่าเปลี่ยนคู่ค้า) ถ้าผู้ใดค้าเกิน 2 คนในเมื่อผู้นั้นมาขอกู้ให้กู้ได้เท่าเงินหุ้นและงดสวัสดิการ 1 ปี (เพราะท่านทำผิดมติของที่ประชุมอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มได้ก่อนที่จะค้าให้คนอื่นควรตรวจดูก่อนจะทำให้ตัวเองเสียสิทธิ์)

8. ในกรณีสมาชิกกู้เงินเกินกว่าสิทธิที่ตนมีสามารถใช้บัญชีผู้อื่นมากู้ได้แต่ต้องให้เจ้าของบัญชีเป็นผู้มาทำสัญญาด้วยตนเองและมาผ่อนส่งด้วยตนเองถ้าให้คนอื่นมาส่งเงินกู้แทนถือว่าผู้นั้นประวัติเสียต่อไปมาขอกู้ใหม่ให้กู้ได้เท่าเงินหุ้นถ้ายินยอมทำตามนี้กรรมการจึงยินยอมให้กู้เงินไปได้ (ลงโทษในฐานะโกหกกรรมการ)

9. ถ้าแต่ละเดือนมีสมาชิกขอกู้เงินหลายรายแต่เงินไม่พอให้สมาชิกผู้กู้ตกลงกันเองตามความจำเป็นและเห็นอกเห็นใจกันแบบพี่น้องๆ ในกรณีที่ตกลงกันไม่ได้ให้คณะกรรมการพิจารณาตามข้อตกลงของมติที่ประชุมหรือพิจารณาตามหุ้นถ้าไม่เกินบาทให้หารแบ่งเท่าๆ กันไปคนนั้นต้องมีประวัติการผ่อนส่งคืนดีมาตลอดมีอาชีพอยู่ในหมู่บ้านเป็นหลักแหล่งมั่นคง

10. ผู้ที่มาขอกู้เงินจากกลุ่มไปแล้วจะมาขอกู้ใหม่ต้องมาชำระของเก่าให้หมดก่อนจึงจะทำเรื่องขอกู้ใหม่ได้ถ้าหาเงินสดมาตัดเงินกู้หมดที่เดียวต้องมีเงินค้ำชำระในสมุดไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของเงินที่กู้ไปกรณีเกินกว่านี้ถ้าผู้นั้นต้องการกู้ให้กู้กลับไปได้เท่าที่เอาเงินมาตัด (ยกเว้นป่วยหนักและอุบัติเหตุ) กรรมการคนใดยินยอมให้สมาชิกที่ยังชำระของเก่าไม่หมดเช่นเหลือค้ำชำระ 8,000 บาทมาขอกู้เงินซ้ำโดยเขียนสัญญาเงินกู้จำนวนเงิน 10,000 บาทแล้วกรรมการที่สมยอมกันนั้นให้ตัวเงินไปเพียง 2,000 บาทเอาส่วนที่เป็นตัวเลข 8,000 บาทไปตัดยอดเงินกู้ค้ำชำระมติที่ประชุมลงโทษกรรมการโดยกรรมการคนนั้นต้องรับผิดชอบเงินที่เสียหายทั้งหมดแล้วให้ออกจากการเป็นกรรมการกลุ่มสักจะครบวงจรชีวิตทันทีเมื่อพบว่าทำจริง

11. ถ้าผู้กู้ยังผ่อนส่งไม่หมดตามสัญญาผู้กู้ต้องยินยอมเป็นค่าบำรุงเพิ่มให้แก่กลุ่มร้อยละ... บาทต่อเดือนของเงินกู้ที่ยังค้างชำระทั้งหมด

12. สมาชิกผู้ใดผู้เงินของกลุ่มไปแล้วผิดสัญญาเช่นทำสัญญาไว้ 10 เดือนแต่เลยไป 11-15 เดือนเป็นต้นหลังจากชำระเงินกู้หมดแล้วมาขอกู้ใหม่ต้องลดจำนวนเงินฝากโดยไม่ต้องมีผู้ค้ำประกัน

13. สมาชิกผู้ใดเงินของกลุ่มไปแล้วประสบภัยน้ำท่วมไฟไหม้ถูกพายุพัดพังหรือมีอุบัติเหตุสุดวิสัยอย่างรุนแรงไม่สามารถส่งคืนพร้อมทั้งค่าบำรุงตามสัญญาที่ทำไว้กับกลุ่มก็ให้ขยายเวลาในสัญญาเงินกู้ไปอีก 6 เดือนถ้ายังไม่ดีขึ้นให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการในเมื่อไม่ดีขึ้นก็ให้ขยายต่อไปได้อีกในเมื่อเห็นว่าดีขึ้นแล้วยังไม่มาผ่อนส่งต้องคิดค่าบำรุงเพิ่มขึ้นร้อยละบาทต่อเดือน

14. ถ้าสมาชิกผู้กู้เงินไปขาดชำระเงินในวันทำการของกลุ่มจนทำให้ผู้ค้าประกันต้องไปตามหรือต้องจ่ายแทนผู้กู้ไปก่อนหลังจากผู้กู้มาชำระหนี้หมดแล้วถ้าผู้กู้จะมาขอกู้ใหม่ต้องงดเงินกู้อย่างน้อย 1-2 ปีเพราะขาดความรับผิดชอบในตัวเองสร้างความเดือดร้อนให้แก่คนค้าประกัน

15. สมาชิกผู้กู้เงินของกลุ่มไปไม่มีเงินมาผ่อนส่งแต่ละเดือนขาดเดือนใดก็แล้วแต่ผู้ค้าต้องไปตามให้มาส่งหรือต้องออกแทนถึงผู้ค้าจะจ่ายแทนแล้วผู้ที่ค้าประกันจะมาขอกู้เงินจากกลุ่มอีกไม่ได้และไม่มีสิทธิ์ค้าประกันให้แก่คนอื่นอีกได้จนกว่าในเดือนที่ผู้กู้มาส่งเงินกู้พร้อมทั้งค่าบำรุงให้กลุ่มในเดือนนั้นจึงให้คนค้าประกันมีสิทธิ์กู้ได้

16. ผู้ที่กู้ไปแล้วส่งเงินคืนหมดแล้วต้องการขอกู้ต่อต้องเว้นระยะ 1 เดือนจึงจะกู้ใหม่ได้เช่นหมดวันที่ 1 มกราคมจะขอกู้ต่อวันที่ 1 มกราคมยังไม่ได้แต่ถ้าป่วยต้องไปรักษาตัวให้กู้ต่อได้ถ้าไม่ป่วยให้พักไปกู้วันที่ 1 กุมภาพันธ์แต่ถ้าในเดือนนั้นคนที่มาขอกู้ได้รับเงินไปหมดทุกคนแล้วแต่เงินยังย้งเหลืออยู่ก็ให้ผู้นั้นมีสิทธิ์ขอกู้ต่อได้โดยไม่ต้องพัก

17. สมาชิกผู้ใดขอกู้เงินกลุ่มไปแล้วไม่ยอมส่งเงินกู้คืนกลุ่ม 3 เดือนขึ้นไปสมาชิกลงมติที่ประชุมเมื่อวันทีเดือนพ.ศ. และมีความเห็นร่วมกันทั้งหมดว่าควรลงโทษสมาชิกผู้นั้นโดย 1) เขียนชื่อขึ้นป้ายประกาศให้คนในหมู่บ้านทุกคนทราบ 2) ถ้าผู้กู้ไปยังอยู่ในหมู่บ้านให้สมาชิกทุกคนไปช่วยกันทางเงินคืนพร้อมๆกันถ้าครอบครัวใดไม่ให้ความร่วมมือทวงหนี้ให้เอาเงินหุ้นของครอบครัวนั้นมาหารใช้หนี้แทนผู้กู้ (ถือว่าร่วมกันโกงกลุ่ม)3) ให้สมาชิกทุกคนคว่ำบาตรสมาชิกผู้โกงเงินกู้ไม่ให้ความร่วมมือหยุดการช่วยเหลือครอบครัวนั้นทุกอย่างเมื่อตายพระก็ไม่ควรไปสวดให้4) ให้สมาชิกตัวกันลงชื่อไปแจ้งความตามกฎหมายเพื่อดำเนินคดีเอาเงินคืน

18. สมาชิกผู้ยอมตนเป็นผู้ค้าประกันทั้งหมดไม่มาผ่อนส่งเงินกู้พร้อมทั้งค่าบำรุงแทนผู้กู้ภายใน 3 เดือนหลังจากเขียนชื่อผู้โกงเงินกู้ประจานแล้วให้เขียนชื่อผู้ค้าประกันขึ้นประจานด้วยถือว่าร่วมกันโกงเงินกลุ่มให้ลงโทษเหมือนข้อ 17 ทุกประการ

19. สมาชิกผู้ใดเสนอขอกู้เงินจากกลุ่มแต่เขียนสัญญาไม่ตรงตามความเป็นจริง (เรียกว่าไร้สัจจะไม่จริงใจต่อกลุ่ม) กู้เงินของกลุ่มไปปล่อยเงินกู้เพื่อหากำไรเข้าตัวเองถ้าทางกลุ่มมีหลักฐานแน่ชัดต้องงดเงินกู้แก่สมาชิกผู้นั้นอย่างน้อย 5 ปีถ้าทำอีกเป็นครั้งที่ 2 ต้องตัดสิทธิ์กู้และสวัสดิการทุกอย่างอีกอย่างน้อยอีก 5 ปีแต่ถ้ากลับมาประพฤติตัวเป็นคนดีเป็นที่ไว้วางใจของกลุ่มให้มีสิทธิ์เหมือนสมาชิกคนอื่นๆได้เหมือนเดิม

20. ให้สมาชิกทุกคนติดตามดูแลการกู้เงินของกลุ่มเมื่อพบว่าผู้ใดกู้เงินจากกลุ่มไปปล่อยกู้ให้กรรมการและสมาชิกร่วมกันลงโทษตามกฎข้อ 19

21. สมาชิกที่มีความประสงค์ถอนหุ้นลาผู้นั้นต้องไม่มีหนี้แลไม่มีค่าผู้โดยอยู่เลยถ้าวันถอนหุ้นไม่ตรงกับวันครบรอบปีก็ไม่มีเงินปันผลให้และหมดสิทธิ์ในเงินกองทุนสวัสดิการในทุกๆกรณีทันทีภายหลังเมื่อจะกลับมาสมัครเป็นสมาชิกในกลุ่มใหม่อีกครั้งต้องรองอีกอย่างน้อย 3 ปีผ่านไปแล้วถ้าทำตัวไม่ดี 3 ปีก็ไม่รับ

22. สมาชิกผู้กู้ยังมาผ่อนชำระเงินกู้ไม่หมดผู้ค้าประกันคนใดคนหนึ่งจะมาขอถอนหุ้นลาออกยังไม่ได้ผู้กู้ต้องทำสัญญาเงินกู้ใหม่หาคนมาค้าประกันแทนคนเก่าให้ได้ก่อนจึงจะลาออกได้ถ้าหาคนมาค้าใหม่ไม่ได้คนเก่าก็ออกไม่ได้เพราะยังเป็นหนี้ร่วมกันอยู่ต้องรอให้ผู้กู้หลุดหนี้ก่อนจึงลาออกได้

23. ในกรณีที่สมาชิกผู้ใดยังค้างหนี้กลุ่มอยู่หรือเป็นผู้ค้ำประกันให้คนอื่น อยู่สมาชิกผู้ผู้นั้นจะลาออกจากกลุ่มไม่ได้ถ้าจะออกจริงๆต้องยินยอมให้คณะกรรมการยึดเงินเงินทุน สะสมทั้งหมดคืนกลุ่มจนครบถ้ายังไม่ครบผู้ค้ำประกันต้องยินยอมผ่อนส่งเงินแทนถ้าคนค้ำประกันไม่ ยินยอมผ่อนส่งเงินก็แทนผู้ค้ำประกันก็ยินดีให้ยึดเงินหุ้นสะสมทั้งหมดเอาไปคืนกลุ่มจนครบถ้าเงินยังไม่ ครบทั้งผู้กู้และผู้ค้ำต้องยินยอมให้ยึดเงินหุ้นของสมาชิกทั้ง 3 ครอบครัวของผู้กู้และผู้ค้ำประกันได้อีกทุก เล่มจนกว่าจะครบจึงจะออกจากกลุ่มได้การจัดการเงินเหลือในแต่ละเดือน

24. เดือนใดมีเงินเหลือจากการกู้ยืมต้องนำฝากสถาบันการเงิน (ธนาคาร) และต้องให้คณะกรรมการที่สมาชิกเลือกสรรแล้วสองในสามคนมีสิทธิ์เบิกจ่ายเงินจากธนาคารรายชื่อ กรรมการเงินหุ้นคือ 1... 2... 3... รายชื่อกรรมการเงินสวัสดิการคือ 1...2...3... ถ้าเดือนหน้าสมาชิกมี ความจำเป็นต้องการเงินก็เกินกว่าเงินหุ้นที่มีอยู่ในกลุ่มให้ไปถอนเงินกลับมาให้สมาชิกผู้ตามต้องการผู้มี สิทธิ์เบิกจากธนาคาร 3 คนไม่มีสิทธิ์เก็บสมุดธนาคารให้คนทำบัญชีไปเก็บคนทำบัญชีไม่มีสิทธิ์เก็บเงินสด ไว้ในมือต้องให้ผู้อื่นเก็บรักษาเงินสดที่เหลือเงินสดเหลือ.....บาทเกินกว่านี้ให้เอาไปฝากธนาคาร

หมวดสมาชิก

25. คนที่เข้าเป็นสมาชิกใหม่จะรับเงินสวัสดิการช่วยป่วยตายเมื่อเป็น สมาชิกครบ 1 ปีต้องทิ้งระยะเวลา 1 ปีทุกรุ่น (ยกเว้นซื้อหุ้นเก่า)

26. ทางกลุ่มไม่รับสมาชิกใหม่ถ้าไม่ครบรอบปีไม่ว่ากรณีใดๆ ยกเว้นมี ผู้ออกแล้วซื้อต่อเท่านั้น

27. ผู้ที่เข้าสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มต้องอยู่ร่วมกันในที่ประชุมใหญ่ใน วันสิ้นปีเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการใหม่พร้อมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็นต่างๆที่ต้องอยู่ร่วมฟังหลักการที่ ทางกลุ่มได้เสนอขึ้นใหม่ๆ ในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นในกลุ่มโดยจะต้องมีผู้ใหญ่ (ผู้ปกครอง) ในครอบครัว นั้นเป็นสมาชิกร่วมประชุมอย่างน้อย 1 คนถ้าไม่มีตัวแทนอยู่ถือว่าครอบครัวนั้นไม่ประสงค์จะเป็น สมาชิกต่อเมื่อคนนั้นไม่มีหนี้สินให้ถอนหุ้นคืนได้หรือใช้สิทธิ์คณะกรรมการขายหุ้นต่อให้คนอื่นได้โดย คนในครอบครัวนั้นไม่มีสิทธิ์มาอ้างเหตุผลใดๆทั้งสิ้น (เช่นอยู่คนเดียวหรือสองคนมีเหตุจำเป็นสุดวิสัย กรณีนี้ยกเว้นให้)

28. ให้สมาชิกคนในกลุ่มเป็นผู้ช่วยกันเผยแพร่ชักชวนผู้ที่สนใจเข้ามาเป็น สมาชิกรุ่นต่อไปของกลุ่มสักจะสะสมทรัพย์เพื่อร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านของตนให้มีความเจริญและมั่นคง ภายใต้มหุ่บ้านของตน

29. ให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มร่วมกันทำบุญและรับเงินปันผลตามจำนวน หุ้นของสมาชิกอย่างน้อยครอบครัวละ 1 คนถ้าผู้ใดไม่มาประชุมและรับเงินปันผลในวันครอบครัวปีของ กลุ่มถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ์ในเงินปันผลให้นำเงินปันผลของคนนั้นเข้ากองทุนสวัสดิการของกลุ่มยกเว้นใน กรณีที่ครอบครัวนั้นอยู่คนเดียวหรือสองคนเกิดอุบัติเหตุหรือป่วยมาไม่ได้จริง ๆให้ผู้อื่นมารับแทนได้หรือ มารับในเดือนอื่นได้ข้อปฏิบัตินี้อาจเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมตามสภาพปัญหาของแต่ละชุมชนแต่ต้องผ่านมติ ของที่ประชุมโดยเป็นการตกลงเห็นชอบของสมาชิกส่วนใหญ่

คติประจำใจพระพุทธเจ้าตรัสเตือนไว้ว่า “สิ่งที่คุณไม่ควรเข้าใกล้ 4 ประการ

1) บุคคลไร้ยางอาย 2) หญิงชายที่ไร้สำจะ 3) พระที่ไร้ศีลและ 4) กำแพงหินที่ผู้พัง

อุดมการณ์ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิตจะทำการสิ่งใดต้องใจมั่นร่วมแรงแข็งขันไม่หวั่นไหวเล็กเป็นคนเห็นแก่ตัวเร่งกล้วยแยกกันตายรวมกันอยู่คิดดูเอา

คำปฏิญาณตนข้าพเจ้าทั้งหลายขอให้คำสัจปฏิญาณตนต่อหน้าพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์ทั้งหลายพร้อมทั้งเพื่อนสมาชิกทุกท่านว่าถ้าข้าพเจ้าไม่จริงใจคิดพูดทำในทางทุจริตไม่ซื่อสัตย์หวังทำลายสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ขอให้ข้าพเจ้ามีอันเป็นไปด้วยประการต่างๆ และให้ถึงซึ่งความฉิบหายด้วยประการทั้งปวงแต่ในขณะเดียวกันถ้าข้าพเจ้าคิดพูดทำในทางจริงใจซื่อสัตย์สุจริตต่อสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ขอให้ข้าพเจ้าทั้งหลายจงมีแต่ความสุขความเจริญด้วยประการทั้งปวงตลอดกาลนาน ถ้าใครโกงเงินกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ด้วยเจตนาขอให้เป็นบ้าและถึงซึ่งความฉิบหายด้วยประการทั้งปวง ขอให้เป็นบ้าและถึงซึ่งความฉิบหายด้วยประการทั้งปวงขอให้เป็นบ้าแล้วถึงซึ่งความฉิบหายด้วยประการทั้งปวงขอให้คำสัจที่ข้าพเจ้าทั้งหลายได้ปฏิญาณตนแล้วนี้จงให้เป็นจริงเป็นจริงทุกๆ ประการเทอญ

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

การตั้งกลุ่มปีแรกเลือกกรรมการจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คนเพื่อมาบริการงานของกลุ่มภายในปีแรกต้องทำงานฟรีไม่มีค่าตอบแทนให้เพราะยังไม่มีกำไรจะมีค่าตอบแทนให้ในปีที่สองเป็นต้นไปคณะกรรมการมีวาระ 1 ปีครบ 1 ปีก็เลือกตั้งใหม่ปีแรกมีคณะกรรมการ 3 ฝ่ายคือ

1. ฝ่ายเงินหุ้นเงินออมคนที่เป็สมาชิกต้องมีใบสมัครและทำพินัยกรรมไว้เสร็จเรียบร้อยว่าจะยกผลประโยชน์ให้ใคร
2. ฝ่ายเงินกู้หลังจากตั้งกรรมการบริการแล้วจะต้องปล่อยกู้ทันทีเพื่อต้องการให้เรียนรู้บัญชีตั้งแต่เงินน้อยๆ เป็นการพัฒนาไปเรื่อยๆ เพื่อการเจริญเติบโตของระบบเงินหมุนเวียน
3. ฝ่ายตรวจสอบจะตรวจสอบว่ามีเงินเข้าออกอย่างไรเข้าเท่าไรส่งคืนเท่าไรขึ้นปีถัดไปจะมีกองทุนสวัสดิการเพิ่มขึ้นมาแต่เนื่องจากเงินกองทุนสวัสดิการจะยังน้อยอยู่เช่น 5000 บาทเมื่อปล่อยกู้ไปหมดเงินที่ส่งคืนในเดือนถัดไปจะน้อยเช่นปล่อยกู้ 5 คนๆ 1000 บาทกำหนด 10 เดือนเงินส่งคืนเดือนแรกจำนวน 500 บาทค่าบำรุง 100 บาทจะมีเงินหมุนเข้ามาน้อยเมื่อจะเอาไปปล่อยกู้ต่อก็ไม่มีใครเอาตั้งนั้นในช่วง 3 ปีแรกจึงยังไม่แยกบัญชีกองทุนสวัสดิการออกมาจนเมื่อประมาณปีที่ 4 เมื่อเงินกองทุนสวัสดิการมีมากพอแล้วให้จัดคณะกรรมการใหม่คือเพิ่มกองทุนสวัสดิการขึ้นมาเพิ่ม กรรมการเป็น 4 ฝ่ายคือ 1) ฝ่ายเงินหุ้นเงินออม 2) ฝ่ายเงินกู้ 3) ฝ่ายตรวจสอบ 4) ฝ่ายสวัสดิการใครป่วยใครตายมาหากรรมการชุดนี้ถ้าไม่มีใครป่วยใครตายกรรมการชุดนี้ก็จะนำเงินกองทุนสวัสดิการปล่อยกู้ไปอีกเพื่อทำกำไรเลี้ยงตัวเองต่อไปถ้ามีการซื้อผลผลิตก็จะเอาเงินส่วนนี้มาเป็นเงินประกันสินค้าหรือผลผลิตของการเกษตรของเราส่วนหนึ่งถ้ามันโตพอจนสามารถที่จะกระทำได้เงินส่วนนี้จะใช้เป็นค่าตอบแทนคณะกรรมการ (คิดให้เป็นเดือนแต่จ่ายเป็นโบนัสสิ้นปีๆละ 1 ครั้ง) เน้นเจ้าหน้าที่บัญชีหรืออะไรก็ได้แล้วแต่เช่นค่ารถค่าเอกสารและวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการดำเนินการของกลุ่มเป็นต้นถ้าไม่ได้ใช้เกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มให้ผ่านมติที่ประชุมใหญ่ทุกครั้ง

สรุปได้ว่า พระได้นำระบบการเงินเข้ามาช่วยชาวบ้านเพื่อจะได้พึ่งพาอาศัยในยามที่ตกทุกข์ได้ยาก และตรงตามหลักศาสนายามเป็นทุกข์เราก็ต้องช่วยเหลือกันที่เราสะสมเงินเราก็ช่วยเหลือกันในความเป็ญาติเป็นพี่น้องและนี่คือส่วนของการผูกพันการโยงโยในสังคมจะไม่แตกร้างเหมือนกลุ่มอื่นๆ จึงต้องผลักดันให้เป็นรูปธรรมให้ชาวบ้านมีผลประโยชน์ร่วมกันนั่นคือการออมทรัพย์

สรุป การรวมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ตามแนวทางพระสุบิน ปณิโต คือ เริ่มจากน้อยไม่คิดใหญ่ทำให้ใหญ่จะไปไม่รอด เปิดรับสมาชิกปีละ 1 ครั้ง รับผิดชอบกัน 4 ปี แล้วปิด อีกประมาณ 2-4 ปี เปิดรับใหม่ ไม่รับคนนอกชุมชน การระดมเงินทุนเริ่มจากระดมเงินทุนตัวเองหากมีการโกงก็เท่ากับโกงตัวเอง และพระสุบิน ปณิโต ยังให้ข้อคิดคือ “อย่าหมิ่นเงินน้อย อย่านอนคอยโชค ลองดูแมลงผึ้งที่เอาขาไปแตะเกสรที่ละน้อย แต่มามาก ๆ เข้าก็ได้น้ำผึ้งเป็นขวด เป็นไห ถ้าคุณเริ่มดูถูกเงิน 10 บาท แล้วบ้านคุณจะเจริญไม่ได้ ร้อยก็มาจากหนึ่ง ล้านก็มาจากหนึ่ง นี่คือหลักธรรมชาติ”

2. ความรู้เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างความคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาทพร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองคือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองคือกองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายรัฐบาลโดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินงบประมาณให้เป็นเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมืองคือ

1. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นกองทุนรวมในระดับชาติเพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมืองคือกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหมู่บ้านและชุมชนเมืองละประมาณหนึ่งล้านบาทเพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการกันเอง
3. ปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
5. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
6. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน
7. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนราชการเอกชนและประชาสังคมกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน
8. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2552 : 2-6)

วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วนสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านชุมชนเมือง
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กลไกในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักการสำคัญคือประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมทุกระดับและมีการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจโครงสร้างและหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ประกาศ ณ วันที่ 29 พฤษภาคม 2544) กำหนดให้แต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนและไม่เกินสิบห้าคนซึ่งมาจากการคัดสรรกันเองโดยผ่านเวทีประชาคมและการคัดสรรคณะกรรมการกองทุนให้คำนึงถึงจำนวนกรรมการชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันและคำนึงถึงหลักศาสนาวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุนรวมทั้งตรวจสอบกำกับดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนเพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ออกระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
3. รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิกทั้งที่เป็นกลุ่มองค์กรชุมชนหรือปัจเจกบุคคล
4. ตรวจสอบและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมครัวเรือนและวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้นตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
6. ทำนิติกรรมสัญญาหรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
7. จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกันหรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอและจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำร้อง

8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับจัดสรรดอกเบี้ยผลตอบแทนหรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่ายในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุดเนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

หลักการจัดสรรเงิน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีหลักการในการจัดสรรเงินให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังนี้

1. ความพร้อมความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
3. ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก
4. ความพร้อมของการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่นๆ ที่หน่วยราชการอื่นๆ ที่หน่วยราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
5. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองจะต้องร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามขั้นตอนดังนี้
 1. สร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
 - 1.1 สร้างจิตสำนึกร่วมกันของประชาชนในการเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกันบริหารจัดการโดยประชาชนเพื่อประชาชนของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 1.2 สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ทราบนโยบายกลไกแนวทางการบริหารจัดการกองทุน
 - 1.3 สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการและบริหารจัดการลงทุนเริ่มจากร่วมรับรู้ร่วมคิดร่วมทำร่วมติดตามตรวจสอบร่วมรับผลประโยชน์ตลอดจนสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป
 2. การเลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุนจัดเวทีชาวบ้านเพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนจำนวนสิบห้าคนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังนี้
 - 2.1 องค์กรประชุมเวทีชาวบ้านคือจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 2.2 ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง
 - 2.3 เลือกคณะกรรมการกองทุนในช่วงเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
 - 2.4 เลือกคนดีมีความรู้ประสบการณ์อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประชาชนต้องร่วมกันคัดเลือกคนดีและมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นคณะกรรมการเพื่อบริหารกองทุนของประชาชนดังนี้
 - 2.5 เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี
 - 2.6 เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนามีความรับผิดชอบเสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองไม่ติดการพนันไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่นระบบประชาธิปไตย
 - 2.7 ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือไร้ความสามารถ

- 2.8 ไม่เคยรับโทษจำคุกเว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
- 2.9 ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
- 2.10 ไม่เคยถูกไล่ออกหรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
- 2.11 ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง
- 2.12 ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุนด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

3. การจัดทำระเบียบข้อบังคับ

เมื่อดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนแล้วคณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน (กติกากองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองตนเองโดยมีแนวทางดังนี้

3.1 ประเด็นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดวงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาทหากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทระยะเวลาชำระเงินคืนเงินกู้ต้องไม่เกินหนึ่งปี

3.2 ประเด็นอื่นๆ คณะกรรมการกองทุนโดยความเห็นชอบขอสมาชิกเป็นผู้กำหนด

3.2.1 การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อจัดทำระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการกองทุนแล้วคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการตามกติกาที่วางไว้เช่นการรับสมาชิกการระดมทุนการจัดทำระบบบัญชีการจัดระบบตรวจสอบการมอบหมายภารกิจความรับผิดชอบของกรรมการ และอื่นๆ

3.2.2 การขอรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาลเมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้วสามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.1 จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบกทบ.2 ซึ่งขอรับแบบได้จากคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

1.2 ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องคือระเบียบข้อบังคับของกองทุน

1.3 เปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคาร

2) การประเมินความพร้อมของกองทุนเมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองได้ขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้วคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องนี้การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุนการปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุนการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

3) การรับเงินจัดสรรเมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติอนุมัติเงินจัดสรรตามผลการประเมินความพร้อมแล้วจะแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทราบเมื่อกองทุนได้รับแล้วให้ติดต่อธนาคารเพื่อทำหลักฐานการรับเงินจัดสรรโดยมีเอกสารดังต่อไปนี้

3.1 สมุดบัญชีเงินฝากของกองทุน

3.2 มติที่ประชุมซึ่งเห็นชอบและมอบหมายให้คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญากับธนาคารไปแสดงต่อธนาคารและมติดังกล่าวต้องให้ประธานกรรมการของกองทุนลงนามกำกับและรับรองสำเนาครบทุกหน้า

3.3 บัตรประชาชนของคณะกรรมการกองทุน

3.2.3 กรณีกองทุนที่ไม่ผ่านการประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองใดที่ได้รับแจ้งว่าไม่ผ่านการประเมินความพร้อมให้ดำเนินการเตรียมความพร้อมเรื่องต่างๆตามที่ได้รับแจ้งผลการประเมินความพร้อมโดยมีแนวทางและวิธีการดังนี้

1) แนวทางการเตรียมความพร้อมคณะกรรมการกองทุนร่วมกับสมาชิกเตรียมความพร้อมตามแนวทางดังนี้โดยร่วมมือและช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้านขอความช่วยเหลือจากกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองที่ผ่านการประเมินความพร้อมแล้วขอความช่วยเหลือจากคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดและอำเภอ

2) วิธีการเตรียมความพร้อมคณะกรรมการกองทุนดำเนินการเพื่อให้เกิดความพร้อมด้วยวิธีดังนี้สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านหรือชุมชนโดยการใช้เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนอื่นที่ผ่านการประเมินความพร้อมแล้วเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันการสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการและการจัดการแก่คณะกรรมการกองทุนฯและสมาชิกจากอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดและอำเภอ

3) การดำเนินการหลังมีความพร้อม

3.1 เมื่อกองทุนมีความพร้อมคณะกรรมการกองทุนแจ้งคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเพื่อมาติดตามตรวจสอบและรายงานคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

3.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจะโอนเงินเข้ากองทุนเมื่อได้รับรายงานจากคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

2.3.8 ขั้นตอนการอนุมัติเงินกู้ให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

1) สมาชิกกองทุนฯยื่นคำขอกู้ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ

2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติตามคำขอของสมาชิกกองทุน

3) ในกรณีที่ไม่อนุมัติจะแจ้งให้สมาชิกกองทุนฯทบทวนในจดบคพร้อมของคำขอกู้

4) ในกรณีอนุมัติจะแจ้งให้สมาชิกกองทุนฯทราบ

5) สมาชิกกองทุนฯทำสัญญากับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ

6) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมบันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมแจ้งให้ธนาคารสาขาอำเภอทราบ

7) สมาชิกกองทุนฯเปิดบัญชีออมทรัพย์ฯให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทราบ

8) สมาชิกกองทุนฯแจ้งเลขบัญชีออมทรัพย์ฯให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทราบ

- 9) ธนาคารสาขาอำเภอโอนเงินเข้าบัญชีสมาชิกกองทุนฯ
- 10) สมาชิกนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ

2.3.9 วงจรการโอนเงินการกู้เงินและการชำระคืนเงินกู้

2.3.10 ระบบการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการดำเนินงานดังนี้

1) ระบบการติดตามตรวจสอบภายในกลไกการติดตามโดยคณะกรรมการกองทุนผู้แทนกลุ่มองค์กรผู้นำท้องถิ่นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติธนาคารออมสินและ ธ.ก.ส. การใช้บัญชีเงินฝากกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองเพื่อรับโอนเงิน 1 ล้านบาทหรือตามวงเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการฯ (บัญชีที่ 1) บัญชีรายบุคคล (บัญชีที่ 2) เบิก-ถอนลงทุนหรือใช้หมุนเวียนชำระคืนการติดตามตรวจสอบ 2 ลักษณะ 1) การบริหารจัดการกองทุนและบัญชีและ 2) สมาชิกผู้กู้ยืมจัดประชุมสมาชิกเพื่อรายงานผลการติดตามตรวจสอบทุกเดือน

2) ระบบติดตามตรวจสอบภายนอก1.บทบาทคณะอนุกรรมการฯ ระดับจังหวัดอำเภอ 2) ประเด็นการติดตามตรวจสอบ ได้แก่ การจัดองค์กรหรือแผนการดำเนินกิจกรรมความโปร่งใสในการบริหารจัดการ และปัญหาด้านวิชาการและการจัดการ 3) มีการติดตามตรวจสอบและรายงานเป็นไตรมาส

3) ประเมินผล 1) บทบาทขององค์กรอิสระได้แก่สถาบันการศึกษาภาคเอกชนองค์กรพัฒนาชุมชน 2) ประเด็นการประเมินผล ได้แก่ การใช้เงินตามวัตถุประสงค์การบริหารจัดการการจัดองค์กรหมู่บ้านการจัดทำบัญชีและการกระจายของผู้ใช้ประโยชน์จากกองทุนผลการดำเนินการผลการวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

การรายงานผลการประเมินผลรอบ 6 เดือน 12 เดือนและทุก 12 เดือน

ขั้นตอนการตรวจสอบการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทำบัญชีของกองทุนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง 2) แจ้งบัญชีของกองทุนให้สมาชิกทราบ 3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 4) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสมาชิกกองทุนจัดให้มีระบบตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารการจัดการการเงินการบัญชีและการพัสดุ 5) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ตรวจสอบกองทุน 6) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทำรายงานการเงินส่งให้ผู้ตรวจสอบกองทุนภายใน 30 วันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี 7) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลและ 8) ผู้ตรวจสอบบัญชีจัดทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและเผยแพร่ต่อสมาชิกกองทุนและสาธารณชน

สรุปได้ว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมชาวบ้าน ประชาชนจะตื่นตัว ได้รับการศึกษามากขึ้น สามารถคิด และวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้รับการแก้ไขปัญหา การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ มีการกระจายอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

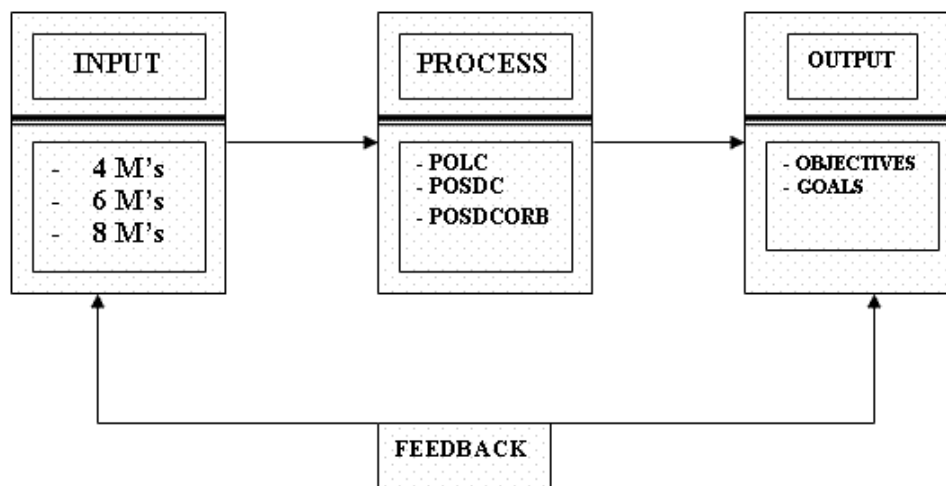

รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้นผู้วิจัย และนักพัฒนาจะได้เรียนรู้จากชุมชนได้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจชุมชนได้ดีขึ้น และเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง

3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ

ความหมายของการจัดการ นักวิชาการด้านการจัดการไม่นิยมให้คำจำกัดความการจัดการหรือการบริหาร เนื่องจากมีขอบข่ายและความหมายเกินกว่าจะนิยามด้วยประโยคสั้นๆ เพียงไม่กี่ประโยคได้ คำนิยามที่นักวิชาการในสมัยก่อนนิยามได้แก่ความหมายองค์ประกอบ (บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน) โดยดูว่ากิจกรรมใดบ้างที่เข้าข่ายลักษณะงามตามภารกิจของการจัดการ อย่างไรก็ตามนักวิชาการด้านการจัดการในปัจจุบันมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าควรให้คำนิยามความหมายของการจัดการหรือการบริหารเพื่อใช้เป็นแนวทางร่วมกันในการอธิบายขอบข่ายของลักษณะการจัดการ แม้จะไม่สามารถอธิบายได้ครอบคลุม หรืออธิบายได้เพียงบางส่วนเท่านั้นก็ตาม ก็เป็นสิ่งที่ควรกระทำเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเจนขึ้น

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541 : 45-49) ได้ให้ความหมายการจัดการ คือ กระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหารคือการวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การชี้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) ซึ่งจากความหมายดังกล่าวมีคำสำคัญ 3 คำ คือ กระบวนการ ทรัพยากรการบริหาร และวัตถุประสงค์ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กระบวนการจัดการ

INPUT คือทรัพยากรการบริหาร (Management Resources) ได้แก่ 4 M's ประกอบด้วย คน (Man)เงิน (Money) วัสดุดิบ (Material) และวิธีการหรือจัดการ(Method หรือ Management) ถูกนำเข้าไปในระบบเพื่อการประมวลผลหรือการบริการที่เติบโตและพัฒนาก้าวหน้าไปพร้อมกับอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการที่เติบโตและพัฒนาขึ้นไปอย่างรวดเร็วทำให้ทรัพยากรเพียง 4 ประการเริ่มไม่เพียงพอสำหรับเป้าหมาย จึงได้เพิ่มขึ้นอีก 2 M's เป็น 6 M's ได้แก่ เครื่องจักรกล (Machine) และ การตลาด (Market) ในขณะเดียวกันการทำงานที่มองเห็นถึง

ความสำคัญ หรือคุณค่าของจิตใจของผู้ปฏิบัติงานมีมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคนงานมากขึ้น จึงเพิ่มขวัญและกำลังใจ (Morale) เข้าไปเป็น 7 M's และเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ระบบการสื่อสารไร้พรมแดนที่ติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั่วโลกทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วใครไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลย่อมเสียเปรียบในเชิงธุรกิจจึงได้เพิ่ม ข้อมูลข่าวสาร (Message) เข้าไปในทรัพยากรกระบวนการผลิต รวมเป็น 8 M's ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ไม่สิ้นสุดตราบเท่าที่ระบบอุตสาหกรรมการผลิตการจัดจำหน่าย และการบริการยังคงพัฒนาและก้าวไปไม่หยุดยั้ง

PROCESS คือ หน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารต้องกระทำ ในปัจจุบันยึดถือหน้าที่ 4 ประการได้แก่ POLC การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การชี้นำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งมีพัฒนาการของแนวคิดมาตั้งแต่สมัยของ ฟาโย (Henri Fayol) ปี 1916 ที่เห็นว่าหน้าที่การจัดการ ประกอบด้วย POCCC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุม (Controlling) ต่อมาในปี 1937 กุลิกและเออร์วิค (Gulick และ Urwick) เห็นว่ากระบวนการจัดการประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การอำนวยความสะดวก (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงานผล (Reportin) และ การงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งนิยม เรียกว่า POCD CORB ครั้งเมื่อเข้าปี 1972 แฮร์โรลด์คูนตซ์ (Harold D. Koontz) มีความเห็นว่าหน้าที่ทางการจัดการคือ POSDC ได้แก่การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffin) การอำนวยความสะดวก (Directing) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งแนวความคิดของเขาเปลี่ยนแปลงไปชัดเจน โดยในปี 1988 คูนตซ์และเวียห์ริช (Koontz และ Wehrich) เขียนตำราใช้ชื่อว่า Management ร่วมกันและได้เปลี่ยนหน้าที่ทางการจัดการจากตัว D (Directing) เป็น L (Leading) พัฒนาด้านแนวคิดดังกล่าวยังคงก้าวต่อไปไม่หยุดยั้ง บางทีในยุคหน้าเราอาจเห็นหน้าที่การจัดการที่เหลืออักษรเพียงตัวเดียวหรือสองตัวเท่านั้นก็เป็นได้ ดังนั้นอาจสรุปหน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานทางการจัดการได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการ (Process) แปรรูปทรัพยากรที่นำเข้าไปเป็นผลผลิตตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การต่อไป

OUTPUT คือเป้าหมาย (Goals) หรือวัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์การ ที่นำออกมาจากกระบวนการแปรรูปในขั้นตอนที่สอง เป้าหมายขององค์การสามารถแบ่งแยกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ องค์การที่มีเป้าหมายที่มุ่งแสวงหากำไร (Profit) และองค์การที่มีเป้าหมายไม่มุ่งแสวงหากำไร (Non-Profit) หรืออาจแบ่งเป็นองค์การที่วัตถุประสงค์เพื่อการผลิตสินค้า กับองค์การที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการ (Services) ก็ได้

การบริหารเชิงกลยุทธ์

กลยุทธ์การบริหารองค์การ ปัญหาการบริหารในภาวะวิกฤต เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าการบริหารองค์การในทุกวันนี้ ผู้บริหารต่างก็ต้องประสบกับปัญหายุ่งยากต่าง ๆ มากกว่าแต่ก่อน วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมได้ส่งผลกระทบทำให้ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การต้องตกต่ำลงจากเดิมเป็นอันมาก ปัญหาหนักอกของผู้บริหารทั้งหลายที่กำลังเผชิญอยู่ ก็คือ ปัญหาประสิทธิภาพทางการบริหาร โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับ ผลผลิต (Productivity) ที่ตกต่ำกว่าเดิม กลยุทธ์การบริหารที่ทรงประสิทธิภาพนี้ จะต้องดีพร้อมสมบูรณ์ตามความหมายของการบริหาร

ทั้งสองอย่าง คือ การมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ที่สามารถกำหนดเป้าหมายที่ดี และสามารถบรรลุผลสำเร็จในเป้าหมายนั้น ๆ ได้ และ การมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ที่สามารถทำสำเร็จในเป้าหมายเหล่านั้น โดยมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุดด้วย หรือ ถ้ากล่าวอย่างสรุป กลยุทธ์การบริหารที่ทรงประสิทธิภาพนั้นจะต้องสร้างประสิทธิผล และประสิทธิภาพให้เกิดขึ้นได้ทุกแง่มุม คือ ทั้งในแง่ของรายบุคคล กลุ่ม (ทีมงาน) และตลอดทั้งองค์การด้วย

ลักษณะของกลยุทธ์การบริหารที่ทรงประสิทธิภาพ

กลยุทธ์การบริหารที่ทรงประสิทธิภาพที่จะทำให้การบริหารสามารถประสบผลสำเร็จได้อย่างดีในทุกสถานการณ์ และทุกเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมนั้น ลักษณะจะเป็นดังนี้ เป็นการบริหารเชิงรวมที่กระทำอย่างเป็นระบบที่มีการบริหารครบสมบูรณ์ทุกด้านเป็นการบริหารที่พร้อมสมบูรณ์ด้วย "แผนงาน" ที่มีประสิทธิภาพ ที่ซึ่งระบุออกมาโดยอาศัย "เป้าหมาย" (Goals) เป็นเครื่องมือ แผนงานที่มีประสิทธิภาพเหล่านี้ จะเกิดขึ้นได้ก็โดยการให้ผู้ปฏิบัติได้มีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดเป้าหมายเหล่านี้ด้วยเป็นการบริหารที่พร้อมสมบูรณ์ด้วย เทคนิคการจัดทำแผน การวัดผล การจูงใจ การควบคุม การพัฒนานักบริหาร และการสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อีกด้วย

ตามลักษณะทั้งสามประการข้างต้น ถ้าจะนำมาพิจารณาจัดทำเป็นกลยุทธ์การบริหารในทางปฏิบัติแล้ว อาจแยกเป็น "กลยุทธ์การบริหาร" ประการต่าง ๆ ดังนี้

1. การใช้วิธีการบริหารอย่างเป็นระบบโดยอาศัย การบริหารโดยเป้าหมาย (MBO) เป็นเครื่องมือ
 2. การอาศัย "แผนกลยุทธ์" เป็นเครื่องมือเสริมสร้างประสิทธิภาพผลผลิตระยะยาว
 3. การใช้โครงสร้างเป้าหมายผลสำเร็จเป็นตัวเร่งผลผลิต
 4. การอาศัยกระบวนการร่วมวางแผน และตั้งเป้าหมาย เพื่อให้พนักงานผูกพันต่อเป้าหมายผลสำเร็จ
 5. การใช้วิธีจูงใจคนเพื่อเพิ่มผลผลิต
 6. การอาศัยระบบการควบคุมแบบสร้างสรรค์
 7. การเพิ่มประสิทธิภาพ โดยการวางแผนทรัพยากรบุคคล และพัฒนาความสามารถทางการบริหาร
 8. การเพิ่มประสิทธิภาพ ด้วยวิธีเสริมขวัญและกำลังใจ โดยอาศัยการให้โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่งานบริหาร
 9. การใช้กลยุทธ์เพิ่มประสิทธิภาพจากการบริหารพฤติกรรมองค์การโดยส่วนรวม
 10. การเพิ่มประสิทธิภาพโดยการเรียนรู้และเอาชนะคู่แข่ง
 11. การสร้างประสิทธิภาพ โดยปรับการบริหารให้สอดคล้องกับปัญหาในอนาคต
- กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์การบริหารที่ทรงประสิทธิภาพ แต่ละประการตามที่กล่าวข้างต้นนี้ อาจกล่าวได้ว่า ก็คือ การบริหารเชิงรวมที่เป็นภารกิจทางการบริหารของผู้บริหารที่มีอยู่เป็นพิเศษ ก็คือ

1. การใช้วิธีบริหารแบบมุ่งหมาย (Goal-Oriented Management) เป็นสำคัญ ทั้งนี้ก็เพราะในภาวะเศรษฐกิจที่ประสบปัญหาวิกฤตินั้น ประสิทธิภาพผลผลิตที่ทำได้จะเป็นเรื่องสำคัญ ยิ่งที่นักบริหารจะต้องวัดผล และติดตามตลอดเวลา การตั้งเป้าหมายผลสำเร็จที่ต้องการ และการติดตามผลงานที่ทำได้ต่างก็ต้องอาศัย เป้าหมายเป็นเครื่องมือที่จะขาดเสียมิได้

2. การจัดระบบการวางแผนที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ก็เพื่อให้องค์การ มีความเข้มแข็งจากการมีระบบการวางแผนกลยุทธ์สำหรับระยะยาว รวมทั้งการมีระบบการวางแผนที่สามารถระบุเป้าหมายผลสำเร็จต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาใช้บริหารงาน เพื่อผลสำเร็จร่วมกันทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติ

3. การจัดระบบการบริหารงานในขั้นปฏิบัติที่ดีพร้อม นั่นคือ การใช้ระบบการวัดผล ประเมินผล การจูงใจทรัพยากรบุคคล ตลอดจนระบบการควบคุม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่เหมาะสม สำหรับการเสริมสร้างประสิทธิภาพผลผลิตให้สูงขึ้นได้ตลอดเวลา

การศึกษาการบริหารองค์การทางกลยุทธ์

คำว่า กลยุทธ์นี้ หากถูกนำไปใช้ในขอบเขตที่กว้างที่สุด คือ ใช้คู่กับคำว่า องค์การ ซึ่งตรงกับคำว่า กลยุทธ์ขององค์การ หรือที่ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Organization Strategy แล้ว ก็จะมี ความหมาย หมายถึง "กลยุทธ์ของกิจการโดยส่วนรวม" ในการดำเนินการธุรกิจต่อภายนอกให้บรรลุ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หลักส่วนสำคัญของ กลยุทธ์ของกิจการ ที่ซึ่งเป็นกลยุทธ์ทางปฏิบัติ ก็คือ กลยุทธ์ทางธุรกิจ (Business Strategy) หรือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ทางกลยุทธ์ว่าองค์การจะ บริหารทรัพยากรเพื่อหาประโยชน์จากสภาพแวดล้อมให้ได้ผลสำเร็จที่ดีที่สุด อะไรบ้างและด้วยวิธีการ ใด ๆ ซึ่งส่วนนี้จะเป็นส่วนสำคัญที่สุดของกลยุทธ์ทั้งหมดสำหรับอีกส่วนหนึ่งที่ตามหลังต่อจากกลยุทธ์ ทางธุรกิจก็คือ กลยุทธ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหรือการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจ กลยุทธ์ในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับการพยายามค้นหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ที่จะให้การบริหารงานภายใน ทั้งหลายเป็นไปโดยราบรื่น ไม่ติดขัด และเอื้ออำนวยให้องค์การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ ทั้งหมดนี้จึงเท่ากับเป็นส่วนของ กลยุทธ์การบริหาร ที่เป็นส่วนของภาคปฏิบัติของการบริหารงานโดย กลุ่มของผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ที่จะสามารถมีวิธีบริหารระบบย่อยทางการบริหารต่างๆ ให้ เกิดผลต่อการดำเนินงานที่ตีนั้นเอง

การแบ่งการศึกษาการบริหารทางกลยุทธ์การศึกษาการบริหารทางกลยุทธ์ เพื่อให้ สามารถครอบคลุมการได้ความรู้การบริหารทางกลยุทธ์อย่างครบถ้วนนั้น การศึกษาควรจะทำมาจาก 2 ทาง คือ

1. การศึกษามุ่งเน้นการจัดทำหรือการจัดวางกลยุทธ์กิจการ หรือการวางกลยุทธ์ ทางธุรกิจขององค์การ กับกลยุทธ์การดำเนินงานต่าง ๆ ตามแนวของการศึกษา นโยบายธุรกิจ(Business Policy) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษาได้สร้างทักษะทางด้านการวิเคราะห์ สถานะการแข่งขันของธุรกิจ อุตสาหกรรมกับการวิเคราะห์ตลาดและผลิตภัณฑ์ เพื่อนำมาจัดวางกลยุทธ์ทางธุรกิจให้กับองค์การ พร้อมกับกลยุทธ์การดำเนินการต่างๆ จุดแข็งของการศึกษาในแนวทางข้างต้น คือการกำหนด วัตถุประสงค์ นโยบายและกลยุทธ์หลักของกิจการ ในการประกอบธุรกิจหรือทำกิจกรรมใน สภาพแวดล้อมภายนอกจะมีคุณภาพสูง ซึ่งเท่ากับการบริหารองค์การต่อสภาพแวดล้อมอันเป็นส่วน สำคัญและเป็นงานยากจะทำได้ดีขึ้นและได้รับความสนใจมากกว่าการวางกลยุทธ์การบริหาร สภาพแวดล้อมภายในองค์การในขั้นตอนการปฏิบัติงาน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การ และกระบวนการ ปฏิบัติงาน ก็จะกลายเป็นเรื่องรองลงไป

2. การศึกษาโดยมุ่งเน้นที่ การจัดการทางกลยุทธ์ หรือการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) หรือการมุ่งศึกษาการจัดการต่าง ๆ ในแนวทางการคิดเป็นเชิงกลยุทธ์ ซึ่งจะ ช่วยให้การศึกษการบริหารเปิดกว้างสำหรับการคิดค้นหาทางออก ในวิธีบริหารต่าง ๆ ทุกด้านอย่าง

กว้างขวางเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการบริหารโดยวิธีนี้ ผู้นำนักความสนใจ จะกระจายทุ่มเทให้กับ การบริหารองค์การ ทั้งต่อภายนอกกับสภาพแวดล้อม และกับการบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ภายใน องค์การโดยมีผู้นำหนักเท่ากัน เพราะการศึกษาตามวิธีนี้ จะกระทำพร้อมกันไปทั้งสองด้านนั่นเอง

จุดแข็งดูเหมือนจะอยู่ที่ การเปิดกว้างทำให้มีขอบเขตกว้างและมองไกล การวิเคราะห์ พิจารณาจึงพลอยกว้างขวางตามไปด้วย และอีกประการหนึ่งก็คือ มีการคิดริเริ่มทางกลยุทธ์ได้ ตลอดเวลา กับงานทุกด้านและปัญหาทุกอย่างของกิจการ แต่เมื่อพิจารณาถึงเวลาการสอน ซึ่งส่วน ใหญ่ต้องกระทำโดยใช้กรณีศึกษาตามแนวทางนี้ในเวลา 16 สัปดาห์ ดูจะดำเนินการให้ได้ผลตามที่ คาดคิดได้ยากมากผลที่ได้จริงของการสอนคลุมกว้างเช่นนี้ ในด้านจุดเด่นที่เคยมีอยู่คือ ความสามารถคิด วิเคราะห์ "กลยุทธ์ทางธุรกิจ" ของกิจการอันเป็นหัวใจของเรื่องราวการศึกษากลยุทธ์ขององค์การจะขาด หายไปอย่างน่าเสียดาย ที่มีจุดเด่นคือ ทักษะในการประเมินและจัดวางกลยุทธ์ขององค์การ เริ่มต้นจาก เรื่องสำคัญที่สุดคือ กลยุทธ์ทางธุรกิจ ต้องหย่อนไปอย่างน่าเสียดายทางเลือกการศึกษาการบริหารทาง กลยุทธ์

การศึกษาการบริหารทางกลยุทธ์ ควรแยกเป็น 2 ทางพร้อมกัน คือ

1. การศึกษาการบริหารทางกลยุทธ์ ในแนวแรกที่กำลังกล่าวมาคือ ตามแนวการสอน นโยบายธุรกิจ (Business Policy) ตามที่ Harvard Business School ได้ทำเป็นแบบฉบับนั้น นับว่า เป็นแบบที่เชื่อได้ว่าดีที่สุด เพราะจะช่วยให้สามารถได้โอกาสฝึกฝนทักษะ ในการวางกลยุทธ์ทางธุรกิจ (Business Strategy) อันเป็นส่วนสำคัญของกลยุทธ์องค์การได้ ทั้งนี้ โดยยังสามารถมีแนวคิดทางกลยุทธ์ ต่อเนื่องเข้าไปถึงขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ อันเป็นส่วนของการบริหารทรัพยากรภายในได้อย่าง ต่อเนื่อง ในส่วนของระบบบริหารย่อย ๆ ทั้งโครงการ องค์การ และกระบวนการปฏิบัติได้มากตาม สมควร การศึกษาอย่างเป็นระบบและกระบวนการจึงเกิดขึ้นอย่างดีด้วย

2. การศึกษากลยุทธ์การบริหารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารทางกลยุทธ์ในส่วนนี้ คือ ภาระต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารองค์การทั้งหมด แต่จะมีจุดมุ่งของ การพิจารณาในแง่ของการบริหาร (Management Aspects) เป็นสำคัญ ดังนั้นตามความหมายนี้ กลยุทธ์ที่คิดค้นขึ้นมา จึงเป็นการคิดค้น โดยอาศัยพื้นฐานทางการบริหารเป็นหลัก ระบบการบริหารหลัก และวิธีการบริหารทั้งหลาย จึงเป็น ขอบเขตสำหรับการนำมาคิดวิเคราะห์หาทางจัดวางกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้บริหารให้เกิด ประสิทธิภาพได้

ภาพรวมการบริหารองค์การเชิงกลยุทธ์

สามารถแยกพิจารณาเป็นส่วน ๆ สำหรับการบริหารทางกลยุทธ์ คือ

ส่วนที่ 1 ความเกี่ยวพันกันขององค์การกับสภาพแวดล้อมในส่วนนี้จะหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง "องค์การ" ซึ่งเป็นหน่วยงานหรือกิจการที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำงานให้สำเร็จตาม จุดมุ่งหมายที่ได้เลือกสรรมาแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งกับ "สภาพแวดล้อม" ซึ่งเป็นสภาพเงื่อนไขของปัจจัย ภายนอก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมขององค์การ ที่ซึ่งสภาพ เงื่อนไขอาจเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี อันเป็น "โอกาส" ที่จะเอื้ออำนวยให้กับการทำงานขององค์การ หรือ อาจเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่ดีจนกลายเป็น "ข้อจำกัด" ที่กลายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของ องค์การได้

ส่วนที่ 2 ระบบต่าง ๆ ขององค์การ

1. ระบบโอกาส ระบบโอกาสเป็นระบบของการทำงานของผู้บริหารระดับสูง ที่คาบเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกโดยตรง ระบบโอกาสนี้ จึงเป็นระบบที่อยู่คร่อมระหว่างองค์การกับสภาพแวดล้อมทั้งสองวง และในเวลาเดียวกัน ภาระงานบริหารด้านนี้ของผู้บริหาร ก็จะเป็นงานด้าน "การบริหารโอกาส" (Opportunity Management) นั่นเอง

2. ระบบงาน คือ ระบบของทรัพยากรต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ภายในองค์กรเพื่อสำหรับการปฏิบัติงานตามแผนงานต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ ระบบงานนี้จะประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ที่เป็นทรัพยากรที่นำมาใช้เพื่อการปฏิบัติงานที่จำเป็นต้องทำ ปัจจัยเหล่านี้จะประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ที่เป็นปัจจัยทางวัตถุดิบของ เช่น เงินทุน เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ

3. ระบบคน คือ ทรัพยากรที่มีชีวิตจิตใจ พร้อมทักษะ ความชำนาญและความสามารถที่จะเข้ามาปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ทรัพยากรบุคคล ผู้ทำงานเหล่านี้ จะเป็นผู้ดำเนินกิจการต่าง ๆ ในขั้นปฏิบัติ โดยจะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น เงินทุน สิ่งของ วัตถุดิบ และจะเป็นผู้ขับเคลื่อนระบบ โดยทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เดินเครื่องจักรหรือคอยให้บริการตามหน้าที่เป็นต้น ผลงานที่ได้ออกมาจากที่ได้ดำเนินไป จะดีมากหรือน้อยอย่างไรนั้น ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านบุคคลนี้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะคน นับเป็นปัจจัยที่ผันแปร ซึ่งต่างกับปัจจัยทรัพยากรอื่นๆ

ส่วนที่ 3 ระบบการบริหาร คือ ระบบการทำงานของผู้บริหารในการบริหารระดับต่างๆ ขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้เกิดผลสำเร็จมากที่สุดสำหรับองค์กร ระบบการบริหารนี้ หากจะพิจารณาเริ่มจากระบบต่าง ๆ ขององค์กรโดยสัมพันธ์มาถึงการปฏิบัติหน้าที่การบริหาร โดยนักบริหารภารกิจของผู้บริหารคือ การสร้างประสิทธิภาพในการจัดระบบงานต่างๆ ให้เหมาะสมสะดวกและง่าย ที่คนผู้ปฏิบัติจะทำได้โดยมีประสิทธิภาพการผลิตสูง ซึ่งจะพิจารณามองภาระหน้าที่ดังกล่าวเป็นภาพรวม ก็คือ "การประสานงาน" (Coordination) หรือการประสานงานการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ ให้เข้ากันได้ (Coordination Work) นั่นเอง แต่ในทางปฏิบัติผู้บริหารจะมีวิธีการปฏิบัติที่เรียกได้ว่าเป็น "หน้าที่งานบริหาร" (Managerial Function) ที่เป็นมาตรฐานที่จะต้องกระทำโดยตัวผู้บริหารเอง 5 ประการ คือ 1)การวางแผน (Planning) หรือการกำหนดทิศทางองค์กรพร้อมกับเป้าหมายและแผนงานต่างๆ 2)การจัดองค์กร (Organizing) หรือการจัดระเบียบทรัพยากรให้เป็นระบบงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ที่เรียกกันทั่วไปว่า "The One Best Way" 3)การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) คือการจัดหา พัฒนา และธำรงรักษาให้องค์กรมีทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าสูงสุด เพื่อพร้อมที่จะปฏิบัติงานและสร้างสรรค์ความสำเร็จให้กับองค์กร จากเจ้าหน้าที่ที่แต่ละคนรับผิดชอบอยู่ 4)การสั่งการ (Directing) หรือการมีศิลปะการสร้างความสำเร็จและรู้จักจูงใจและกำกับให้ผู้ทำงานทุกคน และทีมงานต่าง ๆ ทำงานโดยทุ่มเทและเสริมประสานต่อกัน เพื่อผลสำเร็จของส่วนรวมร่วมกัน 5)การควบคุม (Control) หรือการติดตามผลการปฏิบัติงานที่กำลังดำเนินไป เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการทำงานต่างๆ ในระหว่างกระบวนการทำงาน ทั้งนี้ หากผลงานใดผิดไปจากที่คาดคิด ผู้บริหารก็จะแก้ไขและปรับให้การทำงานกลับสู่ภาวะที่มีประสิทธิภาพอีกครั้ง และโดยที่การควบคุมนี้อยู่ในขั้นตอนของการปฏิบัติโดยบุคคลต่างๆ อยู่ ดังนั้นการติดตามผลการปฏิบัติ และการปรับแก้ ต่างก็ต้องกระทำกับคนผู้ทำงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ในขณะนั้น และด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เอง ความหมายของการควบคุมที่แท้จริง จึงเป็น "การควบคุมคนที่ทำงาน" นั่นเอง

ยุทธศาสตร์การบริหารในยุคโลกาภิวัตน์

การบริหารคือการหาทางทำงานให้สำเร็จ การทำงานให้สำเร็จได้นั้น มีวิธีการอยู่มากมายหลายวิธีที่ผู้บริหารทั้งหลายได้ใช้ความรู้ ความสามารถ เลือกวิธีที่เหมาะสมตามสภาพความรู้ ความสามารถ เลือกวิธีที่เหมาะสมตามสภาพความต้องการและสภาพแวดล้อมมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้แต่เดิมแนวความคิดว่าองค์ประกอบสำคัญที่เป็นปัจจัยช่วยให้การบริหารงานใดๆ สำเร็จได้โดยง่าย คือ คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ(Management) แนวคิดนั้นรู้โดยทั่วกันว่า 4 M's ปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้สามารถทำงานสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น มีเพิ่มอีก 2 ประการ คือ ข้อมูลสารสนเทศ (Information) และเทคโนโลยี (Technology) ซึ่งหมายถึง การนำเอาวิทยาศาสตร์ประยุกต์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ 2 ประการหลังนี้โดยทั่วไป เรียกกันว่า IT(ไอที)อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากองค์ประกอบทั้ง 6 ประการ แล้ว ยังมี องค์ประกอบที่สำคัญมากที่สุด คือ ไหวพริบ ประสบการณ์ และปฏิภาณในการบริหารการจัดการ และการแก้ปัญหาต่างๆ ในการทำงานของผู้บริหาร นั้นโลกปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก โดยการค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาการผลิตและการบริการทุกด้านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยลดต้นทุนด้านแรงงาน ด้านวัสดุลง นอกจากนั้น ยังสามารถแพร่สินค้า สิ่งผลิตบริการ แม้กระทั่งแนวความคิดให้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปได้ง่าย การบริหารในยุคปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการไปต่างๆ พอสมควร เพื่อให้องค์กรสามารถทำหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (อริปต์ย์ คลี่สุนทร. เว็บไซต์ : 2556)

การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่จะมีการพัฒนาทั้งคน วิธีการ เครื่องมือเทคโนโลยี และระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อทำงานได้สำเร็จรวดเร็วยิ่งขึ้นโดยใช้ต้นทุนด้านแรงงานและทรัพยากรน้อยลงได้นั้น มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงด้วยหลายประการ คือ

1. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ไม่ว่าจะท้องถิ่นในเมืองหรือในชนบท จะมีบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมกันต่อๆ มา สามารถช่วยแก้ปัญหาหรือเสนอแนะสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสมกว่าได้ในหลายเรื่อง ดังนั้น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น องค์คณะอื่น จะช่วยให้งานบางงานสำเร็จได้โดยง่าย ทั้งนี้ เนื่องจากว่าองค์ความรู้ในท้องถิ่นนั้น เป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงที่สืบทอดกันมา และสามารถปรับใช้ในหลายสถานการณ์ได้

2. การถนอมใช้ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสภาพแวดล้อม แนวคิดนี้สอดแทรกเข้ามาอยู่ในยุทธศาสตร์การบริหาร เนื่องจากว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้นไม้ สัตว์ป่า แม่น้ำ ลำคลอง ภูเขา อากาศบริสุทธิ์ ฯลฯ นั้น นับวันแต่จะลดลงหากใช้ไม่ถนอม และไม่บูรณะทดแทน ปัจจุบันมีการนำพลังงานที่มีใช้สิ่งหมดเปลือง อาทิ พลังน้ำ พลังลม พลังแสงอาทิตย์ และพลังคลื่นในมหาสมุทรมาใช้มากขึ้น นักบริหารต้องรู้จักใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า แนวคิดหนึ่งในเรื่องนี้คือ 3 Re'sคือ Reduce : ใช้ให้น้อยลง, Re-used : ใช้แล้วใช้อีก (ในรูปเดิม) และ Recycle : ใช้แล้วเปลี่ยนรูปเป็นอย่างอื่นเพื่อใช้อีก

3. การปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรม ผู้บริหารและผู้ใช้เทคโนโลยีควรต้องเป็นผู้มีจริยธรรมและคุณธรรมสูงยิ่ง เนื่องจากอยู่ใกล้หรืออยู่กับต้นตอของความได้เปรียบทางสังคม องค์กรที่มีเครื่องมือ เครื่องใช้ในการคมนาคมติดต่อสื่อสารที่สมบูรณ์ จะได้เปรียบองค์กรที่ด้อยกว่ามาก ดังนั้นการใช้อินเทอร์เน็ต หรือเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ จึงต้องใช้เพื่อกระจายคุณภาพ ความเสมอภาคและ

ความเป็นธรรม สำหรับผู้รับบริการหรือส่วนรวมมากกว่า จะบริหารหรือใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ได้เปรียบในเชิงการบริหาร การค้า หรือผลกำไรทางเศรษฐกิจแต่ประการเดียว ความสำนึกเรื่องความ ถูกต้อง การตอบแทนชุมชน สังคม ควรต้องมีอยู่ในใจทุกคน

4. ยุคโลกาภิวัตน์ อาจจะมีใช้ยุคที่ดีที่สุดในการพัฒนาของโลกโดยภาพรวม เพราะ หากยุคนี้เป็นตัวแทนของการรวมตัวเป็นบริษัทข้ามชาติ เป็นธุรกิจขนาดใหญ่มหาศาล และเป็นยุคที่ ผู้ด้อยโอกาสได้รับความเสมอภาคตามสิทธิของตนเองแต่เพียงลักษณะเดียวแล้ว ยุคนี้จะเป็นยุคที่ ทำลายองค์กร ธุรกิจ กลุ่มงานขนาดเล็กให้สลายตัวไปได้ในไม่ช้า และส่วนเล็กๆ หลายส่วน เช่น สถาบัน ครอบครัวยุคธุรกิจขนาดย่อม ชุมชนเล็กๆ ก็จะมีอยู่ไม่ได้ด้วย ซึ่งอันที่จริงในยุคนี้ต้องคำนึงถึงหน่วยย่อย ธุรกิจย่อย ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของแต่ละสังคมด้วยสิ่งเล็กๆ เหล่านั้น มีความดีงาม ความพอดี เป็นหลักแฝงอยู่ (Small is Beautiful)

โดยสรุป ยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคที่วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และวิธีการจัดการสมัยใหม่ โดยเฉพาะการคมนาคมขนส่ง ติดต่อสื่อสาร เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้สามารถดำเนินกิจการต่างๆ ได้ รวดเร็ว สะดวก มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การบริหารในยุคนี้มุ่งลดต้นทุนการผลิตเพิ่ม ปริมาณและคุณภาพสิ่งผลิต และการบริการที่ดี การบริหารในยุคนี้มุ่งลดต้นทุนการผลิตเพิ่มปริมาณและ คุณภาพสิ่งผลิตและการบริการที่ดี ให้กระจายไปอย่างกว้างขวางได้ โดยใช้บุคลากรบริหาร ควบคุม ดูแล ไม่มาก อย่างไรก็ตาม เรื่องของการพัฒนาบุคลากรให้รู้เท่าทัน และสามารถใช้อุปกรณ์เครื่องใช้ที่ช่วย อำนวยความสะดวกต่างๆ บนฐานของจิตใจที่เป็นไปทางสร้างสรรค์มากกว่าการเอาเปรียบ ยังเป็นเรื่อง สำคัญมากแม้ในอนาคตที่สำคัญที่สุดนักบริหารที่เก่งจริงนั้นน่าจะได้แก่นักบริหารที่สามารถทำงานให้ สำเร็จโดยลงทุนพอสมควร ใช้ยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด แต่งานนั้นให้ประโยชน์ทางสร้างสรรค์แก่องค์กรของตนเองและแก่ส่วนรวมมาก ที่สุด

4. ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของรูปแบบทั้งในลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ซึ่งพอจะสรุปความหมายของรูปแบบที่นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นไว้ได้ใน 4 ลักษณะกล่าวคือ

1. รูปแบบ หมายถึงรูปแบบของจริง รูปแบบที่เป็นแบบอย่าง และแบบจำลองที่ เหมือนของจริงทุกอย่างแต่มีขนาดเล็กกลงหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ
2. รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์หรือช่วงของปัจจัย หรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยเข้าใจ ข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ
3. รูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่พึงปรารถนาซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติ หรือเกิดได้ ยากในโลกของความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เราอยากได้กับความสามารที่จะหาสิ่งที่ต้องการ นั้นแตกต่างกันมาก เช่น เมืองในอุดมคติ นักวิชาการที่ให้ความหมายของรูปแบบในลักษณะนี้ ได้แก่ วัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2540 : 21-23)

4. รูปแบบ หมายถึงชุดของทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบความแม่นยำ (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) แล้ว สามารถระบุและพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรโดยวิธีการทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติได้ด้วย นักวิชาการที่ให้ความหมายของรูปแบบในลักษณะนี้ได้แก่ วัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2540 : 21-23)

กล่าวโดยสรุป รูปแบบมีหลายประเภท เช่น รูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ได้แบ่งออกเป็น รูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ และรูปแบบที่นำเอา ตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นต้น

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

Keeves (1988 : 560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ 1) รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ (Associative Relationship) 2) รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

รูปแบบการจัดการความรู้

รูปแบบของการจัดการความรู้ที่จะกล่าวถึงเป็นรูปแบบที่บริษัท Xerox Corporation ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการนำมาใช้อย่างประสบความสำเร็จ และมีหลายองค์กรในประเทศไทยที่มีการนำรูปแบบนี้มาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดการความรู้

รูปแบบการจัดการความรู้ ประกอบด้วยกระบวนการดังนี้

1. เป็นการจัดการการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม (Transition and Behavior Management): สร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมจะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับ
2. การสื่อสาร (Communication) องค์กรต้องมีการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยคำนึงถึงเนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย รวมถึงช่องทางในการสื่อสาร
3. กระบวนการและเครื่องมือ (Process and Tool) : มีกระบวนการและเครื่องมือที่เหมาะสมและเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร
4. เรียนรู้ (Learning) เป็นการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจเพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการความรู้ รวมถึงจัดการฝึกอบรมที่เหมาะสมให้กับบุคลากร
5. การวัดผล (Measurements) เลือกรวัดผลเพื่อให้ทราบถึงสถานะความคืบหน้า และผลที่ได้เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถทบทวนและปรับปรุงกระบวนการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการความรู้

6. การยกย่องชมเชยและให้รางวัล (Recognition and Rewards) มีการยกย่องชมเชยและระบบการให้รางวัลเพื่อจูงใจให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรม

รูปแบบการจัดการความรู้ในประเทศไทย

ความรู้ในองค์กรนับเป็นทุนที่สำคัญจึงต้องมีการจัดการความรู้ที่เหมาะสม ดังนั้นองค์กรต้องเลือกรูปแบบการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับองค์กรของตัวเอง เพื่อที่จะได้นำรูปแบบนั้นมาประยุกต์ใช้จัดการกับความรู้นั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การที่องค์กรจะเลือกรูปแบบของการจัดการความรู้มาใช้ในองค์กรจะต้องศึกษาารูปแบบของการจัดการความรู้ต่างๆ มาเปรียบเทียบกับและนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม รูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรก็มีหลากหลายรูปแบบด้วยกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเรียนรู้แบบ วงลูปเดียว (Single Loop Learning) การเรียนรู้ในแบบนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อองค์กรเผชิญหน้ากับปัญหาและความผิดพลาดทางการจัดการให้มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยมีการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการสะสมการเรียนรู้

2. การเรียนรู้แบบลูปซ้อน (Double Loop Learning) เป็นการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและสนับสนุนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างการเรียนรู้และเป็นที่มาของแบบจำลองธุรกิจใหม่ที่สอดคล้องกับความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมการแข่งขัน

3. การเรียนรู้แบบลูปสามชั้น (Triple Loop Learning) เป็นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาหลักการใหม่เพื่อองค์การสามารถนำไปดำเนินการในขั้นต่อไป

รูปแบบการจัดการความรู้

ในการจัดการความรู้ นั้น ความรู้ที่จะจัดการสามารถแยกประเภทได้เป็น 2 ส่วน คือ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในรูปแบบที่เป็นเอกสาร หรือ วิชาการ อยู่ในตำรา คู่มือปฏิบัติงาน ส่วน ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวคน เป็นประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน เป็นภูมิปัญญา การเก็บความรู้ประเภทนี้ต้องมีการสกัดความรู้โดยการใช้เรื่องเล่าแล้ววิเคราะห์ออกมาให้เป็นองค์ความรู้ที่ชัดแจ้งแล้วจึงนำไปจัดเก็บให้อยู่ในรูปแบบเอกสาร ในชีวิตจริงความรู้ 2 ประเภทนี้จะเปลี่ยนสถานภาพสลับปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลาบางครั้ง Tacit ก็ออกมาเป็น Explicit และบางครั้ง Explicit ก็เปลี่ยนไปเป็น Tacit

รูปแบบการจัดการความรู้ในประเทศไทย มีหลากหลายรูปแบบด้วยกันแต่การนำมาใช้นั้นองค์กรต่างๆ ก็มีการประยุกต์ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับองค์กรของตัวเองในครั้งนี้จะกล่าวถึงรูปแบบการจัดการความรู้ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย 2 รูปแบบคือ 1.Tuna Model 2.Xerox Model และอีก 1 รูปแบบที่จะกล่าวถึงเป็น Model ที่น่าสนใจที่คิดค้นและพัฒนาโดยคุณณัฐพล รำไพ คือ i-cando Model โดยมีรายละเอียดของแต่ละรูปแบบดังนี้

1. รูปแบบปลาหู แนวคิดรูปแบบการจัดการความรู้ ของสศส.ในรูปแบบปลาหูนี้มีแนวคิดที่ว่า ปลาหู 1 ตัวมีการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งจะอธิบายว่าแต่ละส่วนคืออะไรมีความสำคัญอย่างไรเป้าหมาย (ส่วนหัวปลา) หรือ KV (Knowledge Vision) ส่วนหัวที่ทำหน้าที่มองหาเส้นทางที่เดินทางไป แล้วคิดวิเคราะห์ว่า จุดหมายอยู่ที่ไหนต้องวางแบบใดไปในเส้นทางไหน และไปอย่างไร ในที่นี้เราจะเปรียบเป็น การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) ก่อนที่เราจะทำงานอะไรซักอย่าง เราต้องรู้ก่อนว่าเราต้องการอะไร จุดหมายคืออะไร และต้องทำอย่างบ้างส่วนกิจกรรม (ตัวปลา) หรือ KS

(Knowledge Sharing) ส่วนที่สองคือ ส่วนลำตัวที่มีหัวใจของปลาอยู่ทำหน้าที่สูบฉีดเลือดไปเลี้ยงส่วนต่างๆของร่างกาย ในที่นี้เราจะเปรียบเป็นการแข่งขันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) คือ เราจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศที่เกิดการเรียนรู้เพื่อให้คนเข้ามาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันส่วนการจดบันทึก (หางปลา) ส่วนสุดท้ายคือ หางปลา ทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเคลื่อนที่ไปเปรียบเสมือนการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) หรือ คลังความรู้ ที่ได้จากการเก็บสะสมความรู้ที่มาจากแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งความรู้เหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบเอกสารหรือ คู่มือต่างๆ โดยทุกส่วนนั้นมีความสำคัญ และ เชื่อมโยงถึงกันเพื่อให้การจัดการความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหากส่วนใดที่ทำแล้วบกพร่องหรือไม่ชัดเจนก็จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ตามมาด้วย

2. รูปแบบของ ซีร็อกซ์ โมเดลแนวคิดในการจัดการความรู้ของ บริษัท ซีร็อกซ์ มีองค์ประกอบด้วย 7 ส่วนหรือ 6 ขั้นตอนดังนี้เป้าหมายการยกย่องชมเชยและการให้รางวัลการวัดผล การเรียนรู้การเตรียมการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสื่อสารกระบวนการและเครื่องมือ

2.1 การจัดการการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ควรเริ่มต้นจากผู้บริหารก่อนจึงจะขยายไปสู่บุคลากรทุกระดับ และต้องส่งเสริมให้ทำอย่างต่อเนื่อง

2.2 การสื่อสาร ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้บุคลากรทุกคนเข้าใจว่าองค์กรทำอะไร เพื่ออะไรและทำอย่างไร และช่องทางในการสื่อสารถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสารให้เกิดความสำเร็จ

2.3 กระบวนการและเครื่องมือ เปรียบเสมือนแกนหลักของการจัดการความรู้ จะช่วยให้การจัดการความรู้สามารถเกิดขึ้นได้รวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น

2.4 การเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและหลักการของการจัดการความรู้

2.5 การวัดผล เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้รู้ว่ากระบวนการหรือกิจกรรมนั้น สำเร็จมากน้อยเพียงใด

2.6 การยกย่องชมเชยและให้รางวัล ถือเป็นแรงจูงใจสำคัญสำหรับคนในองค์กร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ

3. I-candoModel รูปแบบการจัดการความรู้ผ่านเว็บที่เสริมสร้างสมรรถนะของ นักศึกษาครู เป็นการนำเอาแนวคิดและหลักการของการจัดการความรู้(Knowledge Management) และการเรียนรู้ผ่านเว็บ (Web-based Learning) มาผสมผสานกับแนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้ที่เน้น กิจกรรมผ่านเว็บ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน (Competency) โดยต้นแบบดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) อันประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ หลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output)

ปัจจัยนำเข้าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนรู้ผ่านเว็บ (Elements of Web-Based Learning) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียน (Student) ผู้สอน (Teacher) และปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งนี้ลักษณะการเรียนรู้ดังกล่าวจะอาศัยความสามารถของ เทคโนโลยีการเรียนรู้ผ่านเว็บ 3 ส่วน ได้แก่ เทคโนโลยีการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaboration Technology) เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology) และเทคโนโลยีฐานข้อมูล (Storage Technology)

กระบวนการ

1. การค้นคิดและสร้างสรรค์สร้าง (Creating) คือ กระบวนการสร้าง การกำหนด การแสวงหา การดำเนินการ การจัดหา และการกำหนดเป้าหมายหรือการนิยามความรู้ให้ชัดเจนเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมคิดค้นค้นหาตัวตน

2. การพิจารณาและคัดสรร (Analyzing) คือ กระบวนการคิดวิเคราะห์ พิจารณาเลือกสรร กลั่นกรองความรู้ และการจัดประเภทหรือหมวดหมู่ความรู้ ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมชุมชนคนสนใจ

3. การลงทำและนำไปใช้ (Nurturing) คือ กระบวนการนำเอาความรู้ที่หาได้มาจากการพิจารณา และเลือกสรรความรู้ มาฝึกกระทำ หรือลงทำ และประยุกต์ใช้ความรู้ในทางปฏิบัติ ซึ่งทำให้ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) สามารถถ่ายโอนและปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge)

4. การกระจายและแบ่งปัน (Disseminating) คือ กระบวนการที่ได้จากการนำความรู้ไปลงทำ และประยุกต์ใช้ความรู้แล้วมาแบ่งปัน แลกเปลี่ยน กระจาย และถ่ายโอนความรู้ร่วมกัน ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมชุมชนคนปฏิบัติ

5. การประเมินและปรับปรุง (Optimizing) คือ กระบวนการนำเอาความรู้ที่ได้จากการเผยแพร่แล้วมาประเมินและปรับปรุงด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการทำงานการแก้ไขปัญหา หรือการตัดสินใจต่างๆ ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมแบบอย่างปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ผลลัพธ์ประกอบด้วยการประเมินสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Competency) 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) พิจารณาจากผลการประเมินตนเองของนักศึกษา (Knowledge Assessment) ด้านทัศนคติ (Attitude) พิจารณาจากผลการประเมินทัศนคติของนักศึกษา (Attitude Assessment) และด้านทักษะ (Skill) พิจารณาจากผลการประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานของนักศึกษา (Performance Assessment)

กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559)

การพัฒนาประเทศให้เศรษฐกิจก้าวหน้ามั่นคง สังคมสงบสันติ และประชาชนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอกที่คาดการณ์ได้ยากและมีแนวโน้มรุนแรงทั้งการเมืองในประเทศ และวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง และส่งผลกระทบวงกว้างทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยง และเสริมรากฐานของประเทศด้านต่าง ๆ ให้เข้มแข็ง ควบคู่กับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดี ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจจากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ให้ประเทศสามารถเจริญก้าวหน้าต่อไป โดยให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม มุ่งสร้างโอกาสให้ทุกคนในสังคมไทย เข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี โดยเฉพาะกลุ่มคน ยากจน คนด้อยโอกาส แรงงานนอกระบบ แรงงานต่างด้าวรวมทั้งชนกลุ่มน้อย และต่างชาติพันธุ์ สร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากรที่จะเป็นฐานการประกอบ อาชีพที่มั่นคงยกระดับรายได้ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม และยกระดับคุณภาพชีวิตให้ ทุกคนในสังคมไทย สนับสนุนให้ประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครองสิทธิพื้นฐานอันพึงมีพึงได้ เข้าถึง กระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค การทำ และบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประโยชน์ต่อทุกคน สร้าง ความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของระบบบริหารราชการแผ่นดินบนพื้นฐานของการใช้หลัก นิติธรรม หลักคุณธรรม และจริยธรรม และหลักผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ รวมทั้งยึดหลัก ความมีอิสระ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสนับสนุนให้ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม แก้ไขมีแนวทางสำคัญ ดังนี้

1.1 สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถจัดการ ความเสี่ยงและสร้างโอกาสในชีวิตให้แก่ตนเอง โดยสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจฐานรากและการ สร้างโอกาสเศรษฐกิจให้คนฐานล่างซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในประเทศ สนับสนุนการจัดหาที่อยู่อาศัยของผู้มี รายได้น้อยและการเข้าถึงระบบสาธารณสุขปทัศน์ ปรับระบบการคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมทุกคน อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็น ส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดความ เป็นธรรม ส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิต รวมทั้งการคุ้มครองผู้บริโภค และส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชนในการเสริมสร้างความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ และสังคมแก่คนในสังคมไทย

1.2 จัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิพึงมีพึงได้ เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับ ปัจเจกและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ โดยสร้างโอกาสอย่างเป็น ธรรมให้กลุ่มด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เสริมสร้าง ความมั่นคงให้คนยากจนมีความพร้อมรับผลกระทบจากวิกฤตต่างๆ และสนับสนุนการสร้างสังคม สวัสดิการ

1.3 เสริมสร้างพลังให้ทุกภาคส่วนสามารถเพิ่มทางเลือกการใช้ชีวิตในสังคมและ สร้างการมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี โดยเสริมสร้างพลัง ทางสังคมให้ทุกคนสามารถแสดงออกทางความคิดอย่างอิสระ เลือกลงและตัดสินใจในการดำรงชีวิตด้วย ตนเอง เสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตัวเอง สนับสนุนการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสื่อสร้างสรรค์ ในการสร้างค่านิยมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ส่งเสริมให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพลังร่วมในการพัฒนา สังคมไทย เสริมสร้างระบบบริหารราชการให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ มีระบบถ่วงดุลอำนาจการ ตรวจสอบที่เข้มงวดและรอบด้าน และมีการรับผิดชอบที่เหมาะสม ปฏิรูปการเมืองไทยทั้งระบบให้ เป็นประชาธิปไตยของมวลชน และสร้างความเท่าเทียมในกระบวนการยุติธรรม

1.4 เสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้แน่นแฟ้นเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันโดย สร้างค่านิยมใหม่ที่ยอมรับร่วมกันบนฐานของความไว้วางใจและเกื้อกูลกันในสังคม ส่งเสริม วัฒนธรรมการเมืองที่มีธรรมาภิบาลนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตยที่ถูกต้องและเหมาะสม และสร้าง ความเชื่อมั่น และความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับคนในสังคม

1.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนมุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาส และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ยกกระตือรือร้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานสากล และเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายและเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มั่นคง และเอื้อต่อการพัฒนาคนอย่างสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

2. ยุทธศาสตร์การสร้างความปลอดภัยและมั่นคงของอาหารและพลังงาน มุ่งพัฒนาให้ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตอาหารและพลังงานที่มีความปลอดภัย มั่นคงและมีประสิทธิภาพ สามารถผลิตสินค้าเกษตร และอาหารที่มีคุณภาพมาตรฐาน และมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของตลาด และมีราคาที่เหมาะสม เป็นธรรม พัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพ และรายได้เกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนครัวเรือน และองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และสร้างให้ครัวเรือน และชุมชนมีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีแนวทางสำคัญ เช่น

เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและสร้างมูลค่า โดยสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และสัตว์น้ำ ที่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก สนับสนุนการผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ส่งเสริมและพัฒนาระบบเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีที่ลดต้นทุนการผลิตอย่างยั่งยืน เพิ่มมูลค่าผลผลิตด้านปศุสัตว์ให้สูงขึ้น ส่งเสริมการผลิตที่ปลอดภัยจากการตัดแต่งพันธุกรรม เพื่อคงไว้ซึ่งความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย สนับสนุนการผลิต และบริการของชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร และอาหาร และพลังงาน สนับสนุนการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร และมาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตรให้เทียบเท่าระดับสากล สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรและอาหารตามมาตรฐานที่กำหนด รมรณคให้เกษตรกรใช้สารเคมีอย่างถูกต้องวิธีตามหลักวิชาการ และสนับสนุนการใช้สารชีวภาพให้มากขึ้น ส่งเสริมระบบตลาดกลางสินค้าเกษตร และตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมภาคเอกชนและองค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมกันบริหารจัดการระบบสินค้าเกษตรและอาหาร การเพิ่มมูลค่า และการจัดการด้านการตลาดร่วมกับสถาบันเกษตรกร พัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เหมาะสมทางการเกษตร สนับสนุนการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการโลจิสติกส์ของภาคเกษตรที่เชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทาน และปรับปรุงบริการขั้นพื้นฐานเพื่อการผลิตให้ทั่วถึงสนับสนุนบทบาทของเกษตรกรเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ภาคเอกชน และชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนการผลิตทางการเกษตร ปรับกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้มีการทำงานอย่างบูรณาการทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านอาหาร และพลังงาน ตั้งแต่การผลิต การตลาด ไปจนถึงการบริโภค ให้มีความถูกต้อง และเข้าถึงได้ พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับ พหุภาคีและทวิภาคี โดยเฉพาะประชาคมอาเซียนเพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

3. ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้ มุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน มั่นคง มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ลดความเหลื่อมล้ำ และกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างระบบการแข่งขันเสรี และเป็นธรรม ที่เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และเป็นธรรม เช่น

พัฒนาภาคเกษตร อาทิ ผลักดันการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตและการตลาด พัฒนาคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล สนับสนุนการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และพัฒนาปัจจัยแวดล้อมด้านการเกษตร และ

พัฒนาภาคอุตสาหกรรม อาทิ พัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ และพื้นที่ฟู สิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุตสาหกรรมหลักของประเทศอย่างต่อเนื่อง พัฒนา และส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปเพิ่มผลผลิตภาพและประสิทธิภาพภาคอุตสาหกรรมสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงการผลิตภาคอุตสาหกรรมกับอุตสาหกรรมท้องถิ่น และเตรียมพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจหลักแห่งใหม่ และปรับระบบการแข่งขัน ให้มีประสิทธิภาพ กระจายอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม โดยพัฒนาตลาดเงินและตลาดทุน ได้แก่ พัฒนาระบบสถาบันการเงินให้มีเสถียรภาพ ประสิทธิภาพ และลดต้นทุน ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงแหล่งเงินทุนอย่างเท่าเทียมด้วยต้นทุนที่เหมาะสม สนับสนุน และพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชน และสหกรณ์ทุกระดับ พัฒนาความรู้พื้นฐานทางการเงิน (Financial Literacy) ให้กับประชาชน

4. ประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร และคมนาคม การส่งเสริมการลงทุนด้านการวิจัย และพัฒนาการจัดการแหล่งเงินทุน การพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้ 1) พัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่กระตุ้นให้ภาคเอกชนลงทุนผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์ 2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลสื่อสาร และคมนาคมที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับภาคการผลิตสร้างสรรค์ตลอดจนส่งเสริมแหล่งเรียนรู้สาธารณะและพัฒนาพื้นที่สาธารณะรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างเวทีนักคิด 3) ให้คุณค่าต่อทรัพย์สินทางปัญญาจากความคิดสร้างสรรค์ โดยมีกฎหมาย และกฎระเบียบที่ช่วยในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนศึกษาทบทวนประเด็นปัญหา และอุปสรรคด้านกฎหมายเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาต่อไป 4) ศึกษาวิจัย และพัฒนาเชิงลึกในสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และทุนวัฒนธรรม โดยทำการศึกษาใน 5 ประเภท ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญา และความหลากหลายทางชีวภาพ เอกลักษณ์ศิลป์ และวัฒนธรรม งานช่างฝีมือ และหัตถกรรม อุตสาหกรรมสื่อบันเทิง และซอฟต์แวร์ และการออกแบบ และพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ ให้สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และนำผลิตภัณฑ์ และบริการสู่ตลาดทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ 5) จัด และพัฒนาพื้นที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน พื้นที่สร้างสรรค์งานรวมทั้งสร้างเมืองสร้างสรรค์ เพื่อให้เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ เป็นเวทีแสดงออก และเป็นศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนให้กับนักคิดอย่างสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการ และผู้เกี่ยวข้อง

องค์ความรู้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 นี้ สามารถจะนำมาเป็นพื้นฐาน บรรทัดฐาน และแนวทางในการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อการเศรษฐกิจ

ชุมชนในด้านการบริหารจัดการแนวทางและความสอดคล้องตามเป้าหมายและจุดประสงค์ของ การบริหารเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชนได้ให้นิยามของคำว่า เศรษฐกิจชุมชนว่า หมายถึง กิจกรรมที่ บุคคลหรือองค์กรชุมชนหรือเอกชนร่วมกิจการ และช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองทั้งหมดหรือบางส่วน หรือรับช่วงงานไปจากเอกชนหรือกลุ่มองค์กรอื่น โดยการประสานงานกับพหุภาคีกับหน่วยงาน เอกชน และผู้คนในท้องถิ่นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยเหลือการผลิต การตลาดทุน การจัดการร่วมกันเรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรการค้า การบริการ การท่องเที่ยว การพัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดรายได้ ส่งผลต่อคน ครอบครัว ชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน (2551 : เว็บไซต์) และได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนไว้ 3 ระดับ คือ 1) ระดับพื้นฐาน คือ การพัฒนาให้ชุมชน “พอกิน พอกิน” หมายถึง มีการผลิตให้เพียงพอต่อการบริโภคในครอบครัว ส่วนที่เหลือนำไปขายมีรายได้เพื่อเจือจุน ครอบครัว เช่นโครงการแก้ปัญหายากจน ช่วยเหลือครัวเรือนยากจนได้กู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพให้มี รายได้พอกินพอกิน 2) ระดับปานกลาง คือ การพัฒนาชุมชน “พอกิน พอใช้” หมายถึง การรวมตัว ขององค์กรให้มีการผลิตให้เกินพอ เพื่อนำผลผลิตส่วนเกินไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ ผ่านเกณฑ์ จปฐ. เป็น ส่วนใหญ่ มีรายได้ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. และมีเงินออม 3) ระดับก้าวหน้า คือ การพัฒนาให้ชุมชน “มั่งมี ศรีสุข” หมายถึง มีการดำเนินธุรกิจโดยผู้ประกอบการในระดับครอบครัว กลุ่มและชุมชนที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ ทำให้มีรายได้ตอบแทนเฉลี่ยคืนแก่สมาชิกในชุมชน และเป็น สวัสดิการแก่ชุมชน ครัวเรือนผ่านเกณฑ์ จปฐ. ทุกข้อ และมีทรัพย์สินเป็นของตนเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์จัดตั้งโรงสีข้าว ปั้นน้ำมัน เป็นต้น

ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2552 : 138-140) จากกระแสพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยได้นำมาจัดทำกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีสาระสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) ยึดชุมชนที่ครอบครัวเป็นหลัก การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของ ประเทศไทย จะต้องเริ่มที่ชุมชนในชนบทหรือภาคเกษตร ซึ่งเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานของประเทศไทย อันเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับ จุดสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน คือ ยึดชุมชนเป็นหลัก ประชาชนต้องสามัคคี ร่วมมือกันช่วยเหลือกัน พึ่งตนเอง และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งเป็น เหมือนทุนทางสังคม โดยเริ่มการส่งเสริมการผลิตพื้นฐานตามแนวทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 1 เป็นการทำให้ การเกษตรผสมผสาน ซึ่งภาครัฐ ภาคเอกชน ต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนพี่น้องชาวนาชนบท ที่มีที่ดินขนาดเล็กด้วยการจัดหาสระน้ำในแหล่งไร่นา ขณะเดียวกันก็เป็นมาตรการป้องกัน และแก้ไข ปัญหาภัยแล้งในช่วงฤดูแล้งด้วย ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวต้องเน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน เป็นหลัก 2) ยึดการร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มของประชาชนต้องใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือเป็นปัจจัยที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิก เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่มี สมาชิกเห็นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น การรวมกลุ่มเป้าหมายเพื่อการผลิตกลุ่มเพื่อ ระดมทุน กลุ่มเพื่อการแปรรูปผลผลิต กลุ่มเพื่อการตลาด และกลุ่มอาชีพในอุตสาหกรรมในครัวเรือน

ซึ่งการรวมกลุ่มนี้จะต้องเริ่มที่กองทุนชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืมของชุมชนในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิต และสวัสดิการแก่ชุมชน และนำทุนไปใช้ในกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตหรือกลุ่มอาชีพ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีร้านชุมชน หรือสหกรณ์ เพื่อทำหน้าที่เป็นการรวมกันซื้อรวมกันขาย ทั้งเครื่องอุปโภคบริโภค และปัจจัยการผลิต ตามทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 2 และ 3) ยึดการรวมกลุ่มเป็น เครือข่าย ประชาชนในชนบทได้มีการรวมกลุ่มมานานแล้วซึ่งมีทั้งที่ประสบปัญหา และที่ประสบ ผลสำเร็จ มีการพัฒนาตัวเองให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ก็มีอยู่มากมายแต่ละกลุ่มเหล่านั้นกระจาย กันอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ขาดการเชื่อมโยงกัน ดังนั้น หากจะสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่ม ชาวบ้าน จะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มชาวบ้านขึ้น โดยจะต้องสำรวจว่ามีกลุ่มชาวบ้านอยู่ที่ ไหนบ้าง กำลังทำอะไรกันอยู่ และมีความสามารถในการบริหารงานเป็นอย่างไร ขณะเดียวกันก็ต้องรู้ ว่ากลุ่มชาวบ้านนั้น มีปัญหา มีข้อจำกัด มีอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของเขาในเรื่องอะไรบ้าง จึงจำเป็นต้องจัดผังองค์กรเครือข่าย (Mapping) ขึ้น เพื่อให้ภาครัฐสามารถเข้าทำการสนับสนุนได้ตรง ความต้องการ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐานเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนั้นองค์การชุมชนที่เข้มแข็ง และประชาชนชาวบ้านทั้งหลายยังต้องเป็นแบบอย่างที่จะให้ ชาวบ้านหรือกลุ่มอื่น ๆ ได้ไปศึกษาเรียนรู้กระบวนการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จซึ่งเปรียบเทียบกับเสมือน เป็นมหาวิทยาลัยของชาวบ้าน 4) ยึดการส่งเสริมตลาดชุมชน ปัญหาพื้นฐานของภาคเกษตรกรรมหรือ อุตสาหกรรมในครัวเรือนชนบท ก็คือ “การตลาด” เพราะเมื่อชาวบ้านทำการผลิตทางการ เกษตรกรรมหรือผลิตภัณฑ์ ต่าง ๆ แล้ว ไม่สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่เป็นธรรม แนวคิดในการ แก้ปัญหาดังกล่าว คือ การจัดให้มีตลาดนัดชุมชนในทุกอำเภอ เพื่อให้เกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพนำผลผลิต ออกมาจำหน่าย ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านมีตลาดที่ขายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม และประชาชนในเมือง ก็ซื้อผลผลิตได้ในราคาที่เหมาะสม ในขณะเดียวกัน เกษตรกร และกลุ่มอาชีพก็สามารถใช้ลานค้าเป็นเวที การเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการผลิต ซึ่งเป็นการช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ของตนให้ดียิ่งขึ้น และยังเป็นสถานที่ที่จะให้ภาครัฐกิจได้เข้ามาคัดเลือก ซื้อ สั่งซื้อ ผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปจำหน่ายในเมือง หรือต่างประเทศต่อไปได้ 5) ยึดการจัดเวที ชาวบ้านเป็นหลักแบบ “คิดเอง ทำเอง” โดยจัดให้มีการประชุมประชาคมเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชน ระดับอำเภอ เพื่อให้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรึกษาหารือ หรือแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง วางแผนจัดทำโครงการ และการแสวงหางบประมาณในลักษณะแบบ “คิดเอง ทำเอง” ระหว่าง “เพื่อน” ด้วยกันโดยมีผู้แทนจากส่วนราชการหน่วยงาน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษา ต่าง ๆ คอยเสริมความช่วยเหลือให้เป็นเวทีประชาคมอำเภอ

สำหรับวิธีการ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้น กรมพัฒนาชุมชนกำหนดไว้ 7 ประการ ดังนี้ 1) การใช้พื้นที่ คือหมู่บ้านหรือชุมชน เป็นหน่วยงานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพราะชุมชนมีทรัพยากรในการผลิต และผลิตผลต่าง ๆ มากมายที่จะปรับปรุง 2) การพัฒนากลุ่มหรือ องค์กรชุมชน และเครือข่าย ให้เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน นับตั้งแต่การผลิต การบริโภค การแปรรูป การตลาด การบริหารจัดการ การบริหารทุนของชุมชนซึ่งมีความสำคัญในการผลักดัน กิจกรรมต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ 3) การพัฒนากองทุนชุมชนทุกรูปแบบ เพื่อสนับสนุนปัจจัย การผลิต การบริโภคการแปรรูป การตลาด การบริหารจัดการ และด้านอื่น ที่มีความจำเป็น และต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาชุมชน 4) การพัฒนาด้านการตลาดชุมชน ให้เป็นศูนย์รวมของผลิตภัณฑ์ ความต้องการและเวทีการ

แลกเปลี่ยนความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการประสานงานด้านการตลาดจากภายนอก ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด และตลาดนัดชุมชน 5) การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจชุมชนร่วมกัน ในด้านการจัดการ การพัฒนาทุน การพัฒนาระบบตลาด การพัฒนากระบวนการผลิต การแปรรูปและจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชน6) การพัฒนาระบบการทำงานพหุภาคี ประสานหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชน ภาคราชการ ไปสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่สามารถช่วยเหลือกลุ่มองค์กรชุมชน7) การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การรายงานและการติดตามผลโครงการ

ยวิวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 6) และสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540 : 10) ได้อธิบายถึงการพัฒนาว่ามีลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1) การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น หรืออาจเรียกว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบซึ่งมีลักษณะความหมายทางด้านพัฒนาบริหารศาสตร์2) การพัฒนามีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับไม่สามารถข้ามขั้นตอนหนึ่งได้ 3) การพัฒนาเป็นพลวัต (Dynamic) คือ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้ 4) การพัฒนาเป็นแผน และโครงการ คือเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด และวิธีใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้นไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีเตรียมการล่วงหน้า 5) การพัฒนาเป็นวิธีแผน และโครงการ เป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชนต่างก็เป็นวิธีพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง6) เป็นการปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เพียงเป็นแนวความคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนหรือโครงการเท่านั้น เพราะพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริง จึงเกิดผลตามที่ต้องการ 7) การพัฒนาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่ทำแผนโครงการ และคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเอง และสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตาม ไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม8) ผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์ และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง 9) การพัฒนาต้องเป็นเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลง กำหนดมาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ความคงทนถาวร การประเมินผลจากผู้เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมพึงพอใจหรือไม่10) การพัฒนาสามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์ และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสม กับการเปลี่ยนที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นเสมอ

อนเนก นาวิกมูล (2536 : 34-37) ได้แสดงทัศนะในการอนุรักษ์ และพัฒนา และส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน สรุปลงได้ว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยอย่างมาก แต่วัฒนธรรมบางอย่างหมดหน้าตาไปแล้วในการอนุรักษ์ พัฒนา และส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านจึงควรส่งเสริมโดยวิธีเปิดเวลา และสนับสนุนด้านกำลังเงินให้ศิลปินพร้อม ๆ กัน และต้องส่งเสริมให้การแสดงและการละเล่นหรือวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จะได้มีเวลาถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดโอกาส และให้กำลังใจแก่ศิลปินหรือผู้สร้างงาน วัฒนธรรมไปในตัว

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (2531 : 32 - 37) ได้แสดงทัศนะในการอนุรักษ์ และพัฒนา วัฒนธรรมพื้นบ้านโดยเน้นความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว สรุปลงได้ว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านควรมุ่งส่งเสริม และเผยแพร่ วัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อรับรองความท่องเที่ยว สรุปลงได้ว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านควรมุ่งส่งเสริมทั้งตัววัฒนธรรม และผู้สร้างงานวัฒนธรรมที่มีฝีมือ หรือมีความชำนาญพิเศษ การส่งเสริม และเผยแพร่ วัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อรับรองความท่องเที่ยวควรพัฒนาไปในรูปแบบที่เหมาะสมจึงจำเป็นจะต้องมีการประยุกต์ การพัฒนารูปแบบ และเนื้อหา เพื่อปลุกเร้าให้เกิดความสนใจ และตระหนักในความสำคัญมากขึ้น โดยมีการวางแผน และประสานงานกันอย่างรอบครอบ

จากการศึกษาความหมาย และแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาข้างต้น อาจสรุปลงได้ว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในทางวัตถุและทางจิตใจ และยกระดับคุณภาพของสังคมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายแสวงหาแนวทางในการพัฒนาในการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น จึงกำหนดให้ความหมาย ของคำว่า “การพัฒนา” หมายถึงวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ปรับปรุงการเปลี่ยนแปลงหรือสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ให้มีความเจริญก้าวหน้า และเหมาะกับยุคสมัย เพื่อให้ชุมชนได้ประโยชน์จากการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์

ความหมายของ “ธุรกิจชุมชน”

คำว่า “ธุรกิจชุมชน” (Community Business) ประกอบด้วยคำที่มีความหมาย 2 คำ ได้แก่ คำว่า “ธุรกิจ” (Business) และ “ชุมชน” (Community) ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายในแต่ละคำไว้โดยสรุปลงได้ ดังนี้

คำว่า “ธุรกิจ” มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กรกนก ทิพรส (2537 : 1) ให้ความหมายของธุรกิจว่า หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่าย การให้บริการต่าง ๆ ของธุรกิจในอนาคตซึ่งสินค้า และบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อุปโภคบริโภค

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541 : 9) ได้ให้ทัศนะที่เกี่ยวกับความหมายของธุรกิจไว้สรุปลงว่า หมายถึง ความพยายามที่เป็นแบบแผนของนักธุรกิจในการผลิต และขายสินค้า บริการเพื่อสนองความต้องการของสังคมโดยมุ่งหวังกำไร

จากความหมายของคำว่า ธุรกิจดังกล่าวจึงสามารถสรุปลงได้ว่า การจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านจะต้องทำให้เกิดการบริหารการผลิตและการจำหน่ายหรือคิดดอกออกผลแก่สมาชิกเพื่อการพึ่งพาและการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Concept of Participation)

แนวคิดการมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการกระจายทรัพยากรยึดหลักความเท่าเทียมและทั่วถึงการพัฒนาแนวคิดการมีส่วนร่วมจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพนำสู่การพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีตั้งพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (เสถียร รุจิรวนิช. 2550 : 12) ที่พระราชทานว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนคือหัวใจของการพัฒนาที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้กันร่วมคิดร่วมทำร่วมกันศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยตัวชุมชนเองโดยชุมชนเพื่อชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งน่าอยู่และยั่งยืน” อย่างไรก็ตามได้มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในแง่มุมต่างๆไว้ดังนี้

United Nation (1975 : 4) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการกระทำและเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่างๆเริ่มตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจการกำหนดเป้าหมายและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

Pearse และ Stiefel (เสถียร รุจิรวนิช. 2550 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Pearse and Stiefel. 2000) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงการที่กลุ่มประชาชนหรือกระบวนการที่มีสมาชิกของชุมชนที่กระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วมกันความสนใจร่วมกันมีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมกันกระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะทำให้การพัฒนาก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้มากที่สุด

ประพนธ์ ปิยรัตน์ (2543 : 17) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมเป็นการกระทำร่วมกันของบุคคลในการพัฒนามี 2 ลักษณะคือลักษณะแรกการมีส่วนร่วมเป็นมรรค (Participation as Mean) คือการมีส่วนร่วมเป็นมรรควิธีของการนำทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่วางไว้ก่อนแล้วลักษณะที่สองการมีส่วนร่วมเป็นเป้าประสงค์ (Participation as End) คือการมีส่วนร่วมเป็นเป้าประสงค์ที่ให้ประชาชนทำกิจกรรมร่วมกันเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวจนทำให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุดเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความสามารถและมีศักยภาพในกระบวนการแก้ปัญหาและร่วมทำกิจกรรมซึ่งมีความสำคัญยิ่งกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการกระทำนั้นแม้โครงการจะสิ้นสุดแล้วก็ตามแต่การมีส่วนร่วมก็ยังคงอยู่ตลอดไปทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างถาวรและยั่งยืน

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 38) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นหาปัญหาเป็นผู้กระทำทุกอย่างไม่ใช่เราเป็นผู้กำหนดไปแล้วให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแต่เป็นเรื่องที่ประชาชนในชุมชนคิดขึ้นมา

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527 : 12-13) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ มีการรวมตัวกันเองในระดับหมู่บ้านเพื่อร่วมทำประโยชน์ต่อส่วนรวมในรูปแบบของกลุ่มชมรมประเภทต่างๆเช่นกลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้านกลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มผู้เลี้ยงไหมหรือกลุ่มอื่นๆตามลักษณะของกิจกรรมที่ทำลักษณะที่สองเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการมีการจดทะเบียนในรูปแบบของสมาคมมูลนิธิตามกฎหมายเช่น คณะกรรมการสภาตำบลคณะกรรมการหมู่บ้านองค์กรเหล่านี้จะดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่จดทะเบียนหรือตามระเบียบที่กฎหมายบัญญัติบทบาทหน้าที่ไว้ลักษณะที่สามเป็นตัวแทนบุคคลหรือตัวแทนองค์กรเอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการรูปแบบต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการเฉพาะกิจ

คณะกรรมการประสานงานในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งต้องการความร่วมมือหรือความช่วยเหลือภารกิจและหน้าที่ของตัวแทนที่เข้ามาเป็นตัวแทนในรูปของคณะกรรมการอาจรับไปดำเนินการในองค์กรต้นสังกัดหรือร่วมในฐานะส่วนบุคคลเพื่อร่วมคิดร่วมทำทั้งในด้านทรัพยากรและการจัดการการมีส่วนร่วมจะช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้นและเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่บ้านให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเพราะประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานในการรับผลประโยชน์ในการติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงย่อมส่งผลต่อความเจริญของหมู่บ้านและประเทศโดยรวม

ประธาน สุวรรณมงคล (2527 : 83) ได้กล่าวถึงผู้ที่เข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่มคือกลุ่มแรกได้แก่ประชาชนในชุมชนกลุ่มที่สองผู้นำชุมชนมีบทบาทในการเป็นตัวแทนของประชาชนในการตัดสินใจและกลุ่มที่สามเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีบทบาทอย่างมากในกระบวนการพัฒนาทั้งในแง่ของการตัดสินใจการดำเนินงานและการประเมินผล

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 : 10) และไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2727 : 6-7) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอนคือ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาในชุมชน 2) ร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) ร่วมในการคิดหาสร้างรูปแบบและวิธีการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อสร้างสิ่งใหม่เพื่อสนองความต้องการในชุมชน 4) ร่วมในการคิดวางแผนงานหรือโครงการกิจกรรมปฏิบัติงาน 5) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการตามขีดความสามารถของตนเอง 6) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานหรือโครงการกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 7) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน 8) ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ

United Nations (ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. 2547 : 27-28 ; อ้างอิงมาจาก United Nations. 1995 : 7-8) ได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ไว้สามประการคือผู้สูงอายุควรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินงานตามนโยบายต่างๆที่จะส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนและสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับชนรุ่นหลังได้ ผู้สูงอายุควรที่จะได้รับการพัฒนาโอกาสต่างๆเพื่อให้บริการแก่ชุมชนและเป็นอาสาสมัครในตำแหน่งที่เหมาะสมตามความสนใจและกำลังความสามารถของตนและผู้สูงอายุควรมีบทบาทที่จะจัดตั้งกลุ่มหรือสมาคมของผู้สูงอายุเองได้สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมหมายถึงการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอนโดยเริ่มตั้งแต่การรับรู้ถึงสภาพปัญหาการร่วมคิดร่วมวางแผนเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ร่วมปฏิบัติการแก้ปัญหาภายในชุมชนร่วมติดตามประเมินผลมีส่วนร่วมจึงมีประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนช่วยเสริมสร้างความรักความผูกพันความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นพลังผลักดันช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีเป้าหมายสุดท้ายคือประชาชนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญและเป็นพลังผลักดันให้ประชาชนในชุมชนดำเนินกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

พัชรี พงษ์ศิริ (2541 : 25-30) กล่าวว่า Batten (ถนอม สุขสง่าเจริญ. 2526 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Batten. 1998 : 54) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่าต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ โดยถือเสมือนว่าเป็นแบบฝึกหัดในการพัฒนาคน ให้ต้องใช้ความคิดตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการเองอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นหนทางทำให้สมองของคนเกิดการ พัฒนา รวมทั้งต้องยึดหลักต่อไปนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่หลักการช่วยตนเอง หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550 : 11) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า ในกิจกรรมทุกอย่างควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อให้เขาได้เป็นผู้ตัดสินใจ ทำงานได้ตามที่เขาได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เขาได้ปฏิบัติตามความสนใจและความ ต้องการของเขา ซึ่งจะทำให้เขาได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง

นริรันตร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 33) ได้แสดงทรรศนะว่าการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมี เงื่อนไขที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือประชาชนจะต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนมี ความสามารถที่จะมีส่วนร่วมประชาชนต้องเต็มใจต่อการมีส่วนร่วม

3. ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural-Functional Theory)

นักวิทยาศาสตร์ที่สนใจทฤษฎีนี้ คือ มาลินโนวสกี กับแรดคลิฟฟ์-บราวน์ ทั้งคู่เป็นชาว อังกฤษ และเคยใช้ชีวิตอยู่นอกประเทศของตนเอง เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ อื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามบุคคลทั้งสองก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มาลินโนวสกี เชื่อว่า ทุกลักษณะ ทางวัฒนธรรมจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกของสังคมแต่ละแห่งได้ การที่จะ ทราบได้ว่า วัฒนธรรมไหนสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้หรือไม่ ผู้ศึกษาจะต้องใช้ วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ส่วนแรดคลิฟฟ์-บราวน์ นั้น มีความเห็นที่ขัดแย้งกับมาลินโนวสกี ตรงที่ว่า วัฒนธรรมไม่น่าจะมีอยู่หรือคงอยู่เพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์เท่านั้น เขาเชื่อว่า ลักษณะทางวัฒนธรรมนั้นเกิดขึ้นคงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงไป ก็เพื่อรักษาไว้ซึ่งโครงสร้างทาง สังคมของมนุษย์ เน้นหนักทางด้านตัวโครงสร้างทางสังคม ในขณะที่มาลินโนวสกีนั้นเน้นหนักด้านหน้าที่ คำว่า โครงสร้าง ตามทัศนะของแรดคลิฟฟ์-บราวน์นั้น คือ องค์ประกอบหรือเครือข่ายหรือโยงใยทำ ให้ส่วนต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เกื้อกูลกัน โดยนัยนี้เราจึงสังเกตเห็นได้ว่าสังคมแต่ละแห่งจะมีกฎเกณฑ์ กติกาหรือข้อห้ามแตกต่างกัน บางแห่งกติกาคมงวด ในขณะที่บางแห่งกฏกติกาจะหลวมๆ ทั้งที่ทั้ง สองลักษณะต่างก็มีส่วนทำให้โครงสร้างทางสังคมอยู่ได้อย่างราบรื่น ซึ่ง ลีไว - เสตราตต์ เห็นว่า กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อห้ามต่าง ๆ เหล่านั้นล้วนเป็นผลมาจากจิตใจของมนุษย์ในแต่ละสังคม ซึ่งยากที่คนภายนอกจะเข้าใจได้

แนวความคิดของโบรนิสโลล์ มาลินโนวสกี (Bronislaw Malinowski)

โบรนิสโลว์ มาลินโนวสกี (1884-1942) นักมานุษยวิทยาชาวโปแลนด์ เสนอว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของวัฒนธรรมต่างได้ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของมนุษย์และ วัฒนธรรม เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย และการมีลูกหลานสืบเผ่าพันธุ์ จึงต้องมีการรวมตัวกันเป็นชุมชน หรือกลุ่มสังคม หรือแม้แต่การสร้างสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมขึ้นใช้ก็เพื่อทำหน้าที่ควบคุมให้บุคคลต้อง ปฏิบัติหรือกระทำตามแบบที่กำหนด เพื่อให้ตอบสนองความต้องการจำเป็นได้อย่างเป็นระเบียบและมี ประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันการตั้งกลุ่มหรือชุมชนและวัฒนธรรมขึ้นใหม่ก็เป็นสาเหตุให้มีความ ต้องการจำเป็นเพิ่มขึ้นอีก ความต้องการจำเป็นนี้จะต้องมีกลุ่มหรือชุมชนที่ซับซ้อนขึ้นไป สนองความ ต้องการที่เพิ่มขึ้นมานั้นอีกทอดหนึ่ง เป็นวัฏจักรอยู่ตลอดไป ความต้องการจำเป็นแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ความต้องการจำเป็นทางชีวภาพ ทางจิตวิทยา และความต้องการแบบอนุกรม

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Functionalism) ของมาลินโนวสกี (Malinowski, 1884-1942) ได้นำเสนอแนวคิดหลักของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม คือ การเน้นที่วัฒนธรรมในการ ทำหน้าที่สนองความต้องการต่อความจำเป็นของปัจเจกบุคคล โดยวัฒนธรรมได้เติบโตมาจากความต้องการ ต่อความจำเป็น 3 ด้านของมนุษย์ คือ

1. ความต้องการด้านความจำเป็นพื้นฐาน(Basic Biological and Psychological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพให้มีชีวิตอยู่ เช่น ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การเจริญเติบโต การสืบพันธุ์ เป็นต้น
2. ความต้องการด้านสังคม (Instrumental Needs) จะเกี่ยวกับเรื่องความร่วมมือกันทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานและทำให้ร่างกายได้รับการตอบสนองความต้องการเบื้องต้นได้ เช่น การแบ่งงานกันทำ การแจกจ่ายอาหาร การป้องกันภัย การผลิตสินค้า การบริการ และการควบคุมทางสังคม
3. ความต้องการทางด้านจิตใจ (Symbolic Needs) คือ ความต้องการของมนุษย์เพื่อความมั่นคงทางด้านจิตใจ เช่น ความต้องการสงบทางใจ ความกลมกลืนทางสังคมและเป้าหมายชีวิต ระบบสังคมที่สนองความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญา ศาสนา นิยาย ประมวล และเวทมนต์คาถา โดยทั่วไปเวทมนต์คาถาทำหน้าที่ทำให้คนรู้สึกอบอุ่นใจ เพราะงานบางอย่างที่มนุษย์ทำค่อนข้างยากลำบากและมนุษย์ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดผลอย่างไรบ้างทำให้เกิดความไม่มั่นใจ จึงต้องพึ่งเวทมนต์คาถาให้ช่วยเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น ส่วนนิยาย ประมวลมักให้อำนาจขงขึ้นปกครองและให้ค่านิยมทางสังคม

มาลินอวสกี (Malinowski) ย้ำว่าวัฒนธรรมทุกด้านมีหน้าที่ต้องทำ คือ การตอบสนองความต้องการของมนุษย์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้ง 3 อย่างดังกล่าวแล้ว ส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมมีหน้าที่เพื่อสนองความต้องการของปัจเจกชนในสังคมนั้น แนวความคิดดังกล่าวจึงเป็นหลักสำคัญในการนำมาใช้วิเคราะห์พฤติกรรมของคนในสังคมทั้งหมดของแต่ละวัฒนธรรม ลักษณะเด่นของทฤษฎีหน้าที่นิยมของมาลินอวสกี (Malinowski) คือ การศึกษาวัฒนธรรมด้านหนึ่งจะนำไปสู่การศึกษาวัฒนธรรมทั้งหมด ในลักษณะองค์รวมที่เป็นโครงสร้างสังคม

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างต่าง ๆ เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการจำเป็นทางชีวภาพทางจิตวิทยาและทางวัฒนธรรม การที่โครงสร้างต่าง ๆ ของสังคมยังคงดำรงอยู่และอยู่ต่อไปได้นั้น จะต้องตอบสนองความต้องการจำเป็นดังกล่าว ไม่ความต้องการใดก็ความต้องการหนึ่ง (ทรงคุณ จันทจร. 2553 : 20-21)

แนวความคิดของแรดคลิฟฟ์-บราวน์ (A.R.Radcliffe-Brown)

องค์ประกอบของสังคม สังคมประกอบไปด้วยระบบต่าง ๆ เช่น ระบบครอบครัว ศาสนา เศรษฐกิจ ในแต่ละระบบจะมีส่วนประกอบไปด้วยสถาบัน (Institutions) ต่าง ๆ เช่น ระบบศาสนาจะประกอบไปด้วยพิธีกรรม ความเชื่อ องค์การทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถาบันจะทำหน้าที่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ระบบดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อรักษา “สมดุล” (Equilibrium) ของสังคมเอาไว้ ความสัมพันธ์ระหว่างระบบต่าง ๆ ของสังคม คือ โครงสร้างสังคม (Social Structure)

ความสัมพันธ์ในสังคม

ความสัมพันธ์แบบสนุกสนานรื่นเริง (Joking Relations) เป็นความสัมพันธ์ที่ประกอบไปด้วยความเป็นมิตรและศัตรูระหว่างคนที่มีความผูกพันกันทางสังคม แต่มีความขัดแย้งในความสัมพันธ์ระหว่างกันแต่จกการที่มีการยอมรับในความขัดแย้งนั้นและมีการจัดการอย่างเป็น

ทางการ ทำให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวลดโอกาสที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งลง และทำให้สังคมทั้งหมดคงอยู่ต่อไปได้

ฐานคติไม่ให้ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม แต่ให้ความสำคัญเฉพาะสังคมวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นสังคมที่รุ่มรื่นปราศจากการขัดแย้งพฤติกรรมการณ์เป็นมิตรและศัตรู เป็นธรรมชาติมนุษย์

ใจความสำคัญ

1. ลักษณะของโครงสร้างทางสังคม โครงสร้างสังคม เกิดจากการกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคม โครงสร้างสังคม เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โครงสร้างสังคม เกิดจากบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของพฤติกรรม โครงสร้างสังคม มีหน้าที่สร้างเสถียรภาพทางสังคม โครงสร้างสังคม มีหน้าที่รักษาการคงอยู่ของสังคม โครงสร้างสังคม มีหน้าที่รักษาสมดุลของสังคม หน้าที่ของนักมานุษยวิทยา คือ การค้นหาและอธิบายว่าระบบต่าง ๆ ของสังคมมีโครงสร้างและหน้าที่อย่างไร และแต่ละระบบมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

2. ระบบย่อยทางสังคมของโครงสร้าง แต่ละสังคมมีระบบย่อย (Sup-social Structure System) ดังนี้ ระบบครอบครัวและเครือญาติ (Family and Kinship Subsystem) ระบบเศรษฐกิจ (Economic Subsystem) ระบบการปกครอง (Politic Subsystem) ระบบการศึกษา (Education Subsystem) ระบบความเชื่อ (Belief Subsystem) ระบบสาธารณสุข (Health Subsystem)

ข้อวิจารณ์ ใช้ศึกษาพฤติกรรมของคนในสังคมแบบบูรณาการ คือ ศึกษาหน้าที่ของโครงสร้างสังคมทุกโครงสร้างสัมพันธ์กัน และใช้ศึกษาโครงสร้างสังคมหรือความสัมพันธ์ของคนในสังคม โดยดูจากหน้าที่ของพฤติกรรมต่าง ๆ

แนวคิดนี้มีข้อบกพร่อง คือ เป็นแนวคิดแบบสังคมที่แท้จริงไม่มีความขัดแย้ง ซึ่งเป็นจริงไม่ได้เพราะไม่มีสังคมใดที่ไม่มีความขัดแย้ง ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งความขัดแย้งทำให้เกิดการแข่งขันและการแข่งขันทำให้เกิดการพัฒนา และการอธิบายสังคมโดยเน้นสภาวะสมดุล ซึ่งเชื่อว่าการเกิดจากการทำงานตามหน้าที่ของสถาบันหรือระบบต่าง ๆ ของสังคม โดยไม่สนใจประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลง ทำให้แนวความคิดนี้ไม่สามารถอธิบายความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้

หน้าที่ของนักมานุษยวิทยาตามทัศนะของแรคคลิฟฟ์-บราวน์ คือ การค้นหาและอธิบายว่าระบบต่าง ๆ ของสังคมมีโครงสร้างและหน้าที่อย่างไร แต่ละระบบมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ความสัมพันธ์ระหว่างระบบต่าง ๆ ของสังคมก็คือโครงสร้างสังคม (Social Structure) นั่นเอง ในแต่ละระบบซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะประกอบไปด้วยสถาบัน (Institutions) ต่าง ๆ เช่น ระบบศาสนาจะประกอบไปด้วยพิธีกรรม ความเชื่อ องค์กรทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถาบันจะทำหน้าที่ร่วมกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ระบบดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อรักษา “สมดุล” (Equilibrium) ของสังคมเอาไว้ (ทรงคุณ จันทจร. 2553 : 22-23)

แรคคลิฟฟ์-บราวน์ ได้นำเอาเมโนทส์เรื่อง “หน้าที่” (Function) มาจากเดอริ์ ไคม์ (Emile Durkheim) โดยนำเอามารวมกับเมโนทส์เรื่อง “โครงสร้างสังคม” แรคคลิฟฟ์-บราวน์ เสนอว่าเราสามารถศึกษาโครงสร้างของสังคม (หรือความสัมพันธ์ของคนในสังคม) โดยดูจากหน้าที่ของพฤติกรรมต่าง ๆ ว่ามีส่วนช่วยในการสร้างความเป็นปึกแผ่นและรักษาความสมดุลของสังคมได้อย่างไร

บ้าง เช่น แรคคิลฟ์-บราวน์ อธิบายพิธีกรรม ความเชื่อ และเทพนิยายต่าง ๆ ของชาวอินเดียนว่า เป็นส่วนหนึ่งของระบบศาสนา ซึ่งมีหน้าที่เสริมสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม พิธีกรรมช่วยเสริมสร้าง “อารมณ์ร่วม” (Collective Emotions) และช่วยควบคุมความประพฤติ ของสมาชิกสังคมให้อยู่ในกรอบของจารีตประเพณี กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พิธีกรรมมีหน้าที่หลักในการ ช่วยบำรุงรักษาความสามัคคีกลมเกลียวระหว่างสมาชิกสังคม ส่วนการตอบสนองความต้องการทาง จิตใจนั้นเป็นหน้าที่รองลงมาของพิธีกรรม

แรคคิลฟ์-บราวน์ เป็นผู้ริเริ่มวิธีการทำวิจัยภาคสนามแบบใหม่ โดยเริ่มต้นจาก การตั้งสมมติฐานแล้วจึงเก็บบันทึกข้อมูลเพื่อทดสอบว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้นั้นถูกหรือผิดอย่างไร แรคคิลฟ์-บราวน์ เชื่อว่าวิธีการศึกษาเช่นนี้จะก่อให้เกิดทฤษฎีใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อทำการค้นคว้าทดลองและ พิสูจน์ความจริง ด้วยเหตุนี้ แรคคิลฟ์บราวน์ จึงได้เชื่อว่านักมานุษยวิทยาคนแรกที่นำเอาวิธีการทาง วิทยาศาสตร์มาใช้กับการศึกษาด้านมานุษยวิทยา

ความคิดแบบโครงสร้างหน้าที่นิยม เน้นการทำวิจัยภาคสนามและการเก็บบันทึก ข้อมูลทางสังคมวัฒนธรรมอย่างละเอียดถี่ถ้วน ไม่ให้ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์หรือการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมวัฒนธรรม แต่ให้ความสำคัญต่อสังคมวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แรคคิลฟ์- บราวน์ มองสังคมโดยเปรียบเทียบกับสิ่งมีชีวิต (Organism) คือ ร่างกายของคนประกอบด้วยระบบการ ทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งแต่ละระบบก็มี “โครงสร้าง” และ “หน้าที่” ของตนเอง เช่น ระบบ ย่อยอาหาร ประกอบด้วยอวัยวะต่าง ๆ เช่น กระเพาะอาหาร ลำไส้ เป็นต้น ทำหน้าที่ย่อยอาหาร และดูดซึมอาหารไปตามเส้นเลือด เป็นต้น ทุกระบบในร่างกายจะทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ ร่างกายมีชีวิตอย่างปกติสุข แต่ถ้าหากระบบใดหยุดทำหน้าที่ก็จะทำให้ร่างกายเกิดอาการผิดปกติ สังคมก็เช่นเดียวกัน คือ ประกอบไปด้วยระบบต่าง ๆ เช่น ระบบครอบครัว ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น ซึ่งแต่ละระบบก็มีโครงสร้างและหน้าที่จะทำให้สังคมดำเนินไปอย่างราบรื่น

การนำไปใช้ประโยชน์ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ไปใช้ประโยชน์ ในการวิจัย โดยนำไปใช้ประกอบการทบทวนค้นหาความเป็นมาของการก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์หรือ ประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งกลุ่ม เป็นการทบทวนวรรณกรรม (Review of Literature) เพื่อ นำไปสู่คำตอบปัญหาวิจัยล่วงหน้า เพื่อจะเป็นแนวทางการเก็บข้อมูลมาทดสอบสมมติฐานอีกทางหนึ่ง

4. ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology Theory)

ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม Julian Steward และ Roy A. Rappaport เจ้าของทฤษฎี ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์โดยความคิดดีและความเจริญ งามต้องมีธรรมชาติทางสิ่งแวดล้อมบางประการอีกส่วนหนึ่งด้วยเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นความคิดคนเมื่อมี ความเป็นอยู่ดีขึ้นย่อมไปปรับปรุงตกแต่งธรรมชาติให้ดีขึ้นด้วยเพื่อความสะดวกสบายแก่การดำรงชีวิต ของตนเองนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรมเป็นการศึกษาการปรับตัวหรือความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติการมีเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่ต่างกันวัฒนธรรมแบบหนึ่งอาจปรับตัวได้ ดีกว่าวัฒนธรรมอีกแบบหนึ่งและไม่ใช่ว่าสิ่งแวดล้อมจำกัดอยู่เพียงระดับใดระดับหนึ่งแต่มีวิวัฒนาการไป ในลำดับที่สูงกว่าโดยการสนับสนุนของสิ่งที่แวดล้อมที่ดีกว่านั่นเองทฤษฎีนี้เชื่อว่าคนที่มีธรรมชาติทาง ความคิดดี (ธรรมชาติภายในร่างกาย) สามารถปรับสิ่งแวดล้อมให้เป็นความดีขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติที่ดีช่วยส่งเสริมความคิดของคนและสามารถสร้างวัฒนธรรมได้ดีขึ้นด้วยนับเป็นทฤษฎีที่สวน ทางระหว่างธรรมชาติกับคนและคนกับธรรมชาติ (ยศ สันตสมบัติ. 2548 : 13-17)

ทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม (Cultural Ecology) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงปฏิกริยาตอบโต้กันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมซึ่ง Steward (งามพิศ สัตย์สงวน. 2545 : 19 - 20 ; อ้างอิงมาจาก Steward. 1949) ได้ให้ความหมายนิเวศวิทยาว่าเป็นการปรับตัวเข้าหากันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์การปรับตัวของมนุษย์นั้นแตกต่างจากสัตว์ตรงเจื่อนไขทางวัฒนธรรมนิเวศวิทยาวัฒนธรรม คือ การศึกษาถึงการปรับตัวหรือความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การศึกษาวัฒนธรรมคือการวิเคราะห์ระบบนิเวศวิทยาของสังคมเพื่อค้นหาลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมแต่ละแห่งหลักนิเวศวิทยาเป็นองค์ประกอบสำคัญของสถาบันทางสังคมและไม่มีใครสามารถอธิบายองค์ประกอบทางวัฒนธรรมได้หมดทุกด้านด้วยแนวคิดทางด้านการปรับตัวทางนิเวศวิทยานอกจากนี้ยังเน้นความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมพบว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อความแตกต่างในการปรับตัวของวัฒนธรรมวัฒนธรรมที่ต่างกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกันจะแสดงรูปแบบของพัฒนาการที่เหมือนกัน การศึกษาวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมเป็นแบบวิวัฒนาการหลายสาย (Multilinear) มากกว่าวิวัฒนาการสายเดียว (Unilinear) เพราะวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปในปัจจัยหรือตัวแปรภายนอกมากมายซึ่งได้แก่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติซึ่งได้สรุปข้อแตกต่างระหว่างสังคมเรียบง่ายกับสังคมซับซ้อนว่าระบบของสังคมที่ซับซ้อนนั้นประกอบด้วยส่วนต่างๆมากมายที่มีความแตกต่างกันระบบที่ต่างกันถูกนำมาเป็นปัจจัยของการปรับตัวที่ต่างกันและย้ำว่าวัฒนธรรมมีรูปแบบหลากหลายเพราะเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมต่างกันวัฒนธรรมแบบหนึ่งอาจปรับตัวได้ดีกว่าอีกแบบหนึ่งและไม่ได้ถูกสิ่งแวดล้อมจำกัดอยู่เพียงระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้นสามารถวิวัฒนาการต่อไปได้ในระดับที่สูงกว่าดีกว่า โดยการสนับสนุนของสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่านิเวศวิทยาวัฒนธรรมได้รับการพัฒนาในหลายๆแง่มุมเป็นการโต้ตอบกับแนวความคิดที่ว่าวัฒนธรรมมีลักษณะรวมของทุกสิ่งทุกอย่างจุดสนใจของสัจวัตอยู่ที่การศึกษาเรื่องการผสมผสานของวัฒนธรรมกับสิ่งแวดล้อม

นิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) เป็นแนวคิดทางมานุษยวิทยาที่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมโดยเน้นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมว่าเป็นตัวกำหนดกระบวนการวิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม Julian Steward นักมานุษยวิทยาอเมริกาได้อธิบายแนวความคิดแบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่าเป็นการศึกษากระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัว(Adaptation) ของสังคม แนวความคิดนี้มองสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาการเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมโดยมีพื้นฐานสำคัญคือเทคโนโลยีการผลิตโครงสร้างสังคมและลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นเงื่อนไขหลักกำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของสังคมและวัฒนธรรม (ยศ สันตสมบัติ. 2544 : 34)

จูเลียนสตีวาร์ด (Julian Steward) มอง “วัฒนธรรม” ว่าเป็นเครื่องมือช่วยให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมประเด็นสำคัญสำหรับการศึกษามานุษยวิทยาจึงมีอยู่ว่าวัฒนธรรมมีการปรับตัวอย่างไรให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและมนุษย์มีวิธีการอย่างไรในการใช้เทคโนโลยีและระบบเศรษฐกิจในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมถึงแม้ว่าวัฒนธรรมจะถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมแต่ Steward เสนอว่าเราไม่ควรแยกแยะสภาพแวดล้อมออกจากความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการอธิบายพฤติกรรมและปฏิเสธแนวความคิดแบบวิวัฒนาการเส้นตรงของนักทฤษฎีวิวัฒนาการรุ่นเก่าซึ่งเสนอว่าวัฒนธรรมของทุกเผ่าพันธุ์จะมีวิวัฒนาการเป็นเส้นตรงผ่านขั้นตอนต่างๆ เหมือนกันหมดและแย้งว่าวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมอาจเกิดขึ้นได้หลายสาย (Multilinker

Evolution) และแต่ละแนวย่อมมีความแตกต่างกันความแตกต่างนี้เกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเทคโนโลยีและโครงสร้างสังคมเป็นหลักอาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดแบบวิวัฒนาการหลายสายนี้เป็นแนวความคิดใหม่ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีวิวัฒนาการรุ่นเก่าแนวความคิดนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อมว่ามีความแนบแน่นใกล้ชิดและส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันอย่างแยกไม่ออกในยุคสมัยที่พัฒนาการด้านเทคโนโลยียังอยู่ในระดับต่ำมนุษย์จำต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและทำให้สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดรูปแบบของวัฒนธรรมแต่เมื่อเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามากขึ้นมนุษย์ย่อมมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงหรือตัดแปลงสภาพแวดล้อมได้มากขึ้นอิทธิพลของสภาพแวดล้อมก็ลดถอยลงหากแต่รูปแบบและประเพณีบางอย่างจะยังคงอยู่และได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งในผลงานสำคัญของสตีวาร์ด Steward ที่ว่าด้วยวิธีการของนิเวศวิทยาวัฒนธรรมนั้น (Julian Steward) ซึ่งให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมนั้นมีความเกี่ยวพันต่อกันและกันอย่างยิ่ง Steward (ชนัญ วงศ์วิภาค. 2541 ; อ้างอิงมาจาก Steward. 1955)

แนวความคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมตามทัศนะของสตีวาร์ด Steward นั้นเป็นความพยายามศึกษาวิเคราะห์ถึง (ยศ สันตสมบัติ. 2540 : 35 ; อ้างอิงมาจาก Steward. 1955) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับเทคโนโลยีทางการผลิตซึ่งเป็นตัวกำหนดสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีกับพฤติกรรมของมนุษย์และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่อวัฒนธรรม

นิยพรรณ (ผลวัฒน์) วรณศิริ (2540 : 124-125) เขียนไว้ว่า Julian Steward นิยามคำว่า “นิเวศวิทยา” ว่า นิเวศวิทยาคือการปรับตัวเข้าหากันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ การปรับตัวของมนุษย์นั้นต่างจากสัตว์ตรงที่มันขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางวัฒนธรรม นิเวศวิทยาวัฒนธรรม คือ การศึกษาถึงการปรับตัวหรือความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การศึกษาวัฒนธรรมของสจิวาร์ดคือการวิเคราะห์ระบบวิทยาของสังคมเพื่อค้นหาลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมแต่ละแห่ง ถึงแม้ว่าสจิวาร์ดจะคิดว่า หลักนิเวศเป็นองค์ประกอบสำคัญของสถาบันทางสังคม แต่ก็รู้ดีว่าไม่มีใครสามารถอธิบายองค์ประกอบทางวัฒนธรรมได้หมดทุกด้านด้วยแนวคิดทางการปรับตัวทางนิเวศวิทยา นอกจากนี้สจิวาร์ดยังได้เน้นถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมแต่ละแห่งอีกด้วย จากการศึกษาของสจิวาร์ดพบว่า สิ่งแวดล้อมมีผลต่อความแตกต่างในการปรับตัวของวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่ต่างกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมของสจิวาร์ดเป็นแบบวิวัฒนาการหลายสาย (Multilinear) มากกว่าวิวัฒนาการสายเดียว (Unilinear) เพราะวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามกลางปัจจัยหรือตัวแปรภายนอกมากมาย ซึ่งได้แก่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินั่นเอง

ยศ สันตสมบัติ (2548 : 34) เขียนอธิบายว่า นิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) เป็นแนวคิดทางมานุษยวิทยาแนวหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม โดยเน้นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ว่าเป็นตัวกำหนดกระบวนการวิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมจุเลียน สจิวาร์ดนักมานุษยวิทยาอเมริกัน ได้อธิบายแนวความคิดแบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่า เป็นการศึกษาระบบการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัว (Adaptation) ของสังคม แนวความคิดนี้ มองสังคมในลักษณะเป็นพลวัต หรือการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีพื้นฐานสำคัญ คือ เทคโนโลยีการผลิตโครงสร้างสังคม และลักษณะของ

สภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นเงื่อนไขหลักกำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวของสังคม วัฒนธรรม

ความสำคัญของทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม โดยจูเลียน สจิวต์ (Julian Steward) ได้อธิบายถึงความสำคัญของทฤษฎีนี้ว่า เป็นการศึกษากระบวนการปรับตัวของสังคม ภายใต้อิทธิพลของสังคม แนวความคิดนี้มองสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีพื้นฐานสำคัญ คือ เทคโนโลยี การผลิตโครงสร้างสังคม และลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักที่กำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลง และการปรับตัวของสังคมวัฒนธรรม มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เมื่อเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามากขึ้น มนุษย์ย่อมมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลงสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น

การนำไปใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยผู้วิจัยจะนำทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรมไปใช้วิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เกี่ยวกับการรวมกลุ่มสินทรัพย์ รายรับ-รายจ่าย สินเชื่อ งบดุล กำไรขาดทุน สวัสดิการ และการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

5. ทฤษฎีสัมพันธสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism Theory)

นักสังคมวิทยาหลายท่านได้ศึกษาการจัดระเบียบทางสังคมด้านของสัญลักษณ์สัมพันธ์ โดยทฤษฎีนี้เน้นถึงการกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคมเนื่องมาจากสัญลักษณ์ โดยเฉพาะภาษา เป็นสื่อการติดต่อที่สำคัญที่สุดที่ทำให้มนุษย์มีความผูกพันและสัมพันธ์กัน จนสร้างเป็นระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม ทำให้สังคมมีการจัดระเบียบขึ้น (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2544 : 78-89)

George Herbert Mead นักจิตวิทยาสังคม กล่าวถึงการจัดระเบียบทางสังคมว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลในสังคมนั้นอยู่ที่การมีและการใช้ความหมายร่วมกัน การกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคมจนเกิดเป็นความสัมพันธ์กันขึ้นนั้นเป็นเพราะใช้สัญลักษณ์ร่วมกันและกล่าววามมนุษย์กับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกัน ทั้งมนุษย์และสังคมจึงพึ่งพาอาศัยกัน และแก้ไขปัญหา ร่วมกันเพื่อความอยู่รอดของทั้งสองฝ่าย

Mead ได้เน้นถึงความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์ที่มนุษย์ได้ใช้ร่วมกัน การรวมกลุ่มทางสังคมมิได้เกิดขึ้นจากการร่วมกันเท่านั้น แต่มาจากความตั้งใจ การกระทำก็แสดงด้วยความตั้งใจทำทางที่แสดงออกจะเป็นไป ด้านภาษาสัญลักษณ์จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้อีกบุคคลหนึ่ง แสดงได้ตอบ ความหมายนั้น ๆ จนเกิดความสัมพันธ์ขึ้น จึงมองเป็นการจัดระเบียบอย่างหนึ่ง

Blumer อธิบายการจัดระเบียบทางสังคมว่าความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มต่าง ๆ เกิดจากการที่บุคคลแปลหรือกำหนดความหมายของการกระทำต่อกัน การมีปฏิริยาโต้ตอบ มิได้มีโดยตรงต่อการกระทำของบุคคล แต่เพราะปฏิริยาต่อความหมายของการกระทำหรือแสดงออก เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์จึงเป็นการใช้สัญลักษณ์ การตีความ และการแสวงหาความหมายที่แท้จริงของการกระทำต่าง ๆ การแสดงออกในลักษณะกระทำต่อกันหรือปฏิริยาต่อกันต้องอยู่ในรูปกระบวนการที่บุคคลทั้งหลายเข้าใจในเหตุการณ์สามารถประเมินเหตุการณ์ให้ความหมายและตัดสินใจที่จะมีการกระทำโต้ตอบ แนวความคิดของ Blumerจึงเป็นการอธิบายที่เน้นถึงการตีความเพื่อให้รู้ความหมายที่แท้จริง

Goffman อธิบายการจัดระเบียบทางสังคมในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่มนุษย์แสดงละครต่อกัน (Dramatic Approach) ต้องสวมหน้ากากเข้าหากันบุคคลมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจ (Impression Management) ต่อฝ่ายตรงข้ามเป็นสำคัญ

ข้อสมมติของทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึง กระบวนการการกระทำระหว่างกัน มีข้อสมมติที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคมดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากพฤติกรรมเป็นการตอบโต้หรือปฏิกิริยาของกระบวนการที่บุคคลต่าง ๆ ได้แปลความหมายประเมินผล ได้ความหมายตามเนื้อหาสาระที่บุคคลได้กระทำต่อกัน การจัดระเบียบทางสังคม จึงมีลักษณะเป็นกระบวนการมากกว่าที่จะเป็นโครงสร้าง

2. โครงสร้างทางสังคมจึงเป็นปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้นทันที โดยไม่ทำให้การกระทำของปัจเจกบุคคลหยุดชะงัก การที่จะเข้าใจแบบแผนของการจัดระเบียบทางสังคมจะต้องยอมรับว่าแบบแผนต่าง ๆ เหล่านี้เป็นพฤติกรรมปลีกย่อยของปัจเจกบุคคล

3. ขณะที่การกระทำมีลักษณะเป็นการกระทำที่ซ้ำ ๆ และมีโครงสร้างในเรื่องการกระทำนั้น ๆ โดยการนิยามสถานการณ์และการคาดหวังที่เห็นอย่างเด่นชัด ธรรมชาติของสัญลักษณ์แสดงให้ทราบถึงความสามารถสำหรับการใช้สัญลักษณ์ใหม่ ๆ ผลก็คือทำให้มีการแปลความหมายใหม่ การประเมินผลใหม่ การนิยามใหม่ และการกำหนดพฤติกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้เสมอ โครงสร้างสังคมที่มีอยู่เดิมจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ด้วยเสมอ ทั้งนี้ก็เพราะเป็นการกระทำระหว่างกัน

4. ดังนั้นแบบแผนของการจัดระเบียบทางสังคม จึงเป็นตัวแทนปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้นทันทีทันใด ซึ่งสามารถรักษาไว้เสมือนเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่นิยามสถานการณ์ต่าง ๆ ของผู้กระทำ อย่างไรก็ตามกระบวนการสัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดและสนับสนุนแบบแผนเหล่านี้สามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสามารถเปลี่ยนแปลงแบบแผนนั้น ๆ ด้วย

จากการอ้างอิงดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นักสังคมวิทยาที่ศึกษาการจัดระเบียบทางสังคมในด้านของสัญลักษณ์สัมพันธ์ (Symbolic Interactionism) นี้มีหลายคนด้วยกันอาทิ George Herbert Mead Herbert Blumer และ Erving Goffman ทฤษฎีนี้เน้นถึงการกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคมเนื่องมาจากสัญลักษณ์โดยเฉพาะภาษาเป็นสื่อการติดต่อที่สำคัญที่สุดที่ทำให้มนุษย์มีความผูกพันและสัมพันธ์กันจนสร้างเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆในสังคมทำให้สังคมมีการจัดระเบียบขึ้น Herbert Mead เป็นนักจิตวิทยาสังคมลูกศิษย์ของเขาคือมหาวิทยาลัยชิคาโกได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับสัญลักษณ์สัมพันธ์ซึ่งเป็นการบรรยายของเขาลงในหนังสือ Mind, Self and Society สารสำคัญที่ Mead กล่าวถึงการจัดระเบียบทางสังคมว่าความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลในสังคมนั้นอยู่ที่การมีและการใช้ความหมายร่วมกัน (Shared Meaning) การกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคมจนเกิดเป็นความสัมพันธ์กันขึ้นนั้นเป็นเพราะใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน Mead กล่าวว่ามนุษย์กับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกันมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งในสังคมและสังคมก็จำเป็นต้องมีมนุษย์ที่อาศัยและมีการกระทำร่วมกันทั้งมนุษย์และสังคมจึงพึ่งพาอาศัยกันแก้ไขปัญหาาร่วมกันเพื่อความอยู่รอดของทั้งสองฝ่ายเพราะฉะนั้นกระบวนการของการกระทำระหว่างกัน (Social Interaction) จึงมีความสำคัญมาในทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์

ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์อธิบายการจัดระเบียบสังคมในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคมซึ่งเน้นในเรื่องการกระทำระหว่างกัน Mead บอกว่าการกระทำต่อกันจะต้องมีความตั้งใจด้วยในตัวบุคคลหนึ่งๆ จะประกอบด้วยส่วนประกอบ I กับ Me เพื่อแก้ไขปัญหาหรือกระทำต่อคนอื่น

หรือการตัดสินใจเรื่องใด ๆ I เป็นความต้องการเฉพาะตัวเป็นส่วนของตนที่ฝังรากอยู่ในลักษณะทางชีวภาพของแต่ละคน ส่วน Me นั้นบุคคลคิดว่าตนเองจะมีพฤติกรรมอย่างไรและประกอบด้วยทัศนคติของบุคคลอื่นซึ่งตัวเองเข้าใจหรือคาดหวังคนอื่นในสังคมมีอยู่ต่อตนเอง Mead กล่าวถึง I ว่าค่อนข้างจะมีอิสระ ส่วน Me ประกอบด้วยทัศนคติของบุคคลอื่นซึ่งตัวเองเข้าใจโดยทั่วไปเรารู้จัก I ในนามของเสรีภาพการสร้างสรรค์ความรู้สึกภายในก่อให้เกิดพฤติกรรมซึ่งอาจขัดแย้งกับธรรมเนียมประเพณีของสังคมอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมส่วน Me นั้นได้แก่ทัศนคติที่ทั้งปวงบทบาทความกดดันจากสังคมค่านิยมซึ่งสังคมได้ถ่ายทอดและรับไว้ในตนเองเพราะฉะนั้นในบุคคลหนึ่งๆจะมี I กับ Me ประกอบกันเรียกว่าตน (Self) จะเห็นได้ว่าบุคคลจะตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับ I กับ Me ฝ่ายใดจะมากกว่ากันจนเราอาจจะเรียกว่าเป็นการแสดงออกในด้านบุคลิกภาพ

กล่าวโดยสรุป Mead ได้เน้นถึงความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์ที่มนุษย์ได้ใช้ร่วมกัน การรวมกลุ่มทางสังคมมิได้เกิดขึ้นจากการร่วมกันแต่มาจากความตั้งใจการกระทำก็แสดงด้วยความตั้งใจทำทางที่แสดงออกจะเป็นไปด้านภาษาสัญลักษณ์จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้อีกบุคคลหนึ่งแสดงโต้ตอบความหมายนั้นๆจนเกิดความสัมพันธ์กันขึ้นจึงมองเป็นการจัดระเบียบอย่างหนึ่ง Herbert Blumer อธิบายการจัดระเบียบทางสังคมว่าความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มต่างๆเกิดจากผลของการที่บุคคลแปลหรือกำหนดความหมายของการกระทำต่อการมีปฏิริยาโต้ตอบมิได้มีโดยตรงต่อการกระทำของบุคคลแต่เพราะปฏิริยาต่อความหมายของการกระทำหรือแสดงออกเพราะฉะนั้นความสัมพันธ์จึงเป็นการใช้สัญลักษณ์การตีความและการแสวงหาความหมายที่แท้จริงของการกระทำต่างๆ การแสดงออกในลักษณะการกระทำต่อกันหรือปฏิริยาต่อกันต้องอยู่ในรูปของกระบวนการที่บุคคลทั้งหลายเข้าใจในเหตุการณ์สามารถประเมินเหตุการณ์ให้ความหมายและตัดสินใจที่จะมีการกระทำโต้ตอบแนวความคิดของ Blumer จึงเป็นการอธิบายที่เน้นถึงการตีความเพื่อให้รู้ความหมาย ที่แท้จริง Erving Goffman อธิบายการจัดระเบียบทางสังคมในรูปของความสัมพันธ์ที่มนุษย์แสดง ละครต่อกัน (Dramatic Approach) เราจะเห็นว่าเนื้อร้องเพลงที่กล่าวถึงโลกนี้คือละครทุกคนต้องแสดงบทบาทอย่างไม่จริงจังต้องสวมหน้ากากเข้าหากันกอฟฟ์แมนอธิบายความสัมพันธ์ของบุคคลในด้านที่แสดงละครต่อกันว่าบุคคลจะมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจเป็นสำคัญ (Impression Management) เช่นคนเสิร์ฟอาหารจะปฏิบัติต่อลูกค้าอย่างดีด้วยกิริยามารยาทเรียบร้อยแต่ภายในเนื้อแท้อาจจะมีบุคลิกภาพที่ตรงกันข้ามเพราะฉะนั้นคนเสิร์ฟอาหารต้องทำตามบทบาทที่ดีต่อลูกค้าไว้เสมอแม้ว่าภายในจิตใจอาจจะมีปัญหาเดือดร้อนในเรื่องเงินทองก็ตามเราสามารถที่จะสรุปเกี่ยวกับข้อสมมติของทฤษฎีสัญลักษณ์ได้บ้าง กล่าวคือ ทฤษฎีที่กล่าวถึงกระบวนการกระทำระหว่างกันมีข้อสมมติที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคมดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากพฤติกรรมเป็นการตอบโต้หรือปฏิริยาของกระบวนการที่บุคคลต่างๆได้แปลความหมายประเมินผลให้ความหมายตามเนื้อหาสาระที่บุคคลได้กระทำต่อการจัดระเบียบทางสังคมจึงมีลักษณะเป็นกระบวนการมากกว่าที่จะเป็นโครงสร้าง
2. โครงสร้างทางสังคมจึงเป็นปรากฏการณ์หนึ่งๆที่เกิดขึ้นทันทีโดยไม่ทำให้การกระทำของปัจเจกบุคคลหยุดชะงักการที่จะเข้าไปในแบบแผนของการจัดระเบียบทางสังคมจะต้องยอมรับว่าแผนต่างๆเหล่านั้นเป็นพฤติกรรมปลุกย่อยของปัจเจกบุคคล

3. ขณะที่การกระทำมีลักษณะเป็นการกระทำที่ซ้ำ ๆ และมีโครงสร้างในเรื่องการกระทำนั้นๆ โดยการนิยามสถานการณ์และการคาดหวังที่เห็นอย่างเด่นชัดธรรมชาติของสัญลักษณ์แสดงให้ทราบถึงความสามารถสำหรับการใช้สัญลักษณ์ใหม่ๆ ผลก็คือการให้มีการแปลความหมายใหม่ การประเมินผลใหม่ การนิยามใหม่ และการกำหนดพฤติกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นได้เสมอ โครงสร้างสังคมที่มีอยู่เดิม จึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ด้วยเสมอ ทั้งนี้ก็เพราะเป็นการกระทำระหว่างกัน

4. ดังนั้นแบบแผนของการจัดระเบียบทางสังคมจึงเป็นตัวแทนปรากฏการณ์หนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นทันทีทันใดซึ่งสามารถรักษาไว้เสมือนเป็นเรื่องราวต่างๆ ที่นิยามสถานการณ์ต่างๆ ของผู้กระทำ อย่างไรก็ตามกระบวนการสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดและสนับสนุนแบบแผนเหล่านี้สามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงตลอดจนสามารถเปลี่ยนแปลงแบบแผนนั้นๆ ด้วย

ความสำคัญของทฤษฎี ทฤษฎีนี้เน้นถึงการกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคม เนื่องจากสัญลักษณ์โดยเฉพาะภาษาเป็นสื่อการติดต่อที่สำคัญที่ทำให้บุคคล กลุ่มบุคคล ในสังคมมีความผูกพันและสัมพันธ์กันจนสามารถสร้างเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น ทำให้สังคมเห็นคุณค่า ตระหนักและมีการจัดระเบียบโดยใช้มิติวัฒนธรรมร่วมกันมาพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันเป็นทฤษฎีที่เน้นแนวคิด เรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ และกระบวนการตีความของการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ นักจิตวิทยาในสังคมกลุ่ม George Herbert Mead (1934) และ Herbert Blumer (1969) ได้พัฒนาแนวคิดขึ้นโดยมุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับความหมาย และการแปลความหมายสัญลักษณ์ของแต่ละกลุ่มบุคคลที่ลึกซึ้งมากกว่าเรื่องปฏิบัติการตอบสนองของมนุษย์ต่อสิ่งเรานั้น และทฤษฎีนี้ยังเน้นว่าบุคคลจะประพฤติกรรมปฏิบัติในเรื่องที่เขาคิดความหมายว่าสิ่งนั้นมีความหมาย และความสำคัญต่อเขาเพียงใด ที่สำคัญการตีความย่อมเกิดจากประสบการณ์ของปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ที่ผ่านมากกระทบตัวเขาโดยตรงนั่นคือ ความจริงที่เกิดขึ้นหรือประสบการณ์ตรง (ทรงคุณ จันทจร. 2549 : 10-12)

การนำทฤษฎีไปใช้ประโยชน์ในการวิจัย ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีสัมพันธ์สัญลักษณ์ไปใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อยืนยันสถานะการดำเนินงานของกลุ่มว่าเป็นเช่นนั้นหรือไม่ และเป็นการศึกษา รูปแบบการพัฒนาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

1.1 งานวิจัยในอดีต

มาริสา โกเศยะโยธิน (2543 : 53 - 67) ได้ศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาชนพบว่าเบื้องหลังของความสำเร็จในการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิตของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต เกิดมาจากความเพียรพยายามในการศึกษาธรรมะ การแสวงหาความรู้การแสวงหาแก่นธรรมตามรอยพุทธศาสนานอกจากนี้ยังเกิดจากการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนสำคัญมีแนวคิดและอุดมการณ์ในการช่วยเหลือชุมชนหลายคนในหลาย

พื้นที่ของประเทศได้มีโอกาสพบเห็นปัญหาของสังคมที่แตกแยกความทุกข์ยากของประชาชนความล่มสลายของชุมชนในช่วงระหว่างการเดินทางโดยใช้เวลาอันยาวนานด้วยความเพียรอุตสาหะ ประสบการณ์เหล่านี้ได้หล่อหลอมให้เกิดแนวคิดในการช่วยเหลือชุมชนโดยมีความแน่วแน่ในหลักพุทธศาสนาและความมั่นคงในอุดมการณ์ที่จะช่วยเหลือสังคม มุ่งเน้นการปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมในการร่วมมือกันเพื่อการสะสมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือกลุ่มในสังคมที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจโดยเน้นให้ทุกคนเป็นผู้มีสัจจะเป็นหลักพื้นฐานของการรวมกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมของแรดคิฟท์บราวน์ที่กล่าวถึงระบอบย่อยของสังคมระบอบย่อยในการทำหน้าที่เกาะเกี่ยวให้เกิดความมั่นคงทางสังคมหรือทำให้สังคมคงรูปอยู่ได้และสอดคล้องกับทฤษฎีหน้าที่นิยมของมาลินอสกี ที่กล่าวว่ามีมนุษย์มีความต้องการสำคัญอยู่ที่ด้านคือหนึ่งความจำเป็นพื้นฐานได้แก่ความต้องการปัจจัย 4 สองความต้องการทางด้านสังคมคือความต้องการด้านความปลอดภัยและสามความต้องการทางด้านจิตใจได้แก่ความต้องการความสงบและความสุขทางใจ

วีรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62 - 74) ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง : กรณีศึกษาของกลุ่มออมทรัพย์ตำบลเปี้ยะองค์นครซึ่งได้พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้านได้แก่สถานภาพบทบาทบรรทัดฐานการบังคับบัญชาและบรรยากาศในกลุ่มผลการศึกษาปรากฏว่ากลุ่มได้กำหนดคุณสมบัติตำแหน่งและบทบาทของสมาชิกไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองกลุ่มมีบรรทัดฐานที่ชัดเจนสมาชิกเข้านโยบายเป้าหมายวัตถุประสงค์และระเบียบของกลุ่มทำให้เกิดความมั่นใจต่อการบริหารของกลุ่มการจัดการบังคับบัญชามี 3 ลักษณะคือการจัดการสายการบังคับบัญชาการจัดขนาดของการควบคุมการบังคับบัญชาและการติดต่อสื่อสารเพื่อการบังคับบัญชาทำให้มีระบบความสัมพันธ์ภายในกลุ่มโดยกลุ่มให้บริการตามความต้องการของสมาชิกกลุ่มและการสร้างบรรยากาศโดยกลุ่มสร้างความเข้าใจร่วมกัน ปัจจัยที่สำคัญ 7 ด้านได้แก่ปัจจัยด้านผู้นำและสมาชิกกลุ่มปัจจัยด้านเศรษฐกิจปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมปัจจัยด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นและปัจจัยด้านโครงสร้างของกลุ่มสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันมีจิตนิสัยที่ติดกลุ่มมีเงินทุน 2 ประเภทคือเงินสัจจะสะสมของสมาชิกกับเงินบริจาคและเงินกองทุนต่างๆเหล่านี้เป็นต้น

กักร อ่อนอินทร์ (2546 : 85 - 86) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนากับความสำเร็จในการบริหารกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ : กรณีศึกษาเฉพาะอำเภอเมืองจังหวัดตราดได้พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องคุณธรรมสิ่งประการตามหลักพระพุทธศาสนาเกินร้อยละ 95 โดยให้ความสำคัญในเรื่องมีความเชื่อว่าผู้ที่มีวินัยประหยัดอดออมดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายเป็นหนทางสู่ความเจริญและกินดีอยู่ดีร้อยละ 97.5 ในเรื่องคุณธรรมสิ่งประการตามหลักพระพุทธศาสนามีความเห็นด้วยที่จะยึดปฏิบัติตามสูงเกินร้อยละ 90.0 ในทุกด้านโดยให้ความสำคัญในเรื่อง 1) จะปฏิบัติตามกฎของกลุ่มครบวงจรชีวิตที่เป็นสมาชิกอยู่ 2) วงเงินที่ทางกลุ่มครบวงจรชีวิตให้สมาชิกกู้ยืมเป็นเงินออมของเพื่อนสมาชิก 3) ค่าประกันเงินกู้ให้เพื่อนร่วมกลุ่มครบวงจรชีวิตถ้าผู้กู้ไม่สามารถใช้หนี้ได้จะเป็นผู้รับผิดชอบใช้ทั้งหมด ด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการออมทรัพย์และกู้ยืมเงินจากกลุ่มครบวงจรชีวิตสมาชิกกลุ่มสัจจะมีความเข้าใจเกินร้อยละ 90.0 ในทุกด้านสมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารกลุ่มสัจจะครบวงจรชีวิตระดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์เป็นบุคคลที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จระดับมากในเรื่องสิ่งจูงใจที่ทำให้สมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มครบวงจรชีวิตเพราะเห็นว่ามีพระสงฆ์เป็นผู้นำด้านความสำเร็จในการบริหารกลุ่มสัจจะสมาชิกกลุ่มครบวงจรชีวิตให้ความสำคัญระดับมากที่สุดในเรื่อง 1) ผลกำไรของ

กลุ่มสัจจะครบวงจรชีวิตส่วนหนึ่งคืนสู่สมาชิกในรูปแบบสวัสดิการเช่นการรักษาพยาบาลเงินสงเคราะห์ญาติผู้เสียชีวิตเป็นสิ่งที่ดี 2) ฝากเงินสะสมประจำทุกเดือนหรือผ่อนชำระหนี้เงินกู้จากกลุ่มครบวงจรชีวิตต้องฝากแลส่งอย่างสม่ำเสมอ 3) การที่กลุ่มครบวงจรชีวิตส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเช่นการตรวจสอบระบบบัญชีแบบง่าย ๆ การทำเกษตรปลอดสารพิษการใช้จุลินทรีย์จากธรรมชาติทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น

ทองขาล บุญลา (2546 : 51 - 56) ได้ศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำของพระอธิการมนัสขนิตธมโมเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทองจังหวัดจันทบุรี : กรณีการศึกษาการก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้พบว่าสมาชิกเห็นชอบในหลักการโดยใช้หลักประชาธิปไตยก็จะมีเขียนใบสมัครหลังจากเขียนใบสมัครเสร็จแล้วจึงจะหาคนรับผิดชอบคือการเลือกผู้นำตามธรรมชาติของกลุ่มขึ้นมาเป็นประธานและคณะกรรมการของกลุ่มเพื่อดูแลปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหลังจากได้คณะกรรมการรับผิดชอบแล้วจะมีข้อตกลงของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ร่วมกันโดยใช้หลักประชาธิปไตยในการตัดสินใจกฎเกณฑ์ต่างๆ กฎเกณฑ์ทุกข้อต้องได้รับความเห็นชอบของกลุ่มจึงเริ่มพิธีการปฏิญาณตนต่อหน้าพระประธานเพื่อให้สมาชิกเกิดความมั่นใจโดยได้นิมนต์พระสงฆ์ที่วัดหรือที่ร่วมพิธีสวดขยันโตเพื่อเป็นสิริมงคลของกลุ่มโดยให้พระสงฆ์ที่มาร่วมมีส่วนร่วมและเป็นสักขีพยานการรับรองกลุ่มเมื่อแนะนำคณะกรรมการในการทำบัญชีและขั้นตอนในการดำเนินการจนเข้าใจดีแล้วจึงเริ่มต้นรับฝากเงินออมของสมาชิกสำหรับผู้ที่ประสงค์จะกู้เงินไปใช้จ่ายให้เขียนสัญญาเงินกู้ต่อหน้ากรรมการที่รับผิดชอบและให้มีผู้ค้ำประกันมาลงชื่อต่อหน้าคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเงินกู้หลังจากรวบรวมเงินทั้งหมดเสร็จแล้วก็จะปล่อยเงินกู้ทันทีเพื่อให้สมาชิกเห็นการดำเนินการทันทีและเสร็จสิ้นเพียงวันเดียวหลังจากนั้นก็จะมีกรรมการนัดหมายคณะกรรมการเพื่อชี้แจงวิธีการทำบัญชีการลงบัญชีที่ถูกต้องการเขียนสมุดฝากเงินของสมาชิกให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องอีกครั้งหนึ่งต่อไป

วรนุช แดงศรี (2546 : 55-57) ได้ผลการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินเป็นโครงการที่มีประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการรายย่อยในการใช้บริการทางการเงินที่เป็นระบบจากธนาคารออมสินที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าการกู้เงินจากนายทุนนอกระบบรวมถึงการที่สมาชิกมีโอกาสที่จะขยายกิจการรวมถึงเป็นเจ้าของกิจการที่มั่นคงมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมผู้มีส่วนใหญ่ต้องการนำเงินไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนและซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพแต่ก็มีบางส่วนที่นำเงินที่ได้รับไปใช้ให้กับนายทุนนอกระบบเพื่อจะได้ลดภาระการเป็นหนี้ในระบบในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10-20 ต่อเดือนซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าการชำระหนี้กับธนาคารและสมาชิกผู้กู้เงินมีความมั่นใจที่จะชำระหนี้ได้หมดตามระยะเวลาที่แน่นอนกว่าและเมื่อมีการจัดตั้งโครงการธนาคารประชาชนขึ้นส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนในพื้นที่อำเภอมีสภาพที่ดีขึ้นจากเดิมเมื่อเทียบกับก่อนมีโครงการมีกิจการใหม่ๆ เกิดขึ้นมีการขยายกิจการหรือการมีสินค้ามาใช้ในการจำหน่ายเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมกระบวนการดำเนินงานของพนักงานในการรับเรื่องขอกู้และการให้คำแนะนำแก่สมาชิกโครงการและผู้ถือหุ้นพนักงานไม่สามารถอธิบายรายละเอียดของโครงการให้สมาชิกทราบได้อย่างทั่วถึงภายในระยะเวลาอันสั้นอีกทั้งในการออกตรวจเยี่ยมสมาชิกและการให้ข้อมูลที่เป็นเท็จกับธนาคารเกี่ยวกับเรื่องอาชีพรายได้ทำให้การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ตลอดทั้งการพิจารณาอนุมัติกู้ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการประมาณ 1 เดือนซึ่งข้อมูลที่นำมาประกอบการวิเคราะห์จะนำมาจากอาชีพรายได้ค่าใช้จ่ายความสม่ำเสมอในการเก็บออมเงินความจำเป็นในการใช้เงิน

ลงทุนประวัติทางการเงินของผู้กู้และผู้และผู้ค้ำประกันตลอดถึงหลักทรัพย์ค้ำประกันส่วนในด้านชำระหนี้ ผู้กู้ที่มีการชำระหนี้ปกติโดยไม่มีประวัติการค้างชำระจะถูกจัดให้อยู่ในประเภทลูกหนี้ชั้นดี

สมศักดิ์ อยู่รอด (2546 : 66-70) ได้ศึกษาการสำรวจคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่ม สัจจะสะสมทรัพย์ : กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้พบว่าคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์และเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตลอดจนเงื่อนไขการฝากเงินประจำเดือนของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ในส่วนของภารกิจเงินการจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันความเสมอภาคเท่าเทียมกันตลอดจนการนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมจากกองทุนไปลงทุนประกอบอาชีพโดยยึดแนวทาง “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ครบวงจรชีวิตด้านคุณภาพชีวิตสมาชิกมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดในด้านสุขภาพทางร่างกายจิตใจความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินตลอดจนการมีบ้านที่อยู่อาศัยที่คงทนถาวรมีความสุขเมื่ออยู่บ้านในสภาพแวดล้อมที่ดีแต่มีสมาชิกบางส่วนที่ยังไม่ให้ความสำคัญของการงดสูบบุหรี่และดื่มสุราตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งในหมู่บ้านชุมชนของตนเองและชุมชนอื่นๆซึ่งเห็นได้จากกระการปฏิบัติของพฤติกรรมด้านสุขภาพในเรื่องเหล่านี้อยู่ในระดับที่น้อยที่สุดถึงมีการปฏิบัติครั้งคราวมากกว่าร้อยละ 90 การพัฒนาใดๆจำเป็นอยู่อย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มที่ตัวบุคคลดังกล่าวที่ว่า “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” กล่าวคือการพัฒนาสิ่งใดๆ ก็ตามจะต้องมีการพัฒนาที่ตัวบุคคลเสียก่อนไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพกายจิตการได้รับอาหารที่มีประโยชน์การมีที่อยู่อาศัยมีรายได้มีงานทำอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งการพัฒนาสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องมีการพัฒนาที่ผสมผสานแบบบูรณาการทั้งหน่วยงานภาครัฐเอกชน ประชาชนตลอดจนหน่วยงานอื่นๆที่ต้องร่วมมือกันพัฒนาเพื่อให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

สำรวล บุญจริง (2546 : 71-72) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่ม สัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมชีวิตพบว่างานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาวิธีการเรียนการสอนวิชาเกษตร และสหกรณ์โดยการประยุกต์รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและการปฏิบัติจริงโดยให้นักเรียนใช้หลักการของสหกรณ์รวมกลุ่มกันออมทรัพย์โดยมีที่มาของเงินสะสมเช่นเป็นเงินที่ได้มาจากการหารายได้ระหว่างเรียนการรับจ้างงานในไร่นาสวนผสมหรือการหารายได้จากงานสุจริตอื่นๆ รวมทั้งเงินออมจากที่ผู้ปกครองให้ไว้ใช้จ่ายก็นำมาฝากไว้กับคณะกรรมการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนตามหลักการของสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการผลิตคณะกรรมการก็จะดำเนินการไปตามระเบียบข้อบังคับต่อไปคือการจัดทำทะเบียนสมาชิกบัญชีเงินฝากและการให้สมาชิกไปประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนและจะรวบรวมเงินฝากสะสมเงินกู้ตามโครงการมีได้การอนุมัติรวมทั้งดอกเบี้ยเงินกู้มาจัดทำผลการดำเนินงานสรุปเสนอจ่ายคืนและปันผลให้กับสมาชิกตามส่วนแห่งธุรกิจในที่ประชุมใหญ่เมื่อสิ้นสุดโครงการและสิ้นภาคเรียนผลจากการศึกษาพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ที่เรียนวิชาการสหกรณ์โดยวิธีการปฏิบัติจริงเรียนรู้หลักและวิธีการของสหกรณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีความตระหนักรู้คุณค่าในการพัฒนาการสหกรณ์รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มร่วมมือกันทำงานมีความขยันอดทนรับผิดชอบต่อหน้าที่รวมกลุ่มกันทำอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนอย่างเป็นรูปธรรมเช่นโครงการเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้าเพื่อจำหน่ายในโรงเรียนและบุคคลทั่วไปโครงการทำขนมแซนด์วิชขายโครงการทำน้ำหมักชีวภาพขายให้กับนักเรียนครู-อาจารย์และชุมชนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากการร่วมดำเนินเรียนการสอนและจากการสังเกตเห็นได้ว่า

นักเรียนเรียนอย่างตั้งใจและทำงานอย่างมีความสุขมีรายได้ขยันและอดออมมีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ร่วมกันเรียนรู้และช่วยกันพัฒนาการสหกรณ์ไทยให้เจริญก้าวหน้าต่อไปการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้

เอกลักษณ์ สุวรรณชัย (2546 : 58-60) ได้ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการกิจการกลุ่มออมทรัพย์พบว่า มีการจัดกิจกรรม 2 ด้านคือด้านการเงินและด้านอื่นๆ ในด้านการเงินนั้นมีกิจกรรม 5 ประการที่มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการ คือประการแรกกิจการรับฝากเงินจะมีการใช้จริยธรรมด้านความยึดมั่นในเรื่องสิ่งจจะที่คนในชุมชนยอมรับมาตั้งชื่อเงินออมมีการใช้สภาพเศรษฐกิจในครัวเรือนและท้องถิ่นมากำหนดจำนวนเงินออมมีการใช้ลักษณะทางด้านอาชีพของคนในท้องถิ่นมากำหนดวันเวลาในการฝากเงินมีการใช้จำนวนของสมาชิกกลุ่มและสภาพการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของกลุ่มคนภายในท้องถิ่นมากำหนดขั้นตอนการรับฝากเงินและมีการสร้างจริยธรรมของชุมชนให้แก่สมาชิกโดยอาศัยการฝากเงินและเป็นเครื่องมือประการที่สองกิจการการระดมเงินจากภายนอกจะมีวิธีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อสนับสนุนธุรกิจของกลุ่มและการขอรับความช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกประการที่สามกิจการการเก็บรักษาเงินโดยการจัดทำบัญชีแบบชาวบ้านซึ่งมีลักษณะการจัดทำบัญชีโดยดัดแปลงบัญชีสากลมาเป็นบัญชีแบบชาวบ้านและมีการนำความเชื่อมั่นต่อบุคคลโดยอาศัยความไว้วางใจเป็นสำคัญเพื่อสะดวกในการเบิกจ่ายเงินในบางกรณีประการที่สี่กิจการการให้กู้ยืมเงินจะมีการใช้ความจำเป็นของสมาชิกรวมกับจำนวนเงินที่มีเหลือมากำหนดเวลาให้กู้ยืมเงินมีการใช้ระบบสัมพันธ์ในชุมชนมากำหนดหลักเกณฑ์การอนุมัติเงินกู้การใช้สภาพสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนมากำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และการใช้ระบบคุณค่าของคนในสังคมมาติดตามทวงหนี้โดยใช้หลักการประนีประนอมและผ่อนปรนต่อกันประการที่ห้ากิจการการค้ำเงินผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมมาจัดผลประโยชน์ตอบแทนโดยจะมีการใช้ผลประโยชน์ส่วนตนมาจัดผลประโยชน์ตอบแทนแบบทางตรงและการใช้ผลประโยชน์ส่วนรวมมาจัดผลประโยชน์ตอบแทนแบบทางอ้อม

แววตา บุญสูงเนิน (2547 : 53-67) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของบุคลากรกองทุนชุมชนเมืองได้พบว่าการดำเนินงานกองทุนชุมชนเมืองโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลางด้านการจัดโครงสร้างและหน้าที่ด้านการบริการจัดการกองทุนด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายและการสนับสนุนจากส่วนราชการและภาคีการพัฒนาการติดตามและประเมินผลกองทุนและการประชาสัมพันธ์กองทุนที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรกองทุนชุมชนเมืองซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการบริการกองทุนและสมาชิกกองทุนในแต่ละกองทุนทำงานร่วมกันขาดความรู้ความเข้าใจประสบการณ์ความรับผิดชอบซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาว่าปัญหาในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในการทำงานร่วมกันในเรื่องของความรู้ความเข้าใจประสบการณ์ความรับผิดชอบความโปร่งใสในการมีส่วนร่วมการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนบุคลากรกองทุนชุมชนเมืองที่มีความแตกต่างกันได้แก่เพศอายุและระดับการศึกษาเห็นว่ามี การดำเนินงานกองทุนชุมชนเมืองโดยรวมและรายด้านไม่ต่างกันไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีที่ว่ากลุ่มที่ประกอบด้วยคนที่มีความคิดความสามารถบุคลิกภาพที่คล้ายคลึงกันจะช่วยให้กลุ่มมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถและบุคลิกภาพและความคิดเห็นก็ได้หากลักษณะของกลุ่มนั้นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ความแปลกใหม่และความสามารถหลายๆทาง

สุกิจ ชุ่มพักกิจ (2547 : 64-67) ได้ศึกษาการประเมินบทบาทในการส่งเสริมสหกรณ์ หลังการปรับโครงสร้างกรมส่งเสริมสหกรณ์พบว่า 1) บุคลากรของสหกรณ์ที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ตามบทบาทในด้านการส่งเสริมและจัดตั้งสหกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากฝ่ายจัดการซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติสามารถใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามบทบาทในด้านนี้มากกว่าคณะกรรมการที่เป็นฝ่ายบริหาร 2) บุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับการส่งเสริมตามบทบาทในด้านการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากกรรมการซึ่งเป็นเกษตรกรเข้ามาทำหน้าที่บริหารงานสหกรณ์ไม่มีความรู้ความสามารถในด้านธุรกิจจึงได้รับการส่งเสริมตามบทบาทในด้านนี้มากกว่าฝ่ายจัดการ 3) บุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ตามบทบาทในด้านการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากฝ่ายจัดการซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามบทบาทในด้านนี้มากกว่าคณะกรรมการที่เป็นฝ่ายบริหาร 4) บุคลากรของสหกรณ์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามบทบาทในด้านการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคคลที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปีขึ้นไปปฏิบัติงานมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจึงมีความรู้ความเข้าใจตามบทบาทในด้านนี้จึงนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้มากกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ 1-15 ปี

อรวรรณ สุทธิพิทักษ์ (2549 : 65-69) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มสัจจะในจังหวัดสงขลาพบว่าผู้วิจัยได้เจาะจงเฉพาะกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโดยพิจารณาจากระยะเวลาในการดำเนินงานมานานมีสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราชจังหวัดละ 11 กลุ่มรวมจำนวนประชากรที่ตอบคำสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้กำหนดโครงสร้างไว้และตอบแบบสอบถามที่วัดระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จจำนวน 212 คนมาจากประธานกรรมการและสมาชิกกลุ่มทั้ง 22 กลุ่มได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ พบว่าเน้นปัจจัยที่ประธานกลุ่มหรือกรรมการบริหารกลุ่มที่ต้องรู้จักการทำงานเป็นทีมมีความเสียสละในการทำงานมีความสามารถด้านการบริหารองค์การเพื่อการสร้างกำไรและสร้างความเชื่อมั่นต่อสมาชิกในกลุ่มควบคู่กับปัจจัยด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในด้านความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใสทำให้กลุ่มมีกำไรและจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอคำนึงถึงชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของกลุ่ม

ความรู้สึกรู้สึกของสมาชิกที่มีความผูกพันกับกลุ่มนอกจากนั้นเมื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ตามหลักการ SWOT ด้านโอกาสและอุปสรรคต่อกลุ่มสัจจะออมทรัพย์พบว่าไม่มีปัจจัยที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่จะมีผลต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ด้านการวิเคราะห์องค์การที่เป็นจุดแข็งจุดอ่อนของบุคลากรองค์การโครงสร้างองค์การและการบริหารองค์การพบว่า เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากโดยเฉพาะบุคคลที่เป็นประธานกลุ่มต้องมีความสามารถในหลายๆด้านและต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใสมีความเสียสละสร้างความเชื่อมั่นต่อสมาชิกกลุ่มด้านของความซื่อถือและผูกพันต่อกลุ่มจนกลายเป็นจุดแข็งที่เด่นชัดส่วนจุดอ่อนอาจกล่าวได้ว่ามีน้อยมากหรือไม่มีเลย เพราะเกิดจากสมาชิกบางคนที่ทำผิดระเบียบกติกาของกลุ่มซึ่งก็ได้รับการแก้ไขจนลุล่วงไปด้วยดี และยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์เน้นปัจจัยที่ประธานกลุ่มหรือ

กรรมการบริหารกลุ่มที่ต้องรู้จักการทำงานเป็นทีมมีความเสียสละในการทำงานมีความสามารถด้านการบริหารองค์กรเพื่อการสร้างกำไรและสร้างความเชื่อมั่นต่อสมาชิกในกลุ่มควบคู่กับปัจจัยด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในด้านความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใสทำให้กลุ่มมีกำไรและจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอโอกาสและอุปสรรคต่อกลุ่มมักจะออมทรัพย์พบว่าไม่มีปัจจัยที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่จะมีผลต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จด้านการวิเคราะห์องค์กรที่เป็นจุดแข็งจุดอ่อนของบุคลากรองค์กรพบว่าประธานกลุ่มต้องมีความสามารถในหลายๆด้านและต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใสมีความเสียสละสร้างความเชื่อมั่นต่อสมาชิกกลุ่มความเชื่อถือและผูกพันต่อกลุ่มจนกลายเป็นจุดแข็งที่เด่นชัดที่สุด

ผลจากการศึกษาดังกล่าวได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะที่สำคัญกล่าวคือในด้านกลุ่มมักจะออมทรัพย์โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการริเริ่มในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในแต่ละพื้นที่ควรคัดเลือกประธานกรรมการที่ก่อตั้งต้องเป็นที่เชื่อถือเชื่อมั่นในความสามารถจากชุมชนหรือบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มอย่างแท้จริงและชัดเจนจากการพิจารณาความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใสเสียสละที่เป็นรูปธรรม

โดยสรุปงานวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสะสมทรัพย์เข้มแข็ง คือ ผู้นำกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินกิจกรรม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสาธารณูปโภคพื้นฐาน ยังขาดรูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้กำลังค้นหารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านโดยการวางแผน การจัดองค์กร การสรรหาบุคลากร การสั่งการ และการควบคุม เกี่ยวกับผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์ เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

1.2 งานวิจัยในปัจจุบัน

ตรอน นิลยานนท์ (2550 : 45-47) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดีของกองทุนหมู่บ้านหมู่บ้านอย่างงาม หมู่ที่ 5 ตำบลนาสัก อำเภอสวี จังหวัดชุมพร พบว่า บริบทชุมชนบ้านอย่างงาม มีลักษณะพื้นสังคมชนบททั่วไปประชาชนมีวิถีชีวิตอยู่กับสังคมเกษตรกรรมที่มีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจทั้งเพื่อบริโภคและจำหน่าย การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปผลผลิตที่มีอยู่ในชุมชน คราวเรือนส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีการบริการทั่วถึงและสะดวก สุขภาพอนามัยของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีความตื่นตัวทางการเมือง ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนมีความรักความสามัคคีกันดี ซึ่งส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มต่างๆ ทั้งในทางสังคมเศรษฐกิจของชุมชนและกลายเป็นรากฐานที่สำคัญในการ จัดตั้งและการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฯ ที่การจัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2544 โดยมีสมาชิก และ จำนวนเงินของกองทุนได้เพิ่มขึ้นจากเดิม ในด้านการบริหารจัดการกองทุนพบว่า จุดเด่น คณะกรรมการมีความพร้อมซื่อสัตย์รับผิดชอบและมีความเป็นประชาธิปไตย จุดด้อย ของคณะกรรมการ คือ มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจำกัด ส่วนสมาชิกมีจุดเด่นในการส่งเงินออมตามเงื่อนไข ยื่นเงินกู้ตามเวลา กำหนด และส่วนใหญ่ นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ สำหรับจุดอ่อนที่สำคัญของสมาชิก คือ ขาดการมีส่วนร่วมไม่รู้ไม่เข้าใจระเบียบกองทุน นำเงินไปใช้ ผิดวัตถุประสงค์ ไม่เข้าร่วมประชุมกับกองทุนฯ เขียนและบริหารโครงการเงินกู้ไม่จำกัด สำหรับ มาตรการที่เป็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดีของกองทุนที่คณะกรรมการและสมาชิกร่วมกันกำหนด ขึ้นตามกระบวนการวิจัยประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์การเข้ามีส่วนร่วมของคณะกรรมการ และสมาชิก การประชุม การกำหนดระเบียบความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่ การเขียนโครงการ การบริหารจัดการเงินกู้ การติดตามประเมินผล

การนำเงินกู้ไปใช้ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการบริหารกองทุน การศึกษาดูงาน การร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกกับ คณะกรรมการและมาตรการในการลงโทษและให้รางวัลแก่สมาชิกและคณะกรรมการในด้านต่างๆ

สงวน คำรศ (2551 : 28-29) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมทั้ง 6 หลักอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า 2) ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการเทศบาลตามหลักการบริหารจัดการที่ดี ของเทศบาลตำบลท่าวังผา ทั้ง 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม เทศบาลควรสร้างงานในชุมชน หลักคุณธรรม เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบในเรื่องการจัดซื้อ จัดจ้าง และควร ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลการจัดซื้อ จัดจ้างได้ หลักการมีส่วนร่วม เทศบาลควรสร้างงาน ในชุมชน หลักความคุ้มค่า เทศบาลควรสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนประดิษฐ์เศษวัสดุ และควรเพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ

ปริญญา สมัครการ (2551 : 44-49) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักการบริหาร จัดการที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 2 พบว่า 1) การบริหารโดยใช้หลักการบริหารจัดการที่ดี ทั้ง 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก 2) ประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหาร งบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) เปรียบเทียบระดับ การบริหารโดยใช้หลักการบริหารจัดการที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนพบว่าไม่แตกต่างกัน 4) เปรียบเทียบ ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 5) อานาจพยากรณ์ของระดับการ บริหารโดยใช้ หลักการบริหารจัดการที่ดี ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดส านักงานเขตพื้นที่ การศึกษา สกลนคร เขต 2 โดยรวม พบว่า มี 5 ตัวแปร ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของ โรงเรียน โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พระทรงฤทธิ์ จงเจริญพันธุ์ (2555 : 55-57) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลัก การบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ซึ่งการวิจัย ครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดีขององค์การ บริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชาชนโดยรวม และ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล และขนาดขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการบริหารตามหลักการบริหารจัดการที่ดี โดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 งานวิจัยในอดีต

Evans (2000 : 906) ได้วิจัยเกี่ยวกับการสำรวจทัศนคติในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับชุมชนในกระบวนการวางแผนงานเพื่อการพัฒนาด้านท่องเที่ยวในแคว้น Amboseli ตำบล Kajiado ประเทศเคนยาโดยใช้แนวคิดด้านการมีส่วนร่วมของพลเมืองแบบ Ladder of Citizen Participation ของ S. Amstein เป็นทฤษฎีต้นแบบผลการวิจัยพบว่า งานในภาครัฐบาลและประชาชนในส่วนท้องถิ่นต่างก็มีทัศนคติและให้คำนิยามของคำว่ามีส่วนร่วมของพลเมืองแตกต่างกัน และแม้ว่าแต่ละกลุ่มจะสามารถมีส่วนร่วมในโปรแกรมการพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสมก็ตามแต่ ผลการวิจัยก็ยังพบว่าระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชนยังคงถูกจำกัดอยู่ที่ระดับของเทศบาลเท่านั้น การสร้างกรอบแนวคิดต้นแบบได้รับการเสนอแนะให้ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสำรวจระดับของความต้องการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชนรวมถึงยุทธวิธีซึ่งจะทำให้ระของการมีส่วนร่วมนั้นสามารถประสบผลสำเร็จได้จริงดังนั้นก็สรุปได้ว่าการส่งเสริมให้มีการวางแผนงานสำหรับโครงการเพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนก่อนที่การดำเนินการจัดโครงการนั้นเอง

Xu (2002 : 1135-3) ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริการที่จัดขึ้นในชุมชนประสบความสำเร็จในด้านทำให้ความสนับสนุนด้านการเงินเพิ่มขึ้นแก่ชุมชนปลูกฝังให้ประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนมากขึ้นและช่วยพัฒนากระบวนการสื่อสารภายในชุมชนให้ดีขึ้น และการบริการที่จัดขึ้นในชุมชนช่วยสร้างกลุ่มองค์กรที่ความเข้มแข็งมากขึ้นหลังจากที่มีการจัดบริการขึ้นในชุมชนก็มีผลในการเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพมากขึ้นด้วยเช่นกันแม้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชนยังไม่สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการให้อยู่ในระดับสูงได้ก็ตามข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยคือการดำเนินการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในส่วนท้องถิ่นสามารถส่งผลให้กระบวนการพัฒนาในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาอย่างเช่นประเทศจีนประสบความสำเร็จได้ส่วนการดำเนินการในชุมชนก็ควรใช้กระบวนการด้านการควบคุมตลาดลดช่องว่างเพื่อการพัฒนาองค์กรในชุมชนและสร้างประชาธิปไตยใน ส่วนท้องถิ่นและถึงแม้ว่าในการวิจัยครั้งนี้จะพบว่านโยบายของรัฐบาลประเทศจีนซึ่งเน้นการจัดโครงการด้านสวัสดิการและการพัฒนาชุมชนจะมีบทบาทสำคัญมากขึ้นก็จริงแต่ก็ควรดำเนินการสำรวจทรัพยากรของชุมชนทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ซึ่งจะมีผลผลิตต่อการเพิ่มระดับศักยภาพของในชุมชนสูงขึ้นและย่อมหมายถึงการส่งผลให้ประชาชนผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย

Amaratunga (2004 : 837) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของการมีส่วนร่วมจากประชาชนเป็นวงจรที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงการด้านการพัฒนาพัฒนาชุมชนพบว่ากระบวนการที่เกี่ยวกับลัทธิความเชื่อความสัมพันธไมตรีในสังคมปัจจัยด้านการเมืองด้านวัฒนธรรมและเชิงจิตวิทยาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการประสบผลสำเร็จในการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นความสำเร็จของการประยุกต์ใช้กระบวนการเกี่ยวกับลัทธิความเชื่อเพื่อการพัฒนาชุมชนในแถบชนบทของประเทศศรีลังกาโดยให้การตระหนักว่าลัทธิทางศาสนาและวัฒนธรรมได้ถูกเชื่อมโยงไว้กับชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นโครงสร้างที่มีความเข้มแข็งมีผลทำให้เกิดกระบวนการของการมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชนตั้งนั้น ด้วยเหตุผลนี้เองจึงกล่าวได้ว่ากระบวนการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลยถ้าขาดการพิจารณาถึงปัจจัย

ด้านลัทธิศาสนาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมดังเช่นที่มีการจัดตั้งกลุ่ม Lanka Jathika Sarvodaya Shramadaya (Sarvodaya) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศศรีลังกาโดยทำหน้าที่เป็นผู้นำในโครงการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ นับตั้งแต่ที่มีการริเริ่มในปี 1995 เป็นต้นมาซึ่งหลังที่ทำการติดตามผลแล้วพบว่ามีความเชื่อมโยงกันในระดับสูงระหว่างปัจจัยด้านลัทธิศาสนาวัฒนธรรมและกระบวนการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมตลอดช่วงที่มีการดำเนินการโดยผ่านทางกลุ่ม Sarvodaya ดังกล่าว

Grewe (2004 : 3502-4) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทุนทางด้านสังคมได้ถูกขยายกรอบแนวคิดจากทฤษฎีของผู้วิจัยแต่ละคนที่มีต่อคุณลักษณะของสังคม พบว่า ในระดับชุมชนโครงสร้างทางสังคมมีความเชื่อมโยงมากยิ่งขึ้นกับสภาพแวดล้อมที่ดีของชุมชนและการพัฒนาท้องถิ่นตั้งนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงทำการทดสอบว่าทุนทางด้านสังคมของชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจในชุมชนหรือไม่และอย่างไรเมื่อทำการศึกษาจากกรอบงานทางด้านทฤษฎีของ Portes และ Landolt ก็พบว่าทุนทางด้านสังคมของชุมชนได้ถูกวางแนวคิดและประเมินผลจากรูปแบบ 3 ประการคือความเชื่อมั่นศรัทธาการรับเอาค่านิยมจากภายนอก, การรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันการพัฒนาชุมชนได้รับคำจำกัดความจากกระบวนการและประเมินผลจากหลักการด้านการพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการที่มี 2 ส่วนคือการมีส่วนร่วมของประชาชนและการถ่ายทอดภูมิปัญญา รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจก็ยังคงได้รับคำจำกัดความจากกระบวนการเช่นกันและได้รับการประเมินผลจากกิจกรรมด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในส่วนของภาวะวิเคราะห์ผลเชิงปริมาณนั้นเป็นผลจากการรวบรวมข้อมูลของชาวชุมชนในรัฐโอไอโอว่า 98 แห่งในช่วงปี 1994 และปี 1997 ผลการวิจัยพบว่าทุนทางด้านสังคมของชุมชนช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนทางด้านสังคมของชุมชนในรูปแบบที่ 2 คือการรับเอาค่านิยมจากภายนอกพบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงกับการพัฒนาท้องถิ่นทั้งนี้ผลการวิจัยยังได้รับการทบทวนให้อยู่ภายใต้กรอบของการสนับสนุนด้านทฤษฎีการศึกษาวิจัยในอนาคตรวมถึงการพัฒนาท้องถิ่นในเชิงปฏิบัติด้วย

1.2 งานวิจัยในปัจจุบัน

Chugh, Meador และ Kumar (2011 : 25-26) ได้ศึกษาการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของบริษัท : การศึกษาจากประเทศอินเดีย พบว่า การบริหารจัดการที่ดี เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ส่วนมากการวิจัยที่เผยแพร่ล่าสุดในการกำกับดูแลกิจการและการดำเนินงานทางการเงินได้เน้นหลักในบริษัทสัญชาติสหรัฐฯและอื่นๆ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่วนในตลาดเกิดใหม่ นั้นจะได้รับการสนใจน้อย งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงิน และลักษณะบางอย่างของการกำกับดูแลกิจการสำหรับบริษัทอินเดีย ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการบริหาร จัดการที่ดี ถูกเลือกในมุมมองของสมมติฐานทางเลือกที่เกี่ยวกับโครงสร้างและคณะกรรมการดำเนินงานทางการเงิน การศึกษาครั้งนี้พบว่าโครงสร้างการกำกับผสมผสานคณะกรรมการขนาดใหญ่ขึ้น และทรัพยากรมากขึ้นจึงสร้างโอกาสในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการเงิน คณะกรรมการอิสระ มากเกินไป (สัดส่วนที่สูงของกรรมการอิสระ) ลดประสิทธิภาพการทำงาน สถานการณ์ที่มีซีไอโอ สองคนเหมือนกันจะไม่สร้างความร่วมมือกันที่สามารถวัดใดๆ ได้ในการปฏิบัติงานทางการเงิน

Nuryanah และ Islam (2011 : 56-57) ได้ศึกษาการกำกับดูแลกิจการ และผลการดำเนินงาน : การศึกษาจากตลาดเกิดใหม่ พบว่า การศึกษานี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างกลไกภายในและการดำเนินงานของบริษัทในประเทศอินโดนีเซีย เมื่อตระหนักถึงกลไกภายนอก ที่อ่อนแอของอินโดนีเซีย การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่กลไกภายใน จึงนำเสนอข้อมูลเชิงลึกมากสำหรับ ความเข้าใจของความสัมพันธ์ระหว่างกลไกภายในและการดำเนินงานในอินโดนีเซีย โจทย์หลัก ของการศึกษาคือ การที่ผลการวิจัยแบบดั้งเดิมในความสัมพันธ์ระหว่างกลไกภายในและการดำเนินงานของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับประเทศที่พัฒนาแล้ว พบว่าไม่เหมาะสมสำหรับตลาดเกิดใหม่ เช่น อินโดนีเซียที่สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่แตกต่างกัน เช่น ตลาดทุนยังอยู่ภายใต้การพัฒนา และกรอบการกำกับดูแลที่อ่อนแอ การใช้ข้อมูลระหว่างปี 2002-2004 ผลแสดงให้เห็นว่ากลไก ภายในทั้งหมด ยกเว้นขนาดของคณะกรรมการและคณะกรรมการตรวจสอบและการจัดการที่มีเจ้าของ คนเดียว มีความสำคัญในการอธิบายผลการดำเนินงานของบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลลัพธ์ บางประการเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบมีความแตกต่างกับบทความของการปฏิบัติที่ดีที่สุด ของคณะกรรมการตรวจสอบ ผลการวิจัยจึงสนับสนุนข้อเสนอว่า บทบาทของลักษณะเฉพาะบางส่วนของกลไกภายในที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบริษัทไม่ได้มีอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย

โดยสรุป งานวิจัยต่างประเทศส่วนใหญ่ค้นพบ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนช่วยสร้างความเข้มแข็งขององค์กร ยิ่งขาดความชัดเจนของปัจจัยหลักในการสร้างความเข้มแข็งและรูปแบบการจัดการกิจกรรมของกลุ่ม การวิจัยครั้งนี้จะค้นหารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน โดยการวางแผนการจัดองค์กร การสรรหาบุคลากร การสั่งการ และการควบคุม เกี่ยวกับผู้ก่อตั้ง ทูตทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลุ่มสะสมทรัพย์:รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสานผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Document) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลในภาคสนาม (Field Study)

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ด้านเนื้อหา
 - 1.2 ด้านระยะเวลา
 - 1.3 วิธีการวิจัย
 - 1.4 พื้นที่ทำการวิจัย
 - 1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีดำเนินการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.3 การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสานผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาการวิจัยไว้ ดังนี้

1.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของภาคอีสานซึ่งมีเนื้อหาแยกเป็นประเด็น ดังนี้ประวัติความเป็นมาของชุมชน ภูมิปัญญา การก่อตั้งกลุ่มการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

1.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของภาคอีสาน

เนื้อหาการวิจัยได้จากการวิเคราะห์ องค์กรความรู้ ความเป็นมา และสภาพปัจจุบัน และการพัฒนาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจากการเก็บข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารและการเก็บข้อมูลในพื้นที่ โดยการวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ข้อมูลการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์โดยกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนของภาคอีสานโดยแยกเป็นประเด็นศึกษา ดังนี้

1.2.1 การทำบัญชีสมุดนำส่งเงินฝากและเงินกู้ส่งคืนของกลุ่ม โดยการรวมกลุ่ม การจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์โดยกองทุนหมู่บ้าน โดยกองทุนหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนของภาคอีสาน การปรับปรุงกระบวนการรวมกลุ่ม

1.2.2 การปฏิบัติงานตามระเบียบกฎเกณฑ์และเงื่อนไขสวัสดิการของกลุ่ม โดยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา การบริหารจัดการกลุ่ม โดยการกำหนดนโยบายและเป้าหมาย เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของภาคอีสาน

1.3 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของภาคอีสาน

เพื่อวิเคราะห์และได้มาซึ่งรูปแบบจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของภาคอีสาน เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้สามารถคิดเอง ทำเองในการพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้ดีขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และผู้บริโภค

2. ระยะเวลาการวิจัย

ระยะเวลาการวิจัยเริ่มจากเดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557

3. วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

3.1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ และความเป็นมาของการศึกษารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของภาคอีสานโดยทำการศึกษาจากเอกสารที่เป็นข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ตำรา คู่มือ หนังสือ บทความ อินเทอร์เน็ต รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และปัญหา เพื่อให้ได้แนวทางการศึกษารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของภาคอีสานการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ประกอบด้วย แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

4. พื้นที่ทำการวิจัย

ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 หมู่บ้าน 6 กลุ่มตัวอย่าง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- 4.1 เป็นกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านที่อยู่ในภาคอีสาน
- 4.2 เป็นกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านที่คนในชุมชนร่วมมือกันก่อตั้งขึ้นเองและบริหารจัดการกันเอง
- 4.3 คณะกรรมการมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้
- 4.4 มีกิจกรรมหลากหลายดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- 4.5 การดำเนินการมีเป้าหมายชัดเจนสามารถตรวจสอบได้

จากเกณฑ์การคัดเลือกดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแบบ
เจาะจง 6 กลุ่ม ได้แก่

1. บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
2. บ้านชีเหล็ก ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ
3. บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
4. บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา
5. บ้านตะโก ตำบลฮีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์
6. บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อำเภอจัตุรัส อำเภอเนินสง่า
จังหวัดชัยภูมิ อำเภอสีคิ้ว อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ
อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

5.2 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยประชาชนผู้รู้เกี่ยวกับการสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน
คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุน
หมู่บ้านบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ตำบล
กะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ
อำเภอสีคิ้ว กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัด
นครราชสีมา กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ตำบลฮีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ รวม
ทั้งสิ้นจำนวน 120 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้รู้ จำนวน 30 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 60 คน
และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 30 คน ดังนี้

5.2.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 30 คนเป็นกลุ่มที่คาดว่าจะให้ข้อมูลหลัก
เกี่ยวกับความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย

- 1) เจ้าหน้าที่พัฒนากรประจำตำบล 6 ตำบล ๆ ละ 1 คน รวม 6 คน
- 2) ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 6 กลุ่ม ๆ ละ 1 คน รวม 6 คน
- 3) กำนัน 6 ตำบล ๆ ละ 1 คน รวม 6 คน
- 4) ผู้ใหญ่บ้าน 6 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวม 6 คน
- 5) นายกองค้การบริหารส่วนตำบล 6 ตำบล ๆ ละ 1 คน รวม 6 คน

5.2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 60 คน เป็นกลุ่มที่คาดว่าจะให้
ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการดำเนินการ 6 ฝ่ายต่าง ๆ ฝ่ายละ 5 คน รวม 30 คน
- 2) สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวม 30 คน

5.2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) จำนวน 30 คน เป็นบุคคลที่
คาดว่าจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย

- 1) สมาชิกสมทบ 6 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน รวม 18 คน
- 2) พ่อค้า ประชาชนทั่วไป 6 กลุ่ม ๆ ละ 2 คน รวม 12 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

1.1 แบบสังเกต (Observation) เป็นการรวบรวมข้อมูล ศึกษาเหตุการณ์ เพื่อให้เข้าใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการและการสังเกตพฤติกรรมของผู้คนในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนา การจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน โดยผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือแบบสังเกต ดังนี้

1.1.1 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อสังเกต ชักถาม และจดบันทึก

1.1.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพียงสังเกตการดำเนินกิจกรรมอยู่ห่าง ๆ โดยไม่มีใครรู้

1.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยจัดทำเป็น 2 แบบ คือ

1.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามกำหนดไว้แน่นอน การนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปใช้ในการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในพื้นที่วิจัย โดยสัมภาษณ์ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

1.2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดประเด็น ชักถามแบบกว้าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน ซึ่งสามารถถามได้ในหลายเรื่องราวที่จะโยงเข้าไปหาจุดประสงค์ของการวิจัย โดยไม่จำกัดเวลาหรือจำนวนครั้งของการพบปะสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview Guideling) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้หรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

1.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อประชุมกลุ่มตัวแทนผู้ให้ข้อมูลทั้ง 6 กลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์ โดยกำหนดผู้เข้าร่วมประชุมประมาณกลุ่มละ 2-3 คน จากประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย เพื่อหาข้อสรุปตามความมุ่งหมายของการวิจัย

1.4 การจดบันทึก (Field Note) โดยดำเนินการบันทึกทุกครั้งและใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการบันทึกข้อมูล เช่น เครื่องถ่ายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เทปบันทึกเสียง เป็นต้น เพื่อช่วยเพิ่มเติมรายละเอียด จากนั้นดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การศึกษาเอกสาร ฯ (Documentary Study) ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารโดยการศึกษาค้นคว้าก่อนที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติม ในขณะที่เก็บข้อมูลภาคสนามและหลังจากการเสร็จสิ้นการศึกษาภาคสนาม ได้เก็บการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารแผ่นพับ และทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม(Field Research) โดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

2.2.1 แบบสังเกต (Observation) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในลักษณะของการเฝ้าดู ศึกษาเหตุการณ์ เพื่อให้เข้าใจในธรรมชาติของสิ่งที่สังเกตหรือพฤติกรรมของผู้คนในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน โดยผู้วิจัยได้แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 แบบ คือ

1) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของกลุ่มเพื่อสังเกต ชักถาม และจดบันทึก

2) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม แต่สังเกตอยู่ข้างนอกโดยไม่มีใครรู้

2.2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งออกเป็น 2 แบบ

1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามกำหนดไว้ชัดเจนเพื่อสัมภาษณ์ กลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้อง กับการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ที่วิจัยทั้ง 6 กลุ่ม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ประวัติความเป็นมาของการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

2) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดประเด็น ชักถามแบบกว้าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งสามารถถามได้ในหลายเรื่องที่จะโยงเข้าไปหาความมุ่งหมายของการวิจัย โดยไม่จำกัดเวลาหรือจำนวนครั้งของการพบปะสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก(In Depth Interview Guideling) เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงประเด็นความมุ่งหมายของการวิจัย

2.2.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

2.2.4 การจดบันทึก (Field Note) โดยดำเนินการบันทึกทุกครั้งโดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการบันทึกข้อมูล เช่น เครื่องถ่ายภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว เทปบันทึกเสียง เป็นต้น

3. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นจะกระทำตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัยและหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปจากการสัมภาษณ์ และภาพถ่ายในแต่ละครั้ง โดยนำมาจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) หรือการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแต่ละประเภทที่กำหนดไว้ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) ดังนี้

3.1.1 ด้านเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากัน ข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่
 3.1.2 ด้านสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กัน ข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่
 3.1.3 ด้านบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ (Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บข้อมูลรวบรวมที่แตกต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายการวิจัย โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด ๆ (Typologies) ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไป โดยการใช้วัฒนธรรมและแนวคิด และทฤษฎี เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) การกระทำ (Acts) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ไม่ยาวนานหรือต่อเนื่อง

2) กิจกรรม (Activities) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง และมีความสัมพันธ์กับบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม

3) ความหมาย (Meaning) คือ การที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารหรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำและหรือกิจกรรม อาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน

4) ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลหลายคนในสังคมที่ศึกษาในรูปแบบหนึ่ง อาจเป็นรูปของการเข้ากันได้หรือความขัดแย้งก็ได้

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) คือ การที่บุคคลมีความผูกพันและเข้าร่วมกิจกรรม หรือมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

6) สภาพสังคม (Setting) คือ สถานการณ์หรือสภาพการณ์ที่การกระทำหรือกิจกรรมที่ทำการศึกษาก่อตั้งอยู่

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่องนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยเรียบเรียงและนำเสนอในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง กลุ่มสะสมทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลภาคสนาม แล้วนำมาจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับความมุ่งหมายคือ

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

ผลการวิจัย พบว่า การจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสานสืบเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนและยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ต้องประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2) การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน 3) การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน 4) การติดตามและประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ด้านเศรษฐกิจ สังคม การพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

ปี พ.ศ. 2517 กรมการพัฒนาชุมชน ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้หมู่บ้าน(ชุมชน) มีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน” ทำให้คนมีคุณธรรม มีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรแบ่งปันซึ่งกันและกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน มีการแบ่งปันผลประโยชน์ และจัดสวัสดิการให้สมาชิกและในปี พ.ศ. 2554 มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต รวมจำนวน 34,530 กลุ่ม มีสมาชิก จำนวน 4,506,411 คน เงินสะสมจะสะสมจำนวน 25,247,736,106 บาท (สองหมื่นห้าพันสองร้อย สี่สิบล้านเจ็ดแสนสามหมื่นหกพันหนึ่งร้อยหกบาทถ้วน) นับว่าการดำเนินโครงการพัฒนาดังกล่าวได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างดี ส่งผลให้กลุ่มเพื่อการผลิตเพิ่มขึ้นอีกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่ภาคอีสาน เช่น กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม อำเภอจัตุรัส กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก อำเภอนีนสง่า จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

กลุ่มสะสมทรัพย์บ้านทับสวาย กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก และกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2544 ทุกหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ โดยเฉพาะภาคอีสานได้รวมกลุ่มสมาชิกจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เพื่อรองรับงบประมาณที่รัฐบาลได้จัดสรรเงินทุนให้กองทุนละ 1 ล้านบาท โดยมีจุดมุ่งหมายและคาดหวังว่า ชุมชนจะเป็นผู้บริหารจัดการเงินทุนจำนวนนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชน สามารถพึ่งพาเงินจากกองทุนในการประกอบอาชีพ หรือใช้จ่ายยามฉุกเฉิน และยังส่งผลไปถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม มีการจัดการทุนต่าง ๆ ของชุมชนอย่างบูรณาการ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านโดยแต่ละชุมชนในภาคอีสานมีการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ดังรายละเอียด

1. กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ

จากการสำรวจ พบว่า บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตั้งอยู่ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดชัยภูมิ ห่างจากตัวเมืองชัยภูมิประมาณ 46 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 3,500 ไร่ เป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัยประมาณ 100 ไร่เศษ พื้นที่ทำนาประมาณ 1,200 ไร่ พื้นที่ทำไร่ประมาณ 1,500 ไร่ พื้นที่ทำสวนและพื้นที่ที่อนุรักษ์ไว้ในธรรมชาติประมาณ 800 ไร่ ชุมชนบ้านขามมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่นดังนี้ (เจริญ แต่งทรัพย์. 2557 : สัมภาษณ์)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านหนองโดน บ้านดอนฝาย ตำบลหนองโดน ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านหนองสะแก ตำบลบ้านขามทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านจิว บ้านโนนตะโก ตำบลบ้านขามทิศตะวันตกติดต่อกับ บ้านหนองลูกช้าง บ้านโนนพะยอม ตำบลบ้านขาม

ภาพประกอบ 3 ทางเข้าหมู่บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ

บ้านขามเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ มีอายุประมาณ 160 ปีเศษ เหตุที่ได้ชื่อว่าบ้าน เพราะบริเวณนี้มีต้นขามขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากและผู้นำชุมชนที่มาก่อตั้งหมู่บ้านเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพ นำเกรงขามของคนทั่วไป จึงเรียกหมู่บ้านแห่งนี้ว่า “บ้านขาม) ชาวบ้านขามส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้อง เครือญาติเดียวกันซึ่งอพยพมาจากอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา (บ้านขามห่างจากจังหวัด นครราชสีมาประมาณ 76 กิโลเมตร) อำเภอโนนไทยมีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอจัตุรัสและชาวบ้านขามอีก ส่วนหนึ่งอพยพมาจากอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ชาวบ้านขามทั้งสองกลุ่มดังกล่าว ได้อพยพ มาเพื่อหาพื้นที่ทำกิน เช่น พื้นที่ทำนา ทำไร่ (ปลูกฝ้าย) ซึ่งพื้นที่บริเวณบ้านขามในปัจจุบัน เป็นพื้นที่ ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำมาหากิน จึงได้ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่บริเวณนี้จนปัจจุบันวิถีชีวิต ของชาวบ้านขาม ชาวบ้านขามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ปลูกบ้านเรือนรวมกันอยู่เป็นกลุ่มลักษณะ เครือญาติ ใช้ภาษาถิ่นโคราช บริโภคข้าวเจ้า ทำนาข้าว ทำไร่ข้าวโพด อ้อย มัน และพริก ในอดีต ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำไร่ฝ้าย แต่ปัจจุบันไม่นิยม เพราะชาวบ้านเปลี่ยนไปปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ทำไร่ข้าวโพด และไร่มันสำปะหลัง

สภาพแวดล้อมและภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินเป็น ดินเหนียวปนทราย และปนดินเค็ม มีแหล่งน้ำที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ชื่อ “คลองไผ่งาม” เป็นสาขา ของแม่น้ำชี มีต้นน้ำไหลมาจากลำคันทน์ ซึ่งเป็นแหล่งป่าไม้สำคัญของอำเภอจัตุรัสจำนวนครัวเรือนและ ประชากร โดยรวมจำนวน 1,150 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 253 ครัวเรือน นับถือศาสนาพุทธ เชื่อสายไทยโคราช พุทธภาษาโคราช และบริโภคข้าวเจ้าโครงสร้างพื้นฐานและสถานที่บริการสาธารณะ ที่สำคัญ บ้านขาม มีวัด 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนประถมศึกษา ศูนย์สาธารณสุขตลาด โทโรคัพทสาธารณสุข หอกระจายข่าว ที่อ่านหนังสือพิมพ์ โรงสีข้าวชุมชน ลานตากผลผลิต ธนาคาร ข้าว ฉางเก็บผลผลิต พิพิธภัณฑสถานบ้าน ศาลาประจำคุ้ม และประปาหมู่บ้านการปกครองหมู่บ้าน บ้านขาม หมู่ที่ 2 มีการบริหารการปกครองโดยแบ่งออกเป็นคุ้มต่าง ๆ 15 คุ้ม แต่ละคุ้มมีหัวหน้า เพื่อบริการดูแลประสานงาน โดยมีผู้ใหญ่บ้านบ้านขามหมู่ที่ 2 เป็นประธานบริหารให้คำปรึกษาในการ ดำเนินงานชาวบ้านขามมีความรักความสามัคคีกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียว ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันแบบ เครือญาติ ให้ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน มีวัฒนธรรมการนับถือกันตามลำดับวงศ์ตระกูล

ในปี พ.ศ. 2533 ชาวบ้านขามหมู่ที่ 2 จึงได้ร่วมกันก่อตั้งศูนย์สาธิต การตลาดขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านได้นำผลผลิตทางการเกษตร มาจำหน่ายเป็นการสร้างรายได้ให้คนใน ชุมชนและในปี พ.ศ. 2534 นายประจวบ แต่งทรัพย์ ได้ประชุมชาวบ้าน เพื่อหาทางแก้ปัญหาความ ยากจน ปัญหานี้สินของคนในชุมชน โดยการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งมี เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอจัตุรัส และนักวิชาการพัฒนาชุมชนจากสำนักพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ มาแลกเปลี่ยนความรู้ให้คำปรึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยใช้ หลักคุณธรรม 5 ประการ คือ “ความซื่อสัตย์ อุดมทน เสียสละ รับผิดชอบ และไว้วางใจซึ่งกันและ กัน” ซึ่งนายประจวบ แต่งทรัพย์ ผู้ใหญ่บ้านและคณะทำงาน จำนวน 9 คน คณะทำงานดังกล่าว ได้เดินทางไปศึกษาดูงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ประสบผลสำเร็จหลายแห่ง เพื่อนำมา เผยแพร่ เล่าสู่ชาวบ้านฟัง โดยการจัดประชุมเชิญชวนขอความร่วมมือชาวบ้านทุกคนให้เข้าร่วมประชุม เพื่อรับฟังและแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

ปี พ.ศ. 2534 คณะทำงานพร้อมด้วยชาวบ้าน ได้ร่วมมือกันเปิดทำการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหรือกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เป็นวันเริ่มแรกของโครงการจัดตั้งกลุ่ม มีสมาชิกเข้าร่วมก่อตั้งจำนวน 212 คน เงินสัจจะสะสมเดือนแรกจำนวน 9,340 บาท (เก้าพันสามร้อยสี่สิบบาท) โดยมีข้อตกลงในกลุ่มว่า “แต่ละครัวเรือนเป็นสมาชิกได้มากกว่าหนึ่งคน เงินสัจจะสะสมขั้นต่ำ 1 หุ้น 10 บาท (หุ้นละ 10 บาท) โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ จัตูรัสเป็นที่ปรึกษา อำนาจความสะดวกในการให้ความรู้ด้านการจัดทำเอกสาร การติดต่อประสานงานกับสถาบันการเงิน เป็นต้น (เจริญ แต่งทรัพย์. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 4 ศูนย์สาธิตกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม หมู่ที่ 2

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านขาม

ระยะแรกของการตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนบ้านขาม ชุมชนใกล้เคียงตั้งข้อสังเกตหลายอย่าง อาทิ เป็นแนวคิดต่อต้านนายทุนเงินกู้ดอกเบี้ยแพง จะดำเนินการได้หรือไม่ แต่ด้วยความร่วมมือของสมาชิก และความเข้มแข็งของคณะทำงานโดยช่วยกันจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสมาชิกเพิ่มขึ้นซึ่งนอกเหนือจากการออม เช่น การบริการเงินกู้ การจัดหาปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช ยาปราบศัตรูพืช ในราคาถูกพิเศษ มาบริการสมาชิกในกลุ่ม และในปี พ.ศ. 2537 ผู้ใหญ่ประจำบั้งแต่งทรัพย์ ยังได้จัดตั้งธนาคารข้าว ตามแนวพระราชดำริ โดยขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้นำข้าวมาบริจาคเก็บไว้ที่ธนาคารข้าว เพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนข้าวบริโภคและเมล็ดพันธุ์ข้าวปลูก จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อช่วยผู้ปกครองดูแลเด็กในเวลาพ่อแม่ไปทำงาน จัดตั้งกองทุนเวชภัณฑ์ยา กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาและคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน เป็นต้น ทำให้ชุมชนบ้านขาม หมู่ที่ 2 สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นชุมชนเข้มแข็งอีกแห่งหนึ่งในภาคอีสานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง คณะทำงานเข้มแข็ง ซื่อสัตย์ โปร่งใส โดยดำเนินกิจกรรมตามแนวทางของ พระสุบิน ปณีโต ทำให้กลุ่มเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันมีเงินทุน

หมุ่นเวียนมากกว่า 17 ล้านบาท มีคณะกรรมการบริหารจำนวน 15 คน โดยการนำของประธานกลุ่ม คือ นายเจริญ แต่งทรัพย์ (ทิพย์ณรงค์. 2557 : สัมภาษณ์)

2. กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษา พบว่า บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ตั้งมานาน ประมาณ 115 ปี จังหวัดชัยภูมิ ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลกะฮาด ชาวบ้านชีเหล็กเป็นชาวไทยโคราชอพยพมาจากบ้านดอนเท้า เมื่อปี พ.ศ. 2442 มีจำนวนครัวเรือนประมาณ 10 ครัวเรือน มีพ่อใหญ่เหล็กเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน “ชีเหล็ก” เป็นชื่อเดิมของหมู่บ้านชีเหล็ก อันเนื่องมาจากหมู่บ้านติดกับแม่น้ำชี ในสมัยนั้นแม่น้ำชีแคบและเล็กมากแล้งกว่าสามารถกระโดดข้ามได้ จึงเรียกว่า “ชีเหล็ก” และแผลงมาเป็น “ชีเหล็ก” จนได้ชื่อว่าบ้านชีเหล็ก

ภาพประกอบ 5 บ้านชีเหล็กตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ

บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 3,000 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตร ประมาณ 2,461 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นที่ทำไร่ เลี้ยงสัตว์และปลูกพืชผักสวนครัว

อาณาเขตการปกครองทิศเหนือ จดแม่น้ำชี ทิศใต้ จดบึงละหานลูกนก ทิศตะวันออก จดบ้านหนองตาโพธิ์ และทิศตะวันตก จดบ้านกะฮาดน้อย ลักษณะภูมิประเทศสภาพทั่วไป หมู่บ้านแห่งนี้เป็นที่ลุ่มและที่ดอน เมื่อถึงฤดูน้ำหลากน้ำจะท่วมและไหลทิ้ง เพราะไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ ส่วนที่ลุ่มล้อมรอบด้วยแหล่งน้ำ อาทิ ห้วย หนอง คลอง บึง การประกอบอาชีพ ประชากรบ้านชีเหล็กส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ การประมงน้ำจืด และเลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริม ได้แก่ การปลูกผัก ทอเสื่อกก เกลือสินเธาว์ การประมงน้ำจืดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ

หนองละหาน หนองกะฮาด แม่น้ำชี และชาวบ้านยังมีอาชีพเก็บดอกบัวขาย ตลอดจนรับจ้างทั่วไป

สภาพเศรษฐกิจชุมชนประชากรบ้านชีเหล็ก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และอาชีพเสริมอีกหลายอย่าง โครงสร้างพื้นฐานและสถานบริการสาธารณะ ประกอบด้วย วัด ศูนย์ข้อมูลหมู่บ้าน ร้านค้าชุมชน แหล่งเรียนรู้ ร้านค้าส่วนบุคคล โรงเรียนประถมขยายโอกาส ครู นักเรียน หอกระจายข่าว โทรศัพท์สาธารณะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ (สถานีอนามัย) ประปาหมู่บ้าน ผู้ใช้น้ำ และศาลปู่ตา

การปกครองหมู่บ้าน ปัจจุบันมีการจัดการบริหาร โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน คือ นายเม่น ทองสาย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน คือ นางปานทิพย์ พรสูงเนิน และนางสุรัตน์ ชื่องนอก สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) 2 คน ได้แก่ นายระยอง ทองสาย นายสมศรี ฉันทะนิ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ คือ นายกิตตินนท์ โพธิ์นอก ผู้นำชุมชนดังกล่าวได้ช่วยกันดำเนินการบริหาร เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ โดยแบ่งออกเป็น 6 ฝ่าย ประกอบด้วย อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) อาสาสมัครตำรวจบ้าน อาสาสมัครป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.หมู่บ้าน) ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีวันสำคัญ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์บ้านชีเหล็ก

ก่อนจะมีการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านชีเหล็ก หมู่บ้านแห่งนี้ได้รับการพิจารณาจากเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอำเภอนีนสง่า และทีมงานสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนีนสง่าให้เป็นกลุ่มเป้าหมายต้นแบบในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการเงินกองทุนชุมชน โดยมีเหตุผลประกอบการพิจารณา คือ 1) เป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลการดำเนินงานมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การลองผิดลองถูกในด้านการบริหารจัดการกลุ่มหรือองค์กร 2) ความเข้มแข็งของคณะกรรมการซึ่งมีความตั้งใจ และเสียสละในการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 3) เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชน 4) ศักยภาพในการเป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการเงินกองทุนชุมชนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 เพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายการจัดตั้งเป็นสถาบันการจัดการเงินกองทุนชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง และในปี พ.ศ. 2554 กลุ่มได้รับอนุมัติงบประมาณและกำหนดกิจกรรมการจัดตั้งสถาบันการจัดการเงินกองทุนชุมชนนำร่อง เนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านชีเหล็กมีการบริหารจัดการกลุ่มเข้มแข็ง คณะกรรมการมีศักยภาพ คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และในชุมชนมีกลุ่มหรือองค์กรหลากหลาย เช่น กลุ่มแม่เหล็ก พันธุ์ข้าว กลุ่มพัฒนาสตรี กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เงินล้าน กองทุน อฟป. และกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ (อิม พลอนันต์. 2557 : สัมภาษณ์)

ปี พ.ศ. 2553 ได้จัดตั้งสถาบันการจัดการเงินกองทุนชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนชุมชนต่าง ๆ ในหมู่บ้านชีเหล็ก โดยมีภาคีการพัฒนาและคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานสถาบันการจัดการเงินกองทุนชุมชนร่วมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน ชุมชนของภาคีและธนาคาร ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

นโยบายภาครัฐมากยิ่งขึ้น และในวันที่ 19 มีนาคม 2553 ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 30 คน ได้ไปศึกษาดูงานที่สถาบันการจัดการเงินทุน ชุมชนบ้านทับสวาย หมู่ที่ 1 ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการรวมกลุ่มและเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มต่อไป

ภาพประกอบ 6 การประชุมสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก

ปี พ.ศ. 2554 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ได้ดำเนินกิจกรรมโดยมีผู้ร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน และภาคีการพัฒนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแสวงหาความร่วมมือจากภาคี ผลจากการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เข้าใจทิศทางการพัฒนากองทุน ชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แนวทางการจัดตั้งและพัฒนาสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน แนวทางการสนับสนุนของภาคี โดยได้ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านชีเหล็ก ส่งผลให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนหรือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านชีเหล็กหรือกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในปัจจุบัน (อิม พลอนันต์. 2557 : สัมภาษณ์)

3. กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จากการศึกษา พบว่า บ้านทุ่งพนมวังแยกมาจากบ้านหนองจอก หมู่ที่ 5 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2530 ปัจจุบันบ้านทุ่งพนมวัง ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สาเหตุที่ตั้งชื่อหมู่บ้านแห่งนี้ว่า บ้านทุ่งพนมวัง เพราะบรรพบุรุษที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่พื้นที่แห่งนี้เป็นครอบครัวแรก คือ ปู่แก้วกับย่าวัง ประกอบกับพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ลุ่มมีภูเขาล้อมรอบหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงพร้อมใจกันตั้งชื่อว่า “หมู่บ้านทุ่งพนมวัง” ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นายทองดี กิจจันทิก (เสียชีวิตแล้ว) ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือ นายสีหะลุด จุลขุนทด ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2551 (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 7 ฉาปนสถานวัดบ้านทุ่งพนมวัง

บ้านทุ่งพนมวัง หมู่ที่ 12 ตั้งอยู่ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับอำเภอสีคิ้วได้ 3 เส้นทาง ระยะทางห่างจากอำเภอสีคิ้วประมาณ 14 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 นาที มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่นดังนี้ทิศเหนือ ติดต่อกับ อ่างซับประดู่ บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านท่าข้าม หมู่ที่ 10 ตำบลมิตรภาพทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านโคกสว่าง หมู่ที่ 3 ตำบลมะเกลือใหม่ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านหนองจอก หมู่ที่ 5 ตำบลมิตรภาพจำนวนประชากรในหมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 1,052 คน จำนวนครัวเรือน 260 ครัวเรือน

ประวัติการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ก่อตั้งเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2544 ตั้งอยู่เลขที่ 1 หมู่ที่ 12 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา การก่อตั้งเริ่มแรกมีสมาชิกจำนวน 125 คน ระดมเงินสัจจะได้จำนวน 13,350 บาท เป็นเงินออม 8,870 บาท เงินหุ้นจำนวน 8,480 บาท(ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 8 ที่ทำการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

ก่อนจะมีการก่อตั้งกลุ่ม ได้มีการประชุมชาวบ้าน เรียกว่า “การประชุมประชาคม” แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อหาข้อสรุป โดยมติการประชุมเห็นชอบที่จะจัดตั้งกลุ่ม โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานรับสมัครสมาชิก กำหนดปฏิทินการทำงานและแจ้งวันเวลาให้สมาชิกร่วมกัน กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม ได้จัดสวัสดิการให้สมาชิก และมีการไปศึกษาดูงานของกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

สมาชิกในกลุ่มได้นำแนวคิดจากการไปศึกษาดูงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ แล้วนำมาบูรณาการผสมผสานการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ส่งผลให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 1,774 คน เงินสัจจะสะสม 13,340,260 บาท แบ่งเป็นประเภทเงินออม 10,884,850 บาท คิดเป็นร้อยละ 80.55 ของเงินสัจจะสะสม เงินหุ้นจำนวน 2,455,410 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.45 ของเงินสัจจะสะสม เงินทุนหมุนเวียน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555 จำนวน 14,268,200 บาท

4. กลุ่มสะสมทรัพย์สินกองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ตำบลทับสวายอำเภอเสีจิว
จากการศึกษา พบว่า บ้านทับสวาย หมู่ที่ 1 ตั้งอยู่ตำบลทับสวาย อำเภอแกลง
จังหวัดนครราชสีมา อยู่ห่างทิศตะวันออกของจังหวัดนครราชสีมา ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 60
กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 226 (นครราชสีมา-บุรีรัมย์) ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่าง
จังหวัดนครราชสีมา กับจังหวัดบุรีรัมย์

ภาพประกอบ 9 ผู้ใหญ่บ้านบ้านทับสวาย ขณะให้สัมภาษณ์

บ้านทับสวาย หมู่ที่ 1 มีพื้นที่ทั้งหมด 5,201 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัย
ประมาณ 412 ไร่ พื้นที่การเกษตร ประมาณ 4,789 ไร่ พื้นที่สาธารณะประมาณ 1 งาน
หมู่บ้านแห่งนี้มีอาณาเขตติดต่อชุมชนอื่นคือ

ทิศเหนือ ติดต่อบ้านหนองหัว หมู่ที่ 5 ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแกลง
ทิศใต้ ติดต่อบ้านห้วยแกลง หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยแกลง อำเภอห้วยแกลง ทิศตะวันออก ติดต่อบ้าน
เจริญผล หมู่ที่ 4 ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแกลง ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านทับสวาย หมู่ที่ 2
ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแกลง จังหวัดนครราชสีมา

สภาพทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน จากพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 4,789
ไร่ ประชากรส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ทำนาประมาณ 3,052 ไร่ ปลูกอ้อยประมาณ 408 ไร่ ปลูกมัน
สำปะหลังประมาณ 25 ไร่ ปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ยืนต้น และเลี้ยงสัตว์ประมาณ 1,304 ไร่

จำนวนประชากรและครัวเรือน ประชากรตามทะเบียนราษฎร์ จำนวน
837 คน แยกเป็นประชากรชาย 400 คน คิดเป็นร้อยละ 47.79 ของประชากรรวม ประชากรหญิง
437 คน คิดเป็นร้อยละ 52.21 ของประชากรรวม และมีจำนวนครัวเรือน 234 ครอบครั

โครงสร้างพื้นฐานและสถานที่บริการสาธารณะ ได้แก่ วัด พระสงฆ์ โรงเรียน ประถมศึกษา หอกระจายข่าว ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน หนองน้ำสาธารณะ (สระหล่งไผ่ และสระใหม่) ป่าชุมชน ศูนย์สาธิตกลุ่มออมทรัพย์ และโรงสีข้าวชุมชน

การปกครองหมู่บ้าน บ้านทับสวาย หมู่ที่ 1 แบ่งการปกครองออกเป็น 9 คุ่ม แต่ละคุ่มมีหัวหน้าคุ่ม เป็นผู้นำหรือเป็นตัวแทนคุ่มเพื่อติดต่อประสานงาน หรือเข้าประชุมรับนโยบาย ทั้งนี้อยู่ในความปกครองของผู้ใหญ่บ้าน บ้านทับสวาย คือ นายสุรชัย พันธุ์รัตน์ และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คือ นายปานศิริ เวียนนอก และนายณัฐกุล อารมณ์แก้ว ซึ่งมีการบริหารหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น 1) ฝ่ายปกครอง 2) ฝ่ายบริหาร 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน และ 4) คณะทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ฝ่ายอำนวยการหมู่บ้าน ฝ่ายรักษาความสงบ ฝ่ายแผนพัฒนาหมู่บ้าน ฝ่ายส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข และการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงนับได้ว่าชุมชนบ้านทับสวาย เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อช่วยเหลือ เกื้อกูลกันด้วยดีตลอดมา ประชากรมีการดำเนินชีวิตโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ถือหลักคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต อุดหนุน ชยันชันแข็ง ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ประกอบอาชีพทางการเกษตรหลากหลาย มีผลผลิตด้านการเกษตรมากมายทุกปี เช่น ข้าวเจ้า พืชผักสวนครัว โดยเฉพาะงา(น้ำมันงา) ไม้ดอก ไม้ประดับ เลี้ยงสัตว์ และทอผ้าไหมมัดหมี่ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านทับสวายจึงได้รวมกลุ่มกันก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการนำเงินมารวมหุ้นกัน เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาหนี้นอกระบบ ปัญหาขาดทุนหมุนเวียน และเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญเท่าเทียมกับชุมชนอื่น (สุรชัย พันธุ์รัตน์. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 10 ศูนย์สาธิตการตลาดกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านทับสวาย

5. กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

จากการศึกษา พบว่า เมื่อปลายปี พ.ศ. 2470 มีครอบครัวอพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์ สองครอบครัวพร้อมกับช้าง 2 เชือก หัวหน้าครอบครัวชื่อนายแพง นามสกุลไม่ปรากฏ อีกครอบครัวหนึ่งที่ตามมาไม่ทราบนาม ครอบครัวหนึ่งได้ตั้งหลักปักฐานอยู่ที่หนองกระสัง ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มที่อุดมสมบูรณ์ และอีกครอบครัวหนึ่งได้ตั้งหลักปักฐานอยู่ที่หนองตาพอก (ปัจจุบันอยู่ในเขตพื้นที่บ้านตะโก หมู่ 10) สองครอบครัวนี้อาศัยอยู่ห่างกันประมาณ 500 เมตร ต่อมาด้วยความที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีลูกหลานและครอบครัวอื่นติดตามมา จึงทำให้มีจำนวนประชากรและบ้านเรือนเพิ่มจำนวนมากขึ้นหลายหลังคาเรือน จากนั้นเริ่มมีการสร้างวัดขึ้นมาเพื่อเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน ขณะนั้นมีหลวงตาสุดเป็นเจ้าอาวาสวัด ปัจจุบันหลวงพ่อปอน เป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านตะโก ภายหลังประชาชนได้พากันสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นอีกหลายหลังคาเรือน ซึ่งสร้างขนานกับแนวถนนทางไปปราสาทพนมรุ้ง ทั้งสองทาง ทำให้ในชุมชนขยายเพิ่มขึ้นอีก และเป็นชุมชนใหญ่ จึงตั้งนามเรียกบ้านว่า บ้านตะโกสิงห์ ขึ้นกับตำบลตาเป็ก อำเภอนารอง จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อมาทางราชการได้แยกตำบลตาเป็กออกเป็นตำบลอีสานเขต บ้านตะโกจึงขึ้นกับตำบลอีสานเขตเรื่อยมา ปี พ.ศ. 2539 มีการเฉลิมฉลองครองราชย์ครบรอบ 50 ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันพร้อมทั้งมีพระราชกฤษฎีกา ตั้งอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ บ้านตะโกจึงขึ้นกับตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจุบันบ้านตะโกมีความเจริญขึ้น จำนวนประชากรมากขึ้น ทางราชการจึงได้แบ่งหมู่บ้านออกเป็น 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 10 หมู่ที่ 11 และหมู่ที่ 12 หมู่บ้านทั้งหมดอยู่ในเขตเทศบาลพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

อาณาเขตพื้นที่บ้านตะโก ทิศเหนือ จดบ้านโคกยาง ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศใต้ จดบ้านดอนไม้ไฟ ตำบลตาเป็ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันออก จดบ้านตะโกตาพิ ตำบลตะโกตาพิ อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันตก จดบ้านโคกตะแบก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

อาชีพประชากร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ และอาชีพรองคือแม่บ้านและเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ จำนวนครัวเรือนและประชากร บ้านตะโกมีประชากรชาย 312 หญิง 342 คน รวมทั้งสิ้น 654 คน จำนวนครัวเรือน 222 ครอบครัว ประชากรส่วนใหญ่บริโภคข้าวเจ้าโครงสร้างพื้นฐานและสถานที่บริการสาธารณะที่สำคัญ ได้แก่ วัด พระสงฆ์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนประถมศึกษา หนองน้ำสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะประโยชน์ที่อ่านหนังสือพิมพ์ โรงสีข้าวชุมชน ร้านค้าชุมชน

ประวัติความเป็นมาของการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก หมู่ที่ 10 ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ก่อตั้งเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2527 ตั้งมาแล้วประมาณ 30 ปี เริ่มแรกมีสมาชิก จำนวน 48 คน มีเงินสัจจะสะสมเดือนแรก 2,020 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 3,800 คน เงินสัจจะสะสมเดือนละ 300,000 บาท (สมพันธ์ ธนาสุรย์. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 11 สถาบันการจัดการเงินชุมชนที่พัฒนาจากกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน บ้านตะโก

การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้คนในชุมชน กล่าวคือ กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ได้ดำเนินกิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อบริการให้เกิดรายได้ในกลุ่มและกระจายรายได้สู่คนในชุมชน เช่น กิจกรรมสินเชื่อ เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนในการประกอบอาชีพ กิจกรรมร้านค้าเพื่อลดค่าใช้จ่ายให้สมาชิก กิจกรรมบริการให้เช่าโต๊ะ เก้าอี้ เต็นท์ เครื่องครัว และบริการรับเหมาทั่วไป เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้คนในชุมชน และกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย 2) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ โดยสมาชิกสามารถกู้ยืมเงินในกลุ่ม ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยต่ำไปลงทุนค้าขาย ทำธุรกิจส่วนตัวได้ 3) เพื่อสร้างนิสัยการออมเงินในคนในชุมชน คือ สมาชิกทุกคนจะต้องนำเงินมาออมตามระเบียบของกลุ่ม เรียกว่า กิจกรรมประเภทเงินฝากกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก โดยสมาชิกตกลงกันว่าทุกคนจะต้องนำเงินมาฝากทุกเดือน เป็นการออมทรัพย์รายเดือน เดือนละ 10-300 บาท ฝากติดต่อกันเป็นเวลา 15 ปี ถอนเงินฝากคืนได้ เงินฝากประเภทนี้มีปันผลร้อยละ 10 บาท ต่อปี 4) เพื่อจัดสวัสดิการให้ชุมชน การรวมกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้รับผลประโยชน์ด้านสวัสดิการ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านรักษาพยาบาล ด้านการช่วยเหลือและสงเคราะห์ฌาปนกิจศพ ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชุมชนปีละ 5,000 บาท และเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร 5) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน โดยจัดให้เป็นศูนย์กลางแหล่งข้อมูลพัฒนาชุมชนของหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา นักวิจัย หรือผู้สนใจสามารถเข้าไปศึกษาข้อมูลได้ โดยมีเจ้าหน้าที่ให้บริการอำนวยความสะดวกตลอดเวลาราชการ 6) เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ คือ ชุมชนไม่รอความช่วยเหลือจากภาครัฐ เกี่ยวกับเงินสนับสนุนกิจกรรมบางอย่างที่จัดขึ้นในชุมชน เช่น เงินลงทุนประกอบอาชีพ เงินการศึกษา งบประมาณการจัดประชุมสามัญประจำปี หรือการจัดงานประเพณีผู้สูงอายุ และวันสำคัญอื่น ๆ และ

7) เพื่อสร้างคุณธรรม 5 ประการให้กับชุมชน ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

6. กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จากการศึกษา พบว่า บ้านโนนมะกอก หมู่ที่ 2 ตั้งอยู่ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ตั้งมานานมากกว่า 50 ปี ชื่อหมู่บ้านตั้งตามทำเลพื้นที่บริเวณนี้เป็นโนนมีต้นมะกอกป่าขึ้นจำนวนมาก ชาวบ้านที่อพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนี้จึงเรียกว่า บ้านโนนมะกอก จนปัจจุบัน

ภาพประกอบ 12 ผู้นำชุมชนบ้านโนนมะกอก

อาณาเขตทิศเหนือจรดตำบลจักราช อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออกจรดตำบลโคกสูง ตำบลเขี่ยปราสาท อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศใต้จรดตำบลลูกกระสัง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันตกจรดตำบลสารภี อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา

การก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก (กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต)

การก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกเกิดจากแนวคิดของ นายสุพรรณ สำราญสุข และนายแสวง ทิมไธสง ที่ได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมตามโครงการสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอหนองกี่ โดยให้แนวคิด “ที่มาความยากจนของชาวบ้าน” ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ มูลเหตุของความยากจนที่พบเห็นโดยทั่วไปของสังคมไทยหรือสังคมชาวอีสาน เกิดจากสาเหตุ 4 ประการ คือ ผลผลิตต่ำ รายได้น้อย การออมน้อย เงินทุนต่ำ ปัจจัยดังกล่าวทำให้ชาวบ้านยากจน ทำอย่างไรความยากจนจึงจะหลุดพ้นจากชุมชนได้ (อุบล งามสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

การจะทำให้ชาวบ้านหลุดพ้นจากวงจรแห่งความยากจน กล่าวคือ ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น มีการออมมากขึ้น และเงินทุนสูงขึ้น ด้วยวิธีการรวมกลุ่ม หรือการรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการประหยัดทรัพย์แล้วนำมาสะสม รวมกันทีละเล็กละน้อยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนสามารถกู้เงินไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัว ดังนั้นชาวบ้านโนนมะกอกจึงได้ประชุมระดมแนวความคิดเพื่อจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ที่ประชุมมีมติตกลงจัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2544 ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม คือ ประชาคมชาวบ้านเพื่อรับทราบนโยบายและระดมความคิดเห็น สรุปผลการประชาคม รับสมัครสมาชิก โดยแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับสมัคร คัดเลือกคณะกรรมการปฏิบัติงาน รับสมาชิกโดยมีเงินค่าสมัครสมาชิกทุกคนต้องมีเงินออมสัจจะรายเดือน คณะกรรมการดำเนินงาน 9 คน ชาย 5 คน หญิง 4 คน นายสุพรรณ สำราญสุข ทำหน้าที่ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกตั้งแต่เริ่มต้นจนปัจจุบัน

ภาพประกอบ 13 การเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ปัจจุบันตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 99/1 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ บนเนื้อที่ประมาณ 2 งาน อาคารที่ทำการเป็นแบบอาคารชั้นเดียว ใช้งบประมาณในการก่อสร้างทั้งสิ้น 400,500 บาท โดยได้งบประมาณจากผลกำไรในการดำเนินงานของกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นอย่างต่อเนื่อง คนในชุมชนให้ความไว้วางใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการ เห็นได้จากมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น เดิมมีสมาชิก 217 คน มีคนในชุมชนสนใจเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 417 คน มีเงินทุนหมุนเวียนมากกว่า 6 ล้านบาท สำนักงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุน

หมู่บ้านบ้านโนนมะกอก เปิดให้บริการการเงินทุกวันจันทร์และวันพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลา 08.30 น. ถึงเวลา 13.00 น. ผู้สนใจสามารถติดต่อเยี่ยมชมกิจกรรมได้ตามวันเวลาดังกล่าวที่โทรศัพท์หมายเลข 084-9607433 หรือคุณสุพรรณ สำราญสุข ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก (อุบล งามสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

โดยสรุป กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนหกกลุ่ม ร้อยละร้อยมีการรวมกลุ่มเนื่องจากคนในชุมชนประสบปัญหาความยากจน มีรายได้น้อยขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพและมีการออมน้อย การจัดตั้งกลุ่มได้รับคำแนะนำจากองค์กรภาครัฐเข้ามาอบรมให้ความรู้ โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การออมทรัพย์ที่ละน้อยอย่างสม่ำเสมอจากรายได้ของตนหรือรายได้ภายในครอบครัวนำมารวมกัน เรียกว่าเงินสัจจะสะสมเพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนได้กู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ การรวมหุ้นให้มีการบริหารจัดการโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของสมาชิกและคนในชุมชน โดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกันและความไว้วางใจกัน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน แต่ละกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรม โดยมีการวางแผน การจัดองค์กร การสรรหาบุคลากร การสั่งการและการควบคุม ซึ่งมีการจัดการเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม สินทรัพย์ สินเชื่อ งบดุล รายรับ-รายจ่าย กำไร-ขาดทุน และสวัสดิการ ดังรายละเอียดในตอนี่ 2

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

1. สภาพปัจจุบันการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน ประกอบด้วย กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม บ้านชีเหล็ก บ้านทุ่งพนมวัง บ้านทับสวาย บ้านตะโก และบ้านโนนมะกอก โดยการวางแผนการจัดองค์กร การสรรหาบุคลากร การสั่งการ และการควบคุม ซึ่งมีการจัดการเกี่ยวกับ ผู้ก่อตั้ง ทุนทางสังคม วิสัยทัศน์และเป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผลดังรายละเอียด

1.1 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ดำเนินการโดยคณะกรรมการที่ได้จากการคัดเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิก ซึ่งมีการจัดการดังนี้

1.1.1 การวางแผน

องค์ประกอบการวางแผน ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทุนทางสังคม วิสัยทัศน์ เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

ภาพประกอบ 14 ประธานกลุ่มให้ความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามคือ นายประจวบ แต่งทรัพย์ เป็นผู้นำการก่อตั้งกลุ่ม เมื่อปี พ.ศ. 2531 เนื่องจาก ชาวบ้านขามเป็นหนี้ธนาคาร อัตรดอกเบี้ยร้อยละสิบบาทถึงยี่สิบบาทต่อเดือน ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อน ต้องทำงานหาเงินชำระหนี้รายวัน รายเดือน นายประจวบ แต่งทรัพย์ จึงได้ปรึกษากับคนในครอบครัวและญาติพี่น้องที่จะหาวิธีการช่วยเหลือชาวบ้าน โดยเสนอแนวคิดวิธีการแก้ไขปัญหาในเวลาต่อมา นายประจวบ แต่งทรัพย์ ได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้าน ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2533

หลังจากได้เข้ารับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านบ้านขาม ได้เริ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยเริ่มแก้ปัญหาลิ้นค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ โดยมีการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดขึ้นในชุมชนบ้านขาม จัดหาสินค้ามาบริการอย่างหลากหลาย เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าในเมือง ประหยัดเวลา สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ หรือผู้ที่มีผลิตภัณฑ์สินค้าที่ได้จากการเกษตร สามารถนำมาจำหน่ายที่ศูนย์สาธิตการตลาดแห่งนี้ได้ ลิ้นค้ายังมีเงินปันผล เฉลี่ยคืนสำหรับสมาชิกที่เข้ามาซื้อสินค้าในศูนย์สาธิตการตลาดบ้านขาม (ทิพย์ เณรชู. 2557 : สัมภาษณ์)

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2534 นายประจวบ แต่งทรัพย์ มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพัฒนาการอำเภอจตุรัส (นายทำนอง พากษา) และนายสุรเชษฐ์ แสงภักดี (พัฒนากรตำบลบ้านขาม) นายสกุล วงศ์กาฬสินธุ์ (นักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ) เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อช่วยปลดเปลื้องภาระหนี้สินให้ชาวบ้าน โดยได้จัดประชุมชาวบ้านและมีการประชาคม ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากมติในที่ประชุมชาวบ้านให้มีการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2534 โดยมีกรรมการ

ดำเนินงาน จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) นายประจวบ แต่งทรัพย์ ประธานกลุ่ม 2) นางเชื่อง คำสุภาพ รองประธาน 3) นายประเสริฐ ดีขุนทด รองประธาน 4) นางทิพย์ เณรชู เหมรัญญิก 5) นางปรีชาดิ หมั่นปราง ผู้ช่วยเหมรัญญิก 6) นายสำเร็จ ปราบโจร เลขานุการ 7) นายสมภาค หมั่นคง 8) นายถนอม วิเชียร 9) นางประทุม บุญรัตน์ 10) นางกฤติกา กลิ่นจตุรัส 11) นางฉวีวรรณ สิงห์ทอง 12) นางพิมพ์ แก้วทับทิม 13) นางกมลวรรณ เปรียบขุนทด 14) นางจิม คุรุเกษตร 15) นายสวาท สร้อยขุนทด คณะกรรมการบริหาร 15 คน ให้มีบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย บางคนปฏิบัติหน้าที่มากกว่า 1 ตำแหน่ง

การบริหารงานแบ่งภาระงานออกเป็น 5 ฝ่าย ดังนี้ 1. ฝ่ายบริหาร ประธานกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของประธานกลุ่ม มีดังนี้ 1) เป็นผู้นำในการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิก 2) รับผิดชอบการบริหารงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 3) ประสานการดำเนินงานระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก 4) ปฏิบัติงานตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการและสมาชิก 5) ติดตามการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มและรายงานความก้าวหน้า อย่างสม่ำเสมอ 6) มอบหมายภารกิจให้คณะกรรมการหรือสมาชิกไปดำเนินการตามความสามารถ 7) ดูแลภาระงานให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน อยู่เสมอ 8) เป็นที่ปรึกษาให้คณะกรรมการและสมาชิก 2. ฝ่ายรับเงินสัจจะสะสม (จำนวน 8 คน) มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) รับฝากเงินทุกเดือน พร้อมลงบันทึกการฝากเงินในสมุดคู่ฝากของสมาชิก 2) ตรวจสอบความถูกต้อง ของเงินฝาก 3) ทำบัญชีเงินฝากตามหมายเลขสมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบ 4) นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการรับฝากเงิน 3. ฝ่ายเงินกู้และรับชำระคืนเงินกู้ (จำนวน 5 คน) มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ 1) รับฝากเงิน รับชำระเงินกู้ และดอกเบี้ย พร้อมลงลายมือชื่อรับไว้ (โดยเงินฝากคณะกรรมการจะลงบัญชีเงินกู้และดอกเบี้ยบันทึกการส่งคืนไว้ในการ์ด) 2) ตรวจสอบความถูกต้องของเงินฝาก เงินกู้ และดอกเบี้ย 3) ทำบัญชีเงินฝาก เงินกู้และดอกเบี้ยของทุกคน 4) นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการฝ่ายฝากหรือถอนเงิน 5) รับผิดชอบบริการเอกสารขอกู้เงินให้สมาชิก 6) รับคำร้องขอู้ตามที่สมาชิกมายื่นความประสงค์ 7) พิจารณาเงินกู้ร่วมกัน โดยพิจารณาและอนุมัติตามเกณฑ์ 4. ฝ่ายติดตามหนี้ (จำนวน 2 คน) มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) เตือนสมาชิกที่กู้ยืมเงินแล้วไม่คืนเงินกู้และดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป 2) ติดตามพูดคุย ชักชวนให้สมาชิกนำเงินกู้และดอกเบี้ยมาคืนคณะกรรมการ 5. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มอบให้ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านรายงานก่อนระดมเงินฝากจะเชิญชวนให้สมาชิกนำเงินมาฝากให้ตรงเวลา นำเงินกู้มาคืนและนำดอกเบี้ยมาส่ง หากสมาชิกท่านใดมีความประสงค์จะขอู้ให้นำคำร้องมายื่นขอู้ในวันเวลาที่กำหนด และจะมีรายงานผลการฝากถอน การกู้ยืมและกล่าวขอบคุณสมาชิกที่ให้ความร่วมมือด้วยดีตลอดมา

วัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่ม 1) เพื่อสร้างผู้นำกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านให้เป็นผู้นำแบบมีอาชีพ 2) เพื่อให้ผู้นำกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีสถานที่สำหรับการเรียนรู้ และฝึกฝนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง 3) เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง เป้าหมายของการรวมกลุ่ม คือ สามารถนำความรู้ไปพัฒนาชุมชนของตนเองบนพื้นฐานวิถีชุมชน ศูนย์ศึกษาและพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิิตมีความพร้อมในการพัฒนาบุคลากรกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทั่วทุกภาค และเสริมสร้างให้ชุมชนมีคุณธรรม 5 ประการและเป็นหลักในการพึ่งตนเอง ตามวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งการรวมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามมีคณะกรรมการ 15 คน ประกอบด้วย นายประจวบ แต่งทรัพย์

ทำหน้าที่ประธานกลุ่ม ปัจจุบันประธานกลุ่มคือ นายเจริญ แต่งทรัพย์ แทนนายประจวบ แต่งทรัพย์ ที่เสียชีวิต (ทิพย์ เณรช. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูตทางสังคม

ชาวบ้านขามเป็นหมู่บ้านที่มีความรัก ความสามัคคี ให้ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ชาวบ้านรู้จักทำมาหากินใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีจิตเป็นกุศล ประกอบกับผู้นำชุมชนในอดีต คือ นายประจวบ แต่งทรัพย์ ปัจจุบันคือ นายเจริญ แต่งทรัพย์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งเน้นให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีการสร้างความมั่นคงทุนทางสังคม ดังนี้

(1) สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อยกระดับความรู้ ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ กรรมการหมู่บ้าน เยาวชน และประชาชนทุกคนที่พลาดโอกาสทางการศึกษา ได้เข้าศึกษาต่อในศูนย์การศึกษาอกระบบหรือสถาบันการศึกษาอื่นตามความเหมาะสม

(2) สนับสนุนให้ใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ห้องสมุดประชาชนตำบลบ้านขาม ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน เป็นที่พบกลุ่ม และช่วยประสานงานเชิญวิทยากรมาให้ความรู้รายวิชาตามความสามารถหรือตามสาขาวิชา

(3) สนับสนุนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรระยะสั้น เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ เกิดทักษะด้านการประกอบอาชีพ สามารถนำวิชาชีพที่ได้ศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เช่น วิชาชีพกลุ่มสนใจ วิชาอาหาร-ขนมหวาน วิชาตัดเย็บที่นอน และวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน

(4) สนับสนุนให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้ารับการอบรมด้านการดูแลสุขภาพตนเอง ให้มีสุขภาพดีถ้วนหน้า และได้รับการดูแลรักษาอย่างถูกต้อง จัดตั้งกองทุนยาและสุขภาพชุมชน จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

(5) ส่งเสริมให้คนในชุมชนรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน โดยมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคมของทุกปี วันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคมทุกปี กิจกรรมวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และกิจกรรมวันผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อสร้างความรักความผูกพันและความสัมพันธ์อันดีของคนในหมู่บ้านขาม องค์กรชุมชนและหน่วยงานภาครัฐและยังพบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ยังมีทุนทางสังคมที่สำคัญซึ่งผู้ก่อตั้งกลุ่มได้นำมาเป็นหลักสำคัญในการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจนสามารถดำเนินการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย คือ

1. หลักคุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย 1) ความซื่อสัตย์ต่อกัน 2) ความไว้วางใจต่อกัน 3) ความเสียสละเพื่อส่วนรวม 4) ความรับผิดชอบร่วมกัน 5) มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

2. หลักการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางพัฒนา การดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาสมาชิกหรือบุคคลด้วยการปรับความคิด วิถีคิด และให้แต่ละคนค้นหาปัญหาของตนเอง และหาแนวทางแก้ปัญหาตนเอง เพราะทุนทางสังคมที่สำคัญที่สุดคือคนไม่ใช่เงินทอง

3. หลักการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยมีหลักการว่า ชาวบ้าน ขามทุกคนต้องมีการเรียนรู้เข้าใจกิจกรรม มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนภายในชุมชนบ้านขาม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนบ้านขามได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

4. หลักความเชื่อมั่น ศรัทธา โปร่งใส โดยคณะกรรมการทุกคน จะต้องมีความซื่อสัตย์ สร้างความมั่นใจให้สมาชิก ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ บัญชีทุกประเภทจัดทำ เป็นปัจจุบัน สามารถตรวจสอบได้

5. หลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เริ่มจากร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ร่วมกันแก้ปัญหา ทุกกิจกรรมจะมีการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

6. หลักการบูรณาการกองทุนชุมชน เพื่อแก้ปัญหาคนในชุมชน บ้านขาม ไม่ให้มีหนี้สินหลายทาง โดยการรวมเงินกองทุนต่าง ๆ ในหมู่บ้านมารวมกันเป็นหนึ่งเดียว โดยให้ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเป็นหลักในการบริหารจัดการ และมีตัวแทนคณะกรรมการ กลุ่มต่าง ๆ มาร่วมในการจัดการเกี่ยวกับเงินให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพตามความประสงค์ ทั้งนี้โดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการด้วยความยุติธรรม โปร่งใส สมาชิก ได้กู้ยืมโดยทั่วถึง

จากการดำเนินกิจกรรมโดยมีทุนทางสังคม ส่งผลให้ชุมชนบ้านขามได้ เป็นชุมชนต้นแบบเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนคนนอกชุมชน และชุมชนยังสามารถบริหารจัดการ เงินทุนของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ (เชื่อง คำสุภาพ. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ได้ดำเนินกิจกรรมประสบ ผลสำเร็จ อันเกิดจากผู้นำกลุ่มมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ วิสัยทัศน์ของ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามคือ “ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาศักยภาพผู้นำ เกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง บ้านเมืองน่าอยู่ มุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดี” ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านขามมีลักษณะเป็นชุมชน ต้นแบบแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในปัจจุบัน

เป้าหมายของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม คือ

1) เพื่อสร้างผู้นำกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านให้เป็นผู้นำแบบมืออาชีพ 2) เพื่อให้ผู้นำกลุ่มสะสม ทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน มีสถานที่สำหรับการเรียนรู้ และฝึกฝนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง 3) เพื่อ สร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง เป้าหมายของการรวมกลุ่ม คือ เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาชุมชนของตนเองบนพื้นฐานวิถีชุมชน ศูนย์ศึกษาและพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความพร้อมในการพัฒนาบุคลากรกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านทั่วทุกภาคและเสริมสร้างให้ชุมชนมีคุณธรรม 5 ประการและเป็นหลักในการพึ่งตนเอง ตามวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งการรวมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามมีคณะกรรมการ 15 คน โดยมีประธานกลุ่มที่มีภาวะผู้นำสูง มีความมั่นใจในการทำงาน สามารถดำเนินการตามเป้าหมายได้ สำเร็จ (เชื่อง คำสุภาพ. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 15 ผู้นำชุมชนบ้านขามร่วมประชุมวางแผน

จากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านขาม และคณะกรรมการกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรม เพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์สูงสุด ได้แก่ การให้สินเชื่อสมาชิก การลงทุนก่อสร้างโรงสีข้าว ธนาคารข้าว ลานตากผลผลิตทางการเกษตร และการทำนาแปลงรวม เป็นต้น

1. การให้สินเชื่อแก่สมาชิก

การให้สินเชื่อสมาชิก หรือการปล่อยเงินกู้ให้สมาชิก พบว่า ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม มีสมาชิกที่กู้ยืมเงินจากกลุ่มจำนวน 200 คน จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 807 คน การปล่อยเงิน ให้สมาชิกกู้ยืม มีเกณฑ์การพิจารณา คือ สมาชิกที่กู้ยืมจากกลุ่มต้องมีการออมสัจจะในกลุ่มอย่างน้อย 1 ปี สินเชื่อแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เงินกู้ฉุกเฉิน และเงินกู้สามัญ การกู้ยืมเงินต้องใช้บุคคลค้ำประกัน 1 คนหรือใช้เอกสารค้ำประกัน ได้แก่ ทะเบียนรถยนต์ หรือเอกสารกรรมสิทธิ์ที่ดิน (นส3.ก หรือโฉนดที่ดิน) หรือกู้โดยใช้เงินสัจจะค้ำ กู้ได้ไม่เกินร้อยละ 80 ของเงินสัจจะ ที่ปรากฏในสมุดฝากสัจจะ การดำเนินการพิจารณาสินเชื่อ คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาเงินกู้จะเปิดรับคำร้องตามแบบการขอกู้ยืมเงินของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ทุกวันที่สองของเดือนเริ่มรับเวลา 06.00-09.00 น. โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ คือ ยื่นเอกสารขอกู้ก่อนวันที่สองของเดือน สมาชิกจะต้องยื่นขอกู้เงินที่คณะกรรมการฝ่ายกู้เงิน ตามแบบฟอร์มใบขอคำกู้เงินคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาเงินกู้ทุกวันที่สองของเดือนหลังจากที่เสร็จจากการรับฝากเงินจากสมาชิกแล้วเพื่อจะได้รู้ว่า มีเงินเท่าไร โดยจะต้องพิจารณาอนุมัติให้เสร็จภายในวันนั้นผู้ขอกู้จะได้รับเงินกู้ในวันที่ห้าถึงหกของทุกเดือน โดยต้องทำสัญญาเงินกู้พร้อมหลักค้ำประกันตามวงเงินที่กู้แล้วและรับเงินกู้ที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ (เชิง คำสุภาพ. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 16 การให้บริการสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม

2. การลงทุนจัดตั้งโรงสีข้าว

การจัดตั้งโรงสีข้าวเพื่อบริการสมาชิกในชุมชน และชุมชน

ใกล้เคียง ได้ใช้บริการได้สะดวกรวดเร็วโดยไม่ต้องลำบากเดินทางไปไกล ประหยัดเวลาและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 3) การจัดตั้งธนาคารข้าว เพื่อให้คนในชุมชนบ้านขามได้ยืมข้าวไปบริโภค เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวจึงนำข้าวมาใช้คืน หรือจะบริจาคข้าวเพิ่มก็ได้ ซึ่งเป็นการทำบุญช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่ไม่มีที่ทำกิน 4) ลานตากผลผลิต เพื่อรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกในราคายุติธรรม ลดปัญหาการเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และประหยัดรายจ่ายในการขนส่ง 5) การทำนาแปลงรวมโดยเก็บผลผลิตที่ได้จากนาแปลงนี้ สำหรับผู้ยากจนหรือผู้ประสบปัญหาภัยแล้ง กู้ยืมไปทำพันธุ์ข้าว (ข้าวปลูก) หรือกู้ยืมเพื่อนำไปบริโภค (เชื่อง คำสุภาพ. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 17 โรงสีข้าวกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม

จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ส่งผลให้กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม มีรายได้เพิ่ม สามารถนำมาแบ่งปันให้สมาชิกและจัดสวัสดิการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก

4) กระบวนการทำงาน

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ ดังรายละเอียด

(1) โครงสร้างการบริหาร พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านขาม มีการบริหารงาน โดยแบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายรับฝากเงิน 2) ฝ่ายปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกกู้ยืม(สินเชื่อก) 3) ฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการจำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1. นายประจวบ แต่งทรัพย์ ประธาน 2. นางเชื่อง คำสุภาพ รองประธาน 3. นายประเสริฐ ดีขุนทด รองประธาน 4. นางทิพย์ เณรชู เหมัญญิก 5. นางปรีชาตีหมั่นปราง ผู้ช่วยเหมัญญิก 6. นายสำเร็จ ปราบโจร เลขานุการ 7. นายสมภาค หมั่นคง 8. นายถนอม วิเชียร 9. นางประทุม บุญรัตน์ 10. นางกฤติกา กลิ่นจตุรัส 11. นางฉวีวรรณ สิงห์ทอง 12. นางพิมพ์ แก้วทับทิม 13. นางกมลวรรณ เปรียบขุนทด 14. นางจิม ครูเกษตร 15. นายสวาท สร้อยขุนทด คณะกรรมการดังกล่าวได้จากการเลือกตั้งโดยสมาชิก เพื่อเข้ามารับผิดชอบในการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งคณะกรรมการได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งภาระงานออกเป็น 5 ฝ่าย ดังนี้ 1) ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยประธานและรองประธาน เลขานุการ และเหมัญญิก 2)

ฝ่ายรับฝากเงินสัจจะสะสม ประกอบด้วย คณะกรรมการกลุ่ม 8 คน มีหน้าที่รับฝากเงินทุกเดือน ตรวจสอบความถูกต้อง ทำบัญชีเงินฝากนำเงินส่งคณะกรรมการฝ่ายรับเงินถูกต้องตรงเวลา 3) ฝ่ายเงินกู้และรับชำระคืนเงินกู้ ประกอบด้วย คณะกรรมการ 5 คน มีหน้าที่รับเงินฝาก รับชำระเงินกู้ และดอกเบี้ยตามกฎระเบียบของกลุ่ม 4) ฝ่ายติดตามหนี้ ประกอบด้วย คณะกรรมการกลุ่ม 2 คน 5) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มอบให้ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน รายงานก่อนระดมเงินฝากจะเชิญชวนให้สมาชิกนำเงินมาฝากให้ตรงเวลา นำเงินกู้มาคืนและนำดอกเบี้ยมาส่งหากสมาชิกท่านใดมีความประสงค์จะขอกู้ให้นำคำร้องมายื่นขอกู้ในวันเวลาที่กำหนด และจะมีรายงานผลการฝากถอนการกู้ยืมและกล่าวขอบคุณสมาชิกที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี (เชิง คำสุภาพ. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 18 กลุ่มเครือข่ายศึกษาดูงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม

ฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ พบว่า คณะกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกทั้ง 15 คน ได้คัดเลือกกรรมการเข้ามาทำหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน การจัดสวัสดิการมุ่งเน้นการให้บริการสมาชิกอย่างทั่วถึง ได้แก่ สมาชิกที่เกิดใหม่จะได้รับเงินทำขวัญ 500 บาท แม่ของเด็กจะได้รับคืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 5 คีน หรือไม่เกิน 500 บาท (ในกรณีคลอดที่โรงพยาบาล) สมาชิกผู้สูงอายุครบ 60 ปี ส่งเงินสัจจะครบ 15 ปี ได้รับเงินบำนาญปีละ 300 บาท สมาชิกเจ็บป่วยนอนพักรักษาอยู่ในโรงพยาบาล ได้รับการช่วยเหลือคืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 10 คีน ในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิตจะได้รับเงินค่าทำศพ ตามข้อกำหนดหรือข้อตกลงของสมาชิก เริ่มต้นที่ 2,500 บาท ถึง 30,000 บาท ตามวันเวลาที่ เข้ามาเป็นสมาชิก ทั้งนี้เป็นข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ที่ได้ถือปฏิบัติในปัจจุบัน

(2) การจัดการเครือข่าย พบว่า ไม่มีเครือข่ายการกู้ยืมเงินให้สมาชิกมาเป็นทุนหมุนเวียน เนื่องจากกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม มีนโยบายให้สมาชิกมีวินัยในการจัดการเงินทุนหมุนเวียนอย่างถูกวิธีโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ถนอม วิเชียร. 2557 : สัมภาษณ์)

(3) กฎระเบียบ พบว่า สมาชิกมีข้อตกลงร่วมกันหรือเรียกว่า “กฎระเบียบ” การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม มีดังนี้ 1) เปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ทุกปี ระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม-2 มกราคม เวลา 06.00-09.00 น. 2) ประชุมสามัญประจำปีพร้อมเลี้ยงอาหารในระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม-2 มกราคมของทุกปี 3) ฝากเงินสัจจะทุกวันที่ 2 ของเดือน ระหว่างเวลา 06.00-09.00 น. 4) พิจารณาเงินกู้ทุกวันที่ 2 ของเดือน 5) ทำสัญญาและรับเงินทุกวันที่ 5-6 ของเดือน 6) ผู้กู้ต้องอายุ 15 ปีขึ้นไป 7) การค้ำประกันเงินกู้ยืมมี 4 ข้อ ดังนี้ กรณีกู้ยืม 3,000 บาท ใช้คนค้ำประกัน 1 คน กรณีกู้ยืมไม่เกิน 50,000 บาท ใช้กลุ่มคน 5 คน ค้ำประกันหรือใช้หลักฐานทะเบียนรถยนต์และเอกสารกรรมสิทธิ์ในที่ดินค้ำประกันได้ กรณีกู้ยืมโดยใช้เงินสัจจะสะสมค้ำกู้ได้ไม่เกินร้อยละ 80 ของเงินสัจจะที่ปรากฏในสมุดฝาก กรณีกู้รายเดือนขยายจำนวนเงินกู้เพิ่มมีวงเงินสูงถึง 100,000 บาท ใช้เกณฑ์การลดเงินต้นและดอกเบี้ย เช่นเดียวกับธนาคาร ส่วนหลักประกันใช้กลุ่มคน 5 คนค้ำประกัน หรือใช้ทะเบียนรถยนต์และเอกสารกรรมสิทธิ์ในที่ดินค้ำประกันได้ 8) สมาชิกใหม่ (อายุการเป็นสมาชิกไม่ครบ 1 ปี) กู้ได้ไม่เกิน 3,000 บาท 9) สมาชิกเก่าที่ถอนบัญชีแล้วสมัครใหม่ไม่มีสิทธิ์กู้เงินใน 1 ปี 10) สมาชิกที่ขาดส่งเงินสัจจะ 3 เดือน จะไม่ได้รับเงินปันผลในปีนั้น 11) ค่าสมัครแรกเข้า 10 บาท ค่าสมุด 5 บาท ถ้าเปลี่ยนสมุดใหม่เพราะหมดให้ฟรี แต่ถ้าหายหรือขาดให้สมาชิกซื้อเองราคาเล่มละ 5 บาท 12) บุคคลที่จะสมัครเป็นสมาชิกได้ต้องมีอายุ 1 ปีขึ้นไป 13) ในหนึ่งครัวเรือนจะสมัครกี่คนหรือในหนึ่งคนจะสมัครกี่บัญชีก็ได้ 14) การส่งเงินกู้คืนต้องส่งคืนทั้งหมดภายในเดือนธันวาคมของทุกปี 15) กรณีการกู้รายเดือนถ้าขาดส่งดอกเบี้ย 3 เดือนจะถูกปรับให้เป็นกู้อย่างเต็ม

5) การประเมินผลพบว่า กลุ่มได้ดำเนินการประเมินผลด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ทุกปี โดยมีผลการประเมิน ดังนี้ (เชื่อง คำสุภาพ. 2557 : สัมภาษณ์)

(1) การประเมินผลด้านประสิทธิภาพ พบว่า ในปี พ.ศ. 2533 ชาวบ้านขามได้ร่วมกันก่อตั้งศูนย์สาธิตการตลาด เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและในปีเดียวกัน นายประจวบ แต่งทรัพย์ ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านบ้านขาม หมู่ที่ 2 ในปี พ.ศ. 2534 ผู้ใหญ่ประจวบ แต่งทรัพย์ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอจตุรัส ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ การจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อช่วยให้ชาวบ้าน ได้ร่วมระดมทุนที่มีอยู่มาแก้ปัญหาด้านการผลิตที่ใช้คุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และเปิดดำเนินการครั้งแรกในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 มีสมาชิกเริ่มแรกจำนวน 212 คน เงินสัจจะสะสมเดือนแรก 9,340 บาท แต่ละครัวเรือนเป็นสมาชิกได้มากกว่า 1 คน เงินสัจจะสะสมขั้นต่ำ 10 บาท เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจตุรัสเป็นที่ปรึกษาปี พ.ศ. 2537 ผู้ใหญ่ประจวบ แต่งทรัพย์ ร่วมกับชาวบ้านจัดตั้งธนาคารข้าว ตามแนวพระราชดำริ โดยได้รับการส่งเสริมจากพัฒนาชุมชน เริ่มแรกได้ข้าวจากการบริจาคของครัวเรือนในหมู่บ้านขาม เพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนข้าว

สำหรับบริโภค และทำพันธุ์ และยังมีการจัดตั้งกิจกรรมองค์กรการพัฒนาในหมู่บ้าน เช่น จัดตั้งกลุ่มสตรีอาสาพัฒนา จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดตั้งกองทุนเวชภัณฑ์ยา เป็นต้นปี พ.ศ. 2538 ภาครัฐ โดยการนำของพัฒนาการอำเภอจตุรัสในสมัยนั้นร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจตุรัส มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ได้ส่งบ้านขามเข้าประกวดหมู่บ้านพัฒนาดีเด่น ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด เข้ารับรางวัลจากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยปี พ.ศ. 2541 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ได้ก่อสร้างโรงสีข้าวชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างโรงเรือนจากสมาชิกและชาวบ้าน งบประมาณขยายเขตไฟฟ้า จากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม และยังพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาจังหวัดได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อก่อสร้างโรงสีข้าวชุมชนบ้านขามปี พ.ศ. 2542 ได้ก่อสร้างลานตากผลผลิตทางการเกษตร ฉางข้าว โดยได้รับงบประมาณจากกองทุนเพื่อสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม สนับสนุนงบประมาณอาชีพเพาะเห็ด เลี้ยงไก่ และยังได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัดปี พ.ศ. 2544 ได้รับงบประมาณโครงการหมู่บ้านต้นแบบกองทุนสะสมทรัพย์ จำนวน 1 ล้านบาทปี พ.ศ. 2547 กลุ่มมีสินทรัพย์มากขึ้น จึงขอยื่นจดทะเบียนเป็นสมาคมปี พ.ศ. 2556-ปัจจุบัน คณะกรรมการร่วมกับชาวบ้านทุกคน และสมาชิกได้ดำเนินการขอยื่นจดทะเบียนเป็นสมาคม โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเป็นที่ปรึกษา ปัจจุบันอยู่ระหว่างการอื่น หลักฐานขอจดทะเบียน

(2) การประเมินผลด้านประสิทธิผล พบว่า ผลการประเมินกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม สมาชิกและชุมชนได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรง ได้แก่ การรับบริการกู้ยืมเงิน การให้บริการปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ การขายข้าวโพด การบริการสีข้าวให้สมาชิก ประโยชน์ทางอ้อม ได้แก่ สวัสดิการคำรักษาพยาบาล การส่งเสริมสหกรณ์ที่เสียชีวิตตลอดจนการปรับปรุงก่อสร้าง ซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ของชุมชน และยังพบว่า กิจกรรมชุมชนจะใช้ทุนในชุมชนเป็นหลัก ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) ทุนทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การออมเงินสัจจะสะสมและการลงทุน เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพของสมาชิก ทุนจากการออมเงินสัจจะสะสมเป็นทุนที่มีบทบาทสำคัญมาก ซึ่งคณะกรรมการได้จัดสรรแบ่งเป็นเงินกู้ยืมสำหรับสมาชิก และรับซื้อข้าวเข้าโรงสีชุมชน เพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิกและลูกค้าในราคายุติธรรม 2) ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ทุนด้านบุคลากรในรูปแบบคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประกอบด้วย คณะกรรมการฝ่ายบริหาร ฝ่ายสินเชื่อ ฝ่ายติดตามทวงหนี้ คณะกรรมการโรงสีชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวมาจากการเลือกตั้งโดยสมาชิกส่งผลให้ชุมชนบ้านขามมีบุคลากรรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการดำเนินกิจกรรมประสบผลสำเร็จชุมชนมีความพึงพอใจ ทุนด้านสินทรัพย์ของชุมชน ได้แก่ ที่ดินสาธารณะที่ใช้ในการประกอบกิจกรรม เช่น ที่ดินก่อสร้างอาคารศูนย์สาธิตการตลาด ธนาคารข้าวที่ทำการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ลานตากผลผลิต ศูนย์การเรียนรู้ และที่ดินบริเวณก่อตั้งโรงสีชุมชน ทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ การให้ความร่วมมือของคนในชุมชน ความรัก ความสามัคคี ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านขาม ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย การบริการสมาชิกของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม เป็นแกนหลักในการบริการมีบทบาทในการให้บริการสินเชื่อและปัจจัยการผลิต ส่งผลให้ระบบการประกอบอาชีพของประชาชนชาวบ้านขาม ไม่ต้องพึ่งพาระบบตลาดภายนอก ทั้งด้านเงินทุน ปัจจัยการผลิต และปัจจัยการตลาด (เชิง คำสุภาพ. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 19 ประสิทธิภาพจากการดำเนินกิจกรรมการผลิตปุ๋ยชีวภาพของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม

กิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลประโยชน์แก่ชุมชน ทั้งผู้เป็นสมาชิกและชุมชน ภาพรวมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิต สวัสดิการเงินออม ความสัมพันธ์ที่ดี และความเอื้ออาทรของคนในชุมชน ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามจัดขึ้น ทั้งทางตรง ได้แก่ การลดรายจ่าย ผลประโยชน์ทางอ้อม ได้แก่ เพิ่มรายได้ 2) ประสิทธิภาพ หรือผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับหลังจากมีผลกำไรในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ในรอบปีบัญชี คณะกรรมการจะปิดบัญชีประจำปี และดำเนินการจัดสรรผลกำไรให้สมาชิกตามระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกในกลุ่มได้ตกลงร่วมกัน คือ ปันผลคืนสมาชิกตามจำนวนหุ้น เงินเฉลี่ยคืนตามยอดที่ใช้บริการที่สมาชิกพึงจะได้เก็บไว้เป็นทุนสำรอง จัดเป็นสวัสดิการผู้สูงอายุ ค่ารักษาพยาบาล ช่วยสงเคราะห์ศพ ตอบแทนคณะกรรมการ จัดสรรให้สาธารณะ ได้แก่ วัด สำหรับเป็นค่าน้ำ ค่าไฟ มอบให้โรงเรียน เพื่อไปซื้อคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ และมอบให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

โดยสรุป หลังจากการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ได้ดำเนินงานมาแล้วประมาณยี่สิบห้าปี ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 807 คน มีเงินทุนหมุนเวียนมากกว่า 17 ล้านบาท ทำให้กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามมีความมั่นคงทางการเงินมากขึ้น

1.1.2 การจัดการองค์กร

การจัดการองค์กร ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทุนทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

การจัดองค์กรนับเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม เป็นองค์กรชุมชนที่คนในชุมชนร่วมกันก่อตั้งขึ้น โดยมีนายประจวบ แต่งทรัพย์ เป็นผู้นำในการก่อตั้งเป็นคนแรก

การก่อตั้งองค์กรชุมชนในชุมชนบ้านขามโดยผ่านเวทีประชาคม ผลของการประชาคม สมาชิกเห็นด้วยกับการจัดองค์กรทางการเงิน โดยการรวมกลุ่มต่าง ๆ ที่มีในชุมชนบ้านขามทั้งหมดสืบทอด ประกอบด้วย กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม กองทุนเงินล้าน กองทุนเพื่อสังคม(SIF)กองทุนแม่บ้าน ธนาคารข้าว กองทุนอาชีพ กองทุนปุ๋ย องค์การบริหารส่วนตำบล กองทุนยาศูนย์สงเคราะห์ราษฎร และกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ โดยประชาคมชาวบ้านทุกครัวเรือนมีความเห็นตรงกันว่า “ให้ทุกกลุ่มนำเงินมารวมกันเป็นหนึ่งเดียว” เพื่อให้เป็นเงินก้อนใหญ่ สามารถนำมาบริการให้สมาชิกกู้ยืมได้มากขึ้น โดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ เป็นการป้องกันไม่ให้สมาชิกกู้ยืมได้หลายทาง และยังเป็น การช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนให้มีเงินหมุนเวียนได้มากขึ้น (ทิพย์ เณรชู. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

การก่อตั้งองค์กร พบว่า ทูทางสังคมเกี่ยวกับการก่อตั้งองค์กรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม มีทูทางสังคมซึ่งเป็นตัวช่วยในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จมีผู้นำเป็นต้นแบบที่ดีในการปฏิบัติตน เป็นคนซื่อสัตย์ การจัดกิจกรรมใดๆในชุมชนเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพซึ่งสมาชิกทุกคนมีสิทธิ์ใช้บริการสินเชื่อได้โดยให้เขียนโครงการใช้เงินแนบมาพร้อมคำขอกู้ เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม

ภาพประกอบ 20 การลงทุนประกอบอาชีพทางการเกษตร

การประกอบอาชีพสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ได้สืบทอดวัฒนธรรมการประกอบอาชีพการเกษตร โดยนำเงินที่กู้ยืมได้มาลงทุนประกอบอาชีพทำไร่ ข้าวโพด พริก และพืชผักสวนครัว เพื่อนำไปขายที่ตลาดชุมชนบ้านขาม เป็นการสร้างรายได้ให้ตนเอง และครอบครัว และยังเป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ สามารถสร้างงานสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้ คนชุมชนได้ปีละไม่น้อย และยังพบว่า ทูทางวัฒนธรรมการก่อตั้งองค์กรยังมีวิธีการจัดการ โดยกระจายอำนาจการตัดสินใจร่วมกันในการเก็บเงินออมหรือการเก็บเงินสัจจะสะสมทุกเดือน ได้รับ ความร่วมมือจากสมาชิกทุกคน นำเงินมาฝากสะสมตามที่ให้สัจจะไว้ ส่งผลให้กลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านมีเงินสัจจะสะสมเพิ่มมากขึ้นทุกปี ปี พ.ศ. 2557 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านขามมีเงินสัจจะสะสม และเงินทุนหมุนเวียนมากกว่าสิบเจ็ดล้านบาท (ประเสริฐ ดิขุนทด. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

(1) วิสัยทัศน์การจัดองค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม คือ “ส่งเสริมการศึกษาพัฒนาศักยภาพผู้นำ เกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง บ้านเมืองน่าอยู่ มุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดี”

ภาพประกอบ 21 สมาชิกร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

(2) เป้าหมายการจัดองค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านขาม คือ 1) เพื่อสร้างผู้นำกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านขามให้เป็นผู้นำแบบมืออาชีพ โดยให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสหมุนเวียนกันเข้ามาเป็นคณะกรรมการตามศักยภาพและตามความถนัดของแต่ละบุคคล เป็นการฝึกคุณลักษณะที่ดีของการเป็นผู้นำด้วยเหตุผลที่ว่า “การพัฒนาคือการเรียนรู้ไม่ใช่การเรียนรู้แบบ” 2) เพื่อให้คนในชุมชนหมู่บ้านขาม ได้มีสถานที่สำหรับการเรียนรู้และฝึกฝนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น วัด เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนในหมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้สูงอายุให้เป็นผู้นำเยาวชน เด็กหรือนักเรียนและคณะครูเข้าฟังธรรม เจริญภาวนาในวันธรรมสวนะ และยังมีวางแผนผลิตภูมิปัญญาและถ่ายทอดหรือเผยแพร่แก่คนรุ่นหลัง 3) เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนโดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ด้วยวิธีการส่งเสริมให้มีการสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านแก่บุตรหลาน เยาวชน เพื่อให้ภูมิปัญญาคงอยู่หมู่บ้านขามตลอดไป โดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับวิชาชีพปลูกเห็ดนางฟ้าแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยม เยาวชน และบุคคลที่สนใจเข้ารับความรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งได้เชิญวิทยากรมาให้ความรู้และสาธิตทุกขั้นตอน การเพาะเห็ดนางฟ้า วิทยากรคือ นายสวัสดิ์ แก้วบัณฑิต โดยใช้เวลาวันเสาร์และวันอาทิตย์ ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม จำนวน 30,000 บาท เมื่อปี พ.ศ. 2548 เป็นทุนดำเนินการและสามารถหมุนเวียนได้จนปัจจุบัน (เจริญ แต่งทรัพย์. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

การจัดองค์กรเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การจัดการด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และการจัดการเกี่ยวกับกฎระเบียบ ดังนี้

ที่มา: www.gotoknow.org/posts/387461 สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2558

ภาพประกอบ 22 กระบวนการทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านขาม

(1) การจัดการด้านโครงสร้างการบริหาร พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านขามมีการแบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรับฝากเงิน ฝ่ายสินเชื่อ และฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ โดยมีกระบวนการทำงาน ดังนี้ 1) ฝ่ายรับฝากเงิน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประธานกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านขาม รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่รับฝากเงินและรับผิดชอบนำเงินเข้าบัญชีให้สมาชิกจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน 2) ฝ่ายสินเชื่อ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประธานฝ่ายสินเชื่อ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่รับคำร้องขอกู้เงินของสมาชิก สอดส่อง ติดตาม พิจารณาคำขอกู้เงินของสมาชิก ตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากหลักฐานที่ส่งมาพร้อมคำขอ และออกเยี่ยมเยียนติดตามช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหา ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ 3) ฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประธานสวัสดิการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านขาม รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลเข้ามาร่วมกิจกรรมกองทุนสวัสดิการ ตลอดจนอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการ ผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกองทุนสวัสดิการ(เจริญ แต่งทรัพย์. 2557 : สัมภาษณ์)

1. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

1.1 ประธานมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) เป็นผู้นำในการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิก 2) รับผิดชอบการบริหารงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน และกิจกรรมเครือข่าย ได้แก่ โรงเรียน ศูนย์สาธิตการตลาด ลานตากผลผลิต 3) ประสานการดำเนินงานระหว่างคณะกรรมการชุดต่าง ๆ และระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก 4) ปฏิบัติงานตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการและสมาชิก 5) ติดตามการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกิจการเครือข่าย รวมทั้งรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานและตัวเลขทางบัญชีอย่างสม่ำเสมอ 6) มอบหมายภารกิจให้กับคณะกรรมการหรือสมาชิกไปดำเนินการตามความถนัด 7) เป็นผู้ดูแลภาระงานให้ภาพรวมและความถูกต้องของข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทุกเดือน และ 8) เป็นที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการและสมาชิก

1.2 ฝ่ายรับฝากเงินสัจจะสะสม (8 คน) มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) รับฝากเงินทุกเดือนพร้อมลงบันทึกการฝากเงินในสมุดคู่ฝากของสมาชิก 2) ตรวจสอบความถูกต้องของเงินฝาก 3) ทำบัญชีเงินฝากตามหมายเลขสมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบ 4) นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการฝ่ายรับเงิน

1.3 ฝ่ายเงินกู้และรับชำระคืนเงินกู้ (5 คน) มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) รับเงินฝาก รับชำระเงินกู้และดอกเบี้ยพร้อมลงลายมือชื่อรับไว้ (โดยเงินฝากคณะกรรมการจะลงบัญชี เงินกู้และดอกเบี้ยบันทึกการส่งคืนไว้ในการ์ด) 2) ตรวจสอบความถูกต้องของเงินฝาก เงินกู้ และดอกเบี้ย 3) ทำบัญชีเงินฝาก เงินกู้ และดอกเบี้ยของทุกคน 4) นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการฝ่ายฝาก/ถอนเงิน 5) รับผิดชอบแจกใบสำคัญขอกู้ตามที่สมาชิกมาขอ 6) รับคำร้องขอกู้ตามที่สมาชิกมาขอ 7) พิจารณาเงินกู้ร่วมกันโดยพิจารณาแล้วอนุมัติตามเกณฑ์

1.4 ฝ่ายติดตามหนี้ (2 คน) มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) เตือนสมาชิกที่กู้ยืมเงินแล้วไม่คืนเงินกู้และดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป 2) ติดตามพูดคุย ชักชวน ให้สมาชิกนำเงินกู้และดอกเบี้ยมาคืน

2. การจัดการด้านการเงินของกลุ่ม

2.1 การรับฝากเงิน การรับฝากเงินดำเนินการทุกวันที 2 ของเดือน เวลา 06.00-09.00 น. โดยแบ่งการรับฝากเงินเป็น 4 โຕະ ดังนี้ โຕະที่ 1 รับฝากเงินหมายเลขบัญชีที่ 1-200 โຕະที่ 2 รับฝากเงินหมายเลขบัญชีที่ 201-400 โຕະที่ 3 รับฝากเงินหมายเลขบัญชี 401-776 โຕະที่ 4 รับฝากเงินสัจจะกองทุนหมู่บ้าน

2.2 ขั้นตอนการฝากเงิน 1) สมาชิกจ่ายเงินจำนวนที่จะฝากให้คณะกรรมการประจำโຕະคณะกรรมการลงจำนวนเงินพร้อมวัน เดือน ปี และลงลายมือชื่อในสมุดเงินฝากของผู้ฝากแต่ละคน 2) คณะกรรมการจะต้องลงจำนวนเงิน ชื่อ-สกุล ผู้ฝากเงินไว้ในสมุดบัญชีประจำโຕະของตนเองหลังจากสมาชิกฝากจนครบแล้ว 3) คณะกรรมการประจำโຕະจะตรวจนับเงินแล้วส่งมอบให้คณะกรรมการฝ่ายรับเงินคืนพร้อมลงลายมือชื่อกำกับไว้ 4) คณะกรรมการฝ่ายรับเงินเมื่อได้รับเงินทุกโຕະครบแล้ว จะตรวจนับเงินอีกครั้งพร้อมลงบัญชีของตนเองครบทั้ง 4 โຕະ แล้วจึงส่งมอบเงินให้กับคณะกรรมการฝ่ายฝากและถอนเงิน 5) คณะกรรมการฝ่ายฝากและถอนเงิน จะตรวจนับเงินและลงบัญชีแล้วนำเงินฝากธนาคาร

2.3 การให้บริการกู้ยืมเงินแก่สมาชิก คณะกรรมการและสมาชิกตกลงให้เปิดรับคำร้องตามแบบการขอกู้ยืมทุกวันที 2 ของเดือน เวลา 06.00-09.00 น. โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้ขอกู้จะขอคำร้องได้ที่คณะกรรมการฝ่ายกู้เงิน แล้วนำไปปรอกรอกข้อมูล เสร็จแล้วจึงนำมายื่นให้คณะกรรมการอีกครั้ง 2) คณะกรรมการจะมีการประชุมพูดคุยกันในวันที่ 2 ของทุกเดือน หลังจากสรุปยอดเงินที่เป็นรายรับรายจ่ายทั้งหมด เพื่อร่วมกันพิจารณาการกู้ และอนุมัติให้เสร็จภายใน 1 วัน 3) ผู้ขอกู้จะได้รับเงินกู้ในวันที่ 5-6 ของทุกเดือน โดยต้องทำสัญญาเงินกู้พร้อมหลักค้ำประกันตามวงเงินที่อนุมัติให้กู้แล้วลงลายมือชื่อรับเงินกู้ไป

2.4 การคืนเงินกู้ยืมและดอกเบี้ย สมาชิกที่กู้ยืมเงินจะมีบัตรประจำตัวเพื่อบันทึกการคืนเงินกู้และดอกเบี้ย

2.5 การประชาสัมพันธ์ข้อมูล มอบให้ประธานกลุ่มออมทรัพย์รายงานก่อนระดมเงินฝาก ในวันที่ 2 ของทุกเดือน ประธานจะเป็นผู้ประกาศเชิญชวนให้สมาชิกนำเงินมาฝากให้ตรงเวลา นำเงินกู้มาคืน นำดอกเบี้ยมาส่ง และใครจะขอกู้ให้มายื่นคำขอร้องภายในเวลาที่กำหนด หลังจากระดมเงินฝากในวันที่ 3 ของทุกเดือนจะประชาสัมพันธ์เพื่อรายงานผลการฝาก ถอน การกู้ยืมและขอบคุณสมาชิกที่ให้ความร่วมมืออย่างดี

3. การประชุมสมาชิกและคณะกรรมการ

3.1 การประชุมสมาชิก ตามข้อกำหนดและการปฏิบัติร่วมกัน สมาชิกจะมีการประชุมและมีประเด็นหลักในการประชุมดังนี้ 1) ประชุมก่อนปันผลในช่วง 25-31 ธันวาคม ของทุกปี (วันใดวันหนึ่งแล้วแต่ความเหมาะสม) โดยมีประเด็นการประชุมเพื่อพิจารณาร่วมกันดังนี้ ชี้แจงผลการดำเนินงานปัญหาอุปสรรคในรอบปี ผลประกอบการหรือกำไรที่ได้รับและแผนการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน ประเด็นหรือวาระพิเศษที่ต้องให้สมาชิกร่วมกันตัดสินใจ 2) ประเด็นในวันปันผล ในวันที่ 2 มกราคมของทุกปี โดยมีประเด็นและกิจกรรมร่วม คือ รับเงินปันผล เปิดรับสมาชิกใหม่ กำหนดแผนงานที่จะต้องดำเนินการในปีต่อไปร่วมกัน รับประทานอาหารเข้าร่วมกันทั้งสมาชิกและคณะกรรมการ บางปีมีการสังสรรค์

3.2 การประชุมคณะกรรมการ คณะกรรมการกำหนดให้มีการประชุมร่วมกันและมีประเด็นในการประชุมหลัก ๆ ดังนี้ 1) การประชุมทุกเดือนในวันที่ 2 ของทุกเดือน โดยรูปแบบการประชุมจะไม่เป็นทางการใช้วิธีพูดคุยกันแบบธรรมชาติซึ่งมีประเด็นการประชุมหลัก ๆ คือ การแก้ปัญหาเงินกู้ให้สมาชิก การวางแผนงานร่วมกัน สรุปรายได้ที่ได้รับและการปล่อยกู้ในรอบเดือน รับประทานอาหารร่วมกัน ร่วมกันพิจารณาเงินกู้ 2) การประชุมพิจารณาเงินกู้กำหนดไว้ทุกวันที่ 5-6 (กรณีตรงวันเสาร์อาทิตย์ให้เลื่อนขึ้นลง) จะทำสัญญาเงินกู้และจ่ายเงินกู้ให้กับสมาชิกที่กู้ยืม

4. ระเบียบการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามดังนี้ 1) เปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ทุกปี ระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม-2 มกราคม เวลา 06.00-09.00 น. 2) ประชุมสามัญประจำปีพร้อมเลี้ยงอาหารในระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม-2 มกราคมของทุกปี (1 วัน) 3) ผากเงินสัจจะทุกวันที่ 2 ของเดือน ระหว่างเวลา 06.00-09.00 น. 4) พิจารณาเงินกู้ทุกวันที่ 2 ของเดือน 5) ทำสัญญาและรับเงินทุกวันที่ 5-6 ของเดือน 6) ผู้กู้ต้องอายุ 15 ปีขึ้นไป 7) การค้ำประกันเงินกู้ยืมมี 4 ข้อ ดังนี้ (1) กรณีกู้ยืม 3,000 บาท ใช้คนค้ำประกัน 1 คน (2) กรณีกู้ยืมไม่เกิน 50,000 บาท ใช้กลุ่มคน 5 คน ค้ำประกันหรือใช้หลักฐานทะเบียนรถยนต์และเอกสารกรรมสิทธิ์ในที่ดินค้ำประกันได้ (3) กรณีกู้ยืมโดยใช้เงินสัจจะสะสมค้ำ กู้ได้ไม่เกินร้อยละ 80 ของเงินสัจจะที่ปรากฏในสมุดฝาก (4) กรณีกู้รายเดือนขยายจำนวนเงินกู้เพิ่มมีวงเงินสูงถึง 100,000 บาท ใช้เกณฑ์การลดเงินต้นและดอกเบี้ย เช่นเดียวกับธนาคาร ส่วนหลักประกันใช้กลุ่มคน 5 คนค้ำประกัน หรือใช้ทะเบียนรถยนต์และเอกสารกรรมสิทธิ์ในที่ดินค้ำประกันได้ 8) สมาชิกใหม่(อายุการเป็นสมาชิกไม่ครบ 1 ปี) กู้ได้ไม่เกิน 3,000 บาท 9) สมาชิกเก่าที่ถอนบัญชีแล้วสมัครใหม่ไม่มีสิทธิ์กู้เงินใน 1 ปี 10) สมาชิกที่ขาดส่งเงินสัจจะ 3 เดือน จะไม่ได้รับเงินปันผลในปีนั้น 11) ค่าสมัครแรกเข้า 10 บาท ค่าสมุด 5 บาท ถ้าเปลี่ยนสมุดใหม่เพราะหมดให้ฟรี แต่ถ้าหายหรือขาดให้สมาชิกซื้อเองราคาเล่มละ 5 บาท 12) บุคคลที่จะสมัครเป็นสมาชิกได้ต้องมีอายุ 1 ปีขึ้นไป 13) ในหนึ่งครัวเรือนจะสมัครกี่บัญชีก็ได้ 14) การส่งเงินกู้คืนต้องส่งคืนทั้งหมดภายในเดือนธันวาคมของทุกปี 15) กรณีการกู้รายเดือนถ้าขาดส่งดอกเบี้ย 3 เดือนจะถูกปรับให้เป็นกู้อย่างเต็ม

(2) การจัดการเครือข่าย

การเชื่อมโยงเงินทุนทรพยากรกับกลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ ดังนี้ 1) กลุ่มจัดส่งผู้แทนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกครั้งที่มีการจัดเวทีตามที่ตั้งต่าง ๆ 2) กลุ่มเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านระดับต่าง ๆ และสมาชิกเครือข่ายกองทุนชุมชน

(3) การจัดการเกี่ยวกับกฎระเบียบ

ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามดังนี้ 1) กลุ่มทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ เป้าหมายของกลุ่มแก่สมาชิกก่อนการร่างระเบียบผ่านทางเวทีประชาคม 2) กลุ่มมีการร่างระเบียบโดยกำหนดเนื้อหาสาระให้ครอบคลุมเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม 3) กลุ่มมีการทบทวน ปรับปรุงระเบียบให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ กลุ่มกำหนดมาตรการในการบังคับใช้ระเบียบโดยการกำหนดบทลงโทษ และการให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจ

โดยสรุปรูปแบบการจัดการองค์กร ซึ่งมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการทุกคนมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามตำแหน่ง และจากการพิจารณาของคณะกรรมการโดยแต่งตั้งให้รับผิดชอบตามศักยภาพและความเหมาะสม

5) การประเมินผล

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ได้มีการติดตามประเมินผลทุกปีอย่างต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการจากภาครัฐและภาคชุมชน ซึ่งกำหนดเกณฑ์การประเมินแต่ละด้าน เพื่อนำไปจัดระดับการพัฒนาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านและเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแผนงานแนะแนวทางเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นดังนั้นกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม จึงคัดเลือกสมาชิกให้เข้าเป็นคณะกรรมการรับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินผล โดยคัดเลือกให้คณะกรรมการ 15 คน ให้รับผิดชอบ ดังนี้

(1) ความเป็นประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเงินทุน ได้แก่ การนำเงินทุนไปลงทุนดำเนินการให้สมาชิกและดำเนินกิจกรรมเชิงธุรกิจอื่น ๆ

(2) ผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ ผลกำไรจากกิจกรรมที่กลุ่มนำเงินไปลงทุน

การจัดสรรผลกำไร(ผลประโยชน์)ให้แก่สมาชิก การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชน หรือการจัดสวัสดิการให้สมาชิกและครัวเรือนยากจนหรือผู้ด้อยโอกาสในชุมชนอย่างทั่วถึง

ทั้งนี้การดำเนินงานมีรูปแบบการจัดองค์กรด้านกระบวนการทำงาน โดยพิจารณาตามศักยภาพของคณะกรรมการตามความสามารถและความเหมาะสม

1.1.3 การสรรหาคณะกร

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม เกี่ยวกับการสรรหาคณะกร ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังนี้

1) ผู้ก่อตั้ง

การคัดเลือกบุคคลในหมู่บ้านขามเพื่อให้เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มโดยการสรรหาคณะกร ที่มีคุณลักษณะ มีภาวะผู้นำที่ดี ประกอบด้วย คุณธรรม 5 ประการ คือ มีความซื่อสัตย์ อดทน เสียสละ รับผิดชอบ และสร้างความไว้วางใจให้แก่คนในชุมชน (มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน)

จากเกณฑ์ดังกล่าว ชาวบ้านจึงได้คัดเลือก นายประจวบ แต่งทรัพย์ ซึ่งมีคุณสมบัติที่มีภาวะการเป็นผู้นำ ประกอบกับนายประจวบ แต่งทรัพย์ เป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชน และมีแนวคิดด้วยความมุ่งมั่นที่จะช่วยปลดเปลื้องภาระหนี้สินแก่ประชาชนชาวบ้านขาม จึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือ และประชาคมชาวบ้าน มติที่ประชุมเห็นชอบให้มีการก่อตั้งกลุ่มโดยมีนายประจวบ แต่งทรัพย์ เป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่มและให้ดำเนินการก่อตั้ง เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2556 นายประจวบ แต่งทรัพย์ เสียชีวิต ชาวบ้านขามจึงคัดเลือก นายเจริญ แต่งทรัพย์ (บุตรชาย) ให้เป็นผู้ใหญ่บ้านแทนพ่อที่เสียชีวิต และสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ได้คัดเลือกให้ นายเจริญ แต่งทรัพย์ เป็นประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามในปัจจุบัน (ปริชาติ หมั่นปราง. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

ชาวบ้านบางส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม จึงมีความรู้เกี่ยวกับการเกษตร โดยการสืบทอดจากบรรพบุรุษซึ่งเป็นการเกษตรแบบอาศัยธรรมชาติ จึงมีรายได้ไม่มั่นคง ทั้งนี้เพราะอาศัยสภาพภูมิอากาศทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ประกอบกับประชาชนในหมู่บ้านขาม จำนวนไม่น้อยที่ขาดโอกาสด้านการศึกษา การดำเนินชีวิตจึงเป็นแบบดั้งเดิมที่ได้สืบทอดจากปู่ย่าตายาย คือ การประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่

ภาพประกอบ 23 ผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้านขาม

ดังนั้นบ้านขามจึงนับได้ว่าเป็นหมู่บ้านการเกษตรทำนา ทำไร่ ปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ไร่อ้อย ซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างงานสร้างรายได้ให้ชาวบ้านเป็นอย่างดีในปัจจุบัน ส่งผลให้ชาวบ้านมีงานทำตลอดปี ไม่เป็นคนว่างงาน โดยเฉพาะการก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม สามารถเป็นสถาบันการเงินที่ช่วยเหลือสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพได้ ประกอบกับบุคลากรที่เข้ามาเป็นสมาชิกในกลุ่ม และได้รับการคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการดำเนินการได้มาจากบุคคลที่ประกอบอาชีพการเกษตร มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพิจารณาเงินกู้ให้สมาชิกสามารถดำเนินการได้เหมาะสม (สำเรียง ปราบโจร. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การสรรหาบุคลากรเพื่อเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม โดยการคัดเลือกบุคคลที่มีวิสัยทัศน์เป้าหมายไปในทางเดียวกัน และผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกของกลุ่ม

ภาพประกอบ 24 คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามร่วมกันให้บริการสมาชิก

วิสัยทัศน์กลุ่ม “ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาศักยภาพผู้นำ เกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง บ้านเมืองน่าอยู่ มุ่งสู่คุณภาพที่ดี”

เป้าหมาย 1) เพื่อสร้างผู้นำกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามให้เป็นผู้รู้แบบมืออาชีพ 2) เพื่อให้ผู้นำกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม มีสถาบันสำหรับการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง 3) เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างภาครัฐและภาคชุมชนโดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง

ปัจจุบันคณะกรรมการดำเนินงานมีทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย

1) นายเจริญ แต่งทรัพย์ 2) นางเชื้อง คำสุภาพ 3) นายประเสริฐ ดีขุนทด 4) นางทิพย์ เณรชู 5) นางปริชาติ หมั่นปราง 6) นายสำเร็จ ปราบโจร 7) นายสมภาค หมั่นคง 8) นายถนอม วิเชียร 9) นางประทุม บุญรัตน์ 10) นางกฤติกา กลิ่นจตุรัส 11) นางฉวีวรรณ สิงห์ทอง 12) นางพิมพ์ แก้วทับทิม 13) นางกมลวรรณ เปรียบขุนทด 14) นางจิม ครูเกษตร และ 15) นายสวาท สร้อยขุนทด โดยมีนายเจริญ แต่งทรัพย์ รับหน้าที่ประธานกลุ่ม ทั้งนี้การสรรหาบุคลากร โดยมีการคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่ม มีนโยบายให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดทักษะสามารถทำงานเกี่ยวกับการจัดทำหลักฐาน เอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงิน บัญชี และการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มจัดขึ้นได้ทุกคน (เจริญ แต่งทรัพย์. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

เพื่อให้กระบวนการทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามมีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการสรรหาบุคลากรโดยให้สมาชิกคัดเลือก จำนวน 15 คน เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการตามโครงสร้างซึ่งมีการแบ่งงานออกเป็น 5 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายบริหาร 2) ฝ่ายรับฝากเงิน 3) ฝ่ายเงินกู้และรับชำระคืนเงินกู้ 4) ฝ่ายติดตามหนี้ 5) ฝ่ายประชาสัมพันธ์

ภาพประกอบ 25 การให้บริการสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม

กระบวนการทำงานที่ 5 ฝ่าย มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกัน โดยคณะกรรมการทั้ง 15 คน ร่วมกันคัดเลือกและมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ศักยภาพและความถนัดแต่ละบุคคล โดยผ่านการพิจารณาจาก คณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิก (กฤติกา กลิ่นจตุรัส. 2557 : สัมภาษณ์)

5) การประเมินผล

การสรรหาบุคลากรเกี่ยวกับการประเมินผลจากการดำเนินงานของกลุ่ม สะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม โดยคัดเลือกจากหัวหน้าคุ้ม จำนวน 15 คุ้ม เพื่อสะดวกในการ ประสานงานและการให้บริการอย่างทั่วถึง

การประเมินผลงานด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในกรณีที่หัวหน้า คุ้มไม่สามารถเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านได้ และให้คนอื่นเข้ามาทำ หน้าที่แทนหัวหน้าคุ้มต้องเซ็นชื่อรับรอง และต้องรับผิดชอบในการกระทำใด ๆ อันเกิดผลเสียหาย ให้แก่กลุ่มจนกว่าบุคคลนั้นจะพ้นวาระการเป็นกรรมการกลุ่ม

1.1.4. การสั่งการ

ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามคนแรก คือ นายประจวบ แต่งทรัพย์ นอกจากเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มแล้วยังได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานกลุ่ม และมีอำนาจในการสั่งการโดยตำแหน่งสามารถลงลายมือชื่อในเอกสารเกี่ยวกับการเงินของกลุ่ม ทั้งนี้ โดยผ่านการประชุมคณะกรรมการลงมติเห็นชอบปัจจุบันคือ นายเจริญ แต่งทรัพย์ ทำหน้าที่ประธาน กลุ่มแทน เนื่องจากนายประจวบ แต่งทรัพย์ เสียชีวิตและเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการเกี่ยวกับการ

ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม โดยมีคณะกรรมการร่วมดำเนินการพิจารณาเห็นชอบก่อนสั่งการ (เชิง คำ
สุภาพ. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

การสั่งการโดยประธานกลุ่ม (เจริญ แต่งทรัพย์) สามารถสั่งการได้โดย
ตำแหน่งที่ได้รับคัดเลือก และทางสังคม ซึ่งชาวบ้านให้การยอมรับการปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วย
ความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ สร้างความเชื่อมั่น และศรัทธา ทำงานด้วยความโปร่งใส

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

ปัจจุบันการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านขาม
โดยมีประธานกลุ่ม (นายเจริญ แต่งทรัพย์) เป็นคนสั่งการ ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของวิสัยทัศน์และ
เป้าหมายของกลุ่ม โดยมุ่งเน้นความรักความสามัคคี การรวมพลังของคนในชุมชน คือ ยุทธวิธีที่
สำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ
1) เพื่อสร้างผู้นำกลุ่มให้เป็นผู้นำมืออาชีพ 2) เพื่อให้ผู้นำกลุ่มมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์อย่าง
ต่อเนื่อง 3) เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างภาครัฐและภาคชุมชน โดยให้ชุมชนเป็น
ศูนย์กลาง

4) กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านขามมี
กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และประสานสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งภาระงาน
ออกเป็นฝ่าย แต่ละฝ่ายมีประธาน รองประธาน และกรรมการดำเนินงาน ทั้งนี้โดยได้รับคำสั่งจาก
ประธานกลุ่ม และประธานแต่ละฝ่ายตามลำดับ ซึ่งการดำเนินงานมีการติดตามประเมินผล ตรวจสอบ
ความถูกต้อง เอกสารการจัดทำบัญชีสามารถตรวจสอบได้ โปร่งใส เป็นปัจจุบัน

5) การประเมินผล

การประเมินผลของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน
บ้านขาม จะมีการประเมินด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานแต่ละฝ่ายทุกปี การ
ดำเนินงานโดยมีประธานกลุ่มเป็นคนสั่งการโดยยึดกฎระเบียบของกลุ่ม ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการ
ดำเนินงานทั้ง 15 คน ร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อให้กิจการของกลุ่ม มีความเจริญก้าวหน้า สร้างความ
มั่นคงด้านเศรษฐกิจให้ชุมชนตลอดไป (ทิพย์ เณรชู. 2557 : สัมภาษณ์)

1.1.5 การควบคุม

ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน
และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้ง พบว่า ผู้ก่อตั้งกลุ่มกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านขามคน
แรก คือ นายประจวบ แต่งทรัพย์ หลังจากเป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่มแล้ว ได้รับคัดเลือกให้เป็น
ประธานกลุ่ม และมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งมีระเบียบ
ข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านขาม อันเกิดจากการตกลงร่วมกันระหว่าง
คณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันเรียกว่า “ระเบียบข้อบังคับ” เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มสะสม
ทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยมีประธานกลุ่มซึ่ง
ได้รับคัดเลือกจากผู้ก่อตั้งกลุ่มเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงาน ปัจจุบันประธานกลุ่มคือ

นายเจริญ แต่งทรัพย์ ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มให้ทำหน้าที่ประธานกลุ่มแทนนายประจวบ แต่งทรัพย์ ที่เสียชีวิต (เชิง คำสุภาพ. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

ทูทางสังคม พบว่า สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามมีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เห็นได้จากการค้าประกันสัญญากู้เงินตามระเบียบเงินสินเชื่อของกลุ่ม การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเกี่ยวกับเงินฝากสัจจะสะสมรายเดือน ส่งผลให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งอันเกิดจากกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น สามารถให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกได้มากขึ้น ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้ควบคุมการดำเนินกิจกรรมซึ่งมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน (ประเสริฐ ดิขุนทด. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านขาม โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาศักยภาพผู้นำ เกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง บ้านเมืองน่าอยู่ มุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดี” เนื่องจากบ้านขาม ตำบลบ้านขาม เป็นหมู่บ้านที่มีลักษณะเด่นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งได้มีการระดมความคิดของคนในชุมชนร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และได้ดำเนินการดังนี้

(1) การส่งเสริมการศึกษา

1.1 ควบคุมให้มี การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยขอความร่วมมือไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจตุรัส มาจัดตั้งศูนย์บริการให้ความรู้ที่หมู่บ้านขาม ตำบลบ้านขาม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้เข้าเรียน ซึ่งโครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐด้วยดี ประชาชนให้ความสนใจเข้าเรียนในปี พ.ศ. 2548 มีผู้สำเร็จการศึกษาดังนี้ 1) ระดับประถมศึกษา จำนวน 20 คน 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 40 คน 3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7 คน และมีผู้สนใจได้เข้าศึกษาต่อเรื่อยมาจนปัจจุบัน

1.2 ควบคุมการใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ห้องสมุดประชาชนตำบลบ้านขาม ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โดยจัดหาหนังสือ สื่อการเรียนรู้ วัสดุทางการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

1.3 ควบคุมการจัดหลักสูตร โดยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นระยะสั้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

1.4 ควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนทุกระดับ โดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าตอบแทนวิทยากรที่มาให้ความรู้ตามความเหมาะสม

(2) พัฒนาศักยภาพผู้นำ

2.1 นำคณะกรรมการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
เงินทุน

2.2 จัดให้มีการฝึกอบรมการจัดทำแผนธุรกิจการดำเนินงาน

2.3 ประชุมกำหนดแนวทางการพัฒนางานของคณะกรรมการ

2.4 ส่งเสริมให้คณะกรรมการกล้าแสดงออกโดยเข้าอบรม แลกเปลี่ยนแนวคิด หลักการ วิธีดำเนินงานพัฒนาองค์กร เพื่อเผยแพร่แนวคิดไปสู่เครือข่ายอื่น ๆ และองค์กรภายนอก

2.5 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเชิญผู้นำกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม

การดำเนินการดังกล่าว มีการควบคุมโดยประธานและคณะกรรมการกลุ่ม สหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน (เชิง คำสุภาพ. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานของกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ และการจัดกิจกรรมเครือข่าย โดยมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การควบคุมกระบวนการทำงานโดยคณะกรรมการกลุ่มซึ่งมีนายเจริญ แต่งทรัพย์ เป็นประธานในการควบคุม เพื่อให้งานทุกอย่างเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

5) การประเมินผล

การประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม พบว่า มีการประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โดยตรวจสอบการจัดทำบัญชีรับจ่าย การให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิก การแบ่งปันผลประโยชน์ และการจัดสวัสดิการให้สมาชิกได้รับการบริการอย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องซึ่งมีประธานกลุ่มเป็นผู้ควบคุมโดยตำแหน่ง (สำเร็จ ปราบโจร. 2557 : สัมภาษณ์)

1.2 กลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามชี้เหล็กตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ

1.2.1 การวางแผน

องค์ประกอบในการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

การจัดตั้งกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขามชี้เหล็ก สืบเนื่องจากหมู่บ้านแห่งนี้ได้รับการพิจารณาจากเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอำเภอเนินสง่า และทีมงานสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินสง่าให้เป็นกลุ่มเป้าหมายต้นแบบในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการเงินทุนชุมชน โดยมีเหตุผลประกอบการพิจารณา คือ 1) เป็นกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านที่มีผลการดำเนินงานมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การลองผิดลองถูกในด้านการบริหารจัดการกลุ่มหรือองค์กร 2) ความเข้มแข็งของคณะกรรมการ ซึ่งมีความตั้งใจ และเสียสละในการดำเนินงาน 3) มีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชน 4) ศักยภาพในการเป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการเงินทุนชุมชนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติงาน ประจำปี

งบประมาณ พ.ศ. 2552 เพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายการจัดตั้งเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง (อิม พลอนันต์. 2557 : สัมภาษณ์)

ปี พ.ศ. 2553 ได้จัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนชุมชนต่าง ๆ ในหมู่บ้านชีเหล็ก โดยมีภาคีการพัฒนาและคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนร่วมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กรรมการพัฒนาชุมชน ชุมชนของภาคีและธนาคาร ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายภาครัฐมากยิ่งขึ้น และในวันที่ 19 มีนาคม 2553 ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 30 คน ได้ไปศึกษาดูงานที่สถาบันการจัดการเงินทุน ชุมชนบ้านทับสวาย หมู่ที่ 1 ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกรรมการและเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มต่อไป และปี พ.ศ. 2554 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ได้ดำเนินกิจกรรมโดยมีผู้ร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน และภาคีการพัฒนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแสวงหาความร่วมมือจากภาคี ผลจากการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เข้าใจทิศทางการพัฒนากองทุนชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน การดำเนินงานสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางการจัดตั้งและพัฒนาสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน แนวทางการสนับสนุนของภาคี โดยได้ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ส่งผลให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนหรือกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในปัจจุบัน

สรุปได้ว่าผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาชุมชนอำเภอเนินสง่า ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ทำให้คนในชุมชนบ้านชีเหล็กมีระเบียบวินัยรู้จักเก็บออม ใช้เงินหรือบริหารการเงินอย่างมีระบบมากขึ้น บุคคลที่เข้าร่วมโครงการเป็นคนมีสำนึก ตรงต่อเวลา ชำระหนี้ตามกำหนด ลดผลกระทบจากการกู้ยืมเงินนอกระบบ ได้รับสวัสดิการคุ้มครองตนเอง หลังจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมานานกว่าสิบห้าปี เริ่มแรกมีสมาชิกเพียง 30 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 470 คน มีเงินเงินสะสมมากกว่าสี่ล้านบาท

2) ทูทางสังคม

บ้านชีเหล็กหมู่ที่ 5 ตำบลกะหาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ พื้นฐานทางสังคมชาวบ้านเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช อพยพมาจากบ้านดอนท่า ประมาณแปด-เก้าครอบครัว มาตั้งบ้านเรือนอยู่ด้วยกันแบบพี่น้อง ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันผู้คนที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ด้วยกัน ล้วนเป็นบุคคลที่มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี มีน้ำใจง่ายต่อการปกครอง

การประกอบอาชีพ คนในชุมชนประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนาปลูกข้าว และปลูกปอ ดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียง มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ และอาศัยศาลาการเปรียญเป็นที่เรียนหนังสือ ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างสุจริต ประกอบอาชีพทำนาประมาณ 125 ครอบครัว ทำไร่ประมาณ 21 ครอบครัว ทำสวนประมาณ 9 ครอบครัว เลี้ยงสัตว์ 138 ครอบครัว รับราชการ 15 ราย รับจ้างทั่วไป 345 ราย อุตสาหกรรม และหัตถกรรมในครัวเรือน ประมาณ 15 ราย และประกอบอาชีพอื่น ๆ ประมาณ 2 ราย

สภาพทางเศรษฐกิจ ชาวบ้านซีเหล็กมีรายได้จากการประกอบอาชีพของคนในชุมชน เฉลี่ยประมาณ 49,309 บาทต่อคนต่อปี คริวเรือนมีการออมร้อยละ 98.3 ของคริวเรือนทั้งหมด ชาวบ้านประกอบอาชีพทำนา จำนวน 91 คริวเรือน ผลผลิตที่จำหน่ายสู่ตลาดภายในและภายนอกชุมชน ได้แก่ ข้าวปลอดสารพิษ ผักสวนครัว ข้าวเม่า ผ้าไหม ไบหม่อน และผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ สร้างรายได้ให้ครอบครัวและสร้างเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น

สภาพทางสังคม ชาวบ้านซีเหล็กมีการตั้งบ้านเรือนรวมกันเป็นหมู่บ้านเรียกว่า “บ้านซีเหล็ก” สภาพบ้านเรือนมั่นคงถาวร ครอบครัวมีความอบอุ่นอุดมสมบูรณ์ “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษ มีการจัดงานประเพณี ได้แก่ เดือนมกราคมจัดงานปีใหม่แข่งขันกีฬาประจำปี และกิจกรรมวันเด็ก เดือนเมษายนจัดกิจกรรมวันกตัญญูผู้สูงอายุ ประเพณีแซนโดนตา ซึ่งเป็นประเพณีเช่นไหว้บรรพบุรุษ ญาติพี่น้องในเครือญาติได้มีโอกาสพบหน้ากัน สร้างความอบอุ่น ความผูกพันในครอบครัวและเครือญาติ ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา พิธีไหว้ผีปู่ตา บุญจตุลิน และบุญเจดีย์ข้าวเปลือก (อิม พลอนันต์. 2557 : สัมภาษณ์)

ผลิตภัณฑ์ชุมชน ชาวบ้านซีเหล็กเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งในชุมชนชาวอีสานที่ได้สืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านจากบรรพบุรุษ นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์โดยการรวมกลุ่มเพื่อระดมความรู้ความสามารถประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้หรือเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากไม้ไผ่ทำเป็นของใช้ในครัวเรือน เช่น หวดนึ่งข้าว ตะกร้า กระบุง เครื่องมือดักจับสัตว์น้ำ เช่น ข้อง ไช และสวิง ผลิตภัณฑ์เสื่อกก น้ำข้าวฮาง ข้าวปลอดสารพิษ กระจ่างต้นไม้แปรรูปจากยางรถยนต์ และเครื่องสี่ข้าวกลิ้งขนาดเล็ก ขนาดใหญ่

จากข้อมูลดังกล่าว คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านซีเหล็ก จึงมีการจัดการโดยการวางแผน โดยการสำรวจอาชีพที่มีในชุมชน การศึกษา รายได้ของครอบครัว เศรษฐกิจครัวเรือนและกลุ่มสนใจ ทั้งสภาพปัจจุบันและปัญหา เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลในการพิจารณาช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนให้มีทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมอาชีพ รายได้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกทุกคนสามารถส่งเรื่องขอกู้เงินเพื่อไปลงทุนได้ทั้งแบบเดี่ยว (เฉพาะราย) และแบบรวมกลุ่มอาชีพ ทั้งนี้ให้ส่งคำขอกู้พร้อมเขียนโครงการส่งมาพร้อมคำขอกู้ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการฝ่ายสินเชื่อจะได้พิจารณาตามความเหมาะสม (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

(1) วิสัยทัศน์

จากการสนทนากลุ่มของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านซีเหล็กพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์บ้านซีเหล็ก เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการออมทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพในบทบาทด้านการวางแผนการตัดสินใจ การควบคุมกำกับ การติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและประชาสังคม และเพื่อเป็นการฝึกหัดความเป็นประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชน โดยกลุ่มได้มีมติกำหนดข้อบังคับเรียกว่า “ข้อบังคับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านซีเหล็ก” ซึ่งกลุ่มได้ดำเนินการตามวิสัยทัศน์ที่ว่า “พอกิน พอใช้ ไม่ฟุ่มเฟือย” และมีเป้าหมายดังนี้

(2) เป้าหมาย

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2537 และได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิก โดยวิธีร่วมกันดำเนินธุรกิจเพื่อประโยชน์ของชุมชน ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์โดยช่วยให้สามารถสงวนส่วนแห่งรายได้ของตนไว้ในทางอันมั่นคง และได้รับประโยชน์ตามสมควร 2) ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก 3) รับฝากเงินจากสมาชิกหรือกลุ่มอื่น 4) จัดหาทุนเพื่อกิจการตามวัตถุประสงค์ 5) จัดให้มีเงินกู้สำหรับสมาชิกตามข้อกำหนดอันสมควร 6) ให้การสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกที่ได้รับภัยพิบัติเกี่ยวกับอาชีพ 7) ให้ความร่วมมือกับทางราชการ องค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกิจการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก และ 8) ดำเนินกิจการอย่างอื่นที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

จากเป้าหมาย 8 ประการ ที่กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็กกำหนดไว้เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มบรรลุเป้าหมาย จึงได้คัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย 1) นายประชุม รุจาคม ประธานกลุ่ม 2) นายมนตรี สุขสวัสดิ์ รองประธาน 3) นายเพียว พรหมมาก เลขานุการ 4) นางฉวีล ทวีฤทธิ์ เทรย์ญญิก 5) นางคะนิง เจียมพิริยะกุล ผู้ช่วยเทรย์ญญิก 6) นายอำนาจ โกมล กรรมการ 7) นางสาวมาลัย แยมทอง กรรมการ 8) นายเม่น ทองสาย กรรมการ 9) นางปานทิพย์ พรสูงเนิน กรรมการ 10) นางสุรัตน์ ช้องนอก กรรมการ 11) นายระยอง ทองสาย กรรมการ 12) นายสมศรี ฉันทะนิ กรรมการ 13) นายกิตตินนท์ โพธิ์นอก กรรมการ 14) นายไพล พรสูงเนิน กรรมการ และ 15) นางสนธิ จีระชาติสกุล กรรมการ รวมคณะกรรมการชุดนี้จำนวน 15 คน แต่ละคนมีอำนาจหน้าที่เฉพาะตำแหน่งตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับ และระเบียบของกลุ่มอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก อาศัยมติที่ประชุมใหญ่สมาชิก ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการให้สมาชิกกู้ยืมเงิน โดยกำหนดระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านชีเหล็ก คุณสมบัติของสมาชิกผู้ขอกู้เงิน กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ดังนี้ 1) มีความซื่อสัตย์สุจริต 2) มีความขยันหมั่นเพียร และ 3) มีอาชีพมั่นคงกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก จะอนุมัติเงินกู้แก่สมาชิกที่มีวัตถุประสงค์จะนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือใช้จ่ายในครอบครัว จำนวนที่ให้กู้ สมาชิกสามารถกู้ได้จำนวน 3 เท่าของเงินหุ้นที่ผู้ขอกู้มีอยู่ในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ขณะนั้น และกู้ได้ไม่เกิน 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน) หรือถ้ากู้มากกว่านี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการพิจารณาเป็นราย ๆ หรืออาจต้องใช้หลักทรัพย์(โฉนดที่ดิน) ค้ำประกันก็อาจกล่าวได้ และสมาชิกที่กู้จะต้องส่งค่าหุ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 1 ของวงเงินที่กู้ได้ หากจำนวนเงินในกลุ่มมีน้อยกว่าจำนวนเงินที่สมาชิกขอกู้ในวันนั้น คณะกรรมการจะพิจารณาให้กู้ตามลำดับ คือ ยื่นขอกู้เท่ากับจำนวนเงินหุ้นที่ตนมีอยู่และพิจารณาวงเงินกู้จำนวนน้อยก่อน ทั้งนี้เว้นแต่ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรก็อาจจะพิจารณาตามความเหมาะสม หลักประกันเงินกู้สมาชิกต้องหาสมาชิกในกลุ่มเดียวกันมาค้ำประกันอย่างน้อย 2 คน กำหนดชำระคืนเงินกู้ไม่เกิน 36 เดือน หากสมาชิกมีความประสงค์จะกู้ยืมเงินอีก สมาชิกต้องชำระคืนเงินต้นอย่างน้อยหนึ่งในสามของเงินกู้ทั้งหมดในปีแรกจึงจะมีสิทธิขอยืมเงินกู้ได้ อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี จะต้องจ่ายให้กลุ่มเป้าหมายรายเดือน หากสมาชิกส่งเงินกู้ไม่ตรงตามกำหนดจะต้องเสียค่าปรับ อัตราร้อยละ 10 ต่อเดือนในแต่ละเดือนที่ผิดนัด 8) อนุมัติเงินกู้เดือนละ 1 ครั้ง หรือ

ตามความจำเป็น โดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ 9) ประชุมสมาชิกทุกวันเสาร์ที่ 2 ของเดือน เวลา 19.00 น. หรือประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หากสมาชิกไม่สามารถเข้าประชุมได้ โดยไม่มีเหตุผลจะต้องจ่ายค่าปรับครั้งละ 5 บาท เงินที่ได้จากค่าปรับจะนำไปสมทบกับกองทุนสงเคราะห์ศพสมาชิก

เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็กเป็นไปตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกจากมติที่ประชุมใหญ่สมาชิก เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2551 ให้กำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดสวัสดิการให้บุตรสมาชิก ดังนี้ 1) สมาชิกผู้มีสิทธิได้รับสวัสดิการบุตรสมาชิกจะต้องมีคุณสมบัติ คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันหมั่นเพียร บิดาหรือมารดาจะต้องเป็นสมาชิกกลุ่ม มีบุตรไม่เกิน 2 คน บุตรจะได้รับเงินสวัสดิการจากกลุ่มคนละ 300 บาท โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะต้องสมัครสมาชิกให้บุตร โดยจะต้องส่งค่าหุ้นไม่น้อยกว่าเดือนละ 30 บาท

นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนการจัดสวัสดิการว่าด้วยการใช้จ่ายสาธารณประโยชน์ เพื่อเป็นทุนสาธารณประโยชน์ในกรณีบริจาคทำบุญให้วัด บริจาคให้หมู่บ้านจัดกิจกรรมเพื่อส่วนรวม บริจาคให้โรงเรียน และเพื่อสาธารณประโยชน์ตามกิจกรรมที่ประธานเห็นสมควร และยังมีกองทุนสงเคราะห์ศพสมาชิกซึ่งได้จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยได้รับเงินบริจาคสมทบจากสมาชิกเก่าคนละ 2,000 บาท สมาชิกใหม่คนละ 300 บาทขึ้นไปจนถึง 800 บาท โดยแบ่งช่วงอายุห่างกัน 5 ปี บริจาคเพิ่มช่วงละ 100 บาท และกลุ่มจะจัดสรรเงินกำไรสุทธิสมทบเข้ากองทุนไม่น้อยกว่า 20,000 บาท เงินกองทุนสงเคราะห์ศพสมาชิก กลุ่มจะจ่ายเงินให้ทายาทสมาชิกกองทุนในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิต ตามสิทธิที่ได้รับ โดยจ่ายศพละ 10,000 บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน) ซึ่งจะจ่ายเงินสดให้กับทายาทภายใน 3 วัน หากมีปัญหาเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์ คณะกรรมการจะเป็นผู้ตัดสินถือว่าสิ้นสุด (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

การวางแผนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ได้อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีรับ-จ่าย กำไร-ขาดทุน และการจัดทำงบดุลประจำปี ซึ่งทุกกลุ่มจะต้องรายงานการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านปีละ 1 ครั้ง โดยสรุปงบดุลในวันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ต้องผ่านคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบความถูกต้อง (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การจัดการเกี่ยวกับการวางแผนกระบวนการทำงานของสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก พบว่า มีการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานเป็นทีมโดยมีกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ดังนี้

(1) โครงสร้างการบริหาร พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมโดยแบ่งงานออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ประเภทการลงทุนหรือแสวงหารายได้ 2) ประเภทสวัสดิการ 3) ประเภทการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งงานทั้ง 3 ประเภท มีคณะทำงานรับผิดชอบ โดยมีประธานกรรมการ คือ นายประชุม รุจาคม เป็นผู้คอยควบคุมดูแลการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภาพประกอบ 26 ที่ทำการกลุ่มสะสมทรัพยากรกองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็ก

จากโครงสร้างการบริหารงานแต่ละประเภทมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

1) ประเภทการลงทุนหรือแสวงหารายได้ ประกอบด้วย กิจกรรมการรับฝากเงิน-การถอนเงิน การกู้ยืมเงินทุน ศูนย์สาธิตผลผลิตการเกษตร โรงสีชุมชน 2) ประเภทสวัสดิการ ประกอบด้วย การจัดการเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ ธนาคารกระป๋อง ธนาคารข้าว และสวัสดิการทั่วไป 3) ประเภทการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง ประกอบด้วย การจัดการกิจกรรมการฝึกอบรมสัมมนาคณะกรรมการและสมาชิก การศึกษาดูงาน และการจัดการธนาคารข้าว ซึ่งมีเหรียญกษาปณ์ ฝ่ายตรวจสอบ ประชาสัมพันธ์ และเลขานุการ โดยมีประธานกรรมการและคณะกรรมการรับผิดชอบทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

หลักในการดำเนินงาน คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพยากรกองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ได้มีการบริหารจัดการโดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการคือ “หนึ่งมีความซื่อสัตย์ต่อกัน สองมีความเสียสละ สามมีความรับผิดชอบร่วมกัน สี่มีความเห็นอกเห็นใจกัน และห้ามีความไว้วางใจกัน” หลักในการบริการสมาชิกดังกล่าวที่ว่า “ซื่อสัตย์ จริงใจ รับใช้ชุมชน” โดยมีเป้าหมายการบริหาร คือ จะดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนและปรับโครงสร้างนี้สมาชิกให้เหลือ “หนึ่งครัวเรือนหนึ่งสัญญา” ภายในสิ้นเดือนธันวาคม 2557 นี้ สิ่งที่ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ได้แก่ 1) มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน ประกอบด้วย พัฒนาชุมชนอำเภอเนินสง่า ให้ความรู้เรื่องการจัดทำเอกสาร การจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่สะดวกในการหยิบออกมาใช้และการให้บริการสมาชิก ธนาคารออมสิน สาขาอำเภอเนินสง่า ให้ความสนับสนุนงบประมาณโดยให้กู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำและยังให้การสนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารเงิน การจัดการหนี้ การจัดทำบัญชีและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในสำนักงานกลุ่ม 2) การได้รับความร่วมมือ ร่วมใจจากคนในชุมชน สมาชิกมีความเชื่อมั่น การยอมรับการบริหารงานของคณะกรรมการ 3) การได้รับ

คำแนะนำจากเจ้าอาวาสวัดบ้านชีเหล็ก (พระครูประดิษฐ์ ไชยสาร) 4) ผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความเสียสละและมีคุณธรรม 5) มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 6) เข้าใจนโยบายที่ได้รับจากภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 7) ยึดกฎระเบียบในการทำงาน 8) บัญชีมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ 9) มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

(2) การจัดการเครือข่าย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็กมีเครือข่ายหลายกลุ่ม เช่น เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบการจัดการ ได้แก่ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม บ้านทับสวาย บ้านทุ่งพนมวัง สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเครือข่ายดังกล่าวได้มีส่วนร่วมเอื้อเฟื้อด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดนิทรรศการศูนย์สาธิตผลผลิตการเกษตร และรูปแบบการจัดการโรงสีข้าวชุมชน

ภาพประกอบ 27 การไปศึกษาดูงานกลุ่มเครือข่ายของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก

การกู้ยืมเงิน พบว่า ไม่มีการกู้ยืมเงินจากกลุ่มเครือข่ายดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก มีเงินทุนให้สมาชิกกู้ยืมภายในกลุ่ม สามารถบริหารจัดการหมุนเวียนได้อย่างพอเหมาะ โดยมีการรวมกลุ่มหรือเรียกว่า “การบูรณาการเชื่อมโยง” กลุ่มองค์กรกองทุนการเงินต่าง ๆ นำมารวมกันบริหารจัดการเงินทุนในหมู่บ้าน จำนวน 11 กลุ่ม เป็นกองทุนเดียวกัน เป็นเงิน 3,939,000 บาท เรียกว่า “กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก” สามารถนำเงินจำนวนนี้มาบริการให้สมาชิกกู้ยืมได้ มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับเดียวกัน ใช้ร่วมกันโดยยึดข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก (พะเยาว์ พรหมมาก. 2557 : สัมภาษณ์)

(3) กฎระเบียบ พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชี้เหล็ก ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการให้สมาชิกกู้ยืมเงิน โดยจะอนุมัติแก่สมาชิกที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลงทุน ในการประกอบอาชีพ หรือใช้จ่ายในครอบครัว จำนวนที่ให้กู้ สมาชิกสามารถกู้ได้เป็นจำนวน 3 เท่า ของเงินหุ้นที่ตนเองมีอยู่ในขณะนั้น และจะกู้ได้ไม่เกิน 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน) หากกู้ มากกว่าให้คณะกรรมการพิจารณาเป็นราย ๆ ไป และต้องมีหลักทรัพย์เป็นโฉนดที่ดินค้ำประกัน สมาชิกที่กู้จะต้องส่งค่าหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ของวงเงินที่กู้ได้ หากจำนวนเงินที่สมาชิกยื่นขอกู้มี เกินกว่าจำนวนเงินที่กลุ่มมีอยู่ในวันที่ให้กู้ คณะกรรมการจะพิจารณาให้ผู้กู้ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- 1) เงินกู้ซึ่งถือค่าหุ้นเป็นหลักประกัน(ยื่นกู้เท่ากับเงินหุ้นตนเอง)
- 2) ในระหว่างเงินกู้ซึ่งอยู่ในระดับ เดียวกันตามที่กล่าวในข้อ1) เงินกู้ซึ่งมีจำนวนน้อยเพียงให้ก่อนเงินกู้ซึ่งมีจำนวนมาก ทั้งนี้เว้นแต่ในกรณีที่ คณะกรรมการเห็นสมควรก็อาจพิจารณาเป็นอย่างอื่นได้ หลักประกันเงินกู้ สมาชิกต้องจัดหาสมาชิกค้ำ ประกันอย่างน้อย 2 คน กำหนดการชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการหรือที่ประชุมเป็นผู้พิจารณาให้ผู้ กู้ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยแต่ไม่เกิน 36 เดือน ทั้งนี้สมาชิกผู้กู้จะต้องชำระคืนเงินต้นอย่างน้อย หนึ่งในสามของเงินกู้ทั้งหมดในปีแรกจึงจะมีสิทธิกู้ยืมได้ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ผู้กู้เงินต้องเสียดอกเบี้ย ให้กลุ่มออมทรัพย์ในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี และต้องจ่ายให้กลุ่มเป็นรายเดือนหรือตามที่คณะกรรมการ กำหนด สมาชิกที่กู้เกินสิทธิที่กู้ได้ จะต้องจ่ายดอกเบี้ยให้แก่กลุ่ม ร้อยละ 24 ต่อปี ในส่วนที่เกินสิทธิ ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัย หรือจำเป็นที่สมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดให้ผู้กู้ร้องขอต่อ คณะกรรมการเพื่อพิจารณาผ่อนผันให้ตามความจำเป็นและเหมาะสม ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนเงินกู้เมื่อถึง กำหนด โดยไม่ได้รับการผ่อนผันจากคณะกรรมการหรือไม่มีเหตุผลอันสมควร จะต้องเสียค่าปรับใน อัตราร้อยละ 10 ต่อเดือน ในแต่ละเดือนที่ผิดนัด สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินให้ยื่นความจำนงต่อ คณะกรรมการกลุ่มในวันประชุมประจำเดือน กลุ่มออมทรัพย์จะให้สมาชิกกู้เงิน เดือนละ 1 ครั้ง หรือตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ในกรณีต่อไปนี้จะให้กลุ่มออมทรัพย์เรียกคืนเงินกู้จากสมาชิกผู้กู้ทั้ง เงินต้นและดอกเบี้ยแม้ยังไม่ถึงกำหนดชำระคืนก็ตาม เมื่อผู้กู้ใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ หรือใช้ในทางมิ ชอบ เมื่อผู้กู้ผิดนัดการชำระเงินกู้ตามกำหนดเป็นเวลา 2 เดือนติดต่อกันและคณะกรรมการไม่ผ่อน เวลาให้ กลุ่มออมทรัพย์จะประชุมสมาชิกอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ทุกวันเสาร์ที่ 2 ของเดือนใน เวลา 19.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ หากไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้โดยไม่มี เหตุผลที่ความจำเป็นที่เหมาะสมให้ปรับครั้งละ 5 บาท โดยไม่มีข้อยกเว้น เงินค่าปรับนี้จะนำไป สมทบกับกองทุนสงเคราะห์ศพสมาชิก

5) การประเมินผล

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชี้เหล็ก มีการ ประเมินผลทุกปี โดยมีคณะกรรมการจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับเครือข่ายกลุ่ม สะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจังหวัดชัยภูมิเข้ามาประเมินการดำเนินงานกิจกรรม ซึ่งมีการประเมินผลด้าน ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังรายละเอียด

(1) การประเมินผลด้านประสิทธิภาพเป็นการประเมินกิจกรรมการ ดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกกู้ยืม ซึ่งกลุ่มได้ดำเนินการตามระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มโดยมีคณะกรรมการดำเนินงานรับผิดชอบและได้ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ 1) ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน ประกอบด้วย (1) การจัดทำทะเบียน ได้แก่ ทะเบียน สมาชิก ทะเบียนคุมเงิน ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้ และทะเบียนคุมทรัพย์สิน พบว่า ได้จัดทำ

ครบถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (2) การจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินฝากธนาคาร และหลักฐานประกอบบัญชี พบว่า คณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ได้ดำเนินการจัดทำครบถูกต้องเป็นปัจจุบัน (3) การจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบดุล งบกำไร-ขาดทุน พบว่า มีการจัดทำงบการเงินครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบันและรายงานผลการดำเนินงานในที่ประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง (4) การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน (หลักฐานทางการเงิน ได้แก่ ทะเบียนคุมเงิน สัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปรายรับ-จ่ายเงินประจำวัน หรือสรุปรายเดือน เป็นต้น ซึ่งได้มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน โดยกรรมการฝ่ายตรวจสอบซึ่งมีบุคคลภายนอกมาร่วมตรวจสอบ และมีการรายงานผลการตรวจสอบทุกครั้ง

(2) ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย (1) การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ พบว่า มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษรและปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (2) การจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกได้ร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานและนำไปปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนประสบผลสำเร็จด้วยดี (3) การประชุมของคณะกรรมการ พบว่า มีการประชุมเป็นไปตามระเบียบของกลุ่ม มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและนำผลการประชุมไปปฏิบัติ (4) การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก พบว่า สมาชิกเข้าร่วมประชุมร้อยละ 50-75 (5) การพิจารณาเงินกู้ พบว่า คณะกรรมการได้พิจารณาอนุมัติเงินกู้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม มีการตรวจสอบซึ่งมีหลักฐานการตรวจสอบชัดเจน (6) การส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก พบว่า สมาชิกนำส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาร้อยละ ร้อย (7) การส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิก พบว่า สมาชิกส่งเงินสัจจะสะสมต่อเดือน และเพิ่มเงินสัจจะสะสมเมื่อครบสิ้นปี (8) การนำเงินกู้ไปใช้ของสมาชิก พบว่า สมาชิกนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ร้อยละ 65 ขึ้นไป แต่น้อยกว่าร้อยละร้อย (9) การเรียนรู้และการพัฒนาของคณะกรรมการ พบว่า คณะกรรมการมีการเรียนรู้และนำเอาความรู้ที่ได้รับนำมาพัฒนาอย่างน้อย 1 เรื่อง (10) การจัดสรรกำไร พบว่า มีการจัดสรรกำไรให้แก่สมาชิก ค่าตอบแทนคณะกรรมการและการจัดสวัสดิการ

(3) ด้านระเบียบข้อบังคับ ประกอบด้วย (1) ระเบียบข้อบังคับ พบว่า มีระเบียบข้อบังคับเป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบ และปฏิบัติตามระเบียบ

(4) ด้านผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน ประกอบด้วย (1) สมาชิกมีรายได้พ้นเกณฑ์ความยากจน ร้อยละ 50 ของจำนวนสมาชิกที่ตกเกณฑ์รายได้ จปฐ. (2) การแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ พบว่า แก้ปัญหาให้สมาชิกได้ร้อยละ 50 ขึ้นไป ของจำนวนสมาชิกที่เป็นหนี้ในระบบ (3) การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก พบว่า มีจำนวน 4-6 กิจกรรม (4) การจัดกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์ของกลุ่ม พบว่า มีจำนวน 4-6 กิจกรรม

โดยสรุปการประเมินผลด้านประสิทธิภาพของกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งสิ้นด้าน ซึ่งมีรายละเอียดการประเมินสิบเก้าหัวข้อ ผลการประเมินเป็นที่พอใจของคณะกรรมการประเมินและได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

(5) การประเมินผลด้านประสิทธิผลพบว่า การดำเนินงานของ คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขี้เหล็ก การทำงานมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ สมาชิกได้รับผลประโยชน์มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการประเมินผลด้านคุณภาพ สามารถนำมาเรียบเรียงตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านระเบียบข้อบังคับ 4) ด้านผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน

1. ประสิทธิภาพด้านสินทรัพย์ พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขี้เหล็กมีสินทรัพย์จำนวนมาก เช่น ที่ดิน อาคาร เครื่องใช้สำนักงาน เงินสด เงินฝาก ธนาคาร ลูกหนี้เงินกู้สามัญ ลูกหนี้เงินกู้ฉุกเฉิน และสินทรัพย์อื่น ๆ ซึ่งกลุ่มได้ดำเนินการจัดทำบัญชีตามระเบียบงานสถาบันการจัดการการเงินชุมชน โดยเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่จากธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และนักวิชาการจากสำนักงานพัฒนาชุมชนมาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี

นอกจากนี้ หลักสำคัญก่อนบันทึกรายการบัญชี ทุกรายการ ต้องทำการวิเคราะห์รายการที่เกิดขึ้นว่าเกี่ยวข้องกับบัญชีใดบ้างแต่ละบัญชีอยู่ในหมวดใด และลักษณะของบัญชีหมวดนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งสมาชิกผู้รับผิดชอบจะต้องได้รับการอบรมให้ความรู้เป็นอย่างดี เพื่อจะได้ดำเนินการการจัดทำบัญชีแต่ละประเภทได้ถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

2. ประสิทธิภาพด้านสินเชื่อ พบว่า การให้สินเชื่อสมาชิกโดยกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการการให้สินเชื่อสมาชิก ซึ่งมีมติจากที่ประชุมสมาชิกและคณะกรรมการในการให้สินเชื่อกู้ยืมเงิน เพื่อใช้จ่ายในการลงทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างงานสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ เพื่อเหตุฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน เพื่อดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพ การลงทุนของกลุ่มองค์กรชุมชน ซึ่งสมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากสถาบันการเงินของกลุ่มจะต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำเรื่องขอกู้เงินพร้อมเสนอโครงการต่อคณะกรรมการ โดยมีวัตถุประสงค์ในการขอกู้เงินพร้อมโครงการชัดเจน สามารถตรวจสอบได้และมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน 2) คณะกรรมการมีอำนาจอนุมัติเงินกู้ได้รายละไม่เกิน 100,000 บาทต่อผู้กู้ 1 ราย กลุ่มองค์กรชุมชนสามารถกู้ยืมได้ไม่เกิน 200,000 บาทต่อครั้ง 3) หลักประกันเงินกู้ สมาชิกที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้จากคณะกรรมการจากสถาบันการเงินกลุ่ม ต้องมีผู้ค้ำประกันสองคน คนกู้ คนค้ำ ต้องได้รับคำยินยอมจากสามีภรรยา (ในกรณีผู้กู้ ผู้ค้ำ ไม่มีคู่สมรส จะต้องได้รับคำยินยอมจากทายาท หรือสมาชิกในครอบครัว) หรือผู้กู้สามารถใช้ทรัพย์สินเป็นหลักประกันเงินกู้ตามที่คณะกรรมการกำหนด หรือใช้หุ้นค้ำประกันได้ไม่เกินจำนวนหุ้นที่มีอยู่ 4) ประเภทเงินกู้ แยกเป็นเงินกู้สามัญ และเงินกู้ฉุกเฉิน แต่ละประเภทได้กำหนดระยะเวลาส่ง คือ เงินกู้สามัญ ส่งคืนทุกวันที่ 3 ของเดือน และสมาชิกที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินสามัญให้ยื่นคำขอกู้ทุกวันที่ 3 ของเดือน เงินกู้ฉุกเฉิน กำหนดส่งคือขอกู้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในวันที่สถาบันการเงินชุมชนเปิดทำการ และสมาชิกใหม่จะต้องมีเงินฝากที่สถาบันการเงินชุมชนตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป จึงจะมีสิทธิ์กู้ยืมเงินได้ 5) การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และระยะเวลาการชำระเงินคืน เงินกู้สามัญระยะสั้น 1 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 บาทต่อปี เงินกู้สามัญระยะปานกลาง 5 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 บาทต่อปี และต้องชำระคืนเงินต้นภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี เงินกู้ฉุกเฉิน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 บาทต่อปี และต้องชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นประจำทุกเดือน

ภายในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน การกู้เงินสามัญระยะสั้น สมาชิกจะมีสิทธิกู้ได้อีกก็ต่อเมื่อได้ชำระเงินต้นและหรือดอกเบี้ยอย่างน้อย 6 เดือน และเงินกู้ระยะปานกลาง จะมีสิทธิกู้ได้อีกก็ต่อเมื่อได้ชำระดอกเบี้ยอย่างน้อย 2 ปีเพื่อสวัสดิการแก่สมาชิก กรณีเป็นพิเศษเร่งด่วน คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาทต่อปี และต้องชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย เป็นประจำทุกปี ภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันทำสัญญา 6) สมาชิกที่กู้เงินสถาบันจะต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกสวัสดิการสงเคราะห์ศพด้วย 7) สมาชิกที่กู้เงินสถาบันจะต้องส่งเงินสมทบกองทุนประกันความเสี่ยง จำนวน 10 บาทต่อสัญญา 8) ในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบข้อบังคับให้ผู้กู้เสียเบี้ยค่าปรับร้อยละ 0.01 ต่อวัน เว้นแต่ ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการแล้ว และ 9) การรับเงินฝากสมาชิกจะให้ดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 2 บาทต่อปี อย่างน้อยต้องฝาก 6 เดือนขึ้นไป (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

3. ประสิทธิผลด้านบุคคล พบว่า การจัดทำงบดุลได้สรุปทุกวันที่ 31 ธันวาคมทุกปี โดยถือว่าเป็นการสรุปการดำเนินงานประจำปีของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานตลอดปี ให้สมาชิกทราบผลกำไร-ขาดทุน รายรับ-รายจ่าย การจัดทำงบดุล สามารถตรวจสอบได้ มีความชัดเจนโปร่งใส และเป็นการแสดงศักยภาพในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งแต่ละปีได้ดำเนินการ

4. ประสิทธิผลด้านรายรับ-รายจ่าย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทุกเดือนสามารถตรวจสอบได้จะมีการบันทึกการรับเงินและรายการจ่ายเงินทุกวัน แล้วนำมาสรุปเป็นรายเดือน ดังนี้ รายรับ จากเดือนมกราคม 2555 ถึงเดือนธันวาคม 2555 รวมเป็นเงิน 192,403.81 บาท รายจ่ายจากเดือนเมษายน 2555 ถึงเดือนธันวาคม 2555 เป็นรายจ่ายทั่วไปรวม 58,916.30 และจ่ายเป็นทุนสาธารณประโยชน์ 7,380 บาท รวมรายจ่ายประจำปี 2555 ทั้งสิ้นเป็นเงิน 66,296.30 บาท

กำไร-ขาดทุน พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของกลุ่มเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ทุกสิ้นปีดำเนินการกลุ่มประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ จากเริ่มต้นของการตั้งกลุ่มไม่เคยขาดทุน เพียงแต่ได้กำไรมาน้อยตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สามารถนำมาแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างการจัดสรรกำไรสุทธิในปี พ.ศ. 2555

การจัดสรรกำไรสุทธิสิ้นปี พ.ศ. 2555 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก (31 ธันวาคม 2555) กำไรสุทธิ 192,403.81 บาท รายจ่ายแยกออกเป็นจ่ายในการบริหาร 58,913.30 บาท จ่ายสาธารณประโยชน์ 7,380.00 บาท รวมจ่าย 66,296.30 บาท กำไรสุทธิ ร้อยละ 100 เป็นเงิน 133,487.31 บาท จ่ายปันผลสมาชิก ร้อยละ 47.16 เป็นเงิน 63,579 บาท จ่ายเฉลี่ยคืนสมาชิก ร้อยละ 11.46 เป็นเงิน 15,208.00 บาท หักเป็นทุนสำรอง ร้อยละ 10.96 เป็นเงิน 14,626.31 บาท หักเป็นทุนสาธารณประโยชน์ ร้อยละ 5.33 เป็นเงิน 7,118.00 บาท จ่ายค่าตอบแทนกรรมการร้อยละ 13.44 เป็นเงิน 18,000.00 บาท คงเหลือจัดงาน ปีใหม่ ร้อยละ 11.21 เป็นเงิน 14,956.00 บาท นอกจากนี้ ยังพบว่า คณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มยังได้รับค่าตอบแทนซึ่งมีการจัดสรรตามความเหมาะสม รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 18,000 บาท

5. ประสิทธิผลด้านสวัสดิการ พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ซึ่งเป็นแกนหลักในการดำเนินงานของชุมชน ได้มีการจัดการด้านสวัสดิการ ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล สมาชิกทุกคนสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลในกรณีเจ็บป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เบิกได้ปีละ 900 บาท หรือเบิกได้รายละ 3 ครั้งต่อปี ในวงเงิน 900 บาท กรณีการเกิด(คลอดบุตร) สามารถเบิกได้รายละ 2,000 บาทต่อครั้ง หรือคลอดบุตร 1 คน และกรณีสมาชิกเสียชีวิตจะมีเงินช่วยการจัดฌาปนกิจศพ รายละ 2,000 บาท ทั้งนี้การจัดการสวัสดิการดังกล่าว เริ่มตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน (พเยาว์ พรหมมาก. 2557 : สัมภาษณ์)

สรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ชุมชนมีวิถีชีวิตดีขึ้น เป็นชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีความสุข

1.2.2 การจัดองค์กร

การจัดการเกี่ยวกับการจัดองค์กรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก มีองค์ประกอบในการจัดองค์กร ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2537 โดยตัวแทนจากองค์กรภาครัฐ คือ พัฒนาชุมชนอำเภอเนินสง่า อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ และชาวบ้านบ้านชีเหล็ก โดยการนำของ นายเม่น ทองสาย ผู้ใหญ่บ้านบ้านชีเหล็ก ในขณะนั้น และยังมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านอีก 2 คน คือ นางสุรัตน์ ช้องนอก นางปางทิพย์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลชีเหล็ก(ส.อบต.) ประจำหมู่บ้าน ได้ร่วมกันวางแผนเพื่อก่อตั้งกลุ่มโดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินสง่า เข้ามาร่วมประชุมชาวบ้าน เพื่อแนะนำและชี้แจงนโยบายจากภาครัฐที่สนับสนุนให้มีการก่อตั้งกลุ่ม การประชุมชาวบ้านโดยการประชาคมลงมติที่ประชุมเห็นชอบให้มีการก่อตั้งกลุ่ม และในครั้งนั้นมีผู้เข้าร่วมก่อตั้งจำนวน 30 คน สมาชิกทั้ง 30 คนได้ร่วมกันลงมติเลือกในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องได้คัดเลือก ประธานกลุ่มคือ นายประชุม รุจาคม ทำหน้าที่ประธานกลุ่ม โดยมีนายเม่น ทองสาย และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอเนินสง่า เป็นผู้ก่อตั้ง (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

การก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็กโดยผ่านเวทีประชาคม ผลของการประชาคม สมาชิกเห็นด้วยกับการก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก โดยการรวมกลุ่มต่าง ๆ ที่มีในชุมชนบ้านชีเหล็ก ประกอบด้วย กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มปลูกผักสวนครัว กลุ่มเลี้ยงโค กองทุนหมู่บ้านเงินล้านบ้านชีเหล็ก กลุ่มจักสาน กลุ่มปุ๋ย กลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มเลี้ยงสุกร และกลุ่มแปรรูปอาหาร โดยประชาคมชาวบ้านทุกครัวเรือน มีความเห็นตรงกันว่า “ให้ทุกกลุ่มนำเงินมารวมกันเป็นหนึ่งเดียว” เพื่อให้เป็นเงินก้อนใหญ่ สมาชิกมีโอกาสกู้ยืมได้มากขึ้น โดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ และเป็นการป้องกันไม่ให้สมาชิกกู้ยืมได้หลายทาง และยังเป็นการช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนให้มีเงินหมุนเวียนได้มากขึ้น

2) ทูทางสังคม

การจัดองค์กรเกี่ยวกับทูทางสังคม พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านชี้เหล็ก มีทูทางสังคมซึ่งเป็นตัวช่วยในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จมีผู้นำเป็นต้นแบบที่ดีในการปฏิบัติตน เป็นคนซื่อสัตย์ การจัดกิจกรรมใด ๆ ในชุมชนเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุน ประกอบอาชีพซึ่งสมาชิกทุกคนมีสิทธิ์ใช้บริการสินเชื่อโดยให้เขียนโครงการใช้เงินแนบมาพร้อมคำขอกู้ เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสมสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชี้เหล็ก นำเงินที่กู้ยืมได้มาลงทุนประกอบอาชีพ ได้แก่ ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงโค เลี้ยงสุกร เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ การจัดตั้งเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคง โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงาน

นอกจากนี้ ยังพบว่า ทูทางวัฒนธรรมการจัดองค์กรยังมีวิธีการจัดการโดยกระจายอำนาจการตัดสินใจร่วมกันในการเก็บเงินออมหรือการเก็บเงินสัจจะสะสมทุกเดือน ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกทุกคน นำเงินมาฝากสะสมตามที่ให้สัจจะไว้ ส่งผลให้กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีเงินสัจจะสะสมเพิ่มมากขึ้นทุกปี (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

วิสัยทัศน์การจัดองค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชี้เหล็ก คือ “พอกิน พอใช้ ไม่ฟุ่มเฟือย”

เป้าหมายการจัดองค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชี้เหล็ก คือ

- 1) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์โดยช่วยให้สามารถสวส่วนแห่งรายได้ของตนไว้ในทางอันมั่นคง และได้รับประโยชน์ตามสมควร
- 2) ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก
- 3) รับฝากเงินจากสมาชิกหรือกลุ่มอื่น
- 4) จัดหาทุนเพื่อกิจการตามวัตถุประสงค์
- 5) จัดให้มีเงินกู้สำหรับสมาชิกตามข้อกำหนดอันสมควร
- 6) ให้การสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกที่ได้รับภัยพิบัติเกี่ยวกับอาชีพ
- 7) ให้ความร่วมมือกับทางราชการ องค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกิจการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชี้เหล็ก และ
- 8) ดำเนินกิจการอย่างอื่นที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชี้เหล็ก (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

การจัดองค์กรเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การจัดการด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และการจัดการเกี่ยวกับกฎระเบียบ ดังนี้

การจัดการด้านโครงสร้างการบริหาร พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชี้เหล็ก มีการแบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรับฝากเงิน ฝ่ายสินเชื่อ และฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ โดยมีกระบวนการทำงาน ดังนี้ 1) ฝ่ายรับฝากเงิน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม รองประธาน เลขานุการ เหมรัญญิก และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่รับฝากเงินและรับผิดชอบนำเงินเข้าบัญชีให้สมาชิกจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน 2) ฝ่ายสินเชื่อ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประธานฝ่ายสินเชื่อ

รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่รับคำร้องขอกู้เงินของสมาชิก สอดส่อง ติดตาม พิจารณาคำขอกู้เงินของสมาชิก ตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากหลักฐานที่ ส่งมาพร้อมคำขอู้ และออกเยี่ยมเยียนติดตามช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหา ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ 3) ฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประธานสวัสดิการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุน หมู่บ้านบ้านชีเหล็ก รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่ ประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลเข้ามาร่วมกิจกรรมกองทุนสวัสดิการ ตลอดจนอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ กองทุนสวัสดิการ ผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกองทุนสวัสดิการ (สุรัตน์ ฆ้องนอก. 2557 : สัมภาษณ์)

โดยสรุปการจัดการองค์กรเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของกลุ่มสะสม ทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการทุกคนมีบทบาท หน้าที่รับผิดชอบตามตำแหน่ง จากการพิจารณาของคณะกรรมการตามความสามารถตามศักยภาพและ ความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ดังรายละเอียด

5) การประเมินผล

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ได้มีการ ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการจากภาครัฐและภาคชุมชน ซึ่งกำหนดเกณฑ์การ ประเมินแต่ละด้าน เพื่อนำไปจัดระดับการพัฒนาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านและเป็นฐานข้อมูลใน การกำหนดแผนงานและแนวทางเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้นกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก จึงคัดเลือกสมาชิกให้ เข้าเป็นคณะกรรมการรับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินผล โดยมอบหมายให้คณะกรรมการ 15 คน รับผิดชอบ ดังนี้ 1) ความมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเงินทุน ได้แก่ การนำเงินทุนไปลงทุน ดำเนินการให้สมาชิกกู้และดำเนินกิจกรรมเชิงธุรกิจอื่นๆ 2) ผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ ผลกำไรจากกิจกรรมที่กลุ่มนำเงินไปลงทุน การจัดสรรผลกำไร(ผลประโยชน์)ให้แก่สมาชิก การจัด สวัสดิการแก่สมาชิก และชุมชน หรือการจัดสวัสดิการให้สมาชิกและครัวเรือนยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส ในชุมชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้การดำเนินงานมีรูปแบบการจัดการองค์กรด้านกระบวนการทำงาน โดยพิจารณา ตามศักยภาพของคณะกรรมการตามความสามารถและความเหมาะสม (ก้อน ศรีสงคราม. 2557 : สัมภาษณ์)

1.2.3 การสรรหาคณะกร

การจัดการเกี่ยวกับการสรรหาคณะกรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้าน ชีเหล็ก ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการ ประเมินผล ดังนี้

1) ผู้ก่อตั้ง

โดยการคัดเลือกจากบุคคลในหมู่บ้านชีเหล็กที่มีคุณลักษณะ มีภาวะผู้นำ ที่ดี ประกอบด้วย คุณธรรม 5 ประการ คือ มีความซื่อสัตย์ อุดมทน เสียสละ รับผิดชอบในหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย และสร้างความไว้วางใจให้แก่คนในชุมชน บุคคลทั่วไป หรือสร้างความไว้วางใจซึ่ง กันและกัน เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เสียสละ และมีคุณธรรม

จากคุณลักษณะภาวะการเป็นผู้นำดังกล่าว ชาวบ้านจึงได้คัดเลือก นาย ประชุม รุจาคม ให้เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม ประกอบกับนายประชุม รุจาคม เป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี ในชุมชน และมีแนวคิดดี มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านชีเหล็กให้มีความมั่นคง ยิ่งขึ้น มติที่ประชุมเห็นชอบให้มีการก่อตั้งกลุ่มโดยมี นายประชุม รุจาคม เป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่ม เป็นประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็กในปัจจุบัน (ปานทิพย์ พรสูงเนิน. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

ชาวบ้านชีเหล็ก ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ ประชาชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก จึงมีความรู้ เกี่ยวกับการเกษตรมีรายได้ไม่มั่นคง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ชาวบ้านชีเหล็กจึงนับได้ว่าเป็นหมู่บ้านการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างงานสร้างรายได้ให้ชาวบ้าน ชีเหล็กจากอดีต จนปัจจุบัน ชาวบ้านมีงานทำตลอดปีไม่เป็นคนว่างงาน โดยเฉพาะมีการก่อตั้งกลุ่ม สะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน สามารถเป็นสถาบันการเงินที่ช่วยเหลือสมาชิก ให้กู้ยืมเงินไปลงทุน ประกอบอาชีพได้ ประกอบกับบุคลากรที่เข้ามาเป็นสมาชิกในกลุ่ม ได้รับการคัดเลือกให้เป็น คณะกรรมการดำเนินการได้มาจากบุคคลที่ประกอบอาชีพการเกษตร มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน การพิจารณาเงินกู้ให้สมาชิกสามารถดำเนินการได้ถูกต้อง เหมาะสม และคณะกรรมการยังสามารถแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการอาชีพเกษตรได้เป็นอย่างดี (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การสรรหาบุคลากรเพื่อเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสะสม ทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก โดยการคัดเลือกบุคคลที่มีวิสัยทัศน์เป้าหมายไปในทางเดียวกัน และได้ผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกของกลุ่ม

วิสัยทัศน์การจัดองค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก คือ “พอกิน พอใช้ ไม่ฟุ่มเฟือย”

เป้าหมายการจัดการองค์กรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้าน ชีเหล็ก คือ 1) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์โดยช่วยให้สามารถเก็บรักษาเงินจากรายได้ของตนไว้ ในทางอันมั่นคง และได้รับประโยชน์ตามสมควร 2) ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกัน และกันในหมู่สมาชิก 3) รับฝากเงินจากสมาชิกหรือกลุ่มอื่น 4) จัดหาทุนเพื่อกิจการตามวัตถุประสงค์ 5) จัดให้มีเงินกู้สำหรับสมาชิกตามข้อกำหนดอันสมควร 6) ให้การสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกที่ ได้รับภัยพิบัติเกี่ยวกับอาชีพ 7) ให้ความร่วมมือกับทางราชการ องค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์เพื่อส่งเสริม และปรับปรุงกิจการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก และ 8) ดำเนินกิจการอย่างอื่นที่ เกี่ยวข้องหรือเนื่องในการดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้าน ชีเหล็ก (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

ปัจจุบันในปี พ.ศ. 2557 คณะกรรมการดำเนินงานมีทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย 1) นายประชุม รุจาคม ประธานกลุ่ม 2) นายมนตรี สุขสวัสดิ์ รองประธาน 3) นายเพียว พรมมาก เลขานุการ 4) นางถวิล ทวีฤทธิ์ เภรัญญิก 5) นางคะนิง เจียมพิริยะกุล ผู้ช่วยเภรัญญิก 6) นายอำนาจ โกมล กรรมการ 7) นางสาวมาลัย แยมทอง กรรมการ

8) นายเม่น ทองสาย กรรมการ 9) นางปานทิพย์ พรสูงเนิน กรรมการ 10) นางสุรัตน์ ช้องนอก กรรมการ 11) นายระยอง ทองสาย กรรมการ 12) นายสมศรี ฉันทะนิ กรรมการ 13) นายกิตตินนท์ โพธิ์นอก กรรมการ 14) นายไพล พรสูงเนิน กรรมการ และ 15) นางสนิท จีระชาติสกุล กรรมการ

4) กระบวนการทำงาน

เพื่อให้กระบวนการทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็ก มีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการสรรหาบุคลากรโดยให้สมาชิกคัดเลือกจำนวน 15 คน เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการตามโครงสร้างซึ่งมีการแบ่งงานออกเป็น 5 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายบริหาร 2) ฝ่ายรับฝากเงิน 3) ฝ่ายเงินกู้และรับชำระคืนเงินกู้ 4) ฝ่ายติดตามหนี้ 5) ฝ่ายประชาสัมพันธ์

กระบวนการทำงานที่ 5 ฝ่าย มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกัน โดยคณะกรรมการทั้ง 15 คน ร่วมกันคัดเลือกและมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ศักยภาพและความถนัดแต่ละบุคคล โดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิก (สุรัตน์ ช้องนอก. 2557 : สัมภาษณ์)

5) การประเมินผล

การสรรหาบุคลากรเกี่ยวกับการประเมินผลจากการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็ก โดยคัดเลือกจากหัวหน้าคุ้ม จำนวน 15 คุ้ม เพื่อสะดวกในการประสานงานและการให้บริการอย่างทั่วถึง

การประเมินผลทางด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในกรณีที่หัวหน้าคุ้มไม่สามารถเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านได้ และให้คนอื่นเข้ามาทำหน้าที่แทนหัวหน้าคุ้มต้องเซ็นชื่อรับรอง และต้องรับผิดชอบในการกระทำใด ๆ อันเกิดผลเสียหายให้แก่กลุ่มจนกว่าบุคคลนั้นจะพ้นวาระการเป็นกรรมการกลุ่ม

1.2.4 การสั่งการ

การจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็กเกี่ยวกับการสั่งการ ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

การจัดการก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็ก ได้รับการสั่งการหรือนโยบายรัฐบาลให้มีการก่อตั้งกลุ่มเพื่อฝึกพลังระดมแนวความคิด ระดมเงินทุนในชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ โดยมีตัวแทนจากองค์กรภาครัฐ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน อำเภอเนินสง่า ร่วมกับชาวบ้านชีเหล็กโดยการนำของนายเม่น ทองสาย ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็ก และได้คัดเลือกประธานกลุ่ม ได้แก่ นายประชุม รุจาคม ทำหน้าที่ประธานกลุ่ม และเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งมีคณะกรรมการร่วมดำเนินการพิจารณาลงมติเห็นชอบก่อนสั่งการ (สนิท จีระชาติสกุล. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

การสั่งการโดย นายประชุม รุจาคม ประธานกลุ่ม สามารถสั่งการได้ โดยตำแหน่งที่ได้รับคัดเลือก และทางสังคม ซึ่งชาวบ้านให้การยอมรับการปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ สร้างความเชื่อมั่น และศรัทธา ทำงานด้วยความโปร่งใส

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

ปัจจุบันการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็ก โดยมีประธานกลุ่ม (นายประชุม รุจาคม) เป็นคนสั่งการ ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของวิสัยทัศน์ คือ “พอกิน พอใช้ ไม่ฟุ้งเฟ้อ” และเป้าหมายการจัดองค์กรกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็ก คือ 1) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์โดยช่วยให้สามารถส่งเงินส่วนแบ่งรายได้ของตนไว้ในทางอัน มั่นคง และได้รับประโยชน์ตามสมควร 2) ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันใน หมู่สมาชิก 3) รับฝากเงินจากสมาชิกหรือกลุ่มอื่น 4) จัดหาทุนเพื่อกิจการตามวัตถุประสงค์ 5) จัด ให้มีเงินกู้สำหรับสมาชิกตามข้อกำหนดอันสมควร 6) ให้การสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกที่ได้รับภัย พิบัติเกี่ยวกับอาชีพ 7) ให้ความร่วมมือกับทางราชการ องค์กรกลุ่มสหกรณ์เพื่อส่งเสริมและ ปรับปรุงกิจการของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็ก และ 8) ดำเนินกิจการอย่างอื่นที่ เกี่ยวกับหรือเนื่องในการดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้าน บ้านชีเหล็ก (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็กมี กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และประสานสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งภาระงาน ออกเป็นฝ่าย แต่ละฝ่ายมีประธาน รองประธาน และกรรมการดำเนินงาน ทั้งนี้โดยได้รับคำสั่งจาก ประธานกลุ่ม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจหรือแบ่งภาระงานรับผิดชอบ ดังรายละเอียด

(1) การได้มาของคณะกรรมการ ดังนี้ 1) กลุ่มสหกรณ์กองทุน หมู่บ้านบ้านชีเหล็ก กำหนดให้มีคณะกรรมการมาจากการเลือกตั้งจากสมาชิก โดยกำหนดไว้ในระเบียบ กลุ่ม 2) การจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิกเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ความจำเป็นที่ต้องมีคณะกรรมการสำหรับการบริหารกลุ่ม 3) กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้าน ชีเหล็ก ประกาศรับสมัครให้สมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ และ 4) กำหนดให้มีการเลือกตั้ง คณะกรรมการกลุ่ม

(2) บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ดังนี้ 1) ขอรับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการ ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย 2) กำหนดให้มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ รวมทั้งการจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน 3) จัดโครงสร้างของ คณะกรรมการเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความถนัดของแต่ละคน โดยเปิดโอกาสให้กรรมการ ทุกคนเลือกตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบได้ตามความถนัดหรือตามความสามารถของตน 4) กำหนดให้ กรรมการแต่ละคนสรุปผลงานของตนเองในรอบปีตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อรายงานในที่ ประชุมประจำปีของคณะกรรมการและสมาชิก เพื่อเป็นการตรวจสอบตนเองว่าได้ทำตามหน้าที่หรือไม่ อย่างไร 5) กลุ่มมีการจัดศึกษาดูงานกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการบริหารงานของ

คณะกรรมการ และ 6) ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มหมุนเวียนฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ เพื่อให้มีโอกาสหมุนเวียนเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานอย่างทั่วถึง

(3) การประชุมคณะกรรมการ ดังนี้ 1) กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็กได้กำหนดการประชุมของคณะกรรมการในระเบียบข้อตกลงของกลุ่มชัดเจน โดยกำหนดประชุมในวันที่ 3 ของเดือน 2) กำหนดแผนปฏิบัติงานของคณะกรรมการโดยเผยแพร่ให้สมาชิกทราบอย่างชัดเจน และ 3) ได้กำหนดให้คณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในวันประชุมสามัญ (ประชุมใหญ่) ปีละ 1 ครั้ง

(4) สมาชิก

สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก มี 2 ประเภท คือ สมาชิกสามัญ และสมาชิกวิสามัญ โดยรับสมัครบุคคลที่เข้าเป็นสมาชิกที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ผู้สมัครต้องกรอกใบสมัครตามแบบพิมพ์ที่กลุ่มกำหนดไว้ 2) ต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นเงิน 20 บาท และเงินค่าธรรมเนียมผู้สมัครจะเรียกคืนไม่ได้ 3) ต้องชำระค่าสมุดประจำตัวสมาชิกเป็นเงิน 20 บาท และสมาชิกทุกคนต้องมีสมุดประจำตัว ถ้าทำหายจะต้องถูกปรับเล่มละ 10 บาท 4) การที่จะรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม จะต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการบริหารกลุ่มตั้งแต่สี่คนขึ้นไป

การพ้นจากสมาชิกภาพสิ้นสุดเมื่อ 1) ตาย 2) ลาออกและได้รับการอนุมัติแล้ว 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ 4) ต้องคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดให้จำคุก หรือให้เป็นบุคคลล้มละลาย 5) ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามขององค์ประชุม (สนิท จีระชาติสกุล. 2557 : สัมภาษณ์)

ทั้งนี้ ผู้ใดลาออกจากสมาชิกจะต้องชำระหนี้สินผูกพันที่มีต่อกลุ่มให้เสร็จสิ้นก่อน มิฉะนั้นคณะกรรมการจะไม่พิจารณาให้ลาออก

(5) คณะกรรมการ

คณะกรรมการบริหารกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก จำนวนไม่เกิน 15 คน ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์บ้านชีเหล็กเท่านั้น 2) ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และ 3) ต้องเป็นบุคคลที่เสียสละ ยินดี และเต็มใจที่จะทำงานรับใช้สมาชิกด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวมของสมาชิกเป็นเรื่องใหญ่ มีความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการด้วยตนเองและต่อสมาชิกทุกคน

วาระการอยู่ในตำแหน่ง ให้คณะกรรมการบริหารอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 2 ปี และไม่เกิน 4 ปี ติดต่อกัน เว้นแต่สมาชิกเห็นสมควรให้สมาชิกออกเสียงรับรองอย่างเป็นทางการ

การพ้นจากตำแหน่ง คณะกรรมการบริหารต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ 1) ลาออกโดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก 2) ออกตามวาระ 3) ขาดจากสมาชิกภาพ 4) จงใจผิดนัดการส่งเงินชำระหนี้ไม่ว่าเงินต้นหรือดอกเบี้ย 5) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกทั้งคณะหรือรายบุคคล ด้วยคะแนนเสียงสองในสาม

(6) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม เฉพาะตำแหน่ง

1. ประธานกรรมการ มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ 1) เป็นประธานในที่ประชุมใหญ่ ที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร และควบคุมการประชุมให้ดำเนินไปด้วยความ

เรียบร้อย 2) ควบคุมติดตามการดำเนินงานทั่วไปของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็ก ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และอยู่ในวัตถุประสงค์ของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านชีเหล็ก 3) ลงลายมือชื่อในเอกสารต่าง ๆ อันเกี่ยวกับบุคคลภายนอกตามที่เห็นสมควร 4) ดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการการบริหารมอบหมายที่ไม่ขัดแย้งกับข้อบังคับ

2. รองประธานกรรมการ มีหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่แทนประธาน กรรมการ บริหาร เมื่อประธานไม่อยู่หรือตามที่ได้มอบหมายโดยไม่ขัดแย้งกับข้อบังคับ

3. เลขานุการ มีบทบาทหน้าที่ คือ 1) จัดทำรายงานการประชุมใหญ่ และรายงานการประชุมคณะกรรมการทุกครั้ง 2) ดูแลรักษาเอกสารและรายงานการประชุมของกลุ่มให้เรียบร้อยอยู่เสมอ 3) แจ้งนัดการประชุมไปยังสมาชิกหรือกรรมการแล้วแต่กรณี 4) ดำเนินการ อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการการบริหารมอบหมายที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับ

4. เภรัญญิก บทบาทหน้าที่ของเพรัญญิก คือ 1) ดำเนินการรับฝากเงิน รับเงินหุ้น ควบคุม ดูแล ตรวจสอบการรับจ่ายและเก็บรักษาทรัพย์สินของกลุ่มให้เป็นไปโดยถูกต้อง 2) ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการการบริหารมอบหมายโดยไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับ

5) การประเมินผล

การประเมินผลของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก จะมีการประเมินด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานแต่ละฝ่ายทุกปี การดำเนินงานโดยมีประธานกลุ่มเป็นคนสั่งการโดยยึดกฎระเบียบของกลุ่ม ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานทั้ง 15 คน ร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อให้กิจการของกลุ่ม มีความเจริญก้าวหน้า สร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจให้ชุมชนตลอดไป (มาลัย แยมทอง. 2557 : สัมภาษณ์)

1.2.5 การควบคุม

การควบคุม ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้งกลุ่มกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก คือทีมงานสำนักงานพัฒนาชุมชนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านคัดเลือกให้เป็นกลุ่มต้นแบบ โดยมีนายประชุม รุจาคม เป็นประธานกลุ่ม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่ม โดยมีระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก อันเกิดจากการตกลงร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันกำหนดขึ้นเรียกว่า “ระเบียบข้อบังคับ” เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านชีเหล็กเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยมีประธานกลุ่มซึ่งได้รับคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่ม เป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงาน จนปัจจุบัน (อิม พลอนันต์. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

ทูทางสังคม พบว่า สมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็กมีทูทางสังคมเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน กล่าวคือ ชาวบ้านมีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เห็นได้จากการค้าประกันสัญญากู้เงินตามระเบียบเงินสินเชื่อของกลุ่ม การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเกี่ยวกับเงินฝากสัจจะสะสมรายเดือน ส่งผลให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งอันเกิดจากกลุ่ม

สะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น สามารถให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกได้มากขึ้น ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้ควบคุมการดำเนินงานกิจกรรม โดยมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านชี้เหล็ก โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “พอกิน พอใช้ ไม่ฟุ่มเฟือย” เนื่องจากบ้านชี้เหล็ก ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิเป็นหมู่บ้านที่มีลักษณะเด่นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งได้มีการระดมความคิดของคนในชุมชนร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมาย และได้ดำเนินการดังนี้

(1) การส่งเสริมการศึกษา ได้ดำเนินการดังนี้ 1) ควบคุมให้มี การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยขอความร่วมมือไปยังศูนย์ การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเนินสง่า มาจัดตั้งศูนย์บริการให้ความรู้ที่หมู่บ้านชี้เหล็ก ตำบลกะฮาด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้เข้าเรียน ซึ่งโครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐด้วยดี 2) ควบคุมการใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ห้องสมุดประชาชน ตำบลบ้านชี้เหล็ก ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โดยจัดหาหนังสือ สื่อการเรียนรู้ วัสดุทางการศึกษา เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน 3) ควบคุมการจัดหลักสูตร โดยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นระยะสั้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ 4) ควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ แก่ผู้เรียนทุกระดับ โดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าตอบแทนวิทยากรที่มาให้ความรู้ตามความเหมาะสม

(2) พัฒนาศักยภาพผู้นำดำเนินการดังนี้ 1) นำคณะกรรมการศึกษา ดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินทุน 2) จัดให้มีการฝึกอบรมการจัดทำแผนธุรกิจการดำเนินงาน 3) ประชุมกำหนดแนวทางการพัฒนางานของคณะกรรมการ 4) ส่งเสริมให้คณะกรรมการกล้า แสดงออกโดยเข้าอบรมแลกเปลี่ยนแนวคิด หลักการ วิธีดำเนินงานพัฒนาองค์กร เพื่อเผยแพร่แนวคิด ไปสู่เครือข่ายอื่น ๆ และองค์กรภายนอก 5) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเชิญผู้นำกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม

การดำเนินการดังกล่าว มีการควบคุมโดยประธานและคณะกรรมการ กลุ่ม สะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชี้เหล็ก เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์ สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชี้เหล็ก ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ และการจัดกิจกรรมเครือข่าย โดยมีการ ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การควบคุมกระบวนการทำงานโดยคณะกรรมการกลุ่มซึ่งมีนาย ประชุม รุจาคม เป็นประธานในการควบคุม เพื่อให้งานทุกอย่างเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (พเยาว์ พรหมมาก. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 28 คณะกรรมการเครือข่ายติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม

5) การประเมินผล

การประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มสหกรณ์ฯ กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก พบว่า มีการประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีการควบคุม การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โดยตรวจสอบการจัดทำบัญชีรับจ่าย การให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิก การแบ่งปันผลประโยชน์ และการจัดสวัสดิการให้สมาชิกได้รับการบริการอย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยมี คณะกรรมการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องซึ่งมีประธานกลุ่มเป็นผู้ควบคุมโดยตำแหน่ง (ก่อน ครีเสงคราม. 2557 : สัมภาษณ์)

1.3 กลุ่มสหกรณ์ฯ กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

1.3.1 การวางแผน

องค์ประกอบในการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

กลุ่มสหกรณ์ฯ กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง นำโดยผู้ใหญ่บ้านผู้นำ ชุมชนและชาวบ้านทุ่งพนมวังเข้าร่วมประชุม เพื่อรับฟังคำชี้แจงของเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนา ชุมชนอำเภอ มาร่วมประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งกลุ่มสหกรณ์ฯ กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่ง พนมวัง ตามนโยบายรัฐบาล โดยมีการประชุมประชาคมเพื่อขอมติ

ภาพประกอบ 29 ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

ชาวบ้านทุ่งพนมวังลงมติเห็นชอบให้ นางปราณี ธรรมวัฒน์ เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 เริ่มแรกมีสมาชิกสมัครร่วมโครงการ 125 คน เงินฝากสัจจะสะสมจำนวน 13,350 บาท หลังจากมีการสมัครสมาชิกแล้ว ได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่ม เพื่อจะได้ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทุ่งพนมวัง ผลการคัดเลือกคณะกรรมการ นางปราณี ธรรมวัฒน์ ได้รับคัดเลือกเป็นประธานกลุ่ม โดยมีคณะกรรมการร่วมจำนวน 11 คน ประกอบด้วย 1)นางปราณี ธรรมวัฒน์ ประธาน 2) นายณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์ รองประธาน 3) นางวราภร ลักขร เลขานุการ 4) นางลำพวน บุรัมย์ เทรย์ญิก 5) นางประนอม กัลยาศรี 6) นางประเนียม ไปร่บึง 7) นางวาสนา นีวจันทิก 8) นายท่า หมวกสันเทียะ 9) นายประสงค์ หน่วยกลาง 10) นายเฉลิม ปานสูงเนิน และ 11) นายทรศนัย ลักขร (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

ปี พ.ศ. 2544 เริ่มดำเนินกิจกรรมโดยการนำของประธานกลุ่ม นางปราณี ธรรมวัฒน์ ร่วมกับคณะกรรมการมีการวางแผนดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำงานด้วยความขยันขันแข็ง ผลงานเป็นที่ประจักษ์การันตีได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีความก้าวหน้าสามารถดึงดูดความสนใจจากชาวบ้านทุ่งพนมวังและผู้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง สังเกตจากจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น และเงินฝากสัจจะสะสมเพิ่มมากขึ้นจากเริ่มแรกมีสมาชิกเพียง 125 คน เงินสัจจะสะสม 13,350 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 1,774 คน เงินสัจจะสะสม 13,340,260 บาท (ณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

บ้านทุ่งพนมวังก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2530 โดยมีครอบครัวของปู่แก้ว ย่าวัง เป็นครอบครัวแรกที่ย้ายเข้ามาสร้างบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ซึ่งเป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาล้อมรอบหมู่บ้าน อากาศเย็นสบายทัศนวิสัยดีมีธรรมชาติสวยงาม พื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำให้มีผู้คนอพยพเข้ามาประกอบอาชีพ และตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ในบริเวณนี้มากขึ้นจนเป็นหมู่บ้านขนาดกลาง

มีประชากรมากถึง 1,052 คน จำนวน 260 ครัวเรือน ปัจจุบันมีนายสีหลุต จุลขุนทด เป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้รับคัดเลือกเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2551 (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

การประกอบอาชีพ ชาวบ้านทุ่งพนมวัง ประกอบอาชีพหลากหลาย ได้แก่ อาชีพทำนา ทำการเกษตร ทำไร่ ได้แก่ ไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง ไร่อ้อย อาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป รับราชการ ทหาร ตำรวจ ข้าราชการครู และอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากชาวบ้านทุ่งพนมวังอพยพมาจากหลายจังหวัดในภาคอีสาน การประกอบอาชีพรายได้จึงแตกต่างกัน

สภาพเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ อีสระ ทำนา ทำการเกษตร และอาชีพทั่วไป มีรายได้ตลอดปี ไม่ว่างงาน แต่ค่าแรงต่ำ อาศัยความขยัน ซื่อสัตย์ ในการประกอบอาชีพ มีงานทำมีรายได้ทุกวัน เฉลี่ยปีละ 51,240 บาทต่อคน

การจัดการทุนทางสังคมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง มีการวางแผนและดำเนินการโดยคัดเลือกบุคคลที่มีทุนทางสังคมเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำทางศาสนา วัฒนธรรมอีสาน ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมมัดหมี่ การทำนาข้าว การเกษตร ค้าขาย งานช่าง (ช่างไม้ ช่างเหล็ก) แพทย์สมุนไพร และมีคุณวุฒิด้านการศึกษา สามารถดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

วิสัยทัศน์ พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทุ่งพนมวังเป็นกลุ่มที่มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงาน มีประธานกลุ่มเป็นสุภาพสตรีที่มีความขยัน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ต้องการให้กลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ และสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้เยาวชนคนรุ่นหลัง จึงมีการประชุมสมาชิกเพื่อประชาคมขอมติที่ประชุมให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงวิสัยทัศน์และได้กำหนดร่วมกัน สรุปได้ว่า วิสัยทัศน์ “เป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบ การจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยคุณธรรม 5 ประการ ให้ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง”

เป้าหมาย พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง กำหนดเป้าหมายคือ 1) เพื่อให้การจัดการเงินทุนในหมู่บ้านมีระบบ สามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้ชุมชนได้อย่างแท้จริง 2) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนและสวัสดิการของชุมชน 3) เพื่อเป็นแหล่งออมที่มั่นคงตลอดไป 4) เพื่อสร้างชุมชนให้มีจิตสำนึกที่ดี 5) เพื่อเป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน 6) เพื่อให้ชุมชนมีองค์กรที่มีการบริหารจัดการเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การกำหนดเป้าหมายชัดเจนจึงทำให้กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ดำเนินกิจกรรมประสบผลสำเร็จส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มมีเงินทุนประกอบอาชีพ มีรายได้เพิ่ม มีงานทำสามารถพึ่งตนเองได้และยังเป็นหมู่บ้านต้นแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่งในภาคอีสาน (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

การจัดการวิสัยทัศน์เป้าหมาย วิสัยทัศน์ “เป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้
ต้นแบบ ด้วยคุณธรรม 5 ประการ เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง” การจัดการ
โดยการวางแผนให้สมาชิกคัดเลือกตัวแทนที่มีคุณลักษณะที่ดีมีคุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย
มีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจกัน และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อเข้ามา
เป็นคณะกรรมการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา นำพาชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ตลอดไป

การดำเนินงานตามแผน โดยการจัดการให้สินเชื่อสมาชิกทุกคนกู้ยืมเงิน
ไปลงทุนประกอบอาชีพ สมาชิกจะต้องมีเงินฝากสะสมส่งติดต่อกันไม่น้อยกว่าสิบสองเดือนขึ้นไป
และถือหุ้นกับกองทุนหมู่บ้านตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ ผู้ขอกู้ต้องทำสวัสดิการรายปี ๆ ละ 480
บาท เพื่อเป็นหลักประกันทดแทนในกรณีผู้กู้เสียชีวิต (อุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วย) สมาชิกทุกคนไม่จำกัด
อายุไม่ต้องตรวจสอบสุขภาพ กรณีเสียชีวิตมีเงินชดเชย 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน) การให้สินเชื่อ
สมาชิกเงินกู้สามัญ กู้ได้ไม่เกินรายละ 50,000 บาท และต้องมีสมาชิกในกลุ่มค้ำประกัน 2 คน และ
การกู้เงินสามัญสมาชิกจะต้องแนบโครงการใช้เงินในการลงทุนพร้อมคำขอกู้เพื่อประกอบการพิจารณา
ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ลำพูน บุรัมย์. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ
ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ และการจัดการเครือข่าย ดังรายละเอียด

(1) โครงสร้างการบริหาร การดำเนินงาน แบ่งงานออกเป็น
3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรับฝากเงิน สินเชื่อ และฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ โดยมีคณะกรรมการดำเนินงาน
จำนวน 11 คน ซึ่งผ่านการคัดเลือกจากสมาชิก ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม นางปรานี ธรรมวัฒน์
รองประธาน นายณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์ เลขานุการ นางวรารภร ลักขรเหรียญิก นางลำพูน บุรัมย์
และกรรมการ นางประนอม กัลยาศรี นางประเนียม ไปร่บึง นางวาสนา นีวจันทิก นายท่า
หมวกสันเทียะ นายประสงค์ หน่วยกลาง นายเฉลิม ปานสูงเนิน และนายทรงศนัย ลักขรมีการ
จัดการดังนี้

คณะกรรมการดำเนินงานแบ่งออกเป็น คณะกรรมการ
อำนวยการ คณะกรรมการสินเชื่อ (เงินกู้) และคณะกรรมการฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ
ให้คณะกรรมการแต่ละฝ่ายมีหน้าที่รับผิดชอบงาน ตามความเหมาะสม ดังรายละเอียด

ภาพประกอบ 30 กิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม นางปราณี ธรรมวัฒน์ รองประธาน นายณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์ เลขานุการ นางประนอม กัลยาศรี เทรญญิก นางวาสนา นีวจันทิก

คณะกรรมการสินเชื่อ (เงินกู้) ประกอบด้วย ประธานสินเชื่อ นางสาว นารีรัตน์ วงษ์นันทกร รองประธาน นางวรกร ลักขร เลขานุการ นางสาวปาริชาติ เพ็ญจันทร์

คณะกรรมการฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ ประกอบด้วย ประธาน สวัสดิการ นางลำพวน บุรัมย์ เลขานุการ นางประเนียม ไปร้บึง กรรมการ นางอำพร หงษา นางอโณทัย ยอดมงคล นางสาวชลนิดา เพ็ญจันทร์

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละฝ่าย 1) บริหารจัดการ สหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล และจัดสรรดอกผล รายได้หรือ ผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน 2) ออกประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน 3) จัดตั้งสำนักงานสหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน 4) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก 5) จัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนตามประกาศที่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด 6) พิจารณาเงินกู้ยืมให้แก่สมาชิกหรือ กองทุนหมู่บ้านอื่น 7) ทำนิติกรรม สัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุนหมู่บ้าน 8) จัดทำคำขอเงินและสัญญาเงินของสมาชิกตลอดจนทำทะเบียนค้ำประกันนี้รายตัวเก็บรักษาเอกสาร เกี่ยวกับการเงินและเอกสารอื่น ๆ ที่สำคัญและสามารถตรวจสอบได้ 9) จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการโดยทั่วไป และปิดบัญชีงบกำไรขาดทุน โดยการแต่งตั้ง บุคคลภายนอกเป็นผู้ตรวจสอบ หรือตั้งคณะกรรมการตรวจสอบบัญชีกองทุนได้และรายงานให้

คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หรือเขตรับทราบ 10) เรียกประชุมใหญ่สามัญและวิสามัญ สมาชิกกองทุนตามความจำเป็นของกองทุนหรือตามที่สมาชิกเข้าชื่อร้องขอให้เปิดประชุมใหญ่วิสามัญ ตามที่ระเบียบข้อบังคับกำหนด 11) ติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานของสมาชิกที่ขอกู้ยืมเงินไปใช้ ว่าถูกต้องตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ตลอดจนให้การช่วยเหลือและหาทางแก้ไขปัญหาให้แก่สมาชิกที่ ประสบปัญหาความเดือดร้อนร่วมกัน 12) สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือนและวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่หมู่บ้าน ตลอดจนข้อมูลและการดำเนินการ เกี่ยวกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน 13) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กองทุนให้ประชาชน ได้รับทราบโดยทั่วไปและชักชวนให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนให้มากยิ่งขึ้นเท่าที่กองทุนสามารถจะทำได้ 14) พิจารณาดำเนินการใด ๆ เพื่อสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดของสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน 15) รายงานผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุน หมู่บ้านให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตลอดจนรายงานเรื่องดังกล่าวให้สมาชิกทราบ และ 16) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดหรือมอบหมาย

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า การจัดการโดยดำเนินงาน ตามแผนของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสมาชิกส่วนใหญ่ เป็นอย่างดี กลุ่มมีความเข้มแข็งโดยการนำของประธานกลุ่ม นางปราณี ธรรมวัฒน์ ทำให้การดำเนิน กิจกรรมกลุ่มประสบผลสำเร็จ มีผลกำไรเป็นที่น่าพอใจของสมาชิกทุกปี และมีสินทรัพย์จำนวนมาก เช่น ที่ดิน อาคารที่ทำการกลุ่ม โรงสีชุมชน วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และเครื่องใช้อื่น ๆ ในสำนักงาน ทันสมัย

ภาพประกอบ 31 ภายในอาคารที่ทำการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

สินทรัพย์ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง เริ่มจากจำนวนเงินสัจจะสะสมเพียง 13,350 บาท ปัจจุบันในปี พ.ศ. 2556 เงินสัจจะสะสมเพิ่มมากขึ้นถึง 14,268,200.95 บาท สามารถจัดสรรผลกำไรให้สมาชิกได้ทุกปี และสมาชิกทุกคนยังได้รับผลประโยชน์ในด้านสวัสดิการกลุ่ม มีความสุขอย่างทั่วถึง (ณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์. 2557 : สัมภาษณ์)

สินเชื่อ พบว่า การให้สินเชื่อหรือการให้สมาชิกกู้ยืมเงินของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง กลุ่มได้กำหนดกฎระเบียบไว้ว่า “สมาชิกทุกคนที่จะขอกู้ยืมเงินจากกลุ่มจะต้องมีเงินฝากสัจจะสะสมตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป กลุ่มมีเงินให้สมาชิกกู้ยืมโดยแบ่งออกเป็น เงินกู้สามัญ เงินกู้วิสามัญ และเงินกู้ฉุกเฉิน เพื่อช่วยเหลือสมาชิกตั้งนี้การขอกู้เงินจากกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง 1) เงินกู้ฉุกเฉิน เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อน จำเป็นเร่งด่วน 2) เงินกู้สามัญ เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ สร้างรายได้ 3) เงินกู้วิสามัญ เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่มีระยะยาวนานกว่าการกู้ฉุกเฉิน เช่น ปลดหนี้สินนอกระบบ ไล่ถอนการจำนอง จำนำทรัพย์สิน และความเดือดร้อน จำเป็นอื่น ๆ ขอกู้เงินจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ เช่น จากโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท โดยกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง เป็นแกนหลักในการดำเนินการเพื่อนำมาบริการหรือบริหารจัดการตามมติที่ประชุม เช่น การลงทุนรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิก ก่อตั้งโรงสีข้าวชุมชน รับซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ผ้าไหมมัดหมี่ วางจำหน่ายในศูนย์สาธิตการตลาดชุมชนบ้านทุ่งพนมวังและอื่น ๆ

การรับฝาก กลุ่มกำหนดปฏิทินการทำงานทุกวัน ที่ 21 ของเดือนปฏิบัติงานระหว่างเวลา 07.00-16.00 น. สมาชิกจะต้องนำเงินมาออมในวันเวลาที่กำหนดตามกฎระเบียบที่ทางกลุ่มกำหนดไว้ เพื่อแสดงถึงเครดิต และความเข้มแข็งในการสร้างวินัยการออมของตนเอง ซึ่งจะส่งผลในการใช้บริการสินเชื่อของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง (ณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์. 2557 : สัมภาษณ์)

งบดุล พบว่า การจัดทำงบดุลได้สรุปทุกวันที่ 31 ธันวาคมทุกปี โดยถือว่าเป็นการสรุปการดำเนินงานประจำปีของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานตลอดปี ให้สมาชิกทราบผลกำไร-ขาดทุน รายรับ-รายจ่าย และการจัดทำงบดุล สามารถตรวจสอบได้ มีความชัดเจนโปร่งใส และเป็นการแสดงศักยภาพในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งแต่ละปีได้ดำเนินการ ดังนี้ สรุปการเงินประจำปี 2556กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง สินทรัพย์ เงินสด เงินฝากธนาคาร 739,230.41 บาท ลูกหนี้ 2,577,508 บาทรวมสินทรัพย์ 3,316,738.41 บาท หนี้สินและทุน เงินฝากสัจจะ 2,417,180 บาท เงินหุ้น 197,410 บาท เงินประกันความเสี่ยง 15,638.78 บาท กำไรสุทธิ 389,235.01 บาท กำไรสะสม 297,274.62 บาท รวมหนี้สินและทุน 3,316,738.41 บาท

รายรับ-รายจ่าย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทุกเดือนสามารถตรวจสอบได้จะมีการบันทึกรายการรับเงินและรายการจ่ายเงินทุกวัน แล้วนำมาสรุปเป็นรายเดือน ดังนี้ สรุปกำไรสุทธิรายรับ จากเดือนมกราคม 2556 ถึงเดือนธันวาคม 2556 เป็นเงิน 4,340,379 บาท รายจ่ายจากเดือนเมษายน 2556 ถึงเดือนธันวาคม 2556 รวมรายจ่ายประจำปี 2556 ทั้งสิ้น เป็นเงิน 3,634,190 บาท (ลำพวน บุรัมย์. 2557 : สัมภาษณ์)

กำไร-ขาดทุน การจัดการ พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของกลุ่มเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ทุกสิ้นปีดำเนินการกลุ่มได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ จากเริ่มต้นของการตั้งกลุ่มไม่เคยขาดทุน เพียงแต่ได้กำไรมาน้อยตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สามารถนำมาแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างการจัดสรรกำไรสุทธิ สำหรับปี 2556 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556 รายได้ ดอกเบี้ยเงินกู้ 378,246 บาท ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร 1,149.01 บาท ค่าปรับ 9,840 บาท กำไรสะสมปี 2555 297,274.62 บาท รวมสินทรัพย์ 686,509.63 บาท การจัดสรรกำไรรวมเป็นเงิน 686,509.63 บาท (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

สวัสดิการ พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านทุ่งพนมวัง ได้จัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก โดยจัดสวัสดิการกลุ่มจากเกิดจนตาย ได้แก่ สวัสดิการค่ารักษาพยาบาลในการคลอดบุตร สวัสดิการรักษาพยาบาล สวัสดิการผู้สูงอายุ และสวัสดิการฌาปนกิจ (สงเคราะห์ศพ)

ภาพประกอบ 32 การสนทนากลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การดำเนินงานด้านสวัสดิการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ได้ดำเนินการแต่ละกิจกรรมคือ สวัสดิการค่ารักษาพยาบาลในการคลอดบุตร มารดาได้รับ 1,000 บาท บุตรได้รับ 500 บาท ค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลคืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 10 คืน กรณีรักษาพยาบาลนำส่งโรงพยาบาล กลุ่มจะจ่ายค่าพาหนะเดินทาง 200 บาทต่อครั้ง (กรณีต้องนอนรักษาตัวที่โรงพยาบาลอย่างน้อย 1 คืน สมาชิกต้องนำไปรับรองแพทย์มาเบิกที่กลุ่ม) และกรณีนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมาชิกจะได้รับเงินจากกลุ่มคืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 10 คืน สวัสดิการผู้สูงอายุ กลุ่มจะพิจารณาจ่ายเป็นเงินบำนาญ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุการออมเงิน เช่น กรณีสมาชิกออมเงินสวัสดิการครบ 10 ปีขึ้นไป และมี

อายุครบ 70 ปี ไม่ต้องส่งเงินออมสวัสดิการ แต่จะได้รับการดูแลสวัสดิการตามปกติทุกอย่าง สวัสดิการสงเคราะห์ศพ ครอบครัวสมาชิกจะได้รับเงินฌาปนกิจศพ 1,000 บาทต่อหนึ่งศพ และยังมีเงิน ประกันชีวิตอีกจำนวน 100,000 บาทต่อหนึ่งศพ (ในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ) การ ดำเนินงานด้านสวัสดิการโดยมีคณะกรรมการกลุ่มดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ แบ่งเป็นความสุขให้สมาชิกด้วยความยุติธรรม (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

5) การประเมินผล

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง มี การประเมินผลทุกปี โดยมีคณะกรรมการจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ร่วมกับเครือข่าย กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจังหวัดบุรีรัมย์เข้ามาประเมินการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีการประเมินผล ด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังนี้

(1) การประเมินผลด้านประสิทธิภาพเป็นกาประเมินกิจกรรมการ ดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกกู้ยืม ซึ่งกลุ่มได้ดำเนินการตามระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มโดยมีคณะกรรมการดำเนินงานรับผิดชอบและได้ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

1. ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน ประกอบด้วย (1) การ จัดทำทะเบียน ได้แก่ ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคุมเงิน ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้ และทะเบียน คุมทรัพย์สิน พบว่า ได้จัดทำครบถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (2) การจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินฝากธนาคาร และหลักฐานประกอบบัญชี พบว่า คณะกรรมการ ผู้รับผิดชอบ ได้ดำเนินการจัดทำครบถูกต้องเป็นปัจจุบัน (3) การจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบดุล งบ กำไร-ขาดทุน พบว่า มีการจัดทำงบการเงินครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบันและรายงานผลการดำเนินงาน ในที่ประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง (4) การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน (หลักฐานทางการเงิน ได้แก่ ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับ-จ่ายเงิน ประจำวัน หรือสรุปรายเดือน เป็นต้น พบว่า มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน โดยกรรมการ ฝ่ายตรวจสอบซึ่งมีบุคคลภายนอกมาร่วมตรวจสอบ และมีการรายงานผลการตรวจสอบ ทุกครั้ง

2. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย (1) การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ ของคณะกรรมการ พบว่า มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษรและ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (2) การจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า คณะกรรมการ กลุ่มและสมาชิกได้ร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานและนำไปปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนประสบ ผลสำเร็จด้วยดี (3) การประชุมของคณะกรรมการ พบว่า มีการประชุมเป็นไปตามระเบียบของกลุ่ม มีการบันทึกเป็น ลายลักษณ์อักษรและนำผลการประชุมไปปฏิบัติ (4) การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก พบว่า สมาชิกเข้าร่วมประชุมร้อยละ 50-75 (5) การพิจารณาเงินกู้ พบว่า คณะกรรมการได้ พิจารณาอนุมัติเงินกู้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม มีการตรวจสอบซึ่งมีหลักฐานการตรวจสอบ ชัดเจน (6) การส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก พบว่า สมาชิกนำส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญา ร้อยละร้อยละ (7) การส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิก พบว่า สมาชิกส่งเงินสัจจะสะสมต่อเนื่องทุกเดือน และเพิ่มเงินสัจจะสะสมเมื่อครบสิ้นปี (8) การนำเงินกู้ไปใช้ของสมาชิก พบว่า สมาชิกนำเงินไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ร้อยละ 65 ขึ้นไป แต่น้อยกว่าร้อยละร้อยละ (9) การเรียนรู้และการพัฒนาของ

คณะกรรมการ พบว่า คณะกรรมการมีการเรียนรู้และนำเอาความรู้ที่ได้รับนำมาพัฒนาอย่างน้อย 1 เรื่อง (10) การจัดสรรกำไร พบว่า มีการจัดสรรกำไรให้แก่สมาชิก ค่าตอบแทนคณะกรรมการ และการจัดสวัสดิการ

3. ด้านระเบียบข้อบังคับ ประกอบด้วย (1) ระเบียบข้อบังคับ พบว่า มีระเบียบข้อบังคับเป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบ และปฏิบัติตามระเบียบ

4. ด้านผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน ประกอบด้วย (1) สมาชิกมีรายได้ พันเกณฑ์ความยากจน พบว่า ร้อยละ 50 ขึ้นไป แต่น้อยกว่าร้อยละ 100 ของจำนวนสมาชิกที่ ตกเกณฑ์รายได้ จปฐ. (2) การแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ พบว่า แก้ปัญหาให้สมาชิกได้ร้อยละ 50 ขึ้นไป ของจำนวนสมาชิกที่เป็นหนี้ในระบบ (3) การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก พบว่า มีจำนวน 4-6 กิจกรรม (4) การจัดกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์ของกลุ่ม พบว่า มีจำนวน 4-6 กิจกรรม

โดยสรุปการประเมินผลด้านประสิทธิภาพของกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งสี่ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดการประเมินสิบเก้า หัวข้อ ผลการประเมินเป็นที่พอใจของคณะกรรมการประเมินและได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตลอดไป

(2) การประเมินผลด้านประสิทธิผลพบว่า การดำเนินงานของ คณะกรรมการ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง การทำงานมีประสิทธิภาพดี ส่งผลให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการประเมินผลด้านคุณภาพ สามารถนำมาเรียบเรียงตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านระเบียบข้อบังคับ 4) ด้านผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน โดยมีการจัดการประเมินผลสามารถนำผลการประเมินเสนอตามลำดับต่อไปนี้

สินทรัพย์ พบว่า สินทรัพย์ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านทุ่งพนมวัง เริ่มจากจำนวนเงินสะสมเพียง 13,350 บาท ปัจจุบันในปี พ.ศ. 2556 เงินสะสมเพิ่มมากขึ้นถึง 14,268,200.95 บาท สามารถจัดสรรผลกำไรให้สมาชิกได้ทุกปีและสมาชิกทุกคนยังได้รับผลประโยชน์ในด้านสวัสดิการกลุ่ม มีความสุขอย่างทั่วถึง (ณัฐฉิ เพ็ญจันทร์. 2557 : สัมภาษณ์)

สินเชื่อ พบว่า การให้สินเชื่อหรือการให้สมาชิกกู้ยืมเงินของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง กลุ่มได้กำหนดกฎระเบียบไว้ว่า “สมาชิกทุกคนที่จะขอกู้ยืมเงินจากกลุ่มจะต้องมีเงินฝากสะสมตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป กลุ่มมีเงินให้สมาชิกกู้ยืมโดยแบ่งออกเป็น เงินกู้สามัญ เงินกู้วิสามัญ และเงินกู้ฉุกเฉิน เพื่อช่วยเหลือสมาชิก ดังนั้นการขอกู้เงินจากกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 1) เงินกู้ฉุกเฉิน เพื่อแก้ปัญหาค่าความเดือดร้อน จำเป็นเร่งด่วน 2) เงินกู้สามัญ เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ สร้างรายได้ 3) เงินกู้วิสามัญ เพื่อแก้ปัญหาค่าความเดือดร้อนที่มีระยะยาวนานกว่าการกู้ฉุกเฉิน เช่น ปลดหนี้สินนอกระบบ ใถ่ถอนการจำนอง จำนำทรัพย์สิน และค่าความเดือดร้อน ความจำเป็นอื่น ๆ การขอกู้เงินจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เช่น จากโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท โดยกลุ่มสะสมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นแกนหลักในการดำเนินงานกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่กลุ่มจะ

ดำเนินการและเป็นไปตามมติที่ประชุม เช่น ด้านการลงทุน ได้แก่ กิจกรรมรับฝากเงิน กิจกรรมสินเชื่อ ธุรกิจของกลุ่ม และอื่น ๆ การรับฝาก กลุ่มกำหนดปฏิทินการทำงานทุกวันที่ 21 ของเดือน ปฏิบัติงานระหว่างเวลา 07.00-16.00 น. สมาชิกจะต้องนำเงินมาออมในวันเวลาที่กำหนดตามกฎระเบียบที่ทางกลุ่มกำหนดไว้ เพื่อแสดงถึงเครดิต และความเข้มแข็งในการสร้างวินัยการออมของตนเอง ซึ่งจะส่งผลในการใช้บริการสินเชื่อของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง (ณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์. 2557 : สัมภาษณ์)

งบดุล พบว่า การจัดทำงบดุลได้สรุปทุกวันที่ 31 ธันวาคมทุกปี โดยถือว่าเป็นการสรุปการดำเนินงานประจำปีของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานตลอดปี ให้สมาชิกทราบผลกำไร-ขาดทุน รายรับ-รายจ่าย และการจัดทำ งบดุล สามารถตรวจสอบได้ มีความชัดเจนโปร่งใส และเป็นการแสดงศักยภาพในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งแต่ละปีได้ดำเนินการ ดังนี้ สรุปการเงินประจำปี 2556 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง สินทรัพย์ เงินสด เงินฝากธนาคาร 739,230.41 บาท ลูกหนี้ 2,577,508 บาทรวมสินทรัพย์ 3,316,738.41 บาท หนี้สินและทุน เงินฝากสัจจะ 2,417,180 บาท เงินหุ้น 197,410 บาท เงินประกันความเสี่ยง 15,638.78 บาท กำไรสุทธิ 389,235.01 บาท กำไรสะสม 297,274.62 บาท รวมหนี้สินและทุน 3,316,738.41 บาท

รายรับ-รายจ่าย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทุกเดือนสามารถตรวจสอบได้จะมีการบันทึกการรับเงินและรายการจ่ายเงินทุกวัน แล้วนำมาสรุปเป็นรายเดือน ดังนี้ สรุปกำไรสุทธิรายรับ จากเดือนมกราคม 2556 ถึงเดือนธันวาคม 2556 เป็นเงิน 4,340,379 บาท รายจ่ายจากเดือนเมษายน 2556 ถึงเดือนธันวาคม 2556 รวมรายจ่ายประจำปี 2556 ทั้งสิ้น เป็นเงิน 3,634,190 บาท

กำไร-ขาดทุน พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของกลุ่มเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทุกสิ้นปีดำเนินการกลุ่มได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ จากเริ่มต้นของการตั้งกลุ่มไม่เคยขาดทุน เพียงแต่ได้กำไรมากน้อยตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สามารถนำมาแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างการจัดสรรกำไรสุทธิ (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังบกำไรขาดทุนสำหรับปีสิ้นสุด วันที่ 31 ธันวาคม 2556รายได้ดอกเบี้ยเงินกู้ 378,246 บาท ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร 1,149.01 บาท ค่าปรับ 9,840 บาท กำไรสะสมปี 2555297,274.62 บาท รวมสินทรัพย์ 686,509.63 บาทการจัดสรรกำไรรวมเป็นเงิน686,509.63บาท และได้นำไปจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก ได้แก่ การจัดสวัสดิการ พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ได้จัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก โดยจัดสวัสดิการกลุ่มจากเกิดจนตาย ได้แก่ สวัสดิการค่ารักษาพยาบาลในการคลอดบุตร สวัสดิการรักษาพยาบาล สวัสดิการผู้สูงอายุ และสวัสดิการฌาปนกิจ (สงเคราะห์ศพ)

ภาพประกอบ 33 การมอบทุนการศึกษาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การจัดการผลประโยชน์ด้านสวัสดิการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ได้แก่การจัดการสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลในการคลอดบุตร มารดาได้รับ 1,000 บาท บุตรได้รับ 500 บาท ค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาล คินละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 10 คิน กรณีรักษาพยาบาลนำส่งโรงพยาบาล กลุ่มจะจ่ายค่าพาหนะเดินทาง 200 บาทต่อครั้ง (กรณีต้องนอนรักษาตัวที่โรงพยาบาลอย่างน้อย 1 คิน สมาชิกต้องนำไปรับรองแพทย์มาเบิกที่กลุ่ม) และกรณีนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลสมาชิกจะได้รับเงินจากกลุ่มคินละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 10 คินสวัสดิการผู้สูงอายุ กลุ่มจะพิจารณาจ่ายเป็นเงินบำนาญ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุการออมเงิน เช่น กรณีสมาชิกออมเงินสวัสดิการครบ 10 ปีขึ้นไป และมีอายุครบ 70 ปี ไม่ต้องส่งเงินออมสวัสดิการ แต่จะได้รับการดูแลสวัสดิการตามปกติทุกอย่าง สวัสดิการสงเคราะห์ศพครอบครัวสมาชิกจะได้รับเงินฌาปนกิจศพ 1,000 บาทต่อหนึ่งศพ และยังมีเงินประกันชีวิตอีกจำนวน 100,000 บาทต่อหนึ่งศพ (ในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ) การดำเนินงานด้านสวัสดิการโดยมีคณะกรรมการกลุ่มดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์แบ่งเป็นความสุขให้สมาชิกด้วยความยุติธรรม (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

1.3.2 การจัดองค์กร

การจัดองค์กรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

การจัดองค์กรโดยมีผู้ก่อตั้งกลุ่ม คือ นางปราณี ธรรมวัฒน์ เป็นผู้นำในการจัดองค์กรได้ดำเนินการให้คณะกรรมการคัดเลือกคณะกรรมการรับผิดชอบงาน ซึ่งแบ่ง

คณะกรรมการออกเป็น 1) คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ประธาน นางปราณี ธรรมวัฒน์ รองประธาน นายณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์ เลขานุการ นางประนอม กัลยาศรี เற்றுญิก นางวาสนา นีวจันทิก 2) คณะกรรมการเงินกู้ ประกอบด้วย ประธานเงินกู้ นางสาวนารีรัตน์ วงษ์นันทกร รองประธานนางวราภร ลักขร เลขานุการ นางสาวปาริชาติ เพ็ญจันทร์ 3) คณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย ประธานตรวจสอบ นางอโณทัย ยอดมงคล เลขานุการ นางสาวชลนิตา เพ็ญจันทร์ คณะกรรมการส่งเสริม ประกอบด้วยประธานส่งเสริม นางลำพวน บุรัมย์ เลขานุการ นางประเนียม ไปร้บึง กรรมการนางอำพร หงษา

2) ทูทางสังคม

การจัดองค์กรทูทางสังคมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง มีการจัดการโดยสมาชิกคัดเลือกบุคคลที่มีพื้นฐานความสามารถอันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษเป็นที่รู้จักของคนในชุมชน และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ได้แก่ เป็นผู้นำทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา หัตถกรรม การเกษตร ทำนา ทำไร่ ทอผ้าฝ้ายผ้าไหม งานช่าง และเป็นผู้มีคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดีมีคุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ เสียสละ เห็นอกเห็นใจกัน และไว้วางใจซึ่งกันและกัน

จากทูทางสังคมดังกล่าวสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง จึงได้คัดเลือกคณะกรรมการ จำนวน 11 คน เข้ามาทำหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมกลุ่มแต่ละคนล้วนเป็นบุคคลที่มีทูทางสังคมพื้นฐาน ซึ่งคณะกรรมการได้คัดเลือกเข้ารับหน้าที่ตามความเหมาะสม ดังนี้ 1) นางปราณี ธรรมวัฒน์ ทูทางสังคม จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูงมีความสามารถติดต่อประสานงานกับองค์กรอื่นได้คล่องแคล่ว ได้รับคัดเลือกเป็นประธานกลุ่ม 2) นายณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์ จบการบัญชี (รับสมาชิกใหม่และฝ่ายทะเบียน) 3) ฝ่ายรับเงินออม ประกอบด้วย นางประนอม กัลยาศรี นางประเนียม ไปร้บึง 4) นางลำพวน บุรัมย์ ทูทางสังคม หัตถกรรมทอผ้าไหม ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการการเงินและสวัสดิการ (ற்றுญิก) 5) นางวราภร ลักขร เลขานุการ 6) นางสาวปาริชาติ เพ็ญจันทร์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี บริหารธุรกิจด้านบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้รับคัดเลือกเป็นเลขานุการ และยังรับผิดชอบฝ่ายสินเชื่อและคอมพิวเตอร์ 7) นางสาวนารีรัตน์ วงษ์นันทกร จบการศึกษาระดับปริญญาตรีรัฐประศาสนศาสตร์ ตำแหน่งรองประธานเงินกู้รับผิดชอบคอมพิวเตอร์ 8) นางสาวชลนิตา เพ็ญจันทร์ ทูทางสังคมจบการศึกษาระดับปริญญาตรีบริหารธุรกิจการจัดการ รับคัดเลือกเป็นเลขานุการฝ่ายตรวจสอบ 9) นางอโณทัย ยอดมงคล ทูทางสังคม ทำนาทำไร่และการเกษตร ได้รับคัดเลือกเป็นประธานตรวจสอบ 10) นางวาสนา นีวจันทิก ทูทางสังคม เป็นผู้นำด้านศาสนาและวัฒนธรรม ได้รับคัดเลือกเป็นற்றுญิก รับผิดชอบการเงินและฌาปนกิจ

ทั้งนี้คณะกรรมการแต่ละชุดมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีให้กรรมการที่ได้รับคัดเลือกจับสลากออกกึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด แต่ไม่ถึงว่าพ้นตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการคัดเลือกเข้ามาได้อีก

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การจัดองค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง มีวิสัยทัศน์ คือ “เป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบ การจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

มุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยคุณธรรม 5 ประการ เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง”

เป้าหมายการจัดองค์กรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง คือ 1) เพื่อให้การจัดการเงินทุนในหมู่บ้านมีระบบ โดยให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสหมุนเวียนกันเข้ามาเป็นคณะกรรมการตามศักยภาพและตามความถนัดของแต่ละบุคคล โดยการเลือกตั้งเป็นการฝึกคุณลักษณะที่ดีของการเป็นผู้นำ 2) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนและสวัสดิการของชุมชน 3) เพื่อเป็นแหล่งออมเงินที่มั่นคงตลอดไป โดยให้สมาชิกทุกคนนำเงินสัจจะไปฝากไว้ที่กลุ่มทุกเดือน ซึ่งมีคณะกรรมการรับเงินออม เพื่อนำไปฝากไว้ที่สถาบันการเงินต่อไป 4) เพื่อสร้างชุมชนให้มีจิตสำนึกที่ดี โดยจัดองค์กรในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น วัด เป็นที่อบรมธรรมะจริยธรรม สถาบันการเงินเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการทำบัญชี หรือการบริหารจัดการองค์กร 5) เพื่อเป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน โดยการจัดการอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูลทางการเงิน กลุ่มเครือข่ายหรือผู้สนใจสามารถเข้ารับฟังและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้ 6) เพื่อให้ชุมชนมีองค์กร ที่มีการบริหารจัดการเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้คณะกรรมการได้เข้าอบรมกับเครือข่าย หรือองค์กรอื่น และยังส่งเสริมให้คณะกรรมการและสมาชิกได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มอื่นเพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง (ปราณี ธรรมวิวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

การจัดองค์กรเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การจัดการด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเกี่ยวกับกฎระเบียบ และกองทุนสวัสดิการ

(1) การจัดองค์กรด้านโครงสร้างการบริหาร พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังมีการแบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรับฝากเงิน ฝ่ายสินเชื่อ และฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ โดยมีกระบวนการทำงาน ดังนี้ 1) ฝ่ายรับฝากเงิน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก มีหน้าที่รับฝากเงินและรับผิดชอบนำเงินเข้าบัญชีให้สมาชิกจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน 2) ฝ่ายสินเชื่อ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประธานฝ่ายสินเชื่อ รองประธาน และเลขานุการ มีหน้าที่รับคำร้องขอกู้เงินของสมาชิก พิจารณาค่าขอกู้เงินของสมาชิก ตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากหลักฐานที่ส่งมาพร้อมคำขอกู้ 3) ฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประธานสวัสดิการ และเลขานุการ มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลเข้ามาร่วมกิจกรรมกองทุนสวัสดิการ ตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการ ผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกองทุนสวัสดิการ (ลำพวน บุรัมย์. 2557 : สัมภาษณ์)

1. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

1.1 ประธานมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) เป็นผู้นำในการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิก 2) รับผิดชอบการบริหารงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง และกิจกรรมที่กลุ่มจัดขึ้น ได้แก่ กิจกรรมรับซื้อข้าวเปลือก ลานตากผลผลิต 3) ประสานการดำเนินงานระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก 4) ปฏิบัติงานตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการและสมาชิก 5) ติดตามการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

บ้านทุ่งพนมวัง รวมทั้งรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานและตัวเลขทางบัญชีอย่างสม่ำเสมอ 6) มอบหมายภารกิจให้กับคณะกรรมการหรือสมาชิกไปดำเนินการตามความถนัด 7) เป็นผู้ดูแลภาระงานให้ข้อมูลถูกต้องเป็นปัจจุบันทุกเดือน และ 8) เป็นที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการและสมาชิก

1.2 ฝ่ายรับฝากเงิน ประกอบด้วย ฝ่ายรับฝากเงินสัจจะ รับชำระค่าน้ำเงินกู้ และติดตามหนี้ มีการจัดองค์กร ดังนี้

1.2.1 ฝ่ายรับฝากเงินสัจจะสะสม มีบทบาทหน้าที่

1) รับฝากเงินทุกเดือนพร้อมลงบันทึกการฝากเงินในสมุดคู่ฝากของสมาชิก 2) ตรวจสอบความถูกต้องของเงินฝาก 3) ทำบัญชีเงินฝากตามหมายเลขสมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบ 4) นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการฝ่ายรับเงิน

1.2.2 ฝ่ายเงินกู้และรับชำระค่าน้ำเงินกู้ มีบทบาทหน้าที่

1) รับเงินฝาก รับชำระค่าน้ำเงินกู้และดอกเบี้ยพร้อมลงลายมือชื่อรับไว้ (โดยเงินฝากคณะกรรมการจะลงบัญชี เงินกู้และดอกเบี้ยบันทึกการส่งคืนไว้ในการ์ด) 2) ตรวจสอบความถูกต้องของเงินฝาก เงินกู้ และดอกเบี้ย 3) ทำบัญชีเงินฝาก เงินกู้ และดอกเบี้ยของทุกคน 4) นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการฝ่ายฝาก/ถอนเงิน 5) รับผิดชอบแจกใบสำคัญขอกู้ตามที่สมาชิกมาขอ 6) รับคำร้องขอกู้ตามที่สมาชิกมาขอ 7) พิจารณาเงินกู้ร่วมกันโดยพิจารณาแล้วอนุมัติตามเกณฑ์

1.3 ฝ่ายติดตามหนี้ มีบทบาทหน้าที่ 1) เตือนสมาชิกที่กู้ยืมเงินแล้วไม่คืนเงินกู้และดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป 2) ติดตามพูดคุย ชักชวน ให้สมาชิกนำเงินกู้และดอกเบี้ยมาคืน

2. การประชุมสมาชิกและคณะกรรมการ

2.1 ให้มีการประชุมสามัญประจำปีสมาชิกอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2.2 การประชุมสมาชิกต้องมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

2.3 นอกจากประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านอาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุจำเป็นที่ต้องขอมติหรือขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก หรือเมื่อคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเห็นสมควร

(2) การจัดองค์กรเกี่ยวกับกฎระเบียบ

ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

บ้านทุ่งพนมวัง 1) คณะกรรมการกลุ่มทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ เป้าหมายของกลุ่มแก่สมาชิก ก่อนการร่างระเบียบผ่านทางเวทีประชาคม 2) มีการร่างระเบียบโดยกำหนดเนื้อหาสาระให้ครอบคลุมเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม 3) มีการทบทวน ปรับปรุงระเบียบให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ กลุ่มกำหนดมาตรการในการบังคับใช้ระเบียบโดยการกำหนดบทลงโทษ และการให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจ

โดยสรุปการจัดการองค์กรมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการทุกคนมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามตำแหน่ง และจากการพิจารณาของคณะกรรมการด้วยกัน โดยแต่งตั้งให้รับผิดชอบตามศักยภาพและความเหมาะสม

5) การประเมินผล

การดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ได้มีการติดตามประเมินผลทุกปีอย่างต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการจากภาครัฐและภาคชุมชน ซึ่งกำหนดเกณฑ์การประเมินแต่ละด้าน เพื่อนำไปจัดระดับการพัฒนาของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านและเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแผนงานและแนวทางเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง จึงคัดเลือกสมาชิกให้เข้าเป็นคณะกรรมการรับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินผล โดยคัดเลือกคณะกรรมการ 11 คน ให้รับผิดชอบดังนี้

(1) ความสำเร็จในการบริหารจัดการเงินทุน ได้แก่ การนำเงินทุนไปลงทุนดำเนินการให้สมาชิกและดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเห็นของสมาชิก

(2) ผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ ผลกำไรจากกิจกรรมที่กลุ่มนำเงินไปลงทุน

การจัดสรรผลกำไร (ผลประโยชน์) ให้แก่สมาชิก การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก และชุมชน หรือการจัดสวัสดิการให้สมาชิกและครัวเรือนยากจนหรือผู้ด้อยโอกาสในชุมชนอย่างทั่วถึง

ทั้งนี้การดำเนินงานมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โดยพิจารณา ตามศักยภาพของคณะกรรมการตามความสามารถและความเหมาะสมของแต่ละบุคคล (ท่า หมวกสันเทียะ. 2557 : สัมภาษณ์)

1.3.3 การสรรหาคณะกร

กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสรรหาคณะกร ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

การคัดเลือกบุคคลในหมู่บ้านทุ่งพนมวัง เพื่อให้เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มโดยการสรรหาคณะกรที่มีลักษณะ มีภาวะผู้นำที่ดี ประกอบด้วย คุณธรรม 5 ประการ คือ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ และสร้างความไว้วางใจให้แก่คนในชุมชน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

จากเกณฑ์ดังกล่าว ชาวบ้านจึงได้คัดเลือก นางปราณี ธรรมวัฒน์ ซึ่งคุณสมบัติที่มีภาวะการเป็นผู้นำ ประกอบกับนางปราณี ธรรมวัฒน์ เป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชน และมีความมุ่งมั่นที่ก่อตั้งกลุ่มและดำเนินกิจกรรมให้เจริญรุ่งเรือง ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายโดยมีสมาชิกให้การสนับสนุนเริ่มแรกจำนวน 125 คน ระดมเงินสัจจะได้ 13,350 บาท ด้วยความซื่อสัตย์รับผิดชอบและเสียสละสร้างความไว้วางใจให้แก่สมาชิก ปัจจุบันกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังมีสมาชิกจำนวน 1,774 คน เงินสัจจะสะสมมากกว่าสิบสามล้านบาท (วราร ลักขร. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

ชาวบ้านทุ่งพนมวังส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ สมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง จึงมีความรู้เกี่ยวกับการเกษตร โดยการสืบทอดจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นการเกษตรแบบอาศัยธรรมชาติ จึงมีรายได้ไม่มั่นคง ประกอบกับประชาชนใน

หมู่บ้านทุ่งพนมวัง จำนวนไม่น้อยที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ การดำเนินชีวิต จึงอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเครือญาติ มีการประกอบอาชีพหลากหลาย แต่มีทุนทางสังคมคือ เป็นชาวอีสานด้วยกัน มีการจัดงานประเพณีวัฒนธรรม โดยใช้สถานที่วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ และมีการรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ส่งผลให้คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี สามารถสรรหาผู้นำที่มีทุนทางสังคมได้ชัดเจน (เฉลิม ปานสูงเนิน. 2557 : สัมภาษณ์)

ดังนั้น บ้านทุ่งพนมวังจึงนับได้ว่าเป็นหมู่บ้านการเกษตรทำนาข้าวเจ้าทำไร่มันสำปะหลัง ซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างงานสร้างรายได้ให้ชาวบ้านทุ่งพนมวังเป็นอย่างดีในปัจจุบัน ส่งผลให้ชาวบ้านทุ่งพนมวังมีงานทำตลอดปี ไม่ว่างงาน โดยเฉพาะการก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง สามารถเป็นสถาบันการเงินที่ช่วยเหลือสมาชิกให้กู้ยืมเงิน ไปลงทุนประกอบอาชีพได้ ประกอบกับบุคลากรที่เข้ามาเป็นสมาชิกในกลุ่ม ได้รับการคัดเลือก ให้เป็นคณะกรรมการดำเนินการได้มาจากบุคคลหลายอาชีพ มีประสบการณ์หลากหลาย มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพิจารณาเงินกู้ให้สมาชิกสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม (ลำพวน บุรัมย์. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การสรรหาบุคลากรเพื่อเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง โดยการคัดเลือกบุคคลที่มีวิสัยทัศน์เป้าหมายไปในทางเดียวกัน และผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกของกลุ่ม

ภาพประกอบ 34 คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

วิสัยทัศน์กลุ่ม “เป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบ การจัดการกลุ่ม
 สหกรณ์กองทุนหมู่บ้านสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยคุณธรรม 5 ประการ ให้ชุมชนมีความ
 เข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง”

เป้าหมาย การดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่ง
 พนมวัง กำหนดเป้าหมาย คือ 1) เพื่อให้การจัดการเงินทุนในหมู่บ้านมีระบบ สามารถแก้ปัญหาของ
 คนในชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้ชุมชนได้อย่างแท้จริง 2) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนและสวัสดิการ
 ของชุมชน 3) เพื่อเป็นแหล่งออมที่มั่นคงตลอดไป 4) เพื่อสร้างชุมชนให้มีจิตสำนึกที่ดี 5) เพื่อเป็น
 ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน 6) เพื่อให้ชุมชนมีองค์กรที่มีการบริหารจัดการเงินทุนได้ อย่างมี
 ประสิทธิภาพ

การจัดองค์กร เพื่อดำเนินงานตามวิสัยทัศน์และเป้าหมาย โดยให้
 สมาชิกสรรหาบุคลากรที่มีวิสัยทัศน์เป้าหมายไปทิศทางเดียวกัน จำนวน 11 คน ประกอบด้วย
 นางปราณี ธรรมวัฒน์ นายณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์ นางวารากร ลักขชร นางลำพวน บุรัมย์
 นางประนอม กัลยาศรี นางประเนียม ไปร่บึง นางวาสนา นีวจันทิก นายท่า หมวกสันเทียะ
 นายประสงค์ หน่วยกลาง นายเฉลิม ปานสูงเนิน และนายทรศนัย ลักขชร

ทั้งนี้โดยให้คณะกรรมการทั้ง 11 คน ได้ดำเนินกิจกรรมตามวิสัยทัศน์
 เป้าหมายของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้
 (ประเนียม ไปร่บึง. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

เพื่อให้กระบวนการทำงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่ง
 พนมวัง มีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการสรรหาบุคลากรโดยให้สมาชิกคัดเลือกจำนวน
 11 คน เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการตามโครงสร้างซึ่งมีการแบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายรับ
 ฝากเงิน 2) ฝ่ายสินเชื่อ 3) ฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ

กระบวนการทำงานทุกฝ่าย มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันโดย
 คณะกรรมการทั้ง 11 คน ร่วมกันคัดเลือกและมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ
 ประสิทธิภาพ ศักยภาพและความถนัดแต่ละบุคคล โดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการที่ได้รับ
 คัดเลือกจากสมาชิก (วาสนา นีวจันทิก. 2557 : สัมภาษณ์)

5) การประเมินผล

การสรรหาบุคลากรเกี่ยวกับการประเมินผลจากการดำเนินงานของกลุ่ม
 สหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง โดยคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน
 จำนวน 11 คน เพื่อรับผิดชอบหน้าที่ในการจัดกิจกรรมกลุ่มและรอรับการประเมินผลงานด้าน
 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการประเมินจากคณะกรรมการที่มาจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ
 จังหวัดและเครือข่าย เกณฑ์การประเมินเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่มาจากจังหวัด

1.3.4 การสังเคราะห์

การดำเนินงานในองค์กรใดก็ตามจะต้องมีหัวหน้าคนหนึ่งสำหรับสั่งการอาจจะ
 แยกเป็นกลุ่มตามความสามารถเฉพาะตัวบุคคล ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูตทางสังคม วิสัยทัศน์
 เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง คือ นางปราณี ธรรมวัฒน์ นอกจากนี้เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มแล้วยังได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานกลุ่ม มีอำนาจในการสั่งการโดยตำแหน่งสามารถลงลายมือชื่อในเอกสารเกี่ยวกับการเงินของกลุ่ม ทั้งนี้โดยผ่านการประชุมคณะกรรมการลงมติเห็นชอบ และอยู่ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ตามพระราชบัญญัติกฎหมายกลุ่มสะสมทรัพย์ จำนวน 11 ตำแหน่ง

2) ทูทางสังคม

การสั่งการโดยประธานกลุ่ม (นางปราณี ธรรมวัฒน์) สามารถสั่งการได้โดยตำแหน่งที่ได้รับคัดเลือก และทูทางสังคม ซึ่งชาวบ้านให้การยอมรับการปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ สร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำงานด้วยความโปร่งใส

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

ปัจจุบันการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง โดยมีประธานกลุ่ม คือ นางปราณี ธรรมวัฒน์ เป็นคนสั่งการ ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของวิสัยทัศน์และเป้าหมายของกลุ่ม โดยมุ่งเน้นความรักความสามัคคี การรวมพลังของคนในชุมชน คือ ยุทธวิธีที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีเป้าหมาย 6 ประการ คือ

1) เพื่อให้การจัดการเงินทุนในหมู่บ้านมีระบบ สามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้ชุมชนได้อย่างแท้จริง 2) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนและสวัสดิการของชุมชน 3) เพื่อเป็นแหล่งออมที่มั่นคงตลอดไป 4) เพื่อสร้างชุมชนให้มีจิตสำนึกที่ดี 5) เพื่อเป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน 6) เพื่อให้ชุมชนมีองค์กรที่มีการบริหารจัดการเงินทุนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

4) กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการประสานสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งภาระงานออกเป็นคณะกรรมการอำนวยการคณะกรรมการการเงิน คณะกรรมการเงินกู้ คณะกรรมการตรวจสอบ และคณะกรรมการส่งเสริม รองประธาน เลขานุการ และกรรมการดำเนินงาน ทั้งนี้โดยได้รับคำสั่งจากประธานกลุ่มหรือประธานแต่ละคณะ ซึ่งการดำเนินงานมีการติดตามประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้อง เอกสารการจัดทำบัญชีสามารถตรวจสอบได้ โปร่งใส เป็นปัจจุบัน

5) การประเมินผล

การประเมินผลของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง มีการประเมินด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานแต่ละฝ่ายทุกปี การดำเนินงานโดยมีประธานกลุ่มเป็นคนสั่งการยึดกฎระเบียบของกลุ่ม ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการดำเนินงาน 11 คน ร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อให้กิจการของกลุ่ม มีความเจริญก้าวหน้า เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตลอดไป (ปาริชาติ เพ็ญจันทร์. 2557 : สัมภาษณ์)

1.3.5 การควบคุม

การดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง มีการควบคุมการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้ง พบว่า ผู้ก่อตั้งกลุ่มกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง คนแรก คือ นางปราณี ธรรมวัฒน์ หลังจากเป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่มแล้ว ได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานกลุ่ม และมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งมีระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง อันเกิดจากการตกลงร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันกำหนดขึ้น เรียกว่า “ระเบียบข้อบังคับ” เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทุ่งพนมวังเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ โดยมีประธานกลุ่มซึ่งได้รับคัดเลือกจากผู้ก่อตั้งกลุ่มเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงาน (ณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

การควบคุมทุนทางสังคม พบว่า สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เห็นได้จากการค้าประกันสัญญากู้เงินตามระเบียบเงินสินเชื่อของกลุ่ม การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเกี่ยวกับเงินฝากสัจจะสะสมรายเดือน ส่งผลให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น สามารถให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกได้มากขึ้น ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้ควบคุมการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน (เฉลิม ปานสูงเนิน. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทุ่งพนมวัง โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “เป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ต้นแบบ การจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยคุณธรรม 5 ประการ ให้ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง” ประกอบกับบ้านทุ่งพนมวังเป็นหมู่บ้านที่มีคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของชุมชน และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และได้มีการระดมความคิดของคนในชุมชนร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ได้ดำเนินการและมีการควบคุมดังนี้

(1) การส่งเสริมการศึกษา

1.1 ควบคุมให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยขอความร่วมมือไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสีคิ้ว จัดตั้งศูนย์บริการให้ความรู้ที่หมู่บ้านทุ่งพนมวัง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้เข้าเรียน โครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐด้วยดี

1.2 ควบคุมการใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน โดยจัดหาหนังสือ สื่อการเรียนรู้ วัสดุทางการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

1.3 ควบคุมการจัดหลักสูตร โดยประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นระยะสั้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

1.4 ควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนทุกระดับ โดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าตอบแทนวิทยากรที่มาให้ความรู้ตามความเหมาะสม

(2) พัฒนาศักยภาพผู้นำ

- 2.1 นำคณะกรรมการกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินทุนองค์กรอื่น ๆ
- 2.2 จัดให้มีการฝึกอบรมการจัดทำแผนธุรกิจการดำเนินงานของกลุ่ม
- 2.3 ประชุมกำหนดแนวทางการพัฒนางานของคณะกรรมการกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
- 2.4 ส่งเสริมให้คณะกรรมการกล้าแสดงออกโดยเข้าอบรมแลกเปลี่ยนแนวคิด หลักการ วิธีดำเนินงานพัฒนาองค์กร เพื่อเผยแพร่แนวคิดไปสู่เครือข่ายอื่น ๆ และองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่อง
- 2.5 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเชิญผู้นำกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม

การดำเนินการดังกล่าว มีการควบคุมโดยประธานและคณะกรรมการกลุ่ม สหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

การควบคุมกระบวนการทำงานของกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบข้อบังคับ และการจัดสวัสดิการ โดยมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การควบคุมกระบวนการทำงานโดยคณะกรรมการกลุ่มซึ่งมีนางปราณี ธรรมวัฒน์ เป็นประธานในการควบคุม เพื่อให้งานทุกอย่างเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภาพประกอบ 35 การให้บริการสมาชิกกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

5) การประเมินผล

การประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง พบว่า มีการประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โดยตรวจสอบการจัดทำบัญชีรับจ่าย การให้บริการสินเชื่อ แก่สมาชิก การแบ่งปันผลประโยชน์ และการจัดสวัสดิการให้สมาชิกได้รับการบริการอย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบจากภาครัฐออกมาประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มทุกปี คณะกรรมการและสมาชิกจะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกและคนในชุมชนทุกคน(ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

1.4 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

1.4.1 การวางแผน

องค์ประกอบในการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ทูตทางสังคม วิทยาลัยศรึนเป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2534 โดยนายคำพา แก้วนะระา ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านในสมัยนั้น ได้มีการประชุม ประชาคมชาวบ้าน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยแถลง นางสาวสวรรค์ เข้มกลัด ขณะนั้นดำรงตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา ให้การอบรมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มตามนโยบายรัฐบาลเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของคนในชุมชนโดยให้มีการรวมกลุ่มรวมหุ้นร่วมกันสะสมเงินออม เรียกว่า “เงินสัจจะสะสม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อให้คนในชุมชนรู้จักใช้จ่ายเงิน ใช้จ่ายในสิ่งจำเป็น รู้จักประหยัดอดออม และเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้ ลดราคาจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน โดยการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ผลการประชุมประชาคม นายคำพา แก้วนะระา ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้นำการ ก่อตั้งกลุ่ม เริ่มแรกมีสมาชิก จำนวน 100 คน เงินสัจจะสะสมจำนวน 1,390 บาท ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 1,000 บาท มีการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่มคือ นายคำพา แก้วนะระา รองประธานคือ นายประสิทธิ์ โพธิ์กลาง เลขานุการ คือ นายเขียน อารมณแก้ว เทรย์ญิก คือ นายเจริญ จิตสม บัญชี นายวิรัตน์ปิดตา ระคะ ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน 3 คน คือ นายชาติ พันนา นายสี พันนา และนายญาณปกรณ์ เขียมรัมย์ ฝ่ายตรวจสอบ คือ นางศรีประไพ ลุ่มไธสง และฝ่ายส่งเสริมคือ นางบัวผัน ทรพิสิงห์ ทั้งนี้การดำเนินงานของคณะกรรมการได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการทุกวันที่ 1 ของทุกเดือน (เขียน อารมณแก้ว. 2557 : สัมภาษณ์)

จุดเด่นที่น่าสนใจของบ้านทับสวาย คือ เป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดินดี มีแหล่งน้ำเหมาะสำหรับทำการเกษตร และยังได้นำล้นนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มา ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน มีกลุ่มเกษตรกรทำนาเข้มแข็ง มีการปลูกผักสวนครัวเป็นอาชีพ และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ งามดำ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวหอมมะลิ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ เรื่องการเกษตรชีวภาพ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์พืช

และกิจกรรมอื่น ๆ บุคคลหรือสถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐภาคชุมชนสนใจที่จะศึกษาดูงานติดต่อ
ประสานงานล่วงหน้าก่อนวันเดินทางที่นายคำพา แก้วนะรา ประธานกลุ่มคนปัจจุบัน

จากปัจจัยดังกล่าว หน่วยงานภาครัฐ ภาคชุมชน เจ้าหน้าที่
คณะกรรมการดำเนินกิจกรรมได้ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและคัดเลือกบ้าน
ทับสวายหมู่ที่ 1 ให้เป็นหมู่บ้านนำร่องกิจกรรมการเกษตรและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มสะสม
ทรัพย์กองทุนหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา (บัวผัน ทรพิสิงห์. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา
เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทำเลดี มีแหล่งน้ำที่เหมาะสมแก่การ
เพาะปลูกและประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง มีกลุ่มชนสองกลุ่มเข้ามาอาศัยอยู่ กลุ่มแรกมาจากบ้าน
หนองหว้า ตำบลนาโพธิ์ อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช กลุ่มที่สองมา
จากบ้านเม็กดำ ตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว
คนทั้งสองกลุ่มมาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ร่วมกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเจือจุนแบ่งปัน มีความรัก
ความสามัคคีเสมือนเครือญาติ มีการตั้งบ้านเรือนเพื่ออยู่อาศัยและประกอบอาชีพมีครัวเรือนเพิ่มมาก
ขึ้นจนเป็นชุมชนใหญ่จึงได้เป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2468 ชื่อ “บ้านทับ
สวาย” มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกและชาวบ้านยังได้ร่วมกันก่อสร้างวัดเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน
และประกอบพิธีทำบุญตามประเพณีชาวอีสาน

การประกอบอาชีพ ชาวบ้านทับสวายประกอบอาชีพหลากหลาย
แต่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่อ้อย งามา ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกผักต่าง ๆ เลี้ยงสัตว์
รับจ้างทั่วไป ทำงานบริษัท รับราชการ และอาชีพอื่น ๆ

สภาพทางเศรษฐกิจ ประชากรบ้านทับสวาย มีประมาณ 837 คน
จำนวน 234 ครัวเรือน มีรายได้จากการประกอบอาชีพ และรายได้อื่น ๆ เฉลี่ยต่อคน 64,108.23
บาทต่อคนต่อปี

สภาพทางสังคม บ้านทับสวายเป็นสังคมเปิด ชาวบ้านอยู่รวมกันเป็น
กลุ่ม สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ด้วยเหตุว่ามีกลุ่มชนชาวไทยโคราชและไทยลาว
อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน จึงมีการสืบทอดประเพณีอีสานและประกอบพิธีกรรมทั้งแบบ
ไทยโคราชและไทยลาว โดยมีประเพณีทำบุญทุกเดือน ประเพณีที่จัดยิ่งใหญ่ได้แก่ ประเพณีรด
น้ำดำหัวผู้สูงอายุ ลอยกระทง ทำบุญทอดกฐิน ทำบุญผ้าป่า บุญกุ่มข้าวใหญ่ และเทศมหาชาติ

ผลิตภัณฑ์ชุมชน ชาวบ้านทับสวายมีความพร้อมเพรียงมีความรักความ
สามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการจัดการทุนทางสังคม โดยรวมกลุ่มอาชีพ ระดมภูมิปัญญาท้องถิ่น
เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การทอผ้าไหม ผ้าไหมมัดหมี่ การผลิตน้ำมันงา ข้าวสารหอมมะลิ และ
ข้าวกล้องเพื่อสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งมีการวางแผนเพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้คนในชุมชนมีเศรษฐกิจดี
มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับราคา ถูกค่าประทับใจพึงพอใจ
(คำภา แก้วนะรา. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน บ้านทับสวาย โดยการวางแผนเกี่ยวกับวิสัยทัศน์เป้าหมายได้ดำเนินการดังนี้

คำขวัญหมู่บ้านทับสวาย “บ้านทับสวาย หลากหลายประเพณี พื้นที่ปลูก ผ้าไหมมัดหมี่ ดนตรีพื้นบ้าน บุญคุณลานกุ่มข้าวใหญ่ ศูนย์ร่วมใจหลวงปู่แก้ว เลิศแล้วแหล่งเงินทุน”

ภาพประกอบ 36 ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านทับสวาย

วิสัยทัศน์ “ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดออม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลียงอบายมุข ชุมชนมีความสุขทั่วหน้า”

เป้าหมายของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย คือ

- 1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในชุมชน
- 2) เพื่อสร้างรายได้
- 3) เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชนบ้านทับสวาย
- 4) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในครัวเรือนของสมาชิกโดยการออมเงิน
- 5) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกมีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน มีความเสียสละ เพื่อส่วนรวมรับผิดชอบร่วมกัน เห็นอกเห็นใจกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกัน

จากเป้าหมายทั้งห้าประการดังกล่าว กลุ่มได้มีการคัดเลือก คณะกรรมการดำเนินงานเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการ หรือดำเนินกิจกรรมกลุ่มให้มีความมั่นคงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านทับสวายให้ดียิ่งขึ้น ปัจจุบันคณะกรรมการดำเนินงานมีจำนวน 10 คน ประธานกลุ่ม คือ นายคำพา แก้วนระรา เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมกลุ่มการบริหารจัดการแบ่ง การดำเนินงานออกเป็นฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ ฝ่ายการเงิน บัญชี ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน ฝ่ายตรวจสอบ และฝ่ายส่งเสริม แต่ละฝ่ายมีภาระรับผิดชอบงาน ดังรายละเอียด

1. ประธาน บทบาทหน้าที่ของประธาน คือ เป็นประธานในการประชุมหรือเรียกประชุมคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ถ้าประธานและรองประธานไม่อยู่ มอบหมายให้เลขานุการหรือเหรัญญิกทำหน้าที่แทนประธานก็ได้ 2) รองประธาน มีหน้าที่ทำการแทนเมื่อประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้หรือประธานมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน 3) เหรัญญิก มีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บและดูแลรักษาเงินออมรายได้ต่าง ๆ ฝากธนาคารและจัดทำบัญชีรวมทั้งการใช้จ่ายเงินของกลุ่มฯ อย่างรอบคอบให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด 4) เลขานุการ มีหน้าที่ประสานงานทั่วไปภายในกลุ่มและนัดประชุมคณะกรรมการกลุ่ม ตลอดจนการบันทึกการประชุมและสรุปการบันทึกการประชุมให้ที่ประชุมทราบ 5) ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบดูแลเงินฝากทุกประเภทให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มฯที่ตั้งไว้ 6) ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกและองค์กรที่เกี่ยวข้อง 7) กรรมการส่งเสริมออมทรัพย์ มีหน้าที่พิจารณาตามที่คณะกรรมการกำหนดมอบหมาย 8) การประชุมคณะกรรมการประชุมกรรมการต้องประชุมเดือนละ 2 ครั้ง ทั้งนี้คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ต้องมีการประชุมเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อเป็นการติดตามผลการดำเนินงานหรือแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

การดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คณะกรรมการได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกรับประโยชน์สูงสุด ได้แก่ การให้สินเชื่อสมาชิก เพื่อเป็นทุนในการลงทุนประกอบอาชีพ โดยได้ดำเนินการดังรายละเอียด

การให้สินเชื่อสมาชิก พบว่า มีการบริการสินเชื่อให้สมาชิกแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพ เพื่อการศึกษา และเงินกู้ฉุกเฉิน เมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน โดยให้กู้ได้ไม่เกินสามหมื่นบาท หรือตามที่คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ

เงินกู้สามัญ พบว่า สมาชิกกู้ได้ไม่เกินรายละ 50,000 บาท หรือตามความเหมาะสมที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ โดยพิจารณาตามข้อกำหนดหรือข้อบังคับของกลุ่มคือ 1) สมาชิกใหม่ต้องเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า 6 เดือน จึงจะมีสิทธิ์กู้ได้ 2) มีคนค้ำประกัน 2 คน (ผู้ค้ำประกันต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย) และค้ำประกันให้สมาชิกด้วยกันได้ไม่เกิน 2 คน 3) วงเงินกู้ไม่เกิน 30,000 บาท ใช้สมุดเงินฝากสัจจะออมทรัพย์ค้ำประกันได้ต่อเมื่อมีเงินในสมุดมากกว่าเงินกู้ 4) กรณีใช้สมุดเงินฝากสัจจะออมทรัพย์ค้ำประกัน บัญชีนั้นจะถอนเงินได้จนกว่าจะชำระหนี้หมด 5) กรณีผู้กู้ผิดสัญญา ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบเงินต้นและดอกเบี้ยแทนผู้กู้

เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ กำหนดเกณฑ์ตามข้อบังคับกลุ่ม ดังนี้ 1) มีเงินฝากสัจจะสะสมอย่างสม่ำเสมอ 2) มีประวัติการส่งเงินกู้ดี 3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ 4) ผู้กู้ต้องได้รับคำยินยอมจากคู่สมรสหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน

การคิดดอกเบี้ยเงินกู้ พบว่า สมาชิกใหม่คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1.80 บาทต่อเดือน หรือร้อยละ 21.60 บาทต่อเดือน ถ้าผู้ไม่ส่งเงินถูกต้องตามสัญญาจะถูกปรับดอกเบี้ยเพิ่มร้อยละ 2 บาทต่อเดือน หรือร้อยละ 24 บาทต่อปี ถ้าสมาชิกใหม่ส่งคืนเงินกู้ได้ตามสัญญา การกู้ครั้งต่อไปคณะกรรมการเงินกู้จะจัดอยู่ในระดับดี 2 ตามเกณฑ์การกู้เงิน

กิจกรรมสินเชื่อได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ไว้วางใจต่อกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม รับผิดชอบร่วมกัน และมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ยิ่งกว่านั้นผู้ที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในกิจกรรมและอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านทับสวาย เพราะเป็นการสร้างความมั่นใจให้สมาชิก และยังส่งผลให้สมาชิกนำเงินมาฝากที่กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทับสวายเพิ่มมากขึ้น

ผลจากการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องของคณะกรรมการ ส่งผลให้สมาชิกได้รับประโยชน์โดยมีการจัดสรรกำไรขาดทุนเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2557 รายได้รวม 1,803,271.65 บาท รายจ่ายรวม 94,196.00 บาท กำไรสุทธิ 1,709,075.65 บาท คาดว่าถึงวันปิดบัญชี 31 ธันวาคม 2557 กลุ่มอาจจะมีกำไรสุทธิมากถึง 1,800,000 บาท ซึ่งคณะกรรมการจะได้นำผลกำไรไปแบ่งปันให้สมาชิกตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ดังนี้ 1) ปันผลให้สมาชิกร้อยละ 73 ของกำไรสุทธิ 2) ค่าตอบแทนกรรมการร้อยละ 10 3) ทุนสำรองจ่ายร้อยละ 10 4) ประกันความเสี่ยงร้อยละ 5 และ 5) ทุนสาธารณประโยชน์ร้อยละ 2 ของกำไรทั้งหมด

โดยสรุปการดำเนินงานของคณะกรรมการสิ้นสุดลงทุกวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี และมีการแบ่งปันผลประโยชน์ให้สมาชิกร้อยละ 73 ของกำไรสุทธิทั้งหมด สมาชิกมีความสุขทั่วหน้าเมื่อถึงเทศกาลวันสิ้นปี

4) กระบวนการทำงาน

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านทับสวาย มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหารกฎ ฎระเบียบข้อบังคับ และการจัดการเครือข่าย ดังภาพประกอบ 37

ภาพประกอบ 37 กระบวนการทำงานคณะกรรมการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทับสวาย

(1) โครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 10 คน คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการ ทั้งนี้คณะกรรมการดังกล่าว จะต้องมาจากการคัดเลือกโดยสมาชิก คณะกรรมการมีวาระอยู่ได้คราวละ 2 ปี เมื่อครบวาระ 2 ปี จะต้องมีการคัดเลือกในที่ประชุมใหญ่ภายใน 30 วัน โดยให้กรรมการที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการคัดเลือก

ปัจจุบันคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านทับสวาย มี 10 คน ประกอบด้วย นายคำพา แก้วนะรา ประธานกลุ่มนายประสิทธิ์ โพธิ์กลาง รองประธาน นายเขียน อารมณ์แก้ว เลขานุการ นายเจริญ จิตสม เภรัญญิก นายวิรัตน์ปิตตาระคะ บัญชี นายชาติ พันนา ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน นายสี พันแก้ว ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน นายฉาน ปกรณ์ เขียมรัมย์ ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน นางศรีประไพ ลุ่มโธสง ฝ่ายตรวจสอบ และนางบัวผัน ทรพีสิงห์ ฝ่ายส่งเสริมโดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

ประธาน บทบาทหน้าที่ของประธาน คือ เป็นประธานในการประชุมหรือเรียกประชุมคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ถ้าประธานและรองประธานไม่อยู่ มอบหมายให้เลขานุการหรือเภรัญญิกทำหน้าที่แทนประธานก็ได้ 2) รองประธานมีหน้าที่ทำการแทนเมื่อประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้หรือประธานมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน 3) เภรัญญิก มีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บและดูแลรักษาเงินออมรายได้ต่าง ๆ ผ่าธนาคารและจัดทำบัญชีรวมทั้งการใช้จ่ายเงินของกลุ่มฯ อย่างรอบคอบให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด 4) เลขานุการ มีหน้าที่ประสานงานทั่วไปภายในกลุ่มและนัดประชุมคณะกรรมการกลุ่มฯ ตลอดถึงการบันทึกการประชุมและสรุปการบันทึกการประชุมให้ที่ประชุมทราบ 5) ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบดูแลเงินฝากทุกประเภทให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มฯที่ตั้งไว้ 6) ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกและองค์กรที่เกี่ยวข้อง 7) กรรมการส่งเสริมออมทรัพย์ มีหน้าที่พิจารณาตามที่คณะกรรมการกำหนดมอบหมาย 8) การประชุมคณะกรรมการ การประชุมกรรมการต้องประชุมเดือนละ 2 ครั้ง ทั้งนี้ คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ต้องมีการประชุมเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อเป็นการติดตามผลการดำเนินงานหรือแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

นอกจากนี้ ยังมีสวัสดิการ ซึ่งเป็นผลประโยชน์ของสมาชิกอันเกิดจากผลกำไรเงินปันผลร้อยละ 2 ของทุกปี ซึ่งคณะกรรมการได้ดำเนินการตั้งรายละเอียด มอบทุนการศึกษาบุตรของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย เป็นประจำทุกปี ๆ ละ 5 ทุน ๆ ละ 500บาท สนับสนุนแก่กลุ่มผู้สูงอายุในด้านสวัสดิการ เงินทุนในการจัดกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ การจัดทำแผนชุมชน กลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายได้ร่วมในการจัดเวทีประเวทีประชาคมการปรับแผนชุมชน การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำโครงการ (SML) โครงการพัฒนาชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (พพพ.) และโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด และสงเคราะห์ค่าทำศพสำหรับสมาชิกที่เสียชีวิต

(2) กฎระเบียบข้อบังคับ พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านทับสวาย มีการออกระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้เฉพาะกลุ่ม โดยยึดข้อบังคับมาตรฐานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ และในปี พ.ศ. 2551 กลุ่มได้แก้ไขข้อบังคับเพิ่มเติม และใช้ในปัจจุบัน ดังนี้

ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบข้อบังคับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทับสวาย” หมู่ที่ 1 2) ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทับสวาย ตั้งอยู่เลขที่ 411 หมู่ที่ 1 ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา 3) ระเบียบนี้ได้แก้ไขข้อบังคับในวันที่ 24 เมษายน 2551 ไปจนกว่าจะมีการแก้ไข 4) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย(1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในชุมชน (2) เพื่อสร้างความสามัคคี รู้จักสามัคคี เอื้ออาทร ของคนในชุมชน (3) เพื่อให้สมาชิกได้รับบริการเงินทุนไปประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ (4) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในครัวเรือนของสมาชิกโดยการออมเงิน (5) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกมีคุณธรรม 5 ประการ ดังนี้ มีความซื่อสัตย์ต่อกัน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความเห็นอกเห็นใจกัน และมีความไว้วางใจกัน 5) แหล่งที่มาของเงินทุน คือ เงินฝากสัจจะของสมาชิก เงินฝากพิเศษของสมาชิก ค่าสมัครและค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินสนับสนุน จากหน่วยงานภาครัฐ เงินดอกเบี้ยสะสมเป็นทุนสำรองจ่ายทุกปี เงินกู้ยืมจากองค์กรภายนอก เงินบริจาค (ให้โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น) 6) การรับเข้าสมาชิก ดังนี้ (1) ผู้ที่จะเข้ามาเป็นสมาชิก ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านทับสวาย (2) มีอายุตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ (ผู้ปกครองรับรอง) (3) ครัวเรือนหนึ่งสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้เกินกว่า 1 คน (4) สมาชิกต้องนำเงินมาฝากทุกวันที่ 3 ของเดือน 7) ประเภทของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทับสวาย ดังนี้ (1) สมาชิกสามัญ ได้แก่ คนในหมู่บ้านเดียวกันมีศรัทธานำเงินมาฝาก (2) สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และผู้สนใจในกิจกรรมของกลุ่ม (3) สมาชิกวิสามัญ ได้แก่ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน มาสมัครในนามกลุ่ม 8) การหมดสภาพสมาชิก คือ ตาย ลาออก ขาดส่งสัจจะติดต่อกัน 3 เดือนขึ้นไปหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม 9) โครงสร้างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วย คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการ จำนวน 9-11 คน ดังนี้ (1) กรรมการต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น (2) คณะกรรมการมีวาระอยู่ได้ 2 ปี (3) เมื่อครบวาระ 2 ปี จะต้องมีการเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่ ภายใน 30 วัน (4) ให้กรรมการที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้ง 10) หน้าที่ของคณะกรรมการ คือ(1) ประธาน มีหน้าที่เป็นประธานในการประชุมหรือเรียกประชุมคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ถ้าประธานและรองประธานไม่อยู่ มอบหมายให้เลขานุการหรือเภรัญญิกทำหน้าที่แทนประธานก็ได้ (2) รองประธาน มีหน้าที่ทำการแทนเมื่อประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้หรือประธานมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน (3) เภรัญญิก มีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บและดูแลรักษาเงินออมรายได้ต่าง ๆ ฝากธนาคารและจัดทำบัญชีรวมทั้งการใช้จ่ายเงินของกลุ่ม อย่างรอบคอบให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด (4) เลขานุการ มีหน้าที่ประสานงานทั่วไปภายในกลุ่มและนัดประชุมคณะกรรมการกลุ่มฯ ตลอดถึงการบันทึกการประชุมและสรุปการบันทึกการประชุมให้ที่ประชุมทราบ (5) ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบดูแลเงินฝากทุกประเภทให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มฯที่ตั้งไว้ (6) ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกและองค์กรที่เกี่ยวข้อง (7) กรรมการส่งเสริมออมทรัพย์ มีหน้าที่พิจารณาตามที่คณะกรรมการกำหนดมอบหมาย (8) การประชุม คณะกรรมการ การประชุมกรรมการต้องประชุมเดือนละ 2 ครั้ง 11) ประเภทเงินกู้ คือ กู้เพื่อประกอบอาชีพ กู้เพื่อการศึกษา กู้ฉุกเฉินเมื่อมีเหตุจำเป็น เช่น ป่วย เป็นต้น ข้อ 12 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้ (1) มีการฝากสัจจะสะสมอย่างสม่ำเสมอ (2) มีประวัติดีในการส่งคืนเงินกู้

(3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม (เข้าร่วมประชุม) (4) ผู้กู้ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสและผู้ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน ข้อ 13 อัตราดอกเบี้ย พิจารณาตามเกรดของการส่งเงินและดอกเบี้ยของสมาชิกผู้กู้เงิน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 3 2 1 ดังนี้ ระดับ 3 คือ ดอกเบี้ยร้อยละ 1.80 บาท/เดือน ระดับดีร้อยละ 1.50 บาท/เดือน หรือร้อยละ 18 บาท/ปี อัตราดอกเบี้ยระดับ 3 เป็นข้อตกลงในที่ประชุมใหญ่ ข้อ 14 อัตราดอกเบี้ย คือ ปรับจากดอกเบี้ยเดิมขึ้นไปตามขั้น ดี 1 ดี 2 และดี 3 ตามลำดับสูงสุดไม่เกินร้อยละ 24 บาทต่อปี ตามข้อตกลง ข้อ 15 วงเงินกู้ สมาชิกใหม่ 6 เดือนขึ้นไป หรือ 1 ราย จึงจะมีสิทธิ์กู้ยืมได้ตามความเหมาะสม ผู้กู้ต้องหาผู้ค้ำประกัน 2 คน (2-3 หนี้) วงเงินเกิน 3 หนี้ (หลักทรัพย์ค้ำประกัน) ผู้ค้ำประกันต้องเป็นสมาชิกเท่านั้น ผู้ค้ำประกันคนหนึ่งจะค้ำประกันให้สมาชิกผู้กู้ได้ไม่เกิน 2 คน ใช้สมุดสัจจะออมทรัพย์ค้ำประกันได้ต่อเมื่อมีเงินในสมุดมากกว่าเงินกู้ ถ้าสมาชิกผู้กู้ใช้สมุดเงินฝากหมายเลขใดหรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน สมุดหมายเลขหรือหลักทรัพย์นั้นจะถอนเงินไม่ได้ จนกว่าจะชำระหนี้หมดสิ้น ในกรณีผู้กู้ไม่ส่งคืนเงินกู้ที่ใช้บุคคลค้ำประกันไม่ส่งคืนเงินกู้หรือผิดสัญญาผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบเงินต้นและดอกเบี้ยแทนผู้กู้ ข้อ 16 การจัดสรรกำไรประจำปี ปันผลให้สมาชิกในอัตราร้อยละ 73 ค่าตอบแทนกรรมการในอัตราร้อยละ 10 ทุนสำรองจ่ายในอัตราร้อยละ 10 ประกันความเสี่ยงในอัตราร้อยละ 5 ทุนสาธารณประโยชน์ในอัตราร้อยละ 2

(3) การจัดการเครือข่ายพบว่า คณะกรรมการกลุ่มมีการประสานสัมพันธ์กับกลุ่มเครือข่ายอื่น โดยไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการทำงานเพื่อนำประสบการณ์มาปรับใช้ในกลุ่มของตนอย่างเหมาะสม เช่น ไปศึกษาดูงานกลุ่มสะสมทรัพย์บ้านขามอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มอื่น ๆ อีกหลายแห่ง

ภาพประกอบ 38 การไปศึกษาดูงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย

การกู้ยืมเงิน พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ได้กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินภาครัฐ คือ ธนาคารออมสินตามโครงการกองทุนเงินล้านซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐบาลให้การสนับสนุน โดยดำเนินการกู้ยืมตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่มีการกู้ยืมจากกลุ่มเครือข่าย (เจริญ จิตสม. 2557 : สัมภาษณ์)

5) การประเมินผล

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย มีการประเมินผลทุกปี โดยมีคณะกรรมการจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ร่วมกับเครือข่ายกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจังหวัดบุรีรัมย์เข้ามาประเมินการดำเนินกิจกรรมซึ่งมีการประเมินผลด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังนี้

(1) การประเมินผลด้านประสิทธิภาพเป็นการประเมินกิจกรรมการดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกกู้ยืม ซึ่งกลุ่มได้ดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มโดยมีคณะกรรมการดำเนินงานรับผิดชอบและได้ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

1. ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน ประกอบด้วย (1) การจัดทำทะเบียน ได้แก่ ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคุมเงิน ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้ และทะเบียนคุมทรัพย์สิน พบว่า ได้จัดทำครบถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (2) การจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินฝากธนาคาร และหลักฐานประกอบบัญชี พบว่า คณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ได้ดำเนินการจัดทำครบถูกต้องเป็นปัจจุบัน (3) การจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบดุล งบกำไร-ขาดทุน พบว่า มีการจัดทำงบการเงินครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบัน และรายงานผลการดำเนินงานในที่ ประชุมใหญ่ ปีละ 1 ครั้ง (4) การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน (หลักฐานทางการเงิน ได้แก่ ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับ-จ่ายเงินประจำวัน หรือสรุปรายเดือน เป็นต้น พบว่า มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน โดยกรรมการฝ่ายตรวจสอบซึ่งมีบุคคลภายนอกมาร่วมตรวจสอบ และมีการรายงานผลการตรวจสอบทุกครั้ง

2. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย (1) การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ พบว่า มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษรและปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (2) การจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกได้ร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานและนำไปปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนประสบผลสำเร็จด้วยดี (3) การประชุมของคณะกรรมการ พบว่า มีการประชุมเป็นไปตามระเบียบของกลุ่ม มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและนำผลการประชุมไปปฏิบัติ (4) การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก พบว่า สมาชิกเข้าร่วมประชุมร้อยละ 50-75 (5) การพิจารณาเงินกู้ พบว่า คณะกรรมการได้พิจารณาอนุมัติเงินกู้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม มีการตรวจสอบซึ่งมีหลักฐานการตรวจสอบชัดเจน (6) การส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก พบว่า สมาชิกนำส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญา ร้อยละร้อย (7) การส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิก พบว่า สมาชิกส่งเงินสัจจะสะสมต่อเนื่องทุกเดือน และเพิ่มเงินสัจจะสะสมเมื่อครบสิ้นปี (8) การนำเงินกู้ไปใช้ของสมาชิก พบว่า สมาชิกนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ร้อยละ 65 ขึ้นไป แต่น้อยกว่าร้อยละร้อย (9) การเรียนรู้และการพัฒนาของคณะกรรมการ พบว่า คณะกรรมการมีการเรียนรู้และนำเอาความรู้ที่ได้รับนำมาพัฒนาอย่างน้อย

1 เรื่อง (10) การจัดสรรกำไร พบว่า มีการจัดสรรกำไรให้แก่สมาชิก ค่าตอบแทนคณะกรรมการ และการจัดสวัสดิการ

3. ด้านระเบียบข้อบังคับ ประกอบด้วย (1) ระเบียบข้อบังคับ พบว่า มีระเบียบข้อบังคับเป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบ และปฏิบัติตามระเบียบ

4. ด้านผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน ประกอบด้วย (1) สมาชิกมีรายได้พันเกณฑ์ความยากจน พบว่า ร้อยละ 50 ขึ้นไป แต่น้อยกว่าร้อยละ 100 ของจำนวนสมาชิกที่ตกเกณฑ์รายได้ จปฐ. (2) การแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ พบว่า แก้ปัญหาให้สมาชิกได้ร้อยละ 50 ขึ้นไป ของจำนวนสมาชิกที่เป็นหนี้ในระบบ (3) การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก พบว่า มีจำนวน 4-6 กิจกรรม (4) การจัดกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์ของกลุ่ม พบว่า มีจำนวน 4-6 กิจกรรม

โดยสรุปการประเมินผลด้านประสิทธิภาพของกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งสี่ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดการประเมินสิบเก้าหัวข้อ ผลการประเมินเป็นที่พอใจของคณะกรรมการประเมินและได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตลอดไป

(2) การประเมินผลด้านประสิทธิผล พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย การทำงานมีประสิทธิภาพดีส่งผลให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการประเมินผลด้านคุณภาพ สามารถนำมาเรียบเรียงตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านระเบียบข้อบังคับ 4) ด้านผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน

ประสิทธิผลด้านสินทรัพย์ พบว่า ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายมีสินทรัพย์เงินทุนหมุนเวียนทั้งสิ้นเป็นเงิน 14,399,792 บาท และสินทรัพย์ถาวร มูลค่า 200,000 บาท ศูนย์สาธิตการตลาด 1 แห่ง ซึ่งสินทรัพย์ดังกล่าวได้มาจากการบริการสินเชื่อ ระดมทุนการส่งเสริมการออมและการลงทุนทำธุรกิจอื่น ๆ โดยการนำของคณะกรรมการซึ่งมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยแถลง คอยให้ความรู้ให้การช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา (คำพา แก้วนะรา. 2557 : สัมภาษณ์)

ประสิทธิผลด้านสินเชื่อ พบว่า การบริการสินเชื่อของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ได้ดำเนินการด้านสินเชื่อ โดยแบ่งประเภทเงินกู้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กู้เพื่อประกอบอาชีพ กู้เพื่อการศึกษา และกู้ฉุกเฉิน เมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน เช่น ได้รับอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วย วงเงินกู้ ไม่เกินสามหมื่นบาทโดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ คือ 1) สมาชิกใหม่เริ่มจากการเป็นสมาชิก 6 เดือนขึ้นไป จะมีสิทธิ์กู้ยืมได้ตามความเหมาะสม 2) ผู้กู้ต้องหาผู้ค้ำประกัน 2 คน (ผู้ค้ำต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านด้วยกัน) ผู้ค้ำประกันสามารถค้ำประกันให้สมาชิกด้วยกันได้ไม่เกิน 2 คน 3) วงเงินกู้ไม่เกินสามหมื่นบาท ใช้สมุดสัจจะออมทรัพย์ ค้ำประกันได้ต่อเมื่อมีเงินในสมุดมากกว่าเงินกู้ 5) กรณีใช้สมุดเงินฝากค้ำประกัน สมุดหมายเลขหรือบัญชีนั้นจะถอนเงินไม่ได้จนกว่าจะชำระหนี้หมด และ 6) ในกรณีผู้กู้ไม่

ส่งคืนเงินกู้หรือผิดสัญญา ผู้ค้ำประกัน ต้องรับผิดชอบเงินต้นและดอกเบี้ยแทนผู้กู้ เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ 1) มีการฝากสัจจะสะสมอย่างสม่ำเสมอ 2) มีประวัติดีในการส่งคืนเงินกู้ 3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มหรือเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ 4) ผู้กู้ต้องได้รับคำยินยอมจากคู่สมรส หรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน การคิดดอกเบี้ยเงินกู้ พบว่า สมาชิกผู้กู้ใหม่ ดอกเบี้ยคิดตั้งนี้ระดับ 3 คือ ดอกเบี้ยร้อยละ 1.80 บาทต่อเดือน หรือร้อยละ 21.60 บาทต่อปี ถ้าสมาชิกผู้ใดไม่ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามสัญญา จะถูกปรับดอกเบี้ยเพิ่มเป็นร้อยละ 2 บาทต่อเดือน หรือร้อยละ 24 บาทต่อปี ถ้าสมาชิกผู้ใดส่งตามสัญญาทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย กู้ครั้งต่อไปคณะกรรมการเงินกู้จะจัดอยู่ในระดับที่ดี 2

ประสิทธิผลด้านงบดุล พบว่า การจัดทำงบดุล ประกอบด้วยบัญชีสินทรัพย์ บัญชีหนี้สิน และบัญชีทุน สำหรับระยะเวลา 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี เช่น งบดุลของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555 ประสิทธิผลด้านรายรับ-รายจ่าย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทุกเดือนสามารถตรวจสอบได้จะมีการบันทึกการรับเงินและรายการจ่ายเงินทุกวัน แล้วนำมาสรุปเป็นรายเดือน ดังนี้ สรุปกำไรสุทธิรายรับ จากเดือนมกราคม 2556 ถึงเดือนธันวาคม 2556 เป็นเงิน 1,803,271.60 บาท รายจ่ายจากเดือนเมษายน 2556 ถึงเดือนธันวาคม 2556 รวมรายจ่ายประจำปี 2556 ทั้งสิ้น เป็นเงิน 1,787,847 บาท

ประสิทธิผลด้านกำไร-ขาดทุน พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของกลุ่มเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทุกสิ้นปีดำเนินการกลุ่มได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ จากเริ่มต้นของการตั้งกลุ่มไม่เคยขาดทุน เพียงแต่ได้กำไรเล็กน้อยตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สามารถนำมาแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างการจัดสรรกำไรสุทธิ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายงบกำไร-ขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุด วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2557หมวดรายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร 14,914.65 บาท ดอกเบี้ยเงินกู้ 1,787,847 บาท ค่าสมัคร ค่าสมุด ค่าธรรมเนียม 510บาท รวมรายได้ 1,803,271.65 บาท หมวดค่าใช้จ่ายเครื่องเขียนแบบพิมพ์ อุปกรณ์สำนักงาน 41,341 บาท ค่าไฟฟ้า 3,600 บาท ค่าอาหาร เครื่องดื่ม 26,236 บาท ค่าพาหนะ 6,400 บาท ค่านับเหรียญ เงินชำระ 667 บาท ทุนการศึกษา3,000.00 บาท ค่าตอบแทนกรรมการที่ปรึกษา 2,000 บาท เงินบริจาค 7,550 บาท ดอกเบี้ยเงินฝาก 3,402 บาท รวมรายจ่าย 94,196 บาทกำไรสุทธิประจำปี 1,709,075.65 บาท

ประสิทธิผลด้านสวัสดิการ พบว่า กิจกรรมการจัดสวัสดิการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง คือ มอบทุนการศึกษาบุตรของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทุกปี ปีละ 5 ทุน ทุนละ 500 บาท สนับสนุนกลุ่มผู้สูงอายุด้านสวัสดิการโดยมอบทุนในการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ การจัดทำแผนชุมชนโดยร่วมจัดกิจกรรมเวทีประชาคม การปรับแผนชุมชนจัดทำโครงการ (SML) โครงการพัฒนาชุมชนพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง(พพพ.) และโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด และสงเคราะห์ค่าทำศพสำหรับสมาชิกที่เสียชีวิต (เขียน อากาศณ์แก้ว. 2557 : สัมภาษณ์)

1.4.2 การจัดองค์กร

การจัดองค์กร ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2534 โดยมีนายคำพา แก้วนะรา เป็นผู้ก่อตั้ง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน และองค์กรภาครัฐเป็นอย่างดี ในการเปิดรับสมัครสมาชิกกลุ่มเพื่อระดมเงินหุ้นและมีการคัดเลือก คณะกรรมการกลุ่มจำนวน 10 คน จากตัวแทนคุ้มละ 1 คน มาร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน กลุ่ม และได้คัดเลือกประธานกลุ่มโดยคณะกรรมการคัดเลือก นายคำพา แก้วนะรา เป็นประธานกลุ่ม ในปัจจุบัน เพื่อเป็นผู้นำในการจัดการองค์กร โดยมีเป้าหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกและชุมชนซึ่งได้มีการจัดการ ดังภาพประกอบ 39

ภาพประกอบ 39 สำนักงานกองทุนหมู่บ้านทับสวาย

คณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 10 คน มีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้ ตำแหน่ง ประธานกรรมการ นายคำพา แก้วนะรา รองประธาน คือ นายประสิทธิ์ โพธิ์กลาง เลขานุการ นายเขียน อาภรณ์แก้ว เทรัญญิก นายเจริญ จิตสม บัญชี นายวิรัตน์ปิตตาระคะ ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน จำนวน 3 คน ประกอบด้วย นายชาติ พันนา นายสี พันแก้ว นายสมานปกรณ์ เขียมรัมย์ ฝ่ายตรวจสอบ นางศรีประไพ ลุ่มไธสง ฝ่ายส่งเสริม นางบัวผัน ทรพีสิงห์ ทั้งนี้โดยให้มีการประชุม คณะกรรมการทุกวันที 1 ของทุกเดือน (คำพา แก้วนะรา. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 40 ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย

2) ทูทางสังคม

การจัดองค์กรด้านทูทางสังคม พบว่า บ้านทับสวายเป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว และไทยโคราชอาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นสังคมที่มีความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวสืบทอดประเพณีฮีตสิบสองของวัฒนธรรมอีสาน ทำบุญทุกเดือน และยังเป็นสังคมที่มีความขยัน ประกอบอาชีพสุจริต มีการรวมกลุ่มอาชีพสร้างรายได้จนมีชื่อเสียง ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สร้างรายได้ให้ชุมชน ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ น้ำมันงา ข้าวสาร (ข้าวหอมมะลิ) ข้าวกล้องเพื่อสุขภาพ ซึ่งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ได้มีการจัดการองค์กร โดยให้การสนับสนุนให้สินเชื่อแก่สมาชิกเพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพ และได้จัดหางานเพิ่มขยายวงเงินกู้ และประสานการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคชุมชน (ประสิทธิ์ โปธิ์กลาง. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

วิสัยทัศน์ “ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดออม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลียงอบายมุข ชุมชนมีความสุขทั่วหน้า”

เป้าหมายของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย คือ

1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในชุมชน 2) เพื่อสร้างรายได้ 3) เพื่อสร้างความรักความสามัคคีของคนในชุมชนบ้านทับสวาย 4) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในครัวเรือนของสมาชิกโดยการออมเงิน 5) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกมีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมรับผิดชอบร่วมกัน เห็นอกเห็นใจกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกันโดยมีการจัดการองค์กรดังนี้

1. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนจัดทำโครงการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว โดยแนบโครงการพร้อมคำขอกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ

2. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนใช้จ่ายอย่างประหยัด อดออม โดยนำเงินมาออมทุกเดือน เรียกว่า “เงินฝากสัจจะสะสม” ให้มีความซื่อสัตย์แก่ตนเอง โดยส่งเงินฝากสัจจะส่งคืนเงินกู้ตรงตามกำหนด (ส่งเงินสัจจะทุกเดือน ส่งคืนเงินกู้ปีละ 1 ครั้ง)

3. ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการแก้ปัญหาความยากจน โดยปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เพื่อลดรายจ่าย และสามารถเพิ่มรายได้โดยการนำไปขายในตลาดชุมชนหรือศูนย์สาธิตการตลาด

4. ส่งเสริมให้สมาชิกในองค์กรรวมกลุ่มกันทำผลิตภัณฑ์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มผลิตภัณฑ์น้ำมันงา กลุ่มผลิตภัณฑ์ข้าวสารข้าวกล้อง

5. การจัดการองค์กร โดยใช้อาคารสถาบันการจัดการการเงินหรือที่ทำการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บริการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อกระจายอำนาจการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนในชุมชนบ้านทับสวายให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ทั้งนี้การดำเนินงานที่ประชุมคณะกรรมการกลุ่มได้มีมติให้คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายรับผิดชอบคนละ 1-2 โครงการ ตามความสามารถหรือความถนัดของตนเอง โดยให้เสนอโครงการที่จะรับผิดชอบต่อที่ประชุม เพื่อคณะกรรมการได้พิจารณาตามความเหมาะสม

4) กระบวนการทำงาน

การจัดการองค์กรเกี่ยวกับกระบวนการทำงานได้ดำเนินการดังนี้

(1) โครงการการบริหาร กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายกำหนดให้มีคณะกรรมการมาจากการเลือกตั้งจากสมาชิก

1. กลุ่มประกาศรับสมัครให้สมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ โดยให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม
2. จัดทำแผนการดำเนินงานโดยให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม
3. คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายจัดให้สมาชิกและคณะกรรมการไปศึกษาดูงานกลุ่มอื่นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่น ๆ ทุกปี
4. กำหนดให้กรรมการแต่ละคนสรุปผลการดำเนินงานของตนตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้คณะกรรมการสามารถตรวจสอบตนเองได้ว่า ได้ทำงานตามหน้าที่หรือไม่ และดำเนินการอย่างไร
5. กำหนดให้คณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในวันประชุมสามัญประจำปี

(2) กฎระเบียบข้อบังคับ

การจัดองค์กรเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ คณะกรรมการดำเนินงานได้จัดการองค์กรโดยแบ่งงานหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการออกเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายพิจารณาเงินกู้ ฝ่ายรับเงินสัจจะออมทรัพย์ ฝ่ายส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ดังนี้

1. ฝ่ายบริหาร มีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้สมาชิก พิจารณารับสมาชิก รับฝากเงิน กำหนดการประชุมใหญ่ การจัดทำงานบุคคล และผลการดำเนินงานเสนอ ต่อที่ประชุม กำหนดวงเงินกู้ และจัดสรรเงินปันผลเฉลี่ยคืนแก่สมาชิก ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการ นายคำพา แก้วนะระ นายเขียน อภรณ์แก้ว นางรัตนา ปราบอาจ นายวิรัตน์ปิตตาระคะ

2. ฝ่ายพิจารณาเงินกู้ (สินเชื่อ) มีหน้าที่พิจารณาคำร้องขอ กู้เงินของสมาชิก สอดส่องดูแล ติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกผู้กู้ รวมถึงการออกเยี่ยมเยียนและ ช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาไม่สามารถชำระเงินกู้คืนได้ ประกอบด้วย นายนิคม ศรีคำแขง นายสี จอมแก้ว และนายสมาปกรณ์ เอี่ยมรัมย์

3. ฝ่ายรับเงินสัจจะออมทรัพย์ มีหน้าที่รับฝากเงินสัจจะจาก สมาชิกทุกวันที่ 2 ของเดือน ประกอบด้วย นางนริสรา ร่วมสุข นางสมพร เพ็ญใหม่

4. ฝ่ายส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่เชิญชวนผู้สนใจ สมัครเป็นสมาชิก ให้ความรู้อบรมสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ประชาสัมพันธ์ผลงานและ กิจกรรมของกลุ่มให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปได้ทราบความเคลื่อนไหวและเสนอความคิดเห็นเรื่องการรับ สมาชิกถาวรให้กับทางคณะกรรมการพิจารณา ประกอบด้วย นางบัวผัน ทวีพิสิงห์ นายบัณฑิตย์ แป้น นางรอง และกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย นายไสว ลวกไธสง นายสมบุญ สัจจ์เสวี นายคำมี ปักกระโต นายจันที กุณิณี และนายประเทือง พาโคกทม

5) การประเมินผล

การจัดองค์กรเกี่ยวกับการประเมินผลแต่ละปี คณะกรรมการกลุ่มสะสม ทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ได้รับการประเมินผลด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการ ทำงาน ทุกฝ่ายมีคณะกรรมการจากภาครัฐและภาคชุมชนเข้ามาประเมิน โดยมีกฎเกณฑ์การประเมิน แต่ละด้าน เพื่อนำไปจัดระดับการพัฒนาและเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแผนงานหรือการจัดองค์กร ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มได้คัดเลือกคณะกรรมการให้รับผิดชอบ การดำเนินงานแต่ละฝ่ายเพื่อให้การ ดำเนินงาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยแบ่งภาระหน้าที่ให้กรรมการรับผิดชอบดังนี้

เกณฑ์การประเมินผล

1. คณะกรรมการ ประกอบด้วย การได้มาของคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ การประชุมคณะกรรมการ

2. สมาชิก ประกอบด้วย สัดส่วนสมาชิกกับจำนวนราษฎรใน หมู่บ้าน การส่งเงินสัจจะสะสม การส่งคืนเงินกู้ การเพิ่มวงเงินสัจจะสะสมในแต่ละปี

3. ระเบียบข้อบังคับ ประกอบด้วย ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ

4. การบริหารจัดการ ประกอบด้วย แผนการดำเนินธุรกิจของ กลุ่มหรือแผนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม ตามแผนธุรกิจของกลุ่ม หรือแผนการดำเนินงานของกลุ่ม การประชุมใหญ่สามัญประจำปี

5. ระบบข้อมูล ประกอบด้วย ทะเบียนข้อมูลของกลุ่ม ได้แก่ ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนครุภัณฑ์ เป็นต้น

1.4.3 การสรรหาบุคลากร

การจัดการเกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย มีองค์ประกอบหลายอย่าง คือ ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

การสรรหาบุคลากร เพื่อให้เป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่ม (ผู้ก่อตั้ง) โดยสมาชิกร่วมกันคัดเลือกบุคคลในชุมชนบ้านทับสวายที่มีคุณลักษณะมีภาวะการ เป็นผู้นำที่ดี มีคุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย มีความซื่อสัตย์ มีความอดทน เป็นบุคคลที่เสียสละ (เสียสละ ทั้งพลังกาย สติปัญญา เวลา) แก่ส่วนรวม รับผิดชอบ และสร้างความไว้วางใจให้แก่คนในชุมชนหรือให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

จากคุณลักษณะทั้งห้าประการชาวบ้านทับสวายจึงคัดเลือกนายคำพา แก้วนะระ เป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่ม ด้วยเหตุว่านายคำพา แก้วนะระ นอกจากจะเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะภาวะการเป็นผู้นำที่ดี 5 ประการแล้ว นายคำพา แก้วนะระ ยังเป็นปราชญ์ชาวบ้าน เป็นครูภูมิปัญญาด้านการเกษตร เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเมื่อปี พ.ศ. 2534 และเป็นบุคคลที่มีภูมิปัญญาพื้นบ้านอีกหลายอย่าง เป็นตัวอย่างในหมู่บ้าน ซึ่งคนในชุมชนให้การยอมรับ นอกจากนี้ยังพบว่า บ้านทับสวายเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยลาว และไทยโคราชอาศัยอยู่ร่วมกัน การดำเนินชีวิตแบบผสมผสานแยกไม่ออกว่าใครเลียนแบบใคร แต่ก็อยู่ร่วมกันแบบลงตัว เป็นสังคมที่มีทุนทางสังคมหลากหลาย ชาวบ้านได้รวมกลุ่มอาชีพทั้งหมด 10 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีการระดมทุนระดมภูมิปัญญา เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว โดยมีชาวบ้านในหมู่บ้านสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกโดยไม่จำกัด คนหนึ่งจะเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพใดก็ได้หรือจะเป็นสมาชิกหลายกลุ่มก็ได้

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวบ้านทับสวายมีสิทธิกู้ยืมเงินได้หลายกลุ่มมีหนี้สินหลายทาง นายคำพา แก้วนะระ จึงมีแนวคิดรวมกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในหมู่บ้านทับสวายให้เป็นกลุ่มเดียวหรือเรียกว่าการบูรณาการกลุ่มอาชีพ โดยการรวมกลุ่มอาชีพทั้งหมดในหมู่บ้านทับสวายจำนวน 10 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรทำนา กลุ่มฉาบปทกิจ สงเคราะห์ตำบลทับสวาย กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่ม กข.คจ. กลุ่มแม่บ้านพัฒนาอาชีพ กลุ่มศูนย์สาธิต การตลาด กลุ่มเยาวชน และกลุ่มโรงสีข้าว นำมาบูรณาการกัน เรียกว่า “กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย” โดยแต่ละกลุ่มคัดเลือกตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดระเบียบข้อบังคับขึ้นในกลุ่มให้มีการประชุมสมาชิกเพื่อประชาคมลงมติจากคะแนนเสียงส่วนมากของสมาชิก ผลการลงมติที่ประชุมเห็นชอบให้มีการก่อตั้งกลุ่มโดยคัดเลือกนายคำพา แก้วนะระ เป็นผู้ก่อตั้งและได้ดำเนินการก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา และคณะกรรมการยังได้คัดเลือกนายคำพา แก้วนะระ ทำหน้าที่ประธานกลุ่มจนปัจจุบัน

2) ทุนทางสังคม

กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายได้ดำเนินการก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2534 โดยสมาชิกได้คัดเลือกนายคำพา แก้วนะระ เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม และได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่ม โดยการคัดเลือกจากสมาชิกที่มีคุณลักษณะห้าประการเช่นเดียวกันกับผู้ก่อตั้ง ประกอบกับบ้านทับสวายมีทุนทางสังคมหลายประการ ได้แก่

ทรัพยากรทางสังคมที่ประชาชนในหมู่บ้านทับสวายใช้เพื่อการดำรงชีพ เช่น กลุ่มอาชีพ องค์กรชุมชน อาสาสมัคร ความสามัคคี ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเอื้ออาทร ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมชุมชน เป็นต้น

ทุนทางสังคมดังกล่าวเห็นได้จากชาวบ้านทับสวายได้มีการรวมกลุ่มอาชีพ โดยมีบุคคลสำคัญที่มีความรู้ความสามารถแต่ละด้านเป็นหัวหน้ากลุ่ม หรือเป็นประธานกลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ ประธานกลุ่มคือ นางบัวผัน ทรพิสิงห์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประธานกลุ่มคือ นายคำพา แก้วนะรา กลุ่มเกษตรทำนา กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มแม่บ้านพัฒนาอาชีพ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มศูนย์สาธิตการตลาด กลุ่มเยาวชน กลุ่มโรงสีข้าว กลุ่ม กข.คจ. และกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งแต่ละกลุ่มดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น มีผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้มีภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ได้สืบทอดจากบรรพบุรุษ และหัวหน้ากลุ่มบางคนยังได้ศึกษาเล่าเรียนจากสถาบันการศึกษาในยุคปัจจุบัน และได้นำมาประกอบอาชีพในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้เกิดขึ้นหลายแห่ง

ดังนั้นการจัดการสรรหาบุคลากรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน โดยการนำของนายคำพา แก้วนะรา ผู้ก่อตั้งกลุ่ม ซึ่งมีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีทุนทางสังคมเป็นตัวแทนสมาชิก เพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ด้วยวิธีการคัดเลือกจากสมาชิก กลุ่มบุคคลที่มีภูมิปัญญา ผู้รู้ปราชญ์ชาวบ้าน และยังเป็นตัวแทนจากสมาชิก 10 กลุ่มที่นำมาบูรณาการเป็น “กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย” การจัดการสรรหาบุคลากรด้วยวิธีการดังกล่าวจึงได้คัดเลือกบุคคลที่มีทุนทางสังคม ดังนี้

- 1) นายคำพา แก้วนะรา ทุนทางสังคมคือเป็นปราชญ์ชาวบ้านมีความรู้ความสามารถในการผลิตปุ๋ยชีวภาพ สามารถสร้างรายได้ให้ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น และเป็นบุคคลที่มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเกษตร
- 2) นายประสิทธิ์ โพธิ์กลาง มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขดั้งเดิมของบ้านทับสวาย และเป็นผู้นำชุมชนด้านการพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขของชุมชนบ้านทับสวาย
- 3) นายเขียน อารมณ์แก้ว เป็นผู้นำด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 4) นายเจริญ จิตสม เป็นผู้นำด้านกิจกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านทับสวาย
- 5) นายวิรัตน์ ปิตตาระคะ มีความรู้ความสามารถด้านการจัดทำบัญชี การเงิน ธนาคาร การตลาด และรับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินของหมู่บ้าน
- 6) นายชาติ พันนา เป็นผู้นำกลุ่มกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านทับสวาย
- 7) นายสี พันแก้ว เป็นผู้นำด้านศาสนา ประเพณีพิธีกรรมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- 8) นายฉานปรกรณ์ เยี่ยมรัมย์ เป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
- 9) นางศรีประไพ ลุ่มไธสง คณะทำงานด้านกิจกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านทับสวาย
- 10) นางบัวผัน ทรพิสิงห์ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าไหมมัดหมี่

จะเห็นได้ว่า บุคลากรทั้งสิบคนที่สมาชิกสรรหาโดยการคัดเลือกเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย แต่ละคนมีทุนทางสังคมเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นในชุมชนบ้านทับสวาย ปัจจุบันได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย (คำพา แก้วนะรา. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การสรรหาบุคลากรผู้ที่มีวิสัยทัศน์เป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน โดยผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ซึ่งได้ดำเนินการจัดการ ดังนี้

- (1) ประชุมสมาชิกเพื่อทำความเข้าใจวิสัยทัศน์เป้าหมายในการดำเนินงานของกลุ่ม
- (2) ระดมความคิดเห็นโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงวิสัยทัศน์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์เป้าหมาย
- (3) ประชานที่ประชุมสรุปวิสัยทัศน์เป้าหมายของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย
- (4) คัดเลือกบุคลากรเพื่อเข้าร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม โดยเน้นบุคคลที่มีคุณลักษณะภาวะการเป็นผู้นำที่ดี 5 ประการ และให้สมาชิกคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นคณะกรรมการไม่เกิน 15 คน โดยมีตำแหน่งตามกฎระเบียบของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกได้คัดเลือกคณะกรรมการจำนวน 10 คน ประกอบด้วย นายคำพา แก้วนระ นายประสิทธิ์ โพธิ์ทอง นายเขียน อารณแก้ว นายเจริญ จิตสม นายวิรัตน์ปิตตาระคะ นายขาลี พันนา นายสีจอมแก้ว นายฉานปรกรณ์ เขียมรัมย์ นางศรีประไพ ลุมไธสง และนางบัวผัน ทรพิสิงห์ ทั้งนี้โดยให้คณะกรรมการคัดเลือกประธานกลุ่ม และตำแหน่งอื่น ๆ ในกลุ่มตามความเหมาะสม เพื่อให้คณะกรรมการได้ดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ตามที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของสมาชิก (เขียน อารณแก้ว. 2557 : สัมภาษณ์)

เป้าหมายกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย คือ

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในชุมชนมีการจัดการโดยระดมเงินสัจจะสะสมรายเดือนจากสมาชิกทุกคนให้สมาชิกนำเงินมาฝากเป็นเงินออมหรือเรียกว่า สัจจะสะสมรายเดือน รวมกลุ่มอาชีพ 10 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีเงินทุนกลุ่มจำนวนมากขึ้นตามศักยภาพ เมื่อนำมารวมกันแล้วเป็นเงินจำนวนมากถึง 25,951,218.66 บาท ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายมีเงินทุนหมุนเวียนมากกว่า 25 ล้านบาท โดยมีนายเจริญ จิตสม ทำหน้าที่เหรียญิกกลุ่มและ นายวิรัตน์ปิตตาระคะ ทำหน้าที่บัญชี
2. เพื่อสร้างรายได้ มีการจัดการสรรหาบุคลากร โดยส่งเสริมให้สินเชื่อกกลุ่มอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้เพิ่มการผลิตมากขึ้น เพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนช่วยสร้างรายได้ให้ชุมชนหรือพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้น
3. เพื่อสร้างความรักความสามัคคีของคนในชุมชนบ้านทับสวาย มีการจัดการโดยสรรหาบุคลากรแต่ละคุ้มเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่ม
4. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในครัวเรือนของสมาชิกโดยการออมเงิน มีการจัดการโดยคัดเลือกผู้นำคุ้ม (หัวหน้าคุ้ม) ให้เป็นผู้ประสานแนะนำและติดตามให้สมาชิกนำเงินมาออมไว้ในกลุ่มหรือเรียกว่า “ฝากเงินสัจจะสะสมรายเดือน” ตามกำหนด
5. เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกมีคุณธรรม 5 ประการ โดยสรรหาบุคลากร ที่มีคุณลักษณะภาวะการเป็นผู้นำที่ดีมาเป็นกรรมการกลุ่มเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสมาชิก

4) กระบวนการทำงาน

การสรรหาบุคลากรมีกระบวนการทำงานเป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่ม
 สหกรณ์พืชมูลนิธิหมู่บ้านบ้านทับสวาย ซึ่งมีการจัดการคัดเลือกสมาชิกเข้ามาเป็นคณะ
 กรรมการบริหารกลุ่ม จำนวน 10 คน โดยมีโครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย คณะกรรมการ
 สมาชิก ระเบียบข้อบังคับ ที่ทำการกลุ่ม การบริหารจัดการ และระบบข้อมูล ดังนี้

(1) คณะกรรมการ

กลุ่มสหกรณ์พืชมูลนิธิหมู่บ้านบ้านทับสวาย ได้สรรหาบุคลากร
 มาเป็นคณะกรรมการโดยให้สมาชิกทุกคนคัดเลือกบุคคลที่มีคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี ประกอบด้วย
 คุณธรรม 5 ประการ และเป็นบุคคลที่มีทุนทางสังคม เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนมาร่วมเป็น
 คณะกรรมการบริหารกลุ่ม คัดเลือกตัวแทนคุ่มละหนึ่งคนรวมทั้งหมด 10 คน และคณะกรรมการทั้ง
 สิบคนที่ได้รับคัดเลือกเข้ามาจะต้องทำหน้าที่คัดเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกลุ่ม และตำแหน่ง
 อื่น ๆ ในกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับ ประกอบด้วย ตำแหน่งประธานกลุ่ม รองประธาน
 เลขานุการ เหรัญญิก บัญชี ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน ฝ่ายตรวจสอบ และฝ่ายส่งเสริม ทั้งนี้กรรมการทุกคน
 จะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม และคณะกรรมการจะต้องจัดประชุม
 คณะกรรมการเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มสหกรณ์พืชมูลนิธิหมู่บ้านบ้านทับสวาย ได้จัด
 ประชุมคณะกรรมการทุกวันที่ 1 ของเดือน มีการจดบันทึกและรายงานการประชุม

(2) สมาชิก

1. การสรรหาสมาชิก โดยประกาศรับสมัครสมาชิกเปิดโอกาส
 ให้ราษฎรทุกคนที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านทับสวายสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มได้โดยไม่จำกัดเพศ
 ซึ่งชาวบ้านทับสวายได้สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มมากกว่าร้อยละ 50 ของราษฎรทั้งหมด

2. สมาชิกทุกคนต้องมีเงินสัจจะสะสม โดยนำมาฝากเป็นเงิน
 ออมทุกเดือน ขั้นต่ำเดือนละ 10 บาท สูงสุดไม่เกินเดือนละ 500 บาท นำมาฝากทุกวันที่ 3
 ของเดือน และคณะกรรมการจะเปิดรับการส่งคืนเงินต้น ดอกเบี้ย และเงินฝากพิเศษ ทุกวันศุกร์เวลา
 06.00-08.00 น.ภาคค่ำเวลา 08.00-20.00 น.

(3) ระเบียบข้อบังคับ

1. การกำหนดระเบียบข้อบังคับของกลุ่มโดยผ่านเวทีประชาคม
 บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2. การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ สมาชิกทุกคนเข้าใจระเบียบ
 ข้อบังคับกลุ่ม สามารถปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับได้ทุกข้อ แต่ไม่สม่ำเสมอ

(4) สถานที่ทำการกลุ่ม

คณะกรรมการและสมาชิกทุกคนได้ร่วมมือกันสร้างอาคารถาวร
 เป็นที่ทำการกลุ่มสหกรณ์พืชมูลนิธิหมู่บ้านบ้านทับสวาย โดยมีชื่อกลุ่ม ป้ายแสดงข้อมูลที่เป็น
 ปัจจุบัน และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

(5) การบริหารจัดการ

การสรรหาบุคลากรการบริหารจัดการ โดยคัดเลือกจาก
 คณะกรรมการกลุ่มทั้งสิบคน เพื่อเป็นคณะบริหารการดำเนินงานโดยมีการวางแผนดำเนินงานและ
 ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ทุกประการ 2) สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม

(6) ระบบข้อมูล

การสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดทำระบบข้อมูลและการจัดเก็บความปลอดภัยของข้อมูล โดยคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้คณะกรรมการด้วยกันเป็นการเอื้อเพื่อเอื้อแก่ซึ่งกันและกัน สามารถช่วยเหลือกันได้ หรือคณะกรรมการกลุ่มอาจเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้แก่สมาชิก และคณะกรรมการกลุ่มตามเวลาและโอกาสที่เหมาะสม (เขียน อภรณ์แก้ว. 2557 : สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ยังพบว่า การสรรหาบุคลากรกระบวนการทำงานผู้ก่อตั้งกลุ่ม ยังได้ประชาคมสมาชิกให้มีหลักในการสรรหาบุคลากรอย่างเหมาะสม โดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีทุนทางสังคม มีผลงานเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนเพื่อเข้ารับตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม โดยเฉพาะสมาชิกอาจมีโอกาสดำเนินการได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการบริหารซึ่งมีตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ได้แก่ ตำแหน่งประธานกลุ่ม ตำแหน่งรองประธาน ตำแหน่งเลขาธิการ ตำแหน่งเหรัญญิก ตำแหน่งบัญชี ตำแหน่งฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน ตำแหน่งฝ่ายตรวจสอบ และตำแหน่งฝ่ายส่งเสริม

ปัจจุบันคณะกรรมการได้คัดเลือกตัวบุคคลตามความสามารถและตามความเหมาะสมกับตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ดังนี้ ตำแหน่งประธานกลุ่ม นายคำพา แก้วนะรา รองประธาน นายประสิทธิ์ โพธิ์กลาง เลขานุการ นายเขียน อภรณ์แก้ว เหรัญญิก นายเจริญ จิตสม บัญชี นายวิรัตน์ปิตตาระกะ ฝายเร่งรัดหนี้สิน นายชาติ พันนา นายสี พันแก้ว นายฉานปรกรณ์ เขียมรัมย์ ฝายตรวจสอบ นางศรีประไพ ลุ่มไธสง ฝายส่งเสริม นางบัวผัน ทรพิสิงห์ (ศรีประไพ ลุ่มไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

5) การประเมินผล

การสรรหาบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย โดยมีการจัดการ ดังนี้

(1) คณะกรรมการบริหาร หรือกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ เหรัญญิก มีหน้าที่รับผิดชอบ (1) การพิจารณารับสมาชิก (2) การรับฝากเงิน (3) การกำหนดการประชุมใหญ่ การจัดทำงบดุล และผลการดำเนินงานของกลุ่มเสนอต่อที่ประชุม (4) การกำหนดวงเงินกู้ (5) การจัดสรรเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน การจัดการสรรหาบุคลากรคณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการอำนวยการโดยเฉพาะกรรมการทั้ง 10 คน คัดเลือกตามความสามารถของแต่ละบุคคล

(2) คณะกรรมการสินเชื่อ (เงินกู้) ประกอบด้วย ประธานสินเชื่อ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการอีก 1 คน มีหน้าที่รับผิดชอบ (1) พิจารณาใบคำร้องขอกู้ของสมาชิก (2) สอดส่อง ดูแล ติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกผู้กู้ รวมทั้งเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ได้

การจัดการสรรหาบุคลากรเพื่อรับตำแหน่งคณะกรรมการสินเชื่อ โดยคณะกรรมการทั้ง 10 คน ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกตามความเหมาะสม

(3) คณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย ประธานตรวจสอบ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการอีก 1 คน มีหน้าที่รับผิดชอบ (1) ตรวจสอบบัญชีและเอกสารทางการเงินของกลุ่ม (2) ตรวจสอบเอกสารประกอบต่าง ๆ (3) ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการต่าง ๆ (4) ดูแลหรือติดตามความเห็นความต้องการของสมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่มีต่อกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย

(4) คณะกรรมการส่งเสริม ประกอบด้วย ประธานส่งเสริม รองประธาน เลขานุการ และกรรมการอีก 1 คน มีหน้าที่รับผิดชอบ (1) เชิญชวนผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม (2) ให้การศึกษาและฝึกอบรมสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน และความรู้อื่น ๆ ที่สมาชิกต้องการ (3) ประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของกลุ่มให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปได้ทราบความเคลื่อนไหว ทั้งนี้การสรรหาบุคลากรเข้ารับตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อให้รับผิดชอบตามหน้าที่และดำเนินงานไปด้วยความเสียสละ เพื่อเข้ารับการประเมินผลการทำงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสร้างความพึงพอใจให้แก่สมาชิกทุกคนและสร้างชื่อเสียงให้ชุมชนตลอดไป (ประสิทธิ์ โพธิ์กลาง. 2557 : สัมภาษณ์)

1.4.4 การสั่งการ

การดำเนินงานในองค์กรใดก็ตามจะต้องมีหัวหน้าคนหนึ่งสำหรับสั่งการอาจจะแยกเป็นกลุ่มตามความสามารถเฉพาะตัวบุคคล ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูททางสังคม วิสัยทัศน์ เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายคือ นายคำพา แก้วนะราและยังได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานกลุ่ม มีอำนาจในการสั่งการโดยตำแหน่งสามารถลงลายมือชื่อในเอกสารเกี่ยวกับการเงินของกลุ่ม โดยผ่านการประชุมคณะกรรมการลงมติเห็นชอบและอยู่ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย

2) ทูททางสังคม

การสั่งการโดยประธานกลุ่ม สามารถสั่งการได้โดยตำแหน่งที่ได้รับคัดเลือก และทูททางสังคม ซึ่งชาวบ้านให้การยอมรับการปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบ เสียสละ สร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำงานด้วยความโปร่งใส

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ปัจจุบันมีการจัดการโดยประธานกลุ่ม คือ นายคำพา แก้วนะรา เป็นคนสั่งการ ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของวิสัยทัศน์และเป้าหมายของกลุ่ม โดยมุ่งเน้นความรักความสามัคคี การรวมพลังของคนในชุมชน การแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีเป้าหมาย 5 ประการ คือ 1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในชุมชน 2) เพื่อสร้างรายได้ 3) เพื่อสร้างความรักความสามัคคีของคนในชุมชนบ้านทับสวาย 4) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในครัวเรือนของสมาชิกโดยการออมเงิน 5) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกมีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมรับผิดชอบร่วมกัน เห็นอกเห็นใจกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกัน

4) กระบวนการทำงาน

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีการประสานสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งภาระงานออกเป็นคณะกรรมการ คณะกรรมการสินเชื่อ คณะกรรมการตรวจสอบ และคณะกรรมการส่งเสริม รองประธาน เลขานุการ และกรรมการดำเนินงาน ทั้งนี้โดยได้รับคำสั่งจากประธานกลุ่มหรือประธานแต่ละคณะ ซึ่งการดำเนินงานมีการติดตามประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้อง เอกสารการจัดทำบัญชีสามารถตรวจสอบได้ โปร่งใส เป็นปัจจุบัน

5) การประเมินผล

การประเมินผลของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านทับสวาย มีการสั่งการเพื่อเตรียมการประเมินด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน แต่ละฝ่ายทุกปี การดำเนินงานโดยมีประธานกลุ่มเป็นคนสั่งการยึดกฎระเบียบของกลุ่มเป็นสำคัญในการดำเนินงาน ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน 15 คน ร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อให้กิจการของกลุ่ม มีความเจริญก้าวหน้า มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตลอดไป (เจริญ จิตสม. 2557 : สัมภาษณ์)

1.4.5 การควบคุม

การดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย มีการควบคุมการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้ง พบว่า ผู้ก่อตั้งกลุ่มกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายคนแรก คือ นายคำพา แก้วนระ หลังจากเป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่มแล้ว ได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานกลุ่ม และมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งมีระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย อันเกิดจากการตกลงร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทับสวายเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยมีประธานกลุ่มซึ่งได้รับคัดเลือกจากผู้ก่อตั้งกลุ่มเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงาน

2) ทูทางสังคม

การควบคุมทูทางสังคม พบว่า สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกันเห็นได้จากการค้าประกันสัญญากู้เงินตามระเบียบเงินสินเชื่อของกลุ่ม การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเกี่ยวกับเงินฝากสั่งจะสะสมรายเดือน ส่งผลให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น สามารถให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกได้มากขึ้น ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้ควบคุมการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน (ประสิทธิ์ โพธิ์กลาง. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดออม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลียงอบายมุข ชุมชนมีความสุขถ้วนหน้า” ประกอบกับบ้านทับสวายเป็นหมู่บ้านที่มีคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการ

จัดกิจกรรมของชุมชน และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และได้มีการระดมความคิดของคนในชุมชนร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ได้ดำเนินการและมีการควบคุมดังนี้

(1) การส่งเสริมการศึกษา

1.1 ควบคุมให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยขอความร่วมมือไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอห้วยแถลง จัดตั้งศูนย์บริการให้ความรู้ที่หมู่บ้านทับสวาย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้เข้าเรียน โครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐด้วยดี

1.2 ควบคุมการใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน โดยจัดหาหนังสือ สื่อการเรียนรู้อื่นๆ วัสดุทางการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

1.3 ควบคุมการจัดหลักสูตร โดยประธานกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นระยะสั้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

1.4 ควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนทุกระดับ โดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าตอบแทนวิทยากรที่มาให้ความรู้ตามความเหมาะสม

(2) พัฒนาศักยภาพผู้นำ

2.1 นำคณะกรรมการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินทุนองค์กรอื่น ๆ

2.2 จัดให้มีการฝึกอบรมการจัดทำแผนธุรกิจการดำเนินงานของกลุ่ม

2.3 ประชุมกำหนดแนวทางการพัฒนางานของคณะกรรมการกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

2.4 ส่งเสริมให้คณะกรรมการกล้าแสดงออกโดยเข้าอบรมแลกเปลี่ยนแนวคิด หลักการ วิธีดำเนินงานพัฒนาองค์กร เพื่อเผยแพร่แนวคิดไปสู่เครือข่ายอื่น ๆ และองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่อง

2.5 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเชิญผู้นำกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม

การดำเนินการดังกล่าว มีการควบคุมโดยประธานและคณะกรรมการกลุ่ม สหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน (คำพา แก้วนระชา. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

การควบคุมกระบวนการทำงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบข้อบังคับ และการจัดสวัสดิการ โดยมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การควบคุมกระบวนการทำงานโดยคณะกรรมการกลุ่มซึ่งมีนายคำพา แก้วนระชา เป็นประธานในการควบคุม เพื่อให้งานทุกอย่างเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภาพประกอบ 41 คณะกรรมการบ้านทับสวายติดตามประเมินผล

5) การประเมินผล

การประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย พบว่า มีการประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีการควบคุมการทำงานของคณะกรรมการ โดยตรวจสอบการจัดทำบัญชีรับจ่าย การให้บริการสินเชื่อ แก่สมาชิก การแบ่งปันผลประโยชน์ และการจัดสวัสดิการให้สมาชิกได้รับการบริการอย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบจากภาครัฐออกมาประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มทุกปี คณะกรรมการและสมาชิกจะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกและคนในชุมชนทุกคน (คำพา แก้วนะรา. 2557 : สัมภาษณ์)

1.5 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกตำบลอีสานเขต อำเภอนครชัยศรี จังหวัดบุรีรัมย์

1.5.1 การวางแผน

องค์ประกอบในการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ทูตทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ก่อตั้งโดยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนและชาวบ้านตะโกทุกคนที่มีความเห็นไปในทางเดียวกันและยังมีเจ้าหน้าที่จากพนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนครชัยศรีมาร่วมประชุมชี้แจงนโยบายการก่อตั้งกลุ่มและผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ โดยเฉพาะเป็นการรวมพลังความสามัคคีของคนในชุมชน รวมทุนเพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ เป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้คนในชุมชน และช่วยบรรเทาความ

เดือนร้อนในยามฉุกเฉิน ผลของการประชุมประชาคมชาวบ้านมีมติให้ก่อตั้งกลุ่มและได้จัดตั้งเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2527 โดยการนำของนายสมพันธ์ ธนาสุรีย์ และคณะกรรมการร่วมเป็นผู้นำในการก่อตั้ง เริ่มแรกมีสมาชิกเข้าสมัครร่วมโครงการจำนวน 48 คนระดมเงินสัจจะสะสมได้จำนวน 2,020 บาท (เชียงใหม่ พรหมรุขชาติ. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้อพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร เริ่มแรกมีสองครอบครัว ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่จึงมีลูกหลานและครอบครัวอื่นติดตามมา ทำให้มีประชากรเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ ได้ร่วมมือกันสร้างวัดเพื่อเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน และยังเป็นศูนย์รวมในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำบุญตามประเพณีชาวพุทธหรือประเพณีชาวอีสาน โดยมีหลวงตาสดเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ปัจจุบันเจ้าอาวาสคือหลวงตาปอน ซึ่งเป็นพระสงฆ์เจ้าอาวาสที่ชาวบ้านให้ความเลื่อมใสศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง

การประกอบอาชีพ ชาวบ้านตะโกประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย รับราชการ และแม่บ้าน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้มีจำนวน 654 คน จำนวน 222 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่บริโภคข้าวเจ้า จึงมีการทำนาข้าวเจ้า เป็นอาชีพหลัก อาชีพรองคือการเกษตร (เชียงใหม่ พรหมรุขชาติ. 2557 : สัมภาษณ์)

สภาพเศรษฐกิจ ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ส่งผลให้การทำนาของชาวบ้านตะโกได้ผลผลิตดี ชาวบ้านตะโกจึงมีรายได้จากการขายข้าว และผลผลิตทางการเกษตรค้าขาย และการประกอบอาชีพอื่น ประกอบกับชาวบ้านตะโกเป็นกลุ่มชนที่ขยันทำมาหากิน ใช้เวลาว่างให้เกิดรายได้ หรือสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น คนในชุมชนมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข

สังคมของบ้านตะโกปลูกสร้างบ้านเรือนรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม สืบทอด ประเพณีวัฒนธรรมพิธีกรรมและความเชื่อจากบรรพบุรุษ เป็นสังคมพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีการจัดงานบุญประเพณีตามที่ได้สืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีแซนโชนตา “ซึ่งเป็นประเพณีสำคัญของชาวเขมร ชาวบ้านตะโกได้ร่วมกันจัดงานยิ่งใหญ่ทุกปี (มยุรี แฉล้มไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

ผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้ชุมชนมากที่สุด คือ ข้าวสาร พวงมาลัย ข้าวปลอดสารพิษ รำข้าว กล้าไม้ ปุ๋ยชีวภาพจากมูลสัตว์ ไข่ไก่ และไก่เนื้อ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ สร้างชื่อเสียงให้ชุมชนบ้านตะโกเป็นอย่างมาก ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เกิดจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่ชาวบ้านตะโกได้นำมาใช้สำหรับผลิตสินค้าให้เกิดรายได้ โดยมีการวางแผนซึ่งได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนบ้านตะโกเป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 42 ข้าวปลอดสารพิษของชุมชนบ้านตะโก

การจัดการทุนทางสังคมมีการดำเนินการดังนี้

1. ทุนแสวงหารายได้

1.1 การรวมกลุ่มจัดตั้งโรงสีข้าว 1) เพื่อให้บริการสมาชิกในชุมชน ไม่ต้องเดินทางนำข้าวไปสีที่อื่น เสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้บริการ การกำหนดราคาค่าบริการ ราคาผลิตภัณฑ์อันเกิดจากโรงสีข้าว ได้แก่ ร้าข้าว ปลายข้าว ข้าวสาร สำหรับเกษตรกร 2) ให้บริการลูกค้าทุกคนทั้งในชุมชนและชุมชนอื่นที่สนใจจะเข้ามาใช้บริการ 3) ผู้ใช้บริการทุกคนจะได้รับความสะดวกในเรื่องการบริการรับ-ส่งข้าวเปลือก ข้าวสาร 4) สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะได้รับผลกำไรจากการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดรายได้ในรูปแบบการจ่ายปันผลเฉลี่ยคืนสำหรับผู้ใช้บริการ 5) ได้มีส่วนร่วมทำให้กลุ่มมีรายได้และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง

1.2 การรวมกลุ่มเลี้ยงสุกรและเลี้ยงไก่ไข่ 1) เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับคนในชุมชน 2) เพื่อเพิ่มรายได้และขยายให้เกิดการต่อยอดกิจกรรมอื่น เป็นสร้างงานให้คนในชุมชนมีอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลาย 3) เพื่อใช้วัตถุดิบที่เกิดจากกิจกรรมโรงสีข้าวให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม

1.3 กิจกรรมปุ๋ยชีวภาพจากมูลสุกร 1) เพื่อลดต้นทุนการผลิตของการเกษตรในชุมชนเกี่ยวกับราคาปุ๋ย โดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในกลุ่ม (ในชุมชนของตน) มูลสุกร และมูลไก่จะจำหน่ายให้สมาชิกในกลุ่มอย่างเพียงพอ หากเหลือจากสมาชิกแล้ว จึงจะจำหน่ายให้ลูกค้าอื่นที่มีความประสงค์จะนำไปใช้ 2) เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น อันเกิดจากการใช้ปุ๋ยชีวภาพที่มีในกลุ่ม 3) เพื่อลดปัญหาดินที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมี โดยการส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม ได้รู้จักการใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่อปรับสภาพดินให้ดีขึ้น 4) เพื่อลดสารเคมีจากค้ำในเมล็ดข้าว ด้วยการ ใช้ปุ๋ยชีวภาพจากมูลสุกรและมูลไก่ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุน

หมู่บ้านบ้านตะโก 5) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสมาชิกในกลุ่มและชุมชนตลอดจนผู้สนใจสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ทำการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก หรือโทรศัพท์หมายเลข 044-628407, 081-3606019 (มยุรี แฉล้มไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2527 นับเป็นเวลานานหลายสิบปีมาแล้ว ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มได้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ แบบลองผิดลองถูก นำปัญหาที่พบเห็นเข้าที่ประชุมคณะกรรมการทุกวันที่ 5 ของเดือน และมีการประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง การดำเนินงานของกรรมการโดยมีวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ดังนี้

วิสัยทัศน์ “ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจกัน มีความไว้วางใจกัน หากทุกคนถือปฏิบัติทุกอย่างก็จะประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี”

เป้าหมาย กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ได้กำหนดเป้าหมายไว้ดังนี้ 1) เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้คนในชุมชน 2) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ บรรเทาความเดือดร้อนยามฉุกเฉิน 3) เพื่อสร้างนิสัยการออมให้คนในชุมชน 4) เพื่อจัดสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชนบ้านตะโก 5) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน 6) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และ 7) เพื่อสร้างคุณธรรม 5 ประการให้เกิดขึ้นกับชุมชน โดยมีการจัดการดังนี้

การจัดการด้านการลงทุนหารรายได้เป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่สมาชิก โดยการ

1. จัดกิจกรรมสินเชื่อ เพื่อให้สมาชิกนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ บรรเทาความเดือดร้อนในยามฉุกเฉิน และลดภาระหนี้สินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง
2. กิจกรรมร้านค้ากลุ่ม เพื่อให้สมาชิกได้ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในราคาถูก และเพื่อลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ให้สมาชิกในรูปแบบการคืนกำไร เพื่อสร้างนิสัยในการออมเงินด้วยการใช้จ่ายเงินในสิ่งที่จำเป็นไม่ฟุ่มเฟือย
3. กิจกรรมอุปกรณ์บริการเช่าโต๊ะ เก้าอี้ เต็นท์ เครื่องครัวทุกชนิด และการให้บริการรถรับเหมาทั่วไป เป็นการอำนวยความสะดวกให้ลูกค้าได้ใช้บริการสิ่งที่จำเป็นอย่างประหยัด ให้รายได้หมุนเวียนอยู่ในกลุ่มในชุมชน และยังเป็นการสร้างสามัคคีให้คนในชุมชนมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น (ศรีนวล ส่องแจ้ง. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก มีกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม และการจัดการเครือข่าย ดังนี้

(1) โครงสร้างการบริหาร พบว่า มีการจัดการ โดยแบ่งการบริหารออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรับเงิน ฝ่ายสินเชื่อ และฝ่ายจัดกองทุน สวัสดิการ โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานจำนวน 15 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม นายเชียง พรหมรุกขชาติ รองประธานกลุ่ม นางสาวมยุรี แฉล้มไธสง เลขานุการ นางสาวชมพู่ สุขกุล เหนือญญิก นางจารวี พรหมตสพัส กรรมการ นางอุบล จิตกุล นายสำเภา โกรธประโคน นายมาน จันท์ทอง นายสมัคร คุณวงศ์

นางสาวหน่อย เนียมเพชร นายสมใจ เนียมเพชร นายเฉลียว สังข์กุลนางศรีนวลสองแจ่ม
นางกาญจนา ยอดชะลูด นายสมพร ทรงประโคน และนางคำแก้ว พรหมรุขชาติ

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ 1 ประธาน บทบาทหน้าที่
ของประธานกลุ่ม มีดังนี้ 1) เป็นผู้นำในการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิก 2) รับผิดชอบการ
บริหารงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 3) ประสานการดำเนินงานระหว่างคณะกรรมการและ
สมาชิก 4) ปฏิบัติงานตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการและสมาชิก 5) ติดตามการดำเนินงาน
กิจกรรมกลุ่มและรายงานความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ 6) มอบหมายภารกิจให้คณะกรรมการหรือ
สมาชิกไปดำเนินการตามความสามารถ 7) ดูแลภาระงานให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ 8) เป็นที่
ปรึกษาให้คณะกรรมการและสมาชิก 2. ฝ่ายรับเงินสัจจะสะสม (จำนวน 8 คน) มีบทบาทหน้าที่
ดังนี้ 1) รับฝากเงินทุกเดือนพร้อมลงบันทึกการฝากเงินในสมุดคู่ฝากของสมาชิก 2) ตรวจสอบความ
ถูกต้องของ เงินฝาก 3) ทำบัญชีเงินฝากตามหมายเลขสมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบ 4) นำส่งเงินให้กับ
คณะกรรมการรับฝากเงิน 3. ฝ่ายเงินกู้และรับชำระคืนเงินกู้ (จำนวน 5 คน) มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
1) รับฝากเงิน รับชำระเงินกู้ และดอกเบี้ย พร้อมลงลายมือชื่อรับไว้(โดยเงินฝากคณะกรรมการจะ
ลงบัญชีเงินกู้และดอกเบี้ยบันทึกการส่งคืนไว้ในการ์ด) 2) ตรวจสอบความถูกต้องของเงินฝาก เงินกู้
และดอกเบี้ย 3) ทำบัญชีเงินฝาก เงินกู้และดอกเบี้ยของทุกคน 4) นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการ ฝ่าย
ฝากหรือถอนเงิน 5) รับผิดชอบบริการเอกสารขอกู้เงินให้สมาชิก 6) รับคำร้องขอกู้ตามที่สมาชิกมา
ยื่นความประสงค์ 7) พิจารณาเงินกู้ร่วมกัน โดยพิจารณาและอนุมัติตามเกณฑ์ 4 ฝ่ายติดตามหนี้
(จำนวน 2 คน) มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) เตือนสมาชิกที่กู้ยืมเงินแล้วไม่คืนเงินกู้และดอกเบี้ยตั้งแต่
1 เดือนขึ้นไป 2) ติดตามพูดคุย ชักชวนให้สมาชิกนำเงินกู้และดอกเบี้ยมาคืนคณะกรรมการ 5 ฝ่าย
ประชาสัมพันธ์ มอบให้ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน รายงานก่อนระดมเงินฝากจะเชิญชวน
ให้สมาชิกนำเงินมาฝากให้ตรงเวลา นำเงินกู้มาคืนและนำดอกเบี้ยมาส่ง หากสมาชิกท่านใดมีความ
ประสงค์จะขอกู้ ให้นำคำร้องมายื่นขอกู้ในวันเวลาที่กำหนด และจะมีรายงานผลการฝากถอน
การกู้ยืมและกล่าวขอบคุณสมาชิกที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 43 กิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มสตรีพื้กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก

นอกจากนี้ ยังมีการจัดการกองทุนสวัสดิการ โดยคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิกทั้ง 15 คน โดยคณะกรรมการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และกรรมอีก 2 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน การจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิกกลุ่มสตรีพื้กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก โดยมุ่งเน้นการบริการสมาชิกให้ทั่วถึง ประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษา 2) ด้านรักษาพยาบาล 3) ช่วยเหลือและสงเคราะห์ฌาปนกิจศพ 4) ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชุมชนปีละไม่เกิน 5,000 บาท และด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร ดังนี้

1. ด้านการศึกษา โดยจัดบริการให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา โดยไม่คิดดอกเบี้ย รายละไม่เกิน 2,000 บาท กู้ยืมได้นาน 3 เดือน ให้ส่งคืนเงินต้นให้สมาชิกค้ำประกัน 1 คน ให้บริการด้านการเงินช่วยเหลือสมาชิกในระหว่างเดือนกันยายน-พฤษภาคม ของทุกปี และให้เงินสนับสนุนทุนการศึกษาเด็ก ปีละ 20,000 บาททุกปี

2. ด้านการรักษาพยาบาล โดยกลุ่มได้จัดตั้งงบประมาณจำนวนหนึ่งไว้บริการให้สมาชิกกู้ยืมเวลาเจ็บป่วย ให้กู้ยืมได้รายละไม่เกิน 2,000 บาท ระยะเวลา 3 เดือน ชำระคืนโดยไม่คิดดอกเบี้ย ให้มีผู้ค้ำประกัน 1 คน (สมาชิกในกลุ่มค้ำ) และต้องมีใบรับรองแพทย์หรือใบเสร็จรับเงินค่ารักษาพยาบาล นำมาประกอบการกู้ยืม

3. ช่วยเหลือและสงเคราะห์ฌาปนกิจศพ โดยการช่วยเหลือสงเคราะห์ศพสมาชิกที่ถึงแก่กรรม รายละ 1,000-2,000 บาท โดยให้ญาติติดต่อขอความช่วยเหลือได้ที่สำนักงานกลุ่มสตรีพื้กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก

4. ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชุมชน ปีละไม่เกิน 5,000 บาท และ กลุ่มยังจัดสวัสดิการด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มองค์กร โดยการจัดให้มีของที่ระลึก สำหรับสมาชิกทุกคนที่มีส่วนร่วมในการออม โดยจัดตั้งงบประมาณปีละไม่เกิน 30,000 บาท และยังสนับสนุนของรางวัลสำหรับสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมสามัญประจำปี เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้เกิดพลังความสามัคคีของชุมชนปีละไม่เกิน 100,000 บาท

(2) กฎระเบียบข้อบังคับพบว่า มีการจัดการโดยคณะกรรมการกลุ่มร่วมกันสมาชิกทุกคนได้ตกลงร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการเงิน กำหนดกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมประเภทเงินฝาก 2) ด้านการรักษาพยาบาล โดยจัดให้สมาชิกที่เจ็บป่วยสามารถกู้ยืมเงินได้ ดอกเบี้ยรายละไม่เกิน 2,000 บาท ส่งคืนเงินต้นภายในเวลา 3 เดือน ผู้กู้ยืมต้องมีใบรับรองแพทย์ หรือใบเสร็จรับเงินประกอบการกู้ยืม และต้องมีบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านตะโกด้วยกัน เป็นผู้ค้ำประกัน 1 คน 3) ช่วยเหลือและสงเคราะห์ตามอาชีพ รายละ 1,000-2,000 บาท สมาชิกสามารถติดต่อขอความช่วยเหลือได้ที่สำนักงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกได้ทุกวันทำการ โดยมีเอกสารรับรองการเสียชีวิตจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือจากทางราชการออกให้ 4) ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชุมชนปีละไม่เกิน 5,000 บาท 5) การสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรโดยจัดให้มีของที่ระลึกสำหรับสมาชิกทุกคนที่มีส่วนร่วมในการออมปีละไม่เกิน 30,000 บาท และสนับสนุนรางวัลสำหรับสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้เกิดพลังความสามัคคีของชุมชนปีละไม่เกิน 100,000 บาท (เชียงใหม่ พรมรุกชาติ. 2557 : สัมภาษณ์)

(3) การจัดการเครือข่ายพบว่า มีการจัดการโดยคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ได้กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อนำมาบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสินเชื่อหรือปล่อยเงินกู้ ซึ่งวัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนยามฉุกเฉิน เพื่อลดภาระหนี้สินนอกระบบ ซึ่งมีการจัดการดังนี้

ภาพประกอบ 44 การประชุมสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก

การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารออมสิน ดำเนินการโดยคณะกรรมการทุกคนร่วมกันกู้หรือผู้ทำสัญญากู้ยืมในนามกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก แล้วนำเงินมาให้สินเชื่อแก่สมาชิกกู้ยืมตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่กำหนดไว้ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี สมาชิกทุกคนจะต้องนำเงินส่งคืนเมื่อสิ้นปีทั้งต้นและดอกเบี้ย เพื่อให้คณะกรรมการนำเงินต้นและดอกเบี้ยส่งคืนธนาคารปีละครั้งตามวันเวลาที่กำหนด

5) การประเมินผล

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก มีการประเมินผลทุกปี โดยมีคณะกรรมการจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ร่วมกับเครือข่ายกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจังหวัดบุรีรัมย์เข้ามาประเมินการดำเนินงาน ซึ่งมีการประเมินผลด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังนี้

(1) การประเมินผลด้านประสิทธิภาพเป็นการประเมินกิจกรรมการดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการให้สินเชื่อแก่สมาชิกกู้ยืม ซึ่งกลุ่มได้ดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มโดยมีคณะกรรมการดำเนินงานรับผิดชอบและได้ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

1.1 ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน ประกอบด้วย

(1) การจัดทำทะเบียน ได้แก่ ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคุมเงิน ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้ และทะเบียนคุมทรัพย์สิน โดยต้องจัดทำให้ครบถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (2) การจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินฝากธนาคาร และหลักฐานประกอบบัญชี พบว่าคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ได้ดำเนินการจัดทำครบถูกต้องเป็นปัจจุบัน (3) การจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบดุล งบกำไร-ขาดทุน พบว่า มีการจัดทำงบการเงินครบถ้วน ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และรายงานผลการดำเนินงานในที่ประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง (4) การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน (หลักฐานทางการเงิน ได้แก่ ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุม

ดอกเบียเงินกู้ สรุปรการรับ-จ่ายเงินประจำวัน หรือสรุปรายเดือน เป็นต้น พบว่า มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน โดยกรรมการฝ่ายตรวจสอบซึ่งมีบุคคลภายนอกมาร่วมตรวจสอบ และมีการรายงานผลการตรวจสอบทุกครั้ง

1.2 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย (1) การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ของคณะกรรมการ พบว่า มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร และปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (2) การจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกได้ร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานและนำไปปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนประสบผลสำเร็จด้วยดี (3) การประชุมของคณะกรรมการ พบว่า มีการประชุมเป็นไปตามระเบียบของกลุ่ม มีการบันทึกเป็น ลายลักษณ์อักษรและนำผลการประชุมไปปฏิบัติ (4) การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก พบว่า สมาชิกเข้าร่วมประชุมร้อยละ 50-75 (5) การพิจารณาเงินกู้ พบว่า คณะกรรมการได้พิจารณาอนุมัติเงินกู้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม มีการตรวจสอบซึ่งมีหลักฐานการตรวจสอบชัดเจน (6) การส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก พบว่า สมาชิกนำส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาร้อยละร้อยละ (7) การส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิก พบว่า สมาชิกส่งเงินสัจจะสะสมต่อเนื่องทุกเดือน และเพิ่ม เงินสัจจะสะสมเมื่อครบสิ้นปี (8) การนำเงินไปใช้ของสมาชิก พบว่า สมาชิกนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ร้อยละ 65 ขึ้นไป แต่น้อยกว่าร้อยละร้อย (9) การเรียนรู้และการพัฒนาของคณะกรรมการ พบว่า คณะกรรมการมีการเรียนรู้และนำเอาความรู้ที่ได้รับนำมาพัฒนาอย่างน้อย 1 เรื่อง (10) การจัดสรรกำไร พบว่า มีการจัดสรรกำไรให้แก่สมาชิก ค่าตอบแทนคณะกรรมการและการจัดสวัสดิการ

1.3 ด้านระเบียบข้อบังคับ ประกอบด้วย (1) ระเบียบข้อบังคับ พบว่า มีระเบียบข้อบังคับเป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบ และปฏิบัติตามระเบียบ

1.4 ด้านผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน ประกอบด้วย (1) สมาชิกมีรายได้พ้นเกณฑ์ความยากจน พบว่า ร้อยละ 50 ขึ้นไป แต่น้อยกว่าร้อยละ 100 ของจำนวนสมาชิกที่ตกเกณฑ์รายได้ จปฐ. (2) การแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ พบว่า แก้ปัญหาให้สมาชิกได้ร้อยละ 50 ขึ้นไป ของจำนวนสมาชิกที่เป็นหนี้ในระบบ (3) การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก พบว่า มีจำนวน 4-6 กิจกรรม (4) การจัดกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์ของกลุ่ม พบว่า มีจำนวน 4-6 กิจกรรม

โดยสรุปการประเมินผลด้านประสิทธิภาพของกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งสี่ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดการประเมินสิบเก้าหัวข้อ ผลการประเมินเป็นที่พอใจของคณะกรรมการประเมินและได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตลอดไป

(2) การประเมินผลด้านประสิทธิผล พบว่า การดำเนินงานของ คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก การทำงานมีประสิทธิภาพดี ส่งผลให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการประเมินผลด้านคุณภาพ สามารถนำมาเรียบเรียงตาม เกณฑ์การประเมินมาตรฐานของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านระเบียบ ข้อบังคับ 4) ด้านผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน ดังนี้

ประสิทธิผลของการดำเนินงาน พบว่า เริ่มแรกกลุ่มมีสมาชิกจำนวน 48 คน เงินสัจจะสะสม 2,020 บาท ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกจำนวน 3,807 คน เงินสัจจะสะสมรายเดือน ๆ ละ 300,000 บาท คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มมีจำนวน 15 คน แบ่งภาระงานรับผิดชอบออกเป็น 5 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายรับเงินสัจจะสะสม ฝ่ายเงินกู้ (ปล่อยกู้และชำระคืนเงินกู้) ฝ่ายติดตามหนี้ และฝ่ายประชาสัมพันธ์

ประสิทธิผลด้านสินทรัพย์ พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2527 เริ่มแรกมีเงินสัจจะเพียง 2,020 บาท คณะกรรมการดำเนินงานร่วมกับสมาชิก เริ่มทำงานแบบลองผิดลองถูก สำรวจความต้องการของสมาชิกในการประกอบอาชีพ คณะกรรมการ ได้กู้เงินจากแหล่งทุนอื่นนำมาแบ่งปันให้สมาชิกนำไปพัฒนาอาชีพของตนให้เกิดผลกำไรและหมุนเวียนกัน โดยสมาชิกที่กู้เงินกลุ่มจะต้องนำดอกเบี้ยมาส่งทุกวันที่ 5 ของเดือน คณะกรรมการจะประชุมทุกวันที่ 5 ของเดือน และประชุมใหญ่ประจำปี ๆ ละ 1 ครั้ง เพื่อสรุปยอดเงินและสินทรัพย์ที่มีอยู่รวมมูลค่าหลายล้านบาท นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกยังมีเงินฝากสัจจะของสมาชิก ดังนี้จำนวนเงินฝากสัจจะปัจจุบันจำนวน 13,000,000 บาทจำนวนเงินฝากสัจจะพิเศษปัจจุบัน จำนวน 7,000,000 บาทยอดจ่ายเงินปันผลประจำปี พ.ศ. 2554 เป็นเงิน 1,400,000 บาทรวมหนี้สินและทุนหมุนเวียน+สินทรัพย์กลุ่มเป็นเงิน 20,000,000 บาท

สรุปได้ว่า ปัจจุบันสินทรัพย์ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก มีสินทรัพย์และทุนหมุนเวียนทั้งสิ้น เป็นเงิน 20,000,000 บาท (มยุรี แฉล้มไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

ประสิทธิผลด้านสินเชื่อ พบว่า การจัดกิจกรรมสินเชื่อของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก เกิดจากข้อตกลงเห็นชอบร่วมกันของคนในชุมชนและสมาชิกในกลุ่มโดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ 2) เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนยามฉุกเฉิน 3) เพื่อลดภาระหนี้สินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง ซึ่งกลุ่มได้ร่วมกันกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ต้องการใช้บริการด้านสินเชื่อ ดังนี้ 1) ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์เพื่อการผลิต 1 ปีขึ้นไป 2) ต้องมีเงินฝากสัจจะทุกเดือน 3) ต้องมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จนถึงอายุ 55 ปี โดยผู้มีความประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม ต้องนำเอกสารมายื่นในวันรับสมัคร ได้แก่ สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสมุดฝากสัจจะ

การให้บริการสินเชื่อ สมาชิกที่มีความประสงค์จะกู้เงินต้องเตรียมหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา ได้แก่ เอกสารคำขอกู้เงินตามแบบฟอร์มของกลุ่ม โฉนดที่ดิน สมุดเงินฝากสัจจะ บุคคลค้ำประกัน คณะกรรมการร่วมกับสมาชิกได้กำหนดวงเงินกู้ให้สมาชิกแต่ละคนกู้ได้ไม่เกิน 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน) โดยให้สมาชิกส่งดอกเบี้ยทุกเดือน และให้คืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยครบทุกปี เพื่อให้โอกาสสมาชิกคนอื่นกู้หรือเพื่อให้การหมุนเวียนเงินอยู่ในสภาพคล่อง

ประสิทธิผลด้านงบดุล พบว่า การจัดทำงบดุล ประกอบด้วย บัญชีสินทรัพย์ บัญชีหนี้สิน และบัญชีทุน สำหรับระยะเวลา 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี เช่น งบดุล ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555 กิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกงบดุลประจำปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2555

สินทรัพย์เงินสด 424,613.75 บาท เงินฝากธนาคาร 5,042,823.40 บาทสินทรัพย์อื่น ๆ 22,036,638 บาท หนี้สินและทุน เงินฝากสัจจะสมาชิก 13,584,733 บาท เงินฝากสัจจะพิเศษ 8,553,626 บาท เงินกู้ธนาคารออมสิน 3,000,000 บาท เงินฝาก นางประทุมวรรณ(ฝากพิเศษ) 300,000 บาท หุ่นร้านค้ำกลุ่ม 36,000 บาท กำไรสะสม 1,596,779 บาท กำไรสุทธิ 215,815.91 บาท ค่าเสื่อมราคาทะเบียน 217,121 บาท รวมหนี้สินและทุน 27,504,075.15 บาท

ประสิทธิผลด้านรายรับ-รายจ่าย พบว่า รายรับของกลุ่มได้มาจากกำไรจากกิจกรรมสินเชื่อ กิจกรรมโครงการเลี้ยงสุกร กิจกรรมร้านค้า กิจกรรมโครงการเลี้ยงสุกร และไก่ไข่ กิจกรรมอุปกรณ์บริการเช่าโต๊ะ เต็นท์ เก้าอี้ เครื่องครัวทุกชนิด และบริการรถรับเหมาทั่วไป กิจกรรมปุ๋ยชีวภาพจากมูลสุกร กิจกรรมบริการรับโอนเงินทุกธนาคาร เช่น บริการฝาก ถอน โอนเงิน ทุกธนาคาร สะดวกรวดเร็ว เพื่อให้สมาชิกได้ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อไปติดต่อเรื่องการเงินกับแหล่งอื่น ๆ และเพื่อเพิ่มรายได้ให้กลุ่ม

นอกจากนี้ กลุ่มยังมีรายได้จากกิจกรรมโรงสีเพื่อชุมชน โดยมีรายได้จากการขายรำ ปลายข้าว ข้าวสาร และยังรับซื้อและจำหน่ายข้าวเปลือก ตลอดจนบริการรับ-ส่ง ข้าวเปลือก ข้าวสาร และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโรงสีให้ลูกค้าทุกคน ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ คือ ได้รับผลกำไรจากการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดรายได้ในรูปแบบการจ่ายปันผล เฉลี่ยคืนทุกปี ลูกค้าและสมาชิกจะได้รับการบริการรับ-ส่ง ข้าวเปลือก ข้าวสาร โดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มและลูกค้าทุกคนได้มีส่วนร่วม ทำให้เกิดรายได้จนกิจกรรมโรงสีสามารถอยู่คู่กับชุมชนได้จนปัจจุบัน และยังมีรายได้จากกิจกรรมรับถ่ายเอกสาร และกิจกรรมชำระบิลออนไลน์ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนในชุมชน และยังเป็นการเพิ่มรายได้กลุ่มอีกทางหนึ่ง

ประสิทธิผลด้านรายรับ รวมรับ 13,967,395 บาท เงินสดคงเหลือยกมาปี 2554 621,895 บาท เงินฝากธนาคารคงเหลือยกมาปี 2554 5,128,458 บาท รวมรับ 19,717,748บาท รายจ่าย รวมจ่าย 14,250,310.85 บาท เงินสดคงเหลือยกไปปี 2556 424,613.75 บาท เงินฝากธนาคารคงเหลือยกไปปี 25565,042,823.40 บาท รวมจ่าย 19,717,748 บาท

ประสิทธิผลด้านกำไร-ขาดทุน พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของกลุ่มเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทุกสิ้นปีดำเนินการกลุ่มได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ จากเริ่มต้นของการตั้งกลุ่มไม่เคยขาดทุน เพียงแต่ได้กำไรมาน้อยตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สามารถนำมาแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างการจัดสรรกำไรสุทธิ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุด วันที่ 31 ธันวาคม 2556รายได้ดอกเบี้ยเงินกู้สามัญ 1,379,312.00 บาท ดอกเบี้ยเงินกู้สามัญ ส.พ.ช.131,468.00 บาท รายได้อื่น ๆ 1,676,885.00 บาท รวมรายได้ 3,187,665.00 บาทค่าใช้จ่ายเงินเดือนพนักงาน 659,580 บาท ค่าไฟสำนักงาน 33,749 บาท ค่าโทรศัพท์สำนักงาน 15,699 บาท ค่าใช้จ่ายสำนักงาน 81,578 บาท ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ 2,198,054.09 บาท รวมค่าใช้จ่าย 2,988,660.09บาทกำไรสุทธิประจำปี 199,004.91 บาท

ประสิทธิผลด้านสวัสดิการ พบว่า การจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ได้มีการจัดสวัสดิการหลายด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการช่วยเหลือและสงเคราะห์ฌาปนกิจศพ การช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ และด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มองค์กร ดังนี้

การจัดสวัสดิการด้านการศึกษา พบว่า กลุ่มได้มีมติให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยไม่มีดอกเบี้ย จัดให้รายละไม่เกิน 2,000 บาท ระยะเวลา 3 เดือน ให้นำเงินจำนวนที่นำไปส่งคืน เพื่อหมุนเวียนสมาชิกรายอื่นต่อไป การกู้ยืมเพื่อการศึกษาสมาชิกต้องให้มีคนค้ำประกันเงินกู้ 1 คน วงเงินให้กู้ยืมประเภทนี้เรียกว่า การให้บริการด้านการเงินช่วยเหลือ ซึ่งให้บริการช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี และยังพบว่า มีสวัสดิการให้เงินสนับสนุนทุนการศึกษาเด็กทุกปี ปีละ 20,000 บาท

การจัดสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล พบว่า กลุ่มได้จัดตั้งงบประมาณจำนวนหนึ่งไว้บริการให้สมาชิกกู้ยืมเวลาเจ็บป่วย ให้กู้ยืมได้รายละไม่เกิน 2,000 บาท ระยะเวลา 3 เดือน ชำระคืนโดยไม่คิดดอกเบี้ย ให้มีผู้ค้ำประกัน 1 คน (สมาชิกในกลุ่มค้ำ) และต้องมีใบรับรองแพทย์หรือใบเสร็จรับเงินค่ารักษาพยาบาล นำมาประกอบการกู้ยืม

การช่วยเหลือและสงเคราะห์ฌาปนกิจศพ พบว่า การช่วยเหลือสงเคราะห์ศพสมาชิกที่ถึงแก่กรรม รายละ 1,000-2,000 บาท โดยให้ญาติติดต่อขอความช่วยเหลือได้ที่สำนักงานกลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก

การช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชุมชน ปีละไม่เกิน 5,000 บาท และยังพบว่า กลุ่มยังจัดสวัสดิการด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มองค์กร โดยการจัดให้มีของที่ระลึก สำหรับสมาชิกทุกคนที่มีส่วนร่วมในการออม โดยจัดตั้งงบประมาณปีละไม่เกิน 30,000 บาท และยังสนับสนุนของรางวัลสำหรับสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมสามัญประจำปี เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้เกิดพลังความสามัคคีของชุมชนปีละไม่เกิน 100,000 บาท

1.5.2 การจัดการองค์กร

กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก มีการจัดการองค์กร ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทุนทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

การจัดการองค์กรเกี่ยวกับผู้ก่อตั้งกลุ่ม โดยการประชุมประชาคมชาวบ้าน โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ร่วมกับคณะกรรมการและชาวบ้านตะโกได้ร่วมกันคัดเลือกผู้นำในการจัดการองค์กร ผลการคัดเลือก ได้แก่ นายสมพันธ์ ธนาสุรย์ เป็นผู้นำองค์กรคนแรก โดยมีการจัดการให้คณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิกคัดเลือกตัวบุคลากรเข้ารับตำแหน่งในกลุ่มตามที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ประกอบด้วย ตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขาธิการ เภรณูญิก ประชาสัมพันธ์ และฝ่ายปฏิคม

ผลการคัดเลือกในครั้งนั้น ประธาน ได้แก่ นายสมพันธ์ ธนาสุรย์ เป็นประธานกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก และเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่มรองประธาน 3 คน ได้แก่ นายชัยรัตน์ ธนาสุรย์ นายเชียง พรหมรุชชาติ นายวีระพงษ์ คุณวงศ์ เลขาธิการ ได้แก่ นางสาวมยุรี แฉล้มไธสง และนางศรินวล ส่องแจ้ง เภรณูญิก ได้แก่ นางสาว

หน้อย เนียมเพ็ชร นางศิริรัตน์ แก้วบุตรดี ประชาสัมพันธ์ ได้แก่ นายอัญญาภากร ชันท์แก้ว และนางอุไรวัลย์ ศรีผดุง ปฎิคม ได้แก่ นายณัฐวัชร บัญสวัสดิ์ และนางทิพย์ ปรากฏ์ประโคน กรรมการร่วมอีก 3 คน ได้แก่ นายวิจิต โวหาร นายสมพร คลายโศก และนายแสน วารินกุด การจัดการองค์กรโดยการคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่แทนชุดแรกที่หมดวาระ ซึ่งกลุ่มได้มีการจัดองค์กรตามพระราชบัญญัติ “กองทุนหมู่บ้าน” และ “ชุมชนเมือง” แห่งชาติ ปี พ.ศ. 2547 โดยกำหนดตำแหน่งในกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ประกอบด้วย ตำแหน่งประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ เหนียวิน และกรรมการ ซึ่งได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม ได้แก่ นายเชียง พรหมรุกชาติ รองประธานกลุ่ม นางสาวมยุรี แฉล้มไธสง เลขานุการ นางสาวชมพู่ สุขกุล เหนียวิน นางจารวี พรหมดิสและ กรรมการ นางอุบล จัตกุล นายสำเภา โกรธประโคน นายมาน จันท์ทอง นายสมัคร คุณวงศ์ นางสาวหน้อย เนียมเพ็ชร นายสมใจ เนียมเพ็ชร นายเฉลียว สังข์กุล นางศรีนวล สองแจ่ม นางกาญจนา ยอดชะลูด นายสมพร ทรงประโคน และนางคำแก้ว พรหมรุกชาติ

2) ทูทางสังคม

การจัดองค์กรของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก โดยคำนึงถึงทุนทางสังคม ซึ่งคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนสมาชิกเข้ามาดำเนินงานในองค์กร จะต้องเป็นบุคคลที่มีทุนทางสังคม เป็นที่ยอมรับของสมาชิกหรือของคนในชุมชน ประกอบด้วย คุณลักษณะทุนทางสังคม กล่าวคือ มีความซื่อสัตย์ กล้าเสียสละเวลา เสียสละกำลังกายกำลังทรัพย์ ตามความเหมาะสม เพื่อประโยชน์ต่อสังคม ขยันอดทน กล้าตัดสินใจ มีแนวคิดไปในทางสร้างสรรค์ เป็นที่ไว้วางใจของคนในชุมชน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้การจัดองค์กรยังคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานของ คณะกรรมการดำเนินงาน เกี่ยวกับทุนทางสังคมในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การทำนาทำการเกษตร สามารถเป็นผู้นำในการจัดการองค์กรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยจัดให้เป็นศูนย์กลางแหล่งข้อมูล เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านตะโกต่อไป

ดังนั้น คณะกรรมการจึงได้ดำเนินการจัดการองค์กรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก โดยจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมสินเชื่อ เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพบรรเทาความเดือดร้อนยามฉุกเฉิน กิจกรรมร้านค้ากลุ่มเพื่อให้สมาชิกได้ซื้อสินค้าราคาถูก ลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกนำสินค้าเข้ามาจำหน่ายในร้านค้ากลุ่มได้ และสร้างนิสัยในการออมเงินตลอดจนเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพสร้างรายได้ในชุมชน กิจกรรมโรงสีข้าวเพื่อชุมชน เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบธุรกิจชุมชนแบบเกื้อกูลให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม กิจกรรมปุ๋ยชีวภาพจากมูลสุกร และเลี้ยงไก่ไข่ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชน เพื่อใช้วัตถุดิบที่ได้จากกิจกรรมโรงสีข้าวให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร และเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรที่มีในชุมชนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นอันเกิดจากการใช้ปุ๋ยชีวภาพหรือเกิดจากทุนทางสังคม (เชียง พรหมรุกชาติ. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การวางแผนการจัดองค์กรเกี่ยวกับวิสัยทัศน์เป้าหมาย กลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ได้ดำเนินการจัดการดังนี้

วิสัยทัศน์ “ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจกัน มีความไว้วางใจกัน หากทุกคนถือปฏิบัติทุกอย่างก็จะประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี” โดยมีเป้าหมายในการทำงาน คือ

1. เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้คนในชุมชน มีการจัดองค์กรโดยรวมกลุ่มอาชีพที่มีในหมู่บ้านเพื่อระดมภูมิปัญญาพื้นบ้านมาใช้ในการผลิตสินค้าให้เป็นสินค้าชุมชนสามารถนำออกไปจำหน่ายที่ศูนย์สาธิตการตลาดชุมชน เป็นการสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกและครอบครัว เช่น กลุ่มรับซื้อข้าวเปลือก กลุ่มโรงสีข้าว กลุ่มเลี้ยงสุกรและเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มปุ๋ยชีวภาพจากมูลสุกร และการบริการถ่ายเอกสาร ชำระบิลออนไลน์ เป็นต้น

2. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ บรรเทาความเดือดร้อนยามฉุกเฉิน มีการจัดองค์กรโดยการจัดกิจกรรมสินเชื่อ เพื่อให้สมาชิกทุกคนกู้ยืมเงินไปบรรเทาความเดือดร้อนฉุกเฉิน กู้ได้ไม่เกินรายละ 2,000 บาท ส่งคืนภายใน 3 เดือน โดยไม่คิดดอกเบี้ย สมาชิกค้ำประกัน 1 คน

3. เพื่อสร้างนิสัยการออมให้คนในชุมชนบ้านตะโก โดยการจัดการให้สมาชิกทุกคนใช้จ่ายอย่างประหยัด ออมเงินไว้แล้วนำไปฝากกลุ่มเดือนละครั้งจำนวนเท่ากันทุกเดือน เดือนละ 10-300 บาท ตามข้อตกลง เรียกว่า “เงินฝากสั่งจะสะสม” สมาชิกจะถอนไม่ได้จนกว่าจะฝากครบ 5 ปี โดยกลุ่มจะจ่ายปันผลคืนร้อยละ 10 บาทต่อปี

4. เพื่อจัดสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชนบ้านตะโก การจัดการโดยนำเงินจากการจัดสรรกำไรตามข้อบังคับของกลุ่มร้อยละ 2 ของกำไรสาธารณะประโยชน์

5. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของกลุ่ม สามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้การทำบัญชีเกี่ยวกับการเงินหรือกิจกรรมอื่น ๆ โดยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกลุ่ม

6. เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ โดยคณะกรรมการร่วมกับสมาชิกในกลุ่มช่วยกันรักษาระเบียบข้อบังคับ โดยการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับในการกู้เงินและการคืนเงินกู้ทั้งต้นและดอกเบี้ยตามสัญญา เพื่อจะได้หมุนเวียนให้สมาชิกคนอื่นได้ใช้บริการต่อไป

7. เพื่อสร้างคุณธรรม 5 ประการให้เกิดกับคนในชุมชน โดยทุกคนช่วยกันจัดการตนเองให้เป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน หากสมาชิกมีความตระหนักหรือถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอทุกอย่างก็ประสบผลสำเร็จ (มยุรี แฉล้มไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

เป้าหมาย เป้าหมายของการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ได้กำหนดเป้าหมายไว้ดังนี้ 1) เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้คนในชุมชน 2) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ บรรเทาความเดือดร้อนยามฉุกเฉิน 3) เพื่อสร้างนิสัยการออมให้คนในชุมชน 4) เพื่อจัดสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชนบ้านตะโก 5) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน 6) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และ 7) เพื่อสร้างคุณธรรม 5 ประการให้เกิดกับชุมชน (มยุรี แฉล้มไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

การจัดองค์กรกระบวนการทำงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน บ้านตะโก มีการจัดการด้านโครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม และการจัดการสวัสดิการ ดังนี้

โครงสร้างการบริหาร

การจัดการองค์กรกระบวนการทำงาน โดยแบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรับเงิน ฝ่ายสินเชื่อ และฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ มีคณะกรรมการดำเนินงานในองค์กร 15 คน ได้ดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. ฝ่ายรับเงินทำหน้าที่รับฝากเงินประเภทต่าง ๆ ได้แก่
 - 1.1 รับฝากเงินสัจจะรายเดือน หรือออมทรัพย์รายเดือน โดยมีเงื่อนไข (1) ฝากสัจจะทุกเดือน เดือนละ 10-300 บาท (2) ฝากติดต่อกัน 5 ปี สมาชิกจึงจะมีสิทธิ์ถอนเงินฝากคืนได้ (3) เงินฝากสิ้นปีจะมีเงินปันผลร้อยละ 10 บาทต่อปี
 - 1.2 เงินสัจจะพิเศษ มีเงื่อนไข (1) ฝากครั้งละ 5,000 บาทขึ้นไป (2) ปันผลร้อยละ 15 บาทต่อปี และมีเงื่อนไขการถอนตามระเบียบของการฝากเงินสัจจะพิเศษของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก คือ (1) ถอนเงินต้นคืนได้ร้อยละ 10 ต่อปี เท่านั้น (2) การแจ้งถอนเงินปันผลต้องแจ้งก่อนล่วงหน้า 2 เดือน
 - 1.3 การฝาก-ถอนเงิน (ของสถาบันการจัดการการเงิน กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก) ดำเนินการดังนี้ (1) บริหารฝากถอนทุกวัน(ไม่เว้นวันเสาร์-อาทิตย์) ตั้งแต่เวลา 08.00-16.30 น. (2) การฝากเงินไม่ต่ำกว่า 100 บาทต่อครั้ง (3) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 3 บาทต่อปี (4) การถอนเงิน ถอนได้ทุกวันทำการ หรือติดต่อเปิดบัญชีได้ทุกวันทำการได้ที่กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก
2. ฝ่ายสินเชื่อทำหน้าที่พิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้สมาชิกตามระเบียบข้อบังคับ คือ เงินกู้สามัญ กู้ได้ไม่เกินรายละ 50,000 บาท ต้องมีคนค้ำ 2 คน เงินกู้ฉุกเฉิน อนุมัติได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท ส่งคืนภายใน 3 เดือนโดยไม่คิดดอกเบี้ย
3. ฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการทำหน้าที่จัดการองค์กรในด้านการให้บริการสมาชิก
 - 3.1 ด้านการศึกษา โดยการจัดการให้บริการสมาชิกคือ (1) ให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษารายละไม่เกิน 2,000 บาท 3 เดือนชำระคืน โดยยกเว้นดอกเบี้ย (2) ให้สมาชิกค้ำประกัน 1 คน (3) ให้บริการด้านการเงินช่วยเหลือช่วงเดือน(เมษายน-เดือนพฤษภาคมของทุกปี) (4) ให้เงินสนับสนุนทุนการศึกษาเด็กทุกปี ปีละ 20,000 บาท
 - 3.2 ด้านการรักษาพยาบาล มีการจัดการองค์กร คือ (1) ให้สมาชิกกู้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ย รายละไม่เกิน 2,000 บาท 3 เดือนชำระคืน (2) ต้องมีใบรับรองแพทย์หรือใบเสร็จรับเงินประกอบการกู้ยืม (3) ให้สมาชิกค้ำประกัน 1 คน
 - 3.3 ช่วยเหลือและสงเคราะห์ฌาปนกิจศพสมาชิกรายละ 1,000-2,000 บาท และให้ญาติสมาชิกที่เสียชีวิตติดต่อขอความช่วยเหลือได้ที่สำนักงานกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก

3.4 ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชุมชนปีละไม่เกิน 5,000 บาท

3.5 การสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร โดยการจัดการองค์กรให้มีของที่ระลึกสำหรับสมาชิกทุกคนที่มีส่วนร่วมในการออมปีละไม่เกิน 30,000 บาท และสนับสนุนของรางวัลสำหรับสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้เกิดพลังความสามัคคีของชุมชนปีละไม่เกิน 100,000 บาท

โดยสรุปการจัดการองค์กรเพื่อให้ความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถช่วยเหลือชุมชนได้นั้น ผู้บริหารหรือผู้นำร่วมด้วยสมาชิกต้องมีคุณธรรมร่วมกัน คือ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ มีความเห็นอกเห็นใจกัน และมีความไว้วางใจกัน “ทุกอย่างก็จะประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามัคคี” (มยุรี แฉล้มไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

5) การประเมินผล

การจัดองค์กรด้านการประเมินผล โดยคัดเลือกคณะกรรมการ รับผิดชอบงานแต่ละด้านเพื่อเตรียมความพร้อมรับการประเมินผลจากภาครัฐโดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเฉลิมพระเกียรติและสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ร่วมกับเครือข่ายเป็นคณะกรรมการประเมินผลทุกปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ดังนั้นคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก จึงมีการจัดการองค์กรเพื่อเตรียมรับการประเมิน ประกอบด้วย การจัดการองค์กรด้านการบริหาร ระเบียบข้อบังคับ และการจัดสวัสดิการ ซึ่งจะมีการประเมินผลด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังรายละเอียด

(1) การประเมินผลด้านประสิทธิภาพ คณะกรรมการได้มีการจัดการองค์กรโดยจัดกิจกรรมการให้สินเชื่อแก่สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ ซึ่งกลุ่มได้ดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม โดยมีคณะกรรมการรับผิดชอบงานตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

1.1 การจัดทำบัญชีและทะเบียน มีคณะกรรมการรับผิดชอบ 10 คน มีหน้าที่รับผิดชอบ 1) การจัดทำทะเบียน ได้แก่ ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคุมเงิน ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้และทะเบียนคุมสินทรัพย์ 2) การจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ-รายจ่าย บัญชีเงินฝากธนาคาร และหลักฐานประกอบบัญชี 3) การจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบดุล งบกำไร-ขาดทุน และรายงานผลการดำเนินงานในที่ประชุมสามัญ (ประชุมใหญ่) ปีละ 1 ครั้ง 4) การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน ได้แก่ ทะเบียนคุมเงินสั่งจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ คุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับ-จ่ายเงินประจำวัน หรือสรุปเงินรายเดือน

1.2 การบริหารจัดการองค์กร โดยมอบหน้าที่ให้คณะบริหาร ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก รับผิดชอบ 1) การจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่มโดยให้คณะกรรมการทุกคนและสมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน 2) การกำหนดการประชุมคณะกรรมการและสมาชิก 3) การอนุมัติโครงการและการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ 4) การส่งคืนเงินกู้ของสมาชิกตามสัญญา 5) การส่งเสริมให้คณะกรรมการได้อบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน 6) การจัดสรรกำไรแก่สมาชิก ค่าตอบแทนคณะกรรมการ และการจัดสวัสดิการ

1.3 ระเบียบข้อบังคับ ได้ดำเนินการจัดการโดยคณะกรรมการ ทั้ง 15 คน ร่วมกันกำหนดข้อบังคับและเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบ เรียกว่า “ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก”

1.4 การจัดสวัสดิการ ได้มีการจัดการองค์กรโดยคัดเลือก คณะกรรมการรับผิดชอบการดำเนินการ 5 คน ตามความเหมาะสม มุ่งเน้นผลประโยชน์ของสมาชิก คือ 1) สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นพ้นเกณฑ์ความยากจน 2) แก้ปัญหาสมาชิกเป็นหนี้ในระบบ 3) มีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกหลากหลายกิจกรรม

(2) การประเมินด้านประสิทธิผล ดำเนินการจัดการองค์กรโดยการ จัดกิจกรรมการให้สินเชื่อแก่สมาชิก ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อเป็นเงินในการ ประกอบอาชีพ 2) เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนยามฉุกเฉิน 3) เพื่อลดภาระหนี้สินนอกระบบที่มีอัตรา ดอกเบี้ยสูง ดังรายละเอียด

การจัดกิจกรรมการให้สินเชื่อแก่สมาชิก ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก สามารถให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อไปลงทุนประกอบอาชีพได้มากขึ้น แต่ไม่เกิน รายละ 50,000 บาท และยังมีเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน กู้เพื่อการศึกษารายละไม่เกิน 2,000 บาท ชำระคืนภายใน 3 เดือน โดยไม่คิดดอกเบี้ย หรือสมาชิกกู้ยืมเพื่อไปรักษาพยาบาลก็ได้รายละ 2,000 บาท ภายใน 3 เดือนชำระคืนโดยไม่คิดดอกเบี้ยแต่ต้องมีใบรับรองแพทย์หรือใบเสร็จรับเงินค่า รักษาพยาบาลเพื่อประกอบการกู้ยืม และให้สมาชิกในกลุ่มค้ำประกัน 1 คน (ชมพู่ สุขกุล. 2557 : สัมภาษณ์)

1.5.3 การสรรหาบุคลากร

การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก เกี่ยวกับการสรรหาบุคลากร ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการ ประเมินผล ได้ดำเนินการดังนี้

1) ผู้ก่อตั้ง

การสรรหาบุคลากรในหมู่บ้านตะโกเพื่อให้เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มโดยมีการ กำหนดเกณฑ์บุคคลที่มีคุณลักษณะ มีภาวะผู้นำที่ดี ประกอบด้วยคุณธรรม 5 ประการ คือ มีความ ซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ และสร้างความไว้วางใจให้แก่คนในชุมชน และความเห็นอกเห็นใจกัน จากเกณฑ์ดังกล่าว ชาวบ้านจึงได้คัดเลือก นายสมพันธ์ ธนาสุรีย์ ซึ่งมี คุณสมบัติที่มีภาวะการเป็นผู้นำ ประกอบกับนายสมพันธ์ ธนาสุรีย์ เป็นบุคคลที่มีทุนทางสังคมเป็น ผู้นำทางศาสนา และมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือคนในชุมชนให้มีความอยู่ดีกินดี จึงได้ได้มีการประชุม ปรึกษาหารือ และประชาคมชาวบ้าน เพื่อขอมติที่ประชุมเห็นชอบให้มีการก่อตั้งกลุ่มโดยมีนายสมพันธ์ ธนาสุรีย์ เป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่มและได้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก เมื่อปี พ.ศ. 2527 โดยมีนายสมพันธ์ ธนาสุรีย์ เป็นประธานกลุ่ม ปัจจุบันประธานกลุ่มคือ นายเชียง พรมรุกชาติ

2) ทุนทางสังคม

ชาวบ้านตะโกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ทำไร่ สมาชิก กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ได้สืบทอดการทำนาเป็นอาชีพหลัก ซึ่งเป็นการเกษตรแบบ อาศัยธรรมชาติ อาศัยสภาพภูมิอากาศทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ประกอบกับประชาชนในหมู่บ้าน

ตะโก จำนวนไม่น้อยที่ขาดโอกาสทางการศึกษา การดำเนินชีวิตจึงเป็นชาวอีสานมีความอดทนสูง นิยมทำนาข้าวเจ้า บริโภคข้าวเจ้า และเหลือจากบริโภคยังนำไปขายเป็นรายได้เสริมในครอบครัว (เชียงใหม่ พรหมรุชชาติ. 2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 45 ผลผลิตจากนาข้าวของชาวบ้านตะโก

นอกจากการทำนาข้าวแล้ว ชาวบ้านตะโกยังมีอาชีพการเกษตร เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ และปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง หรือถ้าครอบครัวใดปลูกมากก็แบ่งปันญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านสร้างความรักความผูกพัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมของ สมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกที่สืบสานเป็นพื้นฐานของการสร้างเศรษฐกิจชุมชน และยังเป็นคุณลักษณะอีกประการหนึ่งในการสรรหาบุคลากร เพื่อมาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก (หน้อย เนียมเพชร. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การสรรหาบุคลากรที่มีวิสัยทัศน์เป้าหมายไปทิศทางเดียวกัน เพื่อเข้ามา เป็นคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก โดยให้สมาชิกคัดเลือก จำนวน 15 คน

ภาพประกอบ 46 ผู้นำชุมชนบ้านตะโกร่วมประชุมวางแผน

วิสัยทัศน์ “ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจกัน มีความไว้วางใจกันหากทุกคนถือปฏิบัติทุกอย่างก็จะประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี”

เป้าหมาย 1) เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้คนในชุมชน 2) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ บรรเทาความเดือดร้อนยามฉุกเฉิน 3) เพื่อสร้างนิสัยการออมให้คนในชุมชน 4) เพื่อจัดสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชนบ้านตะโก 5) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน 6) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และ 7) เพื่อสร้างคุณธรรม 5 ประการให้เกิดขึ้นกับชุมชน

การจัดการสรรหาบุคลากรโดยให้สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ช่วยกันคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 15 คน ประกอบด้วย นายเชียง พรมรุกขชาติ นางสาวมยุรี แฉล้มไธสง นางสาวชมพู สุขกุล นางจารวี พรหมดสพัส นางอุบล จัตกุล นายสำเภา โกรธประโคน นายมาน จันทรทอง นายสมักร คุณวงศ์ นางสาวหน้อย เนียมเพชร นายสมใจ เนียมเพชร นายเฉลียว สังข์กุล นางศรีนวล สองแจ้จ้ง นางกาญจนา ยอดชะลูด นายสมพร ทรงประโคน และนางคำแก้ว พรมรุกขชาติ (ชมพู สุขกุล. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกมีกระบวนการทำงานดี มีประสิทธิภาพ ได้มีการสรรหาบุคลากรโดยให้สมาชิกคัดเลือกตัวแทนสมาชิกจำนวน 15 คน เพื่อเป็นคณะกรรมการ และทำหน้าที่บริหารจัดการตามโครงสร้างโดยมีการแบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายรับฝากเงิน 2) ฝ่ายสินเชื่อ 3) ฝ่ายจัดกองทุนสวัสดิการ

การทำงานทั้ง 3 ฝ่าย มีกระบวนการทำงานแตกต่างกัน โดยมีคณะกรรมการทั้ง 15 คน ร่วมกันคัดเลือกและมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ แต่ละบุคคล โดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิก

5) การประเมินผล

การสรรหาบุคลากรเกี่ยวกับการประเมินผลจากการดำเนินงานของกลุ่ม สหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก โดยคัดเลือกจากสมาชิกในกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการประเมินผลงานด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนกว่าบุคคลนั้นจะพ้นวาระการเป็นกรรมการกลุ่ม

1.5.4 การสั่งการ

การสรรหาบุคลากรเพื่อทำหน้าที่สั่งการ ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกคนแรก คือ นายสมพันธ์ ธนาสุรย์ นอกจากเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มแล้วยังได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานกลุ่ม และมีอำนาจในการสั่งการโดยตำแหน่ง และมีอำนาจลงลายมือชื่อในเอกสารเกี่ยวกับการเงินของกลุ่ม ทั้งนี้โดยผ่านการประชุมคณะกรรมการลงมติเห็นชอบ การจัดการสั่งการโดยประธานกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ทั้งนี้ผู้สั่งการต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับกลุ่ม (สำเนา โกรธประโคน. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

การสั่งการโดยประธานกลุ่ม สามารถสั่งการได้โดยตำแหน่งที่ได้รับคัดเลือก และทางสังคม ซึ่งชาวบ้านให้การยอมรับการปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ สร้างความเชื่อมั่น และศรัทธา ทำงานด้วยความโปร่งใส

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

ปัจจุบันการดำเนินงานของกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก โดยมีประธานกลุ่มเป็นคนสั่งการ ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของวิสัยทัศน์และเป้าหมายของกลุ่ม โดยมุ่งเน้นความรักความสามัคคี การรวมพลังของคนในชุมชน คือ ยุทธวิธีที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ 1) เพื่อสร้างผู้นำกลุ่มให้เป็นผู้นำมืออาชีพ 2) เพื่อให้ผู้นำกลุ่มมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง 3) เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างภาครัฐและภาคชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง

4) กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานของกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และประสานสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งภาระงานออกเป็นฝ่าย แต่ละฝ่ายมีประธาน รองประธาน และกรรมการดำเนินงาน ทั้งนี้โดยได้รับคำสั่งจากประธานกลุ่ม และประธานแต่ละฝ่ายตามลำดับ ซึ่งการดำเนินงานมีการติดตามประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้อง เอกสารการจัดทำบัญชีสามารถตรวจสอบได้ โปร่งใส เป็นปัจจุบัน

5) การประเมินผล

การประเมินผลของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก จะมีการประเมินด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานแต่ละฝ่ายทุกปี การดำเนินงานโดยมีประธานกลุ่มเป็นคนสั่งการโดยยึดกฎระเบียบของกลุ่ม ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการ

ดำเนินงานทั้ง 15 คน ร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อให้กิจการของกลุ่มมีความเจริญก้าวหน้า สร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจให้ชุมชนตลอดไป (มยรี แฉล้มไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

1.5.5 การควบคุม

ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้ง พบว่า ผู้ก่อตั้งกลุ่มกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก คนแรก คือ นายสมพันธ์ ธนาสุรีย์ หลังจากเป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่มแล้ว ได้รับคัดเลือกให้เป็น ประธานกลุ่ม และมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งมีระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก อันเกิดจากการตกลงร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันเรียกว่า “ระเบียบข้อบังคับ” เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านตะโกเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยมีประธานกลุ่ม ซึ่งได้รับคัดเลือกจากผู้ก่อตั้งกลุ่มเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงาน ปัจจุบันประธานกลุ่มคือ นายเชียง พรมรุกชาติ ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มให้ทำหน้าที่ประธานกลุ่ม (เชียง พรมรุกชาติ. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

ทูทางสังคม พบว่า สมาชิกกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เห็นได้จากการค้าประกันสัญญากู้เงินตามระเบียบเงินสินเชื่อของกลุ่ม การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเกี่ยวกับเงินฝากจะสะสมรายเดือน ส่งผลให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งอันเกิดจากกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น สามารถให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกได้มากขึ้น ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้ควบคุมการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน (ชมพู่ สุขกุล. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสหสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านตะโก โดยวิสัยทัศน์ คือ “ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจกัน มีความไว้วางใจกัน หากทุกคนถือปฏิบัติทุกอย่างก็จะประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี” เนื่องจากบ้านตะโก เป็นหมู่บ้านที่มีลักษณะเด่นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งได้มีการระดมความคิดของคนในชุมชนร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และได้ดำเนินการดังนี้

(1) การส่งเสริมการศึกษา

1.1 ควบคุมให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยขอความร่วมมือไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเฉลิมพระเกียรติมาจัดตั้งศูนย์บริการให้ความรู้ที่หมู่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้เข้าเรียน ซึ่งโครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐด้วยดี

1.2 ควบคุมการใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ห้องสมุดประชาชนตำบลที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โดยจัดหาหนังสือ สื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ทางการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

1.3 ควบคุมการจัดหลักสูตร โดยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นระยะสั้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

1.4 ควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนทุกระดับ โดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าตอบแทนวิทยากรที่มาให้ความรู้ตามความเหมาะสม

(2) พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก

2.1 นำคณะกรรมการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินทุนองค์กรอื่น ๆ

2.2 จัดการฝึกอบรมการจัดทำแผนธุรกิจการดำเนินงานของกลุ่ม

2.3 ประชุมกำหนดแนวทางการพัฒนางานของคณะกรรมการ

กลุ่ม

2.4 ส่งเสริมให้คณะกรรมการกล้าแสดงออกโดยเข้าอบรมแลกเปลี่ยนแนวคิด หลักการ วิธีดำเนินงานพัฒนาองค์กร เพื่อเผยแพร่แนวคิดไปสู่เครือข่ายอื่น ๆ และองค์กรภายนอกเป็นการขยายผลหรือเผยแพร่แนวทางการดำเนินงาน

2.5 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเชิญผู้นำองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม

การดำเนินการดังกล่าว มีการควบคุมโดยประธานและคณะกรรมการกลุ่ม สะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน (เฉลิม วังษ์กุล. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ และการจัดกิจกรรมเครือข่าย โดยมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การควบคุมกระบวนการทำงานโดยคณะกรรมการกลุ่มซึ่งมีนายเชียงพรมรุชชาติ เป็นประธานในการควบคุม เพื่อให้งานทุกอย่างเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

5) การประเมินผล

การประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก พบว่า มีการประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โดยตรวจสอบการจัดทำบัญชีรับจ่าย การให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิก การแบ่งปันผลประโยชน์ และการจัดสวัสดิการให้สมาชิกได้รับการบริการอย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องซึ่งมีประธานกลุ่มเป็นผู้ควบคุมโดยตำแหน่ง (เชียง พรมรุชชาติ. 2557 : สัมภาษณ์)

1.6 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกตำบลโคกสว่าง อำเภอนองกิ่ง จังหวัดบุรีรัมย์

1.6.1 การวางแผน

องค์ประกอบในการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

การก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกเกิดจากแนวคิดของนายสุพรรณ สำราญสุข และนายแสวง ทิมไธสง ที่ได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมตามโครงการสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอนองกิ่ง โดยให้แนวคิด “ที่มาความยากจนของชาวบ้าน” ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ มูลเหตุของความยากจนที่พบเห็นโดยทั่วไปของสังคมไทยหรือสังคมชาวอีสานเกิดจากสาเหตุ 4 ประการ คือ ผลผลิตต่ำ รายได้น้อย การออมน้อย เงินทุนต่ำ ปัจจัยดังกล่าวทำให้ชาวบ้านยากจน “ทำอะไรความยากจนก็จะหลุดพ้นจากชุมชนได้” การจะทำให้ชาวบ้านหลุดพ้นจากวงจรแห่งความยากจน กล่าวคือ ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น มีการออมมากขึ้น และเงินทุนสูงขึ้น ด้วยวิธีการรวมกลุ่ม หรือการรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการประหยัดทรัพย์แล้วนำมาสะสมรวมกันที่ละเล็กละน้อยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อน สามารถกู้เงินไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัว ดังนั้นชาวบ้านโนนมะกอกจึงได้ประชุมระดมแนวความคิดเพื่อจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ที่ประชุมมีมติตกลงจัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2544 ผู้ก่อตั้งกลุ่ม คือ นายสุพรรณ สำราญสุข และนายแสวง ทิมไธสง ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม เริ่มต้นด้วยการเชิญชวนชาวบ้านทุกครอบครัวเข้าร่วมประชุมประชาคมชาวบ้านเพื่อรับทราบนโยบายและแสดงความคิดเห็นร่วมกันที่ประชุมมีมติให้ก่อตั้งกลุ่ม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับสมาชิก และคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน สมาชิกทุกคนต้องมีค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก และสมาชิกร่วมกันคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน 9 คน ชาย 5 คน หญิง 4 คน นายสุพรรณ สำราญสุข ทำหน้าที่ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน (อุบล งามสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

2) ทูทางสังคม

บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอนองกิ่ง จังหวัดบุรีรัมย์ ชาวบ้าน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้อพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร เริ่มแรกมีสองครอบครัว ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่จึงมีลูกหลานและครอบครัวอื่นติดตามมา ทำให้มีประชากรเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ ได้ร่วมมือกันสร้างวัดเพื่อเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน และยังเป็นศูนย์รวมในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำบุญตามประเพณีชาวพุทธหรือประเพณีชาวอีสาน โดยมีหลวงตาสดเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ปัจจุบันเจ้าอาวาสคือหลวงตาปอน ซึ่งเป็นพระสงฆ์เจ้าอาวาสที่ชาวบ้านให้ความเลื่อมใสศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง

การประกอบอาชีพ ชาวบ้านโนนมะกอกประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย รับราชการ และแม่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่บริโภควัตถุข้าวเจ้า จึงมีการทำนาข้าวเจ้าเป็นอาชีพหลัก อาชีพรองคือการเกษตร (แสวง ทิมไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

สภาพเศรษฐกิจ ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ส่งผลให้การทำนาของชาวบ้านโนนมะกอกได้ผลผลิตดี ชาวบ้านโนนมะกอกจึงมีรายได้จากการขายข้าว และผลผลิตทางการเกษตรค้าขายและการประกอบอาชีพอื่น ประกอบกับชาวบ้านตะโกเป็นกลุ่มชนที่ย้ายเข้ามาหากินใช้เวลาร้างให้เกิดรายได้ หรือสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น คนในชุมชนมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข

สังคมของบ้านโนนมะกอกปลูกสร้างบ้านเรือนรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมพิธีกรรมและความเชื่อจากบรรพบุรุษ เป็นสังคมพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีการจัดงานบุญประเพณีตามที่ได้สืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีแซนโดนตา “ซึ่งเป็นประเพณีสำคัญของชาวเขมร ชาวบ้านโนนมะกอกได้ร่วมกันจัดงานยิ่งใหญ่ทุกปี (สุพรรณ สำราญสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

ผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้ชุมชนมากที่สุด คือ ข้าวสาร พวงมาลัย ข้าวปลอดสารพิษ รำข้าว กล้าไม้ ปุ๋ยชีวภาพจากมูลสัตว์ ไข่ไก่ และไก่เนื้อ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ สร้างชื่อเสียงให้ชุมชนบ้านโนนมะกอกเป็นอย่างมาก ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เกิดจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่ชาวบ้านโนนมะกอกได้นำมาใช้สำหรับผลิตสินค้าให้เกิดรายได้ โดยมีการวางแผนซึ่งได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนบ้านโนนมะกอกเป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 47 การทำปุ๋ยชีวภาพจากมูลสัตว์บ้านโนนมะกอก

การจัดการทุนทางสังคมมีการดำเนินการดังนี้

1. ทุนแสวงหารายได้

1.1 การรวมกลุ่มจัดตั้งโรงสีข้าว 1) เพื่อให้บริการสมาชิกในชุมชน ไม่ต้องเดินทางนำข้าวไปสีที่อื่น เสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้บริการ การกำหนดราคาค่าบริการ ราคาผลิตภัณฑ์อันเกิดจากโรงสีข้าว ได้แก่ ไร่ข้าว ปลายข้าว ข้าวสาร สำหรับเกษตรกร 2) ให้บริการลูกค้าทุกคนทั้งในชุมชนและชุมชนอื่นที่สนใจจะเข้ามาใช้บริการ 3) ผู้ใช้บริการทุกคนจะได้รับความสะดวกในเรื่องการบริการรับ-ส่งข้าวเปลือก ข้าวสาร 4) สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะได้รับผลกำไรจากการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดรายได้ในรูปแบบการจ่ายปันผลเฉลี่ยคืนสำหรับผู้ให้บริการ 5) ได้มีส่วนร่วมทำให้กลุ่มมีรายได้และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง

1.2 การรวมกลุ่มเลี้ยงสุกรและเลี้ยงไก่ไข่ 1) เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับคนในชุมชน 2) เพื่อเพิ่มรายได้และขยายให้เกิดการต่อยอดกิจกรรมอื่นเป็นสร้างงานให้คนในชุมชนมีอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลาย 3) เพื่อใช้วัตถุดิบที่เกิดจากกิจกรรมโรงสีข้าวให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม

1.3 กิจกรรมปุ๋ยชีวภาพจากมูลสุกร 1) เพื่อลดต้นทุนการผลิตของการเกษตรในชุมชนเกี่ยวกับราคาปุ๋ย โดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในกลุ่ม (ในชุมชนของตน) มูลสุกรและมูลไก่จะจำหน่ายให้สมาชิกในกลุ่มอย่างเพียงพอ หากเหลือจากสมาชิกแล้ว จึงจะจำหน่ายให้ลูกค้าอื่นที่มีความประสงค์จะนำไปใช้ 2) เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น อันเกิดจากการใช้ปุ๋ยชีวภาพที่มีในกลุ่ม 3) เพื่อลดปัญหาดินที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมี โดยการส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม ได้รู้จักการใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่อปรับสภาพดินให้ดีขึ้น 4) เพื่อลดสารเคมีจากค้ำในเมล็ดข้าว ด้วยการใส่ปุ๋ยชีวภาพจากมูลสุกรและมูลไก่ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก 5) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสมาชิกในกลุ่มและชุมชนตลอดจนผู้สนใจ (สุพรรณ สำนวน 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

วิสัยทัศน์ “เงินครบ ระบบดี มีระเบียบ” คือ วิสัยทัศน์ของคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ซึ่งมีความหมาย ดังนี้ “เงินครบ” หมายถึง การที่สมาชิกกู้ยืมเงินจากกลุ่มไปลงทุนประกอบอาชีพ สมาชิกจะต้องคืนเงินครบตามสัญญาการดำเนินงานของคณะกรรมการยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

“ระบบดี” หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมประกอบด้วยช่วงเวลาที่ชัดเจนคำร้องขอกู้เงินโดยสำนักงานกลุ่มจะเปิดทำการทุกวันจันทร์และวันพฤหัสบดีเวลา 08.30 น. ถึงเวลา 13.00 น.

“มีระเบียบ” หมายถึง การจัดทำบัญชีการเงิน การจัดเก็บเอกสารทุกประเภทให้มีระเบียบสามารถตรวจสอบได้ และเป็นปัจจุบัน (ประสิทธิ์ โพธิ์กลาง. 2557 : สัมภาษณ์)

เป้าหมาย

การดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก มีเป้าหมาย ดังนี้ 1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านโนนมะกอก 2) เพื่อพัฒนาสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน 3) เพื่อพัฒนาอาชีพรายได้ของสมาชิกโดยระดมเงินออม เพื่อจัดตั้งกองทุนให้เป็นแหล่งเงินทุนสมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ และใช้จ่ายตามความจำเป็นของครอบครัว 4) เพื่อพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี ความยุติธรรม รู้จักเคารพความคิดเห็นของคนอื่น ให้ความร่วมมือโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน

ภาพประกอบ 48 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

4) กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหารงาน การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ ดังรายละเอียด

(1) โครงสร้างการบริหารงาน พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกมีการวางแผนงานโดยคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานจำนวน 9 คน โดยสมาชิกเป็นผู้คัดเลือก ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในที่ประชุมประชาคม กล่าวคือ ต้องมีความรู้ และเสียสละ โครงสร้างการบริหารของคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการอำนวยการ 2) คณะกรรมการเงินกู้ 3) คณะกรรมการตรวจสอบ และ 4) คณะกรรมการส่งเสริมหรือคณะกรรมการจัดสวัสดิการ แต่ละคนมีกระบวนการทำงาน ดังนี้

1.1 คณะกรรมการอำนวยการ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการอีก 1 คน คณะกรรมการอำนวยการ มีหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป็นที่พึงพอใจของสมาชิก ตลอดจนเป็นตัวแทนของสมาชิกในการประสานงานและติดต่อกับองค์กรภายนอก

1.2 คณะกรรมการเงินกู้ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานเงินกู้ รองประธานและกรรมการอีก 2 คน มีหน้าที่รับคำร้องขอกู้ยืมเงินของสมาชิก และมีหน้าที่พิจารณาให้สมาชิกกู้ยืมเงินจากกลุ่ม ติดตามโครงการและเร่งรัดหนี้สิน เตือนสมาชิกเกี่ยวกับวันครบกำหนดส่งคืนเงินกู้ เพื่อให้สมาชิกส่งเงินคืนตรงกับวันเวลาที่กำหนด

1.3 คณะกรรมการตรวจสอบ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ประธานตรวจสอบ และกรรมการอีก 2 คน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทุกประเภท และผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

1.4 คณะกรรมการส่งเสริมและจัดสวัสดิการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม นายสุพรรณ สำราญสุข รองประธาน นายนพรัตน์ บัวลา เภรัญญิก นายศรีลา พรวัวไสสง เลขานุการ นายอุบล งามสุข กรรมการฝ่ายตรวจสอบ นายเพ็ญ เกาะกลาง กรรมการฝ่ายสินเชื่อ นางสมบุรณ์ บุญทิ กรรมการฝ่ายตรวจสอบ นางเดือน สวยรูป กรรมการฝ่ายทวงถามนางวันดี แก้วนอก และกรรมการฝ่ายปฏิคม นางสมหมาย ภูพานม มีหน้าที่เชิญชวนผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกและจัดสรรกำไรให้สมาชิกและจัดสรรสวัสดิการให้แก่สมาชิก เช่น ทุนการศึกษาแก่บุตรสมาชิก ค่ารักษาพยาบาล ฌาปนกิจสงเคราะห์ ทุนสาธารณประโยชน์ และทุนผู้ด้อยโอกาส

ทั้งนี้การบริหารจัดการเงินทุนของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกโดยคณะกรรมการทั้งหมด 9 คน แต่ละคนอาจจะทำหน้าที่หลายอย่างตามความเหมาะสม การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการให้สมาชิกกู้ยืมเงินจากกลุ่มไปลงทุนหรือขยายกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อครบกำหนดสัญญาสมาชิกจะต้องนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยส่งคืนกลุ่ม คณะกรรมการจะนำผลกำไรมาจัดสรรผลประโยชน์ให้สมาชิกตามสัดส่วนเงินทุนเรือนหุ้นของสมาชิกที่มีอยู่ในกลุ่ม โดยดำเนินการดังนี้ 1) เงินปันผล ตามหุ้นที่สมาชิกลงทุน 2) เงินทุนสำรอง เพื่อเป็นเงินหมุนเวียนภายในกลุ่ม หรือเพื่อเป็นหลักประกันของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก 3) เงินทุนสาธารณะ เพื่อแบ่งปันให้แก่การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมในชุมชนบ้านโนนมะกอก (สุพรรณ สำราญสุข.

2557 : สัมภาษณ์)

(2) การจัดการเครือข่าย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกไม่มีเครือข่ายกู้ยืมเงิน การจัดการกิจกรรมกู้ยืมเงินจะพิจารณาให้สมาชิกกู้ยืมเฉพาะวงเงินที่มีอยู่ในกลุ่ม โดยพิจารณาตามความเหมาะสมตามโครงการที่สมาชิกแนบมาพร้อมคำขอกู้ยืมเงินซึ่งมีคณะกรรมการพิจารณาร่วมกัน จำนวนทั้งหมด 5 คน โดยพร้อมเพรียงทุกครั้ง (อุบล งามสุข.

2557 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 49 การไปศึกษาดูงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

(3) กฎระเบียบ การดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ได้ดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยดี โดยมีกฎระเบียบข้อบังคับดังนี้

3.1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน บ้านโนนมะกอก

3.2 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน

บ้านโนนมะกอก ตั้งอยู่เลขที่ 99/1 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

3.3 ระเบียบนี้ได้แก้ไขข้อบังคับเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2544 จนกว่า จะมีการแก้ไข

3.4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก คือ (1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านโนนมะกอก (2) เพื่อพัฒนาสมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน (3) เพื่อพัฒนาอาชีพรายได้ของสมาชิกโดยระดมเงินออม เพื่อจัดตั้งกองทุนให้เป็นแหล่งเงินทุนสมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ และใช้จ่ายตามความจำเป็นของครอบครัว (4) เพื่อพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี ความยุติธรรม รู้จักเคารพความคิดเห็นของคนอื่น ให้ความร่วมมือโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน

3.5 แหล่งที่มาของเงินทุน (1) เงินฝากสะสมของสมาชิก (2) เงินฝากพิเศษของสมาชิก (3) ค่าสมัครและค่าธรรมเนียมแรกเข้า (4) เงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 5) เงินดอกเบี้ยสะสมเป็นทุนสำรองจ่ายทุกปี

3.6 การรับสมาชิก (1) ผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านบ้านโนนมะกอกมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนวันก่อตั้งกลุ่ม (2) มีอายุตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ (ผู้ปกครองรับรอง) (3) หนึ่งครัวเรือน

สมัครเป็นสมาชิกได้มากกว่า 1 คน (4) สมาชิกต้องนำเงินมาฝากทุกวันที่ 5 ของเดือน และต้องมีเงินฝากสัจจะสะสมไม่น้อยกว่าเดือนละ 10 บาท และไม่เกิน 500 บาทต่อเดือน (5) ผู้สมัครต้องจ่ายค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ 20 บาท

3.7 ประเภทของสมาชิก (1) ประเภทสามัญ ได้แก่ คนในหมู่บ้านโนนมะกอก (2) ประเภทวิสามัญ ได้แก่ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน (3) สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ข้าราชการประจำ ข้าราชการบำนาญ คหบดี และผู้สนใจในกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านโนนมะกอก

3.8 โครงสร้างกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการ รวม 9-15 คน และกรรมการต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น คณะกรรมการมีวาระอยู่ได้ 2 ปี เมื่อครบวาระ 2 ปี ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ภายใน 30 วัน โดยเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่ และผู้ดำเนินการเลือกตั้งคือ กรรมการที่ปรึกษา

3.9 หน้าที่ของคณะกรรมการ แบ่งออกดังนี้ (1) ประธาน มีหน้าที่เป็นประธานในการประชุมหรือเรียกประชุมคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านโนนมะกอก (2) รองประธาน มีหน้าที่ทำการแทนเมื่อประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือประธานมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน (3) เภรัญญิก มีหน้าที่จัดทำบัญชีการเงินและจัดเก็บดูแลรักษาเงินออม ตลอดจนนำเงินฝากธนาคาร (4) เลขานุการมีหน้าที่ประสานงานนัดประชุม สรุปบันทึกการประชุม ตลอดจนรายงานการประชุมให้ที่ประชุมทราบ (5) กรรมการตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของการจัดทำบัญชีทุกประเภท (6) กรรมการส่งเสริมหรือกรรมการสวัสดิการ มีหน้าที่พิจารณาโครงการหรือกิจกรรมตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3.10 ประเภทเงินกู้ (1) กู้เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ (2) กู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน

3.11 วงเงินกู้ ไม่เกินรายละ 3 หมื่นบาท ผู้กู้ต้องหาคนค้ำประกันสัญญา ซึ่งผู้ค้ำจะต้องเป็นสมาชิกในกลุ่มเท่านั้น

3.12 เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ (1) มีเงินฝากสัจจะสะสมอย่างสม่ำเสมอ (2) เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง (3) ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน

3.13 การจัดสรรกำไรประจำปี (1) เงินประกันความเสี่ยง ร้อยละ 15 (2) เงินสมทบกองทุนร้อยละ 20 (3) เงินเฉลี่ยคืนผู้กู้ร้อยละ 15 (4) เงินค่าตอบแทนกรรมการ ร้อยละ 20 (5) เงินทุนสวัสดิการร้อยละ 5 (6) เงินทุนสาธารณะประโยชน์ร้อยละ 10 (7) เงินทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพร้อยละ 10 (8) เงินอื่น ๆ ที่คณะกรรมการเห็นสมควร ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2544 (สุพรรณ สำนานสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

5) การประเมินผล

(1) การประเมินผลด้านประสิทธิภาพเป็นการประเมินกิจกรรมการดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการให้สินเชื่อสมาชิก ซึ่งกลุ่มได้ดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มโดยมีคณะกรรมการดำเนินงานรับผิดชอบและได้ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมินโดยมีการจัดการ ดังนี้

1.1 การจัดทำบัญชีและทะเบียน ประกอบด้วย (1) การจัดทำทะเบียน ได้แก่ ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคุมเงิน ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้ และทะเบียนคุมสินทรัพย์ (2) การจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินฝากธนาคาร และหลักฐานประกอบบัญชี (3) การจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบดุล งบกำไร-ขาดทุน (4) การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน (หลักฐานทางการเงิน ได้แก่ ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับ-จ่ายเงินประจำวัน หรือสรุปรายเดือน

1.2 การบริหารจัดการ มีการจัดการ คือ (1) การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ พบว่า มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษรและปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (2) การจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกได้ร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานและนำไปปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนประสบผลสำเร็จด้วยดี (3) การประชุมของคณะกรรมการ พบว่า มีการประชุมเป็นไปตามระเบียบของกลุ่ม มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและนำผลการประชุมไปปฏิบัติ (4) การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก พบว่า สมาชิกเข้าร่วมประชุมร้อยละ 50-75 (5) การพิจารณาเงินกู้ พบว่า คณะกรรมการได้พิจารณาอนุมัติเงินกู้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม มีการตรวจสอบซึ่งมีหลักฐานการตรวจสอบชัดเจน (6) การส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก พบว่า สมาชิกนำส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาร้อยละร้อยละ (7) การส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิก พบว่า สมาชิกส่งเงินสัจจะสะสมต่อเนื่องทุกเดือน และเพิ่มเงินสัจจะสะสมเมื่อครบสิ้นปี (8) การนำเงินกู้ไปใช้ของสมาชิก พบว่า สมาชิกนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ร้อยละ 65 ขึ้นไป แต่น้อยกว่าร้อยละร้อย (9) การเรียนรู้และการพัฒนาของคณะกรรมการ พบว่า คณะกรรมการมีการเรียนรู้และนำเอาความรู้ที่ได้รับนำมาพัฒนาอย่างน้อย 1 เรื่อง (10) การจัดสรรกำไร พบว่า มีการจัดสรรกำไรให้แก่สมาชิก ค่าตอบแทนคณะกรรมการ และการจัดสวัสดิการ

1.3 ระเบียบข้อบังคับ มีการจัดการ คือ มีการบันทึกระเบียบข้อบังคับเป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบ และให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มโดยเคร่งครัด

1.4 ผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน ประกอบด้วย (1) สมาชิกมีรายได้พ้นเกณฑ์ความยากจน (2) การแก้ไขปัญหาหนี้ของระบบให้สมาชิก (3) การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ไม่น้อยกว่า 4-6 กิจกรรม (4) การจัดกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์ของกลุ่ม ไม่น้อยกว่า 4-6 กิจกรรม

โดยสรุปผลจากการวางแผนการประเมินผลด้านประสิทธิภาพของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งสิ้นด้าน ซึ่งมีรายละเอียดการประเมินสิบเก้าหัวข้อ ผลการประเมินเป็นที่พอใจของคณะกรรมการประเมินและได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตลอดไป

(2) การประเมินผลด้านประสิทธิผล พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก การทำงานมีประสิทธิภาพดี ส่งผลให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการประเมินผลด้านคุณภาพ สามารถนำมาเรียบเรียงตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน

4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านระเบียบข้อบังคับ 4) ด้านผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ก่อตั้งเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2551 เริ่มแรกมีสมาชิก 217 คน ระดมเงินสัจจะสะสมได้ 30,900 บาท คัดเลือกคณะกรรมการดำเนินการ 9 คน ประธานกลุ่มคือ นายสุพรรณ สำราญสุข คณะกรรมการแต่ละคน มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบงานในหน้าที่ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

1. ประธาน บทบาทหน้าที่ของประธานกลุ่ม มีดังนี้

1) เป็นผู้ดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิก 2) รับผิดชอบการบริหารงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 3) ประสานการดำเนินงานระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก 4) ปฏิบัติงานตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการและสมาชิก 5) ติดตามการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มและรายงานความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ 6) มอบหมายภารกิจให้คณะกรรมการหรือสมาชิกไปดำเนินการตามความสามารถ 7) ดูแลภาระงานให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ 8) เป็นที่ปรึกษาให้คณะกรรมการและสมาชิก

2. ฝ่ายรับเงินสัจจะสะสม มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) รับฝากเงินทุกเดือน พร้อมลงบันทึกการฝากเงินในสมุดคู่ฝากของสมาชิก 2) ตรวจสอบความถูกต้องของเงินฝาก 3) ทำบัญชีเงินฝากตามหมายเลขสมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบ 4) นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการรับฝากเงิน ทั้งนี้มีคณะกรรมการรับผิดชอบจำนวน 8 คน

3. ฝ่ายเงินกู้และรับชำระคืนเงินกู้ มีคณะกรรมการรับผิดชอบ จำนวน 5 คน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ 1) รับฝากเงิน รับชำระเงินกู้ และดอกเบี้ยพร้อมลงลายมือชื่อรับไว้(โดยเงินฝากคณะกรรมการจะลงบัญชีเงินกู้และดอกเบี้ยบันทึกการส่งคืนไว้ในการ์ด) 2) ตรวจสอบความถูกต้องของเงินฝาก เงินกู้ และดอกเบี้ย 3) ทำบัญชีเงินฝาก เงินกู้และดอกเบี้ยของทุกคน 4) นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการฝ่ายฝากหรือถอนเงิน 5) รับผิดชอบต่อบริการเอกสารขอกู้เงินให้สมาชิก 6) รับคำร้องขอกู้ตามที่สมาชิกมายื่นความประสงค์ 7) พิจารณาเงินกู้ร่วมกัน โดยพิจารณาและอนุมัติตามเกณฑ์

4. ฝ่ายติดตามหนี้ มีคณะกรรมการรับผิดชอบ จำนวน 2 คน มีบทบาทหน้าที่ 1) เตือนสมาชิกที่กู้ยืมเงินแล้วไม่คืนเงินกู้และดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป 2) ติดตามพูดคุย ชักชวนให้สมาชิกรนำเงินกู้และดอกเบี้ยมาคืนคณะกรรมการ

5. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มอบให้ประธานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน รายงานก่อนระดมเงินฝากจะเชิญชวนให้สมาชิกรนำเงินมาฝากให้ตรงเวลา นำเงินกู้มาคืนและนำดอกเบี้ยมาส่ง หากสมาชิกท่านใดมีความประสงค์จะขอกู้ ให้นำคำร้องมายื่นขอกู้ในวันเวลาที่กำหนด และจะมีรายงานผลการฝากถอน การกู้ยืมและกล่าวขอบคุณสมาชิกที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เมื่อปี พ.ศ. 2552 ได้มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่าย โดยมีกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกเป็นแกนหลักในการดำเนินการ กลุ่มเครือข่ายชุมชน ประกอบด้วย กองทุนโคกระบือ กองทุนเงินล้าน กองทุนเรือนหุ้น สถาบันการเงินชุมชน กลุ่มลานตากข้าวบ้านโนนมะกอก กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ธนาคารข้าวเพื่อการสงเคราะห์ กองทุนอยู่ดีกินดี กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุงฉางบ้านโนนมะกอก ผลจากการรวมกลุ่ม ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนในสถาบันการเงินของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก มากถึง 6,620,808 บาท ในปัจจุบัน ประสิทธิภาพด้านสินทรัพย์ พบว่า กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก มีสินทรัพย์ ได้แก่ อาคารที่ทำการ โรงสีข้าวชุมชน ลานตากข้าว โรงเรือนยุงฉางเก็บผลผลิตทางการเกษตร และเงินทุนหมุนเวียน รวมสินทรัพย์ปัจจุบันเป็นเงินมากกว่า 6 ล้านบาท

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า การจัดการสินทรัพย์ของกลุ่มโดยการบริหารจัดการของคณะกรรมการ ประกอบด้วยประธานกลุ่ม คือ นายสุพรรณ สำราญสุข กรรมการประกอบด้วย นายนพรัตน์ บัวลา นายศรีลา พรวัวไธสง นายอุบล งามสุข นายเพ็ญ เกาะกลาง นางสมบูรณ์ บุญที นางเดือน สวยรูป นางวันดี แก้วนอก และนางสมหมาย ภูพานม โดยได้รับคำปรึกษาจากนักวิชาการภาครัฐและภาคชุมชนในพื้นที่ (สุพรรณ สำราญสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

ประสิทธิผลด้านสินเชื่อ พบว่า การให้บริการสินเชื่อ สมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ได้แบ่งประเภทสินเชื่อเป็น เงินกู้ฉุกเฉิน เงินกู้สามัญ เพื่อให้สมาชิกนำไปลงทุนด้านการเกษตร ประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ ใช้จ่ายในครอบครัว การศึกษาบุตร เพื่อเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วน และใช้จ่ายอื่น ๆ และยังพบว่า การดำเนินการให้บริการสินเชื่อ กลุ่มได้ปฏิบัติตามระเบียบสถาบันการเงินชุมชน โดยยึดหลัก “เงินครบระบบดี มีระเบียบ” เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน แก้ไขปัญหานั่นคือระบบที่เกิดขึ้นในชุมชน บริการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้สมาชิกไปประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มได้ดำเนินการมานานและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การให้กู้ยืม ปัจจุบันกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านให้สมาชิกกู้ยืมเงินจำนวน 200 ราย เป็นเงิน 2,620,000 บาท โดยแบ่งเป็นเงินกู้ฉุกเฉินจำนวน 1,500,000 บาท และ เงินกู้สามัญ จำนวน 1,120,000 บาท สมาชิกที่กู้ยืมเงินจะต้องส่งคืนภายในเวลา 1 ปี และต้อง ส่งดอกเบี้ยทุกเดือน เพื่อจะได้นำเงินไปบริการสมาชิกคนอื่น ๆ หรือบริหารจัดการในกลุ่ม (แสวง ทิมไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

ประสิทธิผลด้านงบดุล พบว่า การจัดทำงบดุล ประกอบด้วย บัญชีสินทรัพย์ บัญชีหนี้สิน และบัญชีทุน สำหรับระยะเวลา 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี เช่น งบดุลของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555 กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกงบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2256 สินทรัพย์ เงินฝากธนาคาร 3,218.46 บาท ลูกหนี้-เงินกองทุน 301,200 บาทรวมสินทรัพย์ 304,418.46 บาท หนี้สินและทุนเงินฝากสัจจะ 190,030 บาท เงินค่าหุ้น 48,900 บาท เงินดอกเบี้ยเงินกู้ 15,300 บาท เงินดอกเบี้ยธนาคาร 1,358.29 บาท เงินกำไรสะสม 48,830.17 บาทรวมหนี้สินและทุน 304,418.46 บาท

ประสิทธิผลด้านรายรับ-รายจ่าย พบว่า กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน บ้านโนนมะกอก ได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทุกเดือนสามารถตรวจสอบได้จะมีการบันทึกรายการรับเงินและรายการจ่ายเงินทุกวัน แล้วนำมาสรุปเป็นรายเดือน

ประสิทธิผลด้านกำไร-ขาดทุน พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของกลุ่มเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทุกสิ้นปีดำเนินการกลุ่มได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ จากเริ่มต้นของการตั้งกลุ่มไม่เคยขาดทุน เพียงแต่ได้กำไรเล็กน้อยตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สามารถนำมาแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่งการจัดสรรกำไรสุทธิรายได้ดอกเบี้ยจากการให้กู้ยืม 15,300.00 บาท ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร 1,358.29 บาท รวมรายได้ 16,658.29 บาท กำไรสุทธิ 16,658.29 บาท

ประสิทธิผลด้านสวัสดิการ พบว่า กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกได้จัดสวัสดิการให้สมาชิก ได้แก่ สวัสดิการด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล ช่วยเหลือและสงเคราะห์ฌาปนกิจศพ ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ และการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร ดังนี้ การจัดสวัสดิการด้านการศึกษา โดยให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยไม่มีดอกเบี้ยรายละไม่เกิน 2,000 บาท 3 เดือนชำระคือ ให้สมาชิกค้ำประกัน 1 คน ให้บริการด้านการเงินช่วยเหลือช่วง เดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี ให้เงินสนับสนุนทุนการศึกษาเด็กทุกปี ๆ ละ 20,000 บาท การรักษาพยาบาล โดยให้สมาชิกกู้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ยรายละไม่เกิน 2,000 บาท 3 เดือนชำระคืน ต้องมีใบรับรองแพทย์ หรือใบเสร็จรับเงินประกอบการกู้ยืมให้สมาชิกค้ำประกัน 1 คนช่วยเหลือและสงเคราะห์ฌาปนกิจศพ รายละ 1,000-2,000 บาท ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชุมชน ปีละไม่เกิน 5,000 บาท การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มองค์กร โดยการจัดให้มีของที่ระลึกสำหรับสมาชิกทุกคนที่มีส่วนร่วมในการออมปีละไม่เกิน 30,000 บาท ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้เกิดพลังความสามัคคีของชุมชนปีละไม่เกิน 100,000 บาท

จะเห็นได้ว่า การจัดการก่อตั้งกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก โดยมีการวางแผนซึ่งมีคณะกรรมการกลุ่มร่วมกันทำงานอย่างมีระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คนในชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น

1.6.2 การจัดองค์กร

ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทุนทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก คือ นายสุพรรณ สำราญสุข และนายแสวง ทิมไธสง ได้เชิญชวนชาวบ้านโนนมะกอกเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังนโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมให้มีการก่อตั้งกลุ่มโดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองกี่จังหวัดบุรีรัมย์เข้าร่วมประชุมชี้แจงนโยบาย สรุปผลการประชุมและประชาคมขอมติ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้มีการก่อตั้งกลุ่ม โดยคัดเลือกนายสุพรรณ สำราญสุข และนายแสวง ทิมไธสง เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม เมื่อปี พ.ศ. 2544

การจัดการ โดยชาวบ้านคัดเลือกผู้ก่อตั้งกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก เปิดรับสมัครสมาชิกซึ่งมีคณะทำงานทำหน้าที่รับสมัคร เริ่มแรกมีสมาชิกจำนวน 217 คน สมาชิกได้คัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานจำนวน 9 คน โดยมีนายสุพรรณ สำราญสุข เป็นประธานกลุ่ม

2) ทูทางสังคม

การจัดองค์กรด้านทูทางสังคม พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ คนในพื้นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร เป็นสังคมที่มีความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวสืบทอดประเพณีจากบรรพบุรุษ เป็นสังคมที่มีความขยัน ประกอบอาชีพสุจริต มีการรวมกลุ่มอาชีพสร้างรายได้จนมีชื่อเสียง ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สร้างรายได้ให้ชุมชน ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ ผ้าไหมมัดหมี่ ข้าวกล้องเพื่อสุขภาพ ซึ่งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกได้มีการจัดการองค์กร โดยให้การสนับสนุนให้สินเชื่อแก่สมาชิกเพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพ และได้จัดหางานเพิ่มขยายวงเงินกู้และประสานการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านโนนมะกอกตลอดไป (แสง ทิมไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ซึ่งมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินการ คือ “เงินครบ ระบบดี มีระเบียบ” คือ โดยมีการจัดการองค์กรดังนี้ “เงินครบ” โดยการจัดการให้สมาชิกกู้ยืมเงินจากกลุ่มไปลงทุนประกอบอาชีพ ซึ่งมีคณะกรรมการฝ่ายสินเชื่อเป็นผู้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม เมื่อสมาชิกทำสัญญาชำระเงินไปครบแล้ว ถึงเวลากำหนดสมาชิกจะต้องนำเงินมาคืนกลุ่มทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยครบถูกต้อง

“ระบบดี” การจัดการองค์กรคณะกรรมการได้กำหนดเวลาให้สมาชิกยื่นคำร้องขอกู้เงินทุกวันจันทร์ และวันพฤหัสบดี เริ่มเวลา 08.30 น. ถึงเวลา 03.00 น. การกำหนดวันเวลาทำการได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ และเสนอที่ประชุมคณะกรรมการและสมาชิกเห็นชอบด้วยกันจึงบันทึกลงในระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

“มีระเบียบ” การจัดการองค์กรโดยคณะกรรมการดำเนินงานได้แบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบตามความถนัดและความสามารถของกรรมการแต่ละคน โดยเฉพาะการจัดทำบัญชีการเงิน การจัดเก็บเอกสารทุกประเภทให้มีระเบียบสามารถตรวจสอบได้และเป็นปัจจุบัน

เป้าหมาย

การจัดการองค์กรกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ได้มีการจัดการตามเป้าหมาย ดังนี้ 1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านโนนมะกอก โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนกู้ยืมเงินของกลุ่มไปลงทุนประกอบอาชีพ โดยปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม 2) เพื่อพัฒนาสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน โดยมีการจัดการองค์กรเกี่ยวกับการให้สมาชิกกู้ยืมเงินจะต้องมีสมาชิกด้วยกันค้ำประกัน 2 คน ผู้กู้จะต้องมีความซื่อสัตย์ ส่งเงินต้นและดอกเบี้ยคืนตามกำหนดเวลา เพื่อหมุนเวียนให้คนอื่นกู้ยืม 3) เพื่อพัฒนาอาชีพรายได้ของสมาชิกโดยระดมเงินออม เพื่อจัดตั้งกองทุนให้เป็นแหล่งเงินทุนสมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ และใช้จ่ายตามความจำเป็นของครอบครัว กลุ่มมีการจัดการให้สินเชื่อสมาชิกกู้ยืมแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เงินกู้สามัญ เงินกู้ฉุกเฉิน และเงินกู้สวัสดิการ 4) เพื่อพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี ความยุติธรรม รู้จักเคารพความคิดเห็นของ

คนอื่น ให้ความร่วมมือโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน ซึ่งกลุ่มมีการจัดการองค์กรโดยจัดตั้งโรงเรียนชุมชนยังฉางเก็บข้าวเปลือก และกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งคณะกรรมการกำลังวางแผนเพื่อดำเนินการต่อไป (ศรีลา พรวัวไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

การจัดองค์กรเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก มีการจัดการด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ โดยมีการจัดการองค์กรดังรายละเอียด

(1) ด้านโครงสร้างการบริหาร แบ่งการทำงานออกเป็น 4 ฝ่าย ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการเงินกู้ คณะกรรมการตรวจสอบ และ คณะกรรมการส่งเสริมและสวัสดิการ

1.1 คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ เภรัญญิก มีหน้าที่ในการบริหารงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยังเป็นตัวแทนสมาชิกในการประสานงานและติดต่อองค์กรภายนอก

1.2 คณะกรรมการเงินกู้ ประกอบด้วย ประธานเงินกู้ รองประธาน และกรรมการ 2 คน มีหน้าที่รับคำร้องขอกู้เงินของสมาชิก และพิจารณาอนุมัติให้สมาชิก กู้ยืมตามความเหมาะสม ตลอดจนติดตามเร่งรัดหนี้สิน เตือนสมาชิกก่อนถึงกำหนดส่งคืนเงินกู้ เพื่อให้สมาชิกได้ส่งคืนเงินกู้ตามวันเวลาดำหนดในสัญญา

1.3 คณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย ประธานตรวจสอบ และกรรมการ 2 คน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทุกประเภท และผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก โดยกำหนดการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

1.4 คณะกรรมการส่งเสริมและจัดสวัสดิการ ประกอบด้วย คณะกรรมการทั้งหมด 9 คน ทำหน้าที่จัดกิจกรรมส่งเสริมให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มลดรายจ่าย มีหนี้สินน้อยลงพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น และจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มมาจัดสวัสดิการให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์โดยทั่วถึง

(2) การจัดการเครือข่าย กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ไม่มีเครือข่ายกู้ยืมเงิน การประสานงานกับเครือข่ายอื่นโดยเข้าร่วมกิจกรรมอบรมแลกเปลี่ยนความรู้

(3) กฎระเบียบข้อบังคับ การจัดการองค์กรโดยคณะกรรมการและสมาชิกร่วมกันกำหนดข้อบังคับหรือการตกลงร่วมกันในกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน คณะกรรมการและสมาชิกจะได้ปฏิบัติไปในทางเดียวกัน (นพรัตน์ บัวลา. 2557 : สัมภาษณ์)

5) การประเมินผล

การจัดองค์กรด้านการประเมินผลของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก เพื่อเตรียมรับการประเมินจากคณะกรรมการระดับเครือข่ายอำเภอและระดับจังหวัด ซึ่งมีการประเมินทุกปี โดยกลุ่มได้เตรียมการจัดองค์กรดังรายละเอียด

(1) การประเมินด้านประสิทธิภาพ เป็นการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม ประกอบด้วย กิจกรรมการให้สินเชื่อแก่สมาชิก ซึ่งคณะกรรมการได้จัด

องค์กร 1) การจัดทำบัญชีและทะเบียน 2) การบริหารจัดการ 3) ระเบียบข้อบังคับ 4) ผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน

ภาพประกอบ 50 การจัดการองค์กรกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

1.1 การจัดทำบัญชีและทะเบียน การจัดการองค์กรโดยแบ่งภาระงานออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) การจัดทำทะเบียน ประกอบด้วย ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคู่มเงิน ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้ และทะเบียนคумสินทรัพย์ (2) การจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ-รายจ่าย บัญชีฝากธนาคาร และหลักฐานประกอบบัญชี (3) การจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบดุล งบกำไร-ขาดทุน (4) การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน หลักฐานทางการเงิน ได้แก่ ทะเบียนคумเงินสัจจะ ทะเบียนคুমลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบียเงินกู้ สรุปรายรับ-จ่ายเงิน ประจำวัน หรือสรุปรายเดือน ทั้งนี้คณะกรรมการได้มอบหมายให้กรรมการรับผิดชอบงานแต่ละประเภทตามความถนัดหรือความสามารถของแต่ละบุคคล โดยไม่ให้เกิดความเสียหายต่อองค์กร

1.2 การบริหารจัดการ การจัดการองค์การด้านการบริหารงาน โดยคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้คณะกรรมการทุกคนมีบทบาทหน้าที่ตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่ได้รับมอบหมายให้ถูกต้องรวดเร็ว ทันเวลา ตรวจสอบได้ และเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้การจัดการองค์กรอยู่บนพื้นฐานเกณฑ์การประเมินคุณภาพกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ 2) การจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม 3) การประชุมของคณะกรรมการ 4) การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก 5) การพิจารณาเงินกู้ 6) การส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของ

สมาชิก 7) การส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิก 8) การนำเงินกู้ไปใช้ของสมาชิก (ตามวัตถุประสงค์ที่
ขอกู้) 9) การเรียนรู้และการพัฒนาของคณะกรรมการ 10) การจัดสรรผลกำไร

1.3 ด้านระเบียบข้อบังคับ คณะกรรมการกลุ่มได้ดำเนินการ
จัดการองค์กร โดยจัดการให้มีระเบียบข้อบังคับเป็นลายลักษณ์อักษรโดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่าง
ระเบียบและปฏิบัติตามระเบียบ

1.4 ผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน ประกอบด้วย

(1) สมาชิกมีรายได้พ้นเกณฑ์ความยากจน โดยคณะกรรมการได้จัดกิจกรรมโรงสีข้าว รับประทานอาหาร
ให้สมาชิก โดยมีรถไปรับและส่งถึงบ้าน สมาชิกที่มีความประสงค์จะหารายได้เพิ่ม สามารถมาทำงานที่
โรงสีข้าวชุมชน หรือจะกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้เพิ่มลดปัญหาค่าใช้จ่ายใน
ครอบครัว (2) การแก้ปัญหาหนี้ในระบบ โดยให้สมาชิกกู้ยืมเงินจากกลุ่มไปชำระหนี้ในระบบที่มี
ดอกเบี้ยสูง แล้วให้สมาชิกเข้ามาทำงานโรงสีข้าวชุมชนโดยไม่ต้องลงทุนแต่ได้ค่าแรงทุกวัน เพื่อนำเงิน
มาคืนกลุ่ม และเป็นการแก้ปัญหาหนี้ในระบบ (3) การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก อาทิ ให้
ทุนการศึกษาบุตรสมาชิก ทุนชดเชยค่ารักษาพยาบาล ทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ ทุนสงเคราะห์คนพิการ
และผู้ด้อยโอกาส (4) การจัดทุนสาธารณประโยชน์ เช่น กิจกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม การกีฬา
การป้องกันยาเสพติด และปรับวิสัยทัศน์พัฒนาสิ่งแวดล้อม (สุพรรณ สำนวนสุช. 2557 :
สัมภาษณ์)

(2) การประเมินด้านประสิทธิผล พบว่า การจัดการองค์การด้านการ
ประเมินประสิทธิผลกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกได้ดำเนินการ 1) จัดทำบัญชีและ
ทะเบียน 2) การบริหารจัดการ 3) ระเบียบข้อบังคับ 4) ผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน
ดังรายละเอียด

2.1 การจัดทำบัญชีและทะเบียน

2.1.1 การจัดทำทะเบียน ได้แก่ ทะเบียนสมาชิก ทะเบียน
คุมเงิน ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้ และทะเบียนคุมทรัพย์สิน การจัดการโดยมอบให้เหรียญ
และกรรมการฝ่ายสินเชื่อรับผิดชอบดำเนินการให้แล้วเสร็จทันเวลา รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน

2.1.2 การจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ
บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินฝากธนาคารและหลักฐานประกอบบัญชี การจัดการองค์กร โดยมอบให้
เลขานุการ เหรียญ และฝ่ายการเงินรับผิดชอบดำเนินการให้ทันตามวันเวลาที่กำหนด รวดเร็ว
ถูกต้อง ชัดเจนเป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้

2.2 การบริหารจัดการ การจัดการองค์กรโดยมีการแบ่งภาระ
รับผิดชอบให้คณะกรรมการทุกคนเป็นการกระจายอำนาจการบริหารและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการ
ทุกคนได้มีบทบาทหน้าที่เต็มความสามารถ ซึ่งมีการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่
ได้รับมอบหมายดังนี้

2.2.1 ประธานกลุ่ม มีหน้าที่ เป็นผู้นำในการจัดประชุม
คณะกรรมการและสมาชิก การบริหารงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ประสานการ
ดำเนินงานระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก ปฏิบัติงานตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการและ
สมาชิก ติดตามการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มและรายงานความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอมอบหมายภารกิจ
ให้คณะกรรมการหรือสมาชิกไปดำเนินการตามความสามารถ ดูแลภาระงานให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันอยู่

เสมอ เป็นที่ปรึกษาให้คณะกรรมการและสมาชิก รองประธาน มีหน้าที่รับผิดชอบทำหน้าที่แทนประธานในกรณีที่ประธานกลุ่มไม่อยู่ หรือไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้

2.2.2 คณะกรรมการฝ่ายการเงิน ประกอบด้วย เภรัญญิก สิ้นเชื้อ มีหน้าที่ดังนี้ 1) รับฝากเงินสัจจะสะสมทุกเดือน พร้อมลงบันทึกการฝากเงินในสมุดคู่ฝากของสมาชิก 2) ตรวจสอบความถูกต้องของเงินฝาก 3) ทำบัญชีเงินฝากตามหมายเลขสมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบ 4) นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการรับฝากเงิน

2.2.3 ฝ่ายเงินกู้และรับชำระคืนเงินกู้ มีคณะกรรมการรับผิดชอบ จำนวน 5 คน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ รับฝากเงิน รับชำระเงินกู้ และดอกเบี้ย พร้อมลงลายมือชื่อรับไว้ (โดยเงินฝากคณะกรรมการจะลงบัญชีเงินกู้และดอกเบี้ยบันทึกการส่งคืนไว้ในการ์ด) ตรวจสอบความถูกต้องของเงินฝาก เงินกู้ และดอกเบี้ย ทำบัญชีเงินฝาก เงินกู้และดอกเบี้ยของทุกคน นำส่งเงินให้กับคณะกรรมการฝ่ายฝากหรือถอนเงิน รับผิดชอบบริการเอกสารขอกู้เงินให้สมาชิก รับคำร้องขอกู้ตามที่สมาชิกมายื่นความประสงค์ พิจารณาเงินกู้ร่วมกัน โดยพิจารณาและอนุมัติตามเกณฑ์

2.2.4 ฝ่ายติดตามหนี้ มีคณะกรรมการรับผิดชอบ จำนวน 2 คน มีบทบาทหน้าที่ 1) เตือนสมาชิกที่กู้ยืมเงินแล้วไม่คืนเงินกู้และดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป 2) ติดตามพูดคุย ชักชวนให้สมาชิกนำเงินกู้และดอกเบี้ยมาคืนคณะกรรมการ

2.2.5 ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้สมาชิกนำเงินมาฝาก (ระดมเงินฝาก) ฝากให้ตรงเวลา นำเงินกู้มาคืนพร้อมส่งดอกเบี้ยตามสัญญาและชี้แจงรายละเอียดอื่น ๆ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์มอบให้ประธานกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการ

การประเมินด้านประสิทธิผล ยังพบว่า คณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกยังได้จัดการองค์กรด้านสินเชื่อ งบดุล รายรับ-รายจ่าย กำไร-ขาดทุน และสวัสดิการ ดังรายละเอียด

เมื่อปี พ.ศ. 2552 ได้มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่าย โดยมีกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกเป็นแกนหลักในการดำเนินการ กลุ่มเครือข่ายชุมชน ประกอบด้วย กองทุนโคกระบือ กองทุนเงินล้าน กองทุนเรือนหุ้น สถาบันการเงินชุมชน กลุ่มลานตากข้าวบ้านโนนมะกอก กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน กองทุนแม่ของแผ่นดิน ธนาคารข้าวเพื่อการสงเคราะห์ กองทุนอยู่ดีกินดี กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยั้งฉางบ้านโนนมะกอก ผลจากการรวมกลุ่ม ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนในสถาบันการเงินของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก มากถึง 6,620,808 บาท ในปัจจุบัน ประสิทธิภาพด้านสินทรัพย์พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก มีสินทรัพย์ ได้แก่ อาคารที่ทำการ โรงสีข้าวชุมชน ลานตากข้าว โรงเรือนยั้งฉางเก็บผลผลิตทางการเกษตร และเงินทุนหมุนเวียน รวมสินทรัพย์ปัจจุบันเป็นเงินมากกว่า 6 ล้านบาท

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า การจัดการสินทรัพย์ของกลุ่มโดยการบริหารจัดการของคณะกรรมการ ประกอบด้วยประธานกลุ่ม คือนายสุพรรณ สำราญสุข กรรมการประกอบด้วย นายนพรัตน์ บัวลา นายศรีลา พรวัวไธสง

นายอุบล งามสุข นายเพ็ญ เกาะกลาง นางสมบุญ บัญชี นางเดือน สวยรูป นางวันดี แก้วนอก และนางสมหมาย ภูพานม โดยได้รับคำปรึกษาจากนักวิชาการภาครัฐและภาคชุมชนในพื้นที่ (สุพรรณบุรี สำนวนสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

ประสิทธิผลด้านสินเชื่อ พบว่า การให้บริการสินเชื่อ สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ได้แบ่งประเภทสินเชื่อเป็น เงินกู้ฉุกเฉิน เงินกู้สามัญ เพื่อให้สมาชิกนำไปลงทุนด้านการเกษตร ประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ ใช้จ่ายในครอบครัว การศึกษาบุตร เพื่อเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วน และใช้จ่ายอื่น ๆ และยังพบว่า การดำเนินการให้บริการสินเชื่อ กลุ่มได้ปฏิบัติตามระเบียบสถาบันการเงินชุมชน โดยยึดหลัก “เงินครบระบบดี มีระเบียบ” เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน แก้ปัญหานั่นนอกระบบที่เกิดขึ้นในชุมชน บริการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้สมาชิกไปประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มได้ดำเนินการมานานและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การให้กู้ยืม ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ให้สมาชิกกู้ยืมเงินจำนวน 200 ราย เป็นเงิน 2,620,000 บาท โดยแบ่งเป็นเงินกู้ฉุกเฉินจำนวน 1,500,000 บาท และ เงินกู้สามัญ จำนวน 1,120,000 บาท สมาชิกที่กู้ยืมเงินจะต้องส่งคืนภายในเวลา 1 ปี และต้อง ส่งดอกเบี้ยทุกเดือน เพื่อจะได้นำเงินไปบริการสมาชิกคนอื่น ๆ หรือบริการจัดการในกลุ่ม (ศรีลา พรวัวไธสง. 2557 : สัมภาษณ์)

ประสิทธิผลด้านงบดุล พบว่า การจัดทำงบดุล ประกอบด้วย บัญชีสินทรัพย์ บัญชีหนี้สิน และบัญชีทุน สำหรับระยะเวลา 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี เช่น งบดุลของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกงบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556สินทรัพย์ เงินฝากธนาคาร 3,218.46 บาท ลูกหนี้เงินกองทุน 301,200 บาท รวมสินทรัพย์ 304,418.46 บาท หนี้สินและทุนเงินฝากสัจจะ 190,030 บาท เงินค่าหุ้น 48,900 บาท เงินดอกเบี้ยเงินกู้ 15,300 บาท เงินดอกเบี้ยธนาคาร 1,358.29 บาท เงินกำไรสะสม 48,830.17 บาท รวมหนี้สินและทุน 304,418.46 บาท

ประสิทธิผลด้านรายรับ-รายจ่าย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทุกเดือนสามารถตรวจสอบได้จะมีการบันทึกรายการรับเงินและรายการจ่ายเงินทุกวัน แล้วนำมาสรุปเป็นรายเดือน

ประสิทธิผลด้านกำไร-ขาดทุน พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของกลุ่มเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทุกสิ้นปีดำเนินการกลุ่มได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ จากเริ่มต้นของการตั้งกลุ่มไม่เคยขาดทุน เพียงแต่ได้กำไรเล็กน้อยตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สามารถนำมาแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างการจัดสรรกำไรสุทธิรายได้ดอกเบี้ยจากการให้กู้ยืม 15,300.00 บาท ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร 1,358.29 บาท รวมรายได้ 16,658.29 บาทกำไรสุทธิ 16,658.29 บาท

ประสิทธิผลด้านสวัสดิการ พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกได้จัดสวัสดิการให้สมาชิก ได้แก่ สวัสดิการด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล ช่วยเหลือและสงเคราะห์ฌาปนกิจศพ ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ และการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร ดังนี้ การจัดสวัสดิการด้านการศึกษา โดยให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยไม่มีดอกเบี้ยรายละไม่เกิน 2,000 บาท 3 เดือนชำระคือให้สมาชิกค้ำประกัน 1 คน ให้บริการด้านการเงินช่วยเหลือช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี ให้เงินสนับสนุนทุนการศึกษาเด็กทุกปี ๆ ละ 20,000 บาท การรักษาพยาบาล โดยให้สมาชิกกู้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ยรายละไม่เกิน 2,000 บาท 3 เดือนชำระคืน ต้องมีใบรับรองแพทย์ หรือใบเสร็จรับเงินประกอบการกู้ยืมให้สมาชิกค้ำประกัน 1 คนช่วยเหลือและสงเคราะห์ฌาปนกิจศพรายละ 1,000-2,000 บาท ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชุมชน ปีละไม่เกิน 5,000 บาท การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มองค์กร โดยการจัดให้มีของที่ระลึกสำหรับสมาชิกทุกคนที่มีส่วนร่วมในการออมปีละไม่เกิน 30,000 บาท ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้เกิดพลังความสามัคคีของชุมชนปีละไม่เกิน 100,000 บาท

(3) การจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบดุล งบกำไร-ขาดทุน มีการจัดการโดยมอบหน้าที่ให้คณะกรรมการการเงินรับผิดชอบดำเนินการให้ถูกต้อง โปร่งใส พร้อมรับการประเมินอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน ได้แก่ ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสมทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปรายรับ-รายจ่าย การจัดการองค์กรโดยมอบหน้าที่รับผิดชอบให้ற்றுณิก ลินเชื้อ ตรวจสอบและกรรมการร่วมอีก 3 คน ร่วมกันจัดทำให้ถูกต้องโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

1.6.3 การสรรหาคณะกร

การจัดการเกี่ยวกับการสรรหาคณะกรกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก มีองค์ประกอบคือ ผู้ก่อตั้ง ทุนทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล

1) ผู้ก่อตั้ง

การสรรหาคณะกร เพื่อให้เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม หรือผู้ก่อตั้ง โดยสมาชิก ร่วมกันคัดเลือกบุคคลที่เป็นสมาชิกในกลุ่มที่มีคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี มีคุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย มีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ และสร้างความไว้วางใจให้แก่คนในชุมชนหรือให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิกด้วยกัน

จากคุณลักษณะดังกล่าวจึงคัดเลือกนายสุพรรณ สำราญสุข เป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่ม นอกจากนี้จะเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะภาวะการเป็นผู้นำที่ดี 5 ประการแล้ว นายสุพรรณ สำราญสุข ยังเป็นปราชญ์ชาวบ้าน เป็นครูภูมิปัญญาด้านการเกษตร และภูมิปัญญาพื้นบ้านอีกหลายอย่างที่คนในชุมชนให้การยอมรับ นายสุพรรณ สำราญสุข มีแนวคิดรวมกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในหมู่บ้านโนนมะกอกให้เป็นกลุ่มเดียว หรือเรียกว่า การบูรณาการกลุ่มอาชีพ โดยการรวมกลุ่มอาชีพทั้งหมดในหมู่บ้านโนนมะกอก ประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกรทำนา กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลโนนมะกอก กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มแม่บ้านพัฒนาอาชีพ กลุ่มศูนย์สาธิตการตลาด กลุ่มเยาวชน และกลุ่มโรงสีข้าว นำมาบูรณาการกัน เรียกว่า “กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก” โดยให้แต่ละกลุ่มคัดเลือกตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ

ดำเนินงานร่วมกันกำหนดระเบียบข้อบังคับขึ้นในกลุ่ม เพื่อให้ปฏิบัติไปในทางเดียวกันเข้าใจตรงกัน และผู้ก่อตั้งกลุ่มหรือประธานกลุ่มคนปัจจุบัน คือ นายสุพรรณ สำราญสุข

2) ทูทางสังคม

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ได้ดำเนินการก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยสมาชิกได้คัดเลือกนายสุพรรณ สำราญสุข เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม และได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่ม โดยการคัดเลือกจากสมาชิกที่มีคุณลักษณะหาประการเช่นเดียวกันกับผู้ก่อตั้ง ประกอบกับบ้านโนนมะกอกทุนทางสังคมหลายประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความอบอุ่น การรวมกลุ่มอาชีพ องค์กรชุมชน อาสาสมัคร ความสามัคคี ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเอื้ออาทร ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมชุมชนที่ได้สืบต่อกันมายาวนานรุ่นต่อรุ่น

เห็นได้จากชาวบ้านโนนมะกอกได้มีการรวมกลุ่มอาชีพ โดยมีบุคคลสำคัญที่มีความรู้ความสามารถแต่ละด้านเป็นหัวหน้ากลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มเกษตรทำนา กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มแม่บ้านพัฒนาอาชีพ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มศูนย์สาธิตการตลาด กลุ่มเยาวชน กลุ่มโรงสีข้าว กลุ่ม กข.คจ. และกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งแต่ละกลุ่มดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น มีผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้มีภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ได้สืบทอดจากบรรพบุรุษ ได้นำภูมิปัญญามาประกอบอาชีพในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้เกิดขึ้นหลายแห่ง

ดังนั้นการจัดการสรรหาบุคลากรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก โดยการนำของนายสุพรรณ สำราญสุข ผู้ก่อตั้งกลุ่ม มีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีทุนทางสังคมเป็นตัวแทนสมาชิก เพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ด้วยวิธีการคัดเลือกจากสมาชิก จึงได้คัดเลือกบุคคลที่มีทุนทางสังคม ดังนี้ 1) นายสุพรรณ สำราญสุข ทุนทางสังคมคือเป็นปราชญ์ชาวบ้านมีความรู้ความสามารถในการผลิตพันธุ์ข้าว คัดเลือกพันธุ์พืชไร่ สามารถสร้างรายได้ให้ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น และเป็นบุคคลที่มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเกษตร 2) นายนพรัตน์ บัวลา มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขดั้งเดิมของบ้านทับสวาย และเป็นผู้นำชุมชนด้านการพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขชุมชน 3) นายเพ็ญ เกาะกลาง เป็นผู้นำด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 4) เป็นผู้นำด้านกิจกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านโนนมะกอก 5) นายอุบล งามสุข มีความรู้ความสามารถด้านการจัดทำบัญชี การเงิน ธนาคาร การตลาด และรับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินของหมู่บ้าน 6) นายศรีลา พร้าวไธสง เป็นผู้นำกลุ่มกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านโนนมะกอก 7) นายสุพรรณ สำราญสุข เป็นผู้นำด้านศาสนา ประเพณีพิธีกรรม และวัฒนธรรมในท้องถิ่น 8) นายสมหมาย ภูพานม เป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน 9) นางเดือน สวยรูป คณะทำงานด้านกิจกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านโนนมะกอก 10) นางวันดี แก้วนอก ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าไหมมัดหมี่และทอผ้าฝ้าย

จะเห็นได้ว่า บุคลากรทั้งหมดที่สมาชิกสรรหาโดยการคัดเลือกเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก แต่ละคนมีทุนทางสังคมเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นในชุมชน (สุพรรณ สำราญสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การสรรหาบุคลากรผู้ที่มีวิสัยทัศน์เป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน คือ “เงินครบ ระบบดี มีระเบียบ” โดยผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ได้ดำเนินการจัดการดังนี้

- (1) ประชุมสมาชิกเพื่อทำความเข้าใจวิสัยทัศน์เป้าหมายในการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก
- (2) ระดมความคิดเห็นโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงวิสัยทัศน์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์เป้าหมายของการดำเนินงาน
- (3) ประชานที่ประชุมสรุปวิสัยทัศน์เป้าหมายของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก
- (4) คัดเลือกบุคลากรเพื่อเข้าร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม โดยเน้นบุคคลที่มีคุณลักษณะภาวะการเป็นผู้นำที่ดี 5 ประการ และให้สมาชิกคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นคณะกรรมการไม่เกิน 15 คน โดยมีตำแหน่งตามกฎระเบียบของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกได้คัดเลือกคณะกรรมการจำนวน 9 คน ประกอบด้วย นายสุพรรณ สำราญสุข นายนพรัตน์ บัวลา นายศรีลา พรวัวไรสง นายอุบล งามสุข นายเพ็ญ เกาะกลาง นางสมบุรณ์ บุญทิ นางเดือน สวยรูป นางวันดี แก้วนอก และ นายสมหมาย ภูผานม ทั้งนี้โดยให้คณะกรรมการคัดเลือกประธานกลุ่ม และตำแหน่งอื่น ๆ ในกลุ่มตามความเหมาะสม เพื่อให้คณะกรรมการได้ดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกตามที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของสมาชิก (อุบล งามสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

เป้าหมายกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก คือ

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกทุกคน
2. เพื่อพัฒนาสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน
3. เพื่อพัฒนาอาชีพ รายได้ของสมาชิกโดยระดมเงินออม
4. เพื่อจัดตั้งกองทุนให้เป็นแหล่งเงินทุน สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพและใช้จ่ายตามความจำเป็นของครอบครัว
5. เพื่อพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี ความยุติธรรมรู้จักเคารพความคิดเห็นของคนอื่น ให้ความร่วมมือโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน

4) กระบวนการทำงาน

การสรรหาบุคลากรมีกระบวนการทำงานเป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ได้มีการจัดการคัดเลือกสมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่ม จำนวน 9 คน กระบวนการทำงานประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบข้อบังคับดังนี้

- (1) โครงสร้างการบริหารงาน พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกมีคณะกรรมการดำเนินงานจำนวน 9 คน ซึ่งมาจากสมาชิกเป็น

ผู้เลือกตั้ง บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งมาทำงานแทนสมาชิกทุกคน ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในที่ประชุมประชาชน กล่าวคือ ต้องมีความรู้ และเสียสละ โดยแบ่งงานตามโครงสร้างการบริหาร ออกเป็น 4 คณะ ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการอำนวยการ 2) คณะกรรมการเงินกู้ 3) คณะกรรมการตรวจสอบ และคณะกรรมการส่งเสริมหรือคณะกรรมการจัดสวัสดิการ ซึ่งกรรมการแต่ละคณะมีหน้าที่ดังนี้

1.1 คณะกรรมการอำนวยการ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการอีก 1 คน คณะกรรมการอำนวยการ มีหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป็นที่พึงพอใจของสมาชิก ตลอดจนเป็นตัวแทนของสมาชิกในการประสานงานและติดต่อกับองค์กรภายนอก

1.2 คณะกรรมการเงินกู้ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานเงินกู้ รองประธานและกรรมการอีก 2 คน มีหน้าที่รับคำร้องขอกู้ยืมเงินของสมาชิก และมีหน้าที่พิจารณาให้สมาชิกกู้ยืมเงินจากกลุ่ม ติดตามโครงการและเร่งรัดหนี้สิน เดือนสมาชิกเกี่ยวกับวันครบกำหนดส่งคืนเงินกู้ เพื่อให้สมาชิกส่งเงินคืนตรงกับวันเวลาที่กำหนด

1.3 คณะกรรมการตรวจสอบ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ประธานตรวจสอบ และกรรมการอีก 2 คน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทุกประเภท และผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

1.4 คณะกรรมการส่งเสริมและจัดสวัสดิการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย นายสุพรรณ สำราญสุข ประธานกลุ่ม นายนพรัตน์ บัวลา รองประธาน นายศรีลา พรวัวไธสง เภรัญญิก นายอุบล งามสุข เลขานุการ นายเพ็ญ เกาะกลาง กรรมการฝ่ายตรวจสอบ นางสมบุรณ์ บุญทิ กรรมการฝ่ายสินเชื่อ นางเดือน สวยรูป กรรมการฝ่ายตรวจสอบ นางวันดี แก้วนอก กรรมการฝ่ายทวงถาม และนางสมหมาย ภูพานม กรรมการฝ่ายปฏิคม มีหน้าที่เชิญชวนผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกและจัดสรรกำไรของกลุ่ม เพื่อจัดเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิก เช่น ทุนการศึกษาแก่บุตรสมาชิก ค่ารักษาพยาบาล ฌาปนกิจสงเคราะห์ ทุนสาธารณประโยชน์ และทุนผู้ด้อยโอกาส

ทั้งนี้การบริหารจัดการเงินทุนของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกโดยคณะกรรมการทั้งหมด 9 คน ซึ่งแต่ละคนอาจจะทำหน้าที่หลายอย่างตามความเหมาะสม การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการให้สมาชิกกู้ยืมเงินจากกลุ่มไปลงทุนหรือขยายกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อครบกำหนดสัญญาสมาชิกจะต้องนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยส่งคืนกลุ่ม คณะกรรมการจะนำผลกำไรมาจัดสรรผลประโยชน์ให้สมาชิกตามสัดส่วนเงินทุนเรือนหุ้นของสมาชิกที่มีอยู่ในกลุ่ม โดยดำเนินการดังนี้ 1) เงินปันผล ตามหุ้นที่สมาชิกลงทุน 2) เงินทุนสำรอง เพื่อเป็นเงินหมุนเวียนภายในกลุ่ม หรือเพื่อเป็นหลักประกันของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก 3) เงินทุนสาธารณะ เพื่อแบ่งปันให้แก่การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมในชุมชนบ้านโนนมะกอก (สุพรรณ สำราญสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

(2) การจัดการเครือข่าย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านโนนมะกอกไม่มีเครือข่ายกั๊ยืมเงิน การจัดการกิจกรรมกั๊ยืมเงินจะพิจารณาให้สมาชิกกั๊ยืมเฉพาะวงเงินที่มีอยู่ในกลุ่ม โดยพิจารณาตามความเหมาะสมตามโครงการที่สมาชิกแนบมาพร้อมคำขอกั๊ยืมเงินซึ่งมีคณะกรรมการพิจารณาร่วมกัน จำนวนทั้งหมด 5 คน โดยพร้อมเพรียงทุกครั้ง

(3) กฎระเบียบ การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านโนนมะกอก ได้ดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยดี โดยมีกฎระเบียบข้อบังคับ ดังนี้

3.1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

3.2 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ตั้งอยู่เลขที่ 99/1 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

3.3 ระเบียบนี้ได้แก้ไขข้อบังคับเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2544 จนกว่าจะมี การแก้ไข

3.4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านโนนมะกอก คือ 1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านโนนมะกอก 2) เพื่อพัฒนาสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน 3) เพื่อพัฒนาอาชีพรายได้ของสมาชิกโดยระดมเงินออม เพื่อจัดตั้งกองทุนให้เป็นแหล่งเงินทุนสมาชิกสามารถกั๊ยืมเงินไปประกอบอาชีพ และใช้จ่ายตามความจำเป็นของครอบครัว 4) เพื่อพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี ความยุติธรรม รู้จักเคารพความคิดเห็นของคนอื่น ให้ความร่วมมือโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน

3.5 แหล่งที่มาของเงินทุน 1) เงินฝากสัจจะสะสมของสมาชิก 2) เงินฝากพิเศษของสมาชิก 3) ค่าสมัครและค่าธรรมเนียมแรกเข้า 4) เงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 5) เงินดอกเบี้ยสะสมเป็นทุนสำรองจ่ายทุกปี

3.6 การรับสมาชิก 1) ผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านบ้านโนนมะกอกมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนวันก่อตั้งกลุ่ม 2) มีอายุตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ (ผู้ปกครองรับรอง) 3) หนึ่งครัวเรือนสมัครเป็นสมาชิกได้มากกว่า 1 คน 4) สมาชิกต้องนำเงินมาฝากทุกวันที่ 5 ของเดือน และต้องมีเงินฝากสัจจะสะสมไม่น้อยกว่าเดือนละ 10 บาท และไม่เกิน 500 บาทต่อเดือน 5) ผู้สมัครต้องจ่ายค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ 20 บาท

3.7 ประเภทของสมาชิก 1) ประเภทสามัญ ได้แก่ คนในหมู่บ้านโนนมะกอก 2) ประเภทวิสามัญ ได้แก่ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน 3) สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ข้าราชการประจำ ข้าราชการบำนาญ คหบดี และผู้สนใจในกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

3.8 โครงสร้างกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการ รวม 9-15 คน และกรรมการต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น คณะกรรมการมีวาระอยู่ได้ 2 ปี เมื่อครบวาระ 2 ปี ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ภายใน 30 วัน โดยเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่ และผู้ดำเนินการเลือกตั้งคือ กรรมการที่ปรึกษา

3.9 หน้าที่ของคณะกรรมการ แบ่งออกดังนี้ 1) ประธาน มีหน้าที่เป็นประธานในการประชุมหรือเรียกประชุมคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก 2) รองประธาน มีหน้าที่ทำการแทนเมื่อประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือประธานมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน 3) เภรัญญิก มีหน้าที่จัดทำบัญชีการเงินและจัดเก็บดูแลรักษาเงินออม ตลอดจนนำเงินฝากธนาคาร 4) เลขานุการมีหน้าที่ประสานงานนัดประชุม สรุปบันทึกการประชุม ตลอดจนรายงานการประชุมให้ที่ประชุมทราบ 5) กรรมการตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของการจัดทำบัญชีทุกประเภท 6) กรรมการส่งเสริมหรือกรรมการสวัสดิการ มีหน้าที่พิจารณาโครงการหรือกิจกรรมตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3.10 ประเภทเงินกู้ 1) กู้เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ 2) กู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน

3.11 วงเงินกู้ ไม่เกินรายละ 3 หมื่นบาท ผู้กู้ต้องหาคนค้ำประกันสัญญา ซึ่งผู้ค้ำจะต้องเป็นสมาชิกในกลุ่มเท่านั้น

3.12 เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ 1) มีเงินฝากสัจจะสะสมอย่างสม่ำเสมอ 2) เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง 3) ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน

3.13 การจัดสรรกำไรประจำปี 1) เงินประกันความเสี่ยงร้อยละ 15 2) เงินสมทบกองทุนร้อยละ 20 3) เงินเฉลี่ยคืนผู้กู้ร้อยละ 15 4) เงินค่าตอบแทนกรรมการร้อยละ 20 5) เงินทุนสวัสดิการร้อยละ 5 6) เงินทุนสาธารณประโยชน์ร้อยละ 10 7) เงินทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพร้อยละ 10 8) เงินอื่น ๆ ที่คณะกรรมการเห็นสมควร ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2544 (สุพรรณ สำราญสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

ระบบข้อมูล

การสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดทำระบบข้อมูลและการจัดเก็บความปลอดภัยของข้อมูล โดยคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้คณะกรรมการด้วยกันเป็นการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน สามารถช่วยเหลือกันได้ หรือคณะกรรมการกลุ่มอาจเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้แก่สมาชิก และคณะกรรมการกลุ่มตามเวลาและโอกาสที่เหมาะสม (อุบลงามสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ยังพบว่า การสรรหาบุคลากร กระบวนการทำงาน ผู้ก่อตั้งกลุ่ม ยังได้ประชาคมสมาชิกให้มีหลักในการสรรหาบุคลากรอย่างเหมาะสม โดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีทุนทางสังคม มีผลงานเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนเพื่อเข้ารับตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม โดยเฉพาะสมาชิกอาจมีโอกาสดำเนินการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการบริหาร ซึ่งมีตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ได้แก่ ตำแหน่งประธานกลุ่ม ตำแหน่งรองประธาน ตำแหน่งเลขานุการ ตำแหน่งเภรัญญิก ตำแหน่งบัญชี ตำแหน่งฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน ตำแหน่งฝ่ายตรวจสอบ และตำแหน่งฝ่ายส่งเสริม

ปัจจุบันคณะกรรมการได้คัดเลือกตัวบุคคลตามความสามารถและตาม ความเหมาะสมกับตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ดังนี้ ตำแหน่งประธานกลุ่ม นายสุพรรณ สำราญสุข รองประธาน

นายศรีลา พรวัวไธสง เจริญฤๅก นายอุบล งามสุข เลขานุการ นายเพ็ญ เกาะกลาง กรรมการฝ่าย
ตรวจสอบ นางสมบูรณ์ บุญที กรรมการสินเชื่อ นางเดือน สวยรูป นางวันดี แก้วนอก กรรมการ
ติดตามทวงหนี้ นางสมหมาย ภูผานม (เพ็ญ เกาะกลาง. 2557 : สัมภาษณ์)

5) การประเมินผล

การสรรหาบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการประเมินผลการดำเนินงานของ
กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก มีการจัดการ ดังนี้

(1) คณะกรรมการบริหาร หรือกรรมการอำนวยการ โดยให้
คณะกรรมการคัดเลือกกันเอง ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ เจริญฤๅก
มีหน้าที่รับผิดชอบ (1) การพิจารณารับสมัคร (2) การรับฝากเงิน (3) การกำหนดการประชุมใหญ่
การจัดทำงบดุล และผลการดำเนินงานของกลุ่มเสนอต่อที่ประชุม (4) การกำหนดวงเงินกู้ (5) การ
จัดสรรเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน

(2) คณะกรรมการสินเชื่อ (เงินกู้) ให้คณะกรรมการคัดเลือกกันเอง
ประกอบด้วย ประธานสินเชื่อ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการอีก 1 คน มีหน้าที่รับผิดชอบ
(1) พิจารณาใบคำร้องขอกู้ของสมาชิก (2) สอดส่อง ดูแล ติดตามสมาชิกผู้กู้ รวมทั้งเยี่ยมเยียนและ
ช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ได้

การจัดการสรรหาบุคลากรเพื่อรับตำแหน่งคณะกรรมการสินเชื่อ
โดยคณะกรรมการทั้ง 9 คน ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกตามความเหมาะสม

(3) คณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย ประธานตรวจสอบ
รองประธาน เลขานุการ และกรรมการอีก 1 คน มีหน้าที่รับผิดชอบ (1) ตรวจสอบบัญชีและ
เอกสารทางการเงินของกลุ่ม (2) ตรวจสอบเอกสารประกอบต่าง ๆ (3) ตรวจสอบการดำเนินงานของ
คณะกรรมการต่าง ๆ (4) ดูแลหรือติดตามความเห็นความต้องการของสมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่มี
ต่อกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

(4) คณะกรรมการส่งเสริม ประกอบด้วย ประธานส่งเสริม
รองประธาน เลขานุการ และกรรมการอีก 1 คน มีหน้าที่รับผิดชอบ (1) เชิญชวนผู้สนใจสมัครเป็น
สมาชิกกลุ่ม (2) ให้การศึกษาและฝึกอบรมสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุน
หมู่บ้าน และความรู้อื่น ๆ ที่สมาชิกต้องการ (3) ประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของกลุ่มให้
สมาชิกและบุคคลทั่วไปได้ทราบความเคลื่อนไหว ทั้งนี้การสรรหาบุคลากรเข้ารับตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อ
เตรียมการเข้ารับการประเมินผลการทำงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสร้างความพึง
พอใจให้แก่สมาชิกทุกคนและสร้างชื่อเสียงให้ชุมชนตลอดไป (สมบูรณ์ บุญที. 2557 : สัมภาษณ์)

1.6.4 การสั่งการ

การดำเนินงานในองค์กรใดก็ตามจะต้องมีหัวหน้าคนหนึ่งสำหรับสั่งการอาจจะ
แยกเป็นกลุ่มตามความสามารถเฉพาะตัวบุคคลก็อาจทำได้ ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม
วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก คือ
นายสุพรรณ สำราญสุข และยังได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานกลุ่ม มีอำนาจในการสั่งการโดยตำแหน่ง
สามารถ

ลงลายมือชื่อในเอกสารเกี่ยวกับการเงินของกลุ่ม โดยผ่านการประชุมคณะกรรมการลงมติเห็นชอบ และอยู่ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสมาคมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

2) ทูทางสังคม

การสั่งการโดยประธานกลุ่ม สามารถสั่งการได้โดยตำแหน่งที่ได้รับคัดเลือก และทูทางสังคม ซึ่งชาวบ้านให้การยอมรับการปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ เสียสละ สร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำงานด้วยความโปร่งใส

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

การดำเนินงานของกลุ่มสมาคมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ปัจจุบันมีการจัดการโดยประธานกลุ่ม คือ นายสุพรรณ สำราญสุข เป็นคนสั่งการ ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการดำเนินงานกลุ่ม โดยมุ่งเน้นความรักความสามัคคี การรวมพลังของคนในชุมชน การแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีเป้าหมาย 5 ประการ คือ

- 1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในชุมชน
- 2) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้มีคุณธรรม
- 3) เพื่อจัดหาอาชีพ รายได้ของสมาชิกโดยระดมเงินออม
- 4) เพื่อจัดตั้งกองทุนให้เป็นแหล่งเงินทุนสมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปลงทุนหรือใช้จ่ายตามความจำเป็นของครอบครัว
- 5) เพื่อพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี ยุติธรรม รู้จักเคารพความคิดเห็นของคนอื่น ให้ความร่วมมือโดยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน

4) กระบวนการทำงาน

กลุ่มสมาคมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก กระบวนการทำงานของกลุ่มสมาคมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกทำงานอย่างมีระบบ มีการประสานสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งภาระงานออกเป็น คณะกรรมการสินเชื่อ คณะกรรมการตรวจสอบ และคณะกรรมการส่งเสริม โดยได้รับคำสั่งจากประธานกลุ่มหรือประธานแต่ละคณะ การดำเนินงานมีการติดตามประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้อง เอกสารการจัดทำบัญชีสามารถตรวจสอบได้ โปร่งใส เป็นปัจจุบัน

5) การประเมินผล

การประเมินผลของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสมาคมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก มีการสั่งการเพื่อเตรียมการประเมินด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานแต่ละฝ่ายทุกปี การดำเนินงานโดยมีประธานกลุ่มเป็นคนสั่งการยึดกฎระเบียบของกลุ่มเป็นสำคัญในการดำเนินงาน โดยมีคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน 95 คน ร่วมกันรับผิดชอบ เสียสละเวลาทำงานด้วยความซื่อสัตย์ เป็นที่ไว้วางใจของสมาชิก ยุติธรรม เคารพความคิดเห็นของคนอื่นอย่างมีเหตุผล (สุพรรณ สำราญสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

1.6.5 การควบคุม

การดำเนินกิจกรรมกลุ่มสมาคมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก มีการควบคุมการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังรายละเอียด

1) ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้ง พบว่า ผู้ก่อตั้งกลุ่มกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

บ้านโนนมะกอก คือ นายสุพรรณ สำราญสุข และนายแสวง ทิมไธสง จากเป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่ม นายสุพรรณ สำราญสุข ได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานกลุ่ม มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งมีระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม อันเกิดจากการตกลงร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันร่างระเบียบข้อบังคับขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทั่วยายเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงาน

2) ทุนทางสังคม

การควบคุมทุนทางสังคม พบว่า สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน บ้านโนนมะกอก มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกันเห็นได้จากการค้าประกันสัญญากู้เงินตามระเบียบ เงินสินเชื่อของกลุ่ม การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเกี่ยวกับเงินฝากสัจจะสะสมรายเดือน ส่งผลให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น สามารถให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกได้มากขึ้น โดยมีคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้ควบคุมการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มเป็นหลักฐานสำคัญในการดำเนินงาน (อุบล งามสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

วิสัยทัศน์ของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก คือ “เงินครบ ระบบดี มีระเบียบ” เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันทั้งคณะกรรมการและสมาชิก หรือเป็นสิ่งควบคุมการมีวินัยในการใช้จ่ายของคณะกรรมการและสมาชิกดังรายละเอียด “เงินครบ” หมายถึงสมาชิกที่กู้ยืมเงินจากกลุ่มเพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพ เมื่อครบกำหนดเวลาตามสัญญา สมาชิกจะต้องนำเงินมาส่งคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยตามที่ระบุไว้ในสัญญา

“ระบบดี” การควบคุมการดำเนินงานของสมาชิกเริ่มจากการส่งเรื่องขอกู้ยืมเงิน สมาชิกจะต้องปฏิบัติตามกฎกติกาหรือระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ได้แก่ วัน เวลา เปิดให้บริการสมาชิก โดยเปิดทำการทุกวันจันทร์ และวันพฤหัสบดี เริ่มเวลา 08.30 น. ถึงเวลา 13.00 น. สมาชิกทุกคนจะต้องปฏิบัติ

“มีระเบียบ” การให้บริการสมาชิก คณะกรรมการจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมั่นใจ ควบคุมการให้บริการของสมาชิก อาทิ การเข้าแถวเพื่อรับการให้บริการโดยไม่ลัดคิว การจัดส่งเอกสารคำขอกู้ครบถูกต้องตามระเบียบของกลุ่ม วันเวลาที่กำหนด และส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้ครบตามวันเวลาที่กำหนด

เป้าหมาย กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ดำเนินกิจกรรมโดยมีเป้าหมายหลัก 5 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ โดยมีการควบคุมการใช้จ่ายของสมาชิกให้เป็นไปตามโครงการที่สมาชิกยื่นเสนอ ซึ่งจะมีคณะกรรมการออกติดตามโครงการที่สมาชิกยื่นกู้ 2) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้มีคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ “ความซื่อสัตย์” โดยควบคุมการอนุมัติเงินกู้โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของโครงการที่แนบมาพร้อมคำขอกู้ “เสียสละ” โดยให้รู้จักการเสียสละเมื่อมีเงินทุนหมุนเวียนน้อย เปิดโอกาส ให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนจริงกู้ยืมก่อน “รับผิดชอบ” เมื่อสมาชิกกู้ยืมเงินไปแล้วต้องรับผิดชอบต่อนำมาคืนตรงตามวันเวลาที่ทำสัญญา “ความเห็นอกเห็นใจกัน” โดยช่วยเหลือค้า

ประกันเงินกู้ซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างมีความไว้วางใจกัน เป็นการควบคุมหรือให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน (เพ็ญ เกษกลาง. 2557 : สัมภาษณ์)

4) กระบวนการทำงาน

การควบคุมกระบวนการทำงานของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบข้อบังคับ และการจัดสวัสดิการ โดยมี การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การควบคุมกระบวนการทำงานโดยคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งมี นายสุพรรณ สำราญสุข เป็นประธานในการควบคุม เพื่อให้งานทุกอย่างเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภาพประกอบ 51 สมาชิกกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านเข้ารับฟังการให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่

5) การประเมินผล

การประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก พบว่า มีการประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โดยตรวจสอบการจัดทำบัญชีรับจ่าย การให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิก การแบ่งปันผลประโยชน์ และการจัดสวัสดิการให้สมาชิกได้รับการบริการอย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบจากภาครัฐออกมาประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มทุกปี คณะกรรมการและสมาชิกจะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกและคนในชุมชนทุกคน (สุพรรณ สำราญสุข. 2557 : สัมภาษณ์)

2. สภาพปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

2.1 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

2.1.1 การวางแผน

ปัญหาการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า ขาดการวางแผนผู้สืบทอด ปัจจุบันผู้ก่อตั้งกลุ่มหาผู้สืบทอดจากคนเดิมยาก เจตนาารมณ์ของผู้ก่อตั้งคนแรกมีความคิดดีเป็นที่พอใจของสมาชิกผู้มาดำเนินการสานต่อต้องศึกษารายละเอียด เพื่อพัฒนาต่อยอดแนวคิดของผู้ก่อตั้งคนเดิม และต้องให้ดีขึ้นกว่าเดิม ประธานคนใหม่ยังไม่ได้ใช้แนวคิดของตนเท่าที่ตั้งเป้าหมายไว้ เพราะต้องสานต่อแนวคิดของผู้ก่อตั้งคนเดิม ซึ่งเป็นคุณพ่อของตนเองผลการดำเนินงานยังไม่เด่นชัดเหมือนว่ายังไม่มีการดำเนินงาน ทูทางสังคม พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับการทำนาทำไร่ หรือทำงานบ้าน ไม่สนใจเวลานัดหมายการประชุม เข้าประชุมล่าช้า และยังขาดวินัยในการฟังวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้ซ้าซ้อน เนื่องจากในชุมชนมีการรวมกลุ่มอาชีพ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐหลายกลุ่ม สมาชิกมีโอกาสกู้ยืมเงินเพื่อลงทุนประกอบอาชีพได้หลายทาง และยังพบว่า ยังมีสมาชิกเป็นหนี้ในระบบ ดอกเบี้ยสูง ลูกหนี้ไม่มีเงินชำระคืน ทำให้เกิดปัญหาในชุมชน เช่น ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้ทำร้ายร่างกาย ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม ได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนเพื่อให้สมาชิกดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปัญหากระบวนการทำงานพบว่า การจัดสรรกำไรเพื่อมาใช้ในกิจกรรมสวัสดิการมีน้อยไม่เพียงพอต่อการบริการสมาชิก การจัดองค์กรพบว่า คณะกรรมการยังต้องขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการองค์กรโดยเฉพาะการจัดการด้านบัญชี การเงิน พัสดุ ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่มีความรู้ไม่ตรงกับงาน เป็นเพียงใช้ความสามารถจากประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติมานานจนเกิดทักษะ ซึ่งปัจจุบันการทำบัญชีแบบดั้งเดิมล้าสมัย ไม่ทันต่อระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ จะต้องให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาช่วยโดยจ่ายค่าแรงงานทุกครั้ง ทำให้เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายของกลุ่มมากขึ้นการประเมินผลพบว่าสมาชิกมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น เนื่องจากกลุ่มให้สินเชื่อวงเงินสูงขึ้น ประกอบกับสมาชิกผู้เงินได้หลายทางขาดวินัยการใช้เงิน และยังพบว่า สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ เนื่องจากขาดความรู้ในการจัดการเงินทูนอย่างถูกวิธี ซึ่งกลุ่มจะต้องช่วยเหลือในการให้ความรู้อย่างเร่งด่วน ปัญหาด้านการจัดสวัสดิการบริการสมาชิกไม่ทั่วถึง เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณด้านสวัสดิการยังมีน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิก ซึ่งคณะกรรมการจะต้องรีบดำเนินการแก้ไข (เจริญ แต่งทรัพย์. 2557 : สัมภาษณ์)

2.1.2 การจัดองค์กร

ปัญหาการจัดองค์กร ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง พบว่า ผู้ก่อตั้งองค์กรเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพ นับถือ แต่ยังมีขาดเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติด้านความรู้หรือคุณวุฒิ การก่อตั้งองค์กรจึงประสบปัญหาผู้นำองค์กรมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มประสบปัญหาการใช้วัสดุอุปกรณ์สื่อสมัยใหม่ ทูทางสังคมพบว่า การลงทุนประกอบอาชีพสมาชิกยังมีค่านิยมที่จะลงทุนอาชีพใหม่ เช่น ค้าขาย ซึ่งตนเองไม่มีพื้นฐานทางการค้า ทำให้ขาดทุนไม่สามารถส่งเงินต้นและดอกเบี้ยคืนตามสัญญาได้วิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มยังไม่ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากสมาชิกบางคนยังมีหนี้หลายทางกระบวนการทำงานพบว่า

คณะกรรมการส่วนใหญ่ยังเป็นคนรุ่นเก่า การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือการเข้าถึงข้อมูลยังล่าช้า ทำให้การดำเนินงานยังเป็นแบบดั้งเดิม ซึ่งควรจะสนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาร่วมกระบวนการทำงานของกลุ่ม จะทำให้กิจกรรมกลุ่มก้าวหน้าได้มากกว่านี้การประเมินผลพบว่า คณะกรรมการรับผิดชอบงานมากเกินไป เนื่องจากสมาชิกเพิ่มขึ้น ประกอบกับคณะกรรมการมีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์น้อย การดำเนินงานจึงล่าช้า

2.1.3 การสรรหาบุคลากร

ปัญหาการสรรหาบุคลากร ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ทูททางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังนี้ ปัญหาผู้ก่อตั้งพบว่า ปัจจุบันการสรรหาบุคลากร ผู้ก่อตั้งกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มหายากเพราะไม่มีค่าตอบแทนเป็นรายเดือน หรือค่าตอบแทนน้อย ไม่คุ้มกับการเสียเวลาทูททางสังคม พบว่า ความเอื้อเฟื้อของคนในชุมชนลดน้อยลง เนื่องจากคนรุ่นใหม่ต่างคนต่างทำงานนอกบ้านไม่มีเวลาได้พบปะสังสรรค์กันในชุมชนกระบวนการทำงานพบว่า บุคลากรกลุ่มหรือคณะกรรมการกลุ่มที่อยู่ประจำมีน้อย เพราะต่างคนต่างต้องหารายได้ให้ครอบครัว จึงออกทำงานนอกบ้านที่มีค่าตอบแทนหรือมีรายได้ประจำ ทำให้กระบวนการทำงานยังมีปัญหาผลการประเมินผล พบว่า คณะกรรมการได้รับผิดชอบงานเพิ่มมากขึ้น แต่การจัดสรรค่าตอบแทน คณะกรรมการยังใช้ระเบียบข้อบังคับเดิมซึ่งน้อยมาก

2.1.4 การสั่งการ

ปัญหาการสั่งการ ได้แก่ผู้ก่อตั้งพบว่า ประสบปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกไม่พอใจในการสั่งการโดยเฉพาะการติดตามทวงหนี้ และการอนุมัติเงินกู้กระบวนการทำงานพบว่า กรรมการแต่ละคนรับผิดชอบงานมากเกินไป ค่าตอบแทนน้อยการประเมินผลพบว่า ประสบปัญหาภาระงานที่ได้รับมอบหมาย กรรมการแต่ละคนได้รับงานมากเกินไปความสามารถและเวลาที่จำกัด

2.1.5 การควบคุม

ปัญหาการควบคุม ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของผู้ก่อตั้งเท่าที่ควร ทูททางสังคม พบว่า สมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานทางสังคมมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ยังออกไปรับจ้างทำงานนอกบ้าน ซึ่งมีรายได้ทุกวันถ้าวันใดไม่ทำงานเงินที่จะใช้จ่ายในครอบครัวก็หมดไป กระบวนการทำงานพบว่า การควบคุมเงินกู้ที่สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่สมาชิกเขียนโครงการมา หรือสมาชิกนำเงินที่กู้ได้ไปใช้ไม่ถูกต้องกับโครงการ ทำให้เกิดปัญหาตามมาคือไม่มีเงินมาคืนกลุ่มตามสัญญาการประเมินผลพบว่า คณะกรรมการทำงานล่าช้าเนื่องจากกรรมการส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่า ยังใช้เครื่องมือสมัยใหม่ไม่ได้ ประกอบกับเอกสารหลักฐานทางการเงินเพิ่มมากขึ้น คณะกรรมการยังมีจำนวนเท่าเดิม ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานจึงเป็นปัญหาการควบคุมเป็นอย่างมาก (เจริญ แต่งทรัพย์. 2557 : สัมภาษณ์)

2.2 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขี้เหล็กตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ

2.2.1 การวางแผน

ปัญหาการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า ยังเป็นคนเดิมหาคนที่จะมาสืบสานการดำเนินงานยาก เพราะไม่มีค่าตอบแทนที่มั่นคงทูททางสังคมพบว่า สมาชิกยังขาดความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น การทำนา ทำการเกษตร และงานฝีมือ งานหัตถกรรม

จักสาน ทอผ้า อันจะเกิดรายได้ ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้าน ซึ่งเหล็กจำนวนไม่น้อยวิสัยทัศน์เป้าหมาย พบว่า การจัดหาเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย สมาชิกยังต้องการกู้ยืมอีกจำนวนมากกระบวนการทำงานพบว่า สมาชิกไม่เข้าใจข้อดีข้อเสีย และวิธีการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ การดำเนินงานต้องใช้เวลา ผลการดำเนินงานเป็นสิ่งที่จะต้องติดตามการรวมกลุ่มแต่ละกลุ่มเริ่มแรกยังไม่เข้าใจ เพราะยังไม่ลงมือปฏิบัติงาน สมาชิกบางรายจึงมีทัศนคติที่ไม่ดี และยังพบว่า คณะกรรมการต้องทำงานหนัก มีภาระรับผิดชอบงานมาก เนื่องจากสมาชิกมีจำนวนมากขึ้น การพิจารณาโครงการต้องใช้เวลาานาน ประกอบกับการเป็นการเริ่มต้นของการก่อตั้งกลุ่ม การจัดทำเอกสารการเงินต้องมีความรอบคอบ และต้องขอความช่วยเหลือไปยังเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมาอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การประเมินผลปัญหาสินทรัพย์ พบว่า เงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิกสินเชื่อ พบว่า สมาชิกขาดความรู้ในการวางแผนการใช้เงิน ทำให้ มีหนี้สินหลายทาง เพราะต้องการส่งคืนเงินกู้ให้ทันตามเวลาที่กำหนด เพื่อไม่ให้ตัวเองผิตนดงบดุล พบว่า ต้องขอความช่วยเหลือจากองค์กรภาครัฐ คือ เจ้าหน้าที่จากพัฒนาชุมชนอำเภอมาช่วยตรวจสอบความถูกต้องก่อนถึงวันปิดงบดุลรายรับ-รายจ่าย ไม่พบปัญหา เพราะมีการวางแผนการจัดทำบัญชีรับ-จ่าย โดยจัดทำให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอกำไร-ขาดทุน ไม่พบปัญหา เพราะการดำเนินงานไม่เคยขาดทุนและการจัดทำบัญชีจัดสรรกำไรมีความชัดเจน ถูกต้อง ตรวจสอบได้สวัสดิการ พบว่า การบริการไม่ทั่วถึงเนื่องจากงบจัดสรรกำไรที่นำมาจัดสวัสดิการมีน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการสมาชิก

โดยสรุปปัญหาการวางแผนคณะกรรมการยังมีประสบการณ์ในการวางแผนการดำเนินงานน้อย ควรได้รับการอบรมให้ความรู้เพื่อการดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม (ถวิล ทวีฤทธิ์. 2557 : สัมภาษณ์)

2.2.2 การจัดองค์กร

ปัญหาการจัดองค์กร ได้แก่ผู้ก่อตั้งพบว่า สมาชิกหลายคนเข้าใจว่าการก่อตั้งกลุ่มเป็นการรวมอำนาจ เพื่อผลประโยชน์ของคนบางกลุ่มทางการเมือง ส่งผลให้สมาชิกปฏิเสธในการเข้าร่วมกิจกรรมทุนทางสังคมพบว่า สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านซึ่งเหล็ก ยังขาดความรู้ในการนำทุนทางสังคมมาใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น การทำนาด้วยปุ๋ยชีวภาพ การทอผ้าไหมมัดหมี่และอื่น ๆ ควรได้รับการส่งเสริมวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ปัญหาเกิดจากสมาชิกยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยกับเครื่องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ รถจักรยานยนต์และอื่น ๆ ตามค่านิยมของคนรุ่นใหม่กระบวนการทำงานพบว่า คณะกรรมการมีภาระงานมาก ค่าตอบแทนน้อย คนรุ่นใหม่ไม่สนใจเข้ามาทำงานในกลุ่ม การทำงานยังใช้กระบวนแบบดั้งเดิมทำให้การดำเนินงานล่าช้าการประเมินผลพบว่า บุคลากรในองค์กรมีความรู้ต่ำ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงินยังใช้เครื่องมือแบบดั้งเดิม การใช้คอมพิวเตอร์ต้องใช้เวลาอีกนาน การจัดเตรียมรับการประเมินซึ่งเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งคณะ (ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

2.2.3 การสรรหาคูการ

ปัญหาการสรรหาคูการ ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า การสรรหาคูการเพื่อให้เป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่มหายาก โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะเป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่ม เพราะไม่มีค่าตอบแทน ประกอบกับงานการเงินเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบสูง ไม่คุ้มค่ากับการถูกตำหนิหากงานผิดพลาดทุนทางสังคมพบว่า บุคลากรในชุมชนหายาก เพราะคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ส่วนใหญ่ออกไป

ทำงานในเมืองหรือจังหวัดอื่นเพราะมีค่าตอบแทนสูงกระบวนการทำงานพบว่า สรรหาบุคลากรเข้ามา
รับผิดชอบหรือทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงานยากมากเพราะไม่มีเงินเดือน ประกอบกับ
กระบวนการทำงานยุ่งยากเสียเวลาประกอบอาชีพการประเมิณผล พบว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้
เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีโดยตรง คณะกรรมการดำเนินงานชุดปัจจุบันทำงานจากประสบการณ์ที่เคยเป็น
กรรมการกลุ่มหลายสมัย การดำเนินงานยังล่าช้า

2.2.4 การสั่งการ

ปัญหาการสั่งการ ได้แก่ผู้ก่อตั้งพบว่า ปัญหาสมาชิกไม่พอใจการอนุมัติเงินกู้และ
การติดตามทวงหนี้ทุนทางสังคม พบว่า สมาชิกไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แม้ว่าจะมีการประชุม
ชี้แจงหลายครั้ง เช่น การปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินไว้ใช้ในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่าย สมาชิกยังนิยม
ซื้อผักที่ตลาดมาประกอบอาหาร ซึ่งเข้าใจว่าเป็นการประหยัดเวลากระบวนการทำงานพบว่า
กรรมการแต่ละคนรับผิดชอบงานตามคำสั่ง มากเกินความสามารถ ทำให้กระบวนการทำงานล่าช้า
หรือมีข้อผิดพลาด เสียเวลานำกลับมาแก้ไข การประเมิณผลพบว่า ต้องใช้เวลาจัดทำเอกสารหลักฐาน
ทางการเงินนาน เพราะกรรมการส่วนใหญ่อาวุโสมาก (อิม พลอนันต์. 2557 : สัมภาษณ์)

2.2.5 การควบคุม

ปัญหาการควบคุม ได้แก่ผู้ก่อตั้งพบว่า หาบุคลากรเข้ามารับผิดชอบแทนยาก
เพราะกลุ่มมีสมาชิกมากขึ้นการควบคุมต้องเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นสูง มีประสบการณ์ในการทำงาน
และเป็นบุคคลที่ชุมชนยอมรับทุนทางสังคมพบว่า ผู้มีความสามารถในการควบคุมการดำเนินงานของ
กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก ต้องเป็นบุคคลที่มีทุนทางสังคมสูงเป็นที่ยอมรับของคนใน
ชุมชน จึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งที่จะหาบุคคลมาสืบสานได้ยากวิสัยทัศน์เป้าหมาย พบว่า ยังไม่ประสบ
ผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะสมาชิกยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยตามค่านิยมของคนรุ่นใหม่ยากต่อการควบคุม
กระบวนการทำงานพบว่า ปัญหาเกิดจากสมาชิกรู้เงินที่กู้ได้ไปใช้ไม่ตรงกับโครงการที่เสนอ เมื่อครบ
สัญญาไม่มีเงินมาคืนกลุ่มสร้างปัญหาให้ผู้ค้าและสมาชิกคนอื่นที่รอคิวกู้ยืมการประเมิณผลพบว่า
คณะกรรมการทำงานหนักแต่ละคนมีภาระรับผิดชอบงานมาก ประกอบกับการใช้เครื่องมือสมัยใหม่ยัง
ไม่คล่องแคล่วทำให้การดำเนินงาน การจัดทำบัญชีหลักฐานทางการเงินหรือข้อมูลอื่น ๆ ล่าช้า
(ประชุม รุจาคม. 2557 : สัมภาษณ์)

2.3 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวังตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา

2.3.1 การวางแผน

ปัญหาการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า การก่อตั้งกลุ่มเริ่มแรกประสบปัญหาการ
ทำความเข้าใจระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการเกี่ยวกับการพิจารณาเงินกู้ เนื่องจากคณะกรรมการ
ขาดความรู้เรื่องการพิจารณาความเหมาะสมของโครงการ และปัญหาการจัดทำเอกสารต่าง ๆ ซึ่ง
จะต้องศึกษาทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน และยังพบว่า บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการ
ทำบัญชีการเงิน และคอมพิวเตอร์ ไม่มีโอกาสเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน เนื่องจากมี
ญาติพี่น้องน้อยผู้สะดวกเสียบุคคลที่มีญาติพี่น้องจำนวนมากไม่ได้ ทุนทางสังคมพบว่า สมาชิกยังขาด
ความรู้ในการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ได้สืบทอดจากบรรพบุรุษมาใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต จึงทำให้การ
ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ต้องใช้ทุนจากการกู้ยืมเงินวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า ยังไม่ประสบผลสำเร็จ
ตามที่กำหนดไว้เพราะกลุ่มมีทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิกกระบวนการทำงาน

พบว่า คณะกรรมการยังขาดความรู้การทำบัญชี เพราะขาดการวางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนมีการก่อตั้ง
 กลุ่มการประเมินผลพบว่า สมาชิกยังต้องการเงินทุนจำนวนมาก เพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพ
 และยังพบว่า สมาชิกขาดความรู้ในการจัดการเงินทุนที่ถูกต้องวิธี
 (ปราณี ธรรมวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

2.3.2 การจัดองค์กร

ปัญหาการจัดองค์กร ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า กลุ่มยังขาดสมาชิกที่เป็นผู้ชายเพราะ
 ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง การจัดองค์กรควรจะให้มืออัตรส่วนผู้หญิง-ผู้ชายใกล้เคียงกันทุนทางสังคมพบว่า
 ทุนแบบดั้งเดิม เช่น ผู้นำทางศาสนาวัฒนธรรม ช่างทอผ้ามัดหมี่หายาก เพราะเป็นหมู่บ้านตั้งใหม่
 ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากต่างจังหวัดการจัดตั้งองค์กรยังมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขวิสัยทัศน์เป้าหมาย
 พบว่า ยังประสบปัญหาการหมุนเวียนเงินทุนเพราะยังมีสมาชิกหลายรายที่คืนเงินต้นและดอกเบี้ยไม่
 ตรงตามกำหนดในสัญญากระบวนการทำงานพบว่า คณะกรรมการกลุ่มรับผิดชอบงานมากเนื่องจาก
 สมาชิกเพิ่มจำนวนมากขึ้น กรรมการมีเพียง 11 คน ภาระงานจึงเพิ่มมากขึ้นการประเมินผลพบว่า
 ขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีโดยตรง เพราะคนรุ่นใหม่ที่เรียนจบมาโดยตรงนิยมไปหา
 งานทำในเมืองใหญ่หรือกรุงเทพมหานคร ได้รับค่าแรงสูงและเป็นค่านิยมของสังคมปัจจุบัน

2.3.3 การสรรหาคูคลากร

ปัญหาการสรรหาคูคลากร ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ทุนทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย
 กระบวนการทำงาน และการประเมินผล ดังนี้ ปัญหาผู้ก่อตั้งพบว่า ปัจจุบันการสรรหาคูคลากร
 ผู้ก่อตั้งกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มหายากเพราะไม่มีค่าตอบแทนเป็นรายเดือน หรือค่าตอบแทนน้อย
 ไม่คุ้มกับการเสียเวลา ทุนทางสังคม พบว่า ความเอื้อเฟื้อของคนในชุมชนลดน้อยลง เนื่องจากคนรุ่นใหม่
 ต่างคนต่างทำงานนอกบ้านไม่มีเวลาได้พบปะสังสรรค์กันในชุมชน กระบวนการทำงานพบว่า
 บุคลากรกลุ่มหรือคณะกรรมการกลุ่มที่อยู่ประจำมีน้อย เพราะต่างคนต่างต้องหารายได้ให้ครอบครัว
 จึงออกทำงานนอกบ้านที่มีค่าตอบแทนหรือมีรายได้ประจำ ทำให้กระบวนการทำงานยังมีปัญหามาก
 การประเมินผล พบว่า คณะกรรมการได้รับผิดชอบงานเพิ่มมากขึ้น แต่การจัดสรรค่าตอบแทน
 คณะกรรมการยังใช้ระเบียบข้อบังคับเดิมซึ่งน้อยมาก

2.3.4 การสั่งการ

ปัญหาการสั่งการ ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า สมาชิกไม่พอใจในการอนุมัติเงินกู้
 และการติดตามทวงหนี้ เพราะเกิดจากสมาชิกไม่เข้าใจกฎระเบียบการทำงานหรืออำนาจหน้าที่ของ
 คณะกรรมการ กรณีสมาชิกบางรายไม่สนใจการร่างระเบียบข้อบังคับของกลุ่มทุนทางสังคมพบว่า
 สมาชิกไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แม้ว่าจะมีการประชุมชี้แจงหลายครั้ง เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว
 ไว้กินไว้ใช้ในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่าย สมาชิกยังนิยมซื้อผักที่ตลาดมาประกอบอาหาร ซึ่งเข้าใจว่า
 เป็นการประหยัดเวลาวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า สมาชิกยังมีค่านิยมการใช้เงินฟุ่มเฟือยใช้เงินผิดประเภท
 การลงทุนประกอบอาชีพ ขาดวินัยในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มกระบวนการทำงาน
 พบว่า กรรมการมีน้อยรับผิดชอบงานมาก เพราะสมาชิกเพิ่มมากขึ้นกิจกรรมกลุ่มเพิ่มมากขึ้น
 คณะกรรมการไม่เพียงพอกับภาระงานการประเมินผลที่พบมากที่สุด คือ การจัดทำบัญชีการเงิน
 เนื่องจากสมาชิกส่งเงินล่าช้า ไม่ตรงตามสัญญา ทำให้เสียระบบการดำเนินกิจกรรม

2.3.5 การควบคุม

ปัญหาการควบคุม ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า หากบุคลากรเข้ามารับผิดชอบแทนยาก เพราะกลุ่มมีสมาชิกมากขึ้นการควบคุมต้องเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นสูง มีประสบการณ์ในการทำงาน และเป็นบุคคลที่ชุมชนยอมรับ ทูทางสังคมพบว่า ผู้มีความสามารถในการควบคุมการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง ต้องเป็นบุคคลที่มีทุนทางสังคมสูงเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน จึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งที่จะหากุศลมาสืบสานได้ยากวิสัยทัศน์เป้าหมาย พบว่า ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะสมาชิกยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยตามค่านิยมของคนรุ่นใหม่ยากต่อการควบคุม กระบวนการทำงานพบว่า ปัญหาเกิดจากสมาชิกนำเงินที่กู้ได้ไปใช้ไม่ตรงกับโครงการที่เสนอ เมื่อครบสัญญาไม่มีเงินมาคืนกลุ่มสร้างปัญหาให้ผู้ค้าและสมาชิกคนอื่นที่รอคิวกู้ยืมการประเมินผลพบว่า คณะกรรมการทำงานหนักแต่ละคนมีภาระรับผิดชอบงานมาก ประกอบกับการใช้เครื่องมือสมัยใหม่ยังไม่คล่องแคล่วทำให้การดำเนินงาน การจัดทำบัญชีหลักฐานทางการเงินหรือข้อมูลอื่น ๆ ล่าช้า (ปราณี ธรรมวิวัฒน์. 2557 : สัมภาษณ์)

2.4 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวายตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

2.4.1 การวางแผน

ปัญหาการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า เกิดจากการในชุมชนมีการรวมกลุ่มหลายกลุ่ม บ้านทับสวายมีการก่อตั้งกลุ่มหลายกลุ่ม ทำให้สมาชิกในชุมชนมีหนี้หลายทางเกิดปัญหาในการจัดการด้านการพิจารณาเงินกู้ คณะกรรมการกลุ่มทั้งหมดที่มีในชุมชนจึงเห็นว่าควรนำกลุ่มมารวมกัน ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ สมาชิกมากขึ้น การบริหารงานในกลุ่ม โดยเฉพาะการจัดสรรเงินกู้ไม่เพียงพอและการบริการด้านสวัสดิการไม่ทั่วถึง และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งคณะกรรมการต้องทำงานหนักมากขึ้นทุนทางสังคม พบว่า การวางแผนด้านทุนทางสังคม ยังขาดความรู้การจัดการด้านอาชีพ ได้แก่ การเลี้ยงหมูของฟาร์มหมูส่งกลิ่นเหม็น หลายครัวเรือน ถูกรบกวนจากมลพิษทางอากาศ กลุ่มอาชีพขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรม การลงทุนด้านอาชีพเกษตรกรค่อนข้างสูง และยังพบว่า คนในสังคมบ้านทับสวายมีค่านิยมนำบุตรหลานของตนไปเรียนที่อื่นซึ่งห่างไกลบ้านทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า คนในชุมชนมีพื้นฐานความรู้น้อยขาดความรู้ความเข้าใจเรื่อง การกระจายอำนาจ ขาดความรู้เรื่องการจัดการเงินทุน ประกอบกับนโยบายภาครัฐเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่ชัดเจน งบประมาณในการพัฒนามีน้อยไม่สามารถดำเนินการตามเป้าหมายการจัดการด้าน (คำพา แก้วนะรา. 2557 : สัมภาษณ์)

ปัญหาวิสัยทัศน์และเป้าหมาย พบว่า คณะกรรมการกลุ่มแบ่งปันผลประโยชน์ให้สมาชิกในอัตราส่วนร้อยละ 73 นับว่าสูงเกินไป เมื่อเทียบกับการแบ่งปันในส่วนอื่น โดยเฉพาะทุนสาธารณประโยชน์ซึ่งเป็นส่วนที่จะนำไปพัฒนาชุมชน ควรมีการปรับแก้ไขข้อบังคับการจัดสรรผลกำไร ในอัตราส่วนที่เหมาะสม โดยยึดข้อบังคับมาตรฐานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 กระบวนการทำงานพบว่า โครงการสินเชื่อให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อไปลงทุนประกอบอาชีพ โดยไม่จำกัดอาชีพ ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม ได้แก่ อาชีพเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะฟาร์มหมู ส่งกลิ่นรบกวนหลายครัวเรือน ถูกรบกวนจากมลพิษทางอากาศ เนื่องจากสมาชิกที่เลี้ยงหมูขาดความรู้เรื่องการทำแก๊สชีวภาพจากมูลหมูจึงมีปัญหาเกิดขึ้นในชุมชนบ้านทับสวาย ซึ่งคณะกรรมการกำลังดำเนินการแก้ปัญหา

ดังกล่าวการประเมินผลพบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มยังล่าช้าเนื่องจากภาระงานที่รับผิดชอบมีมากขึ้น คณะกรรมการมีจำนวนเท่าเดิม ไม่เพียงพอกับงานที่มีในกลุ่ม

2.4.2 การจัดองค์กร

ปัญหาการจัดองค์กร ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า หากคนสืบสานยาก โดยเฉพาะยุคปัจจุบันคนส่วนใหญ่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายออกไปทำงานนอกบ้าน เพราะมีค่าตอบแทนสูงไม่สนใจการเป็นผู้นำองค์กรในชุมชน เนื่องจากไม่มีเงินเงินเดือนหรือรายได้ประจำวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า สมาชิกขาดวินัยการใช้เงิน หลายคนยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มีเงินออมน้อย รายจ่ายในครอบครัวสูงกระบวนการทำงาน พบว่า การพิจารณาสินเชื่อให้สมาชิกกู้ยืม คณะกรรมการยังขาดทักษะ และการติดตามประเด็นผลโครงการใช้เงินของสมาชิกให้เป็นไปตามเป้าหมายการประเมินผลพบว่า การจัดสรรสวัสดิการ สมาชิกได้รับผลประโยชน์น้อยไม่ทั่วถึงหรือไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิกที่เดือดร้อนจำเป็นเร่งด่วน (คำพา แก้วนะรา. 2557 : สัมภาษณ์)

2.4.3 การสรรหาคณะกร

ปัญหาการสรรหาคณะกร ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า สรรหาผู้สืบสานจากคนเดิมยากเนื่องจากภาระงานหนักต้องรับผิดชอบมาก ประกอบกับสมาชิกเพิ่มจำนวนมากขึ้น ผู้ก่อตั้งหรือประธานกลุ่มต้องเป็นบุคคลที่มีความมั่นใจกล้าพูดกล้าทำและกล้าตัดสินใจ สร้างความมั่นใจให้สมาชิกและยิ่งกว่านั้น ต้องเป็นผู้เสียสละโดยเฉพาะค่าตอบแทนน้อยได้รับปีละครั้งไม่คุ้มกับเวลาทำงาน จึงเป็นปัญหายากที่จะแก้ไขทุนทางสังคมพบว่า การสรรหาคณะกรที่มีความเสียสละเวลาหายาก เพราะการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ต่างคนต่างดิ้นรนหาเงินช่วยครอบครัว อันเนื่องจากค่าครองชีพสูงจำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้าน หลายคนต้องไปทำงานต่างจังหวัด ประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำไม่มีเวลาทำงานให้ส่วนรวมวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า สมาชิกขาดแคลนทุนหมุนเวียนต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถนำพาสมาชิกประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ปัญหากระบวนการทำงานพบว่า ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน โดยเฉพาะการจัดทำบัญชี หลักฐานทางการเงิน การพัฒนาผลผลิต และโครงการอื่น ๆ ที่จะช่วยให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ไม่ต้องออกไปทำงานถิ่นอื่นสามารถเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้การประเมินผลพบว่า คณะกรรมการมีภาระรับผิดชอบงานมากเนื่องจากสมาชิกเพิ่มจำนวนสูงขึ้น แต่คณะกรรมการยังเท่าเดิม การสรรหาสมาชิกเข้ามารับผิดชอบต่องานในกลุ่มหายาก เพราะงานมากค่าตอบแทนน้อย

2.4.4 การสั่งการ

ปัญหาการสั่งการ ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า สมาชิกหลายรายไม่พอใจการอนุมัติสินเชื่อ และการสั่งการติดตามทวงหนี้กระบวนการทำงานพบว่า คณะกรรมการได้รับมอบหมายงานมากเกินไปเกินความสามารถ แต่ค่าตอบแทนยังมีน้อยเท่าเดิมการประเมินผลพบว่า จำกัดด้านเวลา งานมากทำงานเร่งด่วน โอกาสผิดพลาดมีมาก เสียเวลาการแก้ไข (คำพา แก้วนะรา. 2557 : สัมภาษณ์)

2.4.5 การควบคุม

ปัญหาการควบคุม ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า การดำเนินงานประสบปัญหาในด้านการให้สินเชื่อเนื่องจากสมาชิกมีหนี้หลายทาง เมื่อครบสัญญาคืนเงินก็ไม่ได้ ควบคุมยากเพราะสมาชิกมีจำนวนมากขึ้นวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า สมาชิกขาดวินัยการใช้เงินยังฟุ่มเฟือยกับสินค้าอุปโภคบริโภคเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์มือถืออัตราค่าแพงเกินความจำเป็นรายได้ต่ำค่านิยมสูงกระบวนการ

ทำงานพบว่า คณะกรรมการทำงานหนักต้องรับผิดชอบติดตามทวงถามเงินที่สมาชิกกู้ยืมไป ไม่สามารถคืนเงินได้ตามสัญญา สร้างปัญหาให้คนค้าและสมาชิกคนอื่นที่ต้องการกู้ยืมเงินทุนไปหมุนเวียนยากต่อการควบคุมและเสียระบบในกระบวนการทำงานการประเมินผลพบว่า ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย ยังขาดทักษะการจัดทำบัญชีหลักฐานทางการเงินซึ่งมีหลายบัญชี เนื่องจากสมาชิกมากขึ้น เงินสัจจะเพิ่ม การคืนเงินกู้และดอกเบี้ยสมาชิกล่าช้า เพราะใช้เงินไม่ตรงกับโครงการและสมาชิกมีหนี้หลายทาง (เจริญ จิตสม. 2557 : สัมภาษณ์)

2.5 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกตำบลอิสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

2.5.1 การวางแผน

ปัญหาการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า ขาดการวางแผนการสืบทอดเจตนารมณ์ประสานงานต่อจากผู้ก่อตั้งเดิม ปัจจุบันยังหาไม่ได้เพราะคนส่วนใหญ่เน้นประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำทุนทางสังคมพบว่า ขาดการวางแผนการคัดเลือกคณะกรรมการ เพื่อนำทุนทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในกลุ่มกระบวนการทำงานพบว่า ปัญหาเกิดจากการร่างระเบียบข้อบังคับกลุ่มการจัดสรรกำไรด้านสวัสดิการมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการบริการสมาชิกการประเมินผลพบว่า การวางแผนการจัดการสินเชื่อของสมาชิกประสบปัญหาสมาชิกมีหนี้หลายทาง ขาดความรู้การจัดการเงินทุน ทำให้สมาชิกบางรายขาดทุนไม่สามารถนำเงินมาคืนกลุ่มได้ตามสัญญา (คำแก้ว พรหมรุกขชาติ. 2557 : สัมภาษณ์)

2.5.2. การจัดองค์กร

ปัญหาการจัดองค์กร ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า ขาดเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถหรือคุณวุฒิของผู้เข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโกทุนทางสังคมพบว่า สมาชิกยังขาดทักษะในการนำทุนทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดองค์กร เช่นการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่กลุ่มจัดขึ้นวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า สมาชิกยังมีหนี้หลายทาง ทำให้การออมน้อย ส่งผลให้กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิกกระบวนการทำงาน พบว่า คณะกรรมการมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับสมาชิกที่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทำให้กระบวนการทำงานล่าช้า เพราะกรรมการแต่ละคนรับผิดชอบงานหลายบัญชีการประเมินผลพบว่า การทำงานล่าช้าเพราะคณะกรรมการมีน้อย งานที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้นเพราะการเพิ่มจำนวนของสมาชิก และยังพบว่า สมาชิกประสบปัญหาคืนเงินกู้ไม่ตรงตามสัญญา

2.5.3. การสรรหาคณะกร

ปัญหาการสรรหาคณะกร ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า ปัจจุบันสรรหาคณะกรเข้ารับตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่มยาก เพราะไม่มีรายได้ประจำวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า สมาชิกมีหนี้หลายทาง ไม่สามารถส่งเงินกู้ได้ตามสัญญา การดำเนินงานของคณะกรรมการจึงไม่ประสบผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์เป้าหมายที่กำหนดไว้กระบวนการทำงานพบว่า ปัญหาเกิดจากคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นคนเดิม ทำงานติดต่อกันมายาวนาน การให้สินเชื่อสมาชิกพิจารณาตามความผูกพัน ความเป็นญาติพี่น้อง ทำให้สมาชิกที่ไม่มีญาติพี่น้องเป็นกรรมการเสียโอกาส หรือได้รับพิจารณาอนุมัติเงินกู้ล่าช้าการประเมินผล พบว่า สมาชิกเพิ่มมากขึ้น คณะกรรมการมีน้อยการทำงานต้องรับผิดชอบ การจัดทำ

เอกสารหลักฐานหลายบัญชี การทำงานล่าช้า ค่าตอบแทนน้อย สรรหาบุคลากรเข้ามารับผิดชอบ
ต่อยาก (เฉลียว สังข์กุล. 2557 : สัมภาษณ์)

2.5.4 การสั่งการ

ปัญหาการสั่งการ ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า สมาชิกไม่พอใจในการอนุมัติเงินกู้
และการติดตามทวงหนี้ อันเกิดจากสมาชิกไม่เข้าใจกระบวนการทำงานหรืออำนาจหน้าที่ของ
คณะกรรมการ กรณีสมาชิกบางรายไม่สนใจการร่างระเบียบข้อบังคับของกลุ่มวิสาหกิจที่สมาชิก
สมาชิกยังมีค่านิยมการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ใช้เงินผิดประเภท การลงทุนประกอบอาชีพ ขาดวินัยในการ
ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มกระบวนการทำงานพบว่า กรรมการมีน้อย รับผิดชอบงานมาก
เพราะสมาชิกเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมกลุ่มเพิ่มมากขึ้น คณะกรรมการไม่เพียงพอกับภาระงานการ
ประเมินผลพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ การจัดทำบัญชีการเงิน เนื่องจากสมาชิกส่งเงินล่าช้า
ไม่ตรงตามสัญญา ทำให้เสียระบบการดำเนินงาน

2.5.5 การควบคุม

ปัญหาการควบคุม ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า หากบุคลากรเข้ามารับผิดชอบแทนยาก
เพราะกลุ่มมีสมาชิกมากขึ้นการควบคุมต้องเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นสูง มีประสบการณ์ในการทำงาน
และเป็นบุคคลที่ชุมชนยอมรับทุนทางสังคมพบว่า ผู้มีความสามารถในการควบคุมการดำเนินงานของ
กลุ่มต้องเป็นบุคคลที่มีทุนทางสังคมสูงเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน จึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งที่จะหา
บุคคลมาสืบสานได้ยากวิสาหกิจที่สมาชิกพบว่า ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะสมาชิกยังใช้
จ่ายฟุ่มเฟือยตามค่านิยมของคนรุ่นใหม่ยากต่อการควบคุมกระบวนการทำงานพบว่า การให้สินเชื่อ
สมาชิกควบคุมยาก เพราะสมาชิกไม่นำเงินไปใช้ตามโครงการการประเมินผลพบว่า ประสบปัญหาการ
จัดการหลักฐานเอกสารทางการเงินล่าช้า ปิดบังข้อมูลไม่ได้ เพราะสมาชิกส่งเงินไม่ทันตามวันเวลาที่
กำหนดในสัญญา ทำให้การดำเนินงานมีผลเสียหายล่าช้าไปทั้งระบบ (ชมพู สุขกุล. 2557 :
สัมภาษณ์)

2.6 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอกตำบลโคกสว่าง อำเภอนองกี่
จังหวัดบุรีรัมย์

2.6.1 การวางแผน

ปัญหาการวางแผน ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า ขาดการวางแผนการจัดการคนสืบสาน
ต่อเจตนาารมณ์ปัจจุบันยังเป็นคนเดิมซึ่งจะต้องทำงานหนักเพราะต้องทำตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อ
สร้างความไว้วางใจให้สมาชิกวิสาหกิจที่สมาชิกพบว่า สมาชิกขาดความรู้การจัดการวางแผนการใช้จ่ายเงิน
ทำให้หนี้ซ้ำซ้อน เกิดปัญหาอย่างต่อเนื่องกระบวนการทำงานพบว่า กระบวนการบริหารจัดการของ
กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก ยังขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระเบียบ อาจมีปัญหาใน
การบริหารจัดการกลุ่ม สมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญในการตรวจสอบ การทำงานของคณะกรรมการ
หรือการทำงานของกลุ่ม ซึ่งการจัดการกลุ่มกรรมการตรวจสอบสามารถตรวจสอบงาน การใช้จ่ายเงิน
ของสมาชิกหรือของคณะกรรมการบริหารทุกคณะเพื่อความถูกต้องชัดเจนและโปร่งใส และยังพบว่า
มีสมาชิกบางรายขาดวินัยในการชำระหนี้เงินคืน ถึงเวลากำหนดส่งเงินคืนไม่สามารถนำเงินไปชำระตาม
สัญญาได้สร้างปัญหาให้คนค้าประกันจะต้องรับผิดชอบหาเงินมาคืนกลุ่มให้ได้ไม่เช่นนั้นทั้งผู้กู้และผู้ค้า
จะต้องเสียประวัติในการกู้เงิน ส่งผลกระทบการกู้ยืมเงินกลุ่มในอนาคตการประเมินผลพบว่า

การวางแผนการจัดการเงินทุน สมาชิกมีความรู้ น้อย ทำให้การลงทุนไม่ประสบผลสำเร็จ บางรายขาดทุนต้องเป็นหนี้เพิ่ม (เดือน สวयरูป. 2557 : สัมภาษณ์)

2.6.2 การจัดการองค์กร

ปัญหาการจัดการองค์กร ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า คณะกรรมการชุดเดิมยังได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่คณะกรรมการ การจัดการองค์กรจึงเป็นแบบเดิมยากต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางสังคมพบว่า ในอดีตสังคมชนบทบ้านโนนมะกอกเคยให้ความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันเสียสละเพื่อส่วนรวม ปัจจุบันกลายเป็นสังคมเมืองต่างคนต่างอยู่ทำมาหาเลี้ยงครอบครัว การที่จะเสียสละเวลาเข้ามาดำเนินงานในองค์กรหรือกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านนั้นยาก แต่ก็ยินดีให้ความร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มกระบวนการทำงานพบว่า คณะกรรมการมีภาระงานมากค่าตอบแทนน้อย คนรุ่นใหม่ไม่สนใจเข้ามาทำงานในกลุ่ม การทำงานยังใช้กระบวนการแบบดั้งเดิม ทำให้การดำเนินงานล่าช้าการประเมินผลพบว่า บุคลากรในองค์กรมีความรู้ น้อย การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงินยังใช้เครื่องมือแบบดั้งเดิม การใช้คอมพิวเตอร์ต้องใช้เวลาอีกนาน การจัดเตรียมรับการประเมินซึ่งเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งคณะ

2.6.3 การสรรหาบุคลากร

ปัญหาการสรรหาบุคลากร ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า การสรรหาบุคลากรเพื่อให้เป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่มหายาก โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะเป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่ม เพราะไม่มีค่าตอบแทน ประกอบกับงานการเงินเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบสูง ไม่คุ้มค่ากับการถูกตำหนิหากทำงานผิดพลาดทุนทางสังคมพบว่า บุคลากรในชุมชนหายาก เพราะคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ส่วนใหญ่ออกไปทำงานในเมืองหรือจังหวัดอื่นเพราะมีค่าตอบแทนสูงกระบวนการทำงานพบว่า สรรหาบุคลากรเข้ามารับผิดชอบหรือทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงานยากมากเพราะไม่มีเงินเดือน ประกอบกับกระบวนการทำงานยุ่งยากเสียเวลาประกอบอาชีพการประเมินผลพบว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีโดยตรง คณะกรรมการดำเนินงานชุดปัจจุบันทำงานจากประสบการณ์ที่เคยเป็นกรรมการกลุ่มหลายสมัย การดำเนินงานยังล่าช้า (นพรัตน์ บัวลา. 2557 : สัมภาษณ์)

2.6.4 การสั่งการ

ปัญหาการสั่งการ ได้แก่ ผู้ก่อตั้งพบว่า สมาชิกหลายรายไม่พอใจการอนุมัติสินเชื่อ และการสั่งการติดตามทวงหนี้ทุนทางสังคมพบว่า สมาชิกไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แม้ว่าจะมีการประชุมชี้แจงหลายครั้ง วิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า สมาชิกยังมีค่านิยมการใช้เงินฟุ่มเฟือย และใช้เงินผิดประเภท ขาดวินัยในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มกระบวนการทำงานพบว่า กรรมการมีน้อยรับผิดชอบงานมาก เพราะสมาชิกเพิ่มมากขึ้นกิจกรรมกลุ่มเพิ่มมากขึ้น คณะกรรมการไม่เพียงพอกับภาระงานการประเมินผลพบว่า การจัดทำบัญชีการเงินเนื่องจากสมาชิกส่งเงินล่าช้าไม่ตรงตามสัญญา ทำให้เสียระบบการดำเนินกิจกรรม

2.6.5 การควบคุม

ปัญหาการควบคุม ได้แก่ ผู้ก่อตั้งผู้ก่อตั้งพบว่า หาบุคลากรเข้ามารับผิดชอบหายาก เพราะกลุ่มมีสมาชิกมากขึ้นการควบคุมต้องเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นสูง มีประสบการณ์ในการทำงานและเป็นบุคคลที่ชุมชนยอมรับทุนทางสังคมพบว่า ผู้มีความสามารถในการควบคุมการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านโนนมะกอก ต้องเป็นบุคคลที่มีทุนทางสังคมสูงเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน จึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งที่จะหาบุคคลมาสืบสานได้ยากวิสัยทัศน์เป้าหมายพบว่า สมาชิกขาด

วินัย การใช้เงินยังฟุ่มเฟือยกับสินค้าอุปโภคบริโภคและเทคโนโลยีสมัยใหม่ รายได้ต่ำค่านิยมสูง กระบวนการทำงานพบว่า คณะกรรมการทำงานหนัก ต้องรับผิดชอบติดตามทวงถามเงินที่สมาชิก กู้ยืมไป ไม่สามารถคืนเงินได้ตามสัญญา สร้างปัญหาให้คนค้าและสมาชิกคนอื่นที่ต้องการกู้ยืมเงินทุน ไปหมุนเวียน ยากต่อการควบคุมและเสียระบบในกระบวนการทำงานการประเมินผลพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มยังขาดทักษะการจัดทำบัญชีหลักฐานทางการเงิน ซึ่งมีหลายบัญชี เนื่องจาก สมาชิกมากขึ้น เงินสัจจะเพิ่ม การคืนเงินกู้และดอกเบี้ยสมาชิกล่าช้า เพราะใช้เงินไม่ตรงกับโครงการ และสมาชิกมีหนี้หลายทาง (เพ็ญ เกาะกลาง. 2557 : สัมภาษณ์)

ตาราง 1 สรุปปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

ที่	พื้นที่วิจัย การจัดการ	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์					หมายเหตุ
		ผู้ก่อตั้ง	ทุนทางสังคม	วิสัยทัศน์เป้าหมาย	กระบวนการทำงาน	การประเมินผล	
1	บ้านขาม ตำบลขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ						
	1) การวางแผน	ขาดการวางแผนผู้สืบสานหาคนแทนยาก เพราะไม่มีค่าตอบแทน	สมาชิกขาดความรู้การจัดการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชน	สมาชิกเป็นหนี้หลายทาง เพราะขาดความรู้การวางแผนการเงิน	สมาชิกมีความรู้ไม่เพียงพอ กระบวนการทำงานยังต้องการความรู้เพิ่มเติมอีกมาก	เงินทุนหมุนเวียนไม่พอกับความต้องการของสมาชิก	
	2) การจัดองค์กร	ขาดเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติด้านความรู้หรือคุณวุฒิ	สมาชิกยังมีค่านิยมที่จะลงทุนอาชีพใหม่	การดำเนินงานของกลุ่มยังไม่ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้	คณะกรรมการส่วนใหญ่ยังเป็นคนรุ่นเก่าการดำเนินงานยังเป็นแบบดั้งเดิม	คณะกรรมการมีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์น้อย การดำเนินงานจึงล่าช้า	
	3) การสรรหาบุคคล	คณะกรรมการกลุ่มหายาก เพราะไม่มีค่าตอบแทนเป็นรายเดือน	ความเอื้อเฟื้อของคนในชุมชนลดน้อยลง ต่างคนต่างทำงานนอกบ้าน	-	คณะกรรมการกลุ่มที่อยู่ประจำมีน้อย	คณะกรรมการรับผิดชอบงานเพิ่มมากขึ้นและยังใช้ระเบียบข้อบังคับเดิมซึ่งน้อยมาก	
	4) การสั่งการ	สมาชิกไม่พอใจในการสั่งการ โดยเฉพาะการติดตามทวงหนี้ และการอนุมัติเงินกู้	-	-	กรรมการแต่ละคนรับผิดชอบงานมากเกินไป ค่าตอบแทนน้อย	ภาระงานที่ได้รับมอบหมาย กรรมการแต่ละคนได้รับงานมากเกินไปความสามารถและเวลาที่จำกัด	
	5) การควบคุม	การดำเนินงานของกลุ่มยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของผู้ก่อตั้งเท่าที่ควร	สมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานทางสังคม	-	สมาชิกนำเงินที่กู้ได้ไปใช้ไม่ถูกต้องกับโครงการ ทำให้เกิดปัญหาตามมาคือไม่มีเงินมาคืนกลุ่มตามสัญญา	คณะกรรมการทำงานล่าช้า เนื่องจากกรรมการส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่า ยังใช้เครื่องมือนสมัยใหม่ไม่ได้	

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	พื้นที่วิจัย การจัดการ	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์					หมายเหตุ
		ผู้ก่อตั้ง	ทุนทางสังคม	วิสัยทัศน์เป้าหมาย	กระบวนการทำงาน	การประเมินผล	
2	บ้านซี้เหล็ก ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การสรรหาบุคคล 4) การสั่งการ 5) การควบคุม	<p>1) หาคคนที่มาสืบสานการดำเนินงานยาก เพราะไม่มีค่าตอบแทนที่มั่นคง</p> <p>2) สมาชิกปฏิเสธในการเข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>3) คนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะเป็นผู้นำในการก่อตั้งกลุ่ม</p> <p>4) สมาชิกไม่พอใจการอนุมัติเงินกู้และการติดตามทวงหนี้</p> <p>5) หาบุคลากรเข้ามารับผิดชอบแทนยาก</p>	<p>1) สมาชิกยังขาดความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาใช้ในการดำเนินชีวิต</p> <p>2) ขาดความรู้ในการนำทุนทางสังคมมาใช้ในการประกอบอาชีพ</p> <p>3) คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ส่วนใหญ่ออกไปทำงานในเมืองเพราะมีค่าตอบแทนสูง</p> <p>4) สมาชิกไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แม้ว่าจะมีการประชุมชี้แจงหลายครั้ง</p> <p>5) ผู้มีความสามารถในการควบคุมการดำเนินงานต้องเป็นบุคคลที่มีทุนทางสังคมสูง จึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งที่จะหาบุคคลมาสืบสานได้ยาก</p>	<p>1) การจัดหาเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย</p> <p>2) สมาชิกยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยกับเครื่องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่</p> <p>3) -</p> <p>4) -</p> <p>5) สมาชิกยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยตามค่านิยมของคนรุ่นใหม่ยากต่อการควบคุม</p>	<p>1) คณะกรรมการต้องทำงานหนักมีการรับผิดชอบงานมาก เนื่องจากสมาชิกมีจำนวนมากขึ้น</p> <p>2) คณะกรรมการมีภาระงานมากค่าตอบแทนน้อย คนรุ่นใหม่ไม่สนใจเข้ามาทำงานในกลุ่ม</p> <p>3) กระบวนการทำงานยุ่งยากเสียเวลาประกอบอาชีพ</p> <p>4) กรรมการแต่ละคนรับผิดชอบงานตามคำสั่งมากเกินไปความสามารถทำให้กระบวนการทำงานล่าช้า</p> <p>5) สมาชิกนำเงินที่กู้ได้ไปใช้ไม่ตรงกับโครงการที่เสนอ เมื่อครบสัญญาไม่มีเงินมาคืนกลุ่ม</p>	<p>1) เงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิก</p> <p>2) การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงินยังใช้เครื่องมือแบบดั้งเดิม</p> <p>3) ขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีโดยตรง</p> <p>4) ต้องใช้เวลาจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงินนาน เพราะกรรมการส่วนใหญ่อายุโสมมาก</p> <p>5) คณะกรรมการทำงานหนักแต่ละคนมีการรับผิดชอบงานมาก ประกอบกับการใช้เครื่องมือสมัยใหม่ยังไม่คล่องแคล่วทำให้การดำเนินงาน</p>	

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	พื้นที่วิจัย การจัดการ	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์					หมายเหตุ
		ผู้ก่อตั้ง	ทุนทางสังคม	วิสัยทัศน์เป้าหมาย	กระบวนการทำงาน	การประเมินผล	
3	บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา						
	1) การวางแผน	คณะกรรมการขาดความรู้เรื่องการพิจารณาความเหมาะสมของโครงการ	สมาชิกยังขาดความรู้ในการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ได้สืบทอดจากบรรพบุรุษมาใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต	ทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิก	คณะกรรมการยังขาดความรู้การทำบัญชี เพราะขาดการวางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนมีการก่อตั้งกลุ่ม	สมาชิกขาดความรู้ในการจัดการเงินที่ถูกต้อง	
	2) การจัดองค์กร	ขาดสมาชิกที่เป็นผู้ชายเพราะส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง	ทุนแบบดั้งเดิมประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากต่างจังหวัด	การหมุนเวียนเงินทุนเพราะยังมีสมาชิกหลายรายที่คืนเงินต้นและดอกเบี้ยไม่ตรงตามกำหนดในสัญญา	คณะกรรมการกลุ่มรับผิดชอบงานมากเนื่องจากสมาชิกเพิ่มจำนวนมากขึ้น	ขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีโดยตรง	
	3) การสรรหาบุคคล	ผู้ก่อตั้งกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มหายากเพราะไม่มีค่าตอบแทนเป็นรายเดือน	ความเอื้อเฟื้อของคนในชุมชนลดน้อยลง	-	คณะกรรมการกลุ่มที่อยู่ประจำมีน้อย เพราะต่างคนต่างต้องหารายได้ให้ครอบครัว	คณะกรรมการรับผิดชอบงานเพิ่มมากขึ้น แต่การจัดสรรค่าตอบแทนคณะกรรมการยังใช้ระเบียบข้อบังคับเดิมซึ่งน้อยมาก	
	4) การสั่งการ	สมาชิกไม่พอใจในการอนุมัติเงินกู้ และการติดตามทางหนี้	สมาชิกไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์	สมาชิกขาดวินัยในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม	กรรมการมีน้อยรับผิดชอบงานมาก	สมาชิกส่งเงินล่าช้า ไม่ตรงตามสัญญา ทำให้เสียระบบการดำเนินกิจกรรม	
	5) การควบคุม	หาบุคลากรเข้ามารับผิดชอบแทนยาก	บุคคลที่มีทุนทางสังคมสูงเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนจึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งที่จะหาบุคคลมาสืบสานได้ยาก	สมาชิกยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยตามค่านิยมของคนรุ่นใหม่	สมาชิกนำเงินที่กู้ได้ไปใช้ไม่ตรงกับโครงการที่เสนอ	การใช้เครื่องมือสมัยใหม่ยังไม่คล่องแคล่วทำให้การดำเนินงานล่าช้า	

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	พื้นที่วิจัย การจัดการ	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มสหกรณ์					หมายเหตุ
		ผู้ก่อตั้ง	ทุนทางสังคม	วิสัยทัศน์เป้าหมาย	กระบวนการทำงาน	การประเมินผล	
4	บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา 1) การวางแผน 2) การจัดการ 3) การสรรหาบุคคล 4) การสั่งการ 5) การควบคุม	การก่อตั้งกลุ่มหลายกลุ่ม ทำให้สมาชิกมีหนี้หลายทาง เกิดปัญหาในการจัดการด้าน การพิจารณาเงินกู้ หาคนสืบสานยากเนื่องจากไม่ มีเงินเงินเดือนหรือรายได้ ประจำ หาผู้สืบสานจากคนเดิมยาก เนื่องจากภาระงานหนักต้อง รับผิดชอบมาก สมาชิกหลายรายไม่พอใจการ อนุมัติสินเชื่อ และการสั่ง การติดตามทวงหนี้ สมาชิกมีหนี้หลายทาง คืน เงินกู้ไม่ได้ ควบคุมยากเพราะ สมาชิกมีจำนวนมากขึ้น	ขาดความรู้การจัดการด้าน อาชีพ - บุคลากรที่มีความเสียสละ เวลาหายาก เพราะการ ดำเนินชีวิตในปัจจุบัน - -	ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่อง การกระจายอำนาจ และการ จัดการเงินทุน ขาดวินัยการใช้เงินหลายคน ยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยมีเงินออม น้อย ขาดทุนหมุนเวียนต้องการ บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถนำพาสมาชิก ประสบผลสำเร็จตาม เป้าหมาย - ขาดวินัยการใช้เงินยัง ฟุ่มเฟือย	โครงการสินเชื่อให้สมาชิก กู้ยืมเพื่อไปลงทุนประกอบ อาชีพ โดยไม่จำกัดอาชีพ ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม คณะกรรมการยังขาดทักษะ และการติดตามประเมินผล โครงการใช้เงินของสมาชิกให้ เป็นไปตามเป้าหมาย ขาดบุคลากรที่มีความรู้ เกี่ยวกับการบริหาร คณะกรรมการได้รับ มอบหมายงานมากเกินไป ความสามารถ คณะกรรมการทำงานหนัก ต้องรับผิดชอบต่อติดตามทวง ถามเงินที่สมาชิกกู้ยืมไป	คณะกรรมการกลุ่มยังทำงาน ล่าช้าเนื่องจากภาระงานที่ รับผิดชอบมีมากขึ้น สมาชิกได้รับผลประโยชน์ น้อยไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอ ความต้องการของสมาชิกที่ เดือดร้อนจำเป็นเร่งด่วน คณะกรรมการมีภาระ รับผิดชอบงานมาก สมาชิก เพิ่มสูงขึ้น แต่คณะกรรมการ ยังเท่าเดิม จำกัดด้านเวลา งานมาก โอกาสผิดพลาดมีมาก เสียเวลาการแก้ไข ขาดทักษะการจัดทำบัญชี หลักฐานทางการเงินซึ่งมี หลายบัญชี	

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	พื้นที่วิจัย การจัดการ	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์					หมายเหตุ
		ผู้ก่อตั้ง	ทุนทางสังคม	วิสัยทัศน์เป้าหมาย	กระบวนการทำงาน	การประเมินผล	
5	บ้านตะโก ตำบลอิสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์						
	1) การวางแผน	ขาดการวางแผนการสืบทอด เจตนาธรรมณีสถานงานต่อ จากผู้ก่อตั้งเดิม	ขาดการวางแผนการคัดเลือก คณะกรรมการ เพื่อนำทุน ทางสังคมมาใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดในกลุ่ม	-	การจัดสรรกำไรด้าน สวัสดิการมีน้อย ไม่เพียงพอ ต่อการบริการสมาชิก	สมาชิกมีหนี้หลายทาง ทำให้ สมาชิกบางรายขาดทุนไม่ สามารถนำเงินมาคืนกลุ่มได้ ตามสัญญา	
	2) การจัดองค์กร	ขาดเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติ ด้านความรู้ความสามารถ	สมาชิกยังขาดทักษะในการ นำทุนทางสังคมมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ในการจัดองค์กร	สมาชิกยังมีหนี้หลายทาง ทำให้การออมน้อย ส่งผลให้ มีเงินทุนหมุนเวียนน้อยไม่พอ กับความต้องการของสมาชิก	คณะกรรมการมีจำนวนน้อย สมาชิกที่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทำให้กระบวนการทำงาน ล่าช้า	สมาชิกประสบปัญหาคืนเงินกู้ ไม่ตรงตามสัญญา	
	3) การสรรหาบุคคล	สรรหาบุคลากรเข้ารับ ตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่ม ยาก เพราะไม่มีรายได้ ประจำ	-	สมาชิกมีหนี้หลายทาง ไม่ สามารถส่งเงินกู้ได้ตามสัญญา	การให้สินเชื่อสมาชิก พิจารณาตามความผูกพัน ความเป็นญาติพี่น้อง ทำให้ สมาชิกที่ไม่มีญาติพี่น้องเป็น กรรมการเสียโอกาส	การทำงานล่าช้า ค่าตอบแทน น้อย สรรหาบุคลากรเข้ามา รับผิดชอบต่อยาก	
	4) การสั่งการ	สมาชิกไม่พอใจในการอนุมัติ เงินกู้ และการติดตามทวงหนี้	-	สมาชิกยังมีค่านิยมการใช้เงิน ฟุ่มเฟือย ใช้เงินผิดประเภท	กรรมการมีน้อย รับผิดชอบ งานมาก	สมาชิกส่งเงินล่าช้า ไม่ตรง ตามสัญญา	
	5) การควบคุม	หาบุคลากรเข้ามารับผิดชอบ แทนยาก	ผู้มีความสามารถในการ ควบคุมการดำเนินงานต้องมี เป็นบุคคลที่มีทุนทางสังคมสูง จึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งที่ จะหาบุคคลมาสืบสานได้ยาก	สมาชิกยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยตาม ค่านิยมของคนรุ่นใหม่ยากต่อ การควบคุม	การให้สินเชื่อสมาชิกควบคุม ยาก เพราะสมาชิกไม่นำเงิน ไปใช้ตามโครงการ	การจัดการหลักฐานเอกสาร ทางการเงินล่าช้า ปิดงบดุล ไม่ได้ เพราะสมาชิกส่งเงิน ไม่ทันตามวันเวลาที่กำหนด ในสัญญา	

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	พื้นที่วิจัย การจัดการ	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์					หมายเหตุ
		ผู้ก่อตั้ง	ทุนทางสังคม	วิสัยทัศน์เป้าหมาย	กระบวนการทำงาน	การประเมินผล	
6	บ้านโนนมะกอกตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์						
	1) การวางแผน	คนสืบสานต่อปัจจุบันยังเป็น คนเดิมซึ่งจะต้องทำงานหนัก เพราะต้องทำตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้	-	สมาชิกขาดความรู้การจัดการ วางแผนการใช้เงิน ทำให้หนี้ ซ้ำซ้อน	ขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็น ระเบียบสมาชิกยังไม่เห็น ความสำคัญในการตรวจสอบ	สมาชิกมีความรู้น้อยทำให้ การลงทุนไม่ประสบผลสำเร็จ บางรายขาดทุนต้องเป็นหนี้ เพิ่ม	
	2) การจัดองค์กร	การจัดการองค์กรจึงเป็น แบบเดิมยากต่อการ เปลี่ยนแปลง	อดีตเคยให้ความเอื้อเฟื้อซึ่ง กันและกันเสียสละเพื่อ ส่วนรวม ปัจจุบันกลายเป็น ต่างคนต่างอยู่ทำมาหาเลี้ยง ครอบครัว	-	คณะกรรมการมีภาระงาน มากค่าตอบแทนน้อย	บุคลากรในองค์กรมีความรู้ น้อย การจัดทำเอกสาร หลักฐานทางการเงินยังใช้ เครื่องมือแบบดั้งเดิม	
	3) การสรรหาบุคคล	คนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะเป็น ผู้นำในการก่อตั้งกลุ่ม เพราะ ไม่มีค่าตอบแทน	คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ส่วนใหญ่ ออกไปทำงานในเมืองหรือ จังหวัดอื่นเพราะมี ค่าตอบแทนสูง	-	สรรหาบุคลากรเข้ามา รับผิดชอบหรือทำหน้าที่เป็น คณะกรรมการดำเนินงานยาก มากเพราะไม่มีเงินเดือน	ขาดบุคลากรที่มีความรู้ เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี โดยตรง	
	4) การสั่งการ	สมาชิกหลายรายไม่พอใจการ อนุมัติสินเชื่อ	สมาชิกไม่นำมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ แม้ว่าจะมีการ ประชุมชี้แจงหลายครั้ง	ขาดวินัยในการปฏิบัติตาม ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม	กรรมการมีน้อยรับผิดชอบ งานมาก เพราะสมาชิกเพิ่ม มากขึ้น	การจัดทำบัญชีการเงิน เนื่องจากสมาชิกส่งเงินล่าช้า ไม่ตรงตามสัญญา	
	5) การควบคุม	หาบุคลากรเข้ามารับผิดชอบ แทนยาก	สมาชิกยังขาดความรู้ความ เข้าใจในการทำงานทางสังคม	สมาชิกขาดวินัย ใช้เงิน ฟุ่มเฟือยกับสินค้าและ เทคโนโลยีสมัยใหม่	คณะกรรมการทำงานหนัก ต้องรับผิดชอบติดตามทวง ถามเงินที่สมาชิกกู้ยืมไป	ขาดทักษะการจัดทำบัญชี หลักฐานทางการเงิน ซึ่งมี หลายบัญชี	

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยทั้งหกกลุ่ม ทำให้ได้รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้งทุนทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล โดยมีการวางแผนการจัดองค์กร การสรรหาบุคคล การสั่งการ และการควบคุม ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การผลิต การบริโภคน การสร้างมูลค่าเพิ่ม การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง ดังรายละเอียดผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้งส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะการเป็นผู้นำ มีอุดมการณ์มุ่งมั่นซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อชุมชน ซื่อสัตย์จากการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ รูปแบบการจัดการโดยการวางแผนการผลิต การบริโภคน การสร้างมูลค่าเพิ่ม การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง ดังนี้

1. การวางแผนการผลิต กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสานมีรูปแบบการจัดการหลากหลาย นอกจากการให้สินเชื่อแก่สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพแล้วยังมีรูปแบบการจัดการผลิตเพื่อให้สมาชิกมีงานทำมีรายได้เพิ่ม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน ได้แก่ การจัดตั้งโรงสีข้าว ศูนย์สาธิตการตลาด และลานตากผลผลิต ดังรายละเอียด

1.1 โรงสีข้าวชุมชน

การจัดตั้งโรงสีข้าวของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน เป็นการจัดการกิจกรรมด้านการผลิต เพื่อแก้ปัญหาการเสียเวลาเดินทางนำข้าวเปลือกไปสีที่หมู่บ้านอื่นที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนของตน นอกจากต้องเดินทางไกลแล้วยังต้องเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และยังต้องจ่ายค่าบริการร้อยละสี่สิบของข้าวสารที่สีได้ หรือข้าวสารหนึ่งร้อยกิโลกรัมต้องให้ค่าบริการสี่สิบกิโลกรัมข้าวที่นำไปสีจะได้คืนมาเพียงหกสิบกิโลกรัม

ดังนั้นเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน ตลอดจนเป็นการสร้างงานสร้างรายได้หรือลดรายจ่ายเพิ่มรายได้คนในชุมชน คณะกรรมการร่วมกับสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจึงได้จัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน โดยมีการวางแผนด้านการผลิตดังนี้

การบริหารจัดการ 1) การเปิดรับสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมธุรกิจโรงสีข้าวชุมชนและได้กำหนดหลักเกณฑ์การรับสมาชิก คือ ไม่จำกัดเพศ วัย และภูมิลำเนา ค่าสมัครรายละ 10 บาท สมาชิกถือหุ้นได้ไม่เกินรายละ 25 หุ้น ๆ ละ 20 บาท 2) การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารโรงสีข้าว จำนวน 15 คน โดยไม่ให้ซ้ำกับคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการกลุ่มอื่น ๆ ที่มีในชุมชน 3) การถือหุ้น แบ่งผู้ถือหุ้นเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทบุคคล และประเภทกลุ่มหรือองค์กรแต่ละประเภทถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 25 และแต่ละรายหรือแต่ละกลุ่มจะถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 5 ของหุ้นทั้งหมด 4) การให้บริการ การตลาด และกำลังการผลิต

โรงสีข้าวชุมชนของกลุ่มสะสมทรัพย์สามารถให้บริการรับข้าวจากสมาชิกทั้งในและนอกชุมชน มีขั้นตอนการรับข้าวคือ 1) ผู้ใช้บริการแจ้งความประสงค์กับผู้ดูแลโรงสี 2) ผู้รับข้าวเปลือกเขียนชื่อและที่อยู่ไว้ที่กระสอบข้าวแล้วจึงแยกประเภทข้าว เพื่อนำข้าวประเภทเดียวกันสีครั้งเดียวกัน 3) ผู้รับข้าวชั่งน้ำหนักข้าว และจดบันทึกรายละเอียดลงในสมุดบัญชีข้าว 4) ผู้บริการสามารถรับข้าวได้ในหนึ่งวัน ค่าบริการสีข้าวกล้องกระสอบละ 35 บาท 5) การตลาด โรงสีข้าว

ชุมชนนอกจากรับบริการสีข้าวแล้วยังรับซื้อข้าวเปลือกเพื่อสีเป็นข้าวสารส่งตลาด โดยมีเป้าหมายลูกค้าประจำ เช่น โรงพยาบาล ศูนย์สาธิตการตลาด และร้านค้าชุมชน หรือร้านค้าทั่วไป 6) กำลังการผลิต โรงสีชุมชนส่วนใหญ่เป็นโรงสีขนาด 2 ลูกหิน 20 แรงม้า กำลังการผลิต 12 ชั่วโมง สีข้าวเปลือกติดต่อกันได้ประมาณ 25-30 กระสอบ ข้าวเปลือก 100 กิโลกรัม สีเป็นข้าวสารจะได้ประมาณ 70 กิโลกรัม

1.2 ศูนย์สาธิตการตลาด

การจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันวางแผน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้สมาชิกได้ฝึกทักษะการขาย ฝึกทักษะการนำเงินไปลงทุนให้เกิดดอกออกผลได้กำไรเพิ่มขึ้น 2) เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ซื้อสินค้าราคาประหยัด 3) เพื่อป้องกันการเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง 4) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถด้านการค้าขายระดับพื้นฐาน และสามารถขยายสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ในอนาคต

ดังนั้นคณะกรรมการร่วมกับสมาชิกจึงได้จัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดหรือร้านค้าของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านขึ้น โดยให้ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ สามารถนำผลผลิตของตนมาจำหน่ายในบริเวณศูนย์สาธิตการตลาดได้ และคณะกรรมการยังได้วางแผนช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การจัดซื้อปุ๋ยมาจำหน่ายในร้านค้า จัดซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค น้ำมันเชื้อเพลิง และสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เพื่อแก้ปัญหาการซื้อสินค้าราคาแพง

การบริการจัดการ โดยคัดเลือกคณะกรรมการประจำร้านค้าของกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบการจำหน่ายสินค้าและจัดทำบัญชีในร้านค้า การซื้อสินค้าจะใช้ระบบคูปอง สมาชิกหรือลูกค้าทุกคนที่ซื้อสินค้าจะได้รับคูปองเป็นมูลค่าเท่าการซื้อจริง และให้สมาชิกที่ใช้บริการเก็บคูปองสะสมไว้ เพื่อนำมาแลกเงินปันผลตอนสิ้นปีตามผลกำไรของแต่ละปีตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มว่าด้วยการจัดสรรกำไรให้สมาชิก

1.3 ลานตากผลผลิต

การวางแผนจัดสร้างลานตากผลผลิต เพื่อแก้ปัญหาการนำผลผลิตไปจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลาง สมาชิกต้องเสียค่าขนส่งและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก และยังคงถูกราคา ถูกโกงตาชั่งจากพ่อค้าคนกลาง ซึ่งสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์ประสบปัญหาดังกล่าวตลอดมา ดังนั้น คณะกรรมการและสมาชิกจึงมีแนวคิดที่จะสร้างลานตากผลผลิตเพื่อรับซื้อข้าวเปลือก ข้าวโพด และผลผลิตทางการเกษตรจากสมาชิกและเกษตรกรในชุมชนหรือตำบลใกล้เคียงเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยให้สมาชิกและชาวบ้านมีส่วนร่วมในการสร้างโรงเรือนสำหรับเก็บผลผลิต ลานตากผลผลิต ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเป็นผู้นำในการก่อตั้ง และดำเนินการของบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมลานตากผลผลิต

2. การบริโภค

การวางแผนการก่อสร้างโรงสีข้าว ศูนย์สาธิตการตลาด และลานตากผลผลิต ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามาใช้บริการหรือเรียกได้ว่าผู้บริโภค (การบริโภค) ได้แก่ สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้าน และชุมชนใกล้เคียงสามารถใช้บริการได้และผู้มาใช้บริการ (การบริโภค) จะได้รับผลประโยชน์ ดังนี้

กิจกรรมสินเชื่อ(เงินกู้) การบริโภคหรือการให้บริการเงินกู้ลงทุนประกอบอาชีพ ระยะสั้น ดอกเบี้ยต่ำ เงินกู้ยืมกรณีฉุกเฉิน โรงเรียนชุมชน การบริโภค สมาชิกขายข้าวในราคายุติธรรม ชื่อแกลบ ชื่อรำข้าว ปลายข้าวในราคาถูก และยังสามารถซื้อข้าวสารได้ในราคาถูก เพราะไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ศูนย์สาธิตการตลาด การบริโภคหรือการให้บริการปุ๋ยและเมล็ดพันธุ์พืชราคาต่ำ คุณภาพดี สินค้าราคายุติธรรม และสมาชิกยังจะได้รับเครดิตสินค้าในกรณีมีการจัดงานพิธีในครอบครัว ลานตากผลผลิต การบริโภค สมาชิกสามารถขายข้าวโพดได้ราคาสูงกว่าตลาด ประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง และสามารถรวมกลุ่มกำหนดราคาซื้อขายกันเองได้ตามความเหมาะสม

3. การสร้างมูลค่าเพิ่ม

การวางแผนเพื่อให้ผลผลิตของสมาชิกเกิดมูลค่าเพิ่มขายได้ราคาดี คณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันดำเนินการหลายรูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมโรงสีข้าว รับบริการสีข้าว ให้สมาชิกและคนทั่วไปในชุมชนและหมู่บ้านใกล้เคียงโดยคิดค่าบริการสีข้าวกระสอบละ 35 บาท เพื่อนำเงินไปเป็นทุนหมุนเวียนในกิจกรรมโรงสีข้าว การกะเทาะข้าวเปลือกแยกเป็นข้าวกล้อง รำหยาบ รำอ่อน ปลายข้าว และสีข้าวเปลือกแยกเป็นข้าวสารคัดพิเศษ ข้าวสารปลายหัก ผลผลิตแต่ละประเภทจัดลงบรรจุภัณฑ์ ก่อนนำออกไปจำหน่ายหรือบริการลูกค้า เพื่อสะดวกในการเลือกซื้อตามต้องการ

กิจกรรมสินเชื่อ โดยนำผลกำไรที่ได้จากการให้สินเชื่อสมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ นำผลกำไรจำนวนนั้นมารับซื้อผลผลิตจากสมาชิก ได้แก่ ข้าวเปลือก ข้าวโพด เพื่อป้องกันพ่อค้าคนกลางไม่ให้เข้ามารับซื้อสินค้าในชุมชน และยังสามารถส่งผลให้สมาชิกขายผลผลิตได้ราคาสูงกว่าท้องตลาด

กิจกรรมลานตากผลผลิต โดยรับสีข้าวโพดให้สมาชิกคิดค่าจ้างสีข้าวโพดทั้งเปลือกตันละ 150 บาท ข้าวโพดที่ปอกเปลือกแล้วไม่คิดค่าบริการ รับซื้อเมล็ดข้าวโพด และจำหน่ายเมล็ดข้าวโพด เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด ชังข้าวโพด โดยแยกขายคนละประเภทจะได้ราคาดีเกิดมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตมากยิ่งขึ้น

4. การสร้างรายได้

การวางแผนเพื่อให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มหรือการสร้างรายได้ให้สมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน สามารถทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่ 1) สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริมตามความต้องการของสมาชิก อาทิ กลุ่มเลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงหมู ทอผ้า ปลูกพืชผักสวนครัว 2) การสร้างงานเพื่อสร้างรายได้ โดยการก่อตั้งโรงสีเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนเข้าโครงการร่วมลงทุนปันผลทุกปี และยังเปิดรับสมาชิกเข้ามาทำงานประจำในโรงสี 1 คน ได้ค่าตอบแทนวันละ 100 บาท และมีคณะกรรมการหมุนเวียนวันละ 1 คน เพื่อมาช่วยทำงานในโรงสีมีค่าตอบแทนวันละ 150 บาท เงินค่าตอบแทนจะจ่ายให้เมื่อปิดงบประมาณบัญชีสิ้นปี การช่วยงานเป็นไปตามความสมัครใจของสมาชิก และยังมีงานที่ศูนย์สาธิตการตลาด โดยให้สมาชิกผลัดเปลี่ยนเวรกันมาขายสินค้าเดือนละ 1 คน กรรมการ 2 ครั้งต่อเดือน มีค่าตอบแทนจ่ายวันปิดงบประมาณบัญชีสิ้นปี

5. การพึ่งตนเอง

การวางแผนเพื่อให้กลุ่มสามารถพึ่งตนเองได้โดยการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และการจัดสวัสดิการ ซึ่งมีการดำเนินงานอย่างมีเป้าหมาย เริ่มจากการสำรวจความต้องการของคนในชุมชน และนำไปประกอบรูปแบบการจัดการกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่

5.1 การสร้างงาน โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการสร้างงาน อาทิ การเกษตร ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อลดรายจ่ายในครอบครัว หรือถ้ามีผลผลิตมากยังสามารถนำไปจำหน่ายที่ศูนย์สาธิตการตลาดเป็นรายได้เสริม และยังมีการทำงานแลกเปลี่ยนเพื่อนำผลผลิตมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มให้สมาชิกได้กู้ยืมมากยิ่งขึ้น

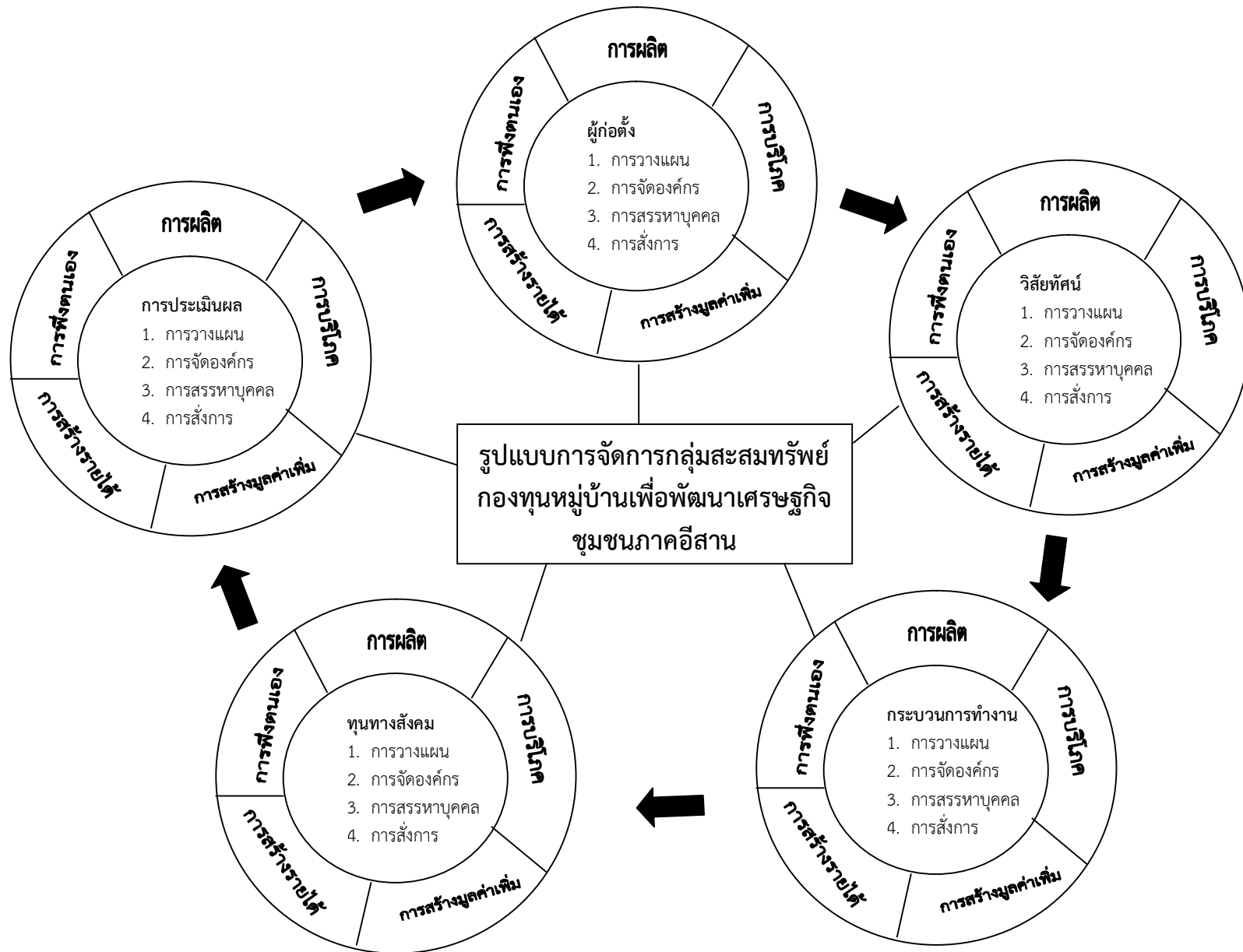
5.2 สร้างอาชีพ โดยใช้เงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ ได้แก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ทอผ้า จักสาน งานช่าง ค่าขาย หรือปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย งามันสำปะหลัง และอาชีพอื่น ๆ ตามความสามารถหรือความถนัดของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นอาชีพเสริมรองจากการทำนา ทั้งนี้สมาชิกที่จะขอกู้ยืมเงินไปลงทุนจะต้องเขียนโครงการส่งไปพร้อมคำขอกู้ เพื่อคณะกรรมการจะได้นำไปประกอบการพิจารณาการอนุมัติเงินกู้ตามความเหมาะสม

5.3 สร้างรายได้ โดยการจัดกิจกรรมเชิงธุรกิจเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมให้กิจกรรมที่จัดขึ้น ได้แก่ กิจกรรมโรงสีข้าว ศูนย์สาธิตการตลาด และลานตากผลผลิต สมาชิกสามารถสมัครเข้าร่วมกิจกรรมหรือสมัครเข้าทำงานประจำในโรงสี มีค่าตอบแทนเป็นรายวัน รับสมัครพนักงานขายสินค้าประจำที่ศูนย์สาธิตการตลาดปีละ 2-3 คน ค่าตอบแทนพนักงานขายจะจ่ายสิ้นปีบัญชี ปีละครั้ง โดยคิดเป็นร้อยละจากผลกำไรทั้งหมด โดยเฉลี่ยพนักงานขายมีรายได้เดือนละไม่น้อยกว่า 6,000 บาทต่อคนต่อเดือน

การสร้างรายได้ จากกิจกรรมลานตากผลผลิต โดยการรับซื้อข้าวโพดจากสมาชิกและเกษตรกรทั่วไปในตำบลใกล้เคียง เพื่อแก้ปัญหาสมาชิกหรือชาวเกษตรกรถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางหลายวิธี อาทิ ถูกกดราคา ถูกโกงตาชั่ง และการนำผลผลิตไปจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางต้องเสียค่าขนส่ง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จำนวนมาก คณะกรรมการและสมาชิกจึงวางแผนร่วมกันก่อสร้างลานตากผลผลิต ซึ่งต้องมีพนักงานประจำที่ลานตากหลายตำแหน่ง อาทิ พนักงานประจำตาชั่งวัดความชื้น การบัญชี และตำแหน่งอื่น ๆ ซึ่งสมาชิกทุกคนที่เข้ามาทำงานจะมีค่าตอบแทนและยังมีโอกาสได้รับส่วนแบ่งจากผลกำไรอันเกิดจากการจัดกิจกรรมของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน

โดยสรุปรูปแบบการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านได้มีการวางแผนก่อนดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผนการผลิต โดยการให้สินเชื่อสมาชิกนำเงินไปลงทุนการก่อสร้างโรงสีข้าวเพื่อบริการรับสีข้าวให้สมาชิกและลูกค้าทั่วไป ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการสีข้าว ได้แก่ รำข้าว ปลายข้าว และแกลบ จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กลุ่ม และยังมีศูนย์สาธิตการตลาด ลานตากผลผลิตทางการเกษตร การวางแผนการบริโภค การสร้างมูลค่าเพิ่ม การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน

ภาพประกอบ 52 รูปแบบการจัดการกลุ่มสหกรณ์พืชมูลงทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กลุ่มสะสมทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาสรุป อภิปรายผล ตามลำดับความมุ่งหมายการวิจัย และมีข้อเสนอแนะจากข้อมูลที่ค้นพบจากการศึกษาเพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจจะนำไปใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม

1. สรุปผล
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน

สรุปผล

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม บ้านชีเหล็ก บ้านทุ่งพนมวัง บ้านทับสวาย บ้านตะโก และบ้านโนนมะกอก

ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นมาของการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน สืบเนื่องจากความยากจนของคนในชุมชน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ โดยอาศัยแหล่งน้ำ จากธรรมชาติทำให้ผลผลิตด้านการเกษตรได้ปริมาณน้อยคุณภาพต่ำ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ประชากรหลายหมู่บ้านต้องย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ หรือออกไปรับจ้างทำงานรายวัน เพื่อนำเงินมาเลี้ยงครอบครัว บางคนได้ค่าแรงน้อยไม่เพียงพอกับรายจ่าย จำเป็นกู้ยืมเงินรายวันซึ่งมีดอกเบี้ยสูงมาก บางคนทำให้ผู้กู้ยืมเงินหาเงินส่งคืนไม่ทัน บางคนถูกเจ้าหนี้ทำร้ายร่างกาย ได้รับบาดเจ็บ บางคนต้องย้ายที่อยู่เพื่อหลบหนีหนี้การติดตามทวงถาม ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นหลายแห่งในชุมชนภาคอีสาน

ด้วยเหตุนี้ผู้นำชุมชนและพัฒนาชุมชนจึงได้ร่วมมือกันระดมความคิดโดยการประชาคมชาวบ้าน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจอันเกิดจากผลผลิตต่ำ รายได้น้อย ยากจน คนในชุมชนเสพรหรือค้ายาเสพติด เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2517 กรมการพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมให้ชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ทำให้คนมีคุณธรรม มีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรรู้จักแบ่งปันความสุขซึ่งกันและกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันมีการแบ่งปันผลประโยชน์และจัดสวัสดิการให้สมาชิกและในปี พ.ศ. 2554 มีกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น จำนวนมากถึง 34,530 กลุ่มมีสมาชิก จำนวน 4,506,411 คน เงินสะสมสะสมทรัพย์ จำนวน 25,247,736,106 บาท (สองหมื่นห้าพันสองร้อยยี่สิบเจ็ดล้านเจ็ดแสนสามหมื่นห้าพันหนึ่งร้อยหกบาทถ้วน) นับว่าการดำเนินงานของโครงการประสบผลสำเร็จและได้รับความสนใจจากประชาชนทุกภาคส่วนส่งผลให้มีการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในภาคอีสาน เช่น กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านขาม อำเภอจตุรัส บ้านชีเหล็ก อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ บ้านทุ่งพนมวัง อำเภอสีคิ้ว บ้านทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา บ้านตะโก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และบ้านโนนมะกอก อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งแต่ละกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมโดยมีคณะกรรมการกลุ่ม เป็นแกนหลักในการบริหารจัดการ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ซึ่งมีองค์กรภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ สถาบันการเงินต่าง ๆ โดยเฉพาะธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนนักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี การเงิน การตลาด และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร มาอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในกลุ่มและคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านประสบผลสำเร็จเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลมีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติในอนาคต โดยในทุกหมู่บ้านรวมกลุ่มสมาชิกจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อรองรับงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้หมู่บ้านละหนึ่งล้านบาท (กองทุนละ 1 ล้านบาท) และเงินจำนวนนี้มอบให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชน เช่น ให้อุปกรณ์เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน เป็นแหล่งเรียนรู้ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดไป

ปัจจุบันงบประมาณภาครัฐหนึ่งล้านบาท (กองทุนเงินล้าน) กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านได้นำมารวมกันกับทุนเดิมที่กลุ่มมีอยู่แล้วเพื่อบริหารจัดการ โดยบริการสมาชิกในกลุ่มให้อุปกรณ์มากขึ้น เปิดรับสมาชิกเพิ่มขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านอย่างทั่วถึง เช่น ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ มีสมาชิก 807 คน เงินสะสมสะสมทรัพย์จำนวน 5,955,879 บาท เงินทุนหมุนเวียน 2,200,000 บาท กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ มีสมาชิก 470 คน เงินสะสมสะสมทรัพย์จำนวน 2,240,000 บาท เงินทุนหมุนเวียน 5,158,283.12 บาท กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีสมาชิก 1,774 คน เงินสะสมสะสมทรัพย์จำนวน 13,340,260 บาท เงินทุนหมุนเวียน 14,268,200 บาท กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีสมาชิก 960 คน เงินสะสมสะสมทรัพย์จำนวน 2,053,014 บาท เงินทุนหมุนเวียน

16,452,806 บาท กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ มีสมาชิก 3,800 คน เงินสัจจะสะสมจำนวน 1,300,000 บาท เงินทุนหมุนเวียน 20,000,000 บาท กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ มีสมาชิก 417 คน เงินสัจจะสะสมจำนวน 1,223,000 บาท เงินทุนหมุนเวียน 6,000,000 บาท

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสานหลายแห่งสามารถดำเนินกิจกรรมการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสานประสบผลสำเร็จเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ โดยชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน มีการจัดการผู้ก่อตั้งกลุ่ม ทุน (ทางสังคม) วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน (โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ การจัดการเครือข่าย) ประเมินผล (ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล) ดังนี้

ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เป็นองค์กรทางการเงินที่คนในชุมชนร่วมกันก่อตั้ง โดยมีผู้นำชุมชนและพัฒนาชุมชนให้ความร่วมมือในการก่อตั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของคนในชุมชนให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชน ได้พึ่งพาเงินจากกองทุนในการประกอบอาชีพหรือใช้จ่ายยามฉุกเฉิน โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยการจัดการเงินลงทุนอย่างบูรณาการและเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการบริหารจัดการเงินลงทุนได้เป็นอย่างดี สิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนมีหลายอย่าง เป็นองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีคณะกรรมการที่มีภาวะผู้นำเป็นผู้บริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 2) การมีประสิทธิภาพในการบริหารของคณะกรรมการ 3) ระบบการเงินและบัญชีโปร่งใสตรวจสอบได้ 4) สิ้นเชื่อมีการบริหารจัดการด้วยระบบข้อมูล 5) กำไรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน มีการจัดการเพื่อสวัสดิการของชุมชน 6) คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทุกแห่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

ทุน ประกอบด้วย เงินและทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากเงินสัจจะสะสมและเงินสัจจะสะสมพิเศษของสมาชิกในกลุ่มที่นำมาฝากไว้ที่กลุ่ม เงินรายได้อื่น ๆ เช่น เงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินอุดหนุน ดังนี้ เงินสัจจะสะสม ได้มาจากการออมของสมาชิกในกลุ่มทุกคนที่ตกลงกันหรือให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า “จะนำเงินมาฝากไว้ที่กลุ่มจำนวนเท่า ๆ กันทุกเดือนตามความสามารถของตน เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน และเงินสัจจะสะสมของสมาชิกแต่ละคนจะจ่ายคืนเมื่อสิ้นสุดสมาชิกภาพตามข้อบังคับของกลุ่มเท่านั้น โดยกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนหรือจ่ายผลกำไรในรูปแบบของ เงินปันผล เงินสัจจะสะสมพิเศษ ได้มาจากการรับฝากเงินจากสมาชิกที่มีเงินเหลือจากค่าใช้จ่าย และมีความประสงค์จะฝากเงินไว้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เงินจำนวนนี้สามารถถอนออกไปใช้จ่ายเมื่อจำเป็น และกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยตามระเบียบของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ เงินรายได้อื่น ๆ ได้มาจากเงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ และดอกเบี้ยเงินกู้ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ซึ่งอาจจะมีแตกต่างกัน โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-2552 เงินอุดหนุน ได้มาจากรัฐบาลให้การสนับสนุนกองทุนละหนึ่งล้านบาท และส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

ทรัพยากร ประกอบด้วย คน และทรัพยากรกลุ่ม ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน เช่น ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับจ่ายเงินประจำวัน ประจำเดือน การจัดทำบัญชีเงินสด รับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุลการฝากเงินกับสถาบันการเงิน ซึ่งการบริหารงานจะต้องมีวินัยในการจัดทำเอกสารดังกล่าว ให้มีความโปร่งใสถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้ โดยจะต้องมีการรายงานสถานะทางการเงิน มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการบริหารจัดการเงินทุน โดยส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินไปลงทุนขยายกิจกรรม มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

วิสัยทัศน์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์เพื่อให้เป็นศูนย์กลางและเครือข่ายการเรียนรู้ เงินทุน สวัสดิการ และแก้ไขปัญหาของคนในหมู่บ้านและชุมชน สมาชิกและคนในครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความอบอุ่น เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ส่งผลการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

เป้าหมาย เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนสำหรับบริการสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อนำไปสู่การก่อตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสวัสดิภาพ ที่ดีแก่คนในชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและจัดระบบการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของตนเองให้มีความมั่นคงตลอดไป เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านหรือในชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างหรือการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกและคนในหมู่บ้าน และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสังคมให้มีความมั่นคง คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจสังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชนภาคอีสานให้มีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงาน ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร ซึ่งมีคณะกรรมการสมาชิก ระเบียบข้อบังคับ ที่ทำการกลุ่ม การบริหารจัดการ และระบบข้อมูล ตามลำดับ โดยคณะกรรมการ แต่ละกลุ่มมีการเลือกตั้งคณะกรรมการโดยให้สมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกกลุ่มละ 9-15 คน คณะกรรมการกลุ่มจะจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิกในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ความจำเป็นที่ต้องมีคณะกรรมการสำหรับการบริหารกลุ่ม ซึ่งการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม จะต้องมีการประกาศรับสมัครให้สมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ และกำหนดวันเวลาในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มต้องชัดเจนตลอดจนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการจะต้องแจ้งให้สมาชิกรับทราบ ดังนี้ 1) ขอรับการสนับสนุน

จากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองแก่ คณะกรรมการและสมาชิก 2) กำหนดให้มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ รวมทั้งการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน 3) ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการ กลุ่มให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความถนัดของคณะกรรมการแต่ละคน โดยการเปิดโอกาสให้ กรรมการทุกคนเลือกดำรงตำแหน่งได้ตามความถนัดและความสามารถ 4) กลุ่มกำหนดให้กรรมการแต่ละคนสรุป 5) กลุ่มมีการจัดศึกษาดูงานกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการบริหารงานของ คณะกรรมการ 6) กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกหมุนเวียนเข้าฝึกอบรม สัมมนาเรื่องบทบาทหน้าที่โดยให้ ทุกฝ่ายได้มีโอกาสหมุนเวียนเข้าร่วมอย่างทั่วถึง และการประชุมคณะกรรมการ กลุ่มจะต้องกำหนดการประชุมของคณะกรรมการในระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่มให้ชัดเจน กลุ่มมีการกำหนดแผนปฏิบัติการ ของคณะกรรมการโดยเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ กลุ่มกำหนดให้คณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงาน ให้สมาชิกทราบในการประชุม

สมาชิก การรับสมัครสมาชิกโดยคิดอัตราตาม สัดส่วนสมาชิกกับจำนวนราษฎรใน หมู่บ้าน การส่งเงินสัจจะสมโดยคณะกรรมการกลุ่มชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก เพื่อให้เห็นความ จำเป็น ความสำคัญของการส่งเงินสัจจะสมให้ตรงตามกำหนดเวลา กำหนดมาตรการในการส่งเงิน สัจจะสมของสมาชิกไว้ในระเบียบกลุ่ม และมีการดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กลุ่ม ประชาสัมพันธ์เพื่อย้ำเตือนในเรื่องการส่งเงินสัจจะสมล่วงหน้าแก่สมาชิก ก่อนถึงวันกำหนดส่งโดย ผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน การส่งคืนเงินกู้โดยคณะกรรมการกลุ่มทำความเข้าใจในเรื่องความจำเป็น ความสำคัญของการส่งคืนเงินกู้ให้ตรงเวลา กำหนดมาตรการในการส่งคืนเงินกู้ไว้ในระเบียบกลุ่มและ ดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการส่งคืนเงินกู้แก่สมาชิก เช่น ให้รางวัลแก่ผู้ส่งคืนเงินกู้ตรงตามเวลา เป็นต้น การเพิ่มวงเงินสัจจะสมในแต่ละปีโดยจัดเวที เพื่อแลกเปลี่ยนในเรื่องสถานการณ์การออมในชุมชน และแนวทางส่งเสริมการออมในชุมชน จัด กิจกรรมส่งเสริมการออมโดยกำหนดแนวทางการส่งเสริม (Promotion) ให้กับสมาชิกที่เพิ่มวงเงิน สัจจะสม เช่น การได้ส่วนลดมากขึ้นเมื่อซื้อสินค้าในศูนย์สาธิตการตลาด การได้ส่วนลดดอกเบี้ย เงินกู้ เป็นต้น

กฎระเบียบ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ได้กำหนดรูปแบบการ จัดการเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการ กำหนดระเบียบข้อบังคับซึ่งไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2552 ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน คือ คณะกรรมการจะต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของกลุ่มให้สมาชิกเข้าใจก่อนร่าง ระเบียบผ่านทางเวทีประชาคม การร่างระเบียบโดยกำหนดสาระให้ครอบคลุมเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีการบันทึกระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ โดย ทั่วถึง คณะกรรมการกลุ่มจะต้องมีการทบทวนปรับปรุงระเบียบให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

เครือข่าย กระบวนการทำงานในรูปแบบการจัดการเครือข่าย โดยการเชื่อมโยง เงินทุน ทรัพยากรกับกลุ่มอื่นหรือองค์กรอื่น เช่น กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านส่งตัวแทนเข้าร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรอื่นทุกครั้งที่มีการจัดเวที ประชาคมหรือเวทีต่าง ๆ อันจะส่งผลประโยชน์มายังสมาชิกของกลุ่มตน และกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุน

หมู่บ้านยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสะสมหลายระดับ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

การประเมินผล การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุน หมู่บ้านมีการประเมินผล ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการจัดการโดยจัดทำเกณฑ์ชี้วัด ประเมินความเข้มแข็งของ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้กำหนดการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ โดยมีองค์ประกอบตัวชี้วัดการ ประเมินแต่ละด้าน เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลกลุ่มสะสม ทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาค อีสาน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน เกิดจากโครงการ ของกรมการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในชนบทให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาคนในชุมชนผ่าน กระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของ ตนเอง โดยมีรูปแบบการจัดการ ดังนี้

ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนร่วมกันพัฒนาชุมชนอำเภอ ช่วยกันเชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมประชุมชี้แจงนโยบายภาครัฐให้ ทุกหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันก่อตั้งกลุ่ม เพื่อรองรับเงินทุนจากรัฐบาลจะจัดสรรให้ โดยให้ ชาวบ้านรู้จักออมเงินคนละน้อยเป็นประจำสม่ำเสมอทุก ๆ เดือน เรียกว่า “เงินสัจจะสะสม” เพื่อให้ สมาชิกที่มีความจำเป็นกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเอง ครอบครัว และชุมชน และยังเป็นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยรวมคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ให้ช่วยเหลือกัน เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน โดยการรวมกลุ่มออมเงินแล้วให้สมาชิก กู้ยืม ไปลงทุนในการประกอบอาชีพ โดยมีแนวคิดในการก่อตั้งกลุ่ม ประกอบด้วย 1) ชุมชนรวมตัว กันเพื่อสร้างพลังในการพัฒนา โดยมีฐานความคิดที่มีเมตตาไมตรี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักสามัคคี มีความ ซื่อสัตย์สุจริต 2) เพื่อการระดมทุนจากเงินออมสัจจะสะสมจากสมาชิกกลุ่ม เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว 3) เรียนรู้การบริหารรายได้ ค่าใช้จ่าย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีวิถีการดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง ความเป็นความพอประมาณ ความเป็นเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

หลักการบริหารจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย 1) สร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ ปลุกฝัง ให้สมาชิกเกิดความรู้สึกรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้น ส่งเสริมให้มีโอกาสแสดง ความคิดเห็นในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบการบริหารจัดการกลุ่ม 2) ส่งเสริม การออม สร้างชุมชนเข้มแข็งบนฐานการออมร่วมกัน ในรูปแบบ “เงินออมสัจจะ” เพื่อให้สมาชิกมี ความสม่ำเสมอในการออม มีวินัยในการใช้เงิน โดยสมาชิกกลุ่มจะได้รับเงินคืนสัจจะสะสม เมื่อสิ้นสุด การเป็นสมาชิกภาพกลุ่ม 3) การพึ่งพาตนเอง ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีวิถีชีวิตที่พออยู่ พอมี พอกิน พึ่งพาตนเองได้ แบ่งปันเอื้ออาทร มีความรู้คู่คุณธรรม เสียสละมีจิตสาธารณะ มุ่ง ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 4) คุณธรรมความดี ซึ่งเป็นพื้นฐานอยู่ในคนไทยทุกคน

ได้แก่ ความรัก ความเป็นมิตร ความมีเมตตาไมตรี สร้างความคุ้นเคยกันจนเกิดเป็นความไว้วางใจกัน ส่งเสริมชักชวนให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันในกิจกรรมที่กลุ่มก่อตั้งขึ้นอย่างสม่ำเสมอเนื่อง

หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย 1) ประธาน มีหน้าที่ดูแลการทำงานของกรรมการ มีภาวะความเป็นผู้นำกลุ่ม เก่งคน เก่งคิด มีคุณธรรม ธรรมาภิบาลในการกำกับดูแลบริหารจัดการกลุ่ม และการทำงานของกรรมการทั้งหมด ติดตามให้การ ทำงานกลุ่มเป็นไปตามแผนงาน และมีหน้าที่ประสานงานระหว่างกรรมการและสมาชิกกลุ่ม รวมถึง การประสานงานกับบุคคลภายนอกกลุ่ม 2) รองประธาน มีหน้าที่ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานของ ประธานตามที่ได้รับมอบหมาย 3) กรรมการ มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือประธาน ในการดำเนินกิจการ ทั้งปวงของกลุ่มองค์กรชุมชน ให้เป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ และมติที่ประชุมใหญ่ 4) เลขานุการ มีหน้าที่จัดบันทึกการประชุม ช่วยประธานติดตามงาน ประสานงานติดต่อบุคคลภายนอก และดูแล เอกสารข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ 5) เภรัณยิก มีหน้าที่ดูแลเรื่องการเงินของกลุ่มทั้งหมด จัดบันทึกการรับ จ่ายเงิน และทำบัญชีการรับจ่ายเงิน และทำบัญชีให้ถูกต้อง 6) สมาชิก ชาวบ้านที่มีการรวมตัวเป็น กลุ่มองค์กรชุมชน ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน และยังพบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร กลุ่ม ได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน คือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการสินเชื่อ (เงินกู้) คณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการสวัสดิการกลุ่ม หรือ คณะกรรมการส่งเสริม มีหน้าที่ดังนี้ 1) คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รอง ประธาน เลขานุการ เภรัณยิก และกรรมการ รวม 5 คน มีหน้าที่พิจารณา รับสมาชิก พิจารณา การสะสมเงิน หรือรับฝากเงิน กำหนดการประชุมใหญ่ การจัดทำงบดุล และผลการดำเนินงานเสนอ ต่อที่ประชุม กำหนดวงเงินกู้ จัดสรรเงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืน 2) คณะกรรมการสินเชื่อ(เงินกู้) ประกอบด้วย ประธานสินเชื่อ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่ พิจารณาใบคำร้องของกู้ของสมาชิก สอดส่องดูแล ติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกผู้กู้ รวมทั้ง เยี่ยมเยียนและช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาไม่สามารถชำระเงินกู้คืนได้ตามสัญญา ทำให้สมาชิกที่ค้า ประกันต้องมาช่วยรับผิดชอบในการชำระเงินกู้คืน 3) คณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย ประธานตรวจสอบ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่ตรวจสอบ บัญชีและเอกสารทางการเงิน ตรวจสอบเอกสารประกอบต่าง ๆ ตรวจสอบการดำเนินงานของ คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และดูแลหรือติดตามความเห็นความต้องการของสมาชิกหรือบุคคลภายนอก ที่มีต่อกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 4) คณะกรรมการสวัสดิการกลุ่ม หรือคณะกรรมการส่งเสริม ประกอบด้วย ประธานสวัสดิการกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน มีหน้าที่ให้ ความรู้และฝึกอบรมสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เชิญชวน ผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม ประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของกลุ่มให้สมาชิกและบุคคลทั่วไป ได้ ทราบความเคลื่อนไหว และเสนอความคิดเห็นของสมาชิกให้คณะกรรมการอำนวยการพิจารณา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกทุกคนโดยทั่วถึง

ทุน ประกอบด้วย เงินและทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม สะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากเงินสัจจะสะสมและเงินสัจจะสะสมพิเศษของสมาชิกในกลุ่มที่ นำมาฝากไว้ที่กลุ่ม เงินรายได้อื่น ๆ เช่น เงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินอุดหนุน ดังนี้ เงินสัจจะสะสม ได้มาจากการออมของสมาชิกในกลุ่มทุกคนที่ตกลงกันหรือให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า “จะนำเงินมาฝากไว้ที่กลุ่มจำนวนเท่า ๆ กันทุกเดือนตาม

ความสามารถของตน เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน และเงินสัจจะสะสมของสมาชิกแต่ละคนจะจ่ายคืนเมื่อสิ้นสุดสมาชิกภาพตามข้อบังคับของกลุ่มเท่านั้น โดยกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนหรือจ่ายผลกำไรในรูปแบบของ เงินปันผล เงินสัจจะสะสมพิเศษ ได้มาจากการรับฝากเงินจากสมาชิกที่มีเงินเหลือจากค่าใช้จ่าย และมีความประสงค์จะฝากเงินไว้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เงินจำนวนนี้สามารถถอนออกไปใช้จ่ายเมื่อจำเป็น และกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยตามระเบียบของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ เงินรายได้อื่น ๆ ได้มาจากเงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ และดอกเบี้ยเงินกู้ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกัน โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-2552 เงินอุดหนุน ได้มาจากรัฐบาลให้การสนับสนุนกองทุนละหนึ่งล้านบาท และส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

ทรัพยากร ประกอบด้วย คน และทรัพยากรกลุ่ม ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน เช่น ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับจ่ายเงินประจำวัน ประจำเดือน การจัดทำบัญชีเงินสด รับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล การฝากเงินกับสถาบันการเงิน ซึ่งการบริหารงานจะต้องมีวินัยในการจัดทำเอกสารดังกล่าวให้มีความโปร่งใสถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้ โดยจะต้องมีการรายงานสถานะทางการเงิน มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการบริหารจัดการการเงินทุน โดยส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินไปลงทุนขยายกิจกรรม มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

การบริหารเงินทุนและทรัพยากร ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน ประกอบด้วย ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับ-จ่ายเงิน ประจำวัน เงินประจำเดือนให้เป็นปัจจุบัน โดยกลุ่มประสานจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมเพิ่มทักษะในการจัดทำเอกสารหลักฐานการเงินแก่ผู้รับผิดชอบที่กลุ่มแต่งตั้ง กำหนดให้มีการจัดทำเอกสารหลักฐานการเงินให้ถูกต้อง และปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ กำหนดให้มีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเงินตามวาระที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำบัญชีเงินสด บัญชีรับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล โดยกลุ่มจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชี-รับจ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล แก่ผู้รับผิดชอบของกลุ่ม หรือจัดส่งผู้รับผิดชอบไปเข้าร่วมการฝึกอบรมที่องค์กรอื่นจัด กำหนดให้มีการจัดทำบัญชีงบดุล งบกำไร-ขาดทุน ให้ถูกต้องครบถ้วน รวมทั้งมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ตามหลักบัญชีสากล กำหนดให้มีการตรวจสอบบัญชีตามวาระที่กำหนด การฝากเงินกับสถาบันการเงิน โดยกลุ่มสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนถึงความจำเป็น ประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำเงินสัจจะเข้าฝากในสถาบันการเงินแก่สมาชิก กลุ่มกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการนำเงินออม (สัจจะสะสม) ของกลุ่มเข้าฝากสถาบันการเงินต่าง ๆ ไว้ในระเบียบของกลุ่ม สมาชิกส่งเงินสัจจะครบถ้วนแล้วประสานเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินในพื้นที่ให้ช่วยอำนวยความสะดวกในการนำฝากเงิน เช่น ส่งเจ้าหน้าที่มารับฝากถึงสถานที่ตั้งกลุ่ม ในวันส่งเงินสัจจะสะสม เป็นต้น

ความโปร่งใส โดยการรายงานสถานะทางการเงิน คือ กลุ่มกำหนดเรื่องการตรวจสอบบัญชี ตรวจสอบหลักฐานการเงินของกลุ่มไว้ในระเบียบข้อบังคับกลุ่ม โดยกำหนดให้มีการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง กลุ่มกำหนดแผนการตรวจสอบบัญชี เอกสารหลักฐานทางการเงินอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และจะต้องเชิญเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบร่วมกับคณะกรรมการตรวจสอบของกลุ่มทุกครั้ง มีการจัดทำผลการตรวจสอบและหลักฐานการตรวจสอบเพื่อรายงานให้คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกได้ทราบถึงสถานะทางการเงินของกลุ่มทุกครั้ง และยังต้องมีการตรวจสอบบัญชีหลักฐานทางการเงิน คือ กลุ่มกำหนดให้มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ไว้ในระเบียบกลุ่ม กลุ่มมีการรายงานสถานะทางการเงินของกลุ่มในที่ประชุมสมาชิกทุกครั้ง 3) กลุ่มตีตประกาศเอกสารรายงานสถานะทางการเงินไว้ ณ ที่ทำการกลุ่ม รวมทั้งมีการรายงานผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน เช่น หอกระจายข่าว สถานีวิทยุชุมชน

วิสัยทัศน์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางและเครือข่ายการเรียนรู้ เงินทุน สวัสดิการ และแก้ไขปัญหาของคนในหมู่บ้านและชุมชน สมาชิกและคนในครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความอบอุ่น เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ส่งผลการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานคือ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนสำหรับบริการสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อนำไปสู่การก่อตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสวัสดิภาพ ที่ดีแก่คนในชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและจัดระบบการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของตนเองให้มีความมั่นคงตลอดไป เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านหรือในชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างหรือการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกและคนในหมู่บ้าน และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสังคมให้มีความมั่นคง คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชนภาคอีสานให้มีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

กระบวนการทำงาน

โครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย คณะกรรมการ สมาชิก ระเบียบ ข้อบังคับที่ทำการกลุ่ม การบริหารจัดการ และระบบข้อมูล ตามลำดับ ซึ่งคณะกรรมการ แต่ละกลุ่ม มีการเลือกตั้งคณะกรรมการโดยให้สมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกกลุ่มละ 9-15 คน คณะกรรมการกลุ่มจะจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิกในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ความจำเป็นที่ต้องมีคณะกรรมการสำหรับการบริหารกลุ่ม ซึ่งการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม จะต้องมีการประกาศรับสมัครให้สมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ และกำหนดวันเวลาในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มต้องชัดเจนตลอดจนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการจะต้องแจ้งให้สมาชิกรับทราบ ดังนี้ 1) ขอรับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ในเรื่อง บทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองแก่คณะกรรมการและสมาชิก

2) กำหนดให้มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ รวมทั้งการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน 3) ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความถนัดของคณะกรรมการแต่ละคน โดยการเปิดโอกาสให้กรรมการทุกคนเลือกดำรงตำแหน่งได้ตามความถนัดและความสามารถ 4) กลุ่มกำหนดให้กรรมการแต่ละคนสรุป 5) กลุ่มมีการจัดศึกษาดูงานกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการบริหารงานของคณะกรรมการ 6) กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกหมุนเวียนเข้าฝึกอบรม สัมมนาเรื่องบทบาทหน้าที่โดยให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสหมุนเวียนเข้าร่วมอย่างทั่วถึง และการประชุมคณะกรรมการ กลุ่มจะต้องกำหนดการประชุมของคณะกรรมการในระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่มให้ชัดเจน กลุ่มมีการกำหนดแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการโดยเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ กลุ่มกำหนดให้คณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในการประชุม

สมาชิก การรับสมัครสมาชิกโดยคิดอัตราตาม สัดส่วนสมาชิกกับจำนวนราษฎรในหมู่บ้าน 2) การส่งเงินสัจจะสม โดยคณะกรรมการกลุ่มชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก เพื่อให้เห็นความจำเป็น ความสำคัญของการส่งเงินสัจจะสมให้ตรงตามกำหนดเวลา กำหนดมาตรการในการส่งเงินสัจจะสมของสมาชิกไว้ในระเบียบกลุ่ม และมีการดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กลุ่มประชาสัมพันธ์เพื่อย้ำเตือนในเรื่องการส่งเงินสัจจะสมล่วงหน้าแก่สมาชิก ก่อนถึงวันกำหนดส่ง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน 3) การส่งคืนเงินกู้ โดยคณะกรรมการกลุ่มทำความเข้าใจในเรื่องความจำเป็น ความสำคัญของการส่งคืนเงินกู้ให้ตรงเวลา กำหนดมาตรการในการส่งคืนเงินกู้ไว้ในระเบียบกลุ่มและดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการส่งคืนเงินกู้แก่สมาชิก เช่น ให้รางวัลแก่ผู้ส่งคืนเงินกู้ตรงตามเวลา เป็นต้น 4) การเพิ่มวงเงินสัจจะสมในแต่ละปี โดยจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนในเรื่องสถานการณ์การออมในชุมชน และแนวทางส่งเสริมการออมในชุมชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการออมโดยกำหนดแนวทางการส่งเสริม (Promotion) ให้กับสมาชิกที่เพิ่มวงเงินสัจจะสม เช่น การได้ส่วนลดมากขึ้นเมื่อซื้อสินค้าในศูนย์สวัสดิการตลาด การได้ส่วนลดดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น

กฎระเบียบ ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ได้กำหนดรูปแบบการจัดการเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2552 ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน คือ คณะกรรมการจะต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของกลุ่มให้สมาชิก เข้าใจก่อนร่างระเบียบผ่านทางเวทีประชาคม การร่างระเบียบโดยกำหนดสาระให้ครอบคลุมเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีการบันทึกระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ โดยทั่วถึง คณะกรรมการกลุ่มจะต้องมีการทบทวนปรับปรุงระเบียบให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละหนึ่ง ครั้ง

เครือข่าย กระบวนการทำงานในรูปแบบการจัดการเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงเงินทุน ทรัพยากรกับกลุ่มอื่นหรือองค์กรอื่น เช่น กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านส่งตัวแทนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรอื่นทุกครั้งที่มีการจัดเวทีประชาคมหรือเวทีต่าง ๆ อันจะส่งผลประโยชน์มายังสมาชิกของกลุ่มตน และกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุน

หมู่บ้านยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสะสมหลายระดับ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

การประเมินผล การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีการประเมินผล ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการจัดการโดยจัดทำเกณฑ์ชี้วัด ประเมินความเข้มแข็งของ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้กำหนดการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ โดยมีองค์ประกอบตัวชี้วัดการประเมินแต่ละด้าน เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

อภิปรายผล

1. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

ผลการวิจัย พบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2517 สหกรณ์การเกษตรเครดิตยูเนียน และสินเชื่อเพื่อการเกษตรมีแนวคิดที่รวมกลุ่มคนในชุมชนเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณธรรม มีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรแบ่งปันซึ่งกันและกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยใช้ “เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน” และในปี พ.ศ. 2517 ดังกล่าว กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านขึ้น โดยศาสตราจารย์ ดร.ยิววัฒน์ วุฒิมณี อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนได้ริเริ่มทดลองดำเนินการครั้งแรก 2 แห่ง คือ ที่ตำบลบัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และที่ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล และในปีต่อมาได้พัฒนาขยายผลไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอีสานหลายแห่ง โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน 2) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการระดมเงินสะสมจัดตั้งเป็นกองทุน ทำให้ชุมชนมีแหล่งเงินทุน ในการกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ และใช้ตามความจำเป็นของครอบครัว และจัดกิจกรรมเรียนรู้เชิงธุรกิจให้คนในชุมชนมีความรู้สามารถประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว 3) เพื่อพัฒนาสังคม โดยการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ เพื่อให้คนในสังคมเกิดความรักความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผนึกกำลังให้เป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ผลการวิจัย ยังพบว่า ในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลยังมีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณไปช่วยเหลือหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เป็นทุนหมุนเวียนโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินทุนจำนวนนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปัจจุบันมีหลายหมู่บ้านที่ได้นำเงินทุนจากกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านมารวมกันจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินให้เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้กู้ยืมไปเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสานตลอดไป

ผู้วิจัยเห็นว่า การที่กรมการพัฒนาชุมชนได้ริเริ่มส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 5 ประการ ดังกล่าว และมีการพัฒนาการมาโดยตลอดจนกระทั่งปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณลงไปยังชุมชนระดับรากหญ้าหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท นั้นนับว่าเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมการยกระดับชีวิตเพื่อความอยู่ดีกิน

ดี มีชีวิตที่ดีขึ้นแก่ประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงการสะสมทุน เข้าใจการบริหารจัดการเงินทุนทั้งโดยส่วนรวมและส่วนตนได้ดีขึ้นระดับหนึ่ง

สอดคล้องแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนที่กรมพัฒนาชุมชนได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนระดับพื้นฐานไว้เพื่อใช้ชุมชนมีความพออยู่พอกิน มีกินทุนหมุนเวียน และการบริหารจัดการที่ดี *
จากการวิจัยทั้ง 3 พื้นที่นั้นพบประวัติความเป็นมาดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจังหวัดชัยภูมิ

จากผลการวิจัยในพื้นที่ 2 หมู่บ้านของจังหวัดชัยภูมิพบประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์ ดังนี้ คือ 1) หมู่บ้านมะขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส มีการรวมตัวกันจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2533 แต่เมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้มีการระดมทุนเพื่อการออมทรัพย์และเปิดกลุ่มออมทรัพย์เป็นกิจจะลักษณะมีกลุ่มบริหารจัดการเป็นรูปแบบชัดเจน 2) หมู่บ้านชีเหล็ก ตำบลกะหาด อำเภอเนินสง่า พบว่า มีการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์อย่างเป็นทางการขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2554 ซึ่งก่อนหน้านั้นได้มีการศึกษาดูงานจากกลุ่มสะสมทรัพย์แหล่งอื่นเพื่อเป็นตัวอย่างแนวทาง ผู้บริหารจัดการกลุ่มประกอบด้วยผู้นำชุมชนและคัดเลือกจากสมาชิกของกลุ่ม สิ่งที่พบ คือ ทั้งสองกลุ่มได้มีการจัดการบริหารและได้บริการแก่สมาชิกเพื่อบรรเทาความยากจนและความเดือนร้อน เช่นการให้บริการเงินกู้ การจัดหาปุ๋ย พืช พันธุ์ จัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนกลุ่มสตรีอาสาพัฒนา

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์ โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมลงทุน จะทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งและมีการพัฒนาได้ตรงตามเป้า ประสงค์ เพราะทั้งคณะบริหารและสมาชิกอื่น ๆ จะเกิดความตระหนักถึงหน้าที่

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของกลุ่มมีไว้อย่างชัดเจนสมาชิกทุกคนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนทำให้สมาชิกเกิดความมั่นใจในระบบสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันในกลุ่ม

2. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่วิจัย 2 หมู่บ้าน คือ 1) หมู่บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว มีประวัติการจัดตั้งกองทุน พบว่าได้เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2514 มีสมาชิกเริ่มแรก 125 คน มีการระดมเงินทุน และทำข้อตกลง มีการแต่งตั้งกรรมการบริหารโดยคัดเลือกจากสมาชิก มีกฎระเบียบข้อบังคับและระเบียบการบริหารแก่สมาชิก มีการศึกษาดูงานจากกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ 2) หมู่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง มีประวัติการก่อตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2534 โดยจัดให้มีศูนย์สาธิตกลุ่มออมทรัพย์ มีการจัดคณะกรรมการบริหารและบริการเพื่อช่วยเหลือแก่สมาชิก โดยการบริการเงินกู้ และสวัสดิการด้านอื่นๆ เช่นเดียวกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดตั้งกองทุนโดยมีการระดมทุนและคณะกรรมการบริหารจัดการด้านต่างๆ คัดเลือกมาจากสมาชิกทำให้การบริหารจัดการเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ และทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ โดยสุจริต ยุติธรรมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเพราะเป็นหน้าที่ๆ จะปฏิบัติและดูแลทรัพย์สมบัติของตนเองด้วย

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่ม ออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่าการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของกลุ่มมีไว้ อย่างชัดเจนสมาชิกทุกคนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนทำให้สมาชิกเกิดความมั่นใจในระบบสร้าง ความเข้าใจที่ดีต่อกันในกลุ่ม

3. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่วิจัย 2 หมู่บ้าน ดังนี้ 1) หมู่บ้านตะโก ตำบลอีสามเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีประวัติการก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2527 มีจำนวนสมาชิก 48 คน มีการบริหารจัดการและการบริการ เช่น การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ การสร้าง งานในชุมชนบริการด้านสวัสดิการ เช่น ด้านการศึกษา ด้านการพยาบาลรักษา และการฌาปนกิจ สงเคราะห์ 2) หมู่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ มีประวัติการก่อตั้งเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2544 โดยมีการระดมทุนเป็นรายเดือนมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร และมีการ ให้บริการเงินกู้ และสวัสดิการสมาชิกเช่นเดียวกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นหารบรรเทาความเดือนร้อนและ ให้สวัสดิการแก่สมาชิกด้านต่างๆ ทำให้สมาชิกได้รับความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พอเพียงได้เป็น อย่างดี

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรนุช แดงศรี (2546 : 55-57) พบว่า การ ดำเนินโครงการธนาคารประชาชนเป็นประโยชน์ต่อสมาชิก ทำให้ธนาคารมีเงินทุนหมุนเวียนให้ได้กู้ยืม เพื่อการประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าการไปกู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบ

และสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ โดย มาลีโนวสกี นักมานุษยวิทยา ชาวโปแลนด์ ได้นำแนวคิดหลักของทฤษฎีนี้ คือ การเน้นที่วัฒนธรรมในการทำหน้าที่สนองความ ต้องการต่อความจำเป็นของปัจเจกบุคคล 3 ด้านของมนุษย์ คือ 1) ความจำเป็นพื้นฐาน ได้แก่ ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การเจริญพันธุ์ การสืบพันธุ์ 2) ความต้องการ ด้านสังคม ได้แก่ การแบ่งปันงานกันทำ การแจกอาหาร การผลิตสินค้า การบริการ และการ ควบคุมทางสังคม 3) ความต้องการทางด้านจิตใจ เช่น ความมั่นคงทางจิตใจ ต้องการความสงบทาง ใจ ความกลมกลืนกันทางสังคม ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชน

ในภาคอีสาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสถียร รุจิรวนิช (2550 : 12) ที่พระราชทานว่า การมี ส่วนร่วมของประชาชนคือหัวใจของการพัฒนาที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความร่วมมือร่วมใจในการ พัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้กันร่วมคิดร่วมทำร่วมกันศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน ร่วมกันแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยตัวชุมชนเองโดยชุมชนเพื่อชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งน่าอยู่และยั่งยืน

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน มีการจัดการ ผู้ก่อตั้งกลุ่ม ทุน (ทางสังคม) วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน (โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ การจัดการเครือข่าย) ประเมินผล โดยรวม (ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล) ดังนี้

ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เป็นองค์กรทางการเงินที่คนในชุมชนร่วมกันก่อตั้ง โดยมีผู้นำชุมชนและพัฒนาชุมชนให้ความร่วมมือในการก่อตั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาความ ยากจนของคนในชุมชนให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชน ได้พึ่งพา

เงินจากกองทุนในการประกอบอาชีพหรือใช้จ่ายยามฉุกเฉิน โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยการจัดการเงินทูลอย่างบูรณาการและเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการบริหารจัดการเงินทูลได้เป็นอย่างดี สิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนมีหลายอย่าง เป็นองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีคณะกรรมการที่มีภาวะผู้นำเป็นผู้บริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 2) การมีประสิทธิภาพในการบริหารของคณะกรรมการ 3) ระบบการเงินและบัญชีโปร่งใสตรวจสอบได้ 4) สันเชื่อมีการบริหารจัดการด้วยระบบข้อมูล 5) กำไรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน มีการจัดการเพื่อสวัสดิการของชุมชน 6) คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทุกแห่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยเห็นว่า การก่อตั้งกองทุนโดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมทั้งในด้านการระดมทุนและการบริหารจัดการจะทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักในหน้าที่ของตน เพื่อประโยชน์สูงสุดตามเป้าประสงค์ของกองทุน

สอดคล้องกับ อรวรรณ สุทธิพิทักษ์ (2549 : 65-69) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า คณะผู้บริหารจัดการต้องทำงานเป็นทีม มีความสามารถและความมุ่งมั่น เสียสละ สุจริตและโปร่งใส

ทุน ประกอบด้วย เงินและทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากเงินสัจจะสะสมและเงินสัจจะสะสมพิเศษของสมาชิกในกลุ่มที่นำมาฝากไว้ที่กลุ่ม เงินรายได้อื่น ๆ เช่น เงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินอุดหนุน ดังนี้ เงินสัจจะสะสม ได้มาจากการออมของสมาชิกในกลุ่มทุกคนที่ตกลงกันหรือให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า “จะนำเงินมาฝากไว้ที่กลุ่มจำนวนเท่า ๆ กันทุกเดือนตามความสามารถของตน เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน และเงินสัจจะสะสมของสมาชิกแต่ละคนจะจ่ายคืนเมื่อสิ้นสุดสมาชิกภาพตามข้อบังคับของกลุ่มเท่านั้น โดยกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนหรือจ่ายผลกำไรในรูปแบบของ เงินปันผล เงินสัจจะสะสมพิเศษ ได้มาจากการรับฝากเงินจากสมาชิกที่มีเงินเหลือจากค่าใช้จ่าย และมีความประสงค์จะฝากเงินไว้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เงินจำนวนนี้สามารถถอนออกไปใช้จ่ายเมื่อจำเป็น และกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยตามระเบียบของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ เงินรายได้อื่น ๆ ได้มาจากเงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ และดอกเบี้ยเงินกู้ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกัน โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-2552 เงินอุดหนุน ได้มาจากรัฐบาลให้การสนับสนุนกองทุนละหนึ่งล้านบาท และส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

ผู้วิจัยเห็นว่า กองทุนสะสมทรัพย์ที่มีทุนในการบริหารจัดการที่มีทุนเข้ามาจากทั้งภาครัฐและเอกชน คือ เงินกองทุนที่สมาชิกร่วมกันลงทุน ทำให้กองทุนมีทุนหมุนเวียนเป็นจำนวนมากจึงทำให้การบริหารจัดการต้องกระทำกันอย่างเข้มแข็ง ระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพื่อป้องกันความผิดพลาดและข้อพิพาทร้องที่อาจจะเกิดขึ้นได้

สอดคล้องกับ เอกลักษณ์ สุวรรณชัย (2546 : 58-60) ที่ได้วิจัยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการกลุ่มออมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มมีการจัดการบริหาร 2 ด้าน คือ ด้านการเงินและด้านสวัสดิการอื่นๆ การบริหารด้านการเงินมีการบริหารตามขั้นตอนการที่ได้เงินมา ทั้งจากภายในกลุ่มและเงินสนับสนุนจากภายนอก ส่วนด้านสวัสดิการจะบริหารเกี่ยวกับการให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อการลงทุนหรือการปรับสภาพชีวิตทั่วไป

ทรัพยากร ประกอบด้วย คน และทรัพยากรกลุ่ม ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน เช่น ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับจ่ายเงินประจำวัน ประจำเดือน การจัดทำบัญชีเงินสด รับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล การฝากเงินกับสถาบันการเงิน ซึ่งการบริหารงานจะต้องมีวินัยในการจัดทำเอกสารดังกล่าวให้มีความโปร่งใสถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้ โดยจะต้องมีการรายงานสถานะทางการเงิน มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการบริหารจัดการการเงินทุน โดยส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินไปลงทุนขยายกิจกรรม มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ผู้วิจัยเห็นว่า เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรที่เงินทุนที่รัดกุมมีระเบียบระบบที่ชัดเจนทำให้กลุ่มเกิดความมั่นคงและโปร่งใส

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็งได้แก่ สภาพและบรรทัดฐานของการบังคับบัญชา ความมั่นใจในผู้บริหาร การสร้างความเข้าใจร่วมกันและความสุจริตโปร่งใส

วิสัยทัศน์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์เพื่อให้เป็นศูนย์กลางและเครือข่ายการเรียนรู้ เงินทุน สวัสดิการ และแก้ไขปัญหาของคนในหมู่บ้านและชุมชน สมาชิกและคนในครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความอบอุ่น เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ส่งผลการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

เป้าหมาย เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนสำหรับบริการสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อนำไปสู่การก่อตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสวัสดิภาพ ที่ดีแก่คนในชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและจัดระบบการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของตนเองให้มีความมั่นคงตลอดไป เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านหรือในชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างหรือการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกและคนในหมู่บ้าน และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสังคมให้มีความมั่นคง คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจสังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชนภาคอีสานให้มีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ผู้วิจัยเห็นว่า วิสัยทัศน์และเป้าหมายเหล่านั้นเป็นจุดประสงค์หลักของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์ และเพื่อความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง และการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นพื้นฐานที่แท้จริง

สอดคล้องกับ แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนของกรมพัฒนาชุมชนที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเองให้พออยู่ พอกิน และพัฒนาชุมชนให้มีความพอเพียงในชีวิต
กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงาน ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร ซึ่งมีคณะกรรมการสมาชิก ระเบียบข้อบังคับ ที่ทำการกลุ่ม การบริหารจัดการ และระบบข้อมูล ตามลำดับ โดยคณะกรรมการ แต่ละกลุ่มมีการเลือกตั้งคณะกรรมการโดยให้สมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกกลุ่มละ 9-15 คน คณะกรรมการกลุ่มจะจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิกในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ความจำเป็นที่ต้องมีคณะกรรมการสำหรับการบริหารกลุ่ม ซึ่งการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม จะต้องมีการประกาศรับสมัครให้สมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ และกำหนดวันเวลาในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มต้องชัดเจนตลอดจนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการจะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบ ดังนี้ 1) ขอรับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองแก่คณะกรรมการ และสมาชิก 2) กำหนดให้มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ รวมทั้งการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน 3) ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความถนัดของคณะกรรมการแต่ละคน โดยการเปิดโอกาสให้กรรมการทุกคนเลือกดำรงตำแหน่งได้ตามความถนัดและความสามารถ 4) กลุ่มกำหนดให้กรรมการแต่ละคนสรุป 5) กลุ่มมีการจัดศึกษาดูงานกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการบริหารงานของคณะกรรมการ 6) กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกหมุนเวียนเข้าฝึกอบรม สัมมนาเรื่องบทบาทหน้าที่โดยให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสหมุนเวียนเข้าร่วมอย่างทั่วถึง และการประชุมคณะกรรมการ กลุ่มจะต้องกำหนดการประชุมของคณะกรรมการในระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่มให้ชัดเจน กลุ่มมีการกำหนดแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการโดยเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ กลุ่มกำหนดให้คณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในการประชุม

สมาชิก การรับสมัครสมาชิกโดยคิดอัตราตาม สัดส่วนสมาชิกกับจำนวนราษฎรในหมู่บ้าน การส่งเงินสัจจะสมโดยคณะกรรมการกลุ่มชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก เพื่อให้เห็นความจำเป็น ความสำคัญของการส่งเงินสัจจะสมให้ตรงตามกำหนดเวลา กำหนดมาตรการในการส่งเงินสัจจะสมของสมาชิกไว้ในระเบียบกลุ่ม และมีการดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กลุ่มประชาสัมพันธ์เพื่ออ้าเตือนในเรื่องการส่งเงินสัจจะสมล่วงหน้าแก่สมาชิก ก่อนถึงวันกำหนดส่ง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน การส่งคืนเงินกู้โดยคณะกรรมการกลุ่มทำความเข้าใจในเรื่องความจำเป็น ความสำคัญของการส่งคืนเงินกู้ให้ตรงเวลา กำหนดมาตรการในการส่งคืนเงินกู้ไว้ในระเบียบกลุ่มและดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการส่งคืนเงินกู้แก่สมาชิก เช่น ให้รางวัลแก่ผู้ส่งคืนเงินกู้ตรงตามเวลา เป็นต้น การเพิ่มวงเงินสัจจะสมในแต่ละปีโดยจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนในเรื่องสถานการณ์การออมในชุมชน และแนวทางส่งเสริมการออมในชุมชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการออมโดยกำหนดแนวทางการส่งเสริม (Promotion) ให้กับสมาชิกที่เพิ่มวงเงิน

สัจจะสะสม เช่น การได้ส่วนลดมากขึ้นเมื่อซื้อสินค้าในศูนย์การค้าตลาด การได้ส่วนลดดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น

กฎระเบียบ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ได้กำหนดรูปแบบการจัดการเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับซึ่งไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2552 ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน คือ คณะกรรมการจะต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของกลุ่มให้สมาชิกเข้าใจก่อน ร่างระเบียบผ่านทางเวทีประชาคม การร่างระเบียบโดยกำหนดสาระให้ครอบคลุมเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีการบันทึกระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ โดยทั่วถึง คณะกรรมการกลุ่มจะต้องมีการทบทวนปรับปรุงระเบียบให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

เครือข่าย กระบวนการทำงานในรูปแบบการจัดการเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงเงินทุน ทรัพยากรกับกลุ่มอื่นหรือองค์กรอื่น เช่น กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านส่งตัวแทนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรอื่นทุกครั้งที่มีการจัดเวทีประชาคมหรือเวทีต่าง ๆ อันจะส่งผลประโยชน์มายังสมาชิกของกลุ่มตน และกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสะสมหลายระดับ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

การประเมินผล การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีการประเมินผล ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการจัดการโดยจัดทำเกณฑ์ชี้วัดประเมินความเข้มแข็งของ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้กำหนดการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ โดยมีองค์ประกอบตัวชี้วัดการประเมินแต่ละด้าน เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

ผู้วิจัยเห็นว่า กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสมาชิก ระเบียบ เครือข่าย และการประเมินผลเหล่านี้เป็นตัวบทกฎหมายที่จะควบคุมการจัดการบริหารที่กำหนดบรรทัดฐานแนวทางให้ผู้ปฏิบัติยึดมั่นเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการกลุ่มสะสมทรัพย์

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดบทบาท บรรทัดฐานของสายการบังคับบัญชา กฎ ระเบียบ การติดตามประเมินผลที่ชัดเจน จะทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง ความเข้าใจระหว่างสมาชิกและผู้บริหารจัดการที่จะเอื้ออำนวยต่อประโยชน์ โดยส่วนรวมของกลุ่ม

ทั้งหมดที่กล่าวถึงแล้วนี้เป็นสภาพปัจจุบันและปัญหา โดยภาพรวมของพื้นที่การวิจัยทั้งหมด ซึ่งอาจจะแยกกล่าวโดยสรุปของสภาพปัจจุบันและปัญหาของแต่ละพื้นที่พอสังเขปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของกองทุนสะสมทรัพย์ของจังหวัดชัยภูมิ พบว่าสภาพการบริหารเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีคณะกรรมการบริหาร 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายรับผิดชอบเงิน ฝ่ายบริการกู้ยืมเงิน ฝ่ายติดตามทวงถาม และฝ่ายสวัสดิการและประชาสัมพันธ์ วัตถุประสงค์หลักของกลุ่มยังคงยึดมั่นต่อการแก้ปัญหาความยากจนของสมาชิกและการบริการสวัสดิการต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักความเชื่อมั่นทางพระพุทธศาสนา คือ ซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีน้ำใจต่อกัน

อย่างสม่ำเสมอ นอกเหนือจากนั้นยังมีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำและคณะกรรมการเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาการขาดเทคนิค เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการบริหารงาน โดยการจัดให้มีการศึกษาดูงาน ฝึกอบรมเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต การประชุมวางแผน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นปัจจุบันด้วย

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาของกองทุนสะสมทรัพย์ของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การบริหารจัดการได้มีการแบ่งคณะทำงานเป็นคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการสินเชื่อ และคณะกรรมการฝ่ายจัดการกองทุนสวัสดิการ ซึ่งคณะกรรมการแต่ละคณะมีบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจนและมีการบริการเป็นระเบียบ มีขั้นตอนทำให้การดำเนินกิจกรรมกลุ่มประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ทำให้ทางกลุ่มมีทรัพย์สินจำนวนมาก เช่น ที่ดิน อาคารที่ทำงานกลุ่ม มีโรงสีชุมชน วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และเครื่องใช้ในสำนักงานเพียบพร้อมทุกอย่างทำให้สมาชิกพอใจและได้รับความสุขจากการบริการของคณะกรรมการอย่างทั่วถึงและไม่พบปัญหาและอุปสรรคใดๆ

3. สภาพปัจจุบันและปัญหาของกองทุนสะสมทรัพย์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรับเงิน ฝ่ายสินเชื่อ และฝ่ายจัดการกองทุนสวัสดิการ มีคณะกรรมการรวม 15 คน ในด้านการบริการมีการให้บริการเกี่ยวกับด้านการเงิน เช่น เงินกู้ยืม เพื่อการพัฒนาสภาพชีวิตของครอบครัว ในลักษณะต่างๆ เช่น เพื่อการไถ่ถอนหนี้ จากนายทุน การลงทุนค้าขาย ลงทุนการเกษตร และมีสวัสดิการหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านการรักษาพยาบาล และด้านฌาปนกิจสงเคราะห์ สมาชิกได้รับความพึงพอใจและมีความสุขกับการบริหารงานและการให้บริการทำให้สมาชิกมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยเห็นว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของกลุ่มประสิทธิผลทั้งสามจังหวัดของพื้นที่การวิจัย มีสภาพที่คล้ายคลึงกันในเกือบจะทุกกรณี เพราะโดยหลักการและความเป็นจริงนั้นก็คือ การจัดตั้งกองทุนสะสมทรัพย์ก็เพื่อมุ่งหวังที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกให้มีความกินดีอยู่ดี มีความพอเพียงและมีพัฒนาที่ดีตามลำดับ

สอดคล้องกับทฤษฎีหน้าที่นิยม ของมาลินอสกี ที่กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการด้านปัจจัย 4 ซึ่งเป็นพื้นฐานความจำเป็นของชีวิต และความต้องการทางสังคม ซึ่งได้แก่ ความต้องการด้านจิตใจความต้องการความสงบสุขทางกายและใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในการบริหาร การบริการ และบทบาทในหน้าที่อื่น ๆ ไว้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและผลประโยชน์สูงสุดของกลุ่ม กำธร อ่อนอินทร์ (2546 : 85-86) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนากับความสำเร็จในการบริหาร กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการเป็นผู้นำกลุ่มและทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จสูงสุด เพราะเป็นผู้นำความธรรมดาที่สมาชิกให้ความเคารพศรัทธาเป็นทุนเดิมสามารถทำให้การบริหารจัดการภายในกลุ่มเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเกิดประโยชน์และเกิดสวัสดิการที่พึงมีแก่สมาชิกอย่างครบวงจร และสมศักดิ์ อยู่รอด (2546 : 66-70) ที่ได้ศึกษาการสำรวจคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อความสงบสุขทั้งกายและใจจะต้องพัฒนาที่ตัวบุคคลเสียก่อนทั้งทางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้ได้รับความสมบูรณ์ครบตามปัจจัย 4 และต้องมีการพัฒนาที่ผสมผสานบูรณาการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ยั่งยืน

3. รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในภาคอีสาน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน เกิดจากโครงการของ
กรมการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
ในชนบทให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาคนในชุมชนผ่านกระบวนการและ
กิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง โดยมี
รูปแบบการจัดการ ดังนี้

3.1 รูปแบบการจัดก่อตั้งกลุ่ม

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน
ผู้นำชุมชนร่วมกันพัฒนาชุมชนอำเภอ ช่วยกันเชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมประชุมชี้แจงนโยบายภาครัฐให้
ทุกหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมกันก่อตั้งกลุ่ม เพื่อรองรับเงินทุนจากรัฐบาลจะจัดสรรให้ โดยให้
ชาวบ้านรู้จักออมเงินคนละน้อยเป็นประจำสม่ำเสมอทุก ๆ เดือน เรียกว่า “เงินสัจจะสะสม” เพื่อให้
สมาชิกที่มีความจำเป็นกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเอง ครอบครัว
และชุมชน และยังเป็นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยรวมคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน
กันให้ช่วยเหลือกัน เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน โดยการรวมกลุ่มออมเงินแล้วให้สมาชิก
กู้ยืม ไปลงทุนในการประกอบอาชีพ โดยมีแนวคิดในการก่อตั้งกลุ่ม ประกอบด้วย 1) ชุมชนรวมตัว
กันเพื่อสร้างพลังในการพัฒนา โดยมีฐานความคิดที่มีเมตตาไมตรี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักสามัคคี มีความ
ซื่อสัตย์สุจริต 2) เพื่อการระดมทุนจากเงินออมสัจจะสะสมจากสมาชิกกลุ่ม เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว 3) เรียนรู้การบริหารรายได้ ค่าใช้จ่าย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีวิถีการดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง ความมีความพอประมาณ ความมีเหตุผล
มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ผู้วิจัยเห็นว่า รูปแบบการจัดตั้งกลุ่มโดยมีผู้นำชุมชนจนหลายระดับขั้นเป็นผู้
ริเริ่มก่อตั้งหรือเป็นผู้ให้คำปรึกษาเป็นการก่อตั้งกลุ่มผู้ธุรกิจที่ควรจะเป็นไปตามทิศทางที่ถูกต้องเพราะ
ผู้นำย่อมจะต้องมีความรอบรู้และวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลกว่ามวลสมาชิกเป็นผู้ชี้แนะและให้คำปรึกษาที่เป็น
ประโยชน์ได้

สอดคล้องกับ มาริสา โกลเศเยโยธิน (2543 : 53-67) ที่ได้ศึกษาภูมิปัญญา
พื้นบ้านในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพื่อการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการจัดตั้งกลุ่ม
ออมทรัพย์เกิดจากความเป็นผู้นำของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต ที่ได้เสาะแสวงหาแนวทาง แนวคิด
และนำอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการในการช่วยเหลือเศรษฐกิจชุมชนจนเกิดการ
แก้ปัญหาโดยการจัดตั้งกองทุนขึ้นได้สำเร็จ

หลักการบริหารจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย 1) สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ
ปลูกฝัง ให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้น ส่งเสริมให้มีโอกาสแสดง
ความคิดเห็นในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบการบริหารจัดการกลุ่ม 2) ส่งเสริม
การออม สร้างชุมชนเข้มแข็งบนฐานการออมร่วมกัน ในรูปแบบ “เงินออมสัจจะ” เพื่อให้สมาชิกมี
ความสม่ำเสมอในการออม มีวินัยในการใช้เงิน โดยสมาชิกกลุ่มจะได้รับเงินคืนสัจจะสะสม เมื่อสิ้นสุด
การเป็นสมาชิกภาพกลุ่ม 3) การพึ่งพาตนเอง ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีวิถีชีวิตที่พออยู่
พอมี พอกิน พึ่งพาตนเองได้ แบ่งปันเอื้ออาทร มีความรู้คู่คุณธรรม เสียสละมีจิตสาธารณะ มุ่ง

ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว 4) คุณธรรมความดี ซึ่งเป็นพื้นฐานอยู่ในคนไทยทุกคน ได้แก่ ความรัก ความเป็นมิตร ความมีเมตตาไมตรี สร้างความคุ้นเคยกันจนเกิดเป็นความไว้วางใจกัน ส่งเสริมชักชวนให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันในกิจกรรมที่กลุ่มก่อตั้งขึ้นอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

ผู้วิจัยเห็นว่า หลักการบริหารจัดการกลุ่ม โดยการสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ สร้างนิสัยการออม สร้างการพึ่งพาตนเองของตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างคุณธรรมความดี เหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ที่จะก่อเกิดผลประโยชน์ที่ดีแก่สมาชิก

สอดคล้องกับ เอกลักษณ์ สุวรรณชัย (2546 : 88-60) ที่ได้ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้หลักจริยธรรมด้าน ความยึดมั่นในสัจจะโดยยึดมั่นในคุณธรรม คุณความดี ความซื่อตรง จริงใจต่อกันในระหว่างสมาชิก

หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย 1) ประธาน มีหน้าที่ดูแลการทำงานของกรรมการ มีภาวะความเป็นผู้นำกลุ่ม เก่งคน เก่งคิด มีคุณธรรม ธรรมาภิบาลในการกำกับดูแลบริหารจัดการกลุ่ม และการทำงานของกรรมการทั้งหมด ติดตามให้การทำงานกลุ่มเป็นไปตามแผนงาน และมีหน้าที่ประสานงานระหว่างกรรมการและสมาชิกกลุ่ม รวมถึงการประสานงานกับบุคคลภายนอกกลุ่ม 2) รองประธาน มีหน้าที่ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานของประธาน ตามที่ได้รับมอบหมาย 3) กรรมการ มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือประธาน ในการดำเนินกิจการทั้งปวงของกลุ่มองค์กรชุมชน ให้เป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ และมติที่ประชุมใหญ่ 4) เลขานุการ มีหน้าที่จัดบันทึกการประชุม ช่วยประธานติดตามงาน ประสานงานติดต่อบุคคลภายนอก และดูแลเอกสารข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ 5) เภรัณูญิก มีหน้าที่ดูแลเรื่องการเงินของกลุ่มทั้งหมด จัดบันทึกการรับจ่ายเงิน และทำบัญชีการรับจ่ายเงิน และทำบัญชีให้ถูกต้อง 6) สมาชิก ชาวบ้านที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กรชุมชน ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน และยังพบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน คือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการสินเชื่อ (เงินกู้) คณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการสวัสดิการกลุ่ม หรือ คณะกรรมการส่งเสริม มีหน้าที่ดังนี้ 1) คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ เภรัณูญิก และกรรมการ รวม 5 คน มีหน้าที่พิจารณารับสมาชิก พิจารณาการสะสมเงิน หรือรับฝากเงิน กำหนดการประชุมใหญ่ การจัดทำงบดุล และผลการดำเนินงานเสนอต่อที่ประชุม กำหนดวงเงินกู้ จัดสรรเงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืน 2) คณะกรรมการสินเชื่อ(เงินกู้) ประกอบด้วย ประธานสินเชื่อ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่พิจารณาใบคำร้องของกู้ของสมาชิก สอดส่องดูแล ติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกผู้กู้ รวมทั้งเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาไม่สามารถชำระเงินกู้คืนได้ตามสัญญา ทำให้สมาชิกที่ค้างประกันต้องมาช่วยรับผิดชอบในการชำระเงินกู้คืน 3) คณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย ประธานตรวจสอบ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีและเอกสารทางการเงิน ตรวจสอบเอกสารประกอบต่าง ๆ ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และดูแลหรือติดตามความเห็นความต้องการของสมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่มีต่อกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 4) คณะกรรมการสวัสดิการกลุ่ม หรือคณะกรรมการส่งเสริม ประกอบด้วย ประธานสวัสดิการกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน มีหน้าที่ให้ความรู้และฝึกอบรมสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เชิญชวนผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม ประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของกลุ่มให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปได้

ทราบความเคลื่อนไหว และเสนอความคิดเห็นของสมาชิกให้คณะกรรมการอำนวยการพิจารณา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกทุกคนโดยทั่วถึง

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการบริหารกลามออมทรัพย์โดยแบ่งสายงานบริหารออกเป็น 2 สาย คือ คณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการสินเชื่อที่แต่ละคณะมีอำนาจหน้าที่ชัดเจน ไม่ก้ำก๋ายสายงานกันจะทำให้การบริหารจัดการเกิดความคล่องตัว สามารถบริหารสมาชิกได้สะดวก รวดเร็วขึ้น

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 :62-74) ที่ได้ศึกษาโดยสร้างของกลุ่มออมทรัพย์และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มใดวางบทบาทและกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกไว้อย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกและเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

3.2 รูปแบบการจัดการเงินทุนและการบริหารทรัพยากร

ทุน ประกอบด้วย เงินและทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากเงินสัจจะสะสมและเงินสัจจะสะสมพิเศษของสมาชิกในกลุ่มที่นำมาฝากไว้ที่กลุ่ม เงินรายได้อื่น ๆ เช่น เงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินอุดหนุน ดังนี้ เงินสัจจะสะสม ได้มาจากการออมของสมาชิกในกลุ่มทุกคนที่ตกลงกันหรือให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า “จะนำเงินมาฝากไว้ที่กลุ่มจำนวนเท่า ๆ กันทุกเดือนตามความสามารถของตน เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน และเงินสัจจะสะสมของสมาชิกแต่ละคนจะจ่ายคืนเมื่อสิ้นสุดสมาชิกภาพตามข้อบังคับของกลุ่มเท่านั้น โดยกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนหรือจ่ายผลกำไรในรูปแบบของ เงินปันผล เงินสัจจะสะสมพิเศษ ได้มาจากการรับฝากเงินจากสมาชิกที่มีเงินเหลือจากค่าใช้จ่าย และมีความประสงค์จะฝากเงินไว้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เงินจำนวนนี้สามารถถอนออกไปใช้จ่ายเมื่อจำเป็น และกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยตามระเบียบของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ เงินรายได้อื่น ๆ ได้มาจากเงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ และดอกเบี้ยเงินกู้ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-2552 เงินอุดหนุน ได้มาจากรัฐบาลให้การสนับสนุนกองทุนละหนึ่งล้านบาท และส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

ทรัพยากร ประกอบด้วย คน และทรัพยากรกลุ่ม ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน เช่น ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับจ่ายเงินประจำวัน ประจำเดือน การจัดทำบัญชีเงินสด รับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล การฝากเงินกับสถาบันการเงิน ซึ่งการบริหารงานจะต้องมีวินัยในการจัดทำเอกสารดังกล่าวให้มีความโปร่งใสถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้ โดยจะต้องมีการรายงานสถานะทางการเงิน มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการบริหารจัดการเงินทุน โดยส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินไปลงทุนขยายกิจกรรม มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

การบริหารเงินทุนและทรัพยากร ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน ประกอบด้วย ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับ-จ่ายเงิน ประจำวัน เงินประจำเดือนให้เป็นปัจจุบัน โดยกลุ่มประสานจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมเพิ่มทักษะในการจัดทำเอกสารหลักฐานการเงินแก่ผู้รับผิดชอบที่กลุ่มแต่งตั้ง กำหนดให้มีการจัดทำเอกสารหลักฐานการเงินให้ถูกต้อง และปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ กำหนดให้มีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเงินตามวาระที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำบัญชีเงินสด บัญชีรับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล โดยกลุ่มจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีรับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล แก่ผู้รับผิดชอบของกลุ่ม หรือจัดส่งผู้รับผิดชอบไปเข้าร่วมการฝึกอบรมที่องค์กรอื่นจัด กำหนดให้มีการจัดทำบัญชีงบดุล งบกำไร-ขาดทุน ให้ถูกต้องครบถ้วน รวมทั้งมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ตามหลักบัญชีสากล กำหนดให้มีการตรวจสอบบัญชีตามวาระที่กำหนด การฝากเงินกับสถาบันการเงิน โดยกลุ่มสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนถึงความจำเป็น ประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำเงินสัจจะเข้าฝากในสถาบันการเงินแก่สมาชิก กลุ่มกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการนำเงินออม (สัจจะสะสม) ของกลุ่มเข้าฝากสถาบันการเงินต่าง ๆ ไว้ในระเบียบของกลุ่ม สมาชิกส่งเงินสัจจะครบถ้วนแล้ว ประธานเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินในพื้นที่ให้ช่วยอำนวยความสะดวกในการนำฝากเงิน เช่น ส่งเจ้าหน้าที่มารับฝากถึงสถานที่ตั้งกลุ่ม ในวันส่งเงินสัจจะสะสม เป็นต้น

ความโปร่งใส โดยการรายงานสถานะทางการเงิน คือ กลุ่มกำหนดเรื่อง การตรวจสอบบัญชี ตรวจสอบหลักฐานการเงินของกลุ่มไว้ในระเบียบข้อบังคับกลุ่ม โดยกำหนดให้มีการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง กลุ่มกำหนดแผนการตรวจสอบบัญชี เอกสารหลักฐานทางการเงิน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และจะต้องเชิญเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบร่วมกับคณะกรรมการตรวจสอบของกลุ่มทุกครั้ง มีการจัดทำผลการตรวจสอบและหลักฐานการตรวจสอบเพื่อรายงานให้คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกได้ทราบถึงสถานะทางการเงินของกลุ่มทุกครั้ง และยังคงมีการตรวจสอบบัญชีหลักฐานทางการเงิน คือ กลุ่มกำหนดให้มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ไว้ในระเบียบกลุ่ม กลุ่มมีการรายงานสถานะทางการเงินของกลุ่มในที่ประชุมสมาชิกทุกครั้ง 3) กลุ่มติดประกาศเอกสารรายงานสถานะทางการเงินไว้ ณ ที่ทำการกลุ่ม รวมทั้งมีการรายงานผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน เช่น หอกระจายข่าว สถานีวิทยุชุมชน

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการเงินทุนและทรัพยากรอย่างโปร่งใสนี้เป็นหลักการบริหารจัดการเงินทุนที่เป็นมาตรฐานและแนวทางที่ดีชัดเจนที่กลุ่มออมทรัพย์จะต้องถือปฏิบัติตามเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของมวลสมาชิก

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็งได้แก่ สภาพและบรรทัดฐานของการบังคับบัญชา ความมั่นใจในผู้บริหาร การสร้างความเข้าใจร่วมกันและความสุจริต โปร่งใส

3.3 รูปแบบการจัดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางและเครือข่ายการเรียนรู้ เงินทุน สวัสดิการ และแก้ไขปัญหาของคนในหมู่บ้านและชุมชน สมาชิกและคนในครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความอบอุ่น เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ส่งผลการเป็นภูมิคุ้มกัน

ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานคือ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนสำหรับบริการสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อนำไปสู่การก่อตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสวัสดิภาพ ที่ดีแก่คนในชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและจัดระบบการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของตนเองให้มีความมั่นคงตลอดไป เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านหรือในชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างหรือการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกและคนในหมู่บ้าน และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสังคมให้มีความมั่นคง คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจสังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชนภาคอีสานให้มีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

3.4 รูปแบบการจัดกระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงาน

โครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย คณะกรรมการ สมาชิก ระเบียบ ข้อบังคับที่ทำการกลุ่ม การบริหารจัดการ และระบบข้อมูล ตามลำดับ ซึ่งคณะกรรมการ แต่ละกลุ่ม มีการเลือกตั้งคณะกรรมการโดยให้สมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกกลุ่มละ 9-15 คน คณะกรรมการกลุ่มจะจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิกในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ความจำเป็นที่ต้องมีคณะกรรมการสำหรับการบริหารกลุ่ม ซึ่งการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม จะต้องมีการประกาศรับสมัครให้สมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ และกำหนดวันเวลาในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มต้องชัดเจนตลอดจนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการจะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบ ดังนี้ 1) ขอรับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองแก่คณะกรรมการและสมาชิก 2) กำหนดให้มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ รวมทั้งการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน 3) ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความถนัดของคณะกรรมการแต่ละคน โดยการเปิดโอกาสให้กรรมการทุกคนเลือกดำรงตำแหน่งได้ตามความถนัดและความสามารถ 4) กลุ่มกำหนดให้กรรมการแต่ละคนสรุป 5) กลุ่มมีการจัดศึกษาดูงานกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการบริหารงานของคณะกรรมการ 6) กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกหมุนเวียนเข้าฝึกอบรม สัมมนาเรื่องบทบาทหน้าที่โดยให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสหมุนเวียนเข้าร่วมอย่างทั่วถึง และการประชุมคณะกรรมการ กลุ่มจะต้องกำหนดการประชุมของคณะกรรมการในระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่มให้ชัดเจน กลุ่มมีการกำหนดแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการโดยเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ กลุ่มคณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในการประชุม

ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการกำหนดหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานตามกระบวนการกลุ่มในทุกๆ ระดับขั้นตอนที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมที่สามารถปฏิบัติให้เกิดผลดีแก่กลุ่มใดในทุกหน้าที่และขั้นตอน ถ้าหากทุกคนได้กระทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุดตามกระบวนการนี้คาดว่ากลุ่มจะมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสูงยิ่ง

สอดคล้องกับ แนวคิดการมีส่วนร่วมของสัญญา สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550 : 11) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่าในกิจกรรมทุกอย่าง ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เขาได้ตัดสินใจและทำตามหน้าที่ของเขาให้ดีที่สุด

3.5 รูปแบบการจัดสมาชิกและกฎระเบียบ

สมาชิก การรับสมัครสมาชิกโดยคิดอัตราตาม สัดส่วนสมาชิกกับจำนวนราษฎรในหมู่บ้าน 2) การส่งเงินสัจจะสม โดยคณะกรรมการกลุ่มชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก เพื่อให้เห็นความจำเป็น ความสำคัญของการส่งเงินสัจจะสะสมให้ตรงตามกำหนดเวลา กำหนดมาตรการในการส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิกไว้ในระเบียบกลุ่ม และมีการดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กลุ่มประชาสัมพันธ์เพื่ออย่าเตือนในเรื่องการส่งเงินสัจจะสะสมล่วงหน้าแก่สมาชิก ก่อนถึงวันกำหนดส่ง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน 3) การส่งคืนเงินกู้ โดยคณะกรรมการกลุ่มทำความเข้าใจในเรื่องความจำเป็น ความสำคัญของการส่งคืนเงินกู้ให้ตรงเวลา กำหนดมาตรการในการส่งคืนเงินกู้ไว้ในระเบียบกลุ่มและดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการส่งคืนเงินกู้แก่สมาชิก เช่น ให้รางวัลแก่ผู้ส่งคืนเงินกู้ตรงตามเวลา เป็นต้น 4) การเพิ่มวงเงินสัจจะสะสมในแต่ละปี โดยจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนในเรื่องสถานการณ์การออมในชุมชน และแนวทางส่งเสริมการออมในชุมชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการออมโดยกำหนดแนวทางการส่งเสริม (Promotion) ให้กับสมาชิกที่เพิ่มวงเงินสัจจะสะสม เช่น การได้ส่วนลดมากขึ้นเมื่อซื้อสินค้าในศูนย์สาธิตการตลาด การได้ส่วนลดดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น

กฎระเบียบ ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ได้กำหนดรูปแบบการจัดการเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับซึ่งไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2552 ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน คือ คณะกรรมการจะต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของกลุ่มให้สมาชิก เข้าใจก่อนร่างระเบียบผ่านทางเวทีประชาคม การร่างระเบียบโดยกำหนดสาระให้ครอบคลุมเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีการบันทึกระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ โดยทั่วถึง คณะกรรมการกลุ่มจะต้องมีการทบทวนปรับปรุงระเบียบให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

เครือข่าย กระบวนการทำงานในรูปแบบการจัดการเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงเงินทุน ทรัพยากรกับกลุ่มอื่นหรือองค์กรอื่น เช่น กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านส่งตัวแทนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรอื่นทุกครั้งที่มีการจัดเวทีประชาคมหรือเวทีต่าง ๆ อันจะส่งผลประโยชน์มายังสมาชิกของกลุ่มตน และกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสะสมหลายระดับ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

การประเมินผล การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีการประเมินผล ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการจัดการโดยจัดทำเกณฑ์ชี้วัด ประเมินความเข้มแข็งของ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้กำหนดการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ โดยมีองค์ประกอบตัวชี้วัดการ

ประเมินแต่ละด้าน เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน ข้ออภิปรายผลในประเด็นรูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์ดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยเห็นว่า รูปแบบการจัดสมาชิกและกฎระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนการกำหนดเครือข่ายและการประเมินผลที่บัญญัติขึ้นไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มจะเป็นแนวทางให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปโดยสะดวกเกิดประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรรวรรณ สุทธิพิทักษ์ (2549 : 65-69) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มสัจจะในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์จะต้องเน้นที่ประธานกลุ่มหรือกรรมการกลุ่มที่จะต้องยึดหลักการทำงานเป็นทีม มีความเสียสละ มีความสามารถในการบริหารองค์กรประกอบกับความซื่อสัตย์ โปร่งใส ในการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเงิน โดยให้ทุกคนรู้จักการออมเงิน แล้วนำมาเก็บสะสมรวมกันไว้ในกลุ่ม เพื่อนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

หน่วยงานที่ควรนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบ (Model) ในการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน อีกหลายหมู่บ้านที่ยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่ม หรือมีแล้วแต่ยังขาดรูปแบบการจัดการยังต้องการความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ควรนำไปเป็นข้อมูลในการจัดการจัดการด้านผลิตภัณฑ์เพื่อสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพ เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดการที่เกี่ยวกับผู้ก่อตั้งกลุ่ม ทุน (ทางสังคม) วิสัยทัศน์ และเป้าหมาย กระบวนการทำงาน (โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ และการจัดการเครือข่าย) การประเมินผล (ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล)

หน่วยงานที่ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ

1.2.1 สำนักงานที่พัฒนาชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน

1.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่ที่อยู่ในความปกครอง

1.2.3 สถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ธนาคารออมสิน และธนาคารอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลนำไปประกอบการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้ลูกค้าที่ขอกู้เพื่อไปลงทุนประกอบอาชีพ

1.3 รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีรูปแบบการจัดการ 5 รูปแบบ คือ

1) ผู้ก่อตั้งกลุ่ม 2) ทุน (ทางสังคม) 3) วิสัยทัศน์และเป้าหมาย 4) กระบวนการทำงาน

(โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ และการจัดการเครือข่าย) 5) การประเมินผล (ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล)

หน่วยงานที่ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ

1.3.1 สำนักงานพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการจัดรูปแบบการจัดการพัฒนา กิจกรรมของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

1.3.2 สถาบันการศึกษาด้านวิชาชีพ ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัย อาชีวศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในภาคอีสาน

1.3.3 หน่วยงานภาคชุมชน ภาคเอกชน และภาครัฐ สามารถนำไปเป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการในองค์กรได้ตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรสนับสนุนให้ทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดำเนินกิจกรรม กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านที่ล้มเหลว และกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านที่ประสบผลสำเร็จ

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติของประธานกลุ่ม และกรรมการกลุ่มสหกรณ์ กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน ที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน ที่ประสบผลสำเร็จและกลุ่มที่ล้มเหลว

2.4 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรเข้ามาทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย สินทรัพย์ สินเชื่อ งบดุล โดยให้มีเงินเดือนประจำ เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพคน ในชุมชนให้มีรายได้ มีอาชีพมั่นคง

2.5 ควรส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการดำเนินงาน กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน เพราะเป็นสถาบันการเงินในชุมชนที่มีเงินทุนหมุนเวียนจำนวนมาก เพื่อเป็นการพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีความมั่นคงในการดำเนินกิจกรรมตลอดไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กลุ่มสะสมทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาสรุป อภิปรายผล ตามลำดับความมุ่งหมายการวิจัย และมีข้อเสนอแนะจากข้อมูลที่ค้นพบจากการศึกษาเพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจจะนำไปใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม

1. สรุปผล
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน

สรุปผล

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม บ้านชีเหล็ก บ้านทุ่งพนมวัง บ้านทับสวาย บ้านตะโก และบ้านโนนมะกอก

ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นมาของการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน สืบเนื่องจากความยากจนของคนในชุมชน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ โดยอาศัยแหล่งน้ำ จากธรรมชาติทำให้ผลผลิตด้านการเกษตรได้ปริมาณน้อยคุณภาพต่ำ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ประชากรหลายหมู่บ้านต้องย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ หรือออกไปรับจ้างทำงานรายวัน เพื่อนำเงินมาเลี้ยงครอบครัว บางคนได้ค่าแรงน้อยไม่เพียงพอกับรายจ่าย จำเป็นกู้ยืมเงินรายวันซึ่งมีดอกเบี้ยสูงมาก บางคนทำให้ผู้กู้ยืมเงินหาเงินส่งคืนไม่ทัน บางคนถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายร่างกาย ได้รับบาดเจ็บ บางคนต้องย้ายที่อยู่เพื่อหลบหนีหนี้การติดตามทวงถาม ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นหลายแห่งในชุมชนภาคอีสาน

ด้วยเหตุนี้ผู้นำชุมชนและพัฒนาชุมชนจึงได้ร่วมมือกันระดมความคิดโดยการประชาคมชาวบ้าน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจอันเกิดจากผลผลิตต่ำ รายได้น้อย ยากจน คนในชุมชนเสพรหรือค้ายาเสพติด เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2517 กรมการพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมให้ชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ทำให้คนมีคุณธรรม มีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรรู้จักแบ่งปันความสุขซึ่งกันและกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันมีการแบ่งปันผลประโยชน์และจัดสวัสดิการให้สมาชิกและในปี พ.ศ. 2554 มีกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น จำนวนมากถึง 34,530 กลุ่มมีสมาชิก จำนวน 4,506,411 คน เงินสะสมสะสมทรัพย์ จำนวน 25,247,736,106 บาท (สองหมื่นห้าพันสองร้อยยี่สิบเจ็ดล้านเจ็ดแสนสามหมื่นห้าพันหนึ่งร้อยหกบาทถ้วน) นับว่าการดำเนินงานของโครงการประสบผลสำเร็จและได้รับความสนใจจากประชาชนทุกภาคส่วนส่งผลให้มีการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในภาคอีสาน เช่น กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านขาม อำเภอจตุรัส บ้านชีเหล็ก อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ บ้านทุ่งพนมวัง อำเภอสีคิ้ว บ้านทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา บ้านตะโก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และบ้านโนนมะกอก อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งแต่ละกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมโดยมีคณะกรรมการกลุ่ม เป็นแกนหลักในการบริหารจัดการ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ซึ่งมีองค์กรภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ สถาบันการเงินต่าง ๆ โดยเฉพาะธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนนักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี การเงิน การตลาด และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร มาอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในกลุ่มและคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านประสบผลสำเร็จเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลมีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติในอนาคต โดยในทุกหมู่บ้านรวมกลุ่มสมาชิกจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อรองรับงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้หมู่บ้านละหนึ่งล้านบาท (กองทุนละ 1 ล้านบาท) และเงินจำนวนนี้มอบให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชน เช่น ให้อุปกรณ์เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน เป็นแหล่งเรียนรู้ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดไป

ปัจจุบันงบประมาณภาครัฐหนึ่งล้านบาท (กองทุนเงินล้าน) กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านได้นำมารวมกันกับทุนเดิมที่กลุ่มมีอยู่แล้วเพื่อบริหารจัดการ โดยบริการสมาชิกในกลุ่มให้อุปกรณ์มากขึ้น เปิดรับสมาชิกเพิ่มขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านอย่างทั่วถึง เช่น ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ มีสมาชิก 807 คน เงินสะสมสะสมทรัพย์จำนวน 5,955,879 บาท เงินทุนหมุนเวียน 2,200,000 บาท กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ มีสมาชิก 470 คน เงินสะสมสะสมทรัพย์จำนวน 2,240,000 บาท เงินทุนหมุนเวียน 5,158,283.12 บาท กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีสมาชิก 1,774 คน เงินสะสมสะสมทรัพย์จำนวน 13,340,260 บาท เงินทุนหมุนเวียน 14,268,200 บาท กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีสมาชิก 960 คน เงินสะสมสะสมทรัพย์จำนวน 2,053,014 บาท เงินทุนหมุนเวียน

16,452,806 บาท กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านตะโก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ มีสมาชิก 3,800 คน เงินสัจจะสะสมจำนวน 1,300,000 บาท เงินทุนหมุนเวียน 20,000,000 บาท กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ มีสมาชิก 417 คน เงินสัจจะสะสมจำนวน 1,223,000 บาท เงินทุนหมุนเวียน 6,000,000 บาท

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสานหลายแห่งสามารถดำเนินกิจกรรมการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสานประสบผลสำเร็จเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ โดยชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน มีการจัดการผู้ก่อตั้งกลุ่ม ทุน (ทางสังคม) วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน (โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ การจัดการเครือข่าย) ประเมินผล (ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล) ดังนี้

ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เป็นองค์กรทางการเงินที่คนในชุมชนร่วมกันก่อตั้ง โดยมีผู้นำชุมชนและพัฒนาชุมชนให้ความร่วมมือในการก่อตั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของคนในชุมชนให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชน ได้พึ่งพาเงินจากกองทุนในการประกอบอาชีพหรือใช้จ่ายยามฉุกเฉิน โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยการจัดการเงินลงทุนอย่างบูรณาการและเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการบริหารจัดการเงินลงทุนได้เป็นอย่างดี สิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนมีหลายอย่าง เป็นองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีคณะกรรมการที่มีภาวะผู้นำเป็นผู้บริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 2) การมีประสิทธิภาพในการบริหารของคณะกรรมการ 3) ระบบการเงินและบัญชีโปร่งใสตรวจสอบได้ 4) สิ้นเชื่อมีการบริหารจัดการด้วยระบบข้อมูล 5) กำไรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน มีการจัดการเพื่อสวัสดิการของชุมชน 6) คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทุกแห่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

ทุน ประกอบด้วย เงินและทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากเงินสัจจะสะสมและเงินสัจจะสะสมพิเศษของสมาชิกในกลุ่มที่นำมาฝากไว้ที่กลุ่ม เงินรายได้อื่น ๆ เช่น เงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินอุดหนุน ดังนี้ เงินสัจจะสะสม ได้มาจากการออมของสมาชิกในกลุ่มทุกคนที่ตกลงกันหรือให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า “จะนำเงินมาฝากไว้ที่กลุ่มจำนวนเท่า ๆ กันทุกเดือนตามความสามารถของตน เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน และเงินสัจจะสะสมของสมาชิกแต่ละคนจะจ่ายคืนเมื่อสิ้นสุดสมาชิกภาพตามข้อบังคับของกลุ่มเท่านั้น โดยกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนหรือจ่ายผลกำไรในรูปแบบของ เงินปันผล เงินสัจจะสะสมพิเศษ ได้มาจากการรับฝากเงินจากสมาชิกที่มีเงินเหลือจากค่าใช้จ่าย และมีความประสงค์จะฝากเงินไว้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เงินจำนวนนี้สามารถถอนออกไปใช้จ่ายเมื่อจำเป็น และกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยตามระเบียบของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ เงินรายได้อื่น ๆ ได้มาจากเงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ และดอกเบี้ยเงินกู้ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ซึ่งอาจจะมีแตกต่างกัน โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-2552 เงินอุดหนุน ได้มาจากรัฐบาลให้การสนับสนุนกองทุนละหนึ่งล้านบาท และส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

ทรัพยากร ประกอบด้วย คน และทรัพยากรกลุ่ม ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน เช่น ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปรายการรับจ่ายเงินประจำวัน ประจำเดือน การจัดทำบัญชีเงินสด รับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุลการฝากเงินกับสถาบันการเงิน ซึ่งการบริหารงานจะต้องมีวินัยในการจัดทำเอกสารดังกล่าว ให้มีความโปร่งใสถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้ โดยจะต้องมีการรายงานสถานะทางการเงิน มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการบริหารจัดการเงินทุน โดยส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินไปลงทุนขยายกิจกรรม มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

วิสัยทัศน์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์เพื่อให้เป็นศูนย์กลางและเครือข่ายการเรียนรู้ เงินทุน สวัสดิการ และแก้ไขปัญหาของคนในหมู่บ้านและชุมชน สมาชิกและคนในครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความอบอุ่น เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ส่งผลการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

เป้าหมาย เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนสำหรับบริการสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อนำไปสู่การก่อตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสวัสดิภาพ ที่ดีแก่คนในชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและจัดระบบการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของตนเองให้มีความมั่นคงตลอดไป เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านหรือในชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างหรือการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกและคนในหมู่บ้าน และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสังคมให้มีความมั่นคง คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจสังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชนภาคอีสานให้มีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงาน ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร ซึ่งมีคณะกรรมการสมาชิก ระเบียบข้อบังคับ ที่ทำการกลุ่ม การบริหารจัดการ และระบบข้อมูล ตามลำดับ โดยคณะกรรมการ แต่ละกลุ่มมีการเลือกตั้งคณะกรรมการโดยให้สมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกกลุ่มละ 9-15 คน คณะกรรมการกลุ่มจะจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิกในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ความจำเป็นที่ต้องมีคณะกรรมการสำหรับการบริหารกลุ่ม ซึ่งการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม จะต้องมีการประกาศรับสมัครให้สมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ และกำหนดวันเวลาในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มต้องชัดเจนตลอดจนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการจะต้องแจ้งให้สมาชิกรับทราบ ดังนี้ 1) ขอรับการสนับสนุน

จากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองแก่ คณะกรรมการและสมาชิก 2) กำหนดให้มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ รวมทั้งการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน 3) ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการ กลุ่มให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความถนัดของคณะกรรมการแต่ละคน โดยการเปิดโอกาสให้ กรรมการทุกคนเลือกดำรงตำแหน่งได้ตามความถนัดและความสามารถ 4) กลุ่มกำหนดให้กรรมการแต่ละคนสรุป 5) กลุ่มมีการจัดศึกษาดูงานกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการบริหารงานของ คณะกรรมการ 6) กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกหมุนเวียนเข้าฝึกอบรม สัมมนาเรื่องบทบาทหน้าที่โดยให้ ทุกฝ่ายได้มีโอกาสหมุนเวียนเข้าร่วมอย่างทั่วถึง และการประชุมคณะกรรมการ กลุ่มจะต้องกำหนดการประชุมของคณะกรรมการในระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่มให้ชัดเจน กลุ่มมีการกำหนดแผนปฏิบัติการ ของคณะกรรมการโดยเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ กลุ่มกำหนดให้คณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงาน ให้สมาชิกทราบในการประชุม

สมาชิก การรับสมัครสมาชิกโดยคิดอัตราตาม สัดส่วนสมาชิกกับจำนวนราษฎรใน หมู่บ้าน การส่งเงินสัจจะสมโดยคณะกรรมการกลุ่มชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก เพื่อให้เห็นความ จำเป็น ความสำคัญของการส่งเงินสัจจะสมให้ตรงตามกำหนดเวลา กำหนดมาตรการในการส่งเงิน สัจจะสมของสมาชิกไว้ในระเบียบกลุ่ม และมีการดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กลุ่ม ประชาสัมพันธ์เพื่อย้ำเตือนในเรื่องการส่งเงินสัจจะสมล่วงหน้าแก่สมาชิก ก่อนถึงวันกำหนดส่งโดย ผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน การส่งคืนเงินกู้โดยคณะกรรมการกลุ่มทำความเข้าใจในเรื่องความจำเป็น ความสำคัญของการส่งคืนเงินกู้ให้ตรงเวลา กำหนดมาตรการในการส่งคืนเงินกู้ไว้ในระเบียบกลุ่มและ ดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการส่งคืนเงินกู้แก่สมาชิก เช่น ให้รางวัลแก่ผู้ส่งคืนเงินกู้ตรงตามเวลา เป็นต้น การเพิ่มวงเงินสัจจะสมในแต่ละปีโดยจัดเวที เพื่อแลกเปลี่ยนในเรื่องสถานการณ์การออมในชุมชน และแนวทางส่งเสริมการออมในชุมชน จัด กิจกรรมส่งเสริมการออมโดยกำหนดแนวทางการส่งเสริม (Promotion) ให้กับสมาชิกที่เพิ่มวงเงิน สัจจะสม เช่น การได้ส่วนลดมากขึ้นเมื่อซื้อสินค้าในศูนย์สาธิตการตลาด การได้ส่วนลดดอกเบี้ย เงินกู้ เป็นต้น

กฎระเบียบ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ได้กำหนดรูปแบบการ จัดการเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการ กำหนดระเบียบข้อบังคับซึ่งไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2552 ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน คือ คณะกรรมการจะต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของกลุ่มให้สมาชิกเข้าใจก่อนร่าง ระเบียบผ่านทางเวทีประชาคม การร่างระเบียบโดยกำหนดสาระให้ครอบคลุมเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีการบันทึกระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ โดย ทั่วถึง คณะกรรมการกลุ่มจะต้องมีการทบทวนปรับปรุงระเบียบให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

เครือข่าย กระบวนการทำงานในรูปแบบการจัดการเครือข่าย โดยการเชื่อมโยง เงินทุน ทรัพยากรกับกลุ่มอื่นหรือองค์กรอื่น เช่น กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านส่งตัวแทนเข้าร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรอื่นทุกครั้งที่มีการจัดเวที ประชาคมหรือเวทีต่าง ๆ อันจะส่งผลประโยชน์มายังสมาชิกของกลุ่มตน และกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุน

หมู่บ้านยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสะสมหลายระดับ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

การประเมินผล การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุน หมู่บ้านมีการประเมินผล ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการจัดการโดยจัดทำเกณฑ์ชี้วัด ประเมินความเข้มแข็งของ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้กำหนดการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ โดยมีองค์ประกอบตัวชี้วัดการ ประเมินแต่ละด้าน เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลกลุ่มสะสม ทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาค อีสาน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน เกิดจากโครงการ ของกรมการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในชนบทให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาคนในชุมชนผ่าน กระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของ ตนเอง โดยมีรูปแบบการจัดการ ดังนี้

ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนร่วมกันพัฒนาชุมชนอำเภอ ช่วยกันเชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมประชุมชี้แจงนโยบายภาครัฐให้ ทุกหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันก่อตั้งกลุ่ม เพื่อรองรับเงินทุนจากรัฐบาลจะจัดสรรให้ โดยให้ ชาวบ้านรู้จักออมเงินคนละน้อยเป็นประจำสม่ำเสมอทุก ๆ เดือน เรียกว่า “เงินสัจจะสะสม” เพื่อให้ สมาชิกที่มีความจำเป็นกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเอง ครอบครัว และชุมชน และยังเป็นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยรวมคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ให้ช่วยเหลือกัน เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน โดยการรวมกลุ่มออมเงินแล้วให้สมาชิก กู้ยืม ไปลงทุนในการประกอบอาชีพ โดยมีแนวคิดในการก่อตั้งกลุ่ม ประกอบด้วย 1) ชุมชนรวมตัว กันเพื่อสร้างพลังในการพัฒนา โดยมีฐานความคิดที่มีเมตตาไมตรี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักสามัคคี มีความ ซื่อสัตย์สุจริต 2) เพื่อการระดมทุนจากเงินออมสัจจะสะสมจากสมาชิกกลุ่ม เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว 3) เรียนรู้การบริหารรายได้ ค่าใช้จ่าย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีวิถีการดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง ความเป็นความพอประมาณ ความเป็นเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

หลักการบริหารจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย 1) สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ปลุกฝัง ให้สมาชิกเกิดความรู้สึกร่วมกัน ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้น ส่งเสริมให้มีโอกาสแสดง ความคิดเห็นในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบการบริหารจัดการกลุ่ม 2) ส่งเสริม การออม สร้างชุมชนเข้มแข็งบนฐานการออมร่วมกัน ในรูปแบบ “เงินออมสัจจะ” เพื่อให้สมาชิกมี ความสม่ำเสมอในการออม มีวินัยในการใช้เงิน โดยสมาชิกกลุ่มจะได้รับเงินคืนสัจจะสะสม เมื่อสิ้นสุด การเป็นสมาชิกภาพกลุ่ม 3) การพึ่งพาตนเอง ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีวิถีชีวิตที่พออยู่ พอมี พอกิน พึ่งพาตนเองได้ แบ่งปันเอื้ออาทร มีความรู้คู่คุณธรรม เสียสละมีจิตสาธารณะ มุ่ง ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 4) คุณธรรมความดี ซึ่งเป็นพื้นฐานอยู่ในคนไทยทุกคน

ได้แก่ ความรัก ความเป็นมิตร ความมีเมตตาไมตรี สร้างความคุ้นเคยกันจนเกิดเป็นความไว้วางใจกัน ส่งเสริมชักชวนให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันในกิจกรรมที่กลุ่มก่อตั้งขึ้นอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย 1) ประธาน มีหน้าที่ดูแลการทำงานของกรรมการ มีภาวะความเป็นผู้นำกลุ่ม เก่งคน เก่งคิด มีคุณธรรม ธรรมาภิบาลในการกำกับดูแลบริหารจัดการกลุ่ม และการทำงานของกรรมการทั้งหมด ติดตามให้การ ทำงานกลุ่มเป็นไปตามแผนงาน และมีหน้าที่ประสานงานระหว่างกรรมการและสมาชิกกลุ่ม รวมถึง การประสานงานกับบุคคลภายนอกกลุ่ม 2) รองประธาน มีหน้าที่ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานของ ประธานตามที่ได้รับมอบหมาย 3) กรรมการ มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือประธาน ในการดำเนินกิจการ ทั้งปวงของกลุ่มองค์กรชุมชน ให้เป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ และมติที่ประชุมใหญ่ 4) เลขานุการ มีหน้าที่จัดบันทึกการประชุม ช่วยประธานติดตามงาน ประสานงานติดต่อบุคคลภายนอก และดูแล เอกสารข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ 5) เภรัณยิก มีหน้าที่ดูแลเรื่องการเงินของกลุ่มทั้งหมด จัดบันทึกการรับ จ่ายเงิน และทำบัญชีการรับจ่ายเงิน และทำบัญชีให้ถูกต้อง 6) สมาชิก ชาวบ้านที่มีการรวมตัวเป็น กลุ่มองค์กรชุมชน ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน และยังพบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร กลุ่ม ได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน คือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการสินเชื่อ (เงินกู้) คณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการสวัสดิการกลุ่ม หรือ คณะกรรมการส่งเสริม มีหน้าที่ดังนี้ 1) คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รอง ประธาน เลขานุการ เภรัณยิก และกรรมการ รวม 5 คน มีหน้าที่พิจารณา รับสมาชิก พิจารณา การสะสมเงิน หรือรับฝากเงิน กำหนดการประชุมใหญ่ การจัดทำงบดุล และผลการดำเนินงานเสนอ ต่อที่ประชุม กำหนดวงเงินกู้ จัดสรรเงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืน 2) คณะกรรมการสินเชื่อ(เงินกู้) ประกอบด้วย ประธานสินเชื่อ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่ พิจารณาใบคำร้องของกู้ของสมาชิก สอดส่องดูแล ติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกผู้กู้ รวมทั้ง เยี่ยมเยียนและช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาไม่สามารถชำระเงินกู้คืนได้ตามสัญญา ทำให้สมาชิกที่ค้า ประกันต้องมาช่วยรับผิดชอบในการชำระเงินกู้คืน 3) คณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย ประธานตรวจสอบ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่ตรวจสอบ บัญชีและเอกสารทางการเงิน ตรวจสอบเอกสารประกอบต่าง ๆ ตรวจสอบการดำเนินงานของ คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และดูแลหรือติดตามความเห็นความต้องการของสมาชิกหรือบุคคลภายนอก ที่มีต่อกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 4) คณะกรรมการสวัสดิการกลุ่ม หรือคณะกรรมการส่งเสริม ประกอบด้วย ประธานสวัสดิการกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน มีหน้าที่ให้ ความรู้และฝึกอบรมสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เชิญชวน ผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม ประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของกลุ่มให้สมาชิกและบุคคลทั่วไป ได้ ทราบความเคลื่อนไหว และเสนอความคิดเห็นของสมาชิกให้คณะกรรมการอำนวยการพิจารณา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกทุกคนโดยทั่วถึง

ทุน ประกอบด้วย เงินและทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม สะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากเงินสัจจะสะสมและเงินสัจจะสะสมพิเศษของสมาชิกในกลุ่มที่ นำมาฝากไว้ที่กลุ่ม เงินรายได้อื่น ๆ เช่น เงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินอุดหนุน ดังนี้ เงินสัจจะสะสม ได้มาจากการออมของสมาชิกในกลุ่มทุกคนที่ตกลงกันหรือให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า “จะนำเงินมาฝากไว้ที่กลุ่มจำนวนเท่า ๆ กันทุกเดือนตาม

ความสามารถของตน เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน และเงินสัจจะสะสมของสมาชิกแต่ละคนจะจ่ายคืนเมื่อสิ้นสุดสมาชิกภาพตามข้อบังคับของกลุ่มเท่านั้น โดยกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนหรือจ่ายผลกำไรในรูปแบบของ เงินปันผล เงินสัจจะสะสมพิเศษ ได้มาจากการรับฝากเงินจากสมาชิกที่มีเงินเหลือจากค่าใช้จ่าย และมีความประสงค์จะฝากเงินไว้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เงินจำนวนนี้สามารถถอนออกไปใช้จ่ายเมื่อจำเป็น และกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยตามระเบียบของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ เงินรายได้อื่น ๆ ได้มาจากเงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ และดอกเบี้ยเงินกู้ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกัน โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-2552 เงินอุดหนุน ได้มาจากรัฐบาลให้การสนับสนุนกองทุนละหนึ่งล้านบาท และส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

ทรัพยากร ประกอบด้วย คน และทรัพยากรกลุ่ม ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน เช่น ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับจ่ายเงินประจำวัน ประจำเดือน การจัดทำบัญชีเงินสด รับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล การฝากเงินกับสถาบันการเงิน ซึ่งการบริหารงานจะต้องมีวินัยในการจัดทำเอกสารดังกล่าวให้มีความโปร่งใสถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้ โดยจะต้องมีการรายงานสถานะทางการเงิน มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการบริหารจัดการการเงินทุน โดยส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินไปลงทุนขยายกิจกรรม มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

การบริหารเงินทุนและทรัพยากร ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน ประกอบด้วย ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับ-จ่ายเงิน ประจำวัน เงินประจำเดือนให้เป็นปัจจุบัน โดยกลุ่มประสานจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมเพิ่มทักษะในการจัดทำเอกสารหลักฐานการเงินแก่ผู้รับผิดชอบที่กลุ่มแต่งตั้ง กำหนดให้มีการจัดทำเอกสารหลักฐานการเงินให้ถูกต้อง และปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ กำหนดให้มีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเงินตามวาระที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำบัญชีเงินสด บัญชีรับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล โดยกลุ่มจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีรับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล แก่ผู้รับผิดชอบของกลุ่ม หรือจัดส่งผู้รับผิดชอบไปเข้าร่วมการฝึกอบรมที่องค์กรอื่นจัด กำหนดให้มีการจัดทำบัญชีงบดุล งบกำไร-ขาดทุน ให้ถูกต้องครบถ้วน รวมทั้งมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ตามหลักบัญชีสากล กำหนดให้มีการตรวจสอบบัญชีตามวาระที่กำหนด การฝากเงินกับสถาบันการเงิน โดยกลุ่มสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนถึงความจำเป็น ประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำเงินสัจจะเข้าฝากในสถาบันการเงินแก่สมาชิก กลุ่มกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการนำเงินออม (สัจจะสะสม) ของกลุ่มเข้าฝากสถาบันการเงินต่าง ๆ ไว้ในระเบียบของกลุ่ม สมาชิกส่งเงินสัจจะครบถ้วนแล้วประสานเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินในพื้นที่ให้ช่วยอำนวยความสะดวกในการนำฝากเงิน เช่น ส่งเจ้าหน้าที่มารับฝากถึงสถานที่ตั้งกลุ่ม ในวันส่งเงินสัจจะสะสม เป็นต้น

ความโปร่งใส โดยการรายงานสถานะทางการเงิน คือ กลุ่มกำหนดเรื่องการตรวจสอบบัญชี ตรวจสอบหลักฐานการเงินของกลุ่มไว้ในระเบียบข้อบังคับกลุ่ม โดยกำหนดให้มีการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง กลุ่มกำหนดแผนการตรวจสอบบัญชี เอกสารหลักฐานทางการเงินอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และจะต้องเชิญเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบร่วมกับคณะกรรมการตรวจสอบของกลุ่มทุกครั้ง มีการจัดทำผลการตรวจสอบและหลักฐานการตรวจสอบเพื่อรายงานให้คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกได้ทราบถึงสถานะทางการเงินของกลุ่มทุกครั้ง และยังต้องมีการตรวจสอบบัญชีหลักฐานทางการเงิน คือ กลุ่มกำหนดให้มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ไว้ในระเบียบกลุ่ม กลุ่มมีการรายงานสถานะทางการเงินของกลุ่มในที่ประชุมสมาชิกทุกครั้ง 3) กลุ่มตีตประกาศเอกสารรายงานสถานะทางการเงินไว้ ณ ที่ทำการกลุ่ม รวมทั้งมีการรายงานผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน เช่น หอกระจายข่าว สถานีวิทยุชุมชน

วิสัยทัศน์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางและเครือข่ายการเรียนรู้ เงินทุน สวัสดิการ และแก้ไขปัญหาของคนในหมู่บ้านและชุมชน สมาชิกและคนในครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความอบอุ่น เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ส่งผลการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานคือ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนสำหรับบริการสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อนำไปสู่การก่อตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสวัสดิภาพ ที่ดีแก่คนในชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและจัดระบบการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของตนเองให้มีความมั่นคงตลอดไป เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านหรือในชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างหรือการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกและคนในหมู่บ้าน และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสังคมให้มีความมั่นคง คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชนภาคอีสานให้มีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

กระบวนการทำงาน

โครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย คณะกรรมการ สมาชิก ระเบียบข้อบังคับที่ทำการกลุ่ม การบริหารจัดการ และระบบข้อมูล ตามลำดับ ซึ่งคณะกรรมการ แต่ละกลุ่มมีการเลือกตั้งคณะกรรมการโดยให้สมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกกลุ่มละ 9-15 คน คณะกรรมการกลุ่มจะจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิกในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ความจำเป็นที่ต้องมีคณะกรรมการสำหรับการบริหารกลุ่ม ซึ่งการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม จะต้องมีการประกาศรับสมัครให้สมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ และกำหนดวันเวลาในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มต้องชัดเจนตลอดจนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการจะต้องแจ้งให้สมาชิกรับทราบ ดังนี้ 1) ขอรับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองแก่คณะกรรมการและสมาชิก

2) กำหนดให้มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ รวมทั้งการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน 3) ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความถนัดของคณะกรรมการแต่ละคน โดยการเปิดโอกาสให้กรรมการทุกคนเลือกดำรงตำแหน่งได้ตามความถนัดและความสามารถ 4) กลุ่มกำหนดให้กรรมการแต่ละคนสรุป 5) กลุ่มมีการจัดศึกษาดูงานกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการบริหารงานของคณะกรรมการ 6) กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกหมุนเวียนเข้าฝึกลabor สัมมนาเรื่องบทบาทหน้าที่โดยให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสหมุนเวียนเข้าร่วมอย่างทั่วถึง และการประชุมคณะกรรมการ กลุ่มจะต้องกำหนดการประชุมของคณะกรรมการในระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่มให้ชัดเจน กลุ่มมีการกำหนดแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการโดยเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ กลุ่มกำหนดให้คณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในการประชุม

สมาชิก การรับสมัครสมาชิกโดยคิดอัตราตาม สัดส่วนสมาชิกกับจำนวนราษฎรในหมู่บ้าน 2) การส่งเงินสัจจะสม โดยคณะกรรมการกลุ่มชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก เพื่อให้เห็นความจำเป็น ความสำคัญของการส่งเงินสัจจะสมให้ตรงตามกำหนดเวลา กำหนดมาตรการในการส่งเงินสัจจะสมของสมาชิกไว้ในระเบียบกลุ่ม และมีการดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กลุ่มประชาสัมพันธ์เพื่อย้ำเตือนในเรื่องการส่งเงินสัจจะสมล่วงหน้าแก่สมาชิก ก่อนถึงวันกำหนดส่ง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน 3) การส่งคืนเงินกู้ โดยคณะกรรมการกลุ่มทำความเข้าใจในเรื่องความจำเป็น ความสำคัญของการส่งคืนเงินกู้ให้ตรงเวลา กำหนดมาตรการในการส่งคืนเงินกู้ไว้ในระเบียบกลุ่มและดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการส่งคืนเงินกู้แก่สมาชิก เช่น ให้รางวัลแก่ผู้ส่งคืนเงินกู้ตรงตามเวลา เป็นต้น 4) การเพิ่มวงเงินสัจจะสมในแต่ละปี โดยจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนในเรื่องสถานการณ์การออมในชุมชน และแนวทางส่งเสริมการออมในชุมชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการออมโดยกำหนดแนวทางการส่งเสริม (Promotion) ให้กับสมาชิกที่เพิ่มวงเงินสัจจะสม เช่น การได้ส่วนลดมากขึ้นเมื่อซื้อสินค้าในศูนย์สวัสดิการตลาด การได้ส่วนลดดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น

กฎระเบียบ ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ได้กำหนดรูปแบบการจัดการเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2552 ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน คือ คณะกรรมการจะต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของกลุ่มให้สมาชิก เข้าใจก่อนร่างระเบียบผ่านทางเวทีประชาคม การร่างระเบียบโดยกำหนดสาระให้ครอบคลุมเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีการบันทึกระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ โดยทั่วถึง คณะกรรมการกลุ่มจะต้องมีการทบทวนปรับปรุงระเบียบให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละหนึ่ง ครั้ง

เครือข่าย กระบวนการทำงานในรูปแบบการจัดการเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงเงินทุน ทรัพยากรกับกลุ่มอื่นหรือองค์กรอื่น เช่น กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านส่งตัวแทนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรอื่นทุกครั้งที่มีการจัดเวทีประชาคมหรือเวทีต่าง ๆ อันจะส่งผลประโยชน์มายังสมาชิกของกลุ่มตน และกลุ่มสหกรณ์กองทุน

หมู่บ้านยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสะสมหลายระดับ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

การประเมินผล การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีการประเมินผล ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการจัดการโดยจัดทำเกณฑ์ชี้วัด ประเมินความเข้มแข็งของ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้กำหนดการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ โดยมีองค์ประกอบตัวชี้วัดการประเมินแต่ละด้าน เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

อภิปรายผล

1. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

ผลการวิจัย พบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2517 สหกรณ์การเกษตรเครดิตยูเนียน และสินเชื่อเพื่อการเกษตรมีแนวคิดที่รวมกลุ่มคนในชุมชนเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณธรรม มีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรแบ่งปันซึ่งกันและกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยใช้ “เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน” และในปี พ.ศ. 2517 ดังกล่าว กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านขึ้น โดยศาสตราจารย์ ดร.ยิววัฒน์ วุฒิมณี อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนได้ริเริ่มทดลองดำเนินการครั้งแรก 2 แห่ง คือ ที่ตำบลบัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และที่ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล และในปีต่อมาได้พัฒนาขยายผลไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอีสานหลายแห่ง โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน 2) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการระดมเงินสะสมจัดตั้งเป็นกองทุน ทำให้ชุมชนมีแหล่งเงินทุน ในการกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ และใช้ตามความจำเป็นของครอบครัว และจัดกิจกรรมเรียนรู้เชิงธุรกิจให้คนในชุมชนมีความรู้สามารถประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว 3) เพื่อพัฒนาสังคม โดยการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ เพื่อให้คนในสังคมเกิดความรักความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผนึกกำลังให้เป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ผลการวิจัย ยังพบว่า ในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลยังมีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณไปช่วยเหลือหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เป็นทุนหมุนเวียนโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินทุนจำนวนนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปัจจุบันมีหลายหมู่บ้านที่ได้นำเงินทุนจากกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านมารวมกันจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินให้เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้กู้ยืมไปเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการพัฒนาอาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสานตลอดไป

ผู้วิจัยเห็นว่า การที่กรมการพัฒนาชุมชนได้ริเริ่มส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 5 ประการ ดังกล่าว และมิพัฒนาการมาโดยตลอดจนกระทั่งปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณลงไปยังชุมชนระดับรากหญ้าหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท นั้นนับว่าเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมการยกระดับชีวิตเพื่อความอยู่ดีกิน

ดี มีชีวิตที่ดีขึ้นแก่ประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงการสะสมทุน เข้าใจการบริหารจัดการเงินทุนทั้งโดยส่วนรวมและส่วนตนได้ดีขึ้นระดับหนึ่ง

สอดคล้องแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนที่กรมพัฒนาชุมชนได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนระดับพื้นฐานไว้เพื่อใช้ชุมชนมีความพออยู่พอกิน มีกินทุนหมุนเวียน และการบริหารจัดการที่ดี *
จากการวิจัยทั้ง 3 พื้นที่นั้นพบประวัติความเป็นมาดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจังหวัดชัยภูมิ

จากผลการวิจัยในพื้นที่ 2 หมู่บ้านของจังหวัดชัยภูมิพบประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์ ดังนี้ คือ 1) หมู่บ้านมะขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส มีการรวมตัวกันจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2533 แต่เมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้มีการระดมทุนเพื่อการออมทรัพย์และเปิดกลุ่มออมทรัพย์เป็นกิจจะลักษณะมีกลุ่มบริหารจัดการเป็นรูปแบบชัดเจน 2) หมู่บ้านชีเหล็ก ตำบลกะหาด อำเภอเนินสง่า พบว่า มีการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์อย่างเป็นทางการขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2554 ซึ่งก่อนหน้านั้นได้มีการศึกษาดูงานจากกลุ่มสะสมทรัพย์แหล่งอื่นเพื่อเป็นตัวอย่างแนวทาง ผู้บริหารจัดการกลุ่มประกอบด้วยผู้นำชุมชนและคัดเลือกจากสมาชิกของกลุ่ม สิ่งที่พบ คือ ทั้งสองกลุ่มได้มีการจัดการบริหารและได้บริการแก่สมาชิกเพื่อบรรเทาความยากจนและความเดือนร้อน เช่นการให้บริการเงินกู้ การจัดหาปุ๋ย พืช พันธุ์ จัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนกลุ่มสตรีอาสาพัฒนา

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์ โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมลงทุน จะทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งและมีการพัฒนาได้ตรงตามเป้า ประสงค์ เพราะทั้งคณะบริหารและสมาชิกอื่น ๆ จะเกิดความตระหนักถึงหน้าที่

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของกลุ่มมีไว้อย่างชัดเจนสมาชิกทุกคนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนทำให้สมาชิกเกิดความมั่นใจในระบบสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันในกลุ่ม

2. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่วิจัย 2 หมู่บ้าน คือ 1) หมู่บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว มีประวัติการจัดตั้งกองทุน พบว่าได้เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2514 มีสมาชิกเริ่มแรก 125 คน มีการระดมเงินทุน และทำข้อตกลง มีการแต่งตั้งกรรมการบริหารโดยคัดเลือกจากสมาชิก มีกฎระเบียบข้อบังคับและระเบียบการบริหารแก่สมาชิก มีการศึกษาดูงานจากกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ 2) หมู่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอห้วยแถลง มีประวัติการก่อตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2534 โดยจัดให้มีศูนย์สาธิตกลุ่มออมทรัพย์ มีการจัดคณะกรรมการบริหารและบริการเพื่อช่วยเหลือแก่สมาชิก โดยการบริการเงินกู้ และสวัสดิการด้านอื่นๆ เช่นเดียวกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดตั้งกองทุนโดยมีการระดมทุนและคณะกรรมการบริหารจัดการด้านต่างๆ คัดเลือกมาจากสมาชิกทำให้การบริหารจัดการเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ และทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ โดยสุจริต ยุติธรรมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเพราะเป็นหน้าที่ๆ จะปฏิบัติและดูแลทรัพย์สมบัติของตนเองด้วย

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่ม ออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่าการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของกลุ่มมีไว้ อย่างชัดเจนสมาชิกทุกคนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนทำให้สมาชิกเกิดความมั่นใจในระบบสร้าง ความเข้าใจที่ดีต่อกันในกลุ่ม

3. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านจังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่วิจัย 2 หมู่บ้าน ดังนี้ 1) หมู่บ้านตะโก ตำบลอีสามเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีประวัติการก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2527 มีจำนวนสมาชิก 48 คน มีการบริหารจัดการและการบริการ เช่น การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ การสร้าง งานในชุมชนบริการด้านสวัสดิการ เช่น ด้านการศึกษา ด้านการพยาบาลรักษา และการฌาปนกิจ สงเคราะห์ 2) หมู่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ มีประวัติการก่อตั้งเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2544 โดยมีการระดมทุนเป็นรายเดือนมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร และมีการ ให้บริการเงินกู้ และสวัสดิการสมาชิกเช่นเดียวกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นหารบรรเทาความเดือนร้อนและ ให้สวัสดิการแก่สมาชิกด้านต่างๆ ทำให้สมาชิกได้รับความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พอเพียงได้เป็น อย่างดี

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรนุช แดงศรี (2546 : 55-57) พบว่า การ ดำเนินโครงการธนาคารประชาชนเป็นประโยชน์ต่อสมาชิก ทำให้ธนาคารมีเงินทุนหมุนเวียนให้ได้กู้ยืม เพื่อการประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าการไปกู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบ

และสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ โดย มาลีโนวสกี นักมานุษยวิทยา ชาวโปแลนด์ ได้นำแนวคิดหลักของทฤษฎีนี้ คือ การเน้นที่วัฒนธรรมในการทำหน้าที่สนองความ ต้องการต่อความจำเป็นของปัจเจกบุคคล 3 ด้านของมนุษย์ คือ 1) ความจำเป็นพื้นฐาน ได้แก่ ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การเจริญพันธุ์ การสืบพันธุ์ 2) ความต้องการ ด้านสังคม ได้แก่ การแบ่งปันงานกันทำ การแจกอาหาร การผลิตสินค้า การบริการ และการ ควบคุมทางสังคม 3) ความต้องการทางด้านจิตใจ เช่น ความมั่นคงทางจิตใจ ต้องการความสงบทาง ใจ ความกลมกลืนกันทางสังคม ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชน

ในภาคอีสาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสถียร รุจิรวนิช (2550 : 12) ที่พระราชทานว่า การมี ส่วนร่วมของประชาชนคือหัวใจของการพัฒนาที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความร่วมมือร่วมใจในการ พัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้กันร่วมคิดร่วมทำร่วมกันศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน ร่วมกันแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยตัวชุมชนเองโดยชุมชนเพื่อชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งน่าอยู่และยั่งยืน

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน มีการจัดการ ผู้ก่อตั้งกลุ่ม ทุน (ทางสังคม) วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน (โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ การจัดการเครือข่าย) ประเมินผล โดยรวม (ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล) ดังนี้

ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เป็นองค์กรทางการเงินที่คนในชุมชนร่วมกันก่อตั้ง โดยมีผู้นำชุมชนและพัฒนาชุมชนให้ความร่วมมือในการก่อตั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาความ ยากจนของคนในชุมชนให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชน ได้พึ่งพา

เงินจากกองทุนในการประกอบอาชีพหรือใช้จ่ายยามฉุกเฉิน โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยการจัดการเงินกองทุนอย่างบูรณาการและเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการบริหารจัดการเงินกองทุนได้เป็นอย่างดี สิ่งที่ต้องบอกถึงความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนมีหลายอย่าง เป็นองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีคณะกรรมการที่มีภาวะผู้นำเป็นผู้บริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 2) การมีประสิทธิภาพในการบริหารของคณะกรรมการ 3) ระบบการเงินและบัญชีโปร่งใสตรวจสอบได้ 4) สันติเชื่อมีการบริหารจัดการด้วยระบบข้อมูล 5) กำไรของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน มีการจัดการเพื่อสวัสดิการของชุมชน 6) คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านทุกแห่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยเห็นว่า การก่อตั้งกองทุนโดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมทั้งในด้านการระดมทุนและการบริหารจัดการจะทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักในหน้าที่ของตน เพื่อประโยชน์สูงสุดตามเป้าประสงค์ของกองทุน

สอดคล้องกับ อรวรรณ สุทธิพิทักษ์ (2549 : 65-69) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า คณะผู้บริหารจัดการต้องทำงานเป็นทีม มีความสามารถและความมุ่งมั่น เสียสละ สุจริตและโปร่งใส

ทุน ประกอบด้วย เงินและทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากเงินสัจจะสะสมและเงินสัจจะสะสมพิเศษของสมาชิกในกลุ่มที่นำมาฝากไว้ที่กลุ่ม เงินรายได้อื่น ๆ เช่น เงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินอุดหนุน ดังนี้ เงินสัจจะสะสม ได้มาจากการออมของสมาชิกในกลุ่มทุกคนที่ตกลงกันหรือให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า “จะนำเงินมาฝากไว้ที่กลุ่มจำนวนเท่า ๆ กันทุกเดือนตามความสามารถของตน เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน และเงินสัจจะสะสมของสมาชิกแต่ละคนจะจ่ายคืนเมื่อสิ้นสุดสมาชิกภาพตามข้อบังคับของกลุ่มเท่านั้น โดยกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนหรือจ่ายผลกำไรในรูปแบบของ เงินปันผล เงินสัจจะสะสมพิเศษ ได้มาจากการรับฝากเงินจากสมาชิกที่มีเงินเหลือจากค่าใช้จ่าย และมีความประสงค์จะฝากเงินไว้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เงินจำนวนนี้สามารถถอนออกไปใช้จ่ายเมื่อจำเป็น และกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยตามระเบียบของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ เงินรายได้อื่น ๆ ได้มาจากเงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ และดอกเบี้ยเงินกู้ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกัน โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-2552 เงินอุดหนุน ได้มาจากรัฐบาลให้การสนับสนุนกองทุนละหนึ่งล้านบาท และส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

ผู้วิจัยเห็นว่า กองทุนสะสมทรัพย์ที่มีทุนในการบริหารจัดการที่มีทุนเข้ามาจากทั้งภาครัฐและเอกชน คือ เงินกองทุนที่สมาชิกร่วมกันลงทุน ทำให้กองทุนมีทุนหมุนเวียนเป็นจำนวนมากจึงทำให้การบริหารจัดการต้องกระทำกันอย่างเข้มแข็ง ระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพื่อป้องกันความผิดพลาดและข้อพิพาทร้องที่อาจจะเกิดขึ้นได้

สอดคล้องกับ เอกลักษณ์ สุวรรณชัย (2546 : 58-60) ที่ได้วิจัยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการกลุ่มออมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มมีการจัดการบริหาร 2 ด้าน คือ ด้านการเงินและด้านสวัสดิการอื่นๆ การบริหารด้านการเงินมีการบริหารตามขั้นตอนการที่ได้เงินมา ทั้งจากภายในกลุ่มและเงินสนับสนุนจากภายนอก ส่วนด้านสวัสดิการจะบริหารเกี่ยวกับการให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อการลงทุนหรือการปรับสภาพชีวิตทั่วไป

ทรัพยากร ประกอบด้วย คน และทรัพยากรกลุ่ม ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน เช่น ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับจ่ายเงินประจำวัน ประจำเดือน การจัดทำบัญชีเงินสด รับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล การฝากเงินกับสถาบันการเงิน ซึ่งการบริหารงานจะต้องมีวินัยในการจัดทำเอกสารดังกล่าวให้มีความโปร่งใสถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้ โดยจะต้องมีการรายงานสถานะทางการเงิน มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการบริหารจัดการการเงินทุน โดยส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินไปลงทุนขยายกิจกรรม มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ผู้วิจัยเห็นว่า เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรที่เงินทุนที่รัดกุมมีระเบียบระบบที่ชัดเจนทำให้กลุ่มเกิดความมั่นคงและโปร่งใส

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็งได้แก่ สภาพและบรรทัดฐานของการบังคับบัญชา ความมั่นใจในผู้บริหาร การสร้างความเข้าใจร่วมกันและความสุจริตโปร่งใส

วิสัยทัศน์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์เพื่อให้เป็นศูนย์กลางและเครือข่ายการเรียนรู้ เงินทุน สวัสดิการ และแก้ไขปัญหาของคนในหมู่บ้านและชุมชน สมาชิกและคนในครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความอบอุ่น เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ส่งผลการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

เป้าหมาย เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนสำหรับบริการสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อนำไปสู่การก่อตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสวัสดิภาพ ที่ดีแก่คนในชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและจัดระบบการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของตนเองให้มีความมั่นคงตลอดไป เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านหรือในชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างหรือการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกและคนในหมู่บ้าน และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสังคมให้มีความมั่นคง คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจสังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชนภาคอีสานให้มีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ผู้วิจัยเห็นว่า วิสัยทัศน์และเป้าหมายเหล่านั้นเป็นจุดประสงค์หลักของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์ และเพื่อความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง และการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นพื้นฐานที่แท้จริง

สอดคล้องกับ แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนของกรมพัฒนาชุมชนที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเองให้พออยู่ พอกิน และพัฒนาชุมชนให้มีความพอเพียงในชีวิต
กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงาน ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร ซึ่งมีคณะกรรมการสมาชิก ระเบียบข้อบังคับ ที่ทำการกลุ่ม การบริหารจัดการ และระบบข้อมูล ตามลำดับ โดยคณะกรรมการ แต่ละกลุ่มมีการเลือกตั้งคณะกรรมการโดยให้สมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกกลุ่มละ 9-15 คน คณะกรรมการกลุ่มจะจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิกในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ความจำเป็นที่ต้องมีคณะกรรมการสำหรับการบริหารกลุ่ม ซึ่งการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม จะต้องมีการประกาศรับสมัครให้สมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ และกำหนดวันเวลาในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มต้องชัดเจนตลอดจนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการจะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบ ดังนี้ 1) ขอรับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองแก่คณะกรรมการ และสมาชิก 2) กำหนดให้มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ รวมทั้งการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน 3) ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความถนัดของคณะกรรมการแต่ละคน โดยการเปิดโอกาสให้กรรมการทุกคนเลือกดำรงตำแหน่งได้ตามความถนัดและความสามารถ 4) กลุ่มกำหนดให้กรรมการแต่ละคนสรุป 5) กลุ่มมีการจัดศึกษาดูงานกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการบริหารงานของคณะกรรมการ 6) กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกหมุนเวียนเข้าฝึกอบรม สัมมนาเรื่องบทบาทหน้าที่โดยให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสหมุนเวียนเข้าร่วมอย่างทั่วถึง และการประชุมคณะกรรมการ กลุ่มจะต้องกำหนดการประชุมของคณะกรรมการในระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่มให้ชัดเจน กลุ่มมีการกำหนดแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการโดยเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ กลุ่มกำหนดให้คณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในการประชุม

สมาชิก การรับสมัครสมาชิกโดยคิดอัตราตาม สัดส่วนสมาชิกกับจำนวนราษฎรในหมู่บ้าน การส่งเงินสัจจะสมโดยคณะกรรมการกลุ่มชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก เพื่อให้เห็นความจำเป็น ความสำคัญของการส่งเงินสัจจะสมให้ตรงตามกำหนดเวลา กำหนดมาตรการในการส่งเงินสัจจะสมของสมาชิกไว้ในระเบียบกลุ่ม และมีการดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กลุ่มประชาสัมพันธ์เพื่ออ้าเตือนในเรื่องการส่งเงินสัจจะสมล่วงหน้าแก่สมาชิก ก่อนถึงวันกำหนดส่ง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน การส่งคืนเงินกู้โดยคณะกรรมการกลุ่มทำความเข้าใจในเรื่องความจำเป็น ความสำคัญของการส่งคืนเงินกู้ให้ตรงเวลา กำหนดมาตรการในการส่งคืนเงินกู้ไว้ในระเบียบกลุ่มและดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการส่งคืนเงินกู้แก่สมาชิก เช่น ให้รางวัลแก่ผู้ส่งคืนเงินกู้ตรงตามเวลา เป็นต้น การเพิ่มวงเงินสัจจะสมในแต่ละปีโดยจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนในเรื่องสถานการณ์การออมในชุมชน และแนวทางส่งเสริมการออมในชุมชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการออมโดยกำหนดแนวทางการส่งเสริม (Promotion) ให้กับสมาชิกที่เพิ่มวงเงิน

สัจจะสะสม เช่น การได้ส่วนลดมากขึ้นเมื่อซื้อสินค้าในศูนย์การค้าตลาด การได้ส่วนลดดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น

กฎระเบียบ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ได้กำหนดรูปแบบการจัดการเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับซึ่งไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2552 ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน คือ คณะกรรมการจะต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของกลุ่มให้สมาชิกเข้าใจก่อน ร่างระเบียบผ่านทางเวทีประชาคม การร่างระเบียบโดยกำหนดสาระให้ครอบคลุมเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีการบันทึกระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ โดยทั่วถึง คณะกรรมการกลุ่มจะต้องมีการทบทวนปรับปรุงระเบียบให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

เครือข่าย กระบวนการทำงานในรูปแบบการจัดการเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงเงินทุน ทรัพยากรกับกลุ่มอื่นหรือองค์กรอื่น เช่น กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านส่งตัวแทนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรอื่นทุกครั้งที่มีการจัดเวทีประชาคมหรือเวทีต่าง ๆ อันจะส่งผลประโยชน์มายังสมาชิกของกลุ่มตน และกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสะสมหลายระดับ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

การประเมินผล การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีการประเมินผล ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการจัดการโดยจัดทำเกณฑ์ชี้วัดประเมินความเข้มแข็งของ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้กำหนดการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ โดยมีองค์ประกอบตัวชี้วัดการประเมินแต่ละด้าน เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

ผู้วิจัยเห็นว่า กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสมาชิก ระเบียบ เครือข่าย และการประเมินผลเหล่านี้เป็นตัวบทกฎหมายที่จะควบคุมการจัดการบริหารที่กำหนดบรรทัดฐานแนวทางให้ผู้ปฏิบัติยึดมั่นเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการกลุ่มสะสมทรัพย์

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดบทบาท บรรทัดฐานของสายการบังคับบัญชา กฎ ระเบียบ การติดตามประเมินผลที่ชัดเจน จะทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง ความเข้าใจระหว่างสมาชิกและผู้บริหารจัดการที่จะเอื้ออำนวยต่อประโยชน์ โดยส่วนรวมของกลุ่ม

ทั้งหมดที่กล่าวถึงแล้วนี้เป็นสภาพปัจจุบันและปัญหา โดยภาพรวมของพื้นที่การวิจัยทั้งหมด ซึ่งอาจจะแยกกล่าวโดยสรุปของสภาพปัจจุบันและปัญหาของแต่ละพื้นที่พอสังเขปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของกองทุนสะสมทรัพย์ของจังหวัดชัยภูมิ พบว่าสภาพการบริหารเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีคณะกรรมการบริหาร 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายรับผิดชอบเงิน ฝ่ายบริการกู้ยืมเงิน ฝ่ายติดตามทวงถาม และฝ่ายสวัสดิการและประชาสัมพันธ์ วัตถุประสงค์หลักของกลุ่มยังคงยึดมั่นต่อการแก้ปัญหาความยากจนของสมาชิกและการบริการสวัสดิการต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักความเชื่อมั่นทางพระพุทธศาสนา คือ ซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีน้ำใจต่อกัน

อย่างสม่ำเสมอ นอกเหนือจากนั้นยังมีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำและคณะกรรมการเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาการขาดเทคนิค เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการบริหารงาน โดยการจัดให้มีการศึกษาดูงาน ฝึกอบรมเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต การประชุมวางแผน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นปัจจุบันด้วย

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาของกองทุนสะสมทรัพย์ของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การบริหารจัดการได้มีการแบ่งคณะทำงานเป็นคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการสินเชื่อ และคณะกรรมการฝ่ายจัดการกองทุนสวัสดิการ ซึ่งคณะกรรมการแต่ละคณะมีบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจนและมีการบริการเป็นระเบียบ มีขั้นตอนทำให้การดำเนินกิจกรรมกลุ่มประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ทำให้ทางกลุ่มมีทรัพย์สินจำนวนมาก เช่น ที่ดิน อาคารที่ทำงานกลุ่ม มีโรงสีชุมชน วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และเครื่องใช้ในสำนักงานเพียบพร้อมทุกอย่างทำให้สมาชิกพอใจและได้รับความสุขจากการบริการของคณะกรรมการอย่างทั่วถึงและไม่พบปัญหาและอุปสรรคใดๆ

3. สภาพปัจจุบันและปัญหาของกองทุนสะสมทรัพย์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรับเงิน ฝ่ายสินเชื่อ และฝ่ายจัดการกองทุนสวัสดิการ มีคณะกรรมการรวม 15 คน ในด้านการบริการมีการให้บริการเกี่ยวกับด้านการเงิน เช่น เงินกู้ยืม เพื่อการพัฒนาสภาพชีวิตของครอบครัว ในลักษณะต่างๆ เช่น เพื่อการไถ่ถอนหนี้ จากนายทุน การลงทุนค้าขาย ลงทุนการเกษตร และมีสวัสดิการหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านการรักษาพยาบาล และด้านฌาปนกิจสงเคราะห์ สมาชิกได้รับความพึงพอใจและมีความสุขกับการบริหารงานและการให้บริการทำให้สมาชิกมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยเห็นว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของกลุ่มประสิทธิผลทั้งสามจังหวัดของพื้นที่การวิจัย มีสภาพที่คล้ายคลึงกันในเกือบจะทุกกรณี เพราะโดยหลักการและความเป็นจริงนั้นก็คือ การจัดตั้งกองทุนสะสมทรัพย์ก็เพื่อมุ่งหวังที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกให้มีความกินดีอยู่ดี มีความพอเพียงและมีพัฒนาที่ดีตามลำดับ

สอดคล้องกับทฤษฎีหน้าที่นิยม ของมาลินอสกี ที่กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการด้านปัจจัย 4 ซึ่งเป็นพื้นฐานความจำเป็นของชีวิต และความต้องการทางสังคม ซึ่งได้แก่ ความต้องการด้านจิตใจ ความต้องการความสงบสุขทางกายและใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในการบริหาร การบริการ และบทบาทในหน้าที่อื่น ๆ ไว้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและผลประโยชน์สูงสุดของกลุ่ม กำธร อ่อนอินทร์ (2546 : 85-86) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนากับความสำเร็จในการบริหาร กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการเป็นผู้นำกลุ่มและทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จสูงสุด เพราะเป็นผู้นำความธรรมดาที่สมาชิกให้ความเคารพศรัทธาเป็นทุนเดิมสามารถทำให้การบริหารจัดการภายในกลุ่มเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเกิดประโยชน์และเกิดสวัสดิการที่พึงมีแก่สมาชิกอย่างครบวงจร และสมศักดิ์ อยู่รอด (2546 : 66-70) ที่ได้ศึกษาการสำรวจคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อความสงบสุขทั้งกายและใจจะต้องพัฒนาที่ตัวบุคคลเสียก่อนทั้งทางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้ได้รับความสมบูรณ์ครบตามปัจจัย 4 และต้องมีการพัฒนาที่ผสมผสานบูรณาการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ยั่งยืน

3. รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในภาคอีสาน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน เกิดจากโครงการของ
กรมการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
ในชนบทให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาคนในชุมชนผ่านกระบวนการและ
กิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง โดยมี
รูปแบบการจัดการ ดังนี้

3.1 รูปแบบการจัดก่อตั้งกลุ่ม

ผู้ก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน
ผู้นำชุมชนร่วมกันพัฒนาชุมชนอำเภอ ช่วยกันเชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมประชุมชี้แจงนโยบายภาครัฐให้
ทุกหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมกันก่อตั้งกลุ่ม เพื่อรองรับเงินทุนจากรัฐบาลจะจัดสรรให้ โดยให้
ชาวบ้านรู้จักออมเงินคนละน้อยเป็นประจำสม่ำเสมอทุก ๆ เดือน เรียกว่า “เงินสัจจะสะสม” เพื่อให้
สมาชิกที่มีความจำเป็นกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเอง ครอบครัว
และชุมชน และยังเป็นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยรวมคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน
กันให้ช่วยเหลือกัน เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน โดยการรวมกลุ่มออมเงินแล้วให้สมาชิก
กู้ยืม ไปลงทุนในการประกอบอาชีพ โดยมีแนวคิดในการก่อตั้งกลุ่ม ประกอบด้วย 1) ชุมชนรวมตัว
กันเพื่อสร้างพลังในการพัฒนา โดยมีฐานความคิดที่มีเมตตาไมตรี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักสามัคคี มีความ
ซื่อสัตย์สุจริต 2) เพื่อการระดมทุนจากเงินออมสัจจะสะสมจากสมาชิกกลุ่ม เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว 3) เรียนรู้การบริหารรายได้ ค่าใช้จ่าย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีวิถีการดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง ความมีความพอประมาณ ความมีเหตุผล
มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ผู้วิจัยเห็นว่า รูปแบบการจัดตั้งกลุ่มโดยมีผู้นำชุมชนจนหลายระดับขั้นเป็นผู้
ริเริ่มก่อตั้งหรือเป็นผู้ให้คำปรึกษาเป็นการก่อตั้งกลุ่มผู้ธุรกิจที่ควรจะเป็นไปตามทิศทางที่ถูกต้องเพราะ
ผู้นำย่อมจะต้องมีความรอบรู้และวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลกว่ามวลสมาชิกเป็นผู้ชี้แนะและให้คำปรึกษาที่เป็น
ประโยชน์ได้

สอดคล้องกับ มาริสา โกลเศยะโยธิน (2543 : 53-67) ที่ได้ศึกษาภูมิปัญญา
พื้นบ้านในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพื่อการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการจัดตั้งกลุ่ม
ออมทรัพย์เกิดจากความเป็นผู้นำของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต ที่ได้เสาะแสวงหาแนวทาง แนวคิด
และนำอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการในการช่วยเหลือเศรษฐกิจชุมชนจนเกิดการ
แก้ปัญหาโดยการจัดตั้งกองทุนขึ้นได้สำเร็จ

หลักการบริหารจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย 1) สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ
ปลูกฝัง ให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้น ส่งเสริมให้มีโอกาสแสดง
ความคิดเห็นในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบการบริหารจัดการกลุ่ม 2) ส่งเสริม
การออม สร้างชุมชนเข้มแข็งบนฐานการออมร่วมกัน ในรูปแบบ “เงินออมสัจจะ” เพื่อให้สมาชิกมี
ความสม่ำเสมอในการออม มีวินัยในการใช้เงิน โดยสมาชิกกลุ่มจะได้รับเงินคืนสัจจะสะสม เมื่อสิ้นสุด
การเป็นสมาชิกภาพกลุ่ม 3) การพึ่งพาตนเอง ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีวิถีชีวิตที่พออยู่
พอมี พอกิน พึ่งพาตนเองได้ แบ่งปันเอื้ออาทร มีความรู้คู่คุณธรรม เสียสละมีจิตสาธารณะ มุ่ง

ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 4) คุณธรรมความดี ซึ่งเป็นพื้นฐานอยู่ในคนไทยทุกคน ได้แก่ ความรัก ความเป็นมิตร ความมีเมตตาไมตรี สร้างความคุ้นเคยกันจนเกิดเป็นความไว้วางใจกัน ส่งเสริมชักชวนให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันในกิจกรรมที่กลุ่มก่อตั้งขึ้นอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

ผู้วิจัยเห็นว่า หลักการบริหารจัดการกลุ่ม โดยการสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ สร้างนิสัยการออม สร้างการพึ่งพาตนเองของตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างคุณธรรมความดี เหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ที่จะก่อเกิดผลประโยชน์ที่ดีแก่สมาชิก

สอดคล้องกับ เอกลักษณ์ สุวรรณชัย (2546 : 88-60) ที่ได้ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้หลักจริยธรรมด้าน ความยึดมั่นในสัจจะโดยยึดมั่นในคุณธรรม คุณความดี ความซื่อตรง จริงใจต่อกันในระหว่างสมาชิก

หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย 1) ประธาน มีหน้าที่ดูแลการทำงานของกรรมการ มีภาวะความเป็นผู้นำกลุ่ม เก่งคน เก่งคิด มีคุณธรรม ธรรมาภิบาลในการกำกับดูแลบริหารจัดการกลุ่ม และการทำงานของกรรมการทั้งหมด ติดตามให้การทำงานกลุ่มเป็นไปตามแผนงาน และมีหน้าที่ประสานงานระหว่างกรรมการและสมาชิกกลุ่ม รวมถึงการประสานงานกับบุคคลภายนอกกลุ่ม 2) รองประธาน มีหน้าที่ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานของประธาน ตามที่ได้รับมอบหมาย 3) กรรมการ มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือประธาน ในการดำเนินกิจการทั้งปวงของกลุ่มองค์กรชุมชน ให้เป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ และมติที่ประชุมใหญ่ 4) เลขานุการ มีหน้าที่จัดบันทึกการประชุม ช่วยประธานติดตามงาน ประสานงานติดต่อบุคคลภายนอก และดูแลเอกสารข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ 5) เภรัณูญิก มีหน้าที่ดูแลเรื่องการเงินของกลุ่มทั้งหมด จัดบันทึกการรับจ่ายเงิน และทำบัญชีการรับจ่ายเงิน และทำบัญชีให้ถูกต้อง 6) สมาชิก ชาวบ้านที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กรชุมชน ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน และยังพบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน คือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการสินเชื่อ (เงินกู้) คณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการสวัสดิการกลุ่ม หรือ คณะกรรมการส่งเสริม มีหน้าที่ดังนี้ 1) คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ เภรัณูญิก และกรรมการ รวม 5 คน มีหน้าที่พิจารณารับสมาชิก พิจารณาการสะสมเงิน หรือรับฝากเงิน กำหนดการประชุมใหญ่ การจัดทำงบดุล และผลการดำเนินงานเสนอต่อที่ประชุม กำหนดวงเงินกู้ จัดสรรเงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืน 2) คณะกรรมการสินเชื่อ(เงินกู้) ประกอบด้วย ประธานสินเชื่อ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่พิจารณาใบคำร้องของกู้ของสมาชิก สอดส่องดูแล ติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกผู้กู้ รวมทั้งเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาไม่สามารถชำระเงินกู้คืนได้ตามสัญญา ทำให้สมาชิกที่ค้างประกันต้องมาช่วยรับผิดชอบในการชำระเงินกู้คืน 3) คณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย ประธานตรวจสอบ รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน รวม 5 คน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีและเอกสารทางการเงิน ตรวจสอบเอกสารประกอบต่าง ๆ ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และดูแลหรือติดตามความเห็นความต้องการของสมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่มีต่อกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 4) คณะกรรมการสวัสดิการกลุ่ม หรือคณะกรรมการส่งเสริม ประกอบด้วย ประธานสวัสดิการกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ และกรรมการ 2 คน มีหน้าที่ให้ความรู้และฝึกอบรมสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เชิญชวนผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม ประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของกลุ่มให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปได้

ทราบความเคลื่อนไหว และเสนอความคิดเห็นของสมาชิกให้คณะกรรมการอำนวยการพิจารณา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกทุกคนโดยทั่วถึง

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการบริหารกลามออมทรัพย์โดยแบ่งสายงานบริหารออกเป็น 2 สาย คือ คณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการสินเชื่อที่แต่ละคณะมีอำนาจหน้าที่ชัดเจน ไม่ก้าวร้าวสายงานกันจะทำให้การบริหารจัดการเกิดความคล่องตัว สามารถบริหารสมาชิกได้สะดวก รวดเร็วขึ้น

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 :62-74) ที่ได้ศึกษาโดยสร้างของกลุ่มออมทรัพย์และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มใดวางบทบาทและกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกไว้อย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกและเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

3.2 รูปแบบการจัดการเงินทุนและการบริหารทรัพยากร

ทุน ประกอบด้วย เงินและทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากเงินสัจจะสะสมและเงินสัจจะสะสมพิเศษของสมาชิกในกลุ่มที่นำมาฝากไว้ที่กลุ่ม เงินรายได้อื่น ๆ เช่น เงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินอุดหนุน ดังนี้ เงินสัจจะสะสม ได้มาจากการออมของสมาชิกในกลุ่มทุกคนที่ตกลงกันหรือให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า “จะนำเงินมาฝากไว้ที่กลุ่มจำนวนเท่า ๆ กันทุกเดือนตามความสามารถของตน เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ หรือเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน และเงินสัจจะสะสมของสมาชิกแต่ละคนจะจ่ายคืนเมื่อสิ้นสุดสมาชิกภาพตามข้อบังคับของกลุ่มเท่านั้น โดยกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนหรือจ่ายผลกำไรในรูปแบบของ เงินปันผล เงินสัจจะสะสมพิเศษ ได้มาจากการรับฝากเงินจากสมาชิกที่มีเงินเหลือจากค่าใช้จ่าย และมีความประสงค์จะฝากเงินไว้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เงินจำนวนนี้สามารถถอนออกไปใช้จ่ายเมื่อจำเป็น และกลุ่มจะจ่ายผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยตามระเบียบของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ เงินรายได้อื่น ๆ ได้มาจากเงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ และดอกเบี้ยเงินกู้ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547-2552 เงินอุดหนุน ได้มาจากรัฐบาลให้การสนับสนุนกองทุนละหนึ่งล้านบาท และส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน

ทรัพยากร ประกอบด้วย คน และทรัพยากรกลุ่ม ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน เช่น ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับจ่ายเงินประจำวัน ประจำเดือน การจัดทำบัญชีเงินสด รับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล การฝากเงินกับสถาบันการเงิน ซึ่งการบริหารงานจะต้องมีวินัยในการจัดทำเอกสารดังกล่าวให้มีความโปร่งใสถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้ โดยจะต้องมีการรายงานสถานะทางการเงิน มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการบริหารจัดการเงินทุน โดยส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินไปลงทุนขยายกิจกรรม มีการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

การบริหารเงินทุนและทรัพยากร ได้แก่ การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน ประกอบด้วย ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับ-จ่ายเงิน ประจำวัน เงินประจำเดือนให้เป็นปัจจุบัน โดยกลุ่มประสานจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมเพิ่มทักษะในการจัดทำเอกสารหลักฐานการเงินแก่ผู้รับผิดชอบที่กลุ่มแต่งตั้ง กำหนดให้มีการจัดทำเอกสารหลักฐานการเงินให้ถูกต้อง และปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ กำหนดให้มีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเงินตามวาระที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำบัญชีเงินสด บัญชีรับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล โดยกลุ่มจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีรับ-จ่าย งบกำไร-ขาดทุน และงบดุล แก่ผู้รับผิดชอบของกลุ่ม หรือจัดส่งผู้รับผิดชอบไปเข้าร่วมการฝึกอบรมที่องค์กรอื่นจัด กำหนดให้มีการจัดทำบัญชีงบดุล งบกำไร-ขาดทุน ให้ถูกต้องครบถ้วน รวมทั้งมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ตามหลักบัญชีสากล กำหนดให้มีการตรวจสอบบัญชีตามวาระที่กำหนด การฝากเงินกับสถาบันการเงิน โดยกลุ่มสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนถึงความจำเป็น ประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำเงินสัจจะเข้าฝากในสถาบันการเงินแก่สมาชิก กลุ่มกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการนำเงินออม (สัจจะสะสม) ของกลุ่มเข้าฝากสถาบันการเงินต่าง ๆ ไว้ในระเบียบของกลุ่ม สมาชิกส่งเงินสัจจะครบถ้วนแล้ว ประธานเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินในพื้นที่ให้ช่วยอำนวยความสะดวกในการนำฝากเงิน เช่น ส่งเจ้าหน้าที่มารับฝากถึงสถานที่ตั้งกลุ่ม ในวันส่งเงินสัจจะสะสม เป็นต้น

ความโปร่งใส โดยการรายงานสถานะทางการเงิน คือ กลุ่มกำหนดเรื่อง การตรวจสอบบัญชี ตรวจสอบหลักฐานการเงินของกลุ่มไว้ในระเบียบข้อบังคับกลุ่ม โดยกำหนดให้มีการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง กลุ่มกำหนดแผนการตรวจสอบบัญชี เอกสารหลักฐานทางการเงิน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และจะต้องเชิญเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบร่วมกับคณะกรรมการตรวจสอบของกลุ่มทุกครั้ง มีการจัดทำผลการตรวจสอบและหลักฐานการตรวจสอบเพื่อรายงานให้คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกได้ทราบถึงสถานะทางการเงินของกลุ่มทุกครั้ง และยังต้องมีการตรวจสอบบัญชีหลักฐานทางการเงิน คือ กลุ่มกำหนดให้มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ไว้ในระเบียบกลุ่ม กลุ่มมีการรายงานสถานะทางการเงินของกลุ่มในที่ประชุมสมาชิกทุกครั้ง 3) กลุ่มติดประกาศเอกสารรายงานสถานะทางการเงินไว้ ณ ที่ทำการกลุ่ม รวมทั้งมีการรายงานผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน เช่น หอกระจายข่าว สถานีวิทยุชุมชน

ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการเงินทุนและทรัพยากรอย่างโปร่งใสนี้เป็นหลักการบริหารจัดการเงินทุนที่เป็นมาตรฐานและแนวทางที่ดีชัดเจนที่กลุ่มออมทรัพย์จะต้องถือปฏิบัติตามเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของมวลสมาชิก

สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยชนะ (2543 : 62-74) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็งได้แก่ สภาพและบรรทัดฐานของการบังคับบัญชา ความมั่นใจในผู้บริหาร การสร้างความเข้าใจร่วมกันและความสุจริต โปร่งใส

3.3 รูปแบบการจัดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางและเครือข่ายการเรียนรู้ เงินทุน สวัสดิการ และแก้ไขปัญหาของคนในหมู่บ้านและชุมชน สมาชิกและคนในครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความอบอุ่น เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ส่งผลการเป็นภูมิคุ้มกัน

ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานคือ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนสำหรับบริการสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อนำไปสู่การก่อตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสวัสดิภาพ ที่ดีแก่คนในชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและจัดระบบการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของตนเองให้มีความมั่นคงตลอดไป เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านหรือในชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างหรือการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกและคนในหมู่บ้าน และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสังคมให้มีความมั่นคง คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจสังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชนภาคอีสานให้มีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

3.4 รูปแบบการจัดกระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงาน

โครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย คณะกรรมการ สมาชิก ระเบียบ ข้อบังคับที่ทำการกลุ่ม การบริหารจัดการ และระบบข้อมูล ตามลำดับ ซึ่งคณะกรรมการ แต่ละกลุ่ม มีการเลือกตั้งคณะกรรมการโดยให้สมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกกลุ่มละ 9-15 คน คณะกรรมการกลุ่มจะจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิกในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ความจำเป็นที่ต้องมีคณะกรรมการสำหรับการบริหารกลุ่ม ซึ่งการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม จะต้องมีการประกาศรับสมัครให้สมาชิกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ และกำหนดวันเวลาในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มต้องชัดเจนตลอดจนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการจะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบ ดังนี้ 1) ขอรับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ในเรื่องบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองแก่คณะกรรมการและสมาชิก 2) กำหนดให้มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ รวมทั้งการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน 3) ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความถนัดของคณะกรรมการแต่ละคน โดยการเปิดโอกาสให้กรรมการทุกคนเลือกดำรงตำแหน่งได้ตามความถนัดและความสามารถ 4) กลุ่มกำหนดให้กรรมการแต่ละคนสรุป 5) กลุ่มมีการจัดศึกษาดูงานกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการบริหารงานของคณะกรรมการ 6) กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกหมุนเวียนเข้าฝึกอบรม สัมมนาเรื่องบทบาทหน้าที่โดยให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสหมุนเวียนเข้าร่วมอย่างทั่วถึง และการประชุมคณะกรรมการ กลุ่มจะต้องกำหนดการประชุมของคณะกรรมการในระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่มให้ชัดเจน กลุ่มมีการกำหนดแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการโดยเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ กลุ่มคณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในการประชุม

ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการกำหนดหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานตามกระบวนการกลุ่มในทุก ระดับขั้นตอนที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมที่สามารถปฏิบัติให้เกิดผลดีแก่กลุ่มใดในทุกหน้าที่และขั้นตอน ถ้าหากทุกคนได้กระทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุดตามกระบวนการนี้คาดว่ากลุ่มจะมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสูงยิ่ง

สอดคล้องกับ แนวคิดการมีส่วนร่วมของสัญญา สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550 : 11) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่าในกิจกรรมทุกอย่าง ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เขาได้ตัดสินใจและทำตามหน้าที่ของเขาให้ดีที่สุด

3.5 รูปแบบการจัดสมาชิกและกฎระเบียบ

สมาชิก การรับสมัครสมาชิกโดยคิดอัตราตาม สัดส่วนสมาชิกกับจำนวนราษฎรในหมู่บ้าน 2) การส่งเงินสัจจะสม โดยคณะกรรมการกลุ่มชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก เพื่อให้เห็นความจำเป็น ความสำคัญของการส่งเงินสัจจะสมให้ตรงตามกำหนดเวลา กำหนดมาตรการในการส่งเงินสัจจะสมของสมาชิกไว้ในระเบียบกลุ่ม และมีการดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กลุ่มประชาสัมพันธ์เพื่ออย่าเตือนในเรื่องการส่งเงินสัจจะสมล่วงหน้าแก่สมาชิก ก่อนถึงวันกำหนดส่ง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ในชุมชน 3) การส่งคืนเงินกู้ โดยคณะกรรมการกลุ่มทำความเข้าใจในเรื่องความจำเป็น ความสำคัญของการส่งคืนเงินกู้ให้ตรงเวลา กำหนดมาตรการในการส่งคืนเงินกู้ไว้ในระเบียบกลุ่มและดำเนินการตามมาตรการอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการส่งคืนเงินกู้แก่สมาชิก เช่น ให้รางวัลแก่ผู้ส่งคืนเงินกู้ตรงตามเวลา เป็นต้น 4) การเพิ่มวงเงินสัจจะสมในแต่ละปี โดยจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนในเรื่องสถานการณ์การออมในชุมชน และแนวทางส่งเสริมการออมในชุมชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการออมโดยกำหนดแนวทางการส่งเสริม (Promotion) ให้กับสมาชิกที่เพิ่มวงเงินสัจจะสม เช่น การได้ส่วนลดมากขึ้นเมื่อซื้อสินค้าในศูนย์สาธิตการตลาด การได้ส่วนลดดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น

กฎระเบียบ ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง ได้กำหนดรูปแบบการจัดการเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับซึ่งไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2552 ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน คือ คณะกรรมการจะต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของกลุ่มให้สมาชิกเข้าใจก่อนร่างระเบียบผ่านทางเวทีประชาคม การร่างระเบียบโดยกำหนดสาระให้ครอบคลุมเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีการบันทึกระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร และเผยแพร่ให้สมาชิกทราบ โดยทั่วถึง คณะกรรมการกลุ่มจะต้องมีการทบทวนปรับปรุงระเบียบให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

เครือข่าย กระบวนการทำงานในรูปแบบการจัดการเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงเงินทุน ทรัพยากรกับกลุ่มอื่นหรือองค์กรอื่น เช่น กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านส่งตัวแทนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรอื่นทุกครั้งที่มีการจัดเวทีประชาคมหรือเวทีต่าง ๆ อันจะส่งผลประโยชน์มายังสมาชิกของกลุ่มตน และกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสะสมหลายระดับ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

การประเมินผล การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีการประเมินผล ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการจัดการโดยจัดทำเกณฑ์ชี้วัดประเมินความเข้มแข็งของ กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้กำหนดการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดการเครือข่าย และกฎระเบียบ โดยมีองค์ประกอบตัวชี้วัดการ

ประเมินแต่ละด้าน เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านภาคอีสาน ข้ออภิปรายผลในประเด็นรูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์ดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยเห็นว่า รูปแบบการจัดสมาชิกและกฎระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนการกำหนดเครือข่ายและการประเมินผลที่บัญญัติขึ้นไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มจะเป็นแนวทางให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปโดยสะดวกเกิดประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรรวรรณ สุทธิพิทักษ์ (2549 : 65-69) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มสัจจะในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์จะต้องเน้นที่ประธานกลุ่มหรือกรรมการกลุ่มที่จะต้องยึดหลักการทำงานเป็นทีม มีความเสียสละ มีความสามารถในการบริหารองค์กรประกอบกับความซื่อสัตย์ โปร่งใส ในการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเงิน โดยให้ทุกคนรู้จักการออมเงิน แล้วนำมาเก็บสะสมรวมกันไว้ในกลุ่ม เพื่อนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

หน่วยงานที่ควรนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบ (Model) ในการจัดตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน อีกหลายหมู่บ้านที่ยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่ม หรือมีแล้วแต่ยังขาดรูปแบบการจัดการยังต้องการความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ควรนำไปเป็นข้อมูลในการจัดการจัดการด้านผลิตภัณฑ์เพื่อสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพ เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดการที่เกี่ยวกับผู้ก่อตั้งกลุ่ม ทุน (ทางสังคม) วิสัยทัศน์ และเป้าหมาย กระบวนการทำงาน (โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ และการจัดการเครือข่าย) การประเมินผล (ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล)

หน่วยงานที่ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ

1.2.1 สำนักงานที่พัฒนาชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน

1.2.2 องค์กรบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่ที่อยู่ในความปกครอง

1.2.3 สถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ธนาคารออมสิน และธนาคารอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลนำไปประกอบการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้ลูกค้าที่ขอกู้เพื่อไปลงทุนประกอบอาชีพ

1.3 รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีรูปแบบการจัดการ 5 รูปแบบ คือ

1) ผู้ก่อตั้งกลุ่ม 2) ทุน (ทางสังคม) 3) วิสัยทัศน์และเป้าหมาย 4) กระบวนการทำงาน

(โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ และการจัดการเครือข่าย) 5) การประเมินผล (ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล)

หน่วยงานที่ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ

1.3.1 สำนักงานพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการจัดรูปแบบการจัดการพัฒนา กิจกรรมของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

1.3.2 สถาบันการศึกษาด้านวิชาชีพ ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัย อาชีวศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในภาคอีสาน

1.3.3 หน่วยงานภาคชุมชน ภาคเอกชน และภาครัฐ สามารถนำไปเป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการในองค์กรได้ตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรสนับสนุนให้ทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดำเนินกิจกรรม กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านที่ล้มเหลว และกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านที่ประสบผลสำเร็จ

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติของประธานกลุ่ม และกรรมการกลุ่มสหกรณ์ กองทุนหมู่บ้านในภาคอีสาน ที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน ที่ประสบผลสำเร็จและกลุ่มที่ล้มเหลว

2.4 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรเข้ามาทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย สินทรัพย์ สินเชื่อ งบดุล โดยให้มีเงินเดือนประจำ เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพคน ในชุมชนให้มีรายได้ มีอาชีพมั่นคง

2.5 ควรส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการดำเนินงาน กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน เพราะเป็นสถาบันการเงินในชุมชนที่มีเงินทุนหมุนเวียนจำนวนมาก เพื่อเป็นการพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีความมั่นคงในการดำเนินกิจกรรมตลอดไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล อุดลพันธ์ และคณะ. การบริหารรัฐกิจเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- กรกนก ทิพรส. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจ. มหาสารคาม : ภาควิชาบริหารธุรกิจคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2537.
- กรมบัญชีกลาง. ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสสี่ปี 2545 และแนวโน้มปี 2546. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548.
- กระทรวงมหาดไทย สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. การพัฒนาชุมชน. 10 กรกฎาคม 2551. <http://cddweb.cdd.go.th/economic/project/framework/kpi6_2.html> 22 ธันวาคม 2557.
- กำธร อ่อนอินทร์. พุทธศาสนากับความสำเร็จในการบริหารกลุ่มสังคมสหกรณ์ : กรณีศึกษาเฉพาะอำเภอเมืองจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ ร.บ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.
- ขวัญสรวง อติโพธิ และอนุชาติ พวงสำลี. “บาจา ธุรกิจเพื่อสังคมทางเลือกหนึ่งของชุมชนนางรองร่วมใจทำกันวันนี้,” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาสิ่งแวดล้อม. หน้า 54-55. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- จินตนา บุญบังการ และกรองแก้ว อยู่สุข. แนวคิดทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- จिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา. “คำปรารภ,” ใน คำพ่อสอน ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. หน้า 12-15. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพระดาบส, 2551.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2527.
- ใจมนัส พลอยดี. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชนเปรียบเทียบภาครวมและภาย่อย (อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธรและอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ชนัญ วงศ์วิภาค. นิเวศวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.
- ณรงค์ เส็งประชา. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : พิทักษ์อักษร, 2530.
- ณัฐริมา มากชู. การประเมินโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ.) ตามมติรัฐมนตรีโดยใช้งบประมาณพิเศษปี 2544 ตามแผนก่อนนี้ต่างประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. อุบลราชธานี : ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.

- ดิรัก สารสวัสดิ์. “ยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจชุมชน,” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางเลือกและศักยภาพชาวอีสาน. หน้า 27. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว), 2539.
- ตรอน นิลยกานนท์. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการที่ดีของกองทุนหมู่บ้านอย่างงาม หมู่ที่ 5 ตำบลนาสัก อำเภอสวี จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2550.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิทักษ์. การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม, 2540.
- ทรงคุณ จันทจร. การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน, 2549.
- ทรงจิต พูลลาภ. ศักยภาพและสถานภาพของภูมิปัญญาไทยเพื่อสืบสานการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์, 2544.
- ทองขาน บุญลา. การศึกษาภาวะผู้นำพระอธิการมนัส ขนติธมโม เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทองจังหวัดจันทบุรี กรณีศึกษาการก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์. จันทบุรี : การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2546.
- ธงชัย สันติวงษ์. การจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : ธนาเพรส แอนด์กราฟฟิค, 2543.
- . ธุรกิจเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2539.
- ธีระพล อรุณะกลีกร และคณะ. พระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2548.
- นียบพรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : พี. เอ. ลีฟวิง, 2540.
- นรินทร์ จงวุฒิเวตน์. กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2527.
- ปธาน สุวรรณมงคล. ทัศนะบางประการในเรื่องสภาพตำบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- ประพนธ์ ปิยรัตน์. การจัดความรู้ในองค์กร. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2543.
- ปริญญา สมัครการ. การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2551.
- ปรีชา ตัสตุล และคณะ. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,” ใน ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. หน้า 48-49. กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯ : สำนักงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554.
- พระทรงฤทธิ์ จงเจริญพันธ์. การบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555

- พระสุบิน ปณีโต. สร้างผู้ประกอบการเพื่อสังคม ใช้ “วัด-พระ” เชื่อมใจชุมชน สร้างกำไรให้ “คนแตก-สังคมแตก”. 13 มกราคม 2556. <<http://thaipublica.org/2012/03/Phra-subin-social-entrepreneur>> 2558.
- . เอกสารประกอบการอบรม การจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อพัฒนาคุณธรรม ครัวบวรชีวิต. ตราด : วัดหนองไผ่ล้อม จังหวัดตราด, 2545.
- พัชรี พงษ์ศิริ. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการการจัดหางาน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.
- พิชญ์ อ่อนมณี. เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองกับชุมชนประชาธิปไตย. 2541. <http://www.dopa.go.th/hp/tasa/year_42/oct_42.htm,> 4 มกราคม 2556.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.
- มาริสา โภเศษะโยธิน. การศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพึ่งตนเองของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาชนบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาด้านตะวันออก : ศึกษากรณีกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดไผ่ล้อมอำเภอเมืองจังหวัดตราด. สระแก้ว : ช. ดำรงชัยการพิมพ์, 2543.
- ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. การพัฒนาชุมชนกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.
- โยธิน คามวรรณ. การพัฒนาบุคลากรด้านการปฏิบัติงานแผนกกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาฝ่ายกิจการนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสกลนครอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม : การปรับตัวยุคการค้าเสรี. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- วรนุช แดงศรี. ผลการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสิน สาขานาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษาปัญหาพิเศษ บธ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- วรรณภา ทองแดง. การประเมินผลโครงการอยู่ดีมีสุข ในปีงบประมาณ 2550 : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ กับพื้นที่ที่ไม่ประสบความสำเร็จ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2551.
- วิรัช แสนจันทร์. คู่มือการบัญชี. กรุงเทพฯ : สกายบุ๊กส์, 2538.
- วิรัตน์ ไชยชนะ. โครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์ และปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง : กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2553.
- วิวัฒน์ ชัยบุญศักดิ์. “วัฒนธรรมพื้นบ้าน : ทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง” ใน นิเวศน์ สัจจะวิถีชีวิตสู่การอนุรักษ์. หน้า 19. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2531.

- แววตา บุญสูงเนิน. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของบุคลากรกองทุนชุมชนเมือง เทศบาลตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ศิริวรรณ เวย์รัตน์ และคณะ. พฤติกรรมองค์กร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- ศิริอร ชันรต์ต. องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : อักษรพัฒนา, 2541.
- ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). แนวทางมาตรการ กลไกขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย. 2552. <http://www.creativethailand.org/th/about/about_ccep.php> 15 พฤศจิกายน 2554.
- สงวน คำรศ. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ รป.ม. อุดรดิตต์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์, 2551.
- สมศักดิ์ อยู่รอด. กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มสังฆะสมทรัพย์วัดแสง ตำบลแสง อำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สัมพันธ์ เตชะอธิก. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2542.
- สามารถ จันทร์สุรย์. โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2550.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน “พ่อบุญเต็ม ชัยลา” ปราชญ์ชาวบ้านรุ่นใหม่ จังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ : ซีดีรอม, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. คู่มือเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน. 4 มกราคม 2556. <http://www.krathumlom.com/e_doc/plan/3year.pdf> 2557.
- สำรวล บุญจริง. การศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มสังฆะออมทรัพย์เพื่อการมี. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2546.
- สุกัญญา สุจนายา. เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการจัดการวัฒนธรรม. เอกสารประกอบงานประชุมวิชาการระดับชาติทางวัฒนธรรม อุบลวัฒนธรรมครั้งที่ 1 “คน คำ ข้าวในลุ่มน้ำโขง”. 23 ธันวาคม 2553.

- สุกิจ ชุ่มพุกกิจ. การประเมินบทบาทในการส่งเสริมสหกรณ์ หลังการปรับโครงสร้าง กรมส่งเสริมสหกรณ์ จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- สุธีระ ทานตวนิช. การบริหารการศึกษา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2521.
- สุนทร ไชยพันธ์. การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านคำอาฮวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- สุภางค์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ : มติชน, 2544.
- สุรียา ธิศาเวช, ดุสิต รักษ์ทอง และสุรพงษ์ แสงศรี. กองทุนและสวัสดิการชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2551.
- สุวัฒน์ คงแป้น. วิธีแห่งทำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตตามแนวทางของพระ พระสุบิน ปณีโต. กรุงเทพฯ : รวมทรงศน์, 2545.
- เสกสรรค์ ธรรมวงศ์. ความพึงพอใจของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อการให้บริการด้านการเรียนการสอนสายสามัญระดับประถมศึกษา : ศึกษากรณีโรงเรียนผู้ใหญ่สตรีบางเขน ทัศนสถานหญิงกลาง. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541.
- เสรี พงศ์พิศ. แนวคิด แนวปฏิบัติ ประสบการณ์ กองทุนหมู่บ้าน สวัสดิการชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2551.
- . เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2554.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. วัฒนธรรมในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- อดิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527.
- อธิปัตย์ คลี่สุนทร. ยุทธศาสตร์การบริหารในยุคโลกาภิวัตน์. 2556. <http://www.moe.go.th/main2/article/article_atipat/cyber_manage.htm> 27 สิงหาคม 2557.
- อเนก นาวิกมูล. “ศิลปินพื้นบ้านกับการถ่ายทอดวัฒนธรรม,” ใน หนังสือที่ระลึกโครงการประชุมสัมมนาดนตรีหนังตะลุงจังหวัดสงขลา ประจำปี 2536. หน้า 14-16. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2536.
- อภิชัย พันธเสน. พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่าง ๆ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2547.
- อรนุช กนกสิริรัตน์. ค่าแถมของนายกรัฐมนตรีนครี 2554. กรุงเทพฯ : สำนักคณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2554.

- อรวรรณ สุทธิพิทักษ์. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มออมทรัพย์ในจังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2549.
- เอกลักษณ์ สุวรรณชัย. ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการกิจการกลุ่มออมทรัพย์ : กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์ดีเด่นในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2546.
- Amaratunga, Kushali M. “Participation Towards Effective Community Development at the Village Level in Sri Lanka : The Sarvodaya Way,” Masters Abstracts International. 42(3) : 837 ; June, 2004.
- Chugh, L. C., J. W. Meador and A.S. Kumar. “Corporate governance and firm Performance : Evidence From India,” Journal of Finance and Accountancy. 7 : 1-10 ; September, 2011.
- Evans, Nadine and M. Julie. “Community Partnerships for Tourism Development : Examining Levels of Involvement in a Kenyan Case Study,” Masters Abstracts International. 38(4) : 906 ; August, 2000.
- Grewe, Nicole Renay. “Social Capital and Local Development : An Exploration of Three forms of Community-Based Social Capital,” Dissertation Abstracts International. 64(9) : 3502 -A ; March, 2004.
- Gronroos, C. Service Management and Marketing : Managing the Moments of Truth Service Competition. Lexington, M.A. : Lexington Books, 1990.
- Lincoln, Yvonna S. and Egon G. Guba. Naturalistic Inquiry. New York : Beverly Hills, CA Sage, 1985.
- Nuryanah, S. and M. N. Islam. “Corporate Governance and Performance : Evidence from an Emerging Market,” Malaysian Accounting Review. 10(1) ; 17-42, 2011.
- Parasuraman, A., V. A. Zeithaml and L. L. Berry. “SERVQUAL : A multiple-item Scale for Measuring Consumer Perceptions of Service Quality,” Journal of Marketing. 64(Spring) : 12-40, 1988.
- Strauss, George and R. Sayles Leonard. Personnel : The Human Problems of Management. Englewood Cliffs New Jersey : Prentice-Hall, 1960.
- Tiffin, J. and E. J. McCormick. Industrial Psychology. London : Allen & Unwin, 1965.

- United Nations, ESCAP. "Population Ageing and Development," Asian Population Studies Series. 140(1) : 7-8, 1995.
- United Nations. Popular Participation in Decision Making for Development. New York : United Nations Publisher, 1975.
- . Popular Participation Programmers ; An Inquiry into Power, Conflict and Social Chang. Geneva : Research Note. New York : United Nations Publisher, 1981.
- . Study on Indicator for the Assessment of Social Condition and Trend. New York : United Nations Publisher, 1989.
- Wallerstein, Harvey. Dictionary of Psychology. Mayland : Penguin Book, 1976.
- Xu, Qingwen. "Resident Participation and Community Organization in China : Impacts and Consequences of China's urban Community Services," Dissertation Abstracts International. 63(3) : 1135-A ; September, 2002.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

- กมลวรรณ เปรียบขุนทด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2557.
- กรรณิกา ลิขิตพัฒนกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองก๊ก จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2557.
- กฤติกา กลิ่นจตุรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2557.
- ก้อน ศรีสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2557.
- กาญจนา ยอดชะลูด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2557.
- กิตินนท์ โพธิ์นอก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2557.
- แก้ว เรืองเดช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 2 บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2557.
- โกวิท มุลนอก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2557.
- ขวัญใจ แต่งทรัพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 99/1 หมู่ที่ 2 บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2557.
- เขียน อารณแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2557.
- คะนิง เจียมพิริยะกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2557.
- คำแก้ว พรหมรุกขชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2557.
- คำพา แก้วนระ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2557.
- คำมี ปักกระโตะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2557.
- จัน กัดจิว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 36/2 หมู่ที่ 2 บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2557.

- จันที กุณินิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2557.
- จารวี พรหมดสพัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2557.
- จิม ครูเกษตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 22/1 หมู่ที่ 2 บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2557.
- เจริญ จิตสม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2557.
- ฉวีวรรณ สิงห์ทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2557.
- เฉลิม ปานสูงเนิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2557.
- เฉลียว สังข์กุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2557.
- ชม ศรีสงคราม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขี้เหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะหาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2557.
- ชมพู่ สุขกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2557.
- ชาลี พันนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2557.
- เชียง พรหมรุกขชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2557.
- เชื่อง คำสุภาพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557.
- ณัฐวุฒิ เพ็ญจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 84 บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2557.
- ณานปกรณ์ เยี่ยมรัมย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2557.
- เดือน ดิขุนทด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 116 หมู่ที่ 2 บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2557.

- เตือน สวยรูป เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2557.
- ถนอม วิเชียร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 37 บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2557.
- ถวิล ทวีฤทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 137 หมู่ที่ 5 บ้านชีเหล็ก ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2557.
- ทรงกรด มีโกคา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 138 หมู่ที่ 2 บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2557.
- ทรศนัย ลักขร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2557.
- ทิพย์ เณรชู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 66/1 หมู่ที่ 2 บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2557.
- ท่า หมวกสันเทียะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557.
- นพรัตน์ บัวลา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2557.
- นริสรา ร่วมสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2557.
- นันทนา เทศสวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 87 หมู่ที่ 5 บ้านชีเหล็ก ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2557.
- นิคม ศรีคำแพง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2557.
- บัณฑิตย์ แป้นนางรอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2557.
- บัวผัน ทรพิสิงห์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2557.
- บุญมี หมั่นสกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2557.
- ปรีชาติ หมั่นปราง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2557.

- ประจวบ แต่งทรัพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557.
- ประชุม รุจาคม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2557.
- ประทุม บุญรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2557.
- ประเทือง พาโคกทม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2557.
- ประนอม กัลยาศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 21/4 บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2557 และเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2557.
- ประเนียม ไพร์บึง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 20/4 บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2557.
- ประสงค์ หน่วงกลาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557.
- ประสิทธิ์ โพธิ์กลาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2557.
- ประเสริฐ ดิขุนทด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 116 หมู่ที่ 2 บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557.
- ปราณี ธรรมวัฒน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 84 บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2557.
- ปานทิพย์ พรสูงเนิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2557.
- เพียว พรหมมาก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2557.
- พิมพา แก้วทับทิม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2557.
- เพ็ญ เกาะกลาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2557.
- มยุรี แฉล้มไธสง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2557.

- มาน จันทรทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2557.
- มาลัย แยมทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2557.
- เม่น ทองสาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2557.
- ระยอง ทองสาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2557.
- รัตนา ปราบอาจ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2557.
- ลำพวน บุรัมย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 6/5 บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2557.
- วราพร ลักขร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2557.
- วาสนา นีวจันทิก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 47/2 บ้านทุ่งพนมวัง ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557.
- วันดี แก้วนอก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2557.
- วิรัตน์ปัดตาระคะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2557.
- ศรีนวล สองแจ้ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2557.
- ศรีประไพ ลุ่มไธสง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2557.
- ศรีลา พร้าวไธสง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2557.
- สนิท จีระชาติสกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2557.
- สมใจ เนียมเพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2557.
- สมบูรณ์ สังข์เสวี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2557.
- สมบูรณ์ บุญที เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2557.

- สมพร ทรงประโคน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2557.
- สมพร เพ็ญใหม่ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2557.
- สมภาค หมั่นคง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 123 หมู่ที่ 2 บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2557.
- สมศรี ฉันทะนิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 5 บ้านชีเหล็ก ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2557.
- สมหมาย ภูพานม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2557.
- สมักร คุณวงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2557.
- สวาท สร้อยขุนทด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2557.
- สำภา โกรธประโคน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2557.
- สำเริง ปราบโจร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2557.
- สี พันแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2557.
- สุพรรณ สำราญสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2557.
- สุรัตน์ ฮ่องนอก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 101 หมู่ที่ 5 บ้านชีเหล็ก ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2557.
- ไสว ลวกไธสง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านทับสวาย ตำบลทับสวาย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2557.
- หน้อย เนียมเพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2557.
- ไหล พรสูงเนิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลกะฮาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2557.
- อุบล งามสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนมะกอก ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2557.

อุบล จัตกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะโก
ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2557.
อำนาจ โกมล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาบุญนิธิ สุดาวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านขี้เหล็ก
หมู่ที่ 5 ตำบลกะหาด อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2557.

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม
(Participant Observation)

กลุ่มสะสมทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

สังเกตเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

2. ที่อยู่

3. ประวัติความเป็นมาของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.1 การดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 การประกอบอาชีพ

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 รายรับ-รายจ่าย

.....

.....

.....

.....

.....

4. การจัดประเพณีพิธีกรรม

.....

.....

.....

.....

5. เอกลักษณะดั้งเดิมของชุมชน

.....

.....

.....

.....

6. ลำดับขั้นตอนการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านและกระบวนการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

7. เทคนิคการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

8. รูปแบบการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับสวัสดิการของกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

9. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

.....
 10. การพัฒนาการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน

.....
 11. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

.....
 12. สวัสดิการที่สมาชิกได้รับ

.....
 ข้อเสนอแนะ

(ลงชื่อ) ผู้สังเกต
 (.....)

(ลงชื่อ) ผู้ช่วยผู้สังเกต
 (.....)

วันสังเกต/...../.....

แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

(Non-Participant Observation)

กลุ่มสะสมทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

สังเกตเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

2. ที่อยู่

3. ประวัติความเป็นมาของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.1 การดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 อาชีพคนในชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

4. ภูมิปัญญาความเชื่อพิธีกรรมในการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

5. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. เอกลักษณะดั้งเดิมของชุมชน นำเสนอการใช้งานกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของสังคมอีสาน ตามประเภทการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ลำดับขั้นตอนการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านและกระบวนการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. เทคนิคการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
(Structured Interview)

กลุ่มสาระทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของการดำเนินงานกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

ตอนที่ 4 รูปแบบการจัดการกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ -สกุล อายุ.....ปี
อาชีพหลัก/ตำแหน่ง.....
เพศ () ชาย () หญิง ที่อยู่บ้านเลขที่..... ถนน.....
หมู่บ้าน/ชุมชน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของการดำเนินงานกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

1. กลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านก่อตั้งเมื่อ (ว/ด/ป)
2. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมาแล้วกี่ปี.....
3. บุคคลที่มีแนวคิดริเริ่มการก่อตั้งกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของท่านคือใคร

.....

4. ท่านได้เรียนรู้และได้รับการถ่ายทอดเกี่ยวกับการสาระทรัพย์จากใคร

.....

5. เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน มีอะไรบ้าง

.....

6. ขั้นตอนการจัดการกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีกี่ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

7. ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของท่านมีสมาชิกทั้งหมดกี่คน

.....

8. คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีกี่คน

.....

9. ประธานกลุ่มของท่านคนปัจจุบันคือใคร

.....

ตอนที่ 3 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสานปัจจุบันมีการดำเนินงานอย่างไร

3.1 สภาพปัจจุบันการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของท่านมีการดำเนินงานอย่างไร

1) ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

.....

2) ทุนทางสังคม

.....

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

.....

4) กระบวนการทำงาน

.....

5) การประเมินผล

.....

3.2 ปัญหาในการดำเนินงานแต่ละด้านมีอะไรบ้าง

1) ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

.....

2) ทูทางสังคม

.....

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

.....

4) กระบวนการทำงาน

.....

5) การประเมินผล

.....

ตอนที่ 4 รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้สัมภาษณ์
 (.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ช่วยผู้สัมภาษณ์
 (.....)

วันสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
(Un-Structured Interview)

กลุ่มสาระทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของการดำเนินงานกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

ตอนที่ 4 รูปแบบการจัดการกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคอีสาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ -สกุล อายุ.....ปี
อาชีพหลัก/ตำแหน่ง.....
เพศ () ชาย () หญิง ที่อยู่บ้านเลขที่..... ถนน.....
หมู่บ้าน/ชุมชน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของการดำเนินงานกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน

1. กลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านก่อตั้งเมื่อ (ว/ด/ป)

2. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมาแล้วกี่ปี.....

3. บุคคลที่มีแนวคิดริเริ่มการก่อตั้งกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของท่านคือใคร

.....

4. ท่านได้เรียนรู้และได้รับการถ่ายทอดเกี่ยวกับการสาระทรัพย์จากใคร

.....

5. เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน มีอะไรบ้าง

.....

6. ขั้นตอนการจัดการกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีกี่ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

7. ปัจจุบันกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของท่านมีสมาชิกทั้งหมดกี่คน

.....

.....

.....

8. คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านมีกี่คน

.....

.....

9. ประธานกลุ่มของท่านคนปัจจุบันคือใคร

.....

.....

ตอนที่ 3 สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ปัจจุบันมีการดำเนินงานอย่างไร

3.1 สภาพปัจจุบันการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของท่านมีการดำเนินงานอย่างไร

1) ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

.....

.....

2) ทุนทางสังคม

.....

.....

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

.....

.....

4) กระบวนการทำงาน

.....

.....

5) การประเมินผล

.....

.....

3.2 ปัญหาในการดำเนินงานแต่ละด้านมีอะไรบ้าง

1) ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

.....

2) ทูทางสังคม

.....

3) วิสัยทัศน์เป้าหมาย

.....

4) กระบวนการทำงาน

.....

5) การประเมินผล

.....

ตอนที่ 4 รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างไร

.....

(ลงชื่อ).....ผู้สัมภาษณ์
 (.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ช่วยผู้สัมภาษณ์
 (.....)

วันสัมภาษณ์.....

การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

กลุ่มสาระทรัพย์ :รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

สถานที่ ตำบล

อำเภอ จังหวัด

วันที่ เดือน พ.ศ. 2556

ระเบียบวาระที่ 1 ประธานกล่าวเปิดประชุม

ระเบียบวาระที่ 2 เรื่องแจ้งให้ทราบ

ประธานสรุปผลการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและจากภาคสนามเรื่องการศึกษา
กลุ่มสาระทรัพย์ : รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

ระเบียบวาระที่ 3 เรื่องเพื่อพิจารณา

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการดำเนินงานกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของ
ชุมชนในภาคอีสาน ได้แก่ (กลุ่มสาระทรัพย์บ้านขาม บ้านชีเหล็ก บ้านทุ่งพนมวัง บ้านทับสวาย
บ้านตะโก และบ้านโนนมะกอก)
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชน
ในภาคอีสาน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการกลุ่มสาระทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ในภาคอีสาน

ระเบียบวาระที่ 4 สรุปผลการประชุม

ระเบียบวาระที่ 5 เรื่องอื่น ๆ

ปิดประชุม เวลา.....

(ลงชื่อ).....ผู้บันทึก

(.....)

...../...../.....

บันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ

สถานที่ ตำบล

อำเภอ จังหวัด

วันที่ เดือน พ.ศ. 2556

ผู้เข้าร่วมประชุม

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งหน้าที่
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

เริ่มประชุมเวลา

รายละเอียดการประชุม

1.
2.
3.
4.
5.

(ลงชื่อ).....ผู้บันทึก
(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก ค
พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ. 2547-2552

พระราชบัญญัติ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ. 2547

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2547
เป็นปีที่ 59 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้
“กองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี
“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนในเขตเทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยาหรือเขตพื้นที่อื่น ทั้งนี้ โดยมีขอบเขตตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“กรรมการกองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านหรือสมาชิกของกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
แห่งชาติ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออก
ประกาศและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1 กองทุนหมู่บ้าน

มาตรา 5 ในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นกองทุนหนึ่ง
เรียกชื่อว่า “กองทุนหมู่บ้าน” หรือ “กองทุนชุมชนเมือง” แล้วแต่กรณีโดยให้คณะผู้จัดตั้งกองทุน
หมู่บ้านยื่นข้อจัดตั้งและจัดทะเบียนกองทุนหมู่บ้านต่อนายทะเบียนกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่
คณะกรรมการกำหนด

กองทุนหมู่บ้านที่จัดทะเบียนตามวรรคหนึ่งให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์
ดังต่อไปนี้

(1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้
เพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายหรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ สวัสดิการหรือ
ประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(2) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเร่งด่วนสำหรับประชาชนใน
หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(3) รับฝากเงินจากสมาชิกและจัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนอื่น เพื่อดำเนินการตาม
วัตถุประสงค์

(4) ให้กู้ยืมเงินแก่กองทุนหมู่บ้านอื่น เพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่
เศรษฐกิจของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(5) กระทำการใด ๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต สวัสดิภาพและสวัสดิการ
ของสมาชิกหรือประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองรวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ
และสังคมของกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใดกำหนดให้กิจการกองทุนหมู่บ้านต้อง
ดำเนินการหรือต้องเสียภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียม อันเป็นภาระที่ไม่เหมาะสมหรือเกินสมควร
คณะกรรมการอาจเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการลดภาระดังกล่าวแก่กิจการ
ของกองทุนหมู่บ้านได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา 6 ทุนหรือทรัพย์สินในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย

- (1) เงินที่คณะกรรมการจัดสรรให้
- (2) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (3) เงินที่สมาชิกนำมาลงหุ้นหรือฝากไว้กับกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่คณะกรรมการ

กำหนด

- (4) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนหมู่บ้านได้รับบริจาคโดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อ

ผูกพันใด

- (5) ดอกผล รายได้ หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน

มาตรา 7 สมาชิกและกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

การคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

มาตรา 8 การจัดตั้ง การจัดทะเบียน และการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 9 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) บริหารกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล และจัดสรรดอกผลรายได้ หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน

- (2) ออกประกาศ ระเบียบ หรือข้อบังคับ เกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

- (3) จัดตั้งสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน หรือสำนักงานกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

- (4) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก

- (5) จัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนตามประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(6) พิจารณาเงินกู้ยืมให้แก่สมาชิกหรือกองทุนหมู่บ้านอื่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกำหนด

- (7) ทำนิติกรรม สัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุนหมู่บ้าน

- (8) จัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ

กำหนด

(9) สำรวจ และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือนและวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองตลอดจนข้อมูลและการดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(10) พิจารณาดำเนินการใด ๆ เพื่อสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดของสมาชิกและหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(11) ดำเนินการอื่นใดเพื่อให้สอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

- (12) ติดตามและประเมินผลการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

(13) รายงานผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรครวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนหมู่บ้านให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตลอดจนรายงานเรื่องดังกล่าวให้สมาชิกทราบตามที่คณะกรรมการกำหนด

(14) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งตามที่ คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

การดำเนินการใด ๆ ตาม (10) ให้ใช้จ่ายจากเงินรายได้ของกองทุนหมู่บ้านซึ่งมีใช้เงินที่ได้รับจัดสรรจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

มาตรา 10 ในกรณีที่มีการเลิกกองทุนหมู่บ้านใด ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สินของกองทุนหมู่บ้านนั้นไปเป็นของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามระเบียบที่ คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่กองทุนหมู่บ้านใดยุบรวมกับกองทุนหมู่บ้านอื่นเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านใหม่ หรือยุบรวมกับกองทุนหมู่บ้านอื่น ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สินของกองทุนหมู่บ้านนั้นไปเป็นของกองทุนหมู่บ้านที่จัดตั้งใหม่หรือกองทุนหมู่บ้านที่ปรวม แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่กองทุนหมู่บ้านใดแยกกองทุนหมู่บ้านบางส่วนเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านใหม่ หรือแยกกองทุนหมู่บ้านบางส่วนเพื่อรวมกับกองทุนหมู่บ้านอื่นให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สินบางส่วนของกองทุนหมู่บ้านนั้นไปเป็นของกองทุนหมู่บ้านที่จัดตั้งใหม่หรือกองทุนหมู่บ้านที่ปรวม แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด 2

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

มาตรา 11 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยเป็นหน่วยงานของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อจัดสรรให้กองทุนหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายหรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ สวัสดิการหรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(2) เป็นผู้จัดหาแหล่งเงินทุนและประสานงานในการกู้ยืมเงินระหว่างกองทุนหมู่บ้าน

(3) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

(4) สนับสนุนการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองทั้งในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(5) สนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

มาตรา 12 ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วย

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาตามมาตรา 31

(2) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(3) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้รับบริจาคโดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อผูกพันใด ๆ

(4) ดอกผล รายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

มาตรา 13 กิจการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไม่อยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานกฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน และกฎหมายว่าด้วยประกันสังคม ทั้งนี้ ผู้อำนวยการเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา 14 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

มาตรา 15 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้จ่ายจากเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

รายได้ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้เป็นของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้ของแผ่นดิน

เงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติส่วนที่ยังมิได้จัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านให้นำไปหาผลประโยชน์ได้โดยการฝากกับธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจหรือธนาคารพาณิชย์ หรือซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาล ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ทรัพย์สินอื่นของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้นำไปหาผลประโยชน์ซึ่งไม่มีลักษณะที่เสี่ยงต่อความเสียหายได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 16 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เรียกโดยย่อว่า “กทบ.” ประกอบด้วย

- (1) นายกรัฐมนตรีหรือผู้ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ
- (2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานกรรมการคนหนึ่ง
- (3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง

(4) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนอธิบดีกรมบัญชีกลาง เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

- (5) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมาจากผู้แทนกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวนสิบสี่คน
- (6) ผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน

ให้ผู้อำนวยการเป็นกรรมการและเลขานุการ
 ให้ประธานกรรมการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (5) และ (6) ตามหลักเกณฑ์
 และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด
 การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (5) ให้คำนึงถึงชายและหญิงในสัดส่วนที่
 ใกล้เคียงกัน
 ประธานกรรมการอาจแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการได้
 มาตรา 17 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับ
 แต่งตั้งอีกได้แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน
 ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้ประธานกรรมการแต่งตั้ง
 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนโดยให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการ
 ผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่ง
 เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่งหากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
 ขึ้นใหม่ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการต่อไป
 จนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่
 มาตรา 18 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 17 กรรมการ
 ผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
 (1) ตาย
 (2) ลาออก
 (3) คณะกรรมการมีมติให้ออก
 (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
 (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่
 ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
 มาตรา 19 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้
 (1) กำหนดนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 และสำนักงาน
 (2) จัดหาเงินทุนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และจัดสรรเงินให้แก่
 กองทุนหมู่บ้าน
 (3) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และ
 การจ่ายเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 (4) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการนำทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน
 และชุมชนเมืองแห่งชาติไปหาผลประโยชน์
 (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดตั้งและจัดทะเบียน
 กองทุนหมู่บ้าน
 (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับการคัดเลือก คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามวาระการดำรง
 ตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งการบริหารงานและการประชุม
 ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

- (7) ออกระเบียบเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิก
- (8) ออกระเบียบเกี่ยวกับการเลิก ยุบรวม หรือแยกกองทุนหมู่บ้าน
- (9) ออกระเบียบเกี่ยวกับการประชุมของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และ

คณะทำงาน

(10) ออกระเบียบเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่งการพ้นจากตำแหน่งการปฏิบัติงานในหน้าที่และการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการ

- (11) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัย และพัฒนากองทุนหมู่บ้าน
- (12) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายกองทุนในทุกระดับ
- (13) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
- (14) รายงานผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรครวมทั้งจัดหางบการเงินของกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(15) ติดตามผลและประเมินผลการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้ว รายงานต่อคณะรัฐมนตรี

(16) ออกประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(17) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในกรณีที่มีการออกระเบียบใหม่เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือสมาชิกถ้ากรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือสมาชิกผู้ใดมีคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามขัดกับระเบียบใหม่ดังกล่าวให้ผู้นั้นพ้นจากการเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือสมาชิก แล้วแต่กรณี

มาตรา 20 กรรมการและอนุกรรมการอาจได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยงค่าเช่าที่พักและค่าใช้จ่ายอย่างอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้จ่ายจากเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ที่ปรึกษาอาจได้รับค่าตอบแทน ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา 21 ให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีสำนักงานใหญ่ เรียกว่า “สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เรียกโดยย่อว่า “สทบ.” และอาจตั้งสาขาคามีความจำเป็นก็ได้

มาตรา 22 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ดำเนินการต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- (2) เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (3) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (4) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

กองทุนหมู่บ้านและรายงานผลต่อคณะกรรมการ

- (5) ติดตามผลและประเมินผลการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- (6) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

(7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 23 ให้คณะกรรมการเป็นผู้คัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของสำนักงาน

ผู้อำนวยการอาจแต่งตั้งรองผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นผู้ช่วยปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ผู้อำนวยการหรือบุคคลซึ่งผู้อำนวยการมอบอำนาจ เป็นนายทะเบียนกองทุนหมู่บ้านโดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่คณะกรรมการกำหนด

ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างและรับผิดชอบการบริหารกิจการของสำนักงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและนโยบายที่คณะกรรมการกำหนด

ในกิจการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกให้ผู้อำนวยการเป็นผู้แทนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นิติกรรมที่ผู้อำนวยการกระทำโดยฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด ย่อมไม่ผูกพันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้ผู้อำนวยการได้รับเงินค่าจ้าง ค่าตอบแทน และเงินอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การปฏิบัติงานในหน้าที่และการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 24 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงานรัฐมนตรีอาจขอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงานเป็นการชั่วคราวได้ ทั้งนี้เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของผู้นั้น แล้วแต่กรณี

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดได้รับอนุมัติให้มาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าเป็นการได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการหรือออกจากงานไปปฏิบัติงานใด ๆ และให้นับเวลาระหว่างที่มาปฏิบัติงานในสำนักงานสำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นทำนองเดียวกันเสมือนอยู่ปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานเต็มเวลาดังกล่าว แล้วแต่กรณี

มาตรา 25 ในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 24 ขอกลับเข้ารับราชการหรือปฏิบัติงานในสังกัดเดิมภายในกำหนดเวลาที่อนุมัติให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและรับเงินเดือนตามข้อตกลงที่ทำไว้ในการอนุมัติตามมาตรา 24

หมวด 3 การบัญชีและการตรวจสอบ

มาตรา 26 ภายในกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีให้สำนักงานจัดทำงบการเงินแสดงฐานะการเงินและทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบเพื่อตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบ ให้ผู้ตรวจสอบตามวรรคหนึ่งจัดส่งผลประกอบการและงบการเงินให้สำนักงาน และแสดงความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

มาตรา 28 ให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชีและการพัสดุของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติแล้วรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ให้สำนักงานจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

การปิดบัญชีให้กระทำปีละหนึ่งครั้งตามรอบปีงบประมาณและให้จัดส่งงบการเงินให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบและแสดงความเห็นภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณเมื่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบและแสดงความเห็นแล้วให้เสนองบการเงินดังกล่าวต่อคณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด 4 การกำกับและควบคุม

มาตรา 29 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติโดยทั่วไปเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลหรือมติของคณะรัฐมนตรี

ในกรณีที่ผู้อำนวยความสะดวกเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านดำเนินการจัดการกองทุนหมู่บ้านในลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่กองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนหมู่บ้านไม่ปฏิบัติตามประกาศระเบียบข้อบังคับหรือคำสั่งของคณะกรรมการให้ผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้พิจารณาสั่งระงับการจ่ายเงินของกองทุนหมู่บ้านหรือให้กองทุนหมู่บ้านชดใช้หรือให้ส่งคืนเงินที่เบิกจ่ายไปแล้วโดยให้แจ้งคำสั่งเป็นหนังสือไปยังกองทุนหมู่บ้าน

หากกองทุนหมู่บ้านไม่เห็นด้วยกับคำสั่งตามวรรคสองให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่งของผู้อำนวยความสะดวก

บทเฉพาะกาล

มาตรา30 ให้กองทุนหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เป็นกองทุนหมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ดำเนินการจัดทะเบียนตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้ภายในระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา31 เมื่อได้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2544 เสร็จสิ้นลงแล้วและให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวดำเนินการตามมาตรา 44 (2) แห่งพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 โดยประกาศยุติการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ในราชกิจจานุเบกษา

ให้อธิบดีกรมการทะเบียนสิน สิทธิ หนี้ เงินงบประมาณรายได้และลูกจ้างของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2544 และของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ไปเป็นของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2544 และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ไปจนกว่าจะมีคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้กรรมการกองทุนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้จนครบวาระ

ให้สมาชิกตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เป็นสมาชิกต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

ในวาระเริ่มแรกให้ผู้อำนวยการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2544 ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการตามพระราชบัญญัตินี้ไปจนกว่าสัญญาจ้างผู้อำนวยการตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวจะสิ้นสุดลงและเมื่อสัญญาจ้างสิ้นสุดลงแล้วให้ดำเนินการคัดเลือกผู้อำนวยการตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

ในระหว่างยังไม่มีกรรมการคัดเลือกผู้อำนวยการตามวรรคหกให้ประธานกรรมการแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการไปจนกว่าผู้อำนวยการที่ได้รับคัดเลือกตามพระราชบัญญัตินี้จะเข้ารับหน้าที่

ให้นำบรรดาประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มาใช้บังคับกับการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลมจนกว่าจะได้มีประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งของคณะกรรมการที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดเป็นอย่างอื่น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยการให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านหรือชุมชนตามภูมิปัญญาหรือทุนทางสังคมของตนเองในด้านการเรียนรู้การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาการสร้างความยั่งยืนและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนและองค์กรชุมชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งการกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้านและชุมชนเมืองอันเป็นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศตลอดจนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการจัดระบบสวัสดิการในชุมชนมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นจึงได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับจัดสรรเงินทุนหมุนเวียนแก่กองทุนหมู่บ้านเป็นกลไกให้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองและเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรวมทั้งกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมืองสามารถพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนในอนาคตโดยมีกระบวนการที่ดำเนินการบริหารและการพัฒนาที่มุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีรูปแบบ วิธีการคิด และมุมมองที่เปิดกว้างมีคุณธรรมและมีการเรียนรู้ร่วมกันโดยอาศัยหลักของการเอื้ออาทรในรูปแบบกัลยาณมิตรตลอดจนมีการสร้างและพัฒนาความคิดความเข้าใจให้เป็นระบบในลักษณะของการบูรณาการทุกเรื่องเข้าด้วยกันและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายกองทุนในทุกระดับอย่างยั่งยืนและต่อเนื่องจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

**ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติพ.ศ. 2551**

เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สอดคล้อง ตาม หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญของพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อาศัยความตามมาตรา 19 และมาตรา 31 วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัติ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ จึงออกระเบียบ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ไว้แทนดังนี้

**หมวด 1
ข้อความทั่วไป**

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่า ด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการ จัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 - 7) ที่ออกตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 - 5)

ข้อ 4 ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการตามระเบียบนี้

ข้อ 5 ในระเบียบนี้

“กองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้าน หรือกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนในเขตเทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือ เขตพื้นที่อื่น โดยมีขอบเขตตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุน และติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร

“คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและ ติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ หรือเขต

“คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือ คณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“กรรมการกองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือ กรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“ธนาคาร” หมายความว่า ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้ใช้บริการในการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้าน

“ครัวเรือน” หมายความว่า ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วยบิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เป็นต้น อยู่ร่วมกัน

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายความว่า ผู้มีชื่อเป็นเจ้าของบ้านตามทะเบียนบ้าน

“หนี้” หมายความว่า การออมทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหนี้ให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

“เงินฝากสัจจะ” หมายความว่า เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนหมู่บ้าน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม ให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

“เงินรับฝาก” หมายความว่า เงินรับฝากประเภทต่าง ๆ นอกเหนือจากเงินออมตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน หรือสมาชิกของกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“ที่ประชุมสมาชิก” หมายความว่า ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญ

“บัญชีกองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ 1 ซึ่งกองทุนหมู่บ้านเก็บไว้รองรับเงินจัดสรรจากรัฐบาล

“บัญชีเงินสะสม” หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ 2 ซึ่งกองทุนหมู่บ้านเก็บไว้รองรับเงินฝากประเภทอื่น นอกเหนือจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล

“บัญชีเงินกู้ยืม” หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ 3 ซึ่งกองทุนหมู่บ้านเปิดไว้รองรับการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน

“บัญชีเงินอุดหนุน” หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ 4 ซึ่งกองทุนหมู่บ้านเก็บไว้รองรับเงินอุดหนุน หรือเงินบริจาค

ข้อ 6 ในกรณีกองทุนหมู่บ้านใดไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ เนื่องจากโดยสภาพข้อเท็จจริงที่ดำเนินการได้ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านรายงานปัญหา และเสนอระเบียบปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาต่อคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอพิจารณา และนำเสนอคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และประกาศใช้เป็นรายกรณี ต่อไป

หมวด 2

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 7 ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

- (1) เสริมสร้างสำนักความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- (2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่า และภูมิปัญญา

ของตนเอง

- (3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- (4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชา

สังคม

- (5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

ข้อ 8 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นแหล่งเงินทุน เพื่อจัดสรรให้กองทุนหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย หรือสำหรับการส่งเสริม และพัฒนาไปสู่การสร้าง สวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอันใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

- (2) เป็นผู้จัดหาแหล่งเงินทุน และประสานงานในการกักเก็บเงินระหว่างกองทุนหมู่บ้าน

- (3) ส่งเสริม และพัฒนาหมู่บ้าน หรือชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ

และบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

(4) สนับสนุนการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองทั้งใน ด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(5) สนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

ข้อ 9 ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย

(1) เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547

- (2) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(3) เงิน หรือทรัพย์สินอันที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้รับบริจาคโดย ปราศจากเงื่อนไขหรือข้อผูกพันใด ๆ

(4) ดอกผล รายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 10 ให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคาร เพื่อสำรองจ่ายและเตรียมจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้าน ให้ธนาคารโอนเงินจาก “บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านตาม คำสั่งจ่ายของคณะกรรมการ

ข้อ 11 ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมืองตามข้อ 12 แห่งระเบียบนี้ บัญชีละหนึ่งล้าน ภายในระยะเวลาสามสิบวัน

นับแต่วันที่รับแจ้งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ในกรณีคณะกรรมการไม่สามารถจัดสรรเงินให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่งให้ขยายระยะเวลาต่อได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน

ข้อ 12 ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเริ่มการบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน หรือบัญชีกองทุนชุมชนเมืองให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการ ดังนี้

(1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และการควบคุมดูแลกันเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้านของประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่เป็นความพร้อมของบุคคลด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ และกองทุนสวัสดิการ และความพร้อมในการเข้าบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

(3) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น

(4) การมีระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในหมวด 5 แห่งระเบียบนี้ เมื่อคณะกรรมการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมืองให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 13 ในกรณีที่ผู้อำนวยการเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านดำเนินการกองทุนหมู่บ้านในลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่กองทุนหมู่บ้าน หรือกองทุนหมู่บ้านไม่ปฏิบัติตามประกาศ ระเบียบข้อบังคับ หรือคำสั่งของคณะกรรมการ ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้พิจารณาสั่งระงับการจ่ายเงินของกองทุนหมู่บ้าน หรือให้กองทุนหมู่บ้านชดใช้หรือให้ส่งคนเงินที่เบิกจ่ายไปแล้วโดยให้แจ้งคำสั่งเป็นหนังสือไปยังกองทุนหมู่บ้าน หากกองทุนหมู่บ้านไม่เห็นด้วยกับคำสั่งตามวรรคหนึ่งให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่งของผู้อำนวยการ

หมวด 3

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 14 ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ปลัดจังหวัด เป็นรองประธาน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนธนาคารออมสิน ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้แทนธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) คลังจังหวัด ผู้แทนสถาบันการศึกษาหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด เกษตรจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน ผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดจำนวนห้าคน เป็นอนุกรรมการ พัฒนาการจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ หัวหน้ากลุ่มแผนงานและข้อมูลสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคนหนึ่งที่หนึ่ง พนักงานสำนักงาน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคนที่สองให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน สำหรับผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดจำนวนห้าคน ให้เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านเลือกกันเอง แล้วเสนอชื่อต่อประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด เพื่อออกคำสั่งแต่งตั้งต่อไป ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) รับขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (2) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง และให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผ่านการประเมินของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับชุมชนตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (3) จัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณการพัฒนา และบูรณาการการขับเคลื่อนงานกองทุนหมู่บ้าน
- (4) เป็นหน่วยสนับสนุนการจัดการความรู้ให้กับกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน
- (5) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัด ให้เป็นไปตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และบรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์
- (6) ประสานความร่วมมือ เพื่อสนับสนุนด้านวิชาการ และการจัดการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัด
- (7) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน และส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทราบ
- (8) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (9) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด
- (10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ 15 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นรองประธาน ผู้แทนการเคหะแห่งชาติผู้แทนสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนธนาคารออมสิน ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้แทนธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ผู้อำนวยการสำนักการคลังกรุงเทพมหานคร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน ผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองกรุงเทพมหานครจำนวนห้าคน เป็นอนุกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ผู้อำนวยการกองพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคนที่หนึ่ง พนักงานสำนักงาน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคนที่สอง ให้ประธานคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานคร ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน สำหรับผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองกรุงเทพมหานครจำนวนห้าคน ให้เครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองเลือกกันเองแล้วเสนอชื่อต่อประธานคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานคร เพื่อออกคำสั่งแต่งตั้งต่อไป ให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) รับขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (2) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของชุมชนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร และให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผ่านการประเมินของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับเขตรวมกับชุมชนตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (3) จัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณการพัฒนา และบูรณาการ การขับเคลื่อนงานกองทุนหมู่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร
- (4) เป็นหน่วยสนับสนุนการจัดการความรู้ให้กับกองทุนหมู่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนเครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองทุกระดับ
- (5) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ให้เป็นไปตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์
- (6) ประสานความร่วมมือ เพื่อสนับสนุนด้านวิชาการ และการจัดการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของกองทุนหมู่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร
- (7) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทราบ
- (8) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ให้คณะกรรมการทราบตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (9) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานคร
- (10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ 16 ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอ เป็นประธาน ปลัดอำเภอ หัวหน้ากลุ่มหรือฝ่าย บริหารงานปกครอง เป็นรองประธาน ปลัดเทศบาลหรือ ปลัดเมืองพัทยา ท้องถิ่นอำเภอ เกษตรอำเภอ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ผู้แทนสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน ผู้แทน คณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอจำนวนห้าคน เป็นอนุกรรมการ พัฒนาการอำเภอ เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจำนวนหนึ่งคน เป็น อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ออกคำสั่ง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน สำหรับผู้แทนคณะกรรมการ เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอจำนวนห้าคน ให้เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านเลือกตนเอง แล้วเสนอ ชื่อต่อประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ เพื่อออกคำสั่งแต่งตั้งต่อไป ให้ คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอด้วยกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการพึ่งพาตนเอง
- (2) จัดทำแผนปฏิบัติการรองรับแผนยุทธศาสตร์ แผนงานงบประมาณกองทุนหมู่บ้าน ของจังหวัด
- (3) จัดทำแผนงานและโครงการเพื่อบูรณาการการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน
- (4) เป็นหน่วยจัดการความรู้เพื่อบูรณาการการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน
- (5) ติดตาม ตรวจสอบ ให้คำแนะนำการแก้ไขปัญหา ข้อร้องเรียน ข้อขัดแย้งของ กองทุนหมู่บ้าน
- (6) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอให้คณะกรรมการสนับสนุน ระดับจังหวัดตามระเบียบหรือวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด
- (7) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย

ข้อ 17 ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขต เป็นประธาน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นรองประธาน ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต หัวหน้าฝ่ายการคลังเขต ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน ผู้แทน คณะกรรมการเครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองระดับเขตจำนวนห้าคน เป็นอนุกรรมการ หัวหน้าฝ่าย พัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมเขต เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ นักพัฒนาชุมชนระดับ 6 ตามที่ผู้อำนวยการเขตมอบหมายจำนวนหนึ่งคน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ให้ประธาน คณะกรรมการสนับสนุนระดับเขต ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน สำหรับผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองระดับเขตจำนวนห้าคน ให้ เครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองเลือกตนเอง แล้วเสนอชื่อต่อประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับเขต เพื่อออกคำสั่งแต่งตั้งต่อไป ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับเขตกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านในระดับเขตด้วยกระบวนการ เรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการพึ่งพาตนเอง
- (2) จัดทำแผนปฏิบัติการรองรับแผนยุทธศาสตร์ แผนงานงบประมาณกองทุนหมู่บ้านใน ระดับเขตกรุงเทพมหานคร

- (3) จัดทำแผนงานและโครงการ เพื่อบูรณาการการพัฒนากองทุนหมู่บ้านในระดับเขต กรุงเทพมหานคร
- (4) เป็นหน่วยจัดการความรู้ เพื่อบูรณาการการพัฒนากองทุนหมู่บ้านในระดับเขต กรุงเทพมหานคร
- (5) ติดตาม ตรวจสอบ ให้คำแนะนำการแก้ไขปัญหา ข้อยกเว้น ข้อขัดแย้งของ กองทุนหมู่บ้านในระดับเขตกรุงเทพมหานคร
- (6) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในเขตให้คณะอนุกรรมการสนับสนุน ระดับกรุงเทพมหานครตามระเบียบ หรือวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด
- (7) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานครมอบหมาย ข้อ 18 ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสนับสนุน และติดตามการดำเนินงานกองทุนชุมชนอื่นที่จะดำเนินการจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านตามแต่กรณี โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในลักษณะเดียวกัน หรือเสมือนกับคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ และคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดในระยะเริ่มแรก หากประธานคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด กรุงเทพมหานคร อำเภอ และเขต ที่ยังมีได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ ผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านเป็นอนุกรรมการตามข้อ 14 ข้อ 15 ข้อ 16 และข้อ 17 ให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับต่าง ๆ สามารถดำเนินการประชุมได้โดยให้ถือว่าครบองค์ ประชุมตลอดจนมีอำนาจหน้าที่ตามวรรคสามของข้อ 14 ข้อ 15 ข้อ 16 และข้อ 17 ได้ เพื่อ ส่งเสริม และสนับสนุนกลไกของท้องถิ่นในการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันในการบริหารการ จัดการกองทุนด้วยความสมัครใจ ให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร แต่งตั้งคณะทำงาน โดยคำนึงถึงผู้แทนเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มหรือ องค์กรประชาชน เครือข่ายชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำธรรมชาติ ในท้องถิ่นที่มีความรู้หรือมี ประสบการณ์ ด้านการพัฒนากองทุน หรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจำนวนตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยให้มีบทบาทในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด และ กรุงเทพมหานคร

หมวด 4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 19 ให้กองทุนหมู่บ้านแต่ละกองทุน มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน ซึ่งมาจากสมาชิกโดยการคัดเลือกกันเองจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 20 การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนั้นควรคำนึงถึงจำนวนกรรมการชายและหญิง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านนั้น ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ออกระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ตามมติของที่ประชุมสมาชิก โดยให้คำนึงถึงหลักศาสนา วัฒนธรรม และจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

ข้อ 20 กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

- (1) เป็นผู้มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- (3) เป็นผู้ที่ไม่มีความประพฤติบกพร่องในศีลธรรมอันดี มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- (4) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตที่ศาลสูงให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถหรือบุคคลล้มละลาย
- (5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ หรือบุกรุก
- (7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- (8) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามข้อ 23 (3) และ (4)

ข้อ 21 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล และจัดสรรดอกผล รายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน
- (2) ออกประกาศ ระเบียบ หรือข้อบังคับ เกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- (3) จัดตั้งสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน หรือสำนักงานกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี
- (4) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก
- (5) จัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนตามประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(6) พิจารณาเงินกู้ยืมให้แก่สมาชิก หรือกองทุนหมู่บ้านอันตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

(7) ทานตรกรรม สัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุนหมู่บ้าน

(8) จัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

(9) สํารวจ และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ตลอดจนข้อมูลและการดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(10) พิจารณาดำเนินการใด ๆ เพื่อสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอันใดของสมาชิกและหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(11) ดำเนินการอันใดเพื่อให้สอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(12) ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

(13) รายงานผลการดำเนินการปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนหมู่บ้านให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตลอดจนรายงานเรื่องดังกล่าวให้สมาชิกทราบตามที่คณะกรรมการกำหนด

(14) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย ดำเนินการใด ๆ ตาม (10) ให้ใช้จ่ายจากเงินรายได้ของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีใช้เงินที่ได้รับจัดสรรจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 22 กรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามข้อ 28 เข้าดำรงตำแหน่ง ให้กรรมการกองทุนหมู่บ้านจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ถูกจับสลากออกไม่ถึงว่าพ้นตำแหน่งตามวาระ กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่พ้นตำแหน่งอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ ในกรณีที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านพ้นจากตำแหน่งตามวาระสอง และพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ 19 ภายในระยะเวลาสามสิบวัน กรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้ เว้นแต่ในกรณีที่กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระได้รับมติจากที่ประชุมสมาชิก โดยมีคะแนนเสียงสามในสี่รับรองให้เป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่อ และมีความประสงค์ที่จะปฏิบัติงานต่อไปให้มีสิทธิ์เป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่อไปตามวาระให้กองทุนหมู่บ้าน จัดทำรายงานการประชุมและรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกเสนอให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หรือระดับเขตทราบ

ข้อ 23 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนหมู่บ้าน พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
- (4) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- (5) ลักษณะต้องห้ามตามข้อ 20 (4) (5) (6) และ (7)
- (6) คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติ และมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 20

ในกรณีที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านพ้นจากตำแหน่งครบวาระ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน อาจแต่งตั้งบุคคลจากสมาชิกเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการกองทุนหมู่บ้านแทนก็ได้ และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทนให้นำบทบัญญัติในข้อ 22 วรรคสี่ มาใช้บังคับกับกรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม (2) และ (3)

ข้อ 24 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลือกกรรมการด้วยคนเป็นประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

รองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เหยี่ยกกองทุนหมู่บ้าน และเลขานุการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 25 การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่หน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและรองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มาประชุมเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการกองทุนหมู่บ้านคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาดกรรมการกองทุนหมู่บ้านผู้ใดมีส่วนได้ส่วนเสียเป็นส่วนตัวในเรื่องใด ห้ามมิให้เขารวมประชุมเรื่องนั้น

หมวด 5 กองทุนหมู่บ้านและสมาชิก

ข้อ 26 กองทุนหมู่บ้าน มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย หรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสการสร้างสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอันใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(2) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเร่งด่วนสำหรับประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(3) รับฝากเงินจากสมาชิกและจัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนอื่น เพื่อดำเนินการตาม วัตถุประสงค์

(4) ให้อุปถัมภ์เงินแก่กองทุนหมู่บ้านอื่น เพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ เศรษฐกิจของหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(5) กระทำการใด ๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต สวัสดิภาพ และสวัสดิการ ของสมาชิก หรือประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้าน เศรษฐกิจของกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ 27 กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

(1) เงินที่คณะกรรมการจัดสรรให้

(2) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(3) เงินที่สมาชิกรับมาลงหุ้น หรือฝากไว้กับกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่คณะกรรมการ กำหนด

(4) เงิน หรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนหมู่บ้านได้รับบริจาคโดยปราศจากเงื่อนไข หรือข้อ ผูกพันใด ๆ

(5) ดอกผล รายได้ หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงิน หรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 28 ในวาระเริ่มแรกในสวนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือน ใน หมู่บ้าน ครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการชี้แจง ทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม และดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 20 โดยมี คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรร ดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม การประชุมตามวรรคหนึ่ง ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้า ครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้ หัวหน้าครัวเรือนอาจ มอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเขาประชุมแทนได้ เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกแล้วเสร็จ ให้ ผู้ใหญ่บ้าน และคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอสนับสนุนให้การเลือกคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน ในสวนของชุมชนเมืองให้ประธานคณะอนุกรรมการสนับสนุน ระดับอำเภอ หรือระดับเขตเป็นผู้ทำหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านตามวรรคแรก

ข้อ 29 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามข้อ 28 ต้องดำเนินการยื่นข้อจัดทะเบียนจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านต่อคณะกรรมการ หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ และเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนหมู่บ้านให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันหลังจากได้รับเลือก ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามข้อ 28 เปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์บัญชีที่ 1 ภายใต้ ชื่อบัญชี “กองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองแล้วแต่กรณี (ชื่อบ้านหรือชื่อชุมชน.....หมู่ที่..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....)” ไว้กับธนาคาร เพื่อรับโอนเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามข้อ 28 สามารถเปิดบัญชีสะสมหรือบัญชีที่ 2 บัญชีเงินกู้ยืมหรือบัญชีที่ 3 บัญชีเงินอุดหนุนหรือบัญชีที่ 4 ได้ตามระเบียบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการตามกองทุนหมู่บ้านกำหนด

ข้อ 30 สมาชิก ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น และมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน การรับสมัครสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความต้องการ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมืองเป็นหลัก

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหมู่บ้าน หรือมีเงินฝากจะไว้ที่กองทุนหมู่บ้านในการชำระค่าหุ้น สมาชิกอาจชำระเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานตามหลักเกณฑ์ และวิธีการกองทุนหมู่บ้านกำหนดไว้ในระเบียบ หรือข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 32 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสมาชิก อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน นับจากวันที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เพื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และรับรองกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเลือกให้มีวิธีการในการเรียกประชุมให้เป็นไปตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

ข้อ 33 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุที่ต้องขอมติ หรือข้อความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกตามระเบียบนี้ หรือเมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะเห็นสมควร จากกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเรียกประชุมใหญ่วิสามัญภายในระยะเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอเป็นหนังสือจากสมาชิกซึ่งเข้าชื่อกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ 34 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม สมาชิกจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้บุคคลอื่นมาประชุมแทนตนก็ได้ แต่ผู้รับมอบอำนาจนั้นจะรับมอบอำนาจจากสมาชิกเกินกว่าหนึ่งรายมิได้ การประชุมคราวใดมีสมาชิกมาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ให้นัดประชุมอีกครั้งหนึ่งในสิบห้าวันนับแต่วันนัดประชุมครั้งแรก ในการประชุมครั้งหลังถ้ามิใช่เป็นการประชุมให้สามัญประจำปี เมื่อมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดให้ถือเป็นองค์ประชุม

ข้อ 35 สมาชิกคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

หมวด 6 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 36 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

ข้อ 37 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจในการอนุมัติเงินรายหนึ่งไม่เกินจำนวน สองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน หรือเงินยืมฉุกเฉินให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอนุมัติได้รายหนึ่งจำนวนไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จากเงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล หรือบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) ไปใช้จ่าย เพื่อการฉุกเฉิน หรือจำเป็นเร่งด่วน โดยกองทุนหมู่บ้านสามารถเบิกเงินฉุกเฉินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) มาเก็บรักษาไว้เป็นเงินสด ตามระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกองทุนหมู่บ้าน โดยวงเงินสดที่เก็บรักษาประจำวันจะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ซึ่งมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ 38 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนหมู่บ้านอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านรับทราบโดยเร็ว การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชี ผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามคำสั่ง และเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 39 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคล หรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบ หรือข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 40 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผยให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเก็บรักษา หรือเบิกจ่ายดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจากผลกำไร ตามเงื่อนไขและวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ดอกเบี้ย และเงินตอบแทนจากผลกำไร ที่เกิดขึ้นจากการนำเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) ไปให้สมาชิกกู้ หรือยืมไปลงทุน หรือ เพื่อการฉุกเฉินจะต้องนำเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1)

(2) ให้กองทุนหมู่บ้าน จัดทำงบการเงิน ทุกหกเดือน เพื่อจะได้รับทราบผลประกอบการของกองทุนหมู่บ้านโดยรวม

(3) ให้เบิกจ่ายดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจากผลกำไรสะสมที่เกิดขึ้นมาใช้จ่าย หรือนำไปจ่าย และจัดสรร ตามเงื่อนไข หรือระเบียบที่แต่ละกองทุนหมู่บ้านได้กำหนดขึ้น

(4) ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำหลักฐานการเบิกถอนดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจากผลกำไรจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) รวมทั้งวัตถุประสงค์ในการเบิกถอนพร้อมหลักฐาน แล้วปิดประกาศให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้รับทราบ และตรวจสอบ ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน

(5) การเบิกจ่ายดอกเบี้ยหรือเงินตอบแทนจากผลกำไรให้กองทุนหมู่บ้านจัดทำงบการเงินตามแบบที่สำนักงานกำหนด เพื่อให้ธนาคารเบิกจ่ายตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 41 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือเงินยืมพร้อมเงินตอบแทนจากผลกำไร ให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จ ตามวิธีการดังต่อไปนี้

(1) เงินกู้ หรือเงินลงทุนทุกประเภท ซึ่งให้กู้หรือยืมจากเงินและดอกเบี้ย หรือผลอันเกิดจากเงินที่ได้รับจากการจัดสรร หรือสมทบจากสำนักงาน ให้ผู้กู้ หรือผู้ยืมชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำสัญญา ยกเว้นเงินบัญชีอื่น

(2) เงินกู้ หรือเงินลงทุนทุกประเภท ซึ่งให้กู้ หรือยืมเงิน หรือดอกเบี้ย หรือผลอันเกิดจากเงินกู้ หรือยืมจากสถาบันการเงิน ให้ผู้กู้ หรือผู้ยืมชำระคืนตามที่กำหนดไว้ในสัญญา สมาชิกที่ประสงค์จะชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภทต้องไปติดต่อขอชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภทกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อตรวจสอบเงินงวด (เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือเงินยืม และเงินตอบแทนจากผลกำไร) ที่จะต้องส่งชำระคืน ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทำหนังสือแจ้งความประสงค์ในการชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภทของสมาชิกให้กับสมาชิกจำนวนสามฉบับให้สมาชิกนำเงิน (เงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือเงินยืม และเงินตอบแทนจากผลกำไร) ไปฝากเข้าบัญชีออมทรัพย์ของสมาชิก พร้อมทั้งทำหลักฐานการถอนเงิน (ใบถอนเงิน) มอบไว้กับธนาคารเพื่อให้ธนาคารถอนเงินจำนวนดังกล่าว ให้ธนาคารถอนเงินตามยอดเงิน ซึ่งระบุไว้ในหลักฐานการถอนเงิน (ใบถอนเงิน) แล้วนำฝากเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) เมื่อธนาคารรับเงิน และหลักฐานการถอนเงิน (ใบถอนเงิน) จากสมาชิกกองทุนแล้วให้มอบหนังสือแจ้งความประสงค์ในการชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืม (ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2) ให้กับสมาชิก เพื่อให้สมาชิกนำไปเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ และนำไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบ หรือข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านหนึ่งฉบับ เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชี หรือดำเนินการในส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้อง ส่วนอีกหนึ่งฉบับ (ฉบับที่ 3) ให้ธนาคารจัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 42 กองทุนหมู่บ้านสามารถดำเนินการตามข้อ 41 หรืออาจสามารถกำหนดวิธีการชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืม โดยการชำระคืนต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือชำระคืนโดยใช้บริการของธนาคารในการให้บริการในหมู่บ้านหรือชุมชน ทั้งนี้จะต้องกำหนดขึ้นตอน วิธีการตลอดจนการบริการที่โปร่งใสเป็นธรรมแก่สมาชิก ทั้งนี้โดยให้กำหนดไว้ในระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านใดมีวิธีการชำระคืนนอกเหนือจากข้อ 41 และข้อ 42 วรรคแรกสามารถขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการได้

ข้อ 43 กองทุนหมู่บ้านสามารถกู้ยืมเงินกับกองทุนอื่นได้ เพื่อนำไปให้สมาชิกกู้ต่อไปลงทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุจำเป็นเร่งด่วน หรือฉุกเฉินได้ตามวิธีการดังต่อไปนี้

(1) กองทุนหมู่บ้านที่ให้กู้ และกองทุนหมู่บ้านที่ขอกู้ต้องเรียกประชุมสมาชิกเปิดเวทีประชาคม พร้อมทั้งขอความเห็นชอบจากสมาชิก โดยชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ วงเงินขอกู้ เงื่อนไขของสัญญา ตลอดจนประเด็นสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยต้องมีผู้มาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และให้มีผู้แทนคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หรือระดับเขตมาเป็นผู้สังเกตการณ์ด้วย

(2) จัดทำสัญญากู้เงิน และมีหนังสือถึงธนาคารที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือให้ออนเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านที่ให้กู้ (บัญชีที่ 1) ไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านที่ขอกู้ (บัญชีที่ 1)

(3) มีหนังสือแจ้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หรือระดับเขตอย่างเป็นทางการทั้งนี้เพื่อคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หรือระดับเขตจะได้แจ้งให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานครแจ้งให้สำนักงานได้ทราบเป็นลำดับ

ข้อ 44 ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนต้นเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุเบี้ย หรือข้อบังคับที่กองทุนหมู่บ้าน กำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาด หรือค้างชำระเว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผู้อื่นชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน อาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

ข้อ 45 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที กรณีที่พบปัญญุดีตามความในหมวดนี้ชัด หรือแย้งกับหลักศาสนาของสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ และรูปแบบในการใช้ประโยชน์จากเงินกองทุนหมู่บ้าน และการกำหนดผลตอบแทนใช้คืนกองทุนหมู่บ้านให้สอดคล้องกับหลักศาสนาของสมาชิกนั้นได้

หมวด 7 การทบทวนและการตรวจสอบ

ข้อ 46 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และจัดทำรายการรับ - จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งและแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารการเงิน การบัญชี และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลักให้คณะกรรมการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบให้ผู้ตรวจสอบตามวรรคสาม จัดส่งผลประกอบการและงบการเงินให้สำนักงาน และแสดงความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี (วันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี)

ข้อ 47 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จัดทำงบการเงินพร้อมทั้งรายละเอียดประกอบตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีของทุกปีให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สรรหาผู้ตรวจสอบบัญชีของกองทุนหมู่บ้านเสนอต่อที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อขอความเห็นชอบในการทำหน้าที่ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้จ่ายเงิน และทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน โดยให้แสดงความเห็นเป็นข้อวิเคราะห์ว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด และให้ทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พร้อมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสมาชิก และสาธารณชน

ข้อ 48 การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด การจัดสรรกำไรสุทธิบัญชีที่ 1 ให้คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน หมู่บ้าน และชุมชน โดยให้จัดสรรเป็นเงินสมทบกองทุน เงินประกันความเสี่ยง และเงินอื่นตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้ ห้ามมิให้จัดสรรกำไรสุทธิตามส่วนการถือหุ้นของสมาชิก สำหรับเงินสมทบกองทุนและเงินประกันความเสี่ยงให้คงไว้ในบัญชีที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอาจกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการในการจัดสรรกำไรสุทธิของบัญชีที่ 1 เพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติได้

ประกาศ ณ วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2551

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

**ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552**

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 และมาตรา 31 วรรคแปดแห่งพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตามมติที่ประชุมครั้งที่ 3/2552 ลงวันที่ 14 กันยายน 2552 จึงออกระเบียบไว้ดังนี้

ข้อที่ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552”

ข้อที่ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อที่ 3 ให้ยกเลิกความใน (1) ของข้อ 41 แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“(1) เงินกู้ หรือเงินลงทุนทุกประเภท ซึ่งให้กู้หรือยืมเงินจากเงินและดอกเบี้ยหรือผลอันเกิดจากเงินที่ได้รับจากการจัดสรร หรือสมทบจากสำนักงาน ให้ผู้กู้ หรือผู้ยืมชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินสองปีนับตั้งแต่วันที่ทำสัญญา ยกเว้นเงินบัญชีอื่น”

ประกาศ ณ วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

กอร์ปศักดิ์ สภาวสุ

ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างตารางการจัดทำบัญชีรับ - จ่าย กำไร - ขาดทุน และงบดุล

ตัวอย่างสรุปการเงินประจำปี 2555 กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก

ตัวอย่างสรุปการเงินประจำปี 2555
กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก

รายการ	จำนวนเงิน(บาท)	หมายเหตุ
ยอดหุ้นสะสมปี 2549 ยกมา	878,622	เงินทุน + หุ้น = 1,323,140 บาท
ยอดหุ้นสะสมปี 2550	396,590	
รวม	1,275,212	
กองทุนวันสงกรานต์	2,292	
ทุนสำรอง	35,374	
ทุนสาธารณประโยชน์	10,262	
- จ่ายทำบุญกับโรงเรียน	1,000	
- จ่ายทำบุญกับวัด	3,000	
- จ่ายมอบเกียรติบัตร	3,000	
- จ่ายค่าเครื่องตี้งานสงกรานต์	380	
รวม	7,380	
คงเหลือ	2,882	
ทุนกู้ยืมจาก สปช.	314,929.46	

ตัวอย่าง รายรับกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก

รายรับ/เดือน												
ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
11,895.76	13,786	12,180	12,795	16,581	17,847	17,071	16,289	18,662	18,233.05	18,879	18,286	192,403.81

ตัวอย่าง รายจ่ายกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านชีเหล็ก

รายจ่าย/เดือน												
ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
-	-	-	3,250	6,200	1,060	870	300	6,920	28,496.30	5,700	13,500	66,296.30

การจัดสรรกำไรสุทธิสิ้นปี พ.ศ. 2555
กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขี้เหล็ก

กำไรสุทธิ		192,403.81	บาท
รายจ่ายแยกออกเป็น	จ่ายในการบริหาร	58,913.30	บาท
	จ่ายสาธารณประโยชน์	7,380.00	บาท
	รวมจ่าย	66,296.30	บาท
กำไรสุทธิ	ร้อยละ 100	เป็นเงิน	133,487.31 บาท
จ่ายปันผลสมาชิก	ร้อยละ 47.16	เป็นเงิน	63,579.00 บาท
จ่ายเฉลี่ยคืนสมาชิก	ร้อยละ 11.46	เป็นเงิน	15,208.00 บาท
หักเป็นทุนสำรอง	ร้อยละ 10.96	เป็นเงิน	14,626.31 บาท
หักเป็นทุนสาธารณประโยชน์	ร้อยละ 5.33	เป็นเงิน	7,118.00 บาท
จ่ายค่าตอบแทนกรรมการ	ร้อยละ 13.44	เป็นเงิน	18,000.00 บาท
คงเหลือจัดงานปีใหม่	ร้อยละ 11.21	เป็นเงิน	14,956.00 บาท

หมายเหตุ การจัดสรรค่าตอบแทนกรรมการ ได้จัดสรรตามความเหมาะสม ดังนี้

ประธาน	5,000	บาท
เหรัญญิก	4,000	บาท
กรรมการ 5 คน ๆ ละ 1,500 บาท	7,500	บาท
และแบ่งจ่ายเป็นค่าไฟฟ้า	1,500	บาท
รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน	18,000	บาท

ตัวอย่างสรุปรายการประจำปี 2556 กลุ่มสะสมทรัพย์สินกองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

สรุปรายการประจำปี 2556
กลุ่มสะสมทรัพย์สินกองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

รายการ	จำนวนเงิน(บาท)	หมายเหตุ
สินทรัพย์		
เงินสด		
เงินฝากธนาคาร	739,230.41	
ลูกหนี้	2,577,508	
รวมสินทรัพย์	3,316,738.41	
หนี้สินและทุน		
เงินฝากสัจจะ	2,417,180	
เงินหุ้น	197,410	
เงินประกันความเสี่ยง	15,638.78	
กำไรสุทธิ	389,235.01	
กำไรสะสม	297,274.62	
รวมหนี้สินและทุน	3,316,738.41	

ตัวอย่าง บัญชีรายรับสัจจะกองทุนหมู่บ้านกลุ่มสะสมทรัพย์สินกองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

รายรับ/เดือน												
ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
656,408	226,904	273,685	445,274	212,821	198,306	214,211	208,850	363,995	210,590	232,567	1,096,768	4,340,379

ตัวอย่าง บัญชีรายจ่ายสัจจะกองทุนหมู่บ้านกลุ่มสะสมทรัพย์สินกองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง

รายจ่าย/เดือน												
ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
338,850	410,400	423,300	462,200	145,700	47,150	269,800	120,000	608,530	15,870	71,340	721,050	3,634,190

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทุ่งพนมวัง
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปีสิ้นสุด วันที่ 31 ธันวาคม 2556

รายได้

ดอกเบี้ยเงินกู้	378,246 บาท
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	1,149.01 บาท
ค่าปรับ	9,840 บาท
กำไรสะสมปี 2555	297,274.62 บาท
รวมสินทรัพย์	686,509.63 บาท

การจัดสรรกำไร

เงินประกันความเสี่ยง	ร้อยละ 10	เป็นเงิน	68,650.96 บาท
เงินสมทบกองทุน	ร้อยละ 10	เป็นเงิน	68,650.96 บาท
เงินปันผล	ร้อยละ 30	เป็นเงิน	205,952.89 บาท
จ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	ร้อยละ 15	เป็นเงิน	102,976.45 บาท
จ่ายค่าตอบแทนกรรมการ	ร้อยละ 15	เป็นเงิน	102,976.45 บาท
จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก	ร้อยละ 5	เป็นเงิน	34,325.48 บาท
หักเป็นทุนสาธารณประโยชน์	ร้อยละ 5	เป็นเงิน	34,325.48 บาท
หักเป็นทุนเพื่อการศึกษา	ร้อยละ 5	เป็นเงิน	34,325.48 บาท
หักเป็นทุนในการศึกษาดูงาน	ร้อยละ 5	เป็นเงิน	34,325.48 บาท
รวม	ร้อยละ 100	เป็นเงิน	686,509.63 บาท

กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย

งบดุล

วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2557

ข้อบัญญัติ	เงินคงเหลือหมวด สินทรัพย์ หมวดค่าใช้จ่าย	เงินคงเหลือหมวด หนี้สิน หมวดทุน/หมวด รายได้
เงินสด	195,427.00	
เงินฝากธนาคาร	2,818,128.88	
ลูกหนี้	16,400,784.00	
เงินฝากสัจจะสะสม	-	2,120,423.00
เงินฝากสัจจะสมพิเศษ	-	13,980,365.00
กำไรสะสม	-	1,604,476
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	-	14,914.65
ดอกเบี้ยเงินกู้	-	1,787,847.00
ค่าสมัคร/ค่าสมุด/ค่าธรรมเนียม	-	510.00
เครื่องเขียนแบบพิมพ์/อุปกรณ์สำนักงาน	41,341.00	
ค่าไฟฟ้า	3,600.00	
ค่าอาหาร/เครื่องดื่ม	26,236.00	
ค่าพาหนะ	6,400.00	
ค่านับเหรียญ/เงินชำรุด	667.00	
ทุนการศึกษา	3,000.00	
ค่าตอบแทนกรรมการที่ปรึกษา	2,000.00	
เงินบริจาค	7,550.00	
ดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์	3,402.00	
รวม	19,508,535.88	19,508,535.88

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านทับสวาย
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปีสิ้นสุด วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2557

หมวดรายได้

ดอกเบียเงินฝากธนาคาร	14,914.65
ดอกเบียเงินกู้	1,787,847.00
ค่าสมัคร/ค่าสมุด/ค่าธรรมเนียม	510.00
รวมรายได้	1,803,271.65

หมวดค่าใช้จ่าย

เครื่องเขียนแบบพิมพ์/อุปกรณ์สำนักงาน	41,341.00
ค่าไฟฟ้า	3,600.00
ค่าอาหาร/เครื่องดื่ม	26,236.00
ค่าพาหนะ	6,400.00
ค่านับเหรียญ/เงินชำรุด	667.00
ทุนการศึกษา	3,000.00
ค่าตอบแทนกรรมการที่ปรึกษา	2,000.00
เงินบริจาค	7,550.00
ดอกเบียเงินฝาก	3,402.00
รวมรายจ่าย	94,196.00

กำไรสุทธิประจำปี	1,709,075.65
-------------------------	---------------------

กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านโนนมะกอก

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2256

รายการ	จำนวนเงิน(บาท)	หมายเหตุ
สินทรัพย์		
เงินสด	-	
เงินฝากธนาคาร	3,218.46	
ลูกหนี้-เงินกองทุน	301,200.00	
รวมสินทรัพย์	304,418.46	
หนี้สินและทุน		
เงินฝากสัจจะ	190,030.00	
เงินค่าหุ้น	48,900.00	
เงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า	-	
เงินดอกเบี้ยยเงินกู้	15,300.00	
เงินดอกเบียธนาคาร	1,358.29	
เงินกำไรสะสม	48,830.17	
รวมหนี้สินและทุน	304,418.46	

กลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านโนนมะกอก
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปีสิ้นสุด วันที่ 31 ธันวาคม 2556

รายได้

ดอกเบี้ยจากการให้กู้ยืม	15,300.00	บาท
ค่าปรับ	-	บาท
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	1,358.29	บาท
รายได้อื่น	-	บาท
รวมรายได้	16,658.29	บาท

ค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	-	บาท
ดอกเบี้ยจ่าย	-	บาท
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	-	บาท
รวมค่าใช้จ่าย	-	บาท

กำไรสุทธิ	16,658.29	บาท
-----------	-----------	-----

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง กลุ่มสะสมทรัพย์สิน : รูปแบบการจัดการการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ลายมือชื่อ	ที่อยู่/หน่วยงานที่สังกัด	เวลา	เวลากลับ	หมายเหตุ
1	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	08.00 น.	12.00 น.	
2	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	08.00 น.	12.00 น.	
3	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	08.00 น.	12.00 น.	
4	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	08.00 น.	12.00 น.	
5	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	09.15 น.	12.00 น.	
6	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	09.15 น.	12.00 น.	
7	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	09.15 น.	12.00 น.	
8	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	09.00 น.	12.00 น.	
9	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	09.30	12.00 น.	
10	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	09.30		
11	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	09.30	12.00 น.	
12	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	09.30	12.00 น.	
13	ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ	[ลายมือชื่อ]	ท.ม.จ.ด. โดดง...	09.30	12.00 น.	

สรุป จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม13..... คน

ผู้สังเกตการณ์ จำนวน9..... คน

ลงชื่อ [ลายมือชื่อ] ผู้บันทึก/ผู้วิจัย
(ทศพรพรองศ์ วิชาญศิริ)
21 / สิงหาคม 2557

เริ่มประชุมเวลา 09.20 น.

รายละเอียดการประชุม

1. ผู้วิจัยกล่าวรายงานโดยมีนายอติการ สุขศรี เป็นประธานรับรายงานความเป็นมาของการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ สืบเนื่องจากงานวิจัยเรื่อง กลุ่มสะสมทรัพย์รูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ 3 ประเด็นคือ

1.1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

1.2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านของชุมชนในภาคอีสาน

1.3 รูปแบบการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภาคอีสาน

2. ประธานกล่าวเปิดประชุม

3. ดำเนินการประชุมโดยผู้วิจัย คือ พระมหาบุญนิธิ สุदारวรรณ์ นำเสนอวาระการประชุมตามลำดับความมุ่งหมายการวิจัย

4. ประเด็นคำถาม ได้แก่

4.1 ปัญหาการจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การสรรหาบุคลากร การสั่งการและการควบคุม ที่เกี่ยวข้องกับ ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน การประเมินผล โดยให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มได้เล่าถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของตน เริ่มจากกลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม บ้านชีเหล็ก บ้านทุ่งพนมวัง บ้านทับสวาย บ้านตะโก และบ้านโนนมะกอก โดยสรุปในภาพรวม ดังนี้

บ้านขาม คณะกรรมการมีงานรับผิดชอบมากขึ้น เนื่องจากมีสมาชิกเพิ่มขึ้น เงินฝากมากขึ้น การพิจารณาเงินกู้มีปัญหามากขึ้น เพราะสมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้หลายทาง ส่งเงินล่าช้า สมาชิกผิดนัด ผิดสัญญา

บ้านชีเหล็ก การก่อตั้งกลุ่มเคยล้มเหลวมาแล้ว เนื่องจากขาดความรู้ในการบริหารจัดการมาก่อตั้งใหม่ปีแรกปีที่สองไม่ให้อู่ ไม่มีรายจ่าย ปีที่สามมีเงินทุนหมุนเวียนมากขึ้นให้สมาชิกกู้ประสบปัญหาสมาชิกมีหนี้หลายทาง ส่งเงินล่าช้า ผิดสัญญา

บ้านทุ่งพนมวัง สมาชิกขาดความรู้ในการจัดการเงินที่กู้มาได้ โดยนำเงินไปใช้ผิดประเภท ทำให้มีหนี้หลายทาง ส่งเงินล่าช้า ผิดสัญญา

บ้านทับสวาย ขาดคนดูแลอย่างจริงจัง คณะกรรมการขาดความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีหลักฐานบัญชีพัสดุไม่มีเป็นทางการ สมาชิกมีหนี้หลายทาง ปัญหาหนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น เนื่องจากรัฐบาลส่งเสริมให้จัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชนหลายกลุ่มแต่ขาดการติดตามประเมินผล

บ้านตะโก ขาดคนรับผิดชอบจริงจัง เงินหมุนเวียนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก คณะกรรมการยังขาดความรู้การทำบัญชี สมาชิกมีหนี้หลายทาง ส่งเงินล่าช้า ผิดนัด

บ้านโนนมะกอก คณะกรรมการขาดความรู้การทำบัญชี เงินหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมมีน้อย สมาชิกมีหนี้หลายทาง ผิดนัด ส่งเงินล่าช้า

4.2 รูปแบบการจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในภาคอีสาน

มติที่ประชุมสรุปได้ว่า การจัดการกลุ่มสหกรณ์กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้ง ทูทางสังคม วิสัยทัศน์เป้าหมาย กระบวนการทำงาน และการประเมินผล โดยมีรูปแบบการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การสรรหาบุคลากร การสั่งการและการควบคุม เกี่ยวกับ การผลิต การบริโภค การสร้างมูลค่าเพิ่ม การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง ทั้งนี้ร่วมกับ สมาชิก ร่วมกันจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	พระมหาบุญนิธิ สุदारรณ์
วันเกิด	วันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2508
สถานที่เกิด	อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	วัดศิริพงษาวาส ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ 36130
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดศิริพงษาวาส ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี พระบัณฑิตเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดชัยภูมิ พระปริยัตินิเทศก์ประจำอำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วัดศิริพงษาวาส ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ 36130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	นักธรรมเอก (น.ธ. เอก) สำนักเรียนวัดศิริพงษาวาส ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
พ.ศ. 2537	เปรียญธรรม 4 ประโยค (ป.ธ.4) สำนักเรียนวัดศิริพงษาวาส ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
พ.ศ. 2552	ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
พ.ศ. 2554	ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2558	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

